

Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου 2022

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ 2022

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΣΣΕ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ 2022

Διορθώσεις: Μαριλένα Καρρά

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση: ΣΥΝΘΕΣΗ

Β. Γραμέλης – Λ. Πεδιώτη

www.synthesi-print.gr / info@synthesi-print.gr

Σχεδίαση εξωφύλλου: Λ. Πεδιώτη

Σχήμα 20.5 x 29.7, Σελίδες: 336

Copyright: INEMY, Αθήνα 2022

Απαγορεύεται κάθε ολική ή μερική αναπαραγωγή του έργου με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη.

Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών της ΕΣΣΕ
Πετράκη 8, 105 63 Αθήνα
Τηλ.: 210.32.59.170, Fax: 210.32.59.169
www.inemy.gr, e-mail: info@inemy.gr

Κεντρική διάθεση: INEMY, Πετράκη 8

Πρόλογος Προέδρου Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας κ. Γιώργου Καρανίκα

Εν μέσω «αλλεπάλληλων» κρίσεων, τόσο για τη διεθνή και την ελληνική οικονομία όσο και για το εμπόριο, η Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου για το 2022, που εκπονεί το Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών, αποτελεί ένα κρίσιμο εργαλείο χαρτογράφησης της παρατεταμένης αβεβαιότητας που επηρεάζει τις εμπορικές επιχειρήσεις. Σε μια ιδιαίτερα εύθραυστη περίοδο, ο ανά χείρας τόμος, αναδεικνύει την ισχυρή βούληση της ΕΣΕΕ για την παροχή και την αξιοποίηση τεκμηριωμένης πληροφορίας και γνώσης, όσον αφορά στην κατάσταση που επικρατεί στην εγχώρια επιχειρηματικότητα και στο εμπόριο. Η δημοσιοποίηση της εφετινής Ετήσιας Έκθεσης, στο πλαίσιο των πολλαπλών αβεβαιοτήτων, που εμφορούνται και από τη «θολή» εξέλιξη του πολέμου στην Ουκρανία, υποδηλώνει τη δύσκολη θέση, στην οποία έχει περιέλθει ο κλάδος και ιδιαίτερα οι πολύ μικρές (micro) και μικρές επιχειρήσεις. Η ανάδειξη της «τριπλής παγίδας» των συρρικνωμένων κύκλων εργασιών, του αυξημένου λειτουργικού κόστους και του διογκούμενου ιδιωτικού χρέους, όπως αποτυπώνεται στην Έκθεση για το 2022, συνιστά μια ηχηρή προειδοποίηση της εμπορικής τάξης, σχετικά με την επιβίωση και τις προοπτικές της επιχειρηματικής της δράσης.

Παρότι ο κύκλος εργασιών στο εμπόριο ενισχύεται, η αύξηση αυτή είναι σε μεγάλο βαθμό τεχνητή λόγω των πληθωριστικών πιέσεων και στις περισσότερες περιπτώσεις δεν επαρκεί για να καλύψει τα υψηλότερα λειτουργικά έξοδα. Όμως, παρά την πίεση, το εμπόριο συνεχίζει να παραμένει ο μεγαλύτερος εργοδότης της ελληνικής οικονομίας. Για το 2022, η απασχόληση στο εμπόριο ενισχύθηκε κατά 3,5% (σε σχέση με το 2021) με τον κλάδο να συνεισφέρει το 17,4% της συνολικής απασχόλησης

παρέχοντας εργασία σε 724.400 άτομα. Για τους Έλληνες εμπόρους, τα κυριότερα προβλήματα σχετίζονται με την παρούσα συγκυρία, δηλαδή με τις ανατιμήσεις του κόστους ενέργειας και την αύξηση του κόστους εμπορευμάτων από τους προμηθευτές. Από την άλλη πλευρά, η μείωση της καταναλωτικής δαπάνης, η φορολόγηση και η έλλειψη ρευστότητας παραμένουν «ανοιχτές προκλήσεις» της μικρής και μεσαίας εμπορικής επιχειρηματικότητας. Σε κάθε περίπτωση, η ουσιαστική επανεκκίνηση της αγοράς, μετά την πανδημία του COVID-19, μοιάζει με απαιτητική διαδικασία γεμάτη προσκόμματα και ενδεχομένως ασυνέχειες.

Άλλωστε, οι διακυμάνσεις της ιδιωτικής κατανάλωσης, όπως αυτές αποτυπώνονται στο ειδικό θέμα της φετινής Ετήσιας Έκθεσης, τεκμηριώνουν την αρνητική επίδραση της συρρίκνωσης του (πραγματικού) διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών λόγω των «πολλαπλών» κρίσεων. Τα μέτρα της Πολιτείας για την ανόσχεση των επιπτώσεων της ενεργειακής κρίσης ήταν σημαντικά για το 2022 αλλά θα πρέπει να συνεχιστούν για όσο διάστημα διαρκέσει η ενεργειακή κρίση και οι συνέπειες του πληθωρισμού. Άλλωστε, λόγω της πολεμικής σύρραξης στην Ουκρανία, δεν φαίνεται κάποια διέξοδος, τουλάχιστον άμεσα. Στο πλαίσιο αυτό, η στήριξη των επιχειρήσεων απέναντι στην ενεργειακή κρίση δεν θα πρέπει να ατονήσει αλλά να ενισχυθεί και να εστιάσει στους κλάδους και τις επιχειρήσεις που έχουν δεχθεί τον ισχυρότερο αρνητικό αντίκτυπο.

Παράλληλα, οι «πολλαπλές» κρίσεις δεν θα πρέπει να αποτελέσουν την αιτία για την επιβράδυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού και της πράσινης μετάβασης των εμπορικών ΜμΕ. Η βελτίωση των ψηφιακών και πράσινων δεξιοτήτων των επιχειρηματιών αλλά και των εργαζόμενων σε ζητήματα όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο, το ψηφιακό marketing αλλά και η βιωσιμότητα (sustainability) είναι απαραίτητη για τον «δίδυμο μετασχηματισμό» της εμπορικής επιχείρησης. Οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης, αλλά και τα κονδύλια της νέας προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2021-2027, θα πρέπει να στοχεύουν σε έναν συμπεριληπτικό μετασχηματισμό των εμπορικών επιχειρήσεων χωρίς να διευρύνουν τις διαφορές μεταξύ της «μεγάλης» και της «μικρής» εμπορικής επιχειρηματικότητας. Υπό αυτό το πρίσμα, η προσοχή θα πρέπει να εστιάσει στους κλάδους και στις ΜμΕ που επλήγησαν περισσότερο από την πανδημία και τον πληθωρισμό, ώστε να μην ανοίξει περισσότερο η «ψαλίδα» που τους χωρίζει από τις μεγάλες πολυεθνικές και τα λίγα ισχυρά brands του εγχώριου λιανικού εμπορίου.

Η μικρομεσαία εμπορική επιχείρηση, τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια καλείται να αντιμετωπίσει τις συνέπειες των «αλληπάλληλων» κρίσεων που απειλούν την επιβίωσή της. Ως έμποροι, ζητάμε να μας δοθούν τα εργαλεία, ώστε να μπορούμε να έχουμε «επόμενη ημέρα». Θα πρέπει να γίνει ξεκάθαρο ότι το εμπόριο δεν είναι μια δευτερεύουσα δραστηριότητα της ελληνικής οικονομίας αλλά ιδιαίτερα σημαντική μεταβλητή στη διαδικασία της μεταστροφής του αναπτυξιακού μας μοντέλου. Η ενίσχυση των διακλαδικών συνδέσεων του εμπορίου με τον τουρισμό, την αγροδιατροφή αλλά και τη μεταποίηση είναι μια κρίσιμη παράμετρος για μια νέα κλαδική εξειδίκευση της ελληνικής οικονομίας. Με τεκμηριωμένο τρόπο, η ΕΣΕΕ θα συνεχίσει να παρεμβαίνει ουσιαστικά και να διεκδικεί αυτό το καλύτερο μέλλον για το εμπόριο.

Θέλω να συγχαρώ τους συντελεστές της Έκθεσης και να ευχηθώ σε όλες και όλους σας καλή ανάγνωση.

Εισαγωγή

Η εικοστή δεύτερη έκδοση της *Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου* παρουσιάζεται σε μια ιδιαίτερα εύθραυστη περίοδο λόγω των «πολλαπλών» κρίσεων. Από τη μια πλευρά, ένα σημαντικό ποσοστό των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μοιάζει εγκλωβισμένο εντός μιας «τριπλής παγίδας» μειωμένων τζίρων, αυξημένου λειτουργικού κόστους (λόγω των ανατιμήσεων) αλλά και εύθραυστου χρέους, ενώ, από την άλλη πλευρά, ένα μικρότερο ποσοστό εμπορικών επιχειρήσεων, κυρίως κεφαλαιουχικών, απολαμβάνει μια γοργή αύξηση κύκλου εργασιών και καθαρών κερδών. Μπορούμε να κάνουμε λόγο για ένα «εξωτερικό περιβάλλον» που βρίθκει επάλληλων προκλήσεων και αβεβαιοτήτων λόγω α) της ανόδου του κόστους λειτουργίας, β) των ασταθειών στο ενεργειακό τοπίο, γ) της εμφάνισης ενός επίμονου υψηλού πληθωρισμού μετά από δεκαετίες, δ) των πιθανοτήτων μετατροπής του πληθωρισμού σε στασιμοληθωρισμό εντός του 2023, ε) των αυξημένων επιτοκίων αλλά και στ) των μετασχηματισμών που προαναγγέλλουν ο ψηφιακός μετασχηματισμός και η πράσινη μετάβαση. Διαμορφώνεται έτσι ένα επιχειρηματικό πλαίσιο και στον κλάδο του εμπορίου, όπου ο δυσμοχός για τον οποίο κάναμε λόγο στην περσινή Έκθεση μοιάζει πλέον να εμπεδώνεται ως «δομικό» γνώρισμα του κλάδου.

Η *Ετήσια Έκθεση* ήταν και παραμένει ένα μεγάλο στοίχημα για την ΕΣΕΕ και τον κόσμο του εμπορίου κατέχοντας πρωτεύουσα θέση μεταξύ των δραστηριοτήτων του INEMY και αποτελώντας τη δεξαμενή-τροφοδότη διαμόρφωσης τεκμηριωμένων προτάσεων πολιτικής, στο πλαίσιο ουσιαστικών θεσμικών παρεμβάσεων. Η Έκθεση, με τη συστηματική παρακολούθηση των δεδομένων, αποτυπώνει την πορεία της εμπορικής επιχειρηματικότητας και της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας, τεκμηριώνοντας τις τάσεις και τις μεταβολές στην απασχόληση, την οικονομία, την καταναλωτική δαπάνη και την εμπορική δραστηριότητα, εντάσσοντας τις στις μακροοικονομικές εξελίξεις, στην Ελλάδα και στο διεθνές περιβάλλον.

Το 2022, όπως προκύπτει και από τον Δείκτη Κύκλου Εργασιών αλλά και το Δείκτη Όγκου, φαίνεται πως, παρά τις ασυνέχειες, ήταν μια καλή χρονιά για τον κλάδο του εμπορίου. Ωστόσο, τα ειδικότερα ευρήματα της έρευνας του INEMY, τεκμηριώνουν ότι η ανάκτηση της δυναμικής δεν κατανέμεται με τον ίδιο τρόπο στις μικρότερες επιχειρήσεις. Στο επίπεδο της απασχόλησης, το εμπόριο, ειδικά το χονδρικό και τα οχήματα, παρουσίασε αύξηση, σε σχέση με το προηγούμενο έτος στοιχείο που καθιστά τον κλάδο, για ένα ακόμα έτος, ως τον μεγαλύτερο εργοδότη της Χώρας.

Το INEMY, όπως είναι γνωστό, πραγματοποιεί, από το 2016, πρωτογενή έρευνα, σε εξαμηνιαία βάση, όσον αφορά στο λιανικό εμπόριο, πρακτική που δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας σημαντικών χρονοσειρών για τα βασικά οικονομικά μεγέθη των

Στο επίπεδο της απασχόλησης, το εμπόριο, ειδικά το χονδρικό και τα οχήματα, παρουσίασε αύξηση, σε σχέση με το προηγούμενο έτος στοιχείο που καθιστά τον κλάδο, για ένα ακόμα έτος, ως τον μεγαλύτερο εργοδότη της Χώρας.

επιχειρήσεων, καθώς και για τα ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά του κλάδου τα οποία δεν αποτυπώνονται στις χρήσιμες (επίσημες) πηγές δευτερογενών δεδομένων. Στο πλαίσιο αυτό, πραγματοποιήθηκε και φέτος μια εκτενής ανάλυση των δεδομένων της πρωτογενούς έρευνας, σχετικά με τις επιδόσεις των επιχειρήσεων, τις μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν αλλά και τα διαχρονικά (πλέον) προβλήματα που καλείται να υπερβεί ο κλάδος του λιανικού εμπορίου. Σύμφωνα με τα δεδομένα της προηγούμενης διετίας (2020-2021) εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι επιπτώσεις της πανδημίας ενίσχυσαν ακόμα περισσότερο τον *δυϊσμό* των εμπορικών επιχειρήσεων τόσο σε επίπεδο μεγέθους όσο και αναφορικά με την κλαδική διάρθρωση. Για το 2022, η βασική πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι εμπορικές επιχειρήσεις είναι οι ανατιμήσεις του ενεργειακού κόστους αλλά και του κόστους απόκτησης των εμπορευμάτων τους. Άλλωστε, σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας του INEMY, για τις επιπτώσεις των ανατιμήσεων του κόστους ενέργειας στο λιανικό εμπόριο, που παρουσιάζονται στο τέταρτο μέρος της *Ετήσιας Έκθεσης*, το 30% των επιχειρήσεων καλείται να πληρώσει αυξημένους λογαριασμούς της τάξης του 31-50% σε σχέση με πέρυσι.

Τέλος, στην φετινή *Ετήσια Έκθεση*, προσθέσαμε ως Ειδικό Θέμα τη διάσταση της κατανάλωσης μέσω της χαρτογράφησης της εξέλιξης της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών σε συγκριτική βάση. Πρόκειται για ένα πεδίο με το οποίο επιχειρούμε να ερευνήσουμε, συνδέοντας την καταναλωτική συμπεριφορά με τη δομή και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εμπορικής επιχειρηματικότητας, όπως αυτή αναπτύσσεται ιστορικά στην ελληνική οικονομία.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τα επιστημονικά στελέχη του Ινστιτούτου για την αφοσίωσή τους στο έργο του INEMY και βέβαια στη δημιουργικότητα και στην επιμέλεια για την ολοκλήρωση της *Ετήσιας Έκθεσης*: τον Χαράλαμπο Αράχωβα που είχε και την ευθύνη του συντονισμού, τον Κώστα Ελευθερίου, την Κλειώ Καρανίκα, την Κατερίνα Κολάη, τον Δημήτρη Λάλλα, τον Μανόλη Μανιούδη, τον Πολύβιο Μουκούλη, τη Μιλένα Παναγιωτοπούλου, την Ελισσάβητ Σαλπέα, και τον Γιάννη Κεμαχλή. Πολύτιμη ήταν η συνεισφορά της Μαριλένας Καρρά στην επιμέλεια των κειμένων. Ευχαριστίες οφείλονται επίσης στον Γιώργο Κρητικίδη, καθώς και στην ομάδα της ICAP, Σταματίνα Παντελαίου, Σοφία Βώσσου και Ελένη Δεμερτζή.

Κλείνοντας, εκ μέρους και της ερευνητικής ομάδας του INEMY, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΣΕΕ, και ιδιαίτερα τον πρόεδρο κ. Γιώργο Καρανίκα, καθώς και τα μέλη της Διοικητικής Επιτροπής του INEMY, κκ. Νίκο Μπόνη και Σπύρο Γεροντίτη, οι οποίοι στηρίζουν έμπρακτα το έργο του Ινστιτούτου και συμβάλλουν σημαντικά στη συνέχειά του, με την αμέριστη ενθάρρυνση και συμπαράστασή τους.

Βάλια Αρανίτου
Διευθύντρια INEMY
Αναπληρώτρια καθηγήτρια
Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Περιεχόμενα

Πρόλογος Προέδρου ΕΣΕΕ	5
Εισαγωγή	7
Οι τάσεις του ελληνικού εμπορίου	13
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	
Το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον	31
<i>Μανόλης Μανιούδης</i>	
1.1 Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον και η ελληνική οικονομία	33
1.1.1 Ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες οικονομίες: Η «ενεργειακή κρίση» και ο πληθωρισμός ως αποσταθεροποιητικοί παράγοντες;	35
1.1.2 Το διεθνές εμπόριο και οι τιμές των κυριότερων εμπορευμάτων	43
1.1.3 Το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα	47
1.2. Η οικονομική δραστηριότητα στον κλάδο του εμπορίου στην Ελλάδα	51
1.2.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	51
1.2.2. Η συνεισφορά του εμπορίου στην ελληνική οικονομία και η εξέλιξη της ιδιωτικής κατανάλωσης	52
1.2.3. Ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών (ΔΚΕ) στο Λιανικό Εμπόριο την περίοδο 2012-2021.	55
1.2.4. Η πορεία του ΔΚΕ στο χονδρικό εμπόριο την περίοδο 2012-2022	72
1.2.5. Ο Γενικός ΔΚΕ στον τομέα των αυτοκινήτων (Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων και μοτοσικλετών [ΣΤΑΚΟΔ 45] και Εμπόριο αυτοκινήτων [ΣΤΑΚΟΔ 451])	73
1.2.6. Ρευστότητα και πρόσβαση στη χρηματοδότηση	75
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	
Η ελληνική αγορά εργασίας το 2022	79
<i>Χαράλαμπος Αράχωβας</i>	
2.1. Η ελληνική αγορά εργασίας	81
2.1.1. Οι εξελίξεις στην απασχόληση	81
2.1.2. Ανεργία: Επίπεδο και διάρθρωση	91
2.2. Η απασχόληση στο εμπόριο το 2022	95
2.2.1. Βασικές τάσεις	95
2.3. Η απασχόληση στο εμπόριο: Μεταβολές	99
2.3.1. Οι μεταβολές στους επιμέρους κλάδους του εμπορίου	99
2.3.2. Οι μεταβολές κατά θέση στο επάγγελμα	101
2.3.3. Οι ευέλικτες μορφές εργασίας στο εμπόριο	102
2.4 Η απασχόληση στις ελληνικές εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ	107
2.5 Η μισθωτή εργασία στους κλάδους του Εμπορίου μέσω του πληροφοριακού συστήματος «ΕΡΓΑΝΗ»	118

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η γενική εικόνα των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ το 2021 127

Σοφία Βώσσου, Ελένη Δεμερτζή

Εισαγωγή	129
3.1. Γενική εικόνα για τις εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ το 2021	129
3.2. Ο οικονομικός απολογισμός για τις ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου το 2021	135
3.2.1. Οι πωλήσεις και η κερδοφορία των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου το 2021	136
3.2.2. Η κεφαλαιουχική διάρθρωση των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου το 2021	148
3.2.3. Οι πηγές χρηματοδότησης των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου το 2021	154
3.2.4. Η αποδοτικότητα των κεφαλαίων και η ρευστότητα των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου	161
3.3. Οι πηγές της ανάλυσης	169

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η χαρτογράφηση των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο λιανικό εμπόριο 171

Ελισσάβητ Σαλπέα, Κατερίνα Κολάη, Γιάννης Κεμαχλής

4.1 Το προφίλ των εμπορικών επιχειρήσεων και οι επιχειρηματικές στρατηγικές	173
4.1.1. Έτη λειτουργίας και Μίσθωση καταστήματος	173
4.1.2. Ιδιοκτησιακό καθεστώς επαγγελματικής στέγης	174
4.1.3. Γεωγραφική προέλευση προϊόντων	176
4.1.4. Προμηθευτές	177
4.1.5. Μεταβολή μισθωτής απασχόλησης	177
4.2 Βασικά Οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων στο λιανικό εμπόριο	178
4.2.1. Αριθμός επιχειρήσεων ανά τάξη μεγέθους κύκλου εργασιών	178
4.2.2. Λειτουργικά έξοδα	182
4.3 Οφειλές και τραπεζικός δανεισμός	185
4.3.1. Ληξιπρόθεσμες Οφειλές	185
4.3.2. Χρηματοδότηση και επενδύσεις	187
4.4 Υποκειμενικές προσεγγίσεις. Η γνώμη των εμπόρων για τα προβλήματα των εμπορικών επιχειρήσεων	189
4.5. Ενεργειακή κρίση και εμπορικές επιχειρήσεις	190
4.6 Μεθοδολογία	196
4.6.1. Πληθυσμός - στόχος, δείγμα της έρευνας και τεχνική δειγματοληψίας	197
4.6.2. Σύγκριση βασικών χαρακτηριστικών επιχειρήσεων έρευνας πεδίου και διαθέσιμων στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ	197

ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ

Οι μετασχηματισμοί της καταναλωτικής δαπάνης των ελληνικών νοικοκυριών: 2008-2021 201

Δημήτρης Λάλλας

Εισαγωγή	203
1. Χαρτογραφώντας την εξέλιξη της καταναλωτικής δαπάνης	205
1.1 Τάσεις καταναλωτικής δαπάνης ανά εισοδηματική κατηγορία	206
2. Διάρθρωση και όγκος της καταναλωτικής δαπάνης	217
2.1 Μια γενική εικόνα	218
2.2 Η εξέλιξη της περιφερειακής κατανομής της καταναλωτικής δαπάνης (2018-2021)	223
2.3 Διάρθρωση και όγκος της καταναλωτικής δαπάνης ανά περιφέρεια: Είδη διατροφής, ένδυσης, υπόδησης και οικιακές συσκευές	227
Παράρτημα	233

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 247

A: Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον και η Ελλάδα	249
B.1: Η απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας και στο εμπόριο: Διάρθρωση και εξελίξεις	251
B.2: Ροές απασχόλησης	267
B.3: Εξέλιξη Κύκλου Εργασιών Επιχειρήσεων	269
Γ: Τα ενοποιημένα οικονομικά αποτελέσματα των ΑΕ-ΕΠΕ: 2019-2020	276

ΕΙΔΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Οι επιπτώσεις της πανδημίας στο Λιανικό εμπόριο
Δημογραφικές εξελίξεις επιχειρήσεων 283

ΕΙΔΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Χρηματοοικονομικοί δείκτες: Ανάλυση ανά Περιφέρεια 305

**Οι τάσεις
του Ελληνικού Εμπορίου
2022**

1. Το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον

Ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας κατά

6% το **2022**

αλλά **επιβράδυνση** του ρυθμού ανάπτυξης στο

1,6% το **2023**

Συμπίεση του διαθέσιμου εισοδήματος και της

κατανάλωσης λόγω του υψηλού δείκτη πληθωρισμού, με ποσοστό

9,6%

222.000

εμπορικές επιχειρήσεις απασχολούν σχεδόν

725.000

άτομα

Αύξηση του κύκλου εργασιών στο εμπόριο, ξεπερνώντας τα

155 δισ. €

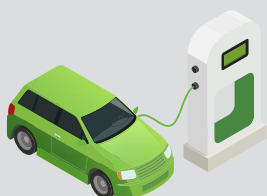

Μεγέθυνση του Γενικού Δείκτη
Κύκλου Εργασιών (ΔΚΕ)
στο λιανικό εμπόριο κατά
για το **11μνηο** του **2022**
σε σχέση με το **2021**

12,7%

Αύξηση κατά
29,3%
για τα «**καύσιμα**
και λιπαντικά
αυτοκινήτων»

Αύξηση κατά **16,1%**
για τα «**έπιπλα - ηλεκτρικά**
είδη - οικιακό εξοπλισμό»

Αύξηση κατά **11,3%**
για τα «**φαρμακεία -**
καλλυντικά»

Αύξηση κατά **8,3%**
για τα «**μεγάλα καταστήματα**
τροφίμων - supermarkets»

Χαμηλότερη μεγέθυνση
του Δείκτη Όγκου (ΔΟ) λόγω του
υψηλού πληθωρισμού συγκριτικά με
τον ΔΚΕ,
με ποσοστό **3,6%**
για το ενδεκάμηνο του **2022**

Σημαντική αύξηση του **ΔΚΕ** στο
χονδρικό εμπόριο κατά **24,5%**
μέχρι τον Σεπτέμβριο του **2022**

2. Η ελληνική αγορά εργασίας το 2022

Ενίσχυση της
απασχόλησης κατά

6,4% το 2022

Αύξηση της προσωρινής απασχόλησης

σε όλες τις ηλικιακές ομάδες
και ιδιαίτερα στους νέους

Η τόνωση της απασχόλησης
ήταν ισόρροπη μεταξύ των
αντρών και γυναικών κατά

6,6% και **6,2%**
αντίστοιχα

Συρρίκνωση του
ποσοστού ανεργίας στο

12,5%

σε σχέση με το 2021
που ήταν

15,9%

Ο μεγαλύτερος εργοδότης της χώρας είναι το εμπόριο με ποσοστό

17,4% των συνολικών θέσεων εργασίας

Ενίσχυση των θέσεων εργασίας στο εμπόριο, που αποδίδεται στις κατηγορίες των

«οχημάτων» κατά **10,5%** και του

«χονδρικού» κατά **12,6%**

Η απασχόληση στο «λιανικό εμπόριο» παρέμεινε αμετάβλητη

Αύξηση των μισθωτών κατά **11,1%**

Υποχώρηση της απασχόλησης στους «εργοδότες» κατά **3%** «αυτοαπασχολούμενους» κατά

9.6% και «βοηθούς» κατά **22,4%**

Η μερική απασχόληση **συρρικνώθηκε** σε ποσοστό

7% συγκριτικά με το **2021** που ήταν

8,3%

Η προσωρινή απασχόληση **συρρικνώθηκε** σε ποσοστό **3,1%** συγκριτικά με το **2021** που ήταν **3,8%**

3. Ο απολογισμός των **ΑΕ** και **ΕΠΕ** το **2021**

Δυναμική, ανοδική πορεία των ελληνικών εμπορικών επιχειρήσεων μετά την πανδημία

Σημαντική βελτίωση του **κύκλου εργασιών** και της **κερδοφορίας** του εμπορίου, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των **ΑΕ** και **ΕΠΕ**

Αύξηση του κύκλου εργασιών κατά... **19,2%**

Ενίσχυση των μικτών κερδών κατά...

16,6%

Εντυπωσιακή αύξηση

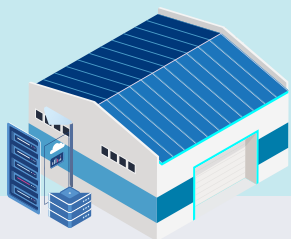
των συνολικών καθαρών κερδών κατά **69,4%** σε ετήσια βάση

69,4%

Αύξηση

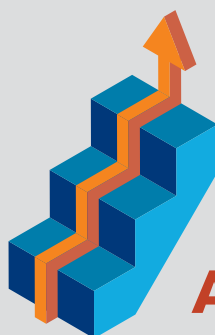
των επενδύσεων
παγίου
κεφαλαίου
των εμπορικών
επιχειρήσεων,
με μικρή
επιβράδυνση
του ρυθμού
ανόδου τους

Επιδείνωση

του συνολικού χρέους
των εμπορικών ΑΕ
και ΕΠΕ κατά

6,4%

Αύξηση

του συνολικού
ενεργητικού των
ΑΕ και **ΕΠΕ** κατά
7,3%

και **ενίσχυση**
των ίδιων
κεφαλαίων
των εμπορικών
εταιρειών κατά

9,3%

Οριακή βελτίωση της
γενικής ρευστότητας σε
1,36

4. Η χαρτογράφηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο λιανικό εμπόριο

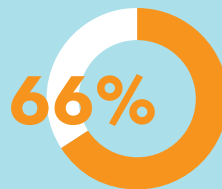
(έρευνα INEMY-2022)

«Τριπλή παγίδα»

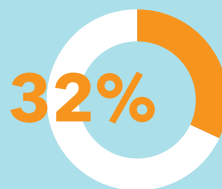
για τις **ΜμΕ** με μειωμένες πωλήσεις, αυξημένο λειτουργικό κόστος, εύθραυστο χρέος

Μισθωμένο κατάστημα

Ιδιόκτητο κατάστημα

Από την **Ελλάδα** προέρχεται το **61,2%** των εμπορευμάτων

Το **2021** το αντίστοιχο ποσοστό ήταν

68,2%

και το **2020**,

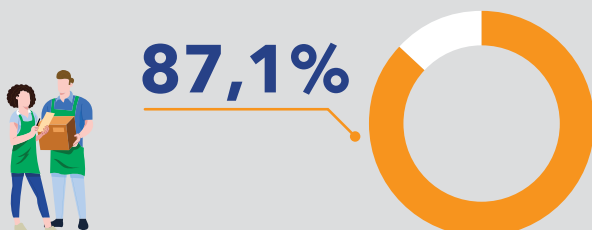
71,6%

▼
Μείωση κατά **3%** της πιθανότητας διακοπής της συνεργασίας με τους προμηθευτές κατά το πρώτο εξάμηνο του **2022**

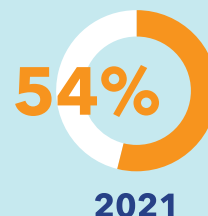
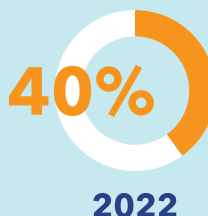

Αμετάβλητο το επίπεδο της απασχόλησης για το **87,1%** των επιχειρήσεων, το πρώτο εξάμηνο του 2022

Μείωση

του αριθμού των επιχειρήσεων με χαμηλό κύκλο εργασιών

Αύξηση του εξαμηνιαίου κύκλου εργασιών της αντιπροσωπευτικής επιχείρησης

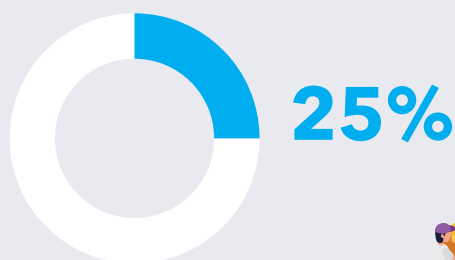

61.532€ το 2022

58.038€ το 2021

Αύξηση κατά **25%** της μέσης εξαμηνιαίας αξίας αγοράς εμπορευμάτων για το πρώτο εξάμηνο του **2022** σε σχέση με το **2021**

Ληξιπρόθεσμες Οφειλές

προς την εφορία για
1 στις 4 επιχειρήσεις

Χρέη

προς τα ασφαλιστικά
ταμεία για **1 στις 5**
επιχειρήσεις

Σημαντική αύξηση

του ποσοστού των εμπορικών
επιχειρήσεων με ανοιχτό
επαγγελματικό δάνειο κατά

**9 ποσοστιαίες
μονάδες**

Αύξηση

5 ποσοστιαίων μονάδων

στο ποσοστό των
επιχειρήσεων με οφειλές
προς προμηθευτές για το **2022 (21%)**

Πρώτο
εξάμηνο 2022:

Αύξηση

του ποσοστού
των επιχειρήσεων
με οφειλές
προς
την εφορία

Μείωση

στο ποσοστό
των επιχειρήσεων
με οφειλές
προς
τα ασφαλιστικά
ταμεία

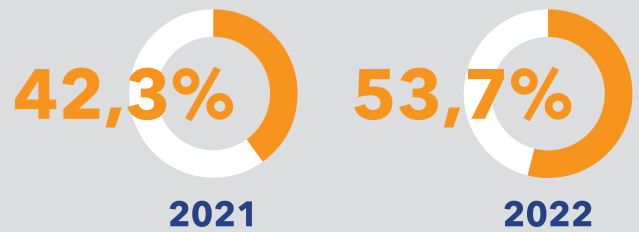
Βασικότερη πηγή χρηματοδότησης

(88%) αποτελούν τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης

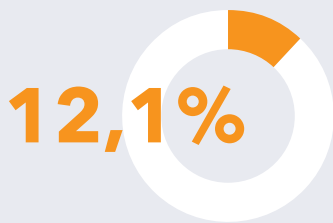
Σημαντική αύξηση

της χρηματοδότησης από προσωπικά κεφάλαια του ιδιοκτήτη

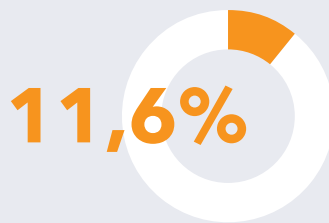

Αξιοσημείωτη ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας στο λιανικό εμπόριο.

16% το 2022

2021

2020

Ανατιμήσεις κόστους ενέργειας

Αύξηση κόστους εμπορευμάτων από προμηθευτές

Μείωση καταναλωτικής δαπάνης

Σημαντικότερα προβλήματα

εμπορικών επιχειρήσεων:

Φορολόγηση

Λειτουργικό κόστος

Έλλειψη ρευστότητας

40% των επιχειρήσεων

καλούνται να πληρώσουν αυξημένες τιμές (11% έως 20%) στους προμηθευτές τους

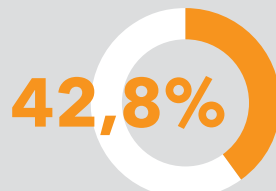

4 στις **10** εμπορικές επιχειρήσεις εκτιμούν ότι θα χρειαστούν περισσότερα από 2 έτη για την ουσιαστική **επιστροφή της αγοράς** στα δεδομένα του **2019**

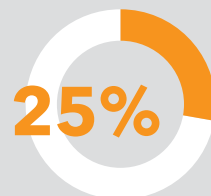
Ιεράρχηση των προκλήσεων των εμπορικών επιχειρήσεων:

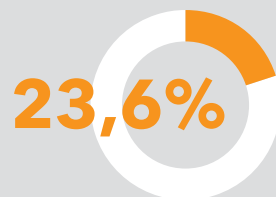
Οικονομικές υποχρεώσεις

Διαχείριση ανατιμήσεων

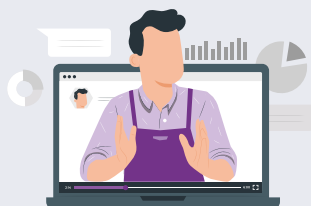

Ρευστότητα

οι «Πολυκρίσεις» καθιστούν τις εμπορικές επιχειρήσεις «παθητικούς αποδέκτες» των mega-trends

Μόνο το **1,8%** θεωρεί βασική πρόκληση το κόστος του «**ψηφιακού μετασχηματισμού**»

...και μόλις το **0,3%** το κόστος της «**πράσινης μετάβασης**»

5. Μετασχηματισμοί της καταναλωτικής δαπάνης

Υψηλότερη

ροπή προς
κατανάλωση
σημειώνεται
στα νοικοκυριά
με χαμηλότερα
εισοδήματα
2019

Συρρίκνωση

της καταναλωτικής δαπάνης
κατά **32,9%**

Αμετάβλητη

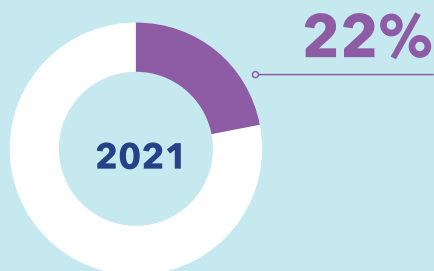
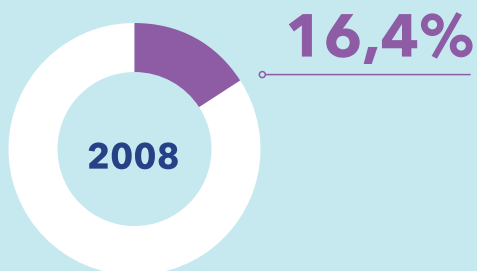
η περιφερειακή
κατανομή της
καταναλωτικής
δαπάνης από το
2018 έως το **2021**

Σταθερή αύξηση του ποσοστού
της καταναλωτικής δαπάνης στην
περιφέρεια Αττικής

Αυξητική τάση της καταναλωτικής δαπάνης για τα είδη διατροφής και τα μη οινόπνευματώδη ποτά, από το **16,4%** που ήταν το 2008 και **22%** για το 2021

Πτωτική τάση της καταναλωτικής δαπάνης στα **είδη καπνού**, με εξαίρεση το **2020**

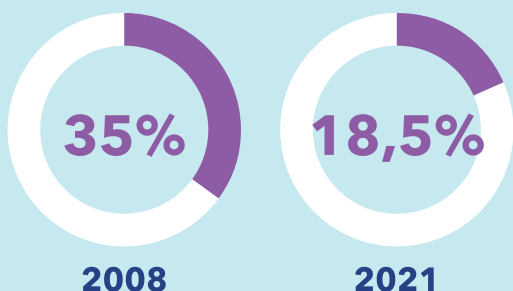

Σημαντική πτώση της δαπάνης στα **προϊόντα ένδυσης 60% και υπόδησης 56% το 2021**

Σταθερή πτωτική τροχιά για τα ποσοστά δαπάνης στις **οικιακές συσκευές**, με εξαίρεση το **2021** που το ποσοστό παραμένει αμετάβλητο

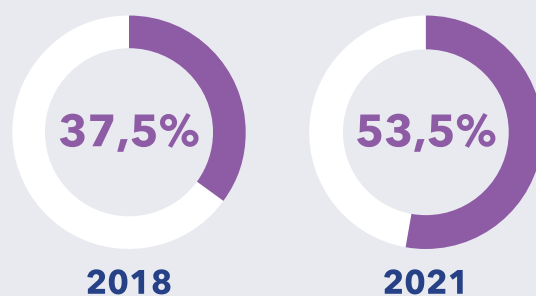
Σημαντική μεταβολή της κατανομής του αριθμού των νοικοκυριών ανά εισοδηματική κατηγορία μεταξύ **2008-2021**

Οι δύο ανώτερες εισοδηματικές κατηγορίες («**2.801-3.500**» και «**3.501 και άνω**») καθιστούν το ποσοστό τους από **35%** το 2008, στο **18,5%** το 2021

Οι εισοδηματικές κατηγορίες «έως **750**», «**751-1.100**», «**1.101-1.450**», και «**1.451-1.800**» αυξάνουν σημαντικά το μερίδιό τους από **37,8%** το 2018 στο **53,5%** το 2021

Όλα τα νοικοκυριά, ανεξαρτήτως εισοδήματος, **μειώνουν την καταναλωτική τους δαπάνη το 2020**

Το **2019**, τα νοικοκυριά με σημαντικότερη αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης είναι αυτά των κατηγοριών «μέχρι **750 ευρώ**», «**από 751 έως 1.100 ευρώ**»

Το οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον

1

Η διεθνής οικονομία έχει εισέλθει σε μια κατάσταση «πολλαπλών» κρίσεων οι οποίες τροφοδοτούν την αβεβαιότητα και αναμένεται να επηρεάσουν αρνητικά τους ρυθμούς της διεθνούς οικονομικής μεγέθυνσης.

2

Οι «πολυκρίσεις» αναμένεται να επηρεάσουν αρνητικά το διεθνές εμπόριο τόσο το 2022 όσο και το 2023.

3

4

Η ελληνική οικονομία (σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ) αναμένεται να παρουσιάσει μεγέθυνση της τάξης του 6,0% το 2022 για να μετριάσει τις επιδόσεις της το 2023 στο 1,6% λόγω του δυσμενούς εξωτερικού περιβάλλοντος και του υψηλού πληθωρισμού (9.6%).

5

6

Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση αναμένεται να γίνει δυσκολότερη λόγω της αύξησης των επιτοκίων με την ρευστότητα να επιδεινώνεται λόγω του ιδιωτικού χρέους.

1.1 Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον και η ελληνική οικονομία

Η «γιγάντωση» της αβεβαιότητας: Από τον ενεργειακή κρίση στον στασιμοπληθωρισμό και από την ύφεση στην επιδείνωση των ανισοτήτων;

Η διεθνής οικονομία έχει εισέλθει, ειδικά μετά το ξέσπασμα της πανδημίας, σε μια πολυσύνθετη κρίση: πανδημία, κλιματική αλλαγή, κατάρρευση οικοσυστημάτων και κρίση αύξουσας ανισότητας. Σε όρους πολιτικής οικονομίας η κρίση είναι πενταπλή: (α) υψηλά επίπεδα πληθωρισμού, (β) υψηλά επιτόκια, (γ) προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα, (δ) πανδημία και πιθανά νέα lockdowns και (ε) Ρώσο-ουκρανικός πόλεμος. Αναμφίβολα, από τη μια πλευρά, η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έχει προκαλέσει μια μείζονα ανθρωπιστική κρίση που επηρεάζει τις ζωές και την καθημερινότητα εκατομμυρίων ανθρώπων. Από την άλλη πλευρά, οι πολυδιάστατες οικονομικές συνέπειες του πολέμου είναι εξαιρετικά ισχυρές. Άλλωστε, στο εισαγωγικό κείμενο της προηγούμενης Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου (2021) είχαμε επισημάνει τον ρευστό χαρακτήρα της διεθνούς οικονομίας, ο οποίος (για το 2022) επιτείνεται λόγω του πολέμου και της συνακόλουθης παρατεταμένης ενεργειακής και πληθωριστικής κρίσης.

Στο επίπεδο της διεθνούς οικονομίας, η κατάσταση μπορεί να μην προσομοιάζει στις εικόνες του εκτροχιασμένου υπερπληθωρισμού που περιγράφει το μυθιστόρημα Λύκος ανάμεσα σε Λύκους του Χανς Φάλαντα, αλλά ο πληθωρισμός, όπως επισήμανε και ο πλέον δημοφιλής αποδιδάκτης του, Milton Friedman, πάντα λειτουργεί όπως ένας κρυφός φόρος στα άτομα αναγκάζοντας τα να πληρώνουν περισσότερα χρήματα σήμερα για τα αγαθά και τις υπηρεσίες που αγόραζαν χθες ή προχθές.¹ Πράγματι, παρότι ο πληθωρισμός αναμένεται να απομειωθεί το 2023, τα δεδομένα σχετικά με τη διεθνή οικονομία μοιάζουν αβέβαια. Άλλωστε, η κρίση του παρόντος γεννά την αβεβαιότητα του μέλλοντος. Τρεις είναι οι βασικοί παράγοντες που φαίνεται πως επωάζουν την διεθνή αβεβαιότητα: (α) η Ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, η οποία επιτείνει την ενεργειακή κρίση, (β) η αύξηση του κόστους διαβίωσης, λόγω των πληθωριστικών πιέσεων και (γ) η συρρίκνωση του ρυθμού μεγέθυνσης της κινέζικης οικονομίας. Πρόδηλα, οι δυο πρώτοι παράγοντες είναι ιδιαίτερα αποσταθεροποιητικοί, καθώς επηρεάζουν το διεθνές επίπεδο τιμών, ενώ ο τρίτος, λόγω της σημαντικής θέσης της Κίνας στις αλυσίδες αξίας, φαίνεται πως θα επιφέρει υστερήσεις στο διεθνές εμπόριο και στη διεθνή οικονομική ανάπτυξη.

Σε κάθε περίπτωση, είναι βέβαιο ότι η αντιμετώπιση της αύξησης των τιμών δεν θα είναι μια εύκολη άσκηση καθώς ο πληθωρισμός ενδέχεται να μην αντιμετωπιστεί με μια αναπόφευκτη συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Είναι χαρακτηριστικό ότι το εξαιρετικά ισχυρό ενεργειακό «σοκ» - το οποίο φαίνεται να ξεπερνά σε ένταση τις πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970 - έχει αυξήσει τις ενεργειακές δαπάνες στο 17% του ΑΕΠ. Για τον λόγο αυτό, δεν είναι σε καμία περίπτωση αυτονόητο

1. M. Friedman and R. Friedman (1979). *Free to Choose: A Personal Statement*. New York: Harvest.

ότι η αύξηση των επιτοκίων και η συστολή της δημοσιονομικής πολιτικής θα αποτελέσουν την πανάκεια του προβλήματος του πληθωρισμού. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο ΟΟΣΑ προβλέπει πληθωρισμό της τάξης του 6.6% για το 2023 και το IMF του 4.1% για το 2024. Έτσι, με τη λογική ότι ο ρυθμός της παγκόσμιας ανάπτυξης αναμένεται να είναι περίπου μηδενικός για το 2023, εκτιμάται πως η παγκόσμια οικονομία θα εισέλθει μετά από μια 50ετία σε μια νέα φάση στασιμοπληθωρισμού.

Ο πληθωρισμός μοιάζει να τροφοδοτείται από τις ασυνέχειες που εντοπίζονται στην πλευρά της προσφοράς (supply side) και όχι της ζήτησης (demand side). Μια σειρά από παράγοντες τεκμηριώνουν την μετατόπιση του προβλήματος στην πλευρά της προσφοράς: (α) οι τιμές του φυσικού αερίου στην Ευρώπη έχουν τετραπλασιαστεί με τη Ρωσία να μειώνει την παροχή του φυσικού αερίου κατά 20% σε σχέση με το 2021. Άλλωστε, όπως σωστά επισημαίνεται και στο πρόσφατο *Outlook* του IMF², η ενεργειακή κρίση, ειδικά στην Ευρώπη, δεν είναι παροδικό φαινόμενο, (β) στην Κίνα, τα συχνά lockdowns τα οποία υλοποιήθηκαν κάτω από την αυστηρή υγειονομική πολιτική των μηδενικών κρουσμάτων (zero COVID-19) φαίνεται πως επιβραδύνουν τους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και (γ) η μη ανάκτηση των ροών κεφαλαίου διατηρεί αρκετές από τις χώρες χαμηλού εισοδήματος παγιδευμένες σε κρίσεις χρέους.

Στο πλαίσιο αυτό, το «σοκ» στην πλευρά της προσφοράς - το οποίο μεταφράζεται σε υψηλές τιμές - παραμένει η πλέον άμεση απειλή για την τρέχουσα και μελλοντική ευημερία, συρρικνώνοντας τα πραγματικά εισοδήματα και υποδαυλίζοντας την μακροοικονομική σταθερότητα. Υπάρχουν σημαντικές φωνές που επισημαίνουν τον κίνδυνο μιας υπερ-συσταλτικής νομισματικής πολιτικής σημειώνοντας πως αυτό ενδέχεται να προκαλέσει μια έντονη οικονομική ύφεση χωρίς ιδιαίτερο αντίκρισμα στην πτώση των τιμών. Μάλιστα, μια ενδεχόμενη «τυφλή» ύφεση ενδέχεται να μεταφραστεί σε έντονες ανισότητες. Οι χώρες που διαθέτουν τον αναγκαίο «δημοσιονομικό χώρο» έχουν τη δυνατότητα να προστατέψουν τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Όμως, για πολλές από τις αναδυόμενες οικονομίες, η ενίσχυση του δολαρίου πολλαπλασιάζει τις προκλήσεις, εντείνοντας την ευθραυστότητα των χρηματοοικονομικών αγορών και αυξάνοντας το κόστος των εισαγόμενων αγαθών.

Κατά συνέπεια, η υγεία της παγκόσμιας οικονομίας εξαρτάται από την επιτυχή εξισορρόπηση της νομισματικής πολιτικής, την πορεία του πολέμου στην Ουκρανία και την πιθανότητα στενώσεων στην εφοδιαστική αλυσίδα λόγω νέων lockdowns (π.χ. Κίνα). Συναφώς, η αβεβαιότητα φαίνεται να μετατρέπεται σε ένα δομικό χαρακτηριστικό της διεθνούς οικονομίας το οποίο ενδέχεται να ανατρέψει τις ισορροπίες μεταξύ του ανεπτυγμένου και του αναπτυσσόμενου κόσμου. Άλλωστε η αβεβαιότητα αποτυπώνεται και στον *Global policy uncertainty index*, ο οποίος, με βάση τα δεδομένα του Ιουλίου 2022, παραμένει υψηλά (309 μονάδες) αλλά χαμηλότερα σε σχέση με τον Μάρτιο του 2022 που είχε λάβει την υψηλότερη τιμή του (330 μονάδες).³ Όπως διαφαίνεται, ο κόσμος που προέκυψε από την αέναη παγκοσμιοποίηση του Τέλους της Ιστορίας του Francis Fukuyama βρίσκεται σε μια πλέον (ανοικτά) ρευστή κατάσταση με τις οικονομικές, γεωπολιτικές και οικολογικές αλλαγές να επιδρούν στις προοπτικές του.

2. IMF (2022). *World Economic Outlook: Countering the Cost-of-Living Crisis*. IMF: Washington, σ. xiv.

3. <https://www.statista.com/statistics/1032028/global-policy-uncertainty-index/>

Οι επιπτώσεις της αβεβαιότητας αναμένεται να εκφραστούν στους ρυθμούς μεγέθυνσης. Σύμφωνα με τα δεδομένα του IMF, ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης αναμένεται να μειωθεί από το 6% το 2021, στο 3.2% το 2022 για να συρρικνωθεί στο 2.7% το 2024, που ως έτος αποτελεί - με εξαίρεση τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και την πανδημική κρίση του 2020 - το πλέον αδύναμο αναπτυξιακό προφίλ της διεθνούς οικονομίας από το 2001 και έπειτα.⁴ Αντίστοιχα, παρά την υστέρηση της οικονομικής μεγέθυνσης, ο παγκόσμιος πληθωρισμός αναμένεται να αυξηθεί από το 4.7% το 2021, στο 8.8% το 2022 για να μειωθεί στο 6.5% το 2023 και στο 4.1% το 2024.⁵ Άλλωστε, το δεύτερο τέταρτο του 2022 συνδέθηκε με αρνητικούς ρυθμούς μεγέθυνσης στην Κίνα, τη Ρωσία και τις ΗΠΑ. Σημαντική συρρίκνωση στην αναπτυξιακή τους δυναμική αναμένεται να βιώσουν οι ανατολικές χώρες οι οποίες επηρεάζονται, σχεδόν γραμμικά, από τον πόλεμο της Ουκρανίας αλλά και από τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί στη Ρωσία από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε γεωπολιτικό επίπεδο, η διαφαινόμενη ομαλοποίηση των σχέσεων ΗΠΑ και Κίνας μπορεί να αποτελέσει την βάση για την απαραίτητη ισορροπία ενός ασταθούς πολύ-πολικού κόσμου.

1.1.1 Ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες οικονομίες: Η «ενεργειακή κρίση» και ο πληθωρισμός ως αποσταθεροποιητικοί παράγοντες;

Από τις ανεπτυγμένες οικονομίες, σημαντικές οικονομίες, όπως της Ευρωζώνης, διατήρησαν μια θετική αναπτυξιακή δυναμική, κυρίως λόγω της τουριστικής μεγέθυνσης στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου. Θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι η απομείωση της οικονομικής δραστηριότητας, που ήδη καταγράφεται, οφείλεται στην απότομη συστολή της νομισματικής πολιτικής από τις κεντρικές τράπεζες ώστε να αντιμετωπίσουν τον πληθωρισμό. Πρόδηλα, τα αυξημένα επιτόκια και η συνακόλουθη αύξηση του κόστους δανεισμού αναμένεται να συμβάλλουν στην αποδυνάμωση της εγχώριας ζήτησης η οποία εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε μια σταδιακή αποσυμπίεση των τιμών. Άλλωστε, στις ΗΠΑ, η αγορά κατοικίας ήδη εμφανίζει σημάδια μιας τέτοιας αποσυμπίεσης.

Με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα, τόσο στις ανεπτυγμένες, όσο και στις αναδυόμενες οικονομίες, η συστολή της νομισματικής πολιτικής συνοδεύεται από μια αντίστοιχη αποκλιμάκωση των δημοσίων δαπανών, οι οποίες και υποστήριξαν το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών κατά τη διάρκεια της πανδημίας και των πρώτων σταδίων της ενεργειακής κρίσης. Οι ευρωπαϊκές οικονομίες, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα την Γερμανία, είναι εκτεθειμένες στην μείωση των ροών φυσικού αερίου από τη Ρωσία. Προφανώς, η εκτεταμένη αβεβαιότητα αναφορικά με την παροχή φυσικού αερίου οδηγεί στην πτώση της οικονομικής δραστηριότητας. Ήδη υπάρχουν έντονα ενδείξεις κινδύνου αποβιομηχάνισης στην Ευρώπη με πολλούς ομίλους εντάσεως ενέργειας να μειώνουν την παραγωγή και να κλείνουν ή να μεταφέρουν τις μονάδες τους σε άλλες περιοχές. Μάλιστα αρκετές μελέτες δείχνουν ότι το φαινόμενο αναμέ-

4. IMF (2022). *World Economic Outlook: Countering the Cost-of-Living Crisis*. IMF: Washington, σ. xvi.

5. IMF (2022). *World Economic Outlook: Countering the Cost-of-Living Crisis*. IMF: Washington, σ. xvi.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.1

Εξέλιξη ρυθμών ανάπτυξης: 2017-2023 (ετήσια % μεταβολή)

Στοιχεία για το 2022: εκτιμήσεις / Στοιχεία για το 2023: Προβλέψεις – Πηγή: IMF / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

νεται να ενταθεί μέχρι το 2025.⁶ Αναφορικά με τους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης, για το 2022, οι ανεπτυγμένες οικονομίες αναμένεται να μεγεθυνθούν κατά 2.4% ενώ οι αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες κατά 3.7%.⁷ Οι ρυθμοί μεγέθυνσης για το 2023 αναμένεται να είναι μικρότεροι για τις ανεπτυγμένες οικονομίες (1.1%) και σταθεροί για τις αναδυόμενες (3.7%).

Βέβαια, κεντρική παράμετρος για τη διατήρηση των ρυθμών ανάπτυξης είναι η αντιμετώπιση του πληθωρισμού ο οποίος έχει προσεγγίσει, ειδικά στις ανεπτυγμένες οικονομίες, τα υψηλότερα επίπεδα του μετά το 1982. Τα δεδομένα δεν φαίνονται ιδιαίτερα αισιόδοξα: στις ΗΠΑ ο πληθωρισμός πλησίασε τα υψηλότερα επίπεδα του τα τελευταία 40 χρόνια, με τις τιμές τον Αύγουστο να είναι υψηλότερες κατά 8.3% σε σχέση με έναν χρόνο πριν. Η Ευρωζώνη αντιμετωπίζει πληθωρισμό της τάξης του 10% ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο 9.9%. Παράλληλα, οι αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες αντιμετώπισαν πληθωρισμό της τάξης του 10.1% το δεύτερο τετράμηνο του 2022, ο οποίος αναμένεται να αγγίξει το 11% το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Προφανώς ο πληθωρισμός είναι ένα γενικευμένο φαινόμενο με προεκτάσεις σε όλες τις οικονομίες. Όμως, οι επιπτώσεις του είναι εντονότερες στις αναπτυσσόμενες και ιδίως σε αυτές χαμηλού εισοδήματος (low income countries). Στις χώρες αυτές, περισσότερο από το ήμισυ της δαπάνης των νοικοκυριών αφορά στην δαπάνη για τροφή, γεγονός που σημαίνει ότι ο πληθωρισμός αναμένεται να έχει σημαντικές συνέπειες στην ανθρώπινη υγεία και στα επίπεδα διαβίωσης.

6. <https://www.spglobal.com/commodityinsights/en/market-insights/latest-news/natural-gas/101322-europe-facing-gas-insecurity-uncontrolled-deindustrialization-through-2025>

7. IMF (2022). *World Economic Outlook: Countering the Cost-of-Living Crisis*. IMF: Washington, p. 2.

Ευρωζώνη

Η οικονομία της Ευρωζώνης είναι από αυτές που φαίνεται ότι πληρώνουν ακριβὰ το τίμημα του πολέμου γεγονός που αποτυπώνεται στην εξασθένηση των ρυθμών ανάπτυξης. Μετά την ισχυρή μεγέθυνση που καταγράφηκε στο πρώτο εξάμηνο του 2022, ο ρυθμός μεγέθυνσης αναμένεται να προσεγγίσει το 3.3% στο τέλος του έτους και μόλις το 0.5% το 2023.⁸ Με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα, ο βασικός μηχανισμός συρρίκνωσης της μεγέθυνσης είναι μείωση της δυναμικής της ιδιωτικής κατανάλωσης: 3.8% (2021), 3.7% (2022), 0.3% (2023) και 1% (2024).⁹ Η «ενεργειακή κρίση» λόγω του πολέμου, αλλά και τα lockdowns στην Κίνα, έχουν προκαλέσει μείωση της αναπτυξιακής δυναμικής αλλά και αύξηση του πληθωρισμού ο οποίος αναμένεται να προσεγγίσει το 7% το 2022 και το 4.6% το 2023.

Όπως διαφαίνεται, οι διαταραχές στην προσφορά ενέργειας (κυρίως του φυσικού αερίου) επιδρούν αρνητικά στις αναπτυξιακές προοπτικές αυξάνοντας το κόστος παραγωγής, αποθήκευσης και μεταφοράς και μεγεθύνοντας (εν τέλει) τον πληθωρισμό. Ο αστάθμητος χαρακτήρας του πολέμου, και η διαχείριση των κυρώσεων που έχουν επιβληθεί στη Ρωσία, τεκμηριώνουν την ανάγκη μιας προσεκτικής δέσμης μέτρων οικονομικής πολιτικής. Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility-RRF) μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη διατηρήσιμων ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης ενεργοποιώντας παράλληλα τις «επενέργειες διάχυσης» (spill-over effects). Το RRF μπορεί να συμβάλει στη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων των αυξημένων τιμών ενέργειας και τροφίμων υποστηρίζοντας καταναλωτές και επιχειρήσεις. Από την άλλη πλευρά, η συστολή της νομισματικής πολιτικής από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) θα πρέπει να γίνει με προσοχή συνεκτιμώντας την εξέλιξη του πολέμου και τους κινδύνους της χρηματοπιστωτικής ευθραυστότητας.

Οι επιπτώσεις του πολέμου αναμένεται να είναι μακροπρόθεσμες, με την αναγκαία υποστήριξη των προσφύγων από την Ουκρανία να τοποθετεί μια μεγαλύτερη πίεση στα δημόσια οικονομικά των κρατών μελών. Παράλληλα, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι ο πόλεμος έχει προκαλέσει μια αναγκαστική (και ακριβή) εκτροπή του εμπορίου επηρεάζοντας τις εισαγωγές σημαντικών μετάλλων (π.χ. αλουμίνιο) αλλά και αγροτικών προϊόντων. Μάλιστα, η αναμενόμενη κλιμάκωση των κυρώσεων στη Ρωσία, όπως το εμπάργκο στην εισαγωγή άνθρακα από το Αύγουστο του 2022, εκτιμάται ότι θα έχει αντίστροφες επιπτώσεις ειδικά για τις οικονομίες οι οποίες εξαρτώνται άμεσα από το ρωσικό φυσικό αέριο. Πρόδηλα, λόγω της ανάγκης ελέγχου του πληθωρισμού, αναμένεται μια συρρίκνωση των δημοσίων δαπανών και συστολής της νομισματικής πολιτικής. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ασκεί πολιτική αύξησης των επιτοκίων της, αυξάνοντας τα κατά 75 μονάδες βάσης.¹⁰ Βέβαια, όπως διαφαίνεται, τα κράτη μέλη αναμένεται να δημιουργήσουν δημοσιονομικό χώρο για την προστασία των ευπαθών νοικοκυριών και επιχειρήσεων από την εκρηκτική αύξηση των τιμών ενέργειας.

8. OECD (2022). *Euro Area: OECD Economic Outlook*. vol. 2022, issue 2, No 112, p. 118.

9. OECD (2022). *Euro Area: OECD Economic Outlook*. vol. 2022, issue 2, No 112, p. 118.

10. ECB (2022). *Combined monetary policy decisions and statement*. European Central Bank: Frankfurt.

Όμως, σε κάθε περίπτωση, η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει μην λειτουργεί ως κίνητρο για τον πληθωρισμό. Βέβαια, η απουσία μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής αναφορικά με την ενεργειακή κρίση ενδέχεται να επιταχύνει τις στρεβλώσεις στην ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας. Εν τέλει, όπως αποτυπώνεται και σε επίσημα κείμενα (βλ. OECD), το στοιχείο αυτό ενδέχεται να επηρεάσει την αποτελεσματικότητα των μέτρων, να στρεβλώσει τον ανταγωνισμό και τελικά να οξύνει τις ανισότητες εντός της Ευρώπης. Οι προοπτικές της ευρωπαϊκής οικονομίας «φιλτράρονται» μέσα την αβεβαιότητα, καθώς το «σοκ» στις τιμές ενέργειας αλλά και οι ενδεχόμενες διαταραχές στην αλυσίδα αξίας, δύνανται να προκαλέσουν μια ακόμα εντονότερη εκτροπή της. Για παράδειγμα, ένας νέος γύρος κυρώσεων απέναντι στη Ρωσία ή ένα ξέσπασμα της πανδημίας του COVID-19 στην Κίνα μπορεί φέρει μια νέα σειρά αρνητικών συνεπειών.

ΗΠΑ

Η οικονομία των ΗΠΑ φαίνεται πως ακολουθεί μια πορεία παρόμοια με αυτήν της ευρωπαϊκής οικονομίας. Ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης αναμένεται να μειωθεί από το 1.8% το 2022, στο 0.5% το 2023 και στο 1% το 2024.¹¹ Η συρρίκνωση της οικονομικής μεγέθυνσης εκτιμάται ότι θα τροφοδοτηθεί από τη σημαντική μείωση του ρυθμού αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης: 2.6% (2022), 0.6% (2023) και 1% (2024). Η επιβράδυνση της ιδιωτικής κατανάλωσης συνδέεται με τη σταδιακή υποχώρηση των μέτρων στήριξης λόγω του COVID-19. Άλλωστε, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η κρατική υποστήριξη των νοικοκυριών, κατά τη διάρκεια της πανδημικής κρίσης, αύξησε τις εισαγωγές επιδεινώνοντας το εμπορικό ισοζύγιο. Η ανακοπή της δυναμικής της μεγέθυνσης οφείλεται (και) στη σταδιακή συστολή της νομισματικής πολιτικής. Ήδη η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Ανοικτής Αγοράς (Federal Open Market Committee) έχει αυξήσει τα επιτόκια από τα πανδημικά χαμηλά προοικονομώντας μάλιστα περαιτέρω αύξηση.

Από την άποψη του οικονομικού περιβάλλοντος, μια βασική πρόκληση για την αμερικανική οικονομία είναι το γεγονός ότι οι αλυσίδες αξίας είναι ευεπίφορες στα «σοκ» του πολέμου στην Ουκρανία αλλά και στις πιθανές διαταραχές στην Κίνα λόγω ενδεχόμενων περιορισμών COVID-19. Από την άλλη, η δυναμική της αύξησης των μισθών θα παραμείνει έντονη ενώ ο πληθωρισμός αναμένεται να κινηθεί πάνω από τον στόχο του 2% της Federal Reserve (Fed) για το 2023 με την ανεργία να αναμένεται να παρουσιάσει οριακή αύξηση. Σε κάθε περίπτωση, ο βαθμός ανθεκτικότητας της αμερικανικής οικονομίας είναι ισχυρότερος από τον αντίστοιχο της Ευρωζώνης λόγω και των περιορισμένων εμπορικών δεσμών με την Ρωσία.

Επιπρόσθετα, επειδή ο πληθωρισμός φαίνεται πως οφείλεται, σε ένα μεγάλο ποσοστό, στην αυξημένη ζήτηση είναι πιθανό με την σταδιακή αύξηση των επιτοκίων να αρχίσει να υποχωρεί. Παράλληλα, όπως τουλάχιστον μέχρι τώρα διαφαίνεται, η ρωσική κρίση αντισταθμίζει τα μεταπανδημικά προβλήματα της οικονομίας καθώς οι ΗΠΑ είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εξαγωγέας φυσικού αερίου διεθνώς. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι αμερικάνικες εξαγωγές φυσικού αερίου και σιταριού αυξήθηκαν μετά τη ρωσική εισβολή λόγω των ελλείψεων στις διεθνείς αγορές. Από την άλλη

11. OECD (2022). *USA: OECD Economic Outlook*. vol. 2022, issue 2, No 112, p. 225.

όμως, ενδεχόμενες διαταραχές στην παραγωγή και τη διακίνηση κρίσιμων εισροών που παράγονται στην Ρωσία και την Ουκρανία (π.χ. παλλάδιο, αργό και νέον) αλλά και πιθανά νέα lockdowns στην Κίνα ίσως να επηρεάσουν αρνητικά τις αναπτυξιακές προοπτικές της αμερικάνικης οικονομίας. Επίσης, λόγω και του πολέμου, οι εγχώριες τιμές στα τρόφιμα και στην ενέργεια παραμένουν υψηλά σε σύγκριση με τα επίπεδα πριν την πανδημία. Τέλος, μια ακόμα πρόκληση για την αμερικάνικη οικονομία είναι η αναγκαιότητα της εστίασης της στην περαιτέρω μείωση του αποτυπώματος άνθρακα, στην παραγωγή ενέργειας λόγω και της αύξησης των διεθνών τιμών ενέργειας.

Ηνωμένο Βασίλειο

Η οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου με βάση τις εκτιμήσεις αναμένεται να μεγεθυνθεί κατά 4.6% το 2022 για να καταγράψει ύφεση της τάξης του -0.4% το 2023 και στασιμότητα (0.2%) το 2024.¹² Η ενεργειακή κρίση, παρά το γεγονός ότι η οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου έχει περιορισμένες εμπορικές σχέσεις με την Ρωσία και την Ουκρανία, μεταφράζεται σε πραγματική συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών. Η μείωση της αγοραστικής δύναμης αναμένεται να μεταφραστεί σε επιβράδυνση της ιδιωτικής κατανάλωσης η οποία όμως αναμένεται κάπως να συγκρατηθεί λόγω της αύξησης του κατώτατου μισθού κατά 9.7% και την συνακόλουθη αύξηση στα κοινωνικά επιδόματα και στις συντάξεις.

Ο πληθωρισμός παρουσιάζει μια αυξητική δυναμική αναμένοντας να προσεγγίσει το 10% στα τέλη του 2022. Η πληθωριστική έκρηξη οφείλεται στην πλεονάζουσα ζήτηση εργατικού δυναμικού και στις (εξαιρετικά) υψηλές τιμές ενέργειας. Βέβαια, λόγω και της συστολής της δημοσιονομικής πολιτικής, η δυναμική του πληθωρισμού αναμένεται να συρρικνωθεί προσεγγίζοντας το 4.7% το 2023. Βασικός μηχανισμός για την συρρίκνωση μεγέθυνσης του γενικού επιπέδου τιμών αναμένεται να είναι η (σημαντική) συμπίεση της ιδιωτικής κατανάλωσης λόγω της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος: 6.2% (2021), 4.5% (2022) και 0.7% (2023). Επιπρόσθετα, η αναμενόμενη συστολή της νομισματικής πολιτικής από την Τράπεζα της Αγγλίας (Bank of England) αναμένεται να αυξήσει τα επιτόκια - στο 2.5% το 2023- και να μειώσει περαιτέρω την ροπή προς κατανάλωση.

Έτσι, από τη μια πλευρά, η δημοσιονομική πολιτική φαίνεται πως αρχίζει να γίνεται συσταλτική, για να ελεγχθεί ο υψηλός πληθωρισμός, ενώ από την άλλη, λόγω της ανεπάρκειας στην προσφορά εργατικού δυναμικού, η ανεργία αναμένεται να παραμείνει χαμηλή προσεγγίζοντας το 3.8% το 2022 και το 4.8% το 2023.¹³ Γενικά, η αγορά εργασίας παρουσιάζει αρκετές ακαμψίες καθώς ο αριθμός των κενών θέσεων εργασίας ανήλθε στο 1.3 εκατ. για τον Μάρτιο του 2022. Από την άλλη πλευρά, η δημόσια πολιτική θα πρέπει να έχει μια τριπλή στόχευση: (α) την προστασία των ευπαθών νοικοκυριών των οποίων το κόστος διαβίωσης αυξάνεται λόγω των αυξημένων τιμών ενέργειας, (β) την αύξηση της παραγωγικότητας, λόγω της ανόδου των τιμών ενέργειας και (γ) την επιτάχυνση της μετάβασης στην κλιματική ουδετερότητα και τη μείωση της εξάρτησης από ορυκτά καύσιμα.

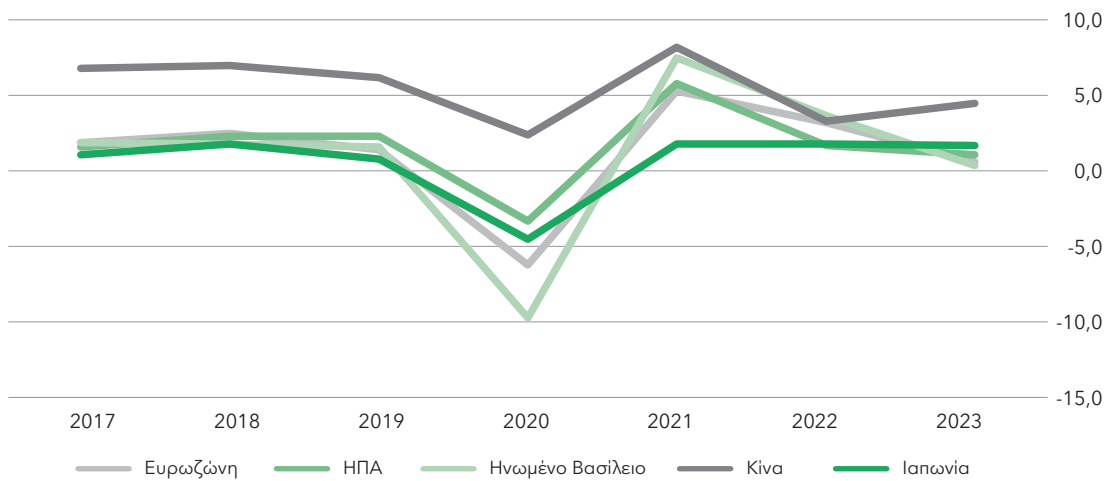
12. OECD (2022). *United Kingdom: OECD Economic Outlook*. vol. 2022, issue 2, No 112, p. 222.

13. IMF (2022). *World Economic Outlook: Countering the Cost-of-Living Crisis*. IMF: Washington, p. 42.

Για τον λόγο αυτό, το 'Σχέδιο για την Ανάπτυξη' (Plan for Growth), μέσα από δημόσιες επενδύσεις στις υποδομές, τις δεξιότητες και την καινοτομία αναμένεται να υποστηρίξει τη μετάβαση προς μια περισσότερο πράσινη και συμπεριληπτική ανάπτυξη. Αναφορικά με την συμπεριληπτικότητα, στο επίπεδο της προστασίας νοικοκυριών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τα κυβερνητικά προγράμματα Energy Price Guarantee και το Energy Bill Relief Scheme αναμένεται να έχουν θετικό αντίκτυπο τουλάχιστον για το διάστημα μεταξύ Οκτωβρίου 2022 και Μαρτίου 2023. Σε κάθε περίπτωση, ένα θετικό σημείο της οικονομίας είναι ότι η επιχειρηματική εμπιστοσύνη, παρά την επιδείνωση του καταναλωτικού κλίματος, παραμένει αρκετά υψηλότερα από τα προ-πανδημίας επίπεδα της.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.2

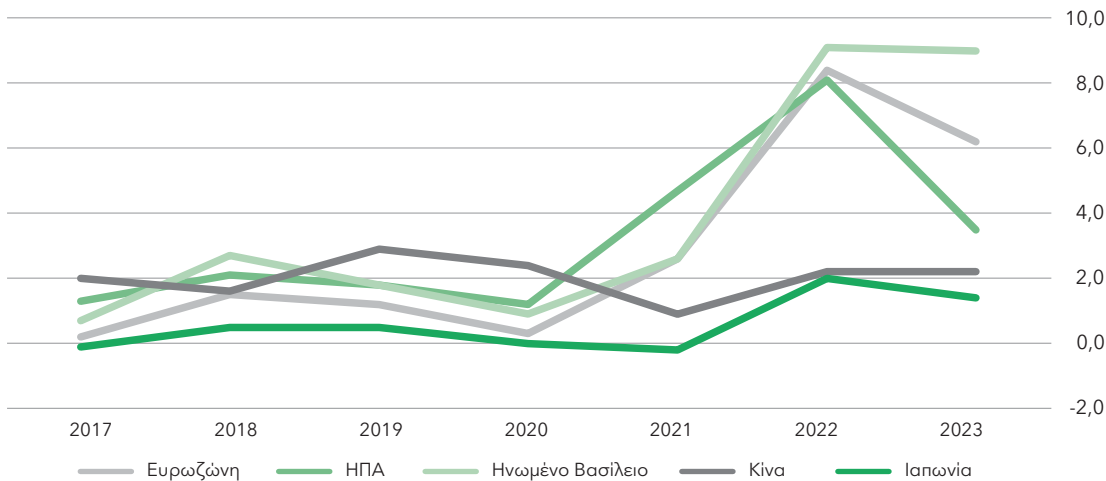
Εξέλιξη πραγματικού ΑΕΠ: 2017-2023 (ετήσια % μεταβολή)

Στοιχεία για το 2022: εκτιμήσεις / Στοιχεία για το 2023: Προβλέψεις – Πηγή: IMF / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.3

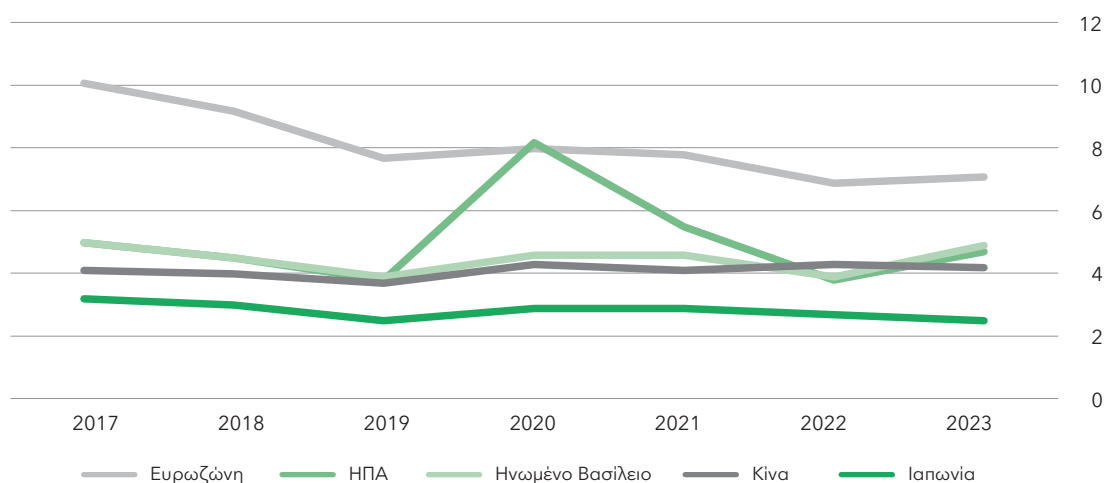
Εξέλιξη ΔTK: 2017-2023 (ετήσια % μεταβολή)

Στοιχεία για το 2022: εκτιμήσεις / Στοιχεία για το 2023: Προβλέψεις – Πηγή: IMF/ Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.4

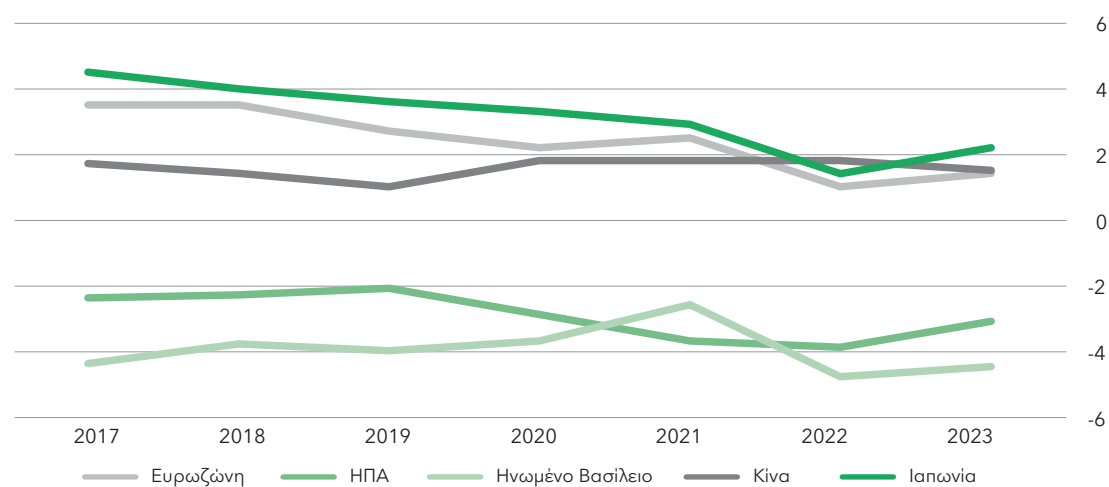
Εξέλιξη ανεργίας: 2017-2023 (ετήσια % μεταβολή)

Στοιχεία για το 2022: εκτιμήσεις / Στοιχεία για το 2023: Προβλέψεις – Πηγή: IMF / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.5

Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών: 2017-2023 (% ΑΕΠ)

Στοιχεία για το 2022: εκτιμήσεις / Στοιχεία για το 2023: Προβλέψεις – Πηγή: IMF / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

Κίνα

Η οικονομία της Κίνας αναμένεται να παρουσιάσει επιβράδυνση της ανάπτυξης της με τον ρυθμό μεγέθυνσης να συρρικνώνεται από το 8.8% το 2021, στο 3.3% το 2022, στο 4.6% το 2023 και στο 4.1% το 2024.¹⁴ Η μείωση της δυναμικής της μεγέθυνσης οφείλεται στην εμφάνιση της παραλλαγής «Όμικρον» η οποία επέφερε σκληρές πολιτικές αναφορικά με τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης. Αντιδιαμετρικά σε σχέ-

14. OECD (2022). *China: OECD Economic Outlook*. vol. 2022, issue 2, No 112, p. 97.

ση με τα lockdowns κινήθηκαν οι επενδύσεις στις υποδομές και στον κλάδο του real estate. Η συρρίκνωση του ρυθμού μεγέθυνσης σχετίζεται με τη μείωση της συνολικής ζήτησης και των εξαγωγών. Ειδικότερα, η συνολική ζήτηση για το 2022 συρρικνώνεται στο 2.5% λόγω της χαμηλής καταναλωτικής εμπιστοσύνης και της ανεπαρκούς κοινωνικής προστασίας, ενώ η δυναμική των εξαγωγών μειώνεται λόγω της εύθραυστης διεθνούς μεγέθυνσης.

Στην ίδια λογική, η ιδιωτική κατανάλωση, ειδικά στις υπηρεσίες, επηρεάζεται αρνητικά από τους περιορισμούς λόγω του COVID-19. Από την άλλη πλευρά, ο πληθωρισμός παραμένει ήπιος λόγω των μέτρων που ελήφθησαν για την διαχείριση των τιμών τροφίμων και ενέργειας. Βέβαια, οι επιπτώσεις του πολέμου είναι μάλλον περιορισμένες καθώς ούτε η Ρωσία, ούτε η Ουκρανία είναι σημαντικοί εταίροι της Κίνας. Η δομή της διατροφικής κατανάλωσης, η οποία δεν βασίζεται στις εισαγωγές, καθιστά την Κίνα (σχετικά) απομονωμένη από τα διεθνή σοκ των αγορών τροφίμων και ενέργειας. Επιπρόσθετα, τα μεγάλα αποθέματα σιτηρών αλλά και οι εξαγωγικοί περιορισμοί (υπό τη μορφή ποσοστώσεων) εκτιμάται ότι θα περιορίσουν τις επιπτώσεις των υψηλών τιμών των σιτηρών και του πληθωρισμού αλλά και του κινδύνου των ελλείψεων ενώ οι αυξημένες εισαγωγές ενέργειας από τη Ρωσία βοηθούν την κινεζική οικονομία να απορροφήσει το «σοκ» της πληθωριστικής πίεσης.

Παράλληλα, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες χώρες, η νομισματική πολιτική αναμένεται να είναι υποστηρικτική προσφέροντας την αναγκαία ρευστότητα συνδυαστικά πάντα με τις κρατικές επιχορηγήσεις. Σύμφωνα με σχετικές μελέτες, είναι αναγκαίες οι δομικές μεταρρυθμίσεις που θα ενδυναμώσουν το δίκτυο κοινωνικής προστασίας μεταστρέφοντας τη δαπάνη από την πλευρά της επένδυσης σε αυτήν της κατανάλωσης. Ένας βασικός μηχανισμός για την μεταστροφή αυτή είναι τα επιδόματα ανεργίας και οι συντάξεις που θα πρέπει να επεκταθούν σε όλο το εύρος του πληθυσμού. Παράλληλα σε οι μεταρρυθμίσεις σε επίπεδο ανταγωνισμού μπορούν να επιταχύνουν την αναπτυξιακή δυναμική μετά την πανδημία. Επιπρόσθετα μια σημαντική πρόκληση είναι η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές η οποία θα πρέπει να αυξηθεί υποστηρίζοντας τη μετάβαση σε μηδενικές εκπομπές CO₂. Όμως, σε κάθε περίπτωση, στην Κίνα, η υγειονομική κατάσταση παραμένει ένας παράγοντας κλειδί καθώς δεν υπάρχουν ενδείξεις για μια πλήρη εγκατάλειψη των πολιτικών μηδενικών κρουσμάτων COVID-19. Πρόδηλα, μια βασική πρόκληση για την κινεζική οικονομία είναι η επιτάχυνση των ρυθμών εμβολιασμού αλλά και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εμβολίων ώστε να μειωθούν οι διαταραχές της οικονομικής δραστηριότητας και να διατηρηθεί η ισορροπία στο Εθνικό σύστημα υγείας.

Ιαπωνία

Η ιαπωνική οικονομία αναμένεται να καταγράψει μεγέθυνση της τάξης του 1.6% το 2022, 1.8% το 2023 και 0.9% το 2024.¹⁵ Σε αντίθεση με την Κίνα η διαχείριση των κρουσμάτων COVID-19 παρουσιάζει δομικές διαφοροποιήσεις. Παρότι το 7^ο κύμα της πανδημίας (το οποίο ξεκίνησε από τα τέλη του Ιουνίου 2022) κατέγραψε τα υψηλότερα ποσοστά κρουσμάτων και θανάτων δεν επέφερε περιοριστικά μέτρα. Επι-

15. OECD (2022). *Japan: OECD Economic Outlook*. vol. 2022, issue 2, No 112, p. 161.

πρόσθετα, οι προληπτικοί διαγνωστικοί διασυνωριακοί έλεγχοι των ξένων επισκεπτών χαλάρωσαν για να αρθούν *in toto* τον Οκτώβριο του 2022. Η «χαλαρή» αντιμετώπιση του 7ου πανδημικού κύματος αποτέλεσε κρίσιμο παράγοντα για την αποφυγή αρνητικών επιδράσεων στην οικονομική δραστηριότητα. Βέβαια, οι τιμές της ενέργειας και των τροφίμων παραμένουν ο επιταχυντής του πληθωρισμού ο οποίος προσέγγισε το 3% τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβρη του 2022. Παρά τον (ήπιο) πληθωρισμό, η διατήρηση της οικονομικής μεγέθυνσης αναμένεται να υποστηριχθεί από την επεκτατική δημοσιονομική πολιτική η οποία εκτιμάται ότι θα ενισχύσει την καταναλωτική εμπιστοσύνη και το πραγματικό εισόδημα των νοικοκυριών.

Άλλωστε, η ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης είναι απαραίτητη για να αντισταθμίσει τη μείωση των εξαγωγών λόγω των διαταραχών στο διεθνές εμπόριο. Βέβαια, τα μέτρα για την προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων θα πρέπει να είναι προσωρινά και ιδιαίτερα στοχευμένα. Αναμφίβολα, μια καλά σχεδιασμένη οικονομική πολιτική αναμένεται να συγκρατήσει την άνοδο των τιμών παρά την ενεργειακή κρίση. Ήδη, οι ανώτατες τιμές στο πετρέλαιο έχουν συγκρατήσει τον πληθωρισμό σε χαμηλά επίπεδα. Σε κάθε περίπτωση, ο πληθωρισμός εκτιμάται να μετριαστεί για το 2023, καθώς σταθεροποιούνται οι τιμές της ενέργειας, για να αυξηθεί πάλι το 2024 λόγω της αναπόφευκτης αύξησης των μισθών. Μάλιστα, η αγορά εργασίας αναμένεται να γίνει ακόμα πιο άκαμπτη με το ποσοστό ανεργίας να προσεγγίζει ποσοστά πλήρους απασχόλησης (2.4% το 2024). Σε κάθε περίπτωση, η οικονομική πολιτική αναμένεται να είναι εξαιρετικά βοηθητική καθώς θα υποστηρίξει την μακροπρόθεσμη μεγέθυνση της οικονομίας μέσω επενδύσεων στις δεξιότητες, την ψηφιοποίηση και την πράσινη μετάβαση.¹⁶ Όπως και η κινεζική οικονομία, η ιαπωνική οικονομία θα πρέπει να επενδύσει στις διαφοροποιημένες ενεργειακές πηγές και στην αυξημένη συμμετοχή των ΑΠΕ στο παραγόμενο ενεργειακό μείγμα.

1.1.2 Το διεθνές εμπόριο και οι τιμές των κυριότερων εμπορευμάτων

Το διεθνές εμπόριο καλείται να αντιμετωπίσει τα συμπαρομαρτούντα των πολλαπλών κρίσεων τα οποία το έχουν καταστήσει εξαιρετικά εύθραυστο στις μεταλλαγές. Το διεθνές εμπόριο, όπως και το παγκόσμιο ΑΕΠ, ανέκτησε με ισχυρό τρόπο τη δυναμική του εντός του 2021 καταγράφοντας μεγέθυνση της τάξης του 9.7%.¹⁷ Όμως, λόγω της εντεινόμενης ενεργειακής κρίσης, χάνει τη δυναμική του εντός του 2022. Σύμφωνα με τα μέχρι τώρα δεδομένα, ο ρυθμός μεγέθυνσης για το δεύτερο τρίμηνο του 2022 ανέρχεται στο 4.4% ενώ εκτιμάται να είναι ακόμα χαμηλότερος μέχρι το τέλος του έτους. Μάλιστα, ο ρυθμός μεγέθυνσης αναμένεται να παραμείνει χαμηλός και εντός του 2023. Μια σειρά από ενδεικτικούς παράγοντες φαίνεται πως επιδεινώνουν τις προοπτικές του διεθνούς εμπορίου: ο πόλεμος στην Ουκρανία, οι υψηλές τιμές ενέργειας, ο πληθωρισμός και η συστολή της νομισματικής πολιτικής.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (WTO) ο ρυθμός μεγέθυνσης του διεθνούς εμπορίου υπολογίζεται στο 3.5% για το 2022 για να συρρικνωθεί στο 1%

16. OECD (2022). *Japan: OECD Economic Outlook*. vol. 2022, issue 2, No 112, p. 160.

17. WTO (2022). *World Trade Statistical Review 2022*. World Trade Organisation, p. 21.

το 2023.¹⁸ Μάλιστα, η αναμενόμενη συρρίκνωση του όγκου του διεθνούς εμπορίου οφείλεται στη μείωση των εισαγωγών λόγω της επιβράδυνσης της ανάπτυξης στις ανεπτυγμένες οικονομίες. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία αποτελεί την κυριότερη τομή που γνώρισε το διεθνές εμπόριο τα τελευταία χρόνια. Στην αρχική του φάση ο πόλεμος προκάλεσε διαταραχές στα προϊόντα που η Ρωσία (ενέργεια και δημητριακά), η Ουκρανία (δημητριακά και ηλιέλαιο) και η Λευκορωσία (λιπάσματα) θεωρούνται κρίσιμοι εξαγωγείς. Στη συνέχεια όμως, λόγω της κρισιμότητας των προϊόντων αυτών, η αύξηση των διεθνών τιμών των εμπορευμάτων λογίζεται ως γενικευμένη. Δεν είναι τυχαίο ότι όλες οι βασικές ομάδες εμπορευμάτων καταγράφουν σημαντική αύξηση. Η Ουκρανική κρίση σπρώχνει τις τιμές των κυριότερων εμπορευμάτων προς τα πάνω με πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα τα καύσιμα, τα τρόφιμα και τα λιπάσματα. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι τιμές ενέργειας αυξάνονται κατά 78% μέσα σε έναν χρόνο, οι τιμές τροφίμων κατά 11%, των σιτηρών κατά 15% και των λιπασμάτων κατά 60%.¹⁹ Οι εξαιρετικά υψηλές τιμές ενέργειας επηρέασαν αρνητικά τις τιμές των λιπασμάτων που είναι ένας κλάδος εξαιρετικά ενεργοβόρος. Πολλές επιχειρήσεις παραγωγής λιπασμάτων, ειδικά στην Ευρώπη, διέκοψαν προσωρινά τη λειτουργία τους λόγω της αδυναμίας τους να ανταποκριθούν στις ελλείψεις των πρώτων υλών και στις εξαιρετικά υψηλές τιμές.

Οι τιμές της ενέργειας έχουν αρχίσει να μειώνονται μετά από τις εξαιρετικά υψηλές τιμές στις αρχές του 2022. Η προφανής αιτία της μείωσης δεν είναι η κανονικοποίηση της προσφοράς αλλά η συρρίκνωση της μεγέθυνσης και οι προοπτικές ύφεσης λόγω της αβεβαιότητας. Η τιμή του Brent μειώνεται από τα 120 \$/βαρέλι τον Ιούνιο του 2022 στα 90 \$/βαρέλι τον Σεπτέμβριο του 2022 ενώ οι τιμές του ευρωπαϊκού φυσικού αερίου βρίσκονται σε πτώση συγκριτικά με τον Αύγουστο που προσέγγισαν τα ιστορικά υψηλότερα επίπεδα τους.²⁰ Οι εκτιμήσεις αναφορικά με τις τιμές ενέργειας είναι μετριοπαθείς καθώς αναμένεται να μειωθούν τα επόμενα δυο χρόνια παραμένοντας όμως υψηλότερα συγκριτικά με τον μέσο όρο της τελευταίας πενταετίας. Οι τιμές του φυσικού αερίου παρουσιάζουν έντονες διαφοροποιήσεις μεταξύ των περιοχών καθώς οι τιμές στην Ευρώπη καταγράφουν αύξηση της τάξης του 350% μέσα σε έναν χρόνο ενώ στις ΗΠΑ 120% για το ίδιο διάστημα, όντας αρκετά χαμηλότερα σε σύγκριση με την Ευρώπη.

Τον Οκτώβριο του 2022 οι τιμές των ευρωπαϊκού φυσικού αερίου μειώθηκαν στα 45 \$/mmbtu λόγω της μείωσης της κατανάλωσης η οποία προήλθε αφενός από την ανταπόκριση των καταναλωτών στις υψηλές τιμές και αφετέρου από τις (ασυνήθιστα) ήπιες καιρικές συνθήκες του φθινοπώρου. Η ραγδαία μείωση των ρωσικών εξαγωγών φυσικού αερίου εξώθησε την Ευρωπαϊκή Ένωση να στραφεί στο υποκατάστατο υδροποιημένο φυσικό αέριο LNG. Μάλιστα, η αυξημένη ζήτηση αμερικάνικου LNG από την Ευρώπη οδηγεί στην αύξηση του ενεργειακού κόστους στην Ασία, όπου η τιμή του LNG αυξήθηκε κατά 87%. Βέβαια κάποιες χώρες, όπως η Ιαπωνία ή η Νότια Κορέα, που είχαν μακροπρόθεσμα συμβόλαια LNG δεν επηρεά-

18. https://www.wto.org/english/news_e/pres22_e/pr909_e.htm

19. https://www.wto.org/english/news_e/pres22_e/pr909_e.htm

20. World Bank (2022). *Commodity Markets Outlook. Pandemic, war, recession: Drivers of aluminum and copper prices*. World Bank Group: Washington, p. 19.

στηκαν από την απότομη υπερβάλλουσα ζήτηση. Γενικά, η κατανάλωση φυσικού αερίου συρρικνώθηκε κατά το τρίτο τετράμηνο του 2022 με τη ζήτηση στην Ευρώπη να μειώνεται κατά 10%. Οι κυριότεροι λόγοι της μείωσης αυτής είναι τρεις: (α) η μείωση του παραγόμενου προϊόντος από τις βιομηχανίες έντασης ενέργειας (π.χ. βιομηχανία παραγωγής λιπασμάτων), (β) η μετάβαση σε εναλλακτικές μορφές ενέργειας και (γ) η μείωση της ζήτησης φυσικού αερίου από τα νοικοκυριά λόγω των υψηλών τιμών.

Δεύτερον, οι τιμές των αγροτικών προϊόντων μειώθηκαν κατά 11% το τρίτο τετράμηνο του 2022 αφού πρώτα είχαν προσεγγίσει τα υψηλότερα επίπεδα τους τον Απρίλιο του 2022. Για το τρίτο τρίμηνο του 2022, σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο 2022, οι τιμές του σιταριού μειώθηκαν κατά 20%, παραμένοντας κατά 24% υψηλότερα σε σχέση με έναν χρόνο πριν, οι τιμές του αραβόσιτου μειώθηκαν κατά 10% ενώ οι τιμές του ρυζιού παράμειναν σταθερές.²¹ Από την άλλη πλευρά, οι τιμές των βρώσιμων ελαίων και του κρέατος μειώθηκαν κατά 18% για το τρίτο τετράμηνο του 2022. Γενικότερα, μετά από μια αύξηση υψηλότερη του 13% για το 2022, οι τιμές των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα αναμένεται να μειωθούν κατά 5% το 2023 για να σταθεροποιηθούν το 2024 καθώς η προσφορά προϊόντων από την Ουκρανία θα μπει σε ένα spiral κανονικοποίησης. Προφανώς οι κίνδυνοι είναι, και θα παραμείνουν, για αρκετό διάστημα εξαιρετικά ισχυροί: η εξέλιξη του πολέμου Ουκρανίας και Ρωσίας, η εξέλιξη των τιμών των εισροών και η διάρθρωση των εμπορικών πολιτικών (βλ. κίνδυνος επιστροφής σε φαινόμενα προστατευτισμού).

Η έλλειψη, ειδικά των τροφίμων, συνεχίζει να εγείρει ζητήματα διατροφικής ασφάλειας ειδικά στις χώρες χαμηλού εισοδήματος όπου η καταναλωτική δαπάνη στο τρόφιμο απορροφά υψηλό ποσοστό της συνολικής δαπάνης. Η αύξηση της τιμής των λιπασμάτων εκτιμάται ότι θα μειώσει τις εισαγωγές, μειώνοντας την παραγωγή σιτηρών και αυξάνοντας (εν τέλει) την διατροφική ανασφάλεια. Είναι χαρακτηριστικό ότι μετά τον Μάρτιο του 2022, οι εισαγωγές σιτηρών μειώθηκαν κατά -69% στη Βολιβία, -41% στην Ιορδανία, -38% στη Ζάμπια, -37% στη Νιγηρία και -30% στο Εκουαδόρ.²²

Είναι χαρακτηριστικό ότι χώρες όπως η Αργεντινή, το Ιράν, η Σρι Λάνκα και η Τουρκία αντιμετωπίζουν πληθωρισμό στα είδη διατροφής που εκτείνεται μεταξύ 50-100% ενώ άλλες χώρες, όπως ο Λίβανος, η Βενεζουέλα και η Ζιμπάμπουε, καταγράφουν τριψήφιο ποσοστό πληθωρισμού.²³ Βέβαια, οι συνθήκες που αποτέλεσαν τον «κίνητηρα του πληθωρισμού» για το 2022, έχουν αρχίσει να σταθεροποιούνται, με τη συμφωνία της Μαύρης Θάλασσας να δίνει ελπίδες για μια βελτιωμένη προσφορά στους επόμενους μήνες. Μάλιστα, η αναμενόμενη μείωση της κατανάλωσης, λόγω της συστατικής δημοσιονομικής πολιτικής, εκτιμάται ότι θα οδηγήσει στον μετριασμό του πληθωρισμού από την πλευρά της ζήτησης.

21. World Bank (2022). *Commodity Markets Outlook. Pandemic, war, recession: Drivers of aluminum and copper prices*. World Bank Group: Washington, p. 27.

22. https://www.wto.org/english/news_e/pres22_e/pr909_e.htm

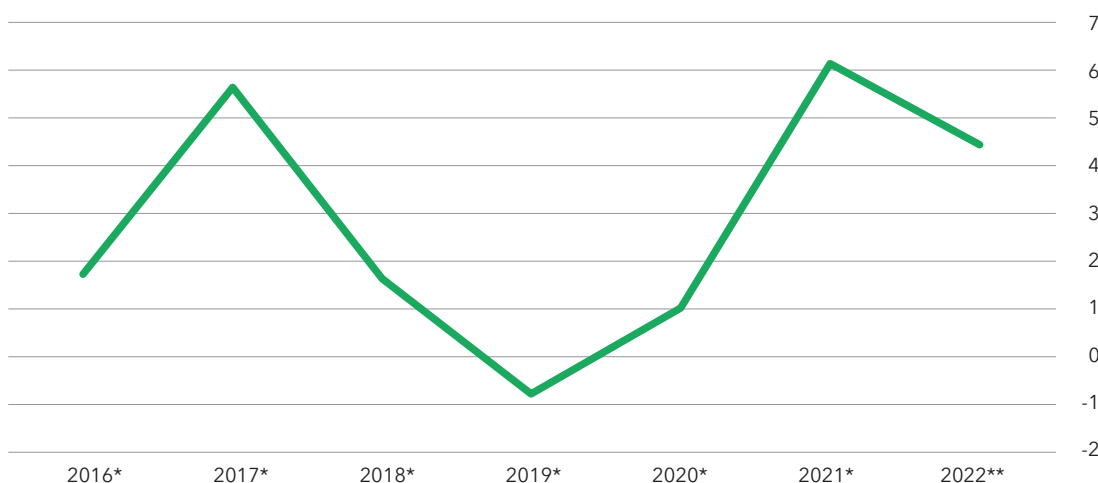
23. World Bank (2022). *Commodity Markets Outlook. Pandemic, war, recession: Drivers of aluminum and copper prices*. World Bank Group: Washington, p. 31.

Βέβαια, τα ρίσκα αναφορικά με την πορεία των τιμών των τροφίμων παραμένουν εξαιρετικά ισχυρά. Ο κυριότερος κίνδυνος είναι η εξέλιξη του πολέμου στην Ουκρανία. Στο απαισιόδοξο σενάριο της κλιμάκωσης της εμπόλεμης σύρραξης είναι εξαιρετικά πιθανό να δούμε υψηλότερες τιμές στα είδη διατροφής για το 2023 και 2024. Παράλληλα, μια ενδεχόμενη αδυναμία επέκτασης της συμφωνίας της Μαύρης Θάλασσας ενδέχεται να μεταφραστεί σε δραματική μείωση των εισαγωγών τροφίμων από τις χώρες χαμηλού εισοδήματος στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική. Η έκβαση του πολέμου θα επηρεάσει τις τιμές ενέργειας οι οποίες είναι καθοριστικές στην διαμόρφωση των τιμών τόσο των άμεσων (βλ. καύσιμα) όσο και των έμμεσων (βλ. χημικά, λιπάσματα, ηλεκτρισμός κ.α.) εισροών. Μάλιστα, θα πρέπει να σημειωθεί πως η ήδη ανελαστική αγορά λιπασμάτων δύναται να αποσταθεροποιηθεί έτι περαιτέρω λόγω (α) της παράτασης των περιορισμών στις εξαγωγές λιπασμάτων από την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, (β) των κυρώσεων των εξαγωγών από τη Λευκορωσία και (γ) των απαγορεύσεων εξαγωγής λιπασμάτων από την Κίνα.²⁴

Τέλος, σημαντική παράμετρος για το διεθνές εμπόριο και την πορεία των τιμών των εμπορευμάτων αναμένεται να έχει η εξέλιξη των εμπορικών πολιτικών. Άλλωστε, όπως αποδείχθηκε, οι εμπορικές πολιτικές είχαν κρίσιμο ρόλο στις διακυμάνσεις των τιμών κατά τη διάρκεια τόσο της πανδημίας του COVID-19 όσο και κατά τη διάρκεια του πολέμου στην Ουκρανία. Είναι δηλωτικό, ειδικά στην περίοδο της ενεργειακής κρίσης, ότι αρκετές χώρες εισήγαγαν εξαγωγικές κυρώσεις και άλλους εμπορικούς περιορισμούς για να κρατήσουν τις τιμές σε (σχετικά) διαχειρίσιμα επίπεδα. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, αρκετές χώρες έχουν εισάγει εξαγωγικές ποινές και άλλους περιορισμούς σε μια κατάσταση του διεθνούς εμπορίου που προσομοιάζει στο 2008. Σε κάθε περίπτωση, το διεθνές εμπόριο θα πρέπει να υποστηρίξει την αντιμετώπιση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.6

Ποσοστιαία μεταβολή όγκου παγκόσμιου εμπορίου (ετήσια % μεταβολή)

*Οι ποσοστιαίες μεταβολές αναφέρονται στο τελευταίο τρίμηνο του εκάστοτε έτους, **Οι ποσοστιαίες μεταβολές αναφέρονται στο δεύτερο τρίμηνο του έτους – Πηγή: WTO / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

24. World Bank (2022). *Commodity Markets Outlook. Pandemic, war, recession: Drivers of aluminum and copper prices*. World Bank Group: Washington, p. 30.

της διατροφικής κρίσης. Άλλωστε, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι η διατροφική ανασφάλεια οξύνθηκε τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Food Security Information Network (FSIN) περίπου 193 εκ. άνθρωποι βίωσαν την διατροφική ανασφάλεια εντός του 2021 όντας 23.7% περισσότεροι σε σχέση με το 2020.²⁵

1.1.3 Το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα

Η μακροοικονομική σταθερότητα, η παρατεταμένη ενεργειακή κρίση, το φάντασμα του πληθωρισμού και οι προκλήσεις της ελληνικής οικονομίας

Ο ρυθμός μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας για το 2022 είναι υψηλότερος συγκριτικά με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης με την ελληνική οικονομία να ανακτά την μακροοικονομική της σταθερότητα μετά το έτος COVID-19 (2020). Με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα, η ελληνική οικονομία αναμένεται να κλείσει με ρυθμό μεγέθυνσης γύρω στο 6% το 2022 με τη δυναμική, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, να μετριάζεται στο 1.6% το 2023 και το 2024.²⁶ Παρότι τα τουριστικά έσοδα θα προσεγγίσουν τα αντίστοιχα του 2019, η κατανάλωση, λόγω του πληθωρισμού, φαίνεται πως θα επιβραδυνθεί το 2023. Ο πληθωρισμός αποτελεί ένα «εξωγενές σοκ», το οποίο εντάθηκε μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, και επηρεάζει αρνητικά τη δυναμική της οικονομικής ανάπτυξης. Ειδικότερα, ο πληθωρισμός παραμένει σε υψηλά επίπεδα παρότι αποκλιμακώνεται το τελευταίο τετράμηνο του 2022 (πληθωρισμός της τάξης του 7.2% τον Δεκέμβριο).²⁷

Από ότι διαφαίνεται, η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού τροφοδοτείται από τη μείωση του ρυθμού αύξησης των τιμών ενέργειας αλλά και από τη σταδιακή υποχώρηση του πληθωρισμού ζήτησης. Η συρρίκνωση της δυναμικής της κατανάλωσης αναμένεται να ενταθεί καθώς η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να αυξηθεί κατά 0.8% το 2023 και κατά 1% το 2024.²⁸ Η εξέλιξη των επενδύσεων είναι ισχυρή με τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Plan) να μπορούν να καλύψουν εν μέρει το επενδυτικό κενό χρηματοδοτώντας τα αυξημένα κόστη από την υποστήριξη των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων.

Η ελληνική οικονομία, εν μέσω των πολλαπλών κρίσεων που περιεγράφηκαν παραπάνω, πετυχαίνει υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης για το 2022 σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης. Παράλληλα, το τραπεζικό σύστημα ενισχύεται καθώς αυξάνονται οι καταθέσεις και μειώνονται τα κόκκινα δάνεια λόγω του προγράμματος ΗΡΑΚΛΗΣ. Για την αντιμετώπιση της αβεβαιότητας είναι σημαντική η υποχώρηση των τιμών ενέργειας ώστε να συγκρατηθεί ο πληθωρισμός και να υποστηριχθεί η κατανάλωση το 2024. Βέβαια, ο κίνδυνος του πληθωρισμού παραμένει πολύπλευρος

25. <https://www.fsinplatform.org/>

26. OECD (2022). *Greece: OECD Economic Outlook*. vol. 2022, issue 2, No 112, p. 134.

27. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Δείκτης Τιμών Καταναλωτή: Δεκέμβριος 2022, ετήσιος πληθωρισμός 7.2%. ΕΛΣΤΑΤ, 12 Ιανουαρίου 2023.

28. OECD (2022). *Greece: OECD Economic Outlook*. vol. 2022, issue 2, No 112, p. 133.

καθώς οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού ενδέχεται να συμβάλλουν στην αύξηση του μισθολογικού κόστους. Για το πρώτο εξάμηνο του 2022, η ελληνική οικονομία κατέγραψε σημαντική μεγέθυνση κυρίως λόγω της σημαντικής αύξησης των εξαγωγών, των ενισχυμένων επενδύσεων και της σημαντικής δημοσιονομικής υποστήριξης.

Η δημοσιονομική υποστήριξη των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης είναι σημαντική και ανέρχεται στο 5.5% του ΑΕΠ. Σημαντικός παράγοντας υποστήριξης της ελληνικής οικονομίας είναι οι τουριστικές εισπράξεις οι οποίες για το διάστημα Ιουνίου - Αυγούστου φαίνεται να προσεγγίζουν τα δεδομένα του 2019, με τα έσοδα από τη ναυτιλία στο δεύτερο τρίμηνο του 2022 να ξεπερνούν τα αντίστοιχα του 2019 κατά 57%.²⁹ Η μακροοικονομική σταθερότητα μεταφράζεται και σε ενίσχυση της επιχειρηματικής εμπιστοσύνης η οποία επιδεινώθηκε από την Ρώσο-Ουκρανική κρίση και παραμένει κοντά στα προ της πανδημίας επίπεδα.

Όμως, σε κάθε περίπτωση, οι προκλήσεις παραμένουν σημαντικές. Σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας, η ελληνική οικονομία καταγράφει οριακή βελτίωση της θέσης της για το 2021 καθώς κατατάσσεται στην 44^η θέση (μεταξύ 63 χωρών) βελτιώνοντας τις επιδόσεις της κατά δυο θέσεις.³⁰ Ειδικότερα, η ελληνική οικονομία σημειώνει βελτίωση στο επίπεδο της οικονομίας της γνώσης (από την 48^η στην 45^η θέση), στην μελλοντική ετοιμότητα (από την 46^η στην 43^η θέση) και επιδείνωση στο επίπεδο της τεχνολογίας (από την 43^η στην 46^η θέση). Σε επιμέρους δείκτες, καταγράφονται ισχυρές επιδόσεις στους τομείς της διεθνούς εμπειρίας (19^η θέση), στον αριθμό των αποφοίτων ανώτατων ιδρυμάτων (15^η θέση), στην επιστημονική και τεχνική απασχόληση (20^η θέση) και στις διαδικασίες έναρξης επιχείρησης (6^η θέση). Αντίθετα, προβληματική εικόνα σημειώνεται στις τραπεζικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (58^η θέση) και στην πιστοληπτική ικανότητα της χώρας (57^η θέση).

Αναφορικά με την ανταγωνιστικότητα, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί η βελτίωση των επιδόσεων της χώρας στην Έρευνα & Ανάπτυξη. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) η Ελλάδα είναι μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη μεγαλύτερη αύξηση στην ένταση Έρευνας και Ανάπτυξης τη δεκαετία 2011-2021. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι δαπάνες το 2021 ήταν αυξημένες κατά 5.7% σε σχέση με το 2020.³¹ Η σημαντική αύξηση των δαπανών στην Έρευνα & Ανάπτυξη που προσεγγίζουν το 0.76% του ΑΕΠ θα αποτελέσουν, μακροπρόθεσμα, μια σημαντική συνθήκη για τη συνολική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και την μετατροπή του brain-drain σε brain-gain. Βέβαια, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας θα εξαρτηθεί από τις επιδόσεις της στο επίπεδο της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι επιδόσεις της Ελλάδας στο SDG Index Score κρίνονται προβληματικές κατατάσσοντας τη χώρα στην 27^η θέση μεταξύ των χωρών της Ευρώπης.³² Το στοιχείο αυτό τεκμηριώνει τον δύσκολο δρόμο που θα πρέπει να διαβεί η ελληνική οικονομία στην πορεία της προς τον παραγωγικό της μετασχηματισμό.

29. OECD (2022). *Greece: OECD Economic Outlook*. vol. 2022, issue 2, No 112, p. 133.

30. IMD World Digital Competiveness Ranking, 2021.

31. <https://www.ekt.gr/el/news/28307>

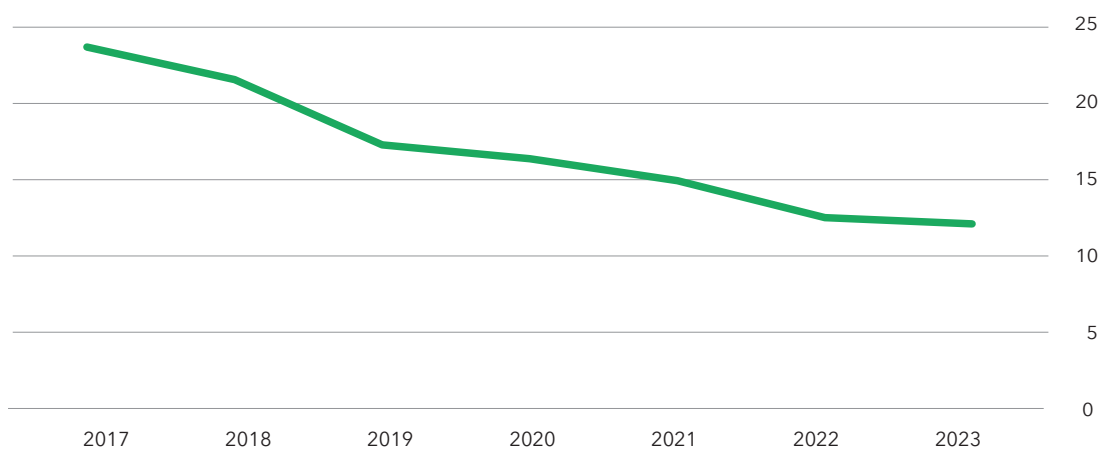
32. SDSN (2022). *Europe Sustainable Development Report 2022 Achieving the SDGs: Europe's Compass in a Multipolar World*. Sustainable Development Solutions Network, p. 7.

Επίσης σημαντική πρόκληση είναι η εξαιρετικά έντονη κλιμάκωση των τιμών σε βασικές ομάδες προϊόντων η οποία αναμένεται να επιταχύνει την επιδείνωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης με ορίζοντα τους πρώτους μήνες του 2023. Είναι δηλωτικό ότι σε έναν χρόνο (μεταξύ Νοέμβριου 2021 και Νοεμβρίου 2022) οι τιμές σε βασικές ομάδες αγαθών καταγράφουν σημαντική αύξηση: 15% στην ομάδα διατροφής και μη αλκοολούχων ποτών, 14.5% στην ομάδα μεταφορών και 4.8% στην ομάδα στέγασης.³³ Αναμφίβολα, η αντιμετώπιση του πληθωρισμού παραμένει, όπως για τις περισσότερες ευρωπαϊκές οικονομίες, η πιο σημαντική πρόκληση της ελληνικής οικονομίας. Για τον λόγο αυτό, ο κίνδυνος της ενεργειακής κρίσης ενδέχεται να εντείνει την μακροοικονομική ευθραυστότητα. Παρότι οι εισαγωγές του υγροποιημένου αερίου είναι αυξημένες, οι περιορισμένες δυνατότητες της χώρας αναφορικά με την αποθήκευση του, εξωθεί τη χώρα να αναζητήσει συμφωνίες αποθήκευσης σε γειτονικές χώρες (βλ. Ιταλία).

Παράλληλα, λόγω της συσταλτικής νομισματικής πολιτικής και της εντεινόμενης αβεβαιότητας, το κόστος δανεισμού της ελληνικής οικονομίας αναμένεται να αυξηθεί. Είναι χαρακτηριστικό ότι το Νοέμβριο του 2022 το spread του ελληνικού ομολόγου αυξήθηκε επιβεβαιώνοντας την αβεβαιότητα που αναφέρθηκε παραπάνω. Στη βάση αυτή, η αναγκαιότητα της επιστροφής στα πρωτογενή πλεονάσματα μοιάζει ένα δύσκολο εγχείρημα το οποίο απαιτεί μια γενναία δημοσιονομική εξισορρόπηση μετά από την στήριξη των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια της πανδημίας και της ενεργειακής κρίσης. Το πρωτογενές έλλειμμα για το 2022 εκτιμάται γύρω στο 1.6% σκιαγραφώντας την αναγκαιότητα της δημοσιονομικής σύνεσης για την ανάκτηση επενδυτικής βαθμίδας της ελληνικής οικονομίας. Αναμφίβολα υπάρχει ο κίνδυνος η αβεβαιότητα, οι αυξημένες τιμές και η συσταλτική οικονομική πολιτική να μετριάσουν τον ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.7

Ποσοστό (%) ανεργίας Ελλάδας: (2017-2023)

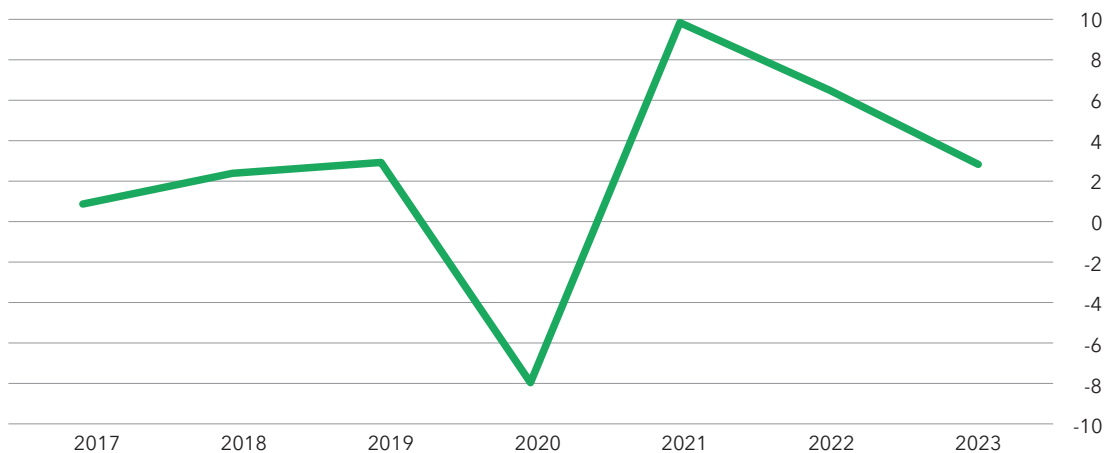
Στοιχεία για το 2022: εκτιμήσεις / Στοιχεία για το 2023: Προβλέψεις – Πηγή: IMF / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

33. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Δείκτης Τιμών Καταναλωτή: Νοέμβριος 2022, ετήσιος πληθωρισμός 8.5%. ΕΛΣΤΑΤ, 9 Δεκεμβρίου 2022.

Για το λόγο αυτό, το IMF εκτιμά ότι ο ρυθμός μεγέθυνσης αναμένεται να μετριαστεί στο 1.8% το 2023 όντας βέβαια αρκετά υψηλότερα από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (0.5%). Βέβαια, το εξωτερικό περιβάλλον δεν κρίνεται ευνοϊκό καθώς η ευρωπαϊκή οικονομία, λόγω και της ενεργειακής εξάρτησης της από τη Ρωσία, αναμένεται να παρουσιάσει επιβράδυνση της μεγέθυνσής της. Σε κάθε περίπτωση, η αντιμετώπιση των αυξήσεων των τιμών ενέργειας είναι πολύ σημαντική για την διατήρηση βιώσιμων και διατηρήσιμων ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης. Οι παραπάνω προκλήσεις τεκμηριώνουν την ανάγκη της μεταστροφής του εγχώριου παραγωγικού υποδείγματος αλλά και την σημασία μιας νέα κλαδικής εξειδίκευσης η οποία να ενισχύσει την ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.8

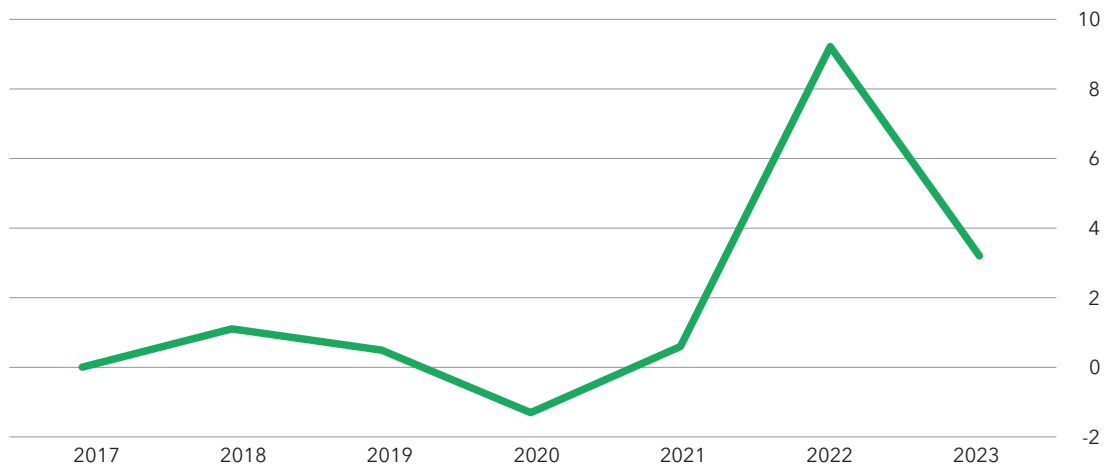
Ποσοστιαία μεταβολή ΑΕΠ: 2017-2023

Στοιχεία για το 2022: εκτιμήσεις / Στοιχεία για το 2023: Προβλέψεις – Πηγή: IMF / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.9

Πληθωρισμός Ελλάδας: 2017-2023 (μέση ετήσια % μεταβολή ΔΤΚ)

Στοιχεία για το 2022: εκτιμήσεις / Στοιχεία για το 2023: Προβλέψεις – Πηγή: IMF / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

1.2. Η οικονομική δραστηριότητα στον κλάδο του εμπορίου στην Ελλάδα

1.2.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Στο πρώτο τμήμα του πρώτου μέρους της Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου 2022 επιχειρήθηκε να αποτυπωθεί (με συνοπτικό τρόπο) ο δυναμικός χαρακτήρας του διεθνούς και εγχώριου μακροοικονομικού περιβάλλοντος, όπως αυτό προκύπτει από την αβεβαιότητα που επιταχύνει η κρίση στην αγορά ενέργειας. Άλλωστε, διεθνείς οργανισμοί, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, επισημαίνουν τον κίνδυνο των «πολλαπλών κρίσεων» που πυροδοτεί η ενεργειακή κρίση.³⁴ Με βάση τα όσα αναφέρθηκαν στο προηγούμενο μέρος, τέσσερις είναι οι παράγοντες που αναμένεται να επηρεάσουν την οικονομική δραστηριότητα για το 2023: α) η ανθεκτικότητα του κινέζικου συστήματος υγείας και ο (πιθανός) κίνδυνος εκτροχιασμού των κρουσμάτων COVID-19, β) η ικανότητα της αγοράς εργασίας των ΗΠΑ να διαχειριστεί τις κενές θέσεις εργασίας, γ) οι πιθανότητες για έναν υψηλό πληθωρισμό και δ) η αποτελεσματικότητα της αντίδρασης των κεντρικών τραπεζών (Fed, ECB, BoE κ.λπ.).

Στο δεύτερο τμήμα του πρώτου μέρους, αναδεικνύονται οι ιδιαιτερότητες του οικονομικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος εντός των οποίων ξεδίπλωσε την οικονομική του δραστηριότητα ο κλάδος του εμπορίου κατά τη διάρκεια του 2022. Στο επίπεδο αυτό, επιχειρείται να σκιαγραφηθούν οι προκλήσεις που καλούνται να υπερβούν οι εμπορικές επιχειρήσεις κατά τη διαδικασία αναζήτησης μιας βιώσιμης και διατηρήσιμης κλαδικής εξειδίκευσης. Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη ενότητα χαρτογραφείται η συνεισφορά του κλάδου του εμπορίου στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) της ελληνικής οικονομίας ενώ αναλύεται η εξέλιξη της ιδιωτικής κατανάλωσης, η οποία αποτέλεσε βασικό αναπτυξιακό άξονα του ελληνικού παραγωγικού υποδείγματος, ιδιαίτερα για την περίοδο πριν την δημοσιονομική κρίση του 2010. Όπως διαφαίνεται, το 2022, η ιδιωτική κατανάλωση ενισχύεται ενώ η ποσοστιαία συμμετοχή της στο ΑΕΠ περιορίζεται. Το στοιχείο αυτό είναι σημαντικό καθώς καταδεικνύει τη βελτίωση της συμμετοχής άλλων συνιστωσών του ΑΕΠ στη συνολική παραγωγή (βλ. ιδιωτικές επενδύσεις, εξαγωγές κ.α.). Άλλωστε, η εξωστρέφεια αποτελεί κρίσιμη συνθήκη για την υπέρβαση της υπερβολικής στήριξης στην εγχώρια κατανάλωση. Βέβαια, θα πρέπει να σημειωθεί πως οι εκτιμήσεις αναφορικά με την εξέλιξη της ιδιωτικής κατανάλωσης για το 2023 δεν είναι οι πλέον αισιόδοξες παρά την (ονομαστική) αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος.

Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται οι ποσοστιαίες μεταβολές του εποχικά διορθωμένου Δείκτη Κύκλου Εργασιών (ΔΚΕ) στις διάφορες υποκατηγορίες του λιανικού εμπορίου αλλά και στο χονδρικό εμπόριο, το οποίο επηρεάζεται αρνητικά από την ενεργειακή κρίση και τον πληθωρισμό. Λόγω της εξαιρετικά έντονης πληθωριστικής κρίσης παρουσιάζονται οι σωρευτικές μεταβολές του Δείκτη Όγκου (ΔΟ) για το πρώτο ενδεκάμηνο του 2022. Ο ΔΟ είναι ένας αποπληθωρισμένος δείκτης που παρουσι-

34. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-01-07/world-bank-to-warn-of-global-recession-risk-in-economic-outlook>

άζει την πραγματική μεταβολή της αξίας των πωλήσεων και για τον λόγο αυτό είναι χρήσιμος κατά την παρούσα συγκυρία. Η περίοδος αναφοράς που επιλέγεται στην παρούσα έκδοση της ετήσιας έκθεσης είναι το χρονικό άνωμα της δεκαετίας 2012-2022 κατά το οποίο ο κλάδος του εμπορίου κλήθηκε (και καλείται) να αντιμετωπίσει τις πολλαπλές κρίσεις που ενεργοποίησε η πανδημία του COVID-19. Παράλληλα, σχολιάζονται οι επιπτώσεις από τις πολλαπλές (και σύνθετες) προκλήσεις που δημιουργεί η γεωπολιτική αναστάτωση και η εξωγενής ενεργειακή αβεβαιότητα στις ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις.

Στην τρίτη ενότητα παρουσιάζεται, και σχολιάζεται, η πορεία του ΔΚΕ στον υποκλάδο των αυτοκινήτων - συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων και μοτοσικλετών (ΣΤΑΚΟΔ 45) και εμπόριο αυτοκινήτων (ΣΤΑΚΟΔ 451) - ο οποίος λειτουργεί τροχιοδεικτικά για τους δυνητικούς μετασχηματισμούς στο ευρύτερο οικοσύστημα των εμπορικών επιχειρήσεων.

Στη τελευταία ενότητα, που αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον κατά την τρέχουσα συγκυρία, παρουσιάζεται η αγορά χρήματος και χαρτογραφούνται οι διακυμάνσεις των επιτοκίων τόσο για τα νέα, όσο και για τα υφιστάμενα δάνεια. Στη λογική αυτή, παρουσιάζεται η πορεία χρηματοδότησης των εγχώριων μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων από τα εγχώρια Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (ΝΧΙ). Πρόδηλα, η συσταλτική νομισματική πολιτική που ασκεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) αυξάνει τα επιτόκια δανεισμού επηρεάζοντας την ρευστότητα των εμπορικών και μη επιχειρήσεων. Παράλληλα, η όξυνση του ιδιωτικού χρέους, παρά την μείωση των «κόκκινων δανείων» (NPLs) αποτελεί έναν δυνητικό παράγοντα αποσταθεροποίησης του ευρύτερου οικοσυστήματος της εμπορικής (και μη) επιχειρηματικότητας.

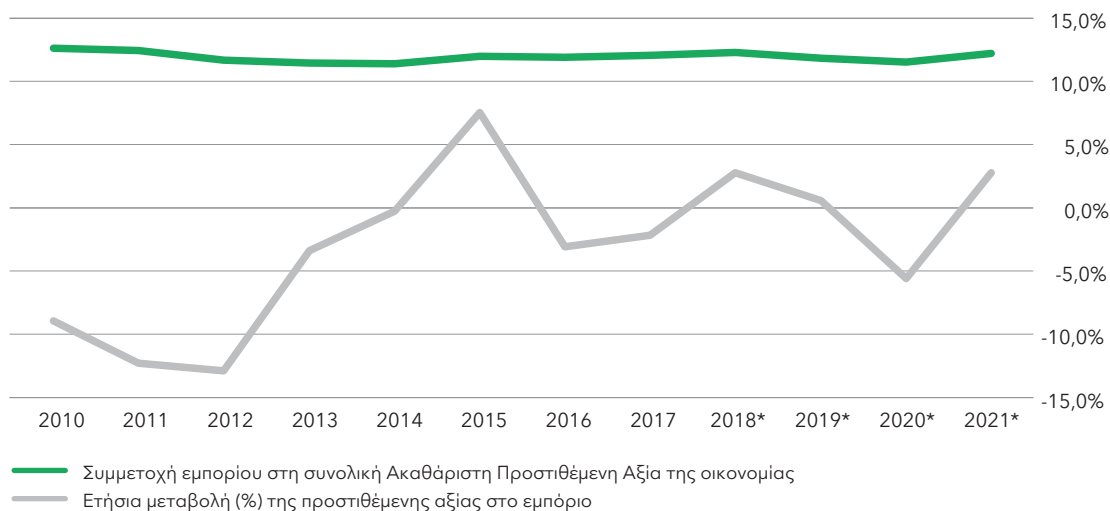
1.2.2. Η συνεισφορά του εμπορίου στην ελληνική οικονομία και η εξέλιξη της ιδιωτικής κατανάλωσης

Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο τμήμα του συγκεκριμένου κεφαλαίου, η ελληνική οικονομία κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαπέντε ετών διήλθε (και διέρχεται) εντός μιας ιδιόμορφης κατάστασης «πολυκρίσεων». Κάθε επιμέρους κρίση επέφερε κρίσιμες διακυμάνσεις στο επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας επηρεάζοντας είτε φιλοκυκλικά (δημοσιονομική κρίση) είτε αντικυκλικά (πανδημική κρίση και ενεργειακή κρίση) την άσκηση της οικονομικής πολιτικής. Ειδικότερα, η δημοσιονομική κρίση, η οποία συνοδεύτηκε από πολιτικές εσωτερικής υποτίμησης, περιόρισε το διαθέσιμο εισόδημα, συρρίκνωσε την καταναλωτική δαπάνη, μείωσε (διακλαδικά) τον αριθμό των επιχειρήσεων και αύξησε την ανεργία. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η δημοσιονομική κρίση της ελληνικής οικονομίας προσομοιάζει με μια κλασική ενδογενή κρίση ala Kondratieff όπου μια διαταραχή στην πλευρά της προσφοράς (supply side) μεταφέρεται (λόγω της υποκατανάλωσης) στην πλευρά της ζήτησης.³⁵ Έτσι, η δημοσιονομική συστολή που επιβλήθηκε λόγω των MoUs (2010, 2012, 2015) μεταφράστηκε σε μια συνολική μείωση του παραγόμενου προϊόντος. Προφανώς, η

35. Για μια επισκόπηση της θεωρίας των «μακρών κύκλων» του Kondratieff, βλ μεταξύ άλλων, V. Tarascio (1988). Kondratieff's theory of long cycles. *Atlantic Economic Journal*, 16: 1-10.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.10

Συμμετοχή του εμπορίου (ΣΤΑΚΟΔ 45, 46, 47) στην οικονομική δραστηριότητα και μεταβολή (%) της Ακαθάριστη Προστιθέμενης Αξίας (σε τρέχουσες τιμές)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ – Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ – * Προσωρινά στοιχεία

συρρίκνωση αυτή επηρέασε την παραγόμενη ΑΠΑ στον κλάδο του εμπορίου, της οποίας η πτώση ήταν εξαιρετικά έντονη για το διάστημα 2009-2012 (2010: -9.1%, 2011: -12.5% και 2012: -13.1%) όπως δείχνει και το διάγραμμα 1.10. Προφανώς, η συρρίκνωση της ΑΠΑ στον κλάδο του εμπορίου συνδέεται με την ισχυρή μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων καθώς την περίοδο 2009-2015 ο αριθμός των επιχειρήσεων στον κλάδο του εμπορίου συρρικνώθηκε κατά ¼.

Σταδιακά, η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή της προστιθέμενης αξίας του εμπορίου μεγεθύνεται για να προσεγγίσει την υψηλότερη τιμή της το 2015 (7.5%) και να διατηρήσει μια σταθερή πορεία μεγέθυνσης το διάστημα 2017-2019. Πρόδηλα, η πανδημική κρίση επέδρασε αρνητικά στην οικονομική δραστηριότητα του εμπορίου για το 2020 (μείωση της προστιθέμενης αξίας κατά -5.7%). Όπως διαφαίνεται, η σταδιακή επιστροφή σε μια (ιδιότυπη) «μεταπανδημική κανονικότητα» επιταχύνει την ανάκτηση της οικονομικής δραστηριότητας για το 2021 (2.7%). Για το 2021, η ενίσχυση του κλάδου του τουρισμού (9.4 δισ. ευρώ) είχε πολλαπλασιαστικές επιδράσεις σε άλλους κλάδους της οικονομίας, όπως το εμπόριο. Βέβαια η ενεργειακή κρίση και οι πληθωριστικές πιέσεις αναμένεται να επιταχύνουν τις ασυνέχειες στο οικοσύστημα του εμπορίου οξύνοντας τις ανισότητες εντός του κλάδου όπως αυτές αναφέρθηκαν και στην Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου του προηγούμενου έτους.

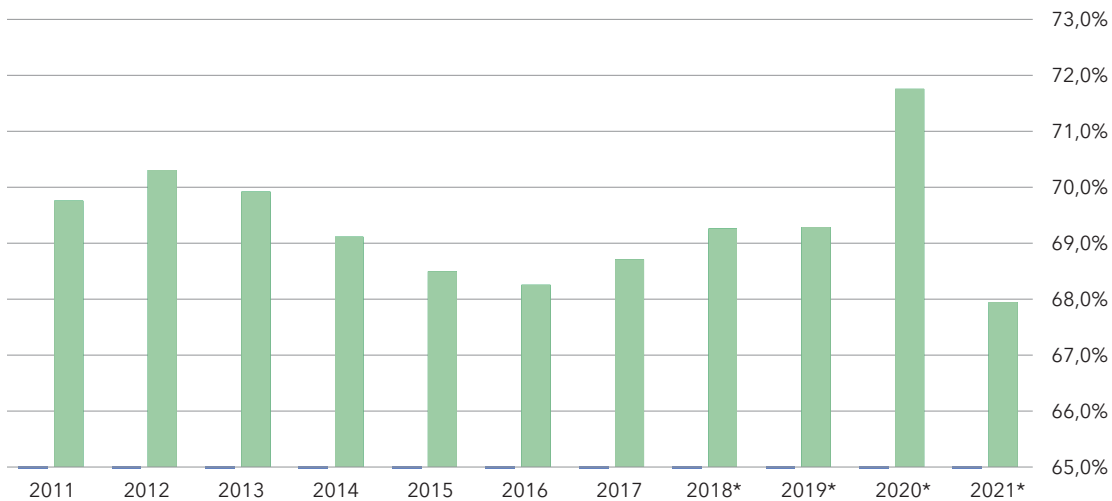
Ειδικότερα, η ενεργειακή κρίση φαίνεται πως οξύνει τις περιφερειακές ανισότητες εντείνοντας τον κίνδυνο εισόδου μιας σειράς περιφερειών σε έναν φαύλο κύκλο χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης. Έχοντας κατά νου τη σημασία του τουρισμού στις επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας δεν είναι τυχαίο πως οι περιφέρειες με ισχυρό τουριστικό αποτύπωμα καταγράφουν ταχύτερη ανάκτηση της οικονομικής τους δραστηριότητας.

Η ιδιωτική κατανάλωση, βασική συνιστώσα του εγχώριου παραγωγικού υποδείγματος, παρουσιάζει κατά το διάστημα 2020-2021 αύξηση της τάξης του 3.8% ως απο-

τέλεσμα της σταδιακής επιστροφής σε ένα περισσότερο «ανοικτό» και «κανονικό» περιβάλλον αγοράς. Παράλληλα, η ενίσχυση της κατανάλωσης σε απόλυτους όρους συνδέεται με μια μείωση της ποσοστιαίας συμμετοχής της στο ΑΕΠ. Η συγκεκριμένη εξέλιξη θεωρείται ευνοϊκή καθώς μπορεί (μεσοπρόθεσμα) να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Στο επίπεδο αυτό, η ελληνική οικονομία μοιάζει να ενεργοποιεί ξανά, μετά την πανδημία του COVID-19, έναν «μηχανισμό» ταυτόχρονης αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης και μείωσης της συμμετοχής της στο ΑΕΠ. Αν η επανεκκίνηση του συγκεκριμένου «μηχανισμού» συνδεθεί με αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων και των εξαγωγών τότε μπορεί να συμβάλει στην βελτίωση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.11

Εξέλιξη Ιδιωτικής Κατανάλωσης (Νοικοκυριών & ΜΚΙΕΝ) ως ποσοστό % του ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ – Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ – * Προσωρινά στοιχεία

Η ενδυνάμωση της ιδιωτικής κατανάλωσης αποτυπώνεται και στα ευρήματα της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ)³⁶. Σύμφωνα με την ΕΟΠ 2021, η μέση ετήσια δαπάνη των νοικοκυριών για αγορές, κατά το 2021, ανήλθε στα 1.419,8 ευρώ το μήνα σημειώνοντας αύξηση 6.6% σε τρέχουσες τιμές και 1.4% σε πραγματικές τιμές συγκριτικά με το 2020.³⁷ Όπως διαφαίνεται, η διέλευση της ελληνικής οικονομίας μεταξύ του μεταϊχμίου των δυο κρίσεων (πανδημική και ενεργειακή) έχει συρρικνώσει το (πραγματικό) διαθέσιμο εισόδημα, έχει μεταστρέψει τα καταναλωτικά πρότυπα και έχει περιορίσει τη δυναμική της καταναλωτικής δαπάνης. Σε κάθε περίπτωση, η δυναμική της καταναλωτικής δαπάνης παραμένει κατά 33% χαμηλότερη συγκριτικά με το 2008 που ταυτίζεται με την απαρχή της ελληνικής εκδοχής των «πολυκρίσεων». Μάλιστα, οι προοπτικές της ιδιωτικής κατανάλωσης είναι αρνη-

36. Τα εξαιρετικά ενδιαφέροντα ευρήματα της ΕΟΠ 2021 παρουσιάζονται στο Ειδικό Θέμα της Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου 2022.

37. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2021. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 1.

τικές λόγω του δυσμενούς εξωτερικού οικονομικού περιβάλλοντος. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η μεγέθυνση της ιδιωτικής κατανάλωσης αναμένεται εν τέλει να προσεγγίσει το 8.6% το 2021 για να μειωθεί η δυναμική της στο 0.8% για το 2023 και στο 1% το 2024.³⁸

Η διαφαινόμενη συρρίκνωση της δυναμικής μεγέθυνσης της ιδιωτικής κατανάλωσης για το 2023 συνδέεται με την ρευστότητα του οικονομικού περιβάλλοντος αλλά και με την συστολή της νομισματικής πολιτικής, η οποία αναμένεται να αυξήσει τα επιτόκια και να περιορίσει τη δυναμική της οριακής ροπής προς κατανάλωση ιδίως των μεσαίων και ανώτερων εισοδηματικών στρωμάτων. Επίσης, παρά την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού στα τέλη του 2022³⁹, οι προσδοκίες λόγω του πολέμου παραμένουν αρνητικές γεγονός που αναμένεται να επιδράσει την κατανάλωση τόσο άμεσα, όσο και έμμεσα. Σημαντική παράμετρος για την υποστήριξη της κατανάλωσης το 2023 είναι η ταχύτητα της απορρόφησης των ευρωπαϊκών πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF), ειδικά σε ένα έτος που οι προσδοκίες για τα τουριστικά έσοδα μοιάζουν να είναι αβέβαιες λόγω των επάλληλων προκλήσεων και της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος των ευρωπαίων πολιτών. Παράλληλα, είναι κρίσιμη η υποστήριξη των χαμηλότερων εισοδημάτων των οποίων η οριακή ροπή προς κατανάλωση είναι υψηλή. Η αντιμετώπιση των ανισοτήτων που φαίνεται να δημιουργήσε η πανδημία του COVID-19⁴⁰ είναι αναγκαία συνθήκη για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της ιδιωτικής κατανάλωσης. Άλλωστε, η αντιμετώπιση των ανισοτήτων είναι απαραίτητη για τη διατηρήσιμη μετάβαση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Ιδιαίτερα, σε επίπεδο ελληνικής οικονομίας, η διπλή κρίση της πανδημίας και της ενέργειας οξύνει τις ανισότητες. Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ ο δείκτης Gini προσέγγισε το 32.4% το 2021 σημειώνοντας αύξηση μιας ποσοστιαίας μονάδας σε σχέση με το 2020.⁴¹ Μάλιστα, η αυξημένη ανισότητα μεταφράστηκε σε οξυμένο κίνδυνο φτώχειας καθώς ο πληθυσμός που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας (ή κοινωνικού αποκλεισμού) ανέρχεται στο 29.5% του πληθυσμού της χώρας παρουσιάζοντας αύξηση 0.6 ποσοστιαίων μονάδων σε σχέση με το 2020.⁴²

1.2.3. Ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών (ΔΚΕ) στο Λιανικό Εμπόριο την περίοδο 2012-2022.

Το λιανικό εμπόριο αποτελεί τον σημαντικότερο υπό-κλάδο του κλάδου του εμπορίου έχοντας σημαντική συνεισφορά στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία της ελληνικής οικονομίας αλλά και στην απασχόληση. Επιπρόσθετα, στον κλάδο του λιανικού εμπο-

38. OECD (2022). *Greece: OECD Economic Outlook*. vol. 2022, p. 134.

39. OECD (2022). *Statistics New Release: Consumer Price Index*. OECD, 10 January 2023.

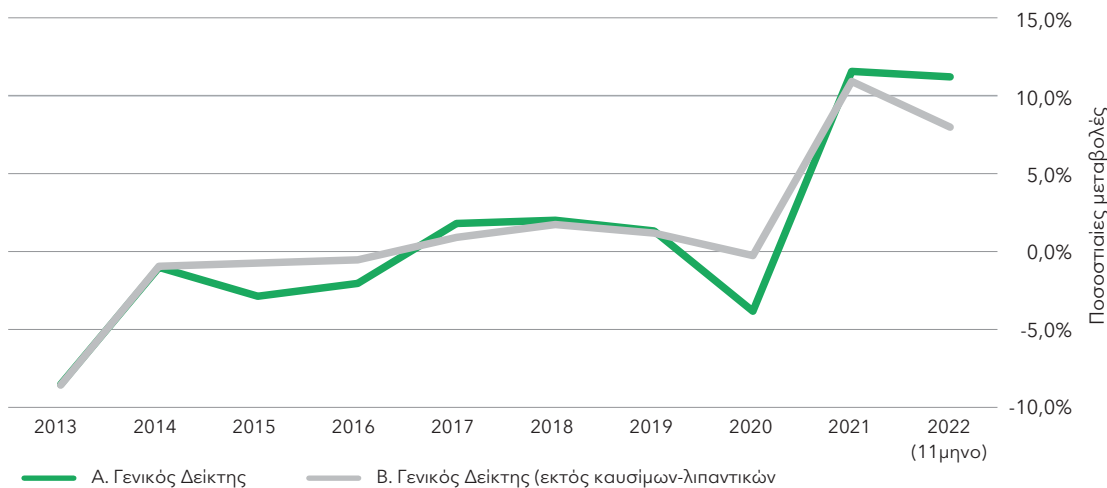
40. Oxfam (2022). *Mega-rich recoup COVID-losses in record-time yet billions will live in poverty for at least a decade*. <https://www.oxfam.org/en/press-releases/mega-rich-recoup-covid-losses-record-time-yet-billions-will-live-poverty-least>

41. ΕΛΣΤΑΤ (2022). *Οικονομική Ανισότητα: Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2021*. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 2.

42. ΕΛΣΤΑΤ (2022). *Κίνδυνος Φτώχειας: Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2021*. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 2.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.12

Εξέλιξη ΔΚΕ με και χωρίς καύσιμα και λιπαντικά

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

ρίου (retailing) αποκρυσταλλώνονται οι μετασχηματισμοί που επιταχύνουν οι μέγα-τάσεις (megatrends)⁴³ της διεθνούς οικονομίας. Παράλληλα, το λιανικό εμπόριο αναπτύσσει πληθώρα διασυνδέσεων με άλλους κλάδους της ελληνικής οικονομίας και για τον λόγο τοποθετείται (με κρίσιμο τρόπο) στη νέα κλαδική εξειδίκευση της ελληνικής οικονομίας.⁴⁴ Εν τέλει, το λιανικό εμπόριο έχει σημαντικό αποτύπωμα σε βασικά οικονομικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας όπως ο αριθμός των επιχειρήσεων (139.181 επιχειρήσεις για το 2020) και η απασχόληση (434.916 απασχολούμενους για το 2020).

Στο πλαίσιο των παραπάνω διαπιστώσεων, η παρακολούθηση (και η χαρτογράφηση) των κυριότερων οικονομικών μεγεθών του λιανικού εμπορίου είναι αναγκαία για την ευρύτερη κατανόηση της οικονομικής δραστηριότητας σε αυτόν τον ιδιαίτερα κρίσιμο κλάδο της ελληνικής οικονομίας. Όπως έχει σημειωθεί και σε προηγούμενες εκθέσεις, η κυριότερη μεταβλητή για τη μελέτη των διακυμάνσεων της δραστηριότητας στο λιανικό εμπόριο είναι ο Γενικός Δείκτης Κύκλου Εργασιών (ΔΚΕ). Η συγκεκριμένη μεταβλητή δίνει τη δυνατότητα κατανόησης των βραχυπρόθεσμων διακυμάνσεων και των μακροπρόθεσμων μετασχηματισμών στον κλάδο αποτιμώντας τα συνολικά ποσά που έχουν τιμολογηθεί από τις εμπορικές επιχειρήσεις για την αγορά τελικών εμπορευμάτων.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα δεδομένα του διαγράμματος 1.12, ο ΔΚΕ μετά από το ιδιαίτερα προβληματικό έτος της πανδημίας (2019-2020: -3.9%) καταγράφει δυο συνεχόμενα έτη μεγέθυνσης. Ειδικότερα, για το 2021 η μεγέθυνση προσέγγισε το

43. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, οι μέγα-τάσεις (megatrends) ορίζονται ως σημαντικές, μετασχηματιστικές δυνάμεις οι οποίες ορίζουν το μέλλον έχοντας σημαντικές επιπτώσεις στην επιχειρηματικότητα, τη βιομηχανία, τις κοινωνίες και τα άτομα. Βλ. Oxfam (2022). *Global Megatrends: Mapping the forces that affect us all*. Oxfam Discussion Papers, p. 9.

44. Για τις κλαδικές διασυνδέσεις του εμπορίου με άλλους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, βλ. Γ. Σώκλης (2021). Οι διακλαδικές διασυνδέσεις του ελληνικού εμπορίου στην ελληνική οικονομία. Στο Β. Αρανίτου, *RETAILING: Ιστορία, οικονομία, μετασχηματισμοί στο λιανικό εμπόριο*, Αθήνα: Εκδόσεις Κέρκυρα.

11.5% με τη δυναμική να συνεχίζεται και για το πρώτο ενδεκάμηνο του 2022 (12.7%). Έτσι, παρά το γεγονός ότι η διεύρυνση του ΔΚΕ τροφοδοτείται σημαντικά από τον πληθωρισμό, η στέρεη εικόνα μεγέθυνσης του επιτρέπει - τουλάχιστον ονομαστικά - να προσεγγίσει τα επίπεδα πριν από το ξέσπασμα της δημοσιονομικής κρίσης. Οι παράγοντες διατήρησης της δυναμικής του ΔΚΕ το 2022 είναι τρεις: πρώτον, η πλήρης επιστροφή σε μια κανονική λειτουργία της αγοράς - η οποία και συνοδεύτηκε με την (δυναμική) επιστροφή του «φυσικού καταστήματος» - δεύτερον, η σημαντική αύξηση των τουριστικών ροών, η οποία μεγέθυνε την εξωτερική ζήτηση, και τρίτον, η στήριξη των νοικοκυριών για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της ενεργειακής κρίσης. Βέβαια, επισημαίνεται ότι η διεύρυνση του ΔΚΕ είναι σε μεγάλο βαθμό τεχνητή καθώς, λόγω του ιδιαίτερα υψηλού πληθωρισμού, ο κύκλος εργασιών καταγράφει μια, σε μεγάλο βαθμό, φαινομενική διεύρυνση. Ουσιαστικά, κατά ένα μεγάλο ποσοστό, η τόνωση του ΔΚΕ κατά το πρώτο ενδεκάμηνο του 2022 οφείλεται στις πληθωριστικές πιέσεις καθώς ο Δείκτης Όγκου (ΔΟ) στο λιανικό εμπόριο εμφανίζει, την ίδια περίοδο, αρκετά μικρότερη αύξηση (3.6%).

Σε κάθε περίπτωση, η διατήρηση της δυναμικής του ΔΚΕ, δεν κατανέμεται οριζόντια σε όλες τις υποκατηγορίες του λιανικού εμπορίου. Θα μπορούσαμε να πούμε πως ο κλάδος παρουσιάζει μια τετραπλή ταχύτητα. Κάποιες κατηγορίες καταγράφουν ιδιαίτερα έντονη δυναμική μεγέθυνσης (βλ. «Καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων, «Φαρμακευτικά-Καλλυντικά» και «Επιπλα-Ηλεκτρικά είδη-Οικιακός εξοπλισμός»), κάποιες παρουσιάζουν ενδιάμεση δυναμική (βλ. Super Markets, «Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός» και «Βιβλία-Χαρτικά-Λοιπά Είδη»), κάποιες καταγράφουν μια δυναμική η οποία όμως βρίσκεται σε κόπωση (βλ. «Πολυκαταστήματα» και «Ένδυση- Υπόδηση») ενώ άλλες καταγράφουν μια (μάλλον φυσιολογική) απομείωση της δυναμικής τους (βλ. «Πωλήσεις εκτός καταστημάτων»). Προφανώς, η πολλαπλότητα των ταχυτήτων εντός του οικοσυστήματος του λιανικού εμπορίου οξύνει τις κλαδικές ανισότητες που επιτάχυνε η πανδημική κρίση, οι οποίες εν τέλει εκφράζονται ως ανισότητες μεταξύ των επιχειρήσεων. Σε κάθε περίπτωση, οι «πολυκρίσεις» δεν επιτρέπουν στον κλάδο του λιανικού εμπορίου να ανακτήσει τις πραγματικές απώλειες της περιόδου πριν το 2010. Είναι χαρακτηριστικό ότι, παρά τον πληθωρισμό, οι σωρευτικές απώλειες του Γενικού Δείκτη την περίοδο 2011-2022 ανέρχονται στο -4.6%.

Η ενεργειακή κρίση και ο εξαιρετικά υψηλός πληθωρισμός επηρεάζουν (δομικά) την ελληνική οικονομία και επιταχύνουν τις διακυμάνσεις στον κλάδο του λιανικού εμπορίου. Μετά την επανενεργοποίηση της αγοράς καταγράφεται μια περίοδος αυξημένων σε αξία (αλλά όχι τόσο σε όγκο) πωλήσεων η οποία και συνδέεται με την αστάθεια που προκαλεί στον κλάδο η συρρίκνωση των πραγματικών διαθέσιμων εισοδημάτων. Παρότι ένας αυξημένος πληθωρισμός σχετίζεται (συχνά) με την αύξηση των αγορών διαρκών αγαθών, αυτό δεν φαίνεται να είναι ένα ιδιαίτερα πιθανό σενάριο λόγω της ευθραυστότητας (και της αβεβαιότητας) που προκαλεί η ενεργειακή κρίση. Ο πληθωρισμός είναι αρκετά υψηλός σε κατηγορίες που αφορούν αγαθά ανελαστικής ζήτησης (βλ. στέγαση, μεταφορές και είδη διατροφής) τα οποία αγοράζονται από τα νοικοκυριά χαμηλότερων εισοδημάτων. Άλλωστε, η αύξηση της ποσοστιαίας δαπάνης των νοικοκυριών στα αγαθά αυτά που καταγράφηκε με ενάργεια το 2020 σταθεροποιείται το 2021. Είναι χαρακτηριστικό ότι το μερίδιο της μέσης δαπάνης για είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά και στέγαση των νοικοκυριών του φτω-

χότερου 20% του πληθυσμού των νοικοκυριών ανέρχεται στο 58.1% των συνολικών δαπανών.⁴⁵ Έτσι, στο πλαίσιο αυτό, η αβεβαιότητα που διαμορφώνεται στο επιχειρηματικό περιβάλλον κληροδοτεί έναν μεσοπρόθεσμο μετασχηματισμό ο οποίος αναμένεται να επηρεάσει τις επιδόσεις των εμπορικών επιχειρήσεων και ιδιαίτερα αυτών που εμπορεύονται αγαθά ελαστικής ζήτησης.

Ο ΔΚΕ ανά κατηγορία

Αναμφίβολα, λόγω των επάλληλων κρίσεων της ελληνικής οικονομίας, ο κλάδος του λιανικού εμπορίου φαίνεται πως εξωθείται σε μια «διαρκή κίνηση» η οποία αποτυπώνεται στον διπτό δυισμό μεγέθους και κλάδου που έχει διαμορφωθεί στον κλάδο τα τελευταία δεκαπέντε έτη. Ο διπλός δυισμός τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι κάποιοι κλάδοι έχουν μεγεθυνθεί λόγω της συγκυρίας της πανδημίας του COVID-19 (βλ. «Πωλήσεις εκτός καταστημάτων» και «Βιβλία-χαρτικά-λοιπά είδη») και κάποιοι άλλοι λόγω του μεγέθους τους κατορθώνουν να έχουν αυξημένη ανθεκτικότητα στα όποια «σοκ» (βλ. Super-markets). Την ίδια στιγμή, κάποιοι κλάδοι, όπως τα «Πολυκαταστήματα» φαίνεται πως δεν μπορούν να εξαλείψουν τις σωρευτικές επιπτώσεις των «πολυκρίσεων» ενώ κάποιοι άλλοι αναζητούν τον βηματισμό τους (και ίσως τον μετασχηματισμό τους) εν μέσω της ευθραυστότητας του οικονομικού-επιχειρηματικού περιβάλλοντος (βλ. «Ένδυση - υπόδηση»).

Στην ανάλυση που ακολουθεί, θα επιχειρηθεί (για ένα ακόμα έτος) η σκιαγράφηση των ιδιοτήτων του κλάδου του λιανικού εμπορίου με την έμφαση να δίδεται στην τελευταία τριετία 2020-2022 λόγω της διπλής κρίσης (πανδημικής και ενέργειας). Όπως και στις προηγούμενες ετήσιες εκθέσεις ελληνικού εμπορίου, η μέθοδος που ακολουθείται είναι αυτής της συγκριτικής ανάλυσης (comparative analysis) η οποία προσεγγίζει τα φαινόμενα, συστηματοποιεί τις ομοιότητες και τις σχετικές διαφορές και τέλος αναδεικνύει τις συσχετίσεις. Η συγκεκριμένη μέθοδος είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στο να σκιαγραφηθεί η κινούμενη εικόνα του λιανικού εμπορίου όπως αυτή έχει επιταχυνθεί λόγω των «πολυκρίσεων». Στο επίπεδο αυτό, και ακολουθώντας την προσέγγιση που έχει υιοθετηθεί στις προηγούμενες εκδόσεις των ετήσιων εκθέσεων, θα πραγματοποιηθεί μια συγκριτική αποτίμηση του κύκλου εργασιών των μεγάλων καταστημάτων τροφίμων (super-markets) και των εξειδικευμένων καταστημάτων τροφίμων - ποτών - καπνού, του ΔΚΕ με τον επιμέρους ΔΚΕ των πολυκαταστημάτων, των καταστημάτων ένδυσης και υπόδησης, καθώς και με τον δείκτη καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων, φαρμακευτικών-καλλυντικών, επίπλων, ηλεκτρικών ειδών και οικιακού εξοπλισμού, βιβλίων-χαρτικών και λοιπών ειδών, όπως και με τον δείκτη των πωλήσεων εκτός καταστημάτων.

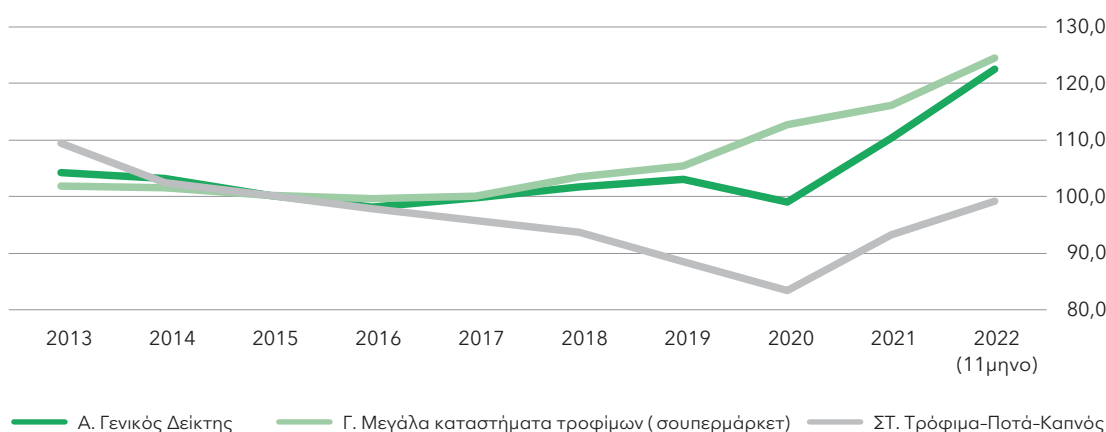
Προφανώς, το λιανικό εμπόριο τροφίμων (food-retailing) αποτελεί μια εξαιρετικά σημαντική υποκατηγορία του κλάδου του λιανικού εμπορίου. Οι επάλληλες κρίσεις έχουν προκαλέσει βίαιες ανισότητες μεταξύ των μεγάλων και των μικρών επιχειρήσεων της συγκριμένης υποκατηγορίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα super-markets έχουν αυξήσει το μερίδιό τους καταγράφοντας έξι συνεχή έτη μεγέθυνσης (2016-

45. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2021. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 1.

2017: 0.4%, 2017-2018: 3.5%, 2018-2019: 1.8%, 2019-2020: 7%, 2020-2021: 3.1% και 2021-2022: 8.3%). Η δυναμική της μεγέθυνσης αποτυπώνεται στο γεγονός ότι ο κλάδος, σε αντίθεση με τον Γενικό Δείκτη, καταγράφει θετικές σωρευτικές επιδόσεις για το διάστημα 2011-2022 (4.4%). Από την άλλη πλευρά, η εικόνα των μικρότερων καταστημάτων τροφίμων κινείται αντίθετα από αυτήν των super-markets καθώς παρά τις θετικές επιδόσεις των δυο τελευταίων ετών (2020-2021: 11.9% και 2021-2022: 8.3%) τα εξειδικευμένα καταστήματα τροφίμων σημειώνουν σωρευτική μείωση της τάξης του -21.4%. Είναι χαρακτηριστικό ότι (λόγω κυρίως του πληθωρισμού) ο κλάδος των super-markets, για το πρώτο ενδεκάμηνο του 2022, βρίσκεται σε υψηλότερα επίπεδα από τον Γενικό Δείκτη. Όμως τα μικρότερα καταστήματα τροφίμων - ποτών - καπνού, παρά τις αυξήσεις των τιμών, κινούνται χαμηλότερα. Η διαφορά αυτή αποτυπώνει τον δεισμό που προετοίμασε η δημοσιονομική κρίση, επέτεινε η πανδημία του COVID-19 και μοιάζει (πλέον) να καθίσταται δομικός. Αυτό συνάγεται και από το γεγονός ότι ο πληθωρισμός των τροφίμων στις χώρες του ΟΟΣΑ παραμένει σταθερά υψηλός στα τέλη του 2022 στο 16.1%.⁴⁶

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.13

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη μεγάλων καταστημάτων & καταστημάτων τροφίμων – ποτών – καπνού (2015 = 100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

Η δυναμική των super-markets αποτυπώνεται στο γεγονός ότι, για το 2021, που υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα, τα είδη διατροφής και τα οίνοπνευματώδη ποτά αποτελούν το πλέον δυναμικό καταναλωτικό προϊόν καθώς απορροφούν περισσότερα από ένα στα πέντε ευρώ (22%) του μέσου προϋπολογισμού των νοικοκυριών. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα, τα πιο δυναμικά προϊόντα της κατηγορίας αυτής είναι οι κατηγορίες «καφές, τσάι και κακάο» (8.2%), τα «λοιπά είδη διατροφής» (4.6%), τα «φρούτα» (3.9%), τα «γαλακτοκομικά προϊόντα και αυγά» (3.8%) και τα «λαχανικά» (2.9%).⁴⁷ Μάλιστα, παρότι ο πληθωρισμός δείχνει να επηρεάζει τον όγκο (δηλαδή τα τεμάχια) των πωλήσεων (βλ. ΔΟ παρακάτω) τα super-markets εμφανίζουν ιδιαίτερη

46. OECD (2022). *Statistics New Release: Consumer Price Index*. OECD, 10 January 2023, p. 1.

47. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2021. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 3.

ανθεκτικότητα κεφαλαιοποιώντας την τάση υποκατάστασης προϊόντων με προϊόντα επικέτας (Bazaar). Παράλληλα, το μέγεθος των super-markets τους δίνει τη δυνατότητα να εκμεταλλευτούν τις οικονομίες κλίμακες που προσφέρει τόσο η ψηφιοποίηση όσο και η συνεργασία με πλατφόρμες διαμοιρασμού και δικτύων διανομής προϊόντων που επιτάχυνε η πανδημία του COVID-19. Μάλιστα, η θέση των super-markets εκτιμάται ότι θα ενδυναμωθεί λόγω και της ισχυρής θέλησης της κυβέρνησης για την αντιμετώπιση των ανατιμήσεων στα τρόφιμα. Στο επίπεδο αυτό, παρεμβάσεις όπως «το καλάθι του νοικοκυριού» και (ιδιαίτερα) το food-pass αναμένεται να συμβάλλουν (έμμεσα) στη διατήρηση της δεσπόζουσας θέσης των super-markets στο οικοσύστημα των καταστημάτων ειδών διατροφής.

Από την άλλη μεριά, τα μικρότερα καταστήματα τροφίμων - ποτών - καπνού, μετά το ιδιαίτερα προβληματικό 2019-2020 (-5.8%), καταγράφουν δυο συνεχόμενα έτη μεγέθυνσης γεγονός που τους επιτρέπει να απομειώσουν τις ιδιαίτερα υψηλές σωρευτικές απώλειες της δημοσιονομικής και της πανδημικής κρίσης. Οι σωρευτικές απώλειες της περιόδου 2011-2022 ανέρχονται στο -21.4% γεγονός που υπογραμμίζει τις εξαιρετικά ισχυρές επιπτώσεις των «πολυκρίσεων» στην συγκεκριμένη υποκατηγορία του λιανικού εμπορίου. Η αστάθεια της συγκεκριμένης υποκατηγορίας τροφοδοτείται από τη μείωση της ζήτησης τσιγάρων κατά -5.6% το διάστημα 2020-2021.⁴⁸ Σε κάθε περίπτωση, οι επάλληλες κρίσεις φαίνεται πως επιταχύνουν την συγκεντροποίηση του κύκλου εργασιών οξύνοντας τις διαφορές μεταξύ των super-markets και των μικρότερων επιχειρήσεων.

Παράλληλα, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, μια έκφανση της πολλαπλότητας των ταχυτήτων εντός του οικοσυστήματος του λιανικού εμπορίου είναι η εξαιρετικά ισχυρή συρρίκνωση των πολυκαταστημάτων, τα οποία μετά από δυο έτη ισχνής μεγέθυνσης (2020-2021: 1.2% και 2021-2022: 6.3%) παραμένουν η κατηγορία με τις ισχυρότερες απώλειες για το διάστημα 2011-2022 (-40%). Οι «πολυκρίσεις» έχουν αφήσει έντονο το αποτύπωμα τους στην συγκεκριμένη κατηγορία η οποία δέχεται έναν πολλαπλό ανταγωνισμό: από τα ηλεκτρονικά καταστήματα, τα malls αλλά και τα super-markets ο οποίος επηρεάζει τις επιδόσεις της.

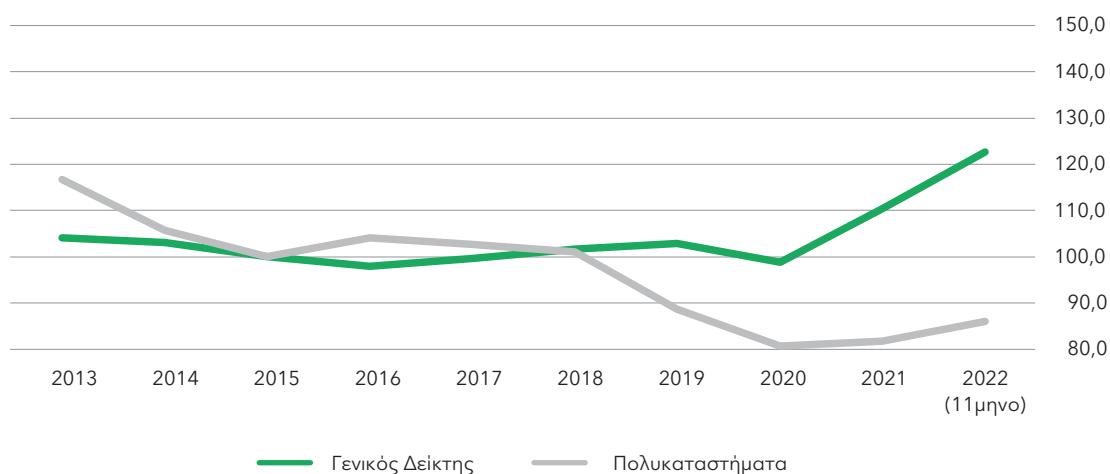
Η υποκατηγορία των πολυκαταστημάτων βρέθηκε για τελευταία φορά πάνω από το Γενικό Δείκτη το 2017 για να ακολουθήσει στη συνέχεια μια καθοδική πορεία. Οι συνολικές επιπτώσεις των μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης το 2020, η «δειλή επαναφορά» στην κανονικότητα το 2021 αλλά και η συρρίκνωση των διαθέσιμων εισοδημάτων λόγω της ενεργειακής κρίσης αναμένεται να επιτείνουν την πίεση στον κλάδο των πολυκαταστημάτων εντός του 2023. Η συγκεκριμένη πίεση ενδέχεται να επιταχύνει μια διαδικασία συγκεντροποίησης ευνοώντας τις πιο ισχυρές επιχειρήσεις της συγκεκριμένης υποκατηγορίας.

Επιπρόσθετα, η παραδοσιακή κατηγορία της «Ένδυσης - υπόδησης» επιχειρεί να ανακτήσει τη δυναμική της μεγέθυνσης της που εξανεμίστηκε μετά το ξέσπασμα της δημοσιονομικής κρίσης. Είναι η υποκατηγορία που χτυπήθηκε με ισχυρό τρόπο από την πανδημία καταγράφοντας μείωση της τάξης του -23.1% για το 2020. Στη συνέ-

48. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2021. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 8.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.14

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ με δείκτη Πολυκαταστημάτων (2015=100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

χεια, το 2021, λόγω και του base-effect, καταγράφεται εξαιρετικά ισχυρή μεγέθυνση της τάξης του 29.7% γεγονός που της επιτρέπει να απομειώσει τις σωρευτικές απώλειες της περιόδου 2011-2022 (-11.3%). Μάλιστα, η δυναμική της μεγέθυνσης για το 2021 τεκμηριώνεται από τα δεδομένα της ΕΟΠ καθώς η ποσοστιαία αύξηση δαπανών των νοικοκυριών για είδη ένδυσης και υπόδησης ανέρχεται σε 14.6% για το 2021 σε σχέση με το 2020.⁴⁹ Η ποσοστιαία μεγέθυνση της συγκεκριμένης κατηγορίας οδηγεί στην αυξημένη συμμετοχή της στην συνολική δαπάνη των νοικοκυριών στο 5% για το 2021 (σε σύγκριση με το 4.7% το 2020) παραμένοντας όμως σε αρκετά χαμηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με το 2008 (8.2%). Η μείωση αυτή τεκμηριώνεται και από το γεγονός της συρρίκνωσης της μέσης δαπάνης κατά -59.1% για την περίοδο 2008-2021.⁵⁰ Η μεγέθυνση που σημειώνεται για το πρώτο ενδεκάμηνο του 2022 (7%) κρίνεται ως περιορισμένη, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός της συμπίεσης της συγκεκριμένης υποκατηγορίας κατά τη διάρκεια της πανδημικής κρίσης. Μάλιστα, η υποκατηγορία βελτιώνει την εικόνα της στο τέλος του έτους λόγω των επιδόσεων του Νοεμβρίου 2022 και πιο συγκεκριμένα της Black-Friday.⁵¹

Σε κάθε περίπτωση, εν μέσω «πολυκρίσεων», η υποκατηγορία της «ένδυσης-υπόδησης» καλείται να πετύχει την προσαρμογή της στον διπτό μετασχηματισμό: ψηφιακό και πράσινο. Προφανώς, η πανδημία του COVID-19 προκάλεσε μια βίαιη στροφή στο e-commerce η οποία, σε μεγάλο βαθμό, επηρέασε τα προϊόντα της ένδυσης και της υπόδησης. Βέβαια, το ηλεκτρονικό κατάστημα αποτελεί μια μόνο εκδοχή του ψηφιακού μετασχηματισμού. Η εντεινόμενη ψηφιοποίηση επιτείνει τον ψηφιακό μετασχηματισμό των ίδιων των φυσικών καταστημάτων. Η αξιοποίηση των IoTs εντός του

49. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2021. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 2.

50. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2021. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 4.

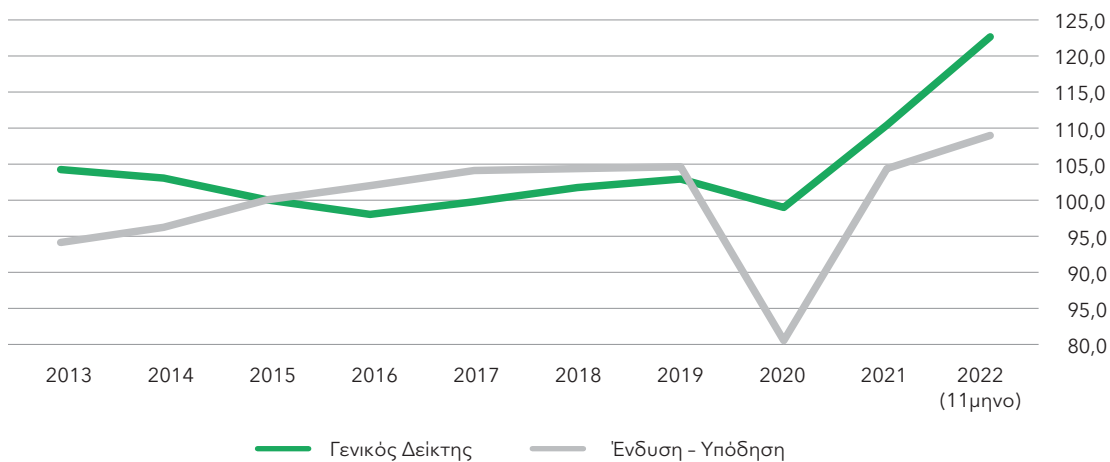
51. Για μια αποτίμηση της Black Friday (2022) βλ. <https://esee.gr/ektimiseis-gia-tis-epidoseis-ton-mikr/>

καταστήματος - όπως είναι τα «έξυπνα ράφια», οι «έξυπνοι καθρέπτες» αλλά και οι ανέπαφες πληρωμές - μπορούν να οδηγήσουν σε αύξηση των πωλήσεων έως και 30% γεγονός που ενδέχεται να οξύνει ακόμα περισσότερο την ανισότητα μεταξύ των μεγάλων και των μικρότερων επιχειρήσεων.

Παράλληλα, μια σημαντική παράμετρος που αναμένεται να επιτείνει την ευθραυστότητα της συγκεκριμένης κατηγορίας είναι η αναγκαιότητα της μετάβασης σε ένα κυκλικό μοντέλο (cyclical model) λειτουργίας. Η ένδυση ακολούθησε για δεκαετίες το λεγόμενο γραμμικό μοντέλο ανάπτυξης το οποίο συνδέθηκε με μια εντυπωσιακή μεγέθυνση της παραγωγής υφάσματος η οποία προσεγγίζει τους 100 εκ. μετρικούς τόνους (2020) δηλαδή διπλάσιους σε σχέση με το 2000 και τετραπλάσιους σε σχέση με το 1970.⁵² Οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του γραμμικού

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.15

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη ένδυσης και υπόδησης (2015 = 100,0)

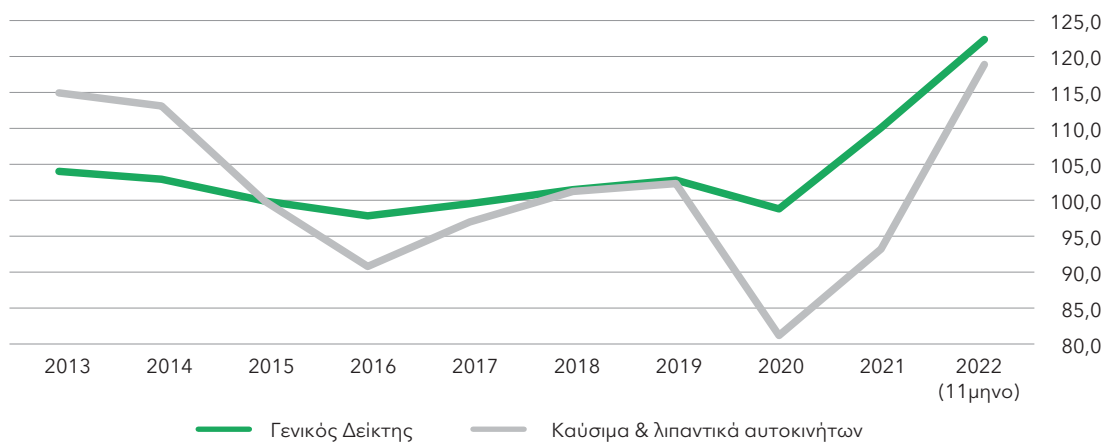
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

μοντέλου (αλλά και η απώλεια υλικής και οικονομικής αξίας) αναδεικνύουν την ανάγκη της μετάβασης σε ένα μοντέλο κυκλικής οικονομίας (δηλαδή επαναχρησιμοποίηση, επισκευή, ανακύκλωση). Η σταδιακή αυτή μετάβαση θα έχει μια σειρά από συνέπειες: τη χρήση περισσότερο βιώσιμων ετικετών και προϊόντων, την επένδυση στην αγορά του second hand (η οποία αναπτύσσεται 21 φορές γρηγορότερα σε σχέση με μια τυπική αγορά ενδυμάτων), την ανάπτυξη των Rental Business Models (που δίνουν προτεραιότητα στην εμπειρία έναντι της ιδιοκτησίας) και την μετάβαση προς περισσότερο πράσινα καταστήματα (εξοικονόμηση ενέργειας, μείωση εκπομπών CO₂, χρήση φωτοβολταϊκών στις στέγες κ.λπ.). Αναντίρρητα, η αλλαγή του μοντέλου στην ένδυση (και στην υπόδηση) αναμένεται να επιτείνει την πίεση στις μικρότερες επιχειρήσεις της συγκεκριμένης υποκατηγορίας. Μάλιστα, σε βραχυχρόνιο επίπεδο, μια ενδεχόμενη αποδιάρθρωση της εφοδιαστικής αλυσίδας ενδέχεται

52. Αναφορικά με το ζήτημα της βιωσιμότητας στον κλάδο της ένδυσης, βλ. μεταξύ άλλων: K. Niinimäki, G. Peters, H. Dahlbo, P. Perry, T. Rissanen and A. Gwilt (2020). The environmental price of fast fashion. *Nature Reviews Earth & Environment*, 1: 189-200.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.16

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων (2015 = 100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

να αυξήσει τα κόστη μεταφοράς και αποθήκευσης επηρεάζοντας τις επιδόσεις του κλάδου εντός του 2023.

Τα «Καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων» όντας μια από τις σημαντικότερες υποκατηγορίες του κλάδου του λιανικού εμπορίου επηρεάζει, σε εκτεταμένο βαθμό, την ευρύτερη εικόνα του κλάδου. Η συγκεκριμένη υποκατηγορία, όντας ανελαστικής ζήτησης, επηρεάζεται λιγότερο από τις μεταβολές των τιμών. Σε αντίθεση με την περίοδο των lockdowns - κατά την οποία η υποκατηγορία έχασε το ένα πέμπτο των επιδόσεων της (2019-2020: -20.7%) - τα δυο τελευταία έτη χαρακτηρίζονται ως ιδιαίτερα θετικά. Είναι χαρακτηριστικό ότι το διάστημα 2020-2021 ο ΔΚΕ της υποκατηγορίας μεγεθύνθηκε κατά 14.9% ενώ για το πρώτο ενδεκάμηνο του 2022 η αντίστοιχη μεγέθυνση υπολογίζεται σε 29.3%. Η αύξηση των τουριστικών αφίξεων κατά 110% το πρώτο εννεάμηνο του 2022 (σε σύγκριση με το πρώτο εννεάμηνο του 2021) αναδεικνύει τη δυναμική της εξωτερικής ζήτησης (π.χ. λόγω ενοικιάσεων αυτοκινήτων, τουριστικών λεωφορείων) για τα προϊόντα που εντάσσονται στην συγκεκριμένη κατηγορία.⁵³ Προφανώς, η (υπερ) μεγέθυνση αντανakλά τις εξαιρετικά ισχυρές ανατιμήσεις που επιτάχυνε η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Όμως, παρά την (έστω και τεχνητή) αύξηση που προκάλεσε ο πληθωρισμός την τελευταία δύσκολη διετία οι σωρευτικές απώλειες για την περίοδο 2011-2022 κινούνται στο -13.9%. Προφανώς η αβεβαιότητα που προκαλεί η «ενεργειακή κρίση» αναμένεται να μεταφραστεί σε πρόσθετες διακυμάνσεις της συγκεκριμένης κατηγορίας για το 2023, παρότι ο πληθωρισμός ενέρργειας στις χώρες του ΟΟΣΑ μειώθηκε στο 25.7% (σε σύγκριση με το 34.9%) τον Νοέμβριο του 2022.⁵⁴

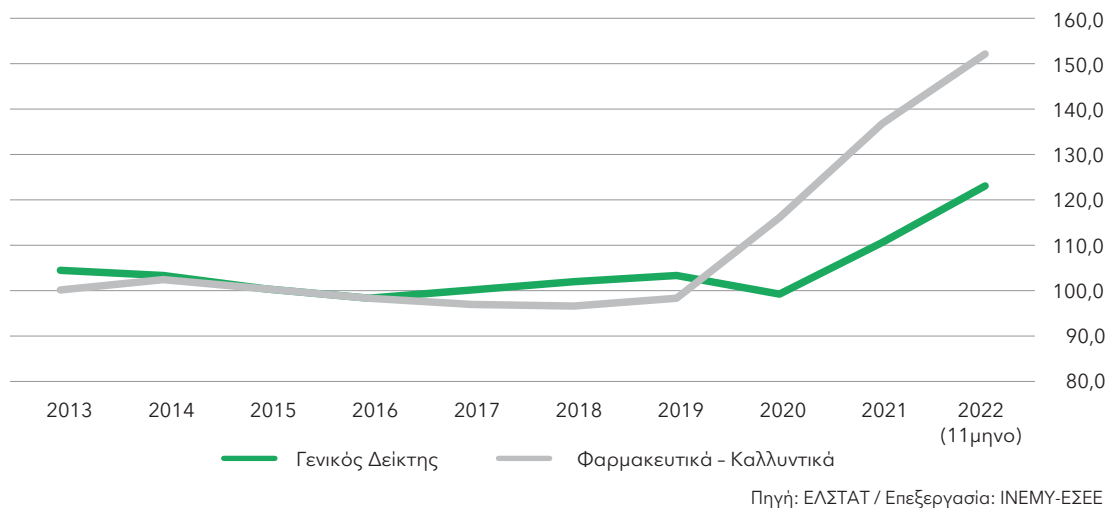
Η υποκατηγορία των «Φαρμακευτικών - Καλλυντικών» καταγράφει μεγέθυνση για τέταρτο συνεχές έτος: (2018-2019: 1.8%, 2019-2020: 18.2%, 2020-2021: 17.9% και 2021-2022: 14.3%).

53. <https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekswterikos-tomeas/isozygio-plhrwmwn/taksidiwtikes-yphresies>

54. OECD (2022). *Statistics New Release: Consumer Price Index*. OECD, 10 January 2023, p. 1.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.17

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη φαρμακευτικών-καλλυντικών (2015 = 100,0)

Η εντυπωσιακή αύξηση της υποκατηγορίας λόγω του COVID-19 διατηρήθηκε και στα δυο επόμενα χρόνια η οποία της δίνει τη δυνατότητα να καταγράφει τις υψηλότερες θετικές σωρευτικές επιδόσεις (10.2%) μετά τα «Βιβλία - Χαρτικά - Λοιπά είδη» (31.4%) και τις «Πωλήσεις εκτός καταστημάτων» (36%). Όπως διαφαίνεται και στο γράφημα 1.17 η συγκεκριμένη δυναμική μεγέθυνσης έχει επιτρέψει στην συγκεκριμένη κατηγορία να κινείται αρκετά υψηλότερα από τον Γενικό Δείκτη παρά το γεγονός ότι το 2019 βρισκόταν χαμηλότερα. Μάλιστα το στοιχείο αυτό κρίνεται ακόμα πιο εντυπωσιακό λόγω του ισχυρού ανταγωνισμού υποκατάστασης που δέχεται η συγκεκριμένη κατηγορία από τα super-markets.

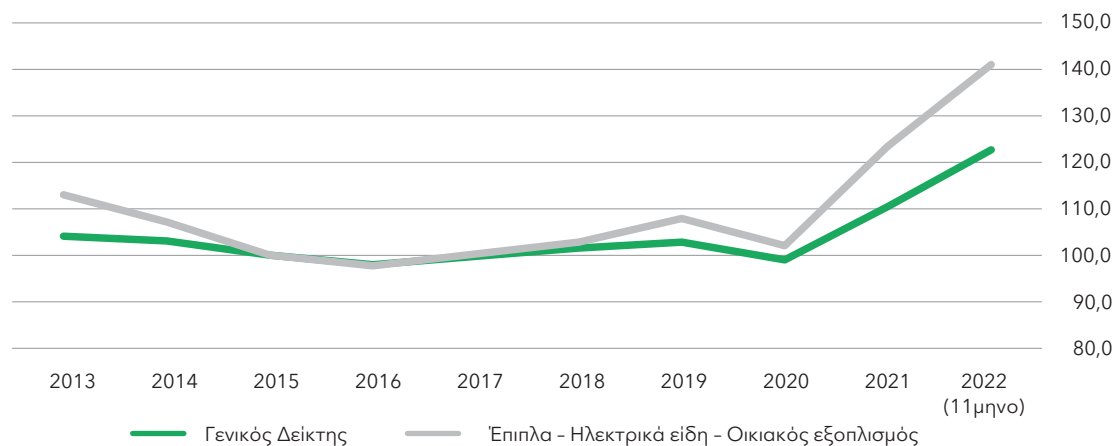
Οι παράγοντες της αξιοσημείωτης μεγέθυνσης της συγκεκριμένης υποκατηγορίας είναι δυο: Πρώτον, από την εντυπωσιακή αύξηση της ζήτησης προϊόντων ατομικής προστασίας (όπως χειρουργικές μάσκες, αντισηπτικά gel και αντιβακτηριδιακά μαντίλια) η οποία, ειδικά στην πρώτη φάση της πανδημίας του COVID-19, είχε οδηγήσει σε σημαντικές ελλείψεις προσφοράς. Προφανώς, η επιστροφή στην μεταπανδημική κανονικότητα μεταφράζεται σε μια κάμψη των πωλήσεων των συγκεκριμένων προϊόντων η οποία μπορεί να περιγραφεί ως κόπωση της συγκεκριμένης κατηγορίας. Βέβαια, η όποια κόπωση δύναται να υποκατασταθεί, σε έναν βαθμό, από τα συμπληρώματα διατροφής και τις βιταμίνες που καταγράφουν ιδιαίτερη δυναμική τα τελευταία δυο έτη.

Ένας δεύτερος παράγοντας μεγέθυνσης της τελευταίας τριετίας είναι ο υψηλός βαθμός ψηφιακής ωριμότητας που καταγράφει η συγκεκριμένη κατηγορία. Ειδικότερα, με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα της Convert Group, η αγορά των ηλεκτρονικών φαρμακείων μεγεθύνθηκε κατά 18% κατά το πρώτο τρίμηνο το 2022 προσεγγίζοντας τα 45.5 εκ. ευρώ και τεκμηριώνοντας με αυτόν τον τρόπο τη δυναμική της συγκεκριμένης κατηγορίας.⁵⁵ Ο υψηλός ανταγωνισμός που επικρατεί στα «ψηφιακά φαρμακεία» προετοιμάζει ευρύτερους μετασχηματισμούς στη συγκεκριμένη κατηγορία επηρεά-

55. <https://www.newmoney.gr/roh/palmos-oikonomias/epixeiriseis/online-farmakia-afxisi-18-gia-tis-polis-to-proto-trimino-tou-2022-pinakes/>

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.18

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη επίπλων - ηλ. ειδών - οικ. εξοπλισμού (2015 = 100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

ζοντας τα συνοικιακά φαρμακεία τα οποία δέχτηκαν ισχυρή πίεση ακόμα και κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Η υποκατηγορία των «Επίπλων - Ηλεκτρικών Ειδών - Οικιακού Εξοπλισμού» καταγράφει μια ιδιαίτερη ανθεκτικότητα η οποία της έχει επιτρέψει να συρρικνώσει τις σωρευτικές απώλειες της περιόδου της δημοσιονομικής κρίσης. Πριν το έτος της πανδημίας, το οποίο ανέκοψε τη δυναμική της (2019-2020: -5.3%), η συγκεκριμένη κατηγορία κατέγραψε ισχυρή μεγέθυνση (2016-2017: 2.6%, 2017-2018: 2.6% και 2018-2019: 4.8%). Έτσι, παρά το lockdown, η υποκατηγορία κατέγραψε ανθεκτικότητα λόγω του ότι το 2020 αποτέλεσε ένα έτος ανακαινίσεων. Το 2021 - λόγω της επανεκκίνησης της αγοράς - η κατηγορία κατέγραψε εξαιρετικά ισχυρή διεύρυνση της τάξης του 29.7% η οποία συνεχίστηκε και για το πρώτο ενδεκάμηνο του 2022 (αύξηση της τάξης του 16.1%). Η σημαντική μεγέθυνση της τελευταίας διετίας συνδέεται με την αναβίωση της τουριστικής δραστηριότητας και την επένδυση των ιδιοκτητών ακινήτων στην βραχυχρόνια μίσθωση (τύπου Airbnb) ως μια πρόσθετη πηγή εισοδήματος.⁵⁶ Η στροφή των καταναλωτών σε διαρκή αγαθά, αλλά και η αναγέννηση της οικοδομικής δραστηριότητας μεταφράστηκε σε αυξημένη ζήτηση αγαθών που προσφέρει η συγκεκριμένη υποκατηγορία. Οι θετικές επιδόσεις της, που συνδέθηκαν και με την αύξηση της εξωτερικής ζήτησης, της έδωσαν τη δυνατότητα να περιορίσει τις σωρευτικές απώλειες της περιόδου 2011-2022 (-8.4%).

Για το 2022, σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ, η οικοδομική δραστηριότητα παρουσιάζει μια μεικτή εικόνα. Το μέγεθος της συνολικής οικοδομικής δραστηριότητας στα τέλη του 2022 (Οκτώβριος 2022) παρουσίασε αύξηση κατά 8.2% στον αριθμό των οικοδομικών αδειών αλλά μείωση κατά 15.9% στην επιφάνεια και μείωση κατά 23.6% στον όγκο σε σχέση με τον Οκτώβριο του 2021.⁵⁷ Ενδεχόμενα,

56. Για την βραχυχρόνια μίσθωση βλ. Ε. Αθανασίου και Α. Κώτση (2022). Βραχυχρόνια Μίσθωση Ακινήτων στην Ελλάδα. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα.

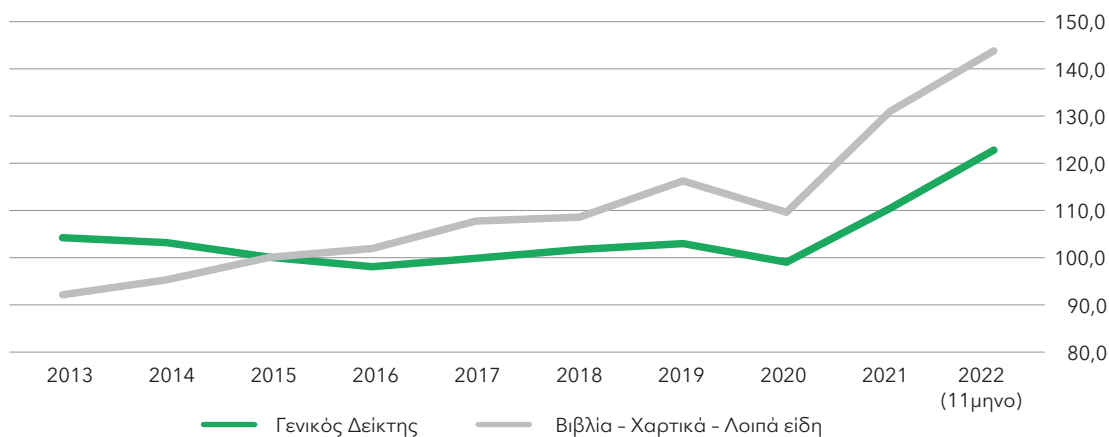
57. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Έρευνα Οικοδομικής Δραστηριότητας: Οκτώβριος 2022. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 1.

αυτή η εικόνα προοικονομεί μια κόπωση του ρυθμού μεγέθυνσης των πωλήσεων της υποκατηγορίας το 2023. Από την άλλη πλευρά, οι αναμενόμενοι πόροι τόσο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας όσο και της νέας προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2021-2027 αναμένεται να ενισχύσουν τις πωλήσεις της συγκεκριμένης υποκατηγορίας καθώς περιλαμβάνει προϊόντα και συναφείς υπηρεσίες που σχετίζονται με τον πράσινο μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας. Για παράδειγμα, η επικείμενη δημοσίευση της πρόκλησης για τον πράσινο μετασχηματισμό των επιχειρήσεων εμπορίου, υπηρεσιών και τουρισμού (ύψους 200 εκατομμυρίων ευρώ) του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας⁵⁸ αλλά και το πρόγραμμα «Εξοικονομώ - Ανακαινίζω για νέους»⁵⁹ εκτιμάται ότι θα τονώσουν τη ζήτηση (και τις πωλήσεις) της συγκεκριμένης κατηγορίας.

Η υποκατηγορία «Βιβλία - Χαρτικά - Λοιπά είδη» καταγράφει σημαντική σωρευτική μεγέθυνση σε όλο το διάστημα των επάλληλων κρίσεων η οποία και προσεγγίζει το 31.4%. Το στοιχείο αυτό τεκμηριώνει το γεγονός ότι είναι η πλέον δυναμική υποκατηγορία του λιανικού εμπορίου μαζί με τις «Πωλήσεις εκτός καταστημάτων» (βλ. παρακάτω). Η δυναμική που καταγράφει η συγκεκριμένη υποκατηγορία της επέτρεψε να διαφύγει του «φαύλου κύκλου» της πανδημικής κρίσης (-5.8% 2019-2020) επιτυγχάνοντας εξαιρετικά ισχυρή μεγέθυνση της τάξης του 19.5% για το 2021. Η στέρεη μεγέθυνση σχετίζεται με την εδραίωση της «τηλεργασίας» και την εντυπωσιακή αύξηση του πλήθους των βιντεοκλήσεων⁶⁰ που μεταφράστηκαν σε αυξημένη ζήτηση ηλεκτρονικών υπολογιστών και λοιπών παρελκόμενων (π.χ. web-cameras, head-phones κ.λπ.).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.19

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη βιβλίων - χαρτικών - λοιπών ειδών (2015 = 100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

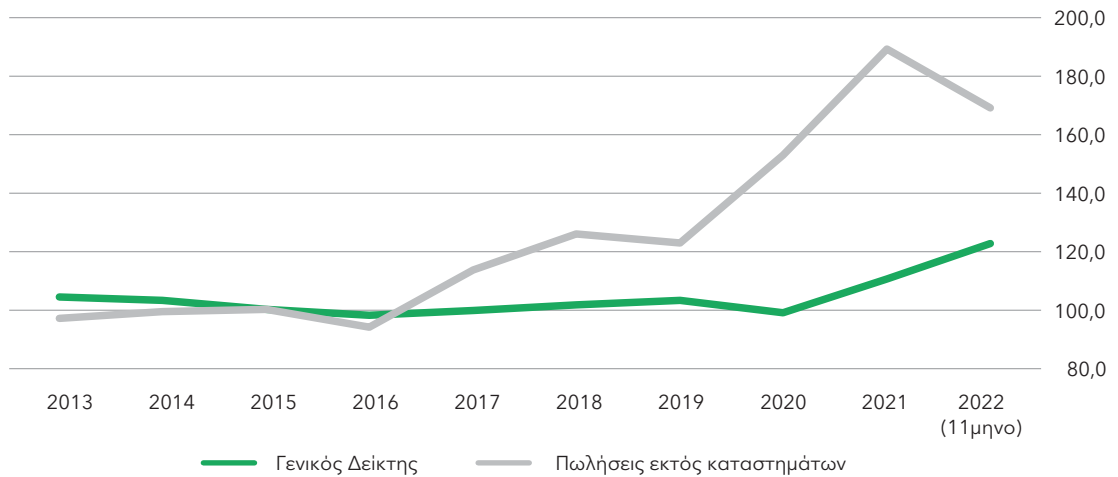
58. <https://ypen.gov.gr/exoikonomo-epicheiro/>

59. <https://ypen.gov.gr/exoikonomo-anakainizo-gia-neous/>

60. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 84.4% των ατόμων που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο κατά το πρώτο τρίμηνο του 2022 πραγματοποίησαν τηλεφωνικές κλήσεις (ή βιντεοκλήσεις) με εφαρμογές όπως Skype, Messenger, Viber, Facetime, Whats App, Snapchat, MS Teams, Webex, ΕΛΣΤΑΤ (2022). Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από νοικοκυριά και άτομα: Έτος 2022. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 11.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.20

Εξέλιξη Γενικού ΔΚΕ σε σχέση με το Δείκτη πωλήσεων εκτός καταστημάτων
(2015 = 100,0)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

Άλλωστε, δυναμικά προϊόντα που προσφέρει η συγκεκριμένη κατηγορία θεωρούνται (πλέον) ευρείας κατανάλωσης καθώς το 94.3% των καταναλωτών διαθέτει συσκευή κινητού τηλεφώνου και το 76.1% προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή.⁶¹ Μάλιστα, είναι χαρακτηριστικό ότι το ποσοστό των νοικοκυριών που διαθέτουν προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή αυξήθηκε, με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, κατά 7.7% μεταξύ του 2020 και του 2021.

Όπως αναφέρθηκε και στις δυο τελευταίες εκδόσεις της Ετήσιας Έκθεσης Ελληνικού Εμπορίου, η πανδημία του COVID-19 αποτέλεσε τον καταλύτη της εντυπωσιακής μεγέθυνσης των «Πωλήσεων εκτός καταστημάτων». Για το 2020, ο ΔΚΕ της συγκεκριμένης υποκατηγορίας κατέγραψε μεγέθυνση η οποία προσέγγισε το 24.6%. Η εντυπωσιακή μεγέθυνση συνεχίστηκε και το 2021 (αύξηση της τάξης του 23.8% το διάστημα 2020-2021) στοιχείο το οποίο τεκμηριώνει τη σταδιακή μεταστροφή των καταναλωτικών προτύπων προς τις ηλεκτρονικές αγορές. Η ενδυνάμωση του e-commerce συνδέεται με την εξοικείωση των καταναλωτών με τη χρήση του διαδικτύου καθώς το 85.5% των νοικοκυριών έχει πλέον πρόσβαση στο διαδίκτυο από την κύρια κατοικία τους.⁶² Η συγκεκριμένη υποκατηγορία αναδεικνύεται σε πρωταθλήτρια της περιόδου των πολυκρίσεων καθώς καταγράφει σωρευτική μεγέθυνση της τάξης του 36% για το διάστημα 2011-2022. Πέρα από την πανδημία, η συγκεκριμένη υποκατηγορία έχει το πλεονέκτημα προσέλκυσης της γενιάς Z (Gen Z) η οποία είναι πλήρως εξοικειωμένη με την τεχνολογία και καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις τάσεις στο ηλεκτρονικό εμπόριο.

Για το πρώτο ενδεκάμηνο του 2022 η υποκατηγορία καταγράφει κόπωση της τάξης του -8.3%. Πρόδηλα, το στοιχείο αυτό αντανάκλα τη μείωση της χρήσης του διαδικτύου

61. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2021. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 21.

62. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από νοικοκυριά και άτομα: Έτος 2022. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 1.

ου ως μοναδικού καναλιού απόκτησης προϊόντων. Η άρση των περιορισμών επέφερε μια (φυσιολογική) πτώση των ηλεκτρονικών πωλήσεων και μια επιστροφή στο «φυσικό κατάστημα». Ειδικότερα, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2022 το 53.2% των ατόμων ηλικίας 16-74 ετών (που έχουν οποτεδήποτε χρησιμοποιήσει έστω και μια φορά το διαδίκτυο) πραγματοποίησε κάποια ηλεκτρονική αγορά (ή παραγγελία) μέσω διαδικτύου.⁶³ Σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, καταγράφεται μείωση (58.3% το 2021) η οποία μεταφράζεται και σε μείωση των πωλήσεων. Για το πρώτο τρίμηνο, η συντριπτική πλειονότητα των καταναλωτών (70.9%) αγόρασε είδη ένδυσης, είδη υπόδησης και αξεσουάρ (τσάντες, κοσμήματα κ.λπ.) και λιγότερο ηλεκτρονικούς υπολογιστές, tablets (24%) ή προϊόντα super-markets (15.7%). Το στοιχείο αυτό τεκμηριώνει ποιες υποκατηγορίες του λιανικού εμπορίου επηρεάζει περισσότερο η διεύρυνση του ηλεκτρονικού εμπορίου. Είναι βέβαιο πως οι παραδοσιακές μορφές απομακρυσμένης αγοράς (βλ. telemarketing), οι μορφές που αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια (βλ. e-commerce) αλλά και οι πιο σύγχρονες μορφές (βλ. πωλήσεις μέσω live-streaming) αναμένεται να ασκήσουν ισχυρή πίεση, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, στις υποκατηγορίες του λιανικού εμπορίου.

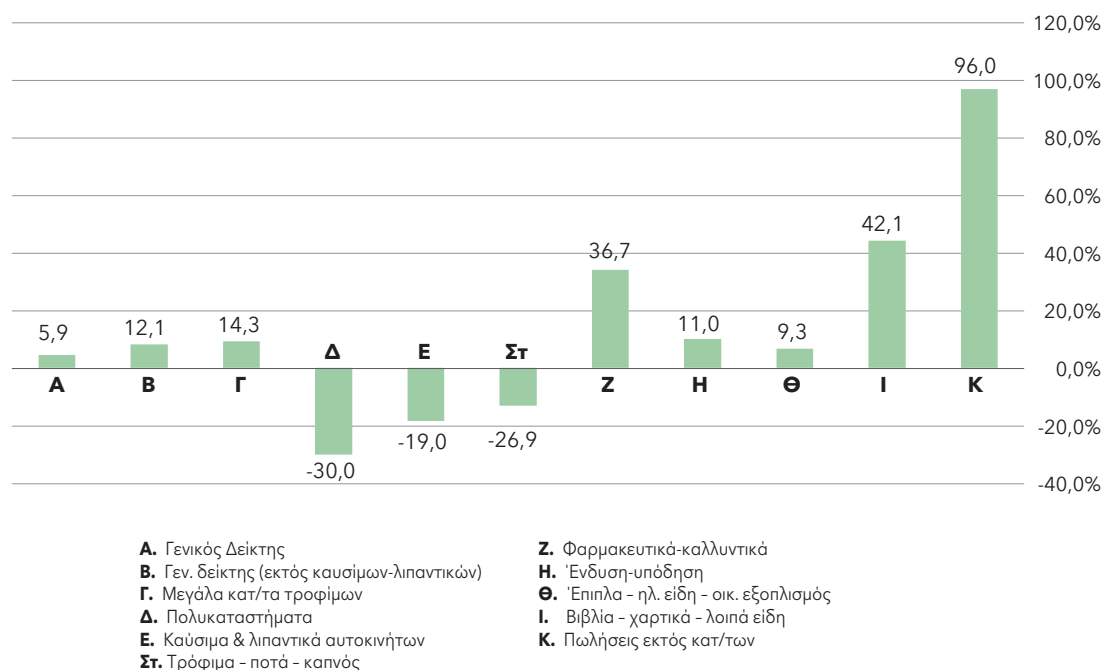
Στο γράφημα 1.21 συνοψίζονται οι σωρευτικές μεταβολές (θετικές ή αρνητικές) του Γενικού ΔΚΕ αλλά και των υπόλοιπων υποκατηγοριών του λιανικού εμπορίου για το διάστημα 2013-2021. Η χαρτογράφηση των σωρευτικών μεταβολών αναδεικνύει τον έντονο κλαδικό δυισμό στο οικοσύστημα του κλάδου του λιανικού εμπορίου. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω οι «πολυκρίσεις» επιτάχυναν τις διαφοροποιήσεις μεταξύ κλάδων αλλά και επιχειρήσεων. Ο Γενικός ΔΚΕ φαίνεται πως περιορίζει τις συνέπειες της δημοσιονομικής κρίσης καταγράφοντας σωρευτική μεγέθυνση της τάξης του 5.9% για το διάστημα 2013-2021. Ειδικότερα, από το 2013 μέχρι και το 2016 ο Γενικός ΔΚΕ κατέγραψε τέσσερα συνεχή έτη συρρίκνωσης, από το 2016 μέχρι και την πανδημία, τρία συνεχή έτη μεγέθυνσης για να σημειώσει ένα έτος σημαντικής διεύρυνσης (2020-2021: 11.5%). Η διεύρυνση αυτή αποτέλεσε τη βασική αιτία για τη βελτίωση της θέσης του κλάδου κατά την περίοδο των «πολυκρίσεων». Το 2020, όντας ένα «διαταρακτικό» έτος λόγω της πανδημίας του COVID-19, προκάλεσε σημαντικές απώλειες στο σύνολο των υποκατηγοριών του λιανικού εμπορίου με εξαίρεση τα «Μεγάλα καταστήματα τροφίμων» (7%), τα «Φαρμακευτικά - Καλλυντικά» (18.2%) και τις «Πωλήσεις εκτός καταστημάτων» (24.6%). Για το 2021, λόγω του base-effect, όλες οι υποκατηγορίες του λιανικού εμπορίου καταγράφουν σημαντική μεγέθυνση. Η μεγέθυνση του 2021 δίνει τη δυνατότητα μιας μείωσης των σωρευτικών απωλειών σε όλες τις υποκατηγορίες του κλάδου. Βέβαια, σε κάθε περίπτωση, η χαρτογράφηση των σωρευτικών μεταβολών της περιόδου 2013-2021 αναδεικνύει τις «πολλαπλές» ταχύτητες εντός του οικοσυστήματος του λιανικού εμπορίου.

Το διάστημα 2013-2021 κάποιες κατηγορίες καταγράφουν σημαντική (έως εντυπωσιακή) μεγέθυνση, κάποιες άλλες κατηγορίες εμφανίζουν μια μικρή (αλλά συχνά στέρεη) ανάπτυξη, κάποιες άλλες σημειώνουν μικρή συρρίκνωση ενώ κάποιες άλλες εμφανίζουν σημαντικές διαρροές. Η πανδημική κρίση αποτέλεσε τον επιταχυντή της μεγέθυνσης συγκεκριμένων κατηγοριών ενώ προκάλεσε (έμμεσα) την συρρίκνωση

63. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από νοικοκυριά και άτομα: Έτος 2022. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 6.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.21

Σωρευτικές μεταβολές του κύκλου εργασιών ανά υποκατηγορία λιανικού εμπορίου: 2021/2013

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

άλλων. Με βάση το διάγραμμα 1.21, η υποκατηγορία που αναδεικνύεται σε «πρωταθλήτρια» μεγέθυνσης είναι η κατηγορία των «Πωλήσεων εκτός καταστημάτων» (96%) η οποία (προφανώς) ευνοήθηκε από την πανδημική κρίση του COVID-19. Στην ίδια λογική, η υποκατηγορία που σημειώνει τις δεύτερες υψηλότερες επιδόσεις είναι αυτή των «Βιβλίων - Χαρτικών - Λοιπών ειδών» της οποίας η μεγέθυνση (για το διάστημα 2013-2021) ανέρχεται στο 42.1%. Η συγκεκριμένη υποκατηγορία περιλαμβάνει δυναμικά προϊόντα που καταναλώνει η γενιά Z (Gen Z) (π.χ. Smart-phones, wearables κ.α.) αλλά και εμπορεύεται προϊόντα (π.χ. ηλεκτρονικοί υπολογιστές, tablets) που ευνοήθηκαν λόγω της πανδημικής κρίσης και της εκτεταμένης μετάβασης σε νέες μορφές εργασίας (π.χ. τηλεργασία). Επίσης, σημαντική, για το διάστημα 2013-2021, είναι η διεύρυνση της υποκατηγορίας «Φαρμακευτικά - Καλλυντικά» (36.7%). Όπως και οι άλλες κατηγορίες, τα «Φαρμακευτικά - Καλλυντικά», λόγω των προϊόντων που περιλαμβάνει, ευνοήθηκαν από την πανδημία του COVID-19. Από την άλλη πλευρά, σημαντική είναι η μεγέθυνση που καταγράφει η υποκατηγορία των «Μεγάλων καταστημάτων τροφίμων (super-markets)» (14.3%) η οποία μάλιστα δεν επηρεάστηκε ιδιαίτερα από την κρίση του COVID-19. Στην ίδια λογική, για το διάστημα 2013-2021, πιο περιορισμένη μεγέθυνση καταγράφουν οι κατηγορίες της «Ένδυσης - υπόδησης» (11%) και των «Επίπλων - Ηλεκτρικών ειδών - Οικιακού εξοπλισμού» (9.3%) οι οποίες όμως φαίνεται πως καταγράφουν μια ισχυρή ανθεκτικότητα απέναντι στις «πολυκρίσεις». Από την άλλη πλευρά, την υψηλότερη συρρίκνωση καταγράφει η υποκατηγορία των «Πολυκαταστημάτων» (-30%) η οποία φαίνεται να βιώνει συρρίκνωση μεγέθους και έντονη συγκεντροποίηση. Επιπρόσθετα, συρρίκνωση καταγράφεται και στην υποκατηγορία των «Καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων» (-19%) αλλά και στα μικρότερα

καταστήματα τροφίμων, δηλαδή στην υποκατηγορία «Τρόφιμα - Ποτά - Καπνός» (-15%). Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η συγκεκριμένη υποκατηγορία δέχεται τον ισχυρό ανταγωνισμό των super-markets ο οποίος αναμένεται να ενταθεί λόγω της ενεργειακής κρίσης.

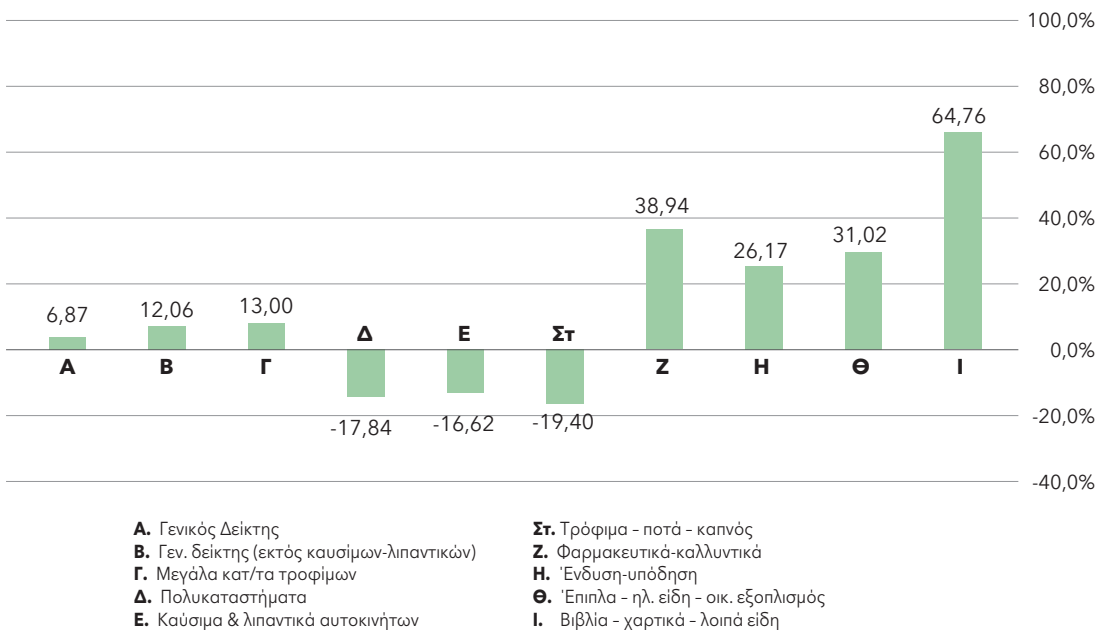
Δείκτης Όγκου

Ο Δείκτης Όγκου (ΔΟ) προκύπτει από τον αποπληθωρισμό του ΔΚΕ χρησιμοποιώντας ως αποπληθωριστή (από τον Σεπτέμβριο 2018) τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή με σταθερούς φόρους.⁶⁴ Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να παρουσιαστούν οι μεταβολές στο ΔΟ για να κατανοηθούν οι επιπτώσεις της ανόδου των τιμών στο λιανικό εμπόριο. Πιο συγκεκριμένα, για την περίοδο 2013-2021 ο ΔΟ στο λιανικό εμπόριο καταγράφει πορεία παρόμοια με αυτή του ΔΚΕ. Στη βάση των σωρευτικών μεταβολών του ΔΟ καταγράφονται τρεις διαφορετικές ταχύτητες: οι υποκατηγορίες που καταγράφουν σημαντική μεγέθυνση, οι υποκατηγορίες με μικρότερη δυναμική και οι υποκατηγορίες που σημειώνουν σωρευτικές απώλειες.

Πιο συγκεκριμένα, η κατηγορία που καταγράφει την υψηλότερη δυναμική την περίοδο 2013-2021 είναι η κατηγορία «Βιβλία - Χαρτικά - Λοιπά είδη» (64.8%) η οποία, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, διεύρυνε τις πωλήσεις της λόγω της πανδημίας του COVID-19 με την επέκταση της τηλεργασίας (τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημό-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.22

Σωρευτικές μεταβολές του δείκτη όγκου ανά υποκατηγορία λιανικού εμπορίου: 2021/2013

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

64. Βλ. Μεθοδολογικές σημειώσεις στο ΕΛΣΤΑΤ (2022). Δείκτης Κύκλου Εργασιών στο Λιανικό Εμπόριο: Νοέμβριος 2022. Ελληνική Στατιστική Αρχή, σ. 7.

σιο τομέα) και της τηλεκπαίδευσης. Η υποκατηγορία που σημειώνει επίσης σημαντική μεγέθυνση είναι τα «Φαρμακευτικά - Καλλυντικά» (38.9%) η οποία (επίσης) ευνοήθηκε από την πανδημία και τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης. Στην ίδια κατεύθυνση, η υποκατηγορία που σημειώνει σημαντική δυναμική (31%) είναι η υποκατηγορία «Έπιπλα - Ηλεκτρικά είδη - Οικιακός εξοπλισμός» που καταγράφει, ειδικά για το 2021, μεγέθυνση της τάξης του 21.9%. Παράλληλα, σημαντική είναι η διεύρυνση της υποκατηγορίας «Ένδυση - υπόδηση» (26.2%) η οποία όμως, για το 2021 (110,9) παραμένει χαμηλότερα από το 2011 (113,3). Η υποκατηγορία των «Μεγάλων καταστημάτων τροφίμων (super markets)» σημειώνει σημαντική μεγέθυνση το διάστημα 2013-2021 προσεγγίζοντας το 13% και καταγράφοντας σημαντική ανθεκτικότητα καθ' όλη την περίοδο των «πολυκρίσεων». Από την άλλη πλευρά, η κατηγορία που σημειώνει την εντονότερη μείωση είναι τα «Τρόφιμα - Ποτά - Καπνός» (-19.4%) η οποία, όπως διαφαίνεται και στον ΔΚΕ, δέχεται τον σκληρό ανταγωνισμό των super markets. Αξιοσημείωτη μείωση σημειώνουν τα «Πολυκαταστήματα» (-17.8%) και τα «Καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων» (-16.6%) τα οποία δέχονται τις αρνητικές επιπτώσεις της επιβολής του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης στα Καύσιμα.

Από την άλλη πλευρά, το στοιχείο που παρουσιάζει ενδιαφέρον είναι ότι για το πρώτο ενδεκάμηνο του 2022 το σύνολο των υποκατηγοριών παρουσιάζει κόπωση της δυναμικής τους τεκμηριώνοντας την τεχνητή μεγέθυνση του ΔΚΕ λόγω του πληθωρισμού. Εν μέσω των αναταράξεων των αυξημένων τιμών, με βάση τα δεδομένα του ΔΟ, καταγράφονται τρεις ταχύτητες στο λιανικό εμπόριο: οι υποκατηγορίες που καταγράφουν σημαντική μεγέθυνση, οι υποκατηγορίες που σημειώνουν ανθεκτικότητα απέναντι στις πληθωριστικές πιέσεις και οι υποκατηγορίες που συρρικνώνονται κάτω από την σημαντική πίεση των τιμών. Ειδικότερα, οι υποκατηγορίες που διευρύνουν τις επιδόσεις τους για το πρώτο ενδεκάμηνο του 2022 είναι τα «Βιβλία - Χαρτικά - Λοιπά είδη» (15%) - που όπως αναφέρθηκε παραπάνω περιλαμβάνει δυναμικά προϊόντα - τα «Έπιπλα - Ηλεκτρικά είδη - Οικιακός εξοπλισμός» (11.3%) και τα «Φαρμακευτικά - καλλυντικά» (8.2%) τα οποία όμως παρουσιάζουν μια φυσιολογική μείωση, συγκριτικά με το 2021 (20.7%) και το 2020 (17.4%), λόγω και της επιστροφής στη μεταπανδημική κανονικότητα. Οι κατηγορίες που καταγράφουν ανθεκτικότητα είναι τα «Καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων» (2.8%), τα «Πολυκαταστήματα» (2.4%) και η «Ένδυση - υπόδηση» (1.9%) οι οποίες όμως δεν έχουν κατορθώσει να προσεγγίσουν τα επίπεδα του 2011. Τέλος, τα καταστήματα ειδών διατροφής παρουσιάζουν συρρίκνωση των επιδόσεών τους για το ενδεκάμηνο του 2022. Μάλιστα τόσο τα «Μεγάλα καταστήματα τροφίμων (super markets)» (-2.2%) όσο και τα «Τρόφιμα - Ποτά - Καπνός» (-1%) καταγράφουν συρρίκνωση του ΔΟ λόγω των εξαιρετικά ισχυρών πληθωριστικών πιέσεων. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο ΔΤΚ στην ομάδα της διατροφής και των μη αλκοολούχων ποτών αυξήθηκε κατά 15.5% μεταξύ Δεκεμβρίου 2020 και Δεκεμβρίου 2021.⁶⁵

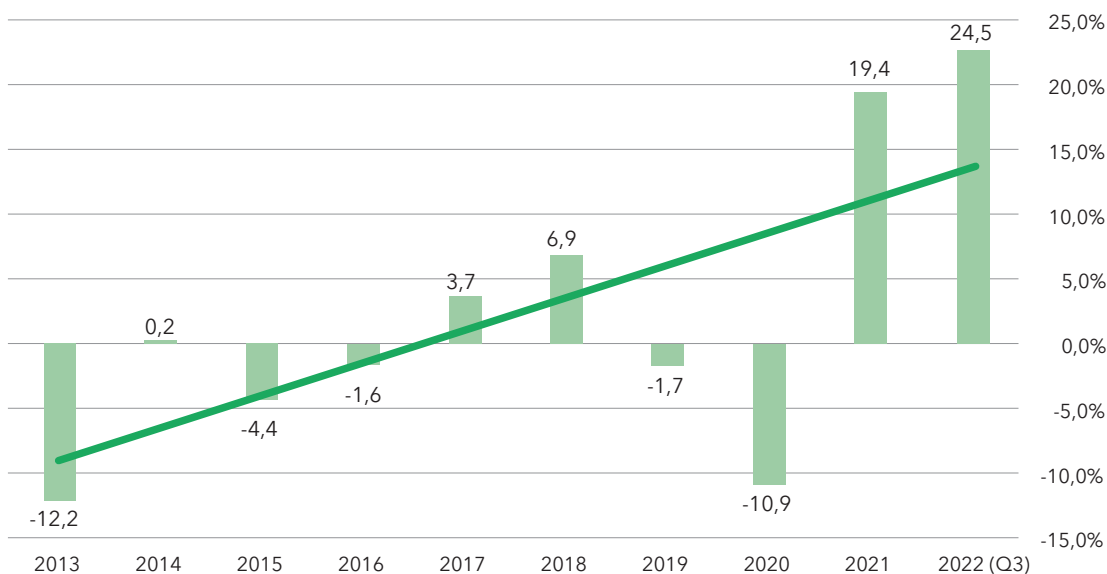
65. ΕΛΣΤΑΤ (2022). Δείκτης Τιμών Καταναλωτή: Δεκέμβριος 2022. Ελληνική Στατιστική Αρχή, Πειραιάς, σ. 3

1.2.4. Η πορεία του ΔΚΕ στο χονδρικό εμπόριο την περίοδο 2012-2022

Το χονδρικό εμπόριο είναι ένας κλάδος ο οποίος βίωσε τις επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης και φαίνεται να επηρεάζεται από την ενεργειακή κρίση που όξυνε η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Οι «πολυκρίσεις» που (μεταξύ άλλων) συμπυκνώνονται στην εμπειρία της πανδημίας του COVID-19, στον «εμπορικό πόλεμο» μεταξύ ΗΠΑ-Κίνας αλλά και στην εισβολή στην Ουκρανία οδηγούν σε έναν επαναπροσδιορισμό της παγκοσμιοποίησης λόγω της αύξησης των εντάσεων μεταξύ των γεωπολιτικών blocks και πόλων. Οι «πολυκρίσεις» αυτές ενδέχεται να μεταφραστούν σε ένα αναπόδραστο «κόντεμα αλυσίδων» (friend-shoring) το οποίο μπορεί να έχει πολλαπλές επιπτώσεις διακλαδικά (βλ. μεταποίηση, μεταφορές, εμπόριο κ.λπ.). Το χονδρικό εμπόριο (ως ενδιάμεσος κλάδος μεταξύ καταναλωτών και εμπορικών επιχειρήσεων) αναμένεται να επηρεαστεί από την εκδίπλωση των «πολυκρίσεων». Όπως διαφαίνεται στο διάγραμμα 1.22, η πανδημία του COVID-19 (2020) - λόγω της διάρρηξης που προκάλεσε στην εφοδιαστική αλυσίδα (logistics) - επηρέασε αρνητικά τις επιδόσεις του κλάδου (-10.8%). Βέβαια ο κλάδος, ήδη από το 2019, παρουσίαζε κόπωση (2018-2019: -1.7%) μετά από δυο έτη ανάπτυξης (2016-2017: 3.7% και 2017-2018: 6.9%). Λόγω και του base-effect, το 2021 καταγράφεται ως ένα έτος σημαντικής μεγέθυνσης (19.4%) γεγονός το οποίο μεταφράζεται σε διεύρυνση των πωλήσεων του κλάδου. Όμως, παρά την ανάπτυξη του 2021, ο ΔΚΕ του χονδρικού εμπορίου παραμένει στο 84% συγκριτικά με το 2011 (2011: 135,3 και 2021: 114,1). Αναμφίβολα, το στοιχείο αυτό τεκμηριώνει τις βαθύτατες επιπτώσεις των «πολυκρίσεων» στις επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.23

Εξέλιξη μέσης ετήσιας ποσοστιαίας μεταβολής (%) του Γενικού ΔΚΕ στο χονδρικό εμπόριο: 2013-2022^{Q3}

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

Από την άλλη πλευρά, για το πρώτο εννεάμηνο του 2022, οι επιδόσεις του κλάδου είναι εξαιρετικά υψηλές (24,5%) τεκμηριώνοντας την ιδιαίτερη δυναμική του για το 2022. Μάλιστα, οι επιδόσεις αυτές δίνουν τη δυνατότητα στον κλάδο να ξεπεράσει τις αντίστοιχες επιδόσεις του 2011 (2011: 135,3 έναντι 2022⁶³: 141). Το στοιχείο αυτό, επιτρέπει στον κλάδο του χονδρικού εμπορίου να καταγράψει (για πρώτη φορά) θετικές σωρευτικές επιδόσεις της τάξης του 4% για το διάστημα 2011-2022. Προφανώς, η διόγκωση των επιδόσεων του κλάδου αφορμάται από τις έντονες πληθωριστικές πιέσεις που επηρεάζουν το ύψος των πωλήσεων. Σε κάθε περίπτωση, οι μέγα-τάσεις (mega-trends) της διεθνούς οικονομίας αναμένεται να επηρεάσουν τις μεσοπρόθεσμες επιδόσεις των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο χονδρικό εμπόριο. Ο εντεινόμενο δυναμικός και ρευστός κόσμος (από το BREXIT έως και τις ημέρες μας) εξωθεί τις επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου να καταστούν ανθεκτικές προβλέποντας, με αυτόν τον τρόπο, τα ενδεχόμενα shocks στην εφοδιαστική αλυσίδα και προσαρμοζόμενες στις αλλαγές της καταναλωτικής συμπεριφοράς.

1.2.5. Ο Γενικός ΔΚΕ στον τομέα των αυτοκινήτων (Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων και μοτοσικλετών [ΣΤΑΚΟΔ 45] και Εμπόριο αυτοκινήτων [ΣΤΑΚΟΔ 451])

Οι «πολυκρίσεις» προκαλούν εξαιρετικά έντονες διακυμάνσεις στον κλάδο του αυτοκινήτου. Ειδικότερα η πανδημική κρίση προκάλεσε διαρρήξεις στην παραγωγική διαδικασία και στην εφοδιαστική αλυσίδα και μεταφράστηκε σε έλλειψη ημιαγωγών αποτελώντας το σημαντικότερο πρόβλημα της αυτοκινητοβιομηχανίας. Ο κλάδος του αυτοκινήτου αποτελεί βασικό αρμό της αλυσίδας αξίας της ευρωπαϊκής οικονομίας αντιπροσωπεύοντας: το 8% του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 13 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, το 11.5% της ευρωπαϊκής απασχόλησης στον κλάδο της μεταποίησης, 79.5 δισ. ευρώ εμπορικό πλεόνασμα για την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και το 32% των ευρωπαϊκών δαπανών στην R&D.⁶⁶ Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο κλάδος είναι πολλαπλές. Η κυριότερη πρόκληση είναι οι αυξανόμενες τιμές ενέργειας οι οποίες, αν συνδυαστούν με το αυξημένο κόστος των πρώτων υλών, επηρεάζουν αρνητικά τόσο την παραγωγική διαδικασία, όσο και τις πωλήσεις. Η ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία δεν μπορεί να απορροφήσει μεσοπρόθεσμα τα υψηλά κόστη έχοντας να ανταγωνιστεί σημαντικές αγορές (όπως των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας). Μάλιστα, η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας επιδεινώνεται καθώς οι ενεργειακές τιμές στην Ευρώπη είναι αρκετά υψηλότερες σε σχέση με τις ΗΠΑ.

Μια σημαντική παράμετρος αναφορικά με την αυτοκινητοβιομηχανία είναι ο υποκλάδος του ηλεκτρικού αυτοκινήτου. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο κλάδος του «ηλεκτρικού αυτοκινήτου» δέχθηκε ισχυρές πιέσεις κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19 αλλά και της υφιστάμενης ενεργειακής κρίσης. Όμως, εντός του 2022, και παρά την αύξηση των τιμών ενέργειας, η ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτροκίνησης καταγράφει μεγέθυνση της τάξης του 17%.⁶⁷

66. <https://clepa.eu/mediaroom/energy-crisis-impact-on-competitiveness-of-eu-auto-sector/>

67. <https://cleantechnica.com/2023/01/03/17-3-of-new-cars-in-europe-fully-electric-27-7-have-a-plug/>

Προφανώς, οι εξελίξεις αυτές επηρεάζουν την αγορά του αυτοκινήτου στην Ελλάδα. Όπως έχει επισημανθεί και σε προηγούμενες ετήσιες εκθέσεις ελληνικού εμπορίου, ο κλάδος του αυτοκινήτου λειτουργεί τροχιοδεικτικά αναφορικά με την εξέλιξη της αγοράς αλλά και της οικονομίας. Όπως διαφαίνεται και στον Πίνακα 1.1, τόσο ο υποκλάδος 45 όσο και ο υποκλάδος 451, καταγράφουν δεύτερο συνεχές έτος μεγέθυνσης. Μετά το προβληματικό έτος της πανδημίας του COVID-19 τόσο το 2021 όσο και το πρώτο εννεάμηνο του 2022 κινήθηκαν ιδιαίτερα θετικά. Ειδικότερα, για το πρώτο εννεάμηνο του 2022 οι επιδόσεις του υποκλάδου 45 καταγράφουν μεγέθυνση της τάξης του 14% ενώ του υποκλάδου 451 της τάξης του 18.8%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1		
Εποχικά διορθωμένος ΔΚΕ στον τομέα των αυτοκινήτων (κλάδοι 45 & 451)		
	(%) Μεταβολή κλάδου 45	(%) Μεταβολή κλάδου 451
2014	18,7%	24,2%
2015	7,8%	6,5%
2016	7,2%	7,3%
2017	6,3%	8,2%
2018	10,8%	14,2%
2019	8,4%	9,7%
2020	-12,9%	-15,3%
2021	28,8%	27,3%
2022 ^{Q3}	14%	18,8%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

Μάλιστα, η απορρόφηση των αντικτύπων της ενεργειακής κρίσης - σε συνδυασμό με μια σταδιακή επαναφορά της «κανονικότητας» της αγοράς - αναμένεται να βελτιώσει την ανθεκτικότητα της αγοράς αυτοκινήτου. Όπως διαφαίνεται, καταγράφεται μια σταδιακή μεταστροφή των καταναλωτών προς την ηλεκτροκίνηση. Παρότι έχει απορροφηθεί (περίπου) το 50% των πόρων του προγράμματος χρηματοδότησης «ΚΙΝΟΥΜΑΙ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ» το μερίδιο της ηλεκτροκίνησης αυξήθηκε στο 8% το πρώτο τετράμηνο του 2022.⁶⁸ Μάλιστα, για το πρώτο ενδεκάμηνο του 2022 ταξινομήθηκαν περίπου 7.500 ηλεκτρικά αυτοκίνητα αριθμός που αντιστοιχεί στο 7.6% των συνολικών ταξινομήσεων. Επιπρόσθετα, στον δεύτερο κύκλο του προγράμματος έχουν υποβληθεί 10.500 αιτήσεις με τις (περίπου) 3.000 να αφορούν αυτοκίνητα. Προφανώς, η ενίσχυση της αγοράς ηλεκτροκίνησης μπορεί μεσοπρόθεσμα να συνεισφέρει στην αναγέννηση μιας αγοράς η οποία έχει παρουσιάσει ιδιαίτερες διακυμάνσεις λόγω των «πολυκρίσεων».

68. <https://www.newmoney.gr/roh/palmos-oikonomias/energeia/stin-ellada-echoun-poulithi-8-000-ilek-trika-aftokinita-mechri-to-a%CE%84-tetramino-tou-2022/>

1.2.6. Ρευστότητα και πρόσβαση στη χρηματοδότηση

Η πλειονότητα των ερευνών που πραγματοποιείται τα τελευταία έτη αναδεικνύει το πρόβλημα της χρηματοδότησης ως το σημαντικότερο στη βραχυπρόθεσμη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Το ζήτημα της χρηματοδότησης αποτελεί ένα μόνιμο διαρθρωτικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας όπως αυτό ενεργοποιήθηκε μετά το ξέσπασμα της δημοσιονομικής κρίσης.

Μια θετική εξέλιξη είναι ότι κατά τη διάρκεια του 2022 το χρηματοπιστωτικό σύστημα συνέχισε να βελτιώνεται σε διάφορους τομείς (βλ. κερδοφορία, ρευστότητα και στοιχεία ενεργητικού) με τις συστημικές τράπεζες να έχουν πετύχει, λόγω και της υλοποίησης του προγράμματος τιτλοποιήσεων «ΗΡΑΚΛΗΣ», τον στόχο του μονοψήφιου ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs). Ο λόγος των NPLs προς το σύνολο των δανείων για τον Ιούνιο του 2022 ανέρχεται στο 10.1% έναντι του 12.8% το Δεκέμβριο του 2021.⁶⁹ Όμως, μια βασική πρόκληση για το 2023 είναι η ομαλοποίηση της νομισματικής πολιτικής και η σταδιακή αύξηση των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ. Η αύξηση των επιτοκίων αναμένεται να έχει ένα διττό θετικό αποτέλεσμα: α) την συμβολή στην βραχυπρόθεσμη αντιμετώπιση του πληθωρισμού και β) την ενίσχυση της κερδοφορίας των τραπεζών. Όμως, η αναμενόμενη αύξηση των επιτοκίων εκτιμάται ότι θα αυξήσει το κόστος λειτουργίας των τραπεζών με ενεργό δάνειο λειτουργώντας παράλληλα αποτρεπτικά για νέο δανεισμό. Μακροπρόθεσμα, η αύξηση του κόστους χρηματοδότησης ενδέχεται να οδηγήσει σε νέα NPLs επηρεάζοντας αρνητικά τη χρηματοδότηση νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μείωση των NPLs δεν σημαίνει ότι το χρέος των επιχειρήσεων (και των νοικοκυριών) έχει εξαλειφθεί από την οικονομία καθώς η διαχείριση ενός μεγάλου μέρους του χρέους από τις τράπεζες (βλ. σύνολο ανοιγμάτων 92.7 δισ. ευρώ για τον Ιούνιο του 2022) πραγματοποιείται πλέον από τις Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ).

Έτσι, η αβεβαιότητα αναφορικά με τις προοπτικές της οικονομικής ανάπτυξης, ο παρατεταμένος πληθωρισμός αλλά και οι πιο σφιχτές συνθήκες χρηματοδότησης (λόγω της αυστηροποίησης της νομισματικής πολιτικής) ενδέχεται να ασκήσουν περαιτέρω πίεση στην ικανότητα των επιχειρήσεων να εξυπηρετήσουν το χρέος τους. Συνολικά, οι προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει το τραπεζικό σύστημα εντός του 2023 είναι τρεις: (α) η περαιτέρω αποκλιμάκωση του αποθέματος NPLs, καθώς το ποσοστό παραμένει πολλαπλάσιο του ευρωπαϊκού μέσου όρου, (β) η ενίσχυση της (χαμηλής) οργανικής κερδοφορίας, η οποία θα επηρεαστεί από την (πιθανή) επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας και (γ) η ενίσχυση του ύψους της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών μέσω (και) συνθετικών τιτλοποιήσεων.⁷⁰

69. ΤτΕ (2022). Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, σ. 9.

70. ΤτΕ (2022). Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, σ. 14.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2 Μέσα ετήσια επιτόκια υφιστάμενων δανείων, 2014-2022						
	Επαγγελματικά			Επιχειρηματικά		
	Έως 1 έτος	Από 1 έως 5 έτη	Άνω των 5 ετών	Έως 1 έτος	Από 1 έως 5 έτη	Άνω των 5 ετών
2014	7,94%	6,53%	5,52%	6,13%	5,1%	4,34%
2015	7,39%	5,81%	5,3%	5,76%	4,99%	4,09%
2016	7,3%	6,61%	5,18%	5,39%	4,76%	3,92%
2017	6,96%	6,24%	4,86%	5,14%	4,56%	3,73%
2018	6,91%	6,27%	4,55%	4,84%	3,97%	3,67%
2019	6,75%	6,12%	4,38%	4,47%	3,87%	3,43%
2020	6,69%	5,22%	4,26%	4,12%	3,29%	3,25%
2021	6,42%	5,27%	4,25%	3,84%	2,96%	3,02%
2022*	6,96%	6,2%	5,54%	4,86%	3,93%	3,97%

* Τα στοιχεία από το 2014-2020 αναφέρονται στο μήνα Δεκέμβριο ενώ για το 2022 αναφέρονται στο μήνα Νοέμβριο
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3 Μέσα ετήσια επιτόκια νέων δανείων, 2014-2022				
	Επαγγελματικά		Επιχειρηματικά	
	Επιτόκιο κυμαινόμενο ή σταθερό έως 1 έτος	Έως 250.000€	Από 250.000 έως 1 εκατ. €	Πάνω από 1 εκατ. €
2014	6,13%	5,97%	5,22%	4,75%
2015	6,56%	5,91%	5,09%	5,19%
2016	5,36%	5,28%	5,06%	4,53%
2017	5,45%	5,17%	4,53%	4,36%
2018	5,64%	5,18%	4,16%	3,46%
2019	5,25%	4,76%	3,85%	3,51%
2020	4,05%	4,16%	3,23%	2,53%
2021	4,46%	4,46%	3,3%	2,75%
2022*	6,34%	6,13%	5,05%	4,15%

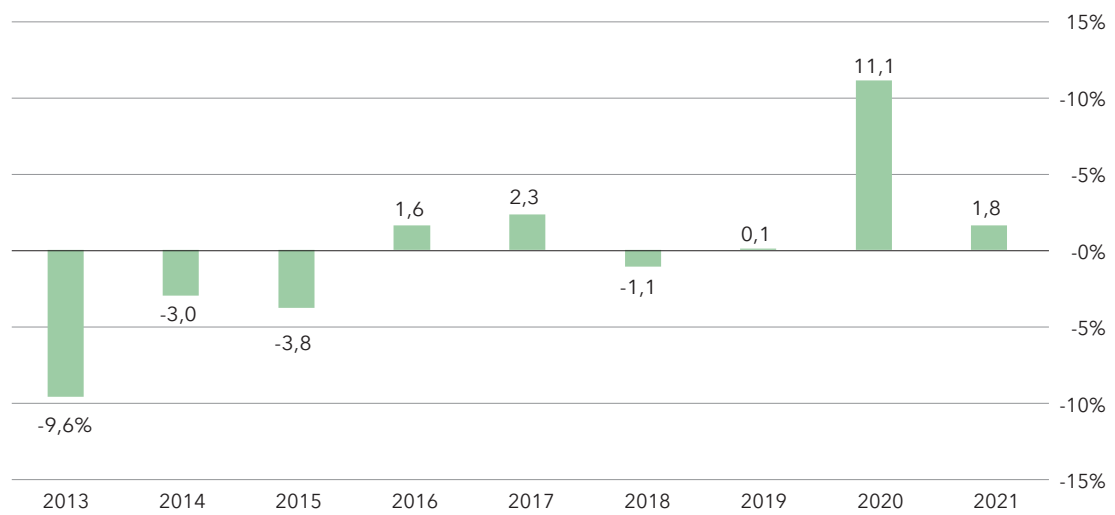
* Τα στοιχεία από το 2014-2020 αναφέρονται στο μήνα Δεκέμβριο ενώ για το 2022 αναφέρονται στο μήνα Νοέμβριο
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Η περαιτέρω ομαλοποίηση της νομισματικής πολιτικής αναμένεται να αυξήσει ακόμα περισσότερο το εγχώριο κόστος δανεισμού το οποίο παραμένει υψηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο το οποίο και τεκμηριώνει την δυσκολία πρόσβασης των πολύ μικρών (micro), μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στην χρηματοδότηση. Με βάση τους πίνακες 1.2 και 1.3 φαίνεται η σημαντική αύξηση των επιτοκίων τόσο των υφιστάμενων όσο και των νέων δανείων στοιχείο το οποίο τεκμηριώνει την επιδείνωση της πρόσβασης των επιχειρήσεων στα επίσημα κανάλια ρευστότητας. Παράλληλα, η αποσπασματική ανάπτυξη των εναλλακτικών εργαλείων χρηματοδότησης, όπως

των κεφαλαίων συμμετοχών (venture capitals), των επιχειρηματικών αγγέλων (business angels), του equipfunding αλλά και των μικροχρηματοδοτήσεων (microfinance) επιδεινώνει το πρόβλημα της χρηματοδότησης ειδικά για τις start-ups αλλά και για τις micro επιχειρήσεις.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.24

Εξέλιξη της χρηματοδότησης των μη χρηματοπιστωτικών εμπορικών επιχειρήσεων από τα εγχώρια ΝΧΙ (ετήσια μεταβολή απόλυτων χορηγηθέντων ποσών στο εμπόριο)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος; Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

Αναφορικά με τον κλάδο του εμπορίου, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 1.24 ο ρυθμός χρηματοδότησης των εμπορικών επιχειρήσεων από τα εγχώρια ΝΧΙ μειώνεται μεταξύ του 2020 και 2021 αντανακλώντας τις δυσκολίες πρόσβασης των επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση. Μάλιστα, η αύξηση του κόστους δανεισμού αναμένεται να δυσχεράνει την πρόσβαση των εμπορικών επιχειρήσεων στους πόρους του επίσημου τραπεζικού συστήματος δυσκολεύοντας την προσαρμογή τους τόσο στον ψηφιακό, όσο και στον πράσινο μετασχηματισμό. Στη λογική αυτή, είναι σημαντική η πρόσβαση των εμπορικών επιχειρήσεων στους ευρωπαϊκούς πόρους τόσο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) όσο και της νέας προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2021-2027. Η πρόσβαση των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων εμπορικών επιχειρήσεων στους ευρωπαϊκούς πόρους είναι κρίσιμη για την ομαλή προσαρμογή του οικοσυστήματος της εμπορικής επιχειρηματικότητας στις απαιτήσεις του ψηφιακού και πράσινου μετασχηματισμού.

Η ελληνική αγορά εργασίας το 2022

1

Το 2022 οι θέσεις εργασίας στην ελληνική οικονομία ενισχύθηκαν κατά 6,4%, επιταχύνοντας την ανοδική πορεία του προηγούμενου έτους.

2

Στο εμπόριο, η απασχόληση αυξήθηκε κατά 3,5%, σε σχέση με πέρυσι, και ο κλάδος παραμένει ο μεγαλύτερος εργοδότης της χώρας με το 17,4% του συνόλου της απασχόλησης.

3

4

Η άνοδος αυτή οφείλεται αποκλειστικά στα Οχήματα και στο Χονδρικό καθώς η απασχόληση στο Λιανικό παρέμεινε αμετάβλητη.

5

6

Στο εμπόριο μόνο οι μισθωτοί αυξήθηκαν, ενώ οι άλλες, κατά θέση στο επάγγελμα, κατηγορίες σημείωσαν απώλειες, γεγονός που υπογραμμίζει και την άνοδο του μέσου μεγέθους επιχείρησης σε όρους απασχόλησης.

2.1. Η ελληνική αγορά εργασίας

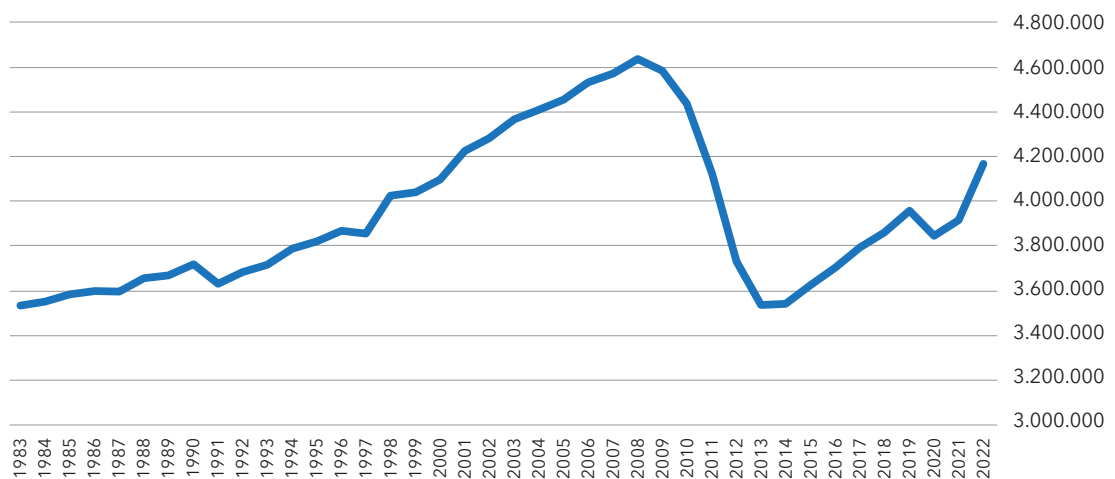
2.1.1. Οι εξελίξεις στην απασχόληση

Το 2022, η απασχόληση στην εγχώρια αγορά εργασίας αυξήθηκε για δεύτερη συνεχή χρονιά, μετά την υποχώρηση του 2020 λόγω των αναταράξεων στην οικονομική δραστηριότητα που προκάλεσε η πανδημία του κορωνοϊού (Διάγραμμα 2.1). Εντούτοις, η απασχόληση εξακολουθεί να απέχει σημαντικά από τα προ της χρηματοοικονομικής κρίσης (2009-2016) μεγέθη, καθώς το σύνολο των εργαζομένων αντιστοιχεί με εκείνο του 2001 (εξαιρείται το διάστημα της οικονομικής κρίσης).

Σε ετήσια βάση (το Β' τρίμηνο του 2022 έναντι του Β' τριμήνου του 2021)¹, η απασχόληση στην Ελλάδα ενισχύθηκε, κατά 6,4% (Διάγραμμα 2.2). Η εξέλιξη αυτή χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα ενθαρρυντική. Ειδικά αν ληφθούν υπόψη τόσο οι επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης στην οικονομική δραστηριότητα όσο οι πολύ ισχυρές πληθωριστικές πιέσεις. Βέβαια, τα δεδομένα αναφέρονται στο δεύτερο τρίμηνο του 2022 μετά δηλαδή την κορύφωση της πανδημίας και τη σε μεγάλο βαθμό επιστροφή της δραστηριότητας στην κανονικότητα και πριν την παγίωση των υψηλών ρυθμών του πληθωρισμού. Επιπρόσθετα, οι προσδοκίες για τον τουρισμό είχαν ενισχυθεί σε μεγάλο βαθμό, έστω και αν στο τέλος δεν επιβεβαιώθηκαν πλήρως. Αξίζει να σημειωθεί ότι το πρώτο ενδεκάμηνο του 2022 οι τουριστικές εισπράξεις και η εισερχόμενη τουριστική κίνηση αυξήθηκαν, σε ετήσια βάση, κατά 68,5% και 90,3% αντίστοιχα. Ωστόσο, υπολείπονται των αντίστοιχων επιδόσεων του 2019 κατά 2,7% και 11,1%².

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.1

Ελληνική οικονομία: Επίπεδο απασχόλησης

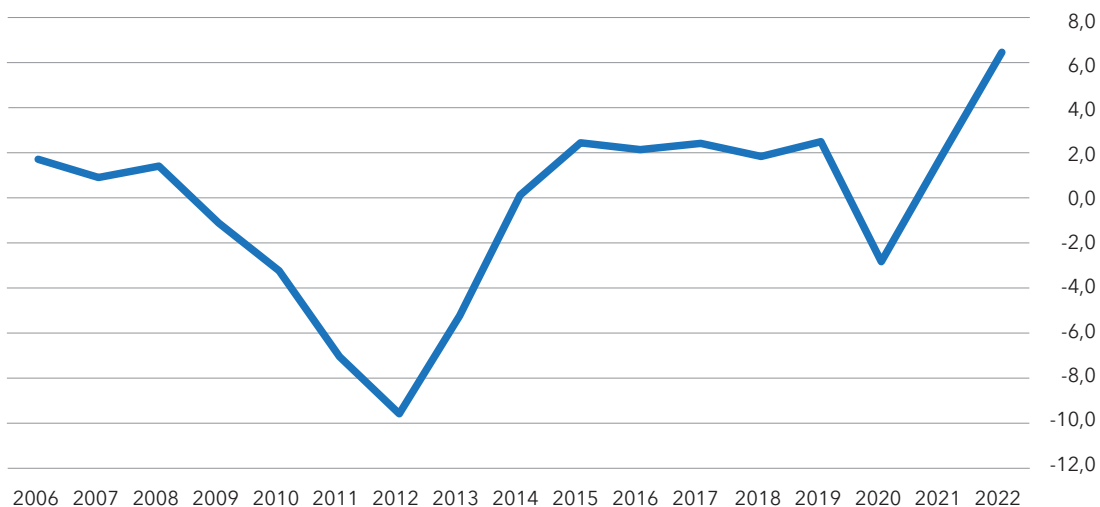
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

1. Τα αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το Β' τρίμηνο λογίζονται ως τα πλέον αντιπροσωπευτικά της αγοράς εργασίας και είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι αντανακλούν, με συνέπεια και αξιοπιστία, τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας, σε ολόκληρη την υπό εξέταση χρονιά. Προς επίρρωση αυτού αναφέρεται ότι η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για την περίοδο 1981-1997 διεξαγόταν μόνο κατά το Β' τρίμηνο του εκάστοτε έτους.

2. Τράπεζα της Ελλάδος, «Εξελίξεις στο Ταξιδιωτικό Ισοζύγιο Πληρωμών: Νοέμβριος 2022», Δελτίο Τύπου της 23^{ης} Ιανουαρίου 2023.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.2

Ρυθμός μεταβολής της απασχόλησης (%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Συνολικά, το προϊόν αυξήθηκε σε πραγματικούς όρους κατά 5,9%³, το πρώτο εννέα-μηνο του 2022, ενώ οι εκτιμήσεις για τη μεγέθυνση σε ολόκληρο το έτος κυμαίνονται μεταξύ 5,6%⁴ και 6,0%⁵, επιδόσεις που επηρεάζουν φυσικά και την εγχώρια αγορά εργασίας. Οι επενδύσεις του πρώτου εννεαμήνου του 2022 αυξήθηκαν κατά 14,1%⁶ και εντός του 2023 αναμένεται η αναβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης της χώρας σε «επενδυτική» βαθμίδα. Επίσης θετικά αποτιμώνται οι πόροι που αναμένονται να εισρεύσουν στην Ελλάδα τόσο μέσω του ΕΣΠΑ όσο και μέσω του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0».

Εντούτοις, οι εξελίξεις δεν είναι απαλλαγμένες από κινδύνους. Η ενεργειακή κρίση, η τρίτη κατά σειρά κρίση που πλήττει την εγχώρια οικονομία μετά εκείνων του χρέους και της πανδημίας, βρίσκει τις επιχειρήσεις ευάλωτες και εξαντλημένες. Η πολεμική αναμέτρηση στην Ουκρανία και γενικότερα η κλιμάκωση των γεωπολιτικών εντάσεων διεθνώς, αλλά και η διόγκωση του πληθωρισμού παγκοσμίως ενισχύουν την αβεβαιότητα και αποθαρρύνουν τις επενδύσεις και την κατανάλωση, καθώς μειώνεται το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα. Τα λειτουργικά έξοδα διογκώνονται υπέρμετρα όπως επίσης και το κόστος αγοράς εμπορευμάτων, απειλώντας καιρίαια τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα, η νομισματική πολιτική καθίσταται πιο αυστηρή μέσω αύξησης των επιτοκίων παρέμβασης, σε μια προσπάθεια αναχαίτισης των ισχυρών πληθωριστικών πιέσεων. Η εξέλιξη αυτή συρρικνώνει τα περιθώρια χορηγήσεων προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις και διογκώνει το κόστος εξυπηρέτησης των υφιστάμενων δανείων.

3. ΕΛ.ΣΤΑΤ., Δελτίο Τύπου: "Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί", Πειραιάς, 7 Δεκεμβρίου 2022 (συγκρίσεις σε ετήσια βάση, στοιχεία με εποχική και ημερολογιακή διόρθωση, σε όρους όγκου).

4. Υπουργείο Οικονομικών, «Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού», Νοέμβριος 2022.

5. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Autumn 2022 Economic Forecast: The EU Economy at a turning point», November 11th, 2022.

6. ΕΛ.ΣΤΑΤ., Δελτίο Τύπου: "Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί", Πειραιάς, 7 Δεκεμβρίου 2022 (συγκρίσεις σε ετήσια βάση, στοιχεία με εποχική και ημερολογιακή διόρθωση, σε όρους όγκου).

Οι προσπάθειες διατήρησης των θέσεων εργασίας και στήριξης των εισοδημάτων, εν μέσω της υγειονομικής κρίσης, ήταν σε μεγάλο βαθμό επιτυχείς, αν και με υψηλό δημοσιονομικό κόστος. Η επιστροφή της οικονομικής δραστηριότητας σε σχεδόν κανονικούς ρυθμούς συνέβαλε αποφασιστικά στη βελτίωση της εικόνας της απασχόλησης. Πλέον, το εργατικό δυναμικό αυξήθηκε για πέμπτο διαδοχικό τρίμηνο μετά από 4,5 χρόνια διαρκούς υποχώρησης⁷. Σύμφωνα με το σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ», το ισοζύγιο ροών μισθωτής απασχόλησης το 2022 ήταν θετικό (+72.847 θέσεις εργασίας) αλλά κατά πολύ χαμηλότερο του αντίστοιχου το 2021 (+133.082 θέσεις). Οι προσλήψεις πλήρους απασχόλησης ανήλθαν στο 51,1% του συνόλου έναντι 48,9% εκείνων μερικής και εκ περιτροπής. Τα υψηλά ποσοστά των ευέλικτων μορφών εργασίας οφείλονται και στην απόσυρση των μέτρων στήριξης της επιχειρηματικότητας έναντι της πανδημίας, καθώς τα περισσότερα στόχευαν στη δημιουργία ή στη διατήρηση θέσεων εργασίας πλήρους απασχόλησης.

Ασφαλώς, η ελληνική αγορά εργασίας δεν είναι απαλλαγμένη από προβλήματα και στρεβλώσεις. Το ποσοστό ανεργίας, αν και μειούμενο, παραμένει το υψηλότερο στην Ευρωζώνη (μαζί με εκείνο της Ισπανίας), ενώ χαρακτηρίζεται πολύ υψηλό στις ευάλωτες κατηγορίες (νέοι και γυναίκες). Η σύζευξη ζήτησης και προσφοράς εργασίας δεν έχει φθάσει σε ικανοποιητικά επίπεδα με τις επιχειρήσεις να καταγράφουν δυσκολίες στην εύρεση προσωπικού, καθώς το τελευταίο είτε δεν διαθέτει τα απαιτούμενα προσόντα είτε επιλέγει άλλους κλάδους. Την ίδια στιγμή παρατηρείται εργατικό δυναμικό που υποαπασχολείται αλλά δεν αναζητά ενεργά πλήρη απασχόληση για διάφορους λόγους.

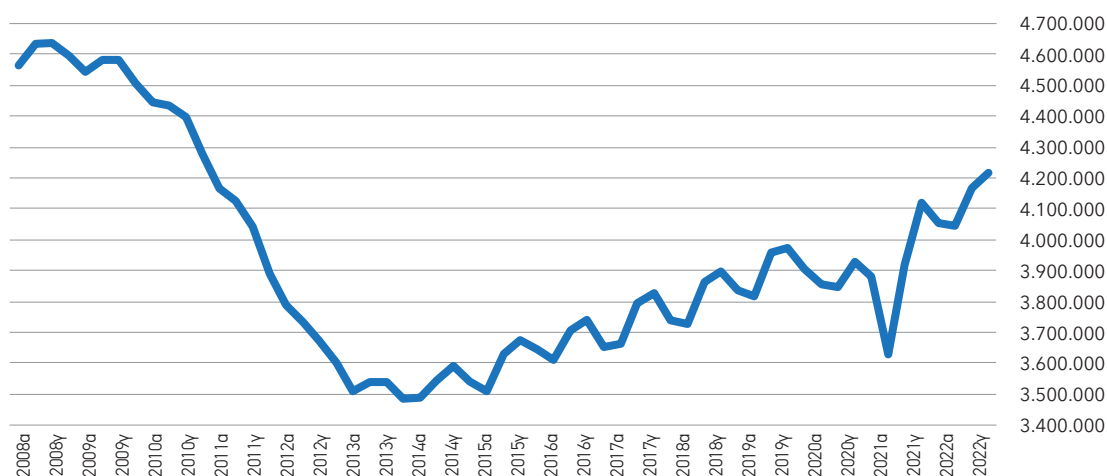
Σε κάθε περίπτωση, απαραίτητη θεωρείται η ουσιαστική βελτίωση της τεχνικής εκπαίδευσης αλλά και της κατάρτισης, ιδιαίτερα για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Επιπρόσθετα, στην προσπάθεια ένταξης στην αγορά εργασίας του μη οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ζητήματα όπως η εναρμόνιση της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής αναβαθμίστηκαν ως προς τη σημασία τους, με την πανδημία και την εκτεταμένη εφαρμογή της τηλεργασίας, να ευθύνονται εν πολλοίς για αυτήν τη στροφή. Βέβαια, η συρρίκνωση της φορολογικής σφήνας, του μη μισθολογικού κόστους δηλαδή, θεωρείται αναγκαία τόσο για την ενίσχυση του διαθέσιμου εισοδήματος και της επιχειρηματικότητας όσο και για την αντιμετώπιση της αδήλωτης ή υποδηλωμένης εργασίας. Το σημείο αυτό αποκτά ξεχωριστή βαρύτητα στη διαβούλευση για την εκ νέου ενίσχυση του κατώτατου μισθού και το ΙΝ.ΕΜ.Υ. της ΕΣΕΕ έχει, στο σχετικό υπόμνημα που υπέβαλε, επισημάνει την ανάγκη ολοκλήρωσης της μείωσης των ασφαλιστικών εισφορών κατά 5,0% (υπολείπονται 60 μονάδες βάσης) καθώς και της επιδότησής τους, σε συνδυασμό με την κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος ή της προκαταβολής φόρου.

Στο Διάγραμμα 2.3, εμφανίζονται οι εξελίξεις στο επίπεδο της απασχόλησης, σε απόλυτα μεγέθη, κατά τρίμηνο. Θετικά αξιολογείται το γεγονός πως η απασχόληση αυξάνεται συνεχώς από το δεύτερο τρίμηνο του 2021 (συγκρίσεις σε ετήσια βάση). Μάλιστα, η επιτάχυνση της ανόδου των θέσεων εργασίας το δεύτερο τρίμηνο του 2022, ενώ είχε προηγηθεί η εισβολή στην Ουκρανία και η οικονομία είχε αρχίσει να συνειδητοποιεί τις πληθωριστικές πιέσεις, χαρακτηρίζεται ως ενθαρρυντική. Η τόνωση της

7. Τράπεζα της Ελλάδος, Ενδιάμεση Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής 2021, Δεκέμβριος 2022.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.3

Επίπεδο απασχόλησης κατά τρίμηνο

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

απασχόλησης συνεχίστηκε και το τρίτο τρίμηνο του έτους (+2,4%), με χαμηλότερο όμως ρυθμό. Τα δεδομένα των επόμενων τριμήνων θα δείξουν εάν η αγορά εργασίας θα συνεχίσει τη δυναμική της πορεία ή θα επιβραδυνθεί, επηρεαζόμενη και από το διεθνές περιβάλλον αβεβαιότητας.

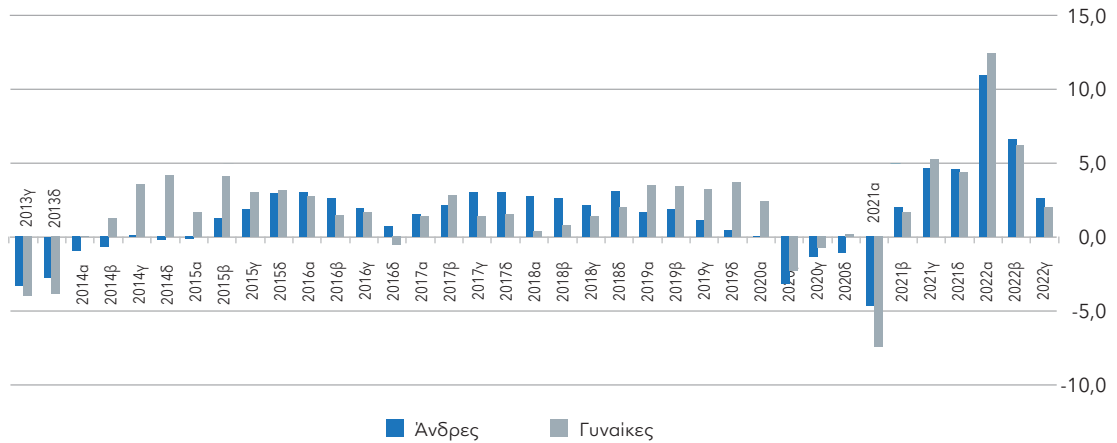
Σχετικά με την κατά φύλο απασχόληση, οι θέσεις εργασίας των ανδρών αποδείχτηκαν περισσότερο ευάλωτες στην οικονομική κρίση, τόσο αναφορικά με το μέγεθος των απωλειών όσο και με τη διάρκεια. Αντίθετα, η γυναικεία απασχόληση, κατά τα πρώτα στάδια της ανάκαμψης, μετά την οικονομική ύφεση, παρουσίασε ισχυρότερο ρυθμό αύξησης, αλλά, καθώς οι προοπτικές για την οικονομία γίνονταν ολοένα και πιο θετικές, υπερκεράστηκε από την ανδρική. Το 2020, οι γυναίκες σημείωσαν καλύτερες επιδόσεις, ένδειξη ότι ο τομέας των υπηρεσιών πιάστηκε σε σχετικά μικρότερο βαθμό. Το 2021 και το 2022 η απασχόληση ανδρών και γυναικών εμφάνισε παρόμοια εικόνα. Χαρακτηριστικό της άμβλυνσης των διαφορών είναι το γεγονός πως το δεύτερο τρίμηνο του 2022 η αύξηση της απασχόλησης των αρρένων (+6,6%) ήταν ισόρροπη με την αντίστοιχη των γυναικών (+6,2%). Το γεγονός αυτό ίσως να είναι ενδεικτικό της επιστροφής στην κανονικότητα της αγοράς εργασίας σε επίπεδο τομέων (Διάγραμμα 2.4).

Τα δεδομένα επιβεβαιώνουν πως το 59,3% των θέσεων εργασίας κατά το 2022 καλύφθηκε από άρρενες, εξέλιξη παρεμφερή με την περυσινή (Διάγραμμα 2.5). Ταυτόχρονα, το εύρημα αυτό υπογραμμίζει πως το χάσμα απασχόλησης ανδρών και γυναικών διατηρείται, παρά την ισχυρή συρρίκνωσή του από την αρχή της κρίσης χρέους. Επιβεβαιώνει επίσης τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες να εισέλθουν στην αγορά εργασίας, κυρίως για οικογενειακούς λόγους. Ως εκ τούτου, οι αρμόδιοι φορείς καλούνται να αναλάβουν ουσιαστική δράση μέσω προγραμμάτων επανακατάρτισης (re-skilling) και αναβάθμισης δεξιοτήτων (up-skilling), ειδικά για τις ευάλωτες ομάδες, ενώ δεν θα πρέπει να λείπουν και παροχές όπως βρεφονηπιακοί σταθμοί.

Σε ό,τι αφορά στις ηλικιακές ομάδες, οι μεταβολές της απασχόλησης είναι ισχυρότερες στις μικρότερες ηλικίες, μέχρι 34 ετών. Μεγάλη είναι η κινητικότητα στην ηλικιακή

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.4

Ποσοστιαία (%) μεταβολή απασχόλησης κατά φύλο, έναντι ίδιου τριμήνου προηγούμενου έτους

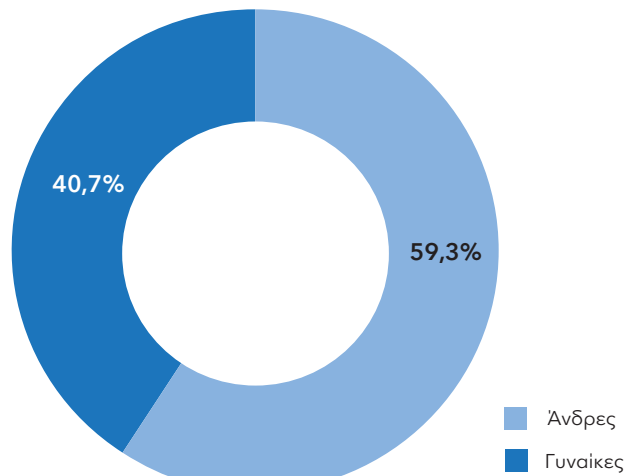
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ομάδα 15-19, εξέλιξη που χαρακτηρίζεται αναμενόμενη για δύο λόγους: α) Η έλλειψη οικογενειακών υποχρεώσεων και εργασιακής εμπειρίας των απασχολουμένων της συγκεκριμένης ομάδας τους καθιστά περισσότερο δεκτικούς σε μεταβολές και β) Το μικρό τους πλήθος συνεπάγεται ότι ακόμα και μικρές απόλυτες μεταβολές μετατρέπονται σε εντυπωσιακές ποσοστιαίες. Σημειώνεται ότι οι ιδιότητες αυτές ισχύουν κυρίως για τις γυναίκες, καθώς οι άρρενες αντιμετωπίζουν τον επιπρόσθετο περιορισμό εκπλήρωσης των στρατιωτικών υποχρεώσεων. Βέβαια, εντοπίζονται και απώλειες της απασχόλησης σε μεγαλύτερες ηλικίες. Στους άρρενες, απώλειες καταγράφονται στην ομάδα 40-44 (-1,8%), παρά την υψηλή εμπειρία, την παραγωγικότητα και τις οικογενειακές υποχρεώσεις που συναντώνται συνήθως σε αυτήν την ομάδα, αλλά και στις γυναίκες της ομάδας 35-39 (-1,0%). Σημειώνεται ότι στις γυναίκες, ιδιαίτερο βάρος έχουν οι αποφάσεις για τη φροντίδα των παιδιών (Διάγραμμα 2.6). Αξιόλογες έως σημαντικές είναι οι αυξήσεις της απασχόλησης στις μεγαλύτερες ηλικίες, άνω των 50 ετών. Σε αυτήν την περίπτωση, η πλέον πιθανή εξήγηση σχετίζεται με αποφάσεις συνταξιοδότησης, κυρίως ως προσπάθεια συμπλήρωσης ετών ασφάλισης.

Η ανάκαμψη της οικονομίας προκάλεσε μικρές διαφοροποιήσεις στις, κατά θέση, επαγγελματικές κατανομές, μεταξύ των δύο φύλων (Πίνακας 2.1). Μεικτή είναι η εικόνα που προέρχεται από τους εργοδότες, καθώς οι άρρενες αυξήθηκαν με ικανοποιητικό ρυθμό (+4,4%) αλλά οι γυναίκες σημείωσαν ισχυρή πτώση (-10,8%), αφήνοντας

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.5

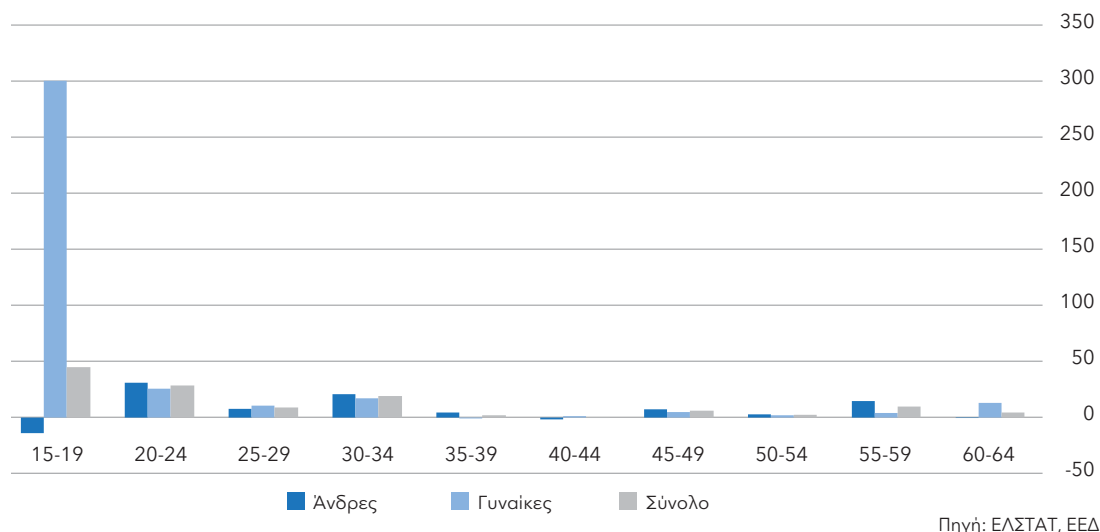
Συμμετοχή φύλου στη μείωση της απασχόλησης: Β' τρίμ. 2021 - Β' τρίμ. 2022

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.6

Ποσοστιαίες (%) μεταβολές απασχόλησης κατά φύλο και ηλικία:
3' τρίμ. 2021 - Β' τρίμ. 2022

έτσι το συνολικό τους αριθμό σχεδόν αμετάβλητο (+0,1%) σε σχέση με πέρυσι. Οι αυτοαπασχολούμενοι συνέχισαν την καθοδική τους πορεία (-2,7%), μια τάση που φαίνεται να παγιώνεται τα τελευταία χρόνια και είναι ενδεικτική των πιέσεων στην πολύ μικρή επιχείρηση. Τα ενθαρρυντικά νέα προέρχονται από την ισχυρή αύξηση των μισθωτών (+9,7%), όπου τόσο οι άντρες όσο και οι θήλεις αυξήθηκαν, και μάλιστα σχεδόν ισόρροπα. Τα συμβοηθούμενα μέλη ενισχύθηκαν σημαντικά (13,9%) και στα δύο φύλα.

Συνεπώς, η επιχειρηματικότητα φαίνεται να υφίσταται αναταράξεις αφού οι εργοδότες μένουν αμετάβλητοι ενώ οι αυτοαπασχολούμενοι συρρικνώνονται. Φαίνεται επίσης ότι το μέσο μέγεθος της επιχείρησης, σε όρους απασχόλησης, ενισχύεται σε 9,3 μισθωτούς από 8,5 μισθωτούς πέρυσι. Η αύξηση των συμβοηθούμενων μελών, ιδιαίτερα των αρρένων, μπορεί να ερμηνευτεί ως έμπρακτη συμβολή στη διεύθυνση της επιχείρησης, με έμφαση στις οικογενειακές επιχειρήσεις.

Ωστόσο, σε ό,τι αφορά στην κατάσταση σήμερα, το οικονομικό κλίμα/ περιβάλλον⁸ εμφανίζεται ελαφρώς επιδεινούμενο κατά 0,7% συγκριτικά με το 2021, όπως προκύπτει από τον σχετικό δείκτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα. Το αποτέλεσμα αυτό υπογραμμίζει τις ανησυχίες στην επιχειρηματικότητα από τη διόγκωση της αβεβαιότητας και των ισχυρών ανατιμήσεων, ενώ όλοι ανέμεναν, υπό κανονικές συνθήκες, ενίσχυσή του μετά την υγειονομική κρίση. Το ίδιο χρονικό διάστημα, ο δείκτης Προσδοκιών για την Απασχόληση⁹ εμφανίζει χειρότερη εικόνα αφού υποχωρεί κατά 3,5%, εν μέσω ενός ολοένα και πιο ρευστού κλίματος. Ο αντίκτυπος από τη μέχρι σήμερα αξιοποίηση του νέου ΕΣΠΑ αλλά και του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δεν μπόρεσε να αντισταθμίσει τους κινδύνους από τη γεωπολιτική αστάθεια και τον πληθωρισμό. Το αποτέλεσμα αυτό εντείνει την ανάγκη για προώθηση πρω-

8. European Commission, *Business and Consumer Surveys, Economic Sentiment Indicator (ESI)*.

9. European Commission, *Business and Consumer Surveys, Employment Expectations Indicator (EEI)*.

τοβουλιών που θα στοχεύουν στη διευκόλυνση της παραγωγικής δραστηριότητας, μέσω του περιορισμού της γραφειοκρατίας, της διασφάλισης της πρόσβασης σε ρευστότητα, της συρρίκνωσης των φορολογικών και ασφαλιστικών επιβαρύνσεων, της προστασίας από τις έντονες ανατιμήσεις του κόστους κ.ά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1			
Απόλυτα μεγέθη και ποσοστιαίες μεταβολές στην απασχόληση κατά θέση στο επάγγελμα και φύλο, β' τρίμ. 2021- β' τρίμ. 2022			
	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
Εργοδότες	234.637	78.339	312.976
	4,4%	-10,8%	0,1%
Αυτοαπασχολούμενοι	536.772	267.627	804.399
	-2,3%	-3,4%	-2,7%
Μισθωτοί	1.581.448	1.332.181	2.913.629
	10,2%	9,1%	9,7%
Συμβοηθούντα μέλη	53.583	82.652	136.235
	12,5%	14,9%	13,9%
Σύνολο	2.256.967	1.658.286	4.167.239
	6,6%	6,2%	6,4%

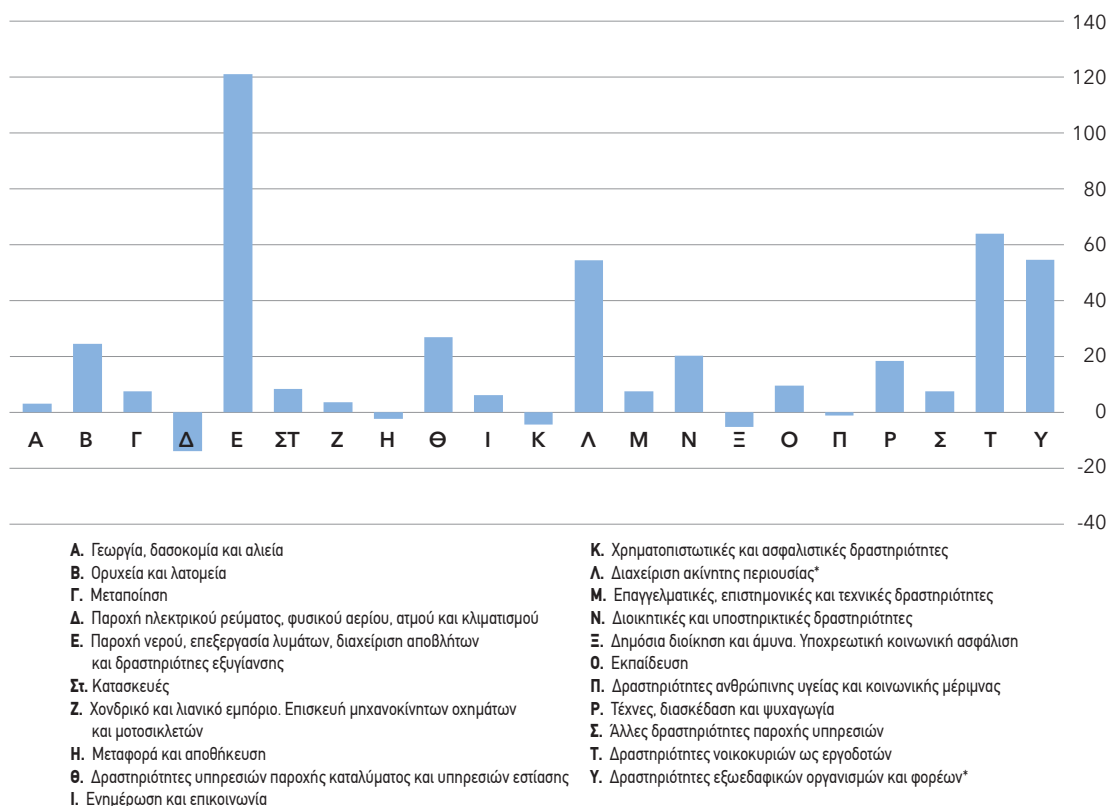
Επιπρόσθετα, τα δεδομένα μαρτυρούν πως η ανάκαμψη της αγοράς εργασίας μετά την πανδημία δεν ήταν ομοιόμορφη αλλά διαφοροποιήθηκε ανάλογα με τον κλάδο της οικονομικής δραστηριότητας (Διάγραμμα 2.7). Ειδικότερα, σε 5 κλάδους δραστηριότητας, μειώθηκε η απασχόληση σε σχέση με το 2021, έναντι 12 πέρυσι. Τις ισχυρότερες ποσοστιαίες υποχωρήσεις παρουσίασαν οι κλάδοι «Παροχής ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού» (-13,9%), «Δημόσιας, Διοίκησης, Άμυνας και Υποχρεωτικής Κοινωνικής Ασφάλισης» (-5,4%) και των «Χρηματοπιστωτικών και Ασφαλιστικών Δραστηριοτήτων» (-4,4%).

Την ίδια χρονική περίοδο, αύξηση απασχόλησης σημείωσαν 16 κλάδοι από 9 πέρυσι, από τους οποίους ξεχώρισαν η «Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης» (+120,4%), οι «Δραστηριότητες Νοικοκυριών ως Εργοδοτών» (+63,5%), η «Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας» (+54,1%), οι «Δραστηριότητες Υπηρεσιών Καταλύματος και Εστίασης» (+26,6%), τα «Ορυχεία και Λατομεία» (+24,2%), οι «Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες» (+20,1%) κ.ά. Συνολικά δημιουργήθηκαν 286,1 χιλ. νέες θέσεις εργασίας, από 138,1 χιλ. πέρυσι, ενώ, ταυτόχρονα, οι απώλειες άγγιξαν τις 38,1 χιλ. από 71,0 χιλ. το 2021.

Την ίδια στιγμή, μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συζήτηση αναφορικά με την ποιότητα των νέων θέσεων εργασίας μισθωτών που δημιουργήθηκαν το τελευταίο έτος. Παρά την άνοδο της μερικής απασχόλησης κατά 19.000 θέσεις εργασίας, το μερίδιό της στη συνολική απασχόληση παρέμεινε ίδιο με πέρυσι (8,1%). Συνεπώς, μερική και πλήρης απασχόληση ενισχύθηκαν με τον ίδιο ρυθμό το τελευταίο έτος. Το εύρημα αυτό είναι ενθαρρυντικό, ειδικά αν ληφθεί υπόψη η σταδιακή απόσυρση των προ-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.7*

Ποσοστιαίες (%) μεταβολές στην κλαδική απασχόληση: Β' τρίμ. 2021 - Β' τρίμ. 2022

- A. Γεωργία, δασοκομία και αλιεία
- B. Ορυχεία και λατομεία
- Γ. Μεταποίηση
- Δ. Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού
- E. Παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης
- Στ. Κατασκευές
- Z. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο. Επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών
- H. Μεταφορά και αποθήκευση
- Θ. Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης
- I. Ενημέρωση και επικοινωνία
- K. Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες
- Λ. Διαχείριση ακίνητης περιουσίας*
- M. Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες
- N. Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες
- Ξ. Δημόσια διοίκηση και άμυνα. Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση
- O. Εκπαίδευση
- Π. Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής μέριμνας
- P. Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία
- Σ. Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών
- T. Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών
- Y. Δραστηριότητες εξωεδαφικών οργανισμών και φορέων*

* Εκτιμήσεις «σπάνιων χαρακτηριστικών», δηλαδή εκτιμήσεις που αναφέρονται σε κλάδους με λιγότερα από 10.000 άτομα, συνοδεύονται από ιδιαίτερα μεγάλο δειγματοληπτικό σφάλμα.

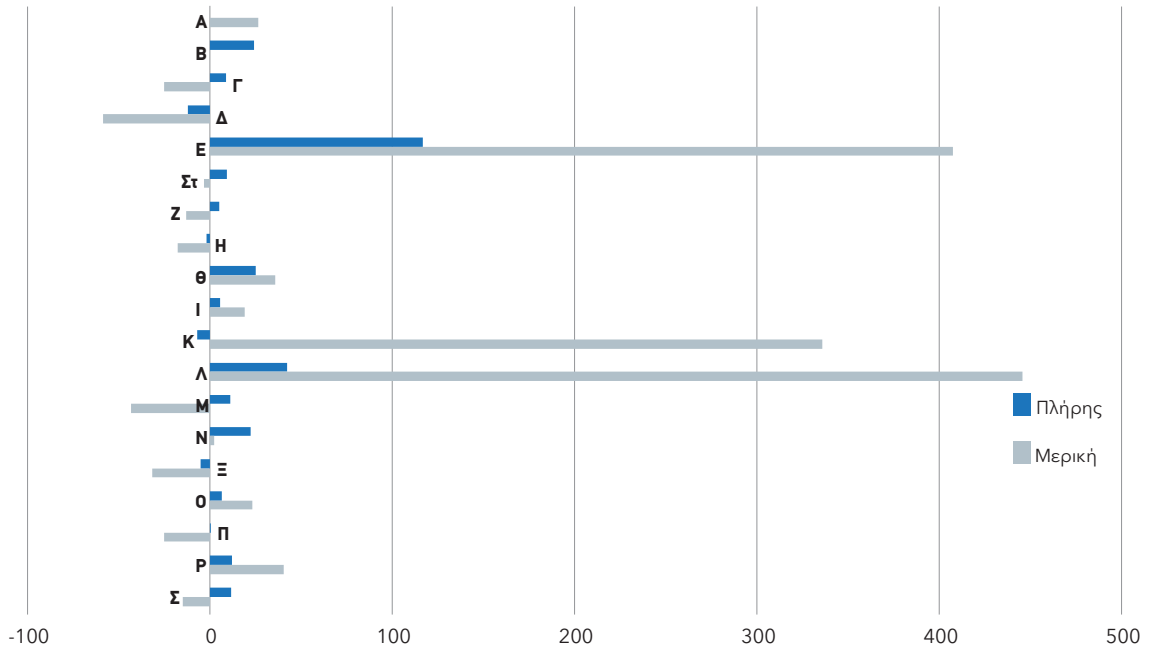
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

γραμμάτων ενίσχυσης της απασχόλησης που εφαρμόστηκαν εξαιτίας της υγειονομικής κρίσης, τα περισσότερα εκ των οποίων στόχευαν σε θέσεις πλήρους απασχόλησης. Επιπρόσθετα, σημαντικό ρόλο σε αυτήν την εξέλιξη διαδραμάτισε η άνοδος της οικονομικής δραστηριότητας το υπό εξέταση έτος.

Η μεγαλύτερη πτώση της μερικής απασχόλησης παρατηρείται στους κλάδους της «Παροχής Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού» (-58,6%), των «Διοικητικών και Υποστηρικτικών Υπηρεσιών» (-43,0%), της «Εκπαίδευσης» (-31,8%), των «Τεχνών, Διασκέδασης και Ψυχαγωγίας» (-25,3%), και της «Μεταποίησης» (-24,9%). Αντίθετα, η μερική απασχόληση κινήθηκε έντονα ανοδικά στους κλάδους των «Επαγγελματικών, Επιστημονικών και Τεχνικών Δραστηριοτήτων» (445,0%), στην «Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριοτήτων Εξυγίανσης» (407,1%), στις «Χρηματοπιστωτικές και Ασφαλιστικές Δραστηριότητες» (335,3%), στις «Δραστηριότητες Υπηρεσιών Καταλύματος και Εστίασης» (35,8%) κ.ά. Τέλος, η υψηλότερη συγκέντρωση της μερικής απασχόλησης για το 2022 εντοπίστηκε στους κλάδους των «Άλλων Δραστηριοτήτων Παροχής Υπηρεσιών» (25,6%), των «Δραστηριοτήτων Ανθρώπινης Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας» (19,0%), των «Δραστηριοτήτων Υπηρεσιών Καταλύματος και Εστίασης» (15,8%), της «Γεωργίας, Δασοκομίας και Αλιείας» (11,2%), των «Επαγγελματικών, Επιστημονικών και Τεχνικών Δραστηριοτήτων» (10,6%) κ.ά. (Διάγραμμα 2.8).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.8*

Ποσοστιαίες (%) μεταβολές στην πλήρη και τη μερική κλαδική απασχόληση:
Β' τρίμ. 2021 - Β' τρίμ. 2022

A. Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	I. Ενημέρωση και επικοινωνία
B. Ορυχεία και λατομεία	K. Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες
Γ. Μεταποίηση	Λ. Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες
Δ. Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	M. Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες
E. Παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	N. Δημόσια διοίκηση και άμυνα. Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση
Στ. Κατασκευές	Ξ. Εκπαίδευση
Z. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο. Επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	O. Δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα
H. Μεταφορά και αποθήκευση	Π. Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία
θ. Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	P. Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών
	Σ. Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών, που αφορούν την παραγωγή αγαθών

* Εκτιμήσεις «σπάνιων χαρακτηριστικών», δηλαδή εκτιμήσεις που αναφέρονται σε κλάδους με λιγότερα από 10.000 άτομα (Διαχείριση ακίνητης περιουσίας), συνοδεύονται από ιδιαίτερα μεγάλο δειγματοληπτικό σφάλμα, ενώ δεν περιλαμβάνονται οι κλάδοι Διαχείριση ακίνητης περιουσίας και Δραστηριότητες εξωεδαφικών οργανισμών και φορέων.

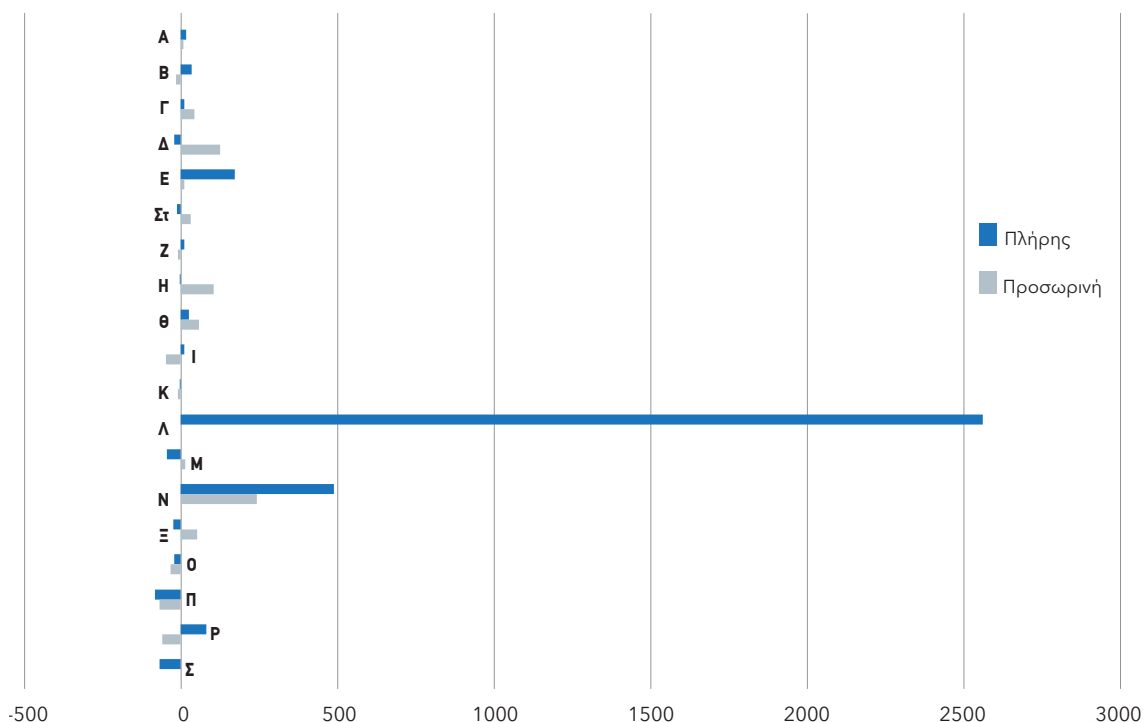
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να διευκρινιστεί πως οι ιδιαίτερα έντονες μεταβολές της μερικής απασχόλησης σε ορισμένους κλάδους, κατά το εν λόγω χρονικό διάστημα, οφείλονται, κυρίως, στο εξαιρετικά μικρό απόλυτο μέγεθός της, κατά την αρχική περίοδο (αποτέλεσμα τύπου *base effect*). Επιπλέον, εκτιμήσεις «σπάνιων χαρακτηριστικών», δηλαδή εκτιμήσεις που αναφέρονται σε κλάδους με λιγότερους από 10.000 εργαζομένους, συνοδεύονται αναπόφευκτα και από μεγάλο δειγματοληπτικό σφάλμα. Αυτή η επισήμανση γίνεται προς αποφυγή εσφαλμένων συμπερασμάτων, και γι' αυτόν τον λόγο, δεν απεικονίζονται, στο Διάγραμμα 2.8, οι κλάδοι «Διαχείριση ακίνητης περιουσίας» και «Δραστηριότητες εξωεδαφικών οργανισμών και φορέων».

Στο πλαίσιο ευελιξίας της αγοράς εργασίας, παρουσιάζει ενδιαφέρον η συζήτηση σχετικά με τη μονιμότητα των μισθωτών (Διάγραμμα 2.9). Τον τελευταίο χρόνο, σημειώθηκε δυναμική αύξηση τόσο των μόνιμων θέσεων εργασίας (8,5%) όσο και των προσωρινών (21,0%). Αποτέλεσμα αυτών των ζυμώσεων ήταν η σημαντική ενίσχυση του

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.9

Ποσοστιαίες (%) μεταβολές στην κλαδική απασχόληση:
Β' τρίμ. 2021 - Β' τρίμ. 2022: Μόνιμη και προσωρινή

- Α. Γεωργία, δασοκομία και αλιεία
- Β. Ορυχεία και λατομεία
- Γ. Μεταποίηση
- Δ. Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού
- Ε. Παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης
- Στ. Κατασκευές
- Ζ. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο. Επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών
- Η. Μεταφορά και αποθήκευση
- Θ. Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης
- Ι. Ενημέρωση και επικοινωνία
- Κ. Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες
- Λ. Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες
- Μ. Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες
- Ν. Δημόσια διοίκηση και άμυνα. Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση
- Ξ. Εκπαίδευση
- Ο. Δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα
- Π. Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία
- Ρ. Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών
- Σ. Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών, που αφορούν την παραγωγή αγαθών

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ποσοστού προσωρινής απασχόλησης σε 11,3% από 10,3% πέρυσι και 9,9% το 2020. Η ισχυρότερη άνοδος των προσωρινών θέσεων καταγράφηκε σε κλάδους, οι οποίοι διακρίνονται για την εποχικότητά τους, όπως ο τουρισμός («Μεταφορές και Αποθήκευση» + 105,7%, «Καταλύματα και Εστίαση» +58,0%), αλλά και σε κλάδους όπως η «Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού» (+126,3%) και η «Δημόσια Διοίκηση, Άμυνα και Υποχρεωτική Ασφάλιση» (+241,2%). Έτσι, η προσωρινή απασχόληση παραμένει σημαντική, ακόμη και μετά την πανδημία, εξέλιξη μάλλον αναμενόμενη σε μια περίοδο που χαρακτηρίζεται από υψηλή ρευστότητα.

Η ανάκαμψη της εγχώριας αγοράς εργασίας ισχυροποιήθηκε περαιτέρω φέτος, μετά και τη μικρή άνοδο πέρυσι. Εντούτοις, την παρατεταμένη οικονομική κρίση και την πανδημία του κορωνοϊού διαδέχθηκε η κρίση ενέργειας, συνοδευόμενη από υψηλό πληθωρισμό, αυστηροποίηση της νομισματικής πολιτικής, αποθάρρυνση επενδύσεων και κατανάλωσης, γεωπολιτικές εντάσεις και

αβεβαιότητα. Η αναμενόμενη επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας το 2023 θα έχει ανάλογο αντίκτυπο και στην απασχόληση. Ανασχετικά προς τους κινδύνους εκτιμάται ότι θα λειτουργήσουν οι πόροι και οι επενδύσεις τόσο από το νέο ΕΣΠΑ όσο και από το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, παρά τις ενστάσεις της ΕΣΕΕ για μερικές αστοχίες που δεν θα επιτρέψουν την πλήρη αξιοποίησή τους.

Ως εκ τούτου, η επιχειρηματικότητα έχει εισέλθει εκ νέου σε ρευστό και γεμάτο προκλήσεις περιβάλλον. Πλέον, βασική επιδίωξη των επιχειρήσεων είναι η βιωσιμότητά τους, μέσα από την επιτυχή διαχείριση των δυσμενών επιπτώσεων των αλληπάλληλων κρίσεων. Ζητήματα που απασχόλησαν τις επιχειρήσεις πριν από λίγα μόλις χρόνια όπως ο ψηφιακός μετασχηματισμός και η πράσινη μετάβαση θεωρούνται μάλλον επιδιώξεις πολυτέλειας για πολλές ΜμΕ.

Παρά τη δυσμενή συγκυρία, οι πρωτοβουλίες για εκσυγχρονισμό του «επιχειρείν» δεν θα πρέπει να ατονήσουν. Σε αυτό το εγχείρημα κρίσιμο ρόλο θα διαδραματίσει η εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης των επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση, με την έμφαση να δίνεται στη διατήρηση του κόστους του χρήματος σε λογικά επίπεδα, στην ελάφρυνση των φορολογικών βαρών όπως του τέλους επιτηδεύματος και της προκαταβολής φόρου καθώς και του μη μισθολογικού κόστους, στην κατάρτιση του προσωπικού σε νέες δεξιότητες, στην αποτελεσματική αξιοποίηση των ευρωπαϊκών εργαλείων κ.ά.

2.1.2. Ανεργία: Επίπεδο και διάρθρωση

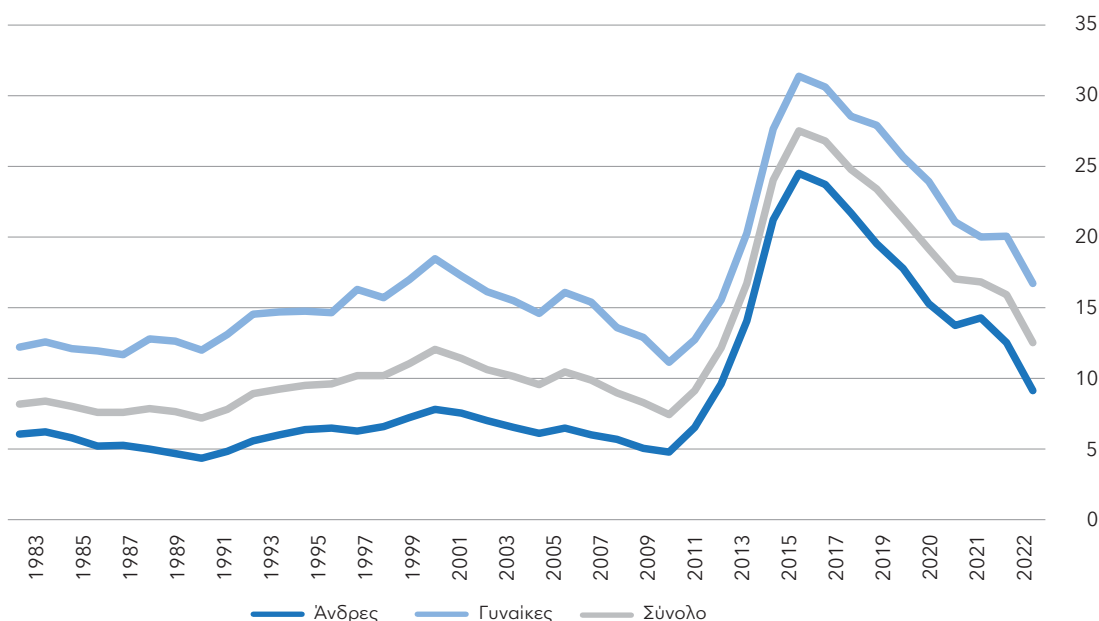
Η ανεργία στην ελληνική οικονομία, κατά την περίοδο από το δεύτερο τρίμηνο του 2021 έως το δεύτερο τρίμηνο του 2022, συρρικνώθηκε, σε απόλυτο μέγεθος, κατά 140.451 άτομα, περιορίζοντας εκ νέου το ποσοστό ανεργίας σε 12,5% από 15,9% πέρυσι, και 16,8% το 2020, στις ηλικίες 15-64 (Διάγραμμα 2.10). Παρά την αποκλιμάκωση της ανεργίας για 9^ο συνεχές έτος, ο αριθμός των ανέργων διατηρείται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα (581.436 άτομα) ενώ και το ποσοστό ανεργίας είναι παρόμοιο με το αντίστοιχο της Ισπανίας. Οι γεωπολιτικές εντάσεις και συγκρούσεις, ο πολύ υψηλός πληθωρισμός, η άνοδος των επιτοκίων παρέμβασης, και γενικότερα η επιδείνωση του εξωτερικού περιβάλλοντος εκτιμάται ότι θα έχουν αρνητικό αντίκτυπο και στην εγχώρια αγορά εργασίας.

Φέτος, τα θετικά αποτελέσματα στην ανεργία οφείλονται στις επιδόσεις και των δύο φύλων. Ο αριθμός των ανέργων ανδρών μειώθηκε κατά 78.709 άτομα, περιορίζοντας το ποσοστό ανεργίας σε 9,1% από 12,6% πέρυσι, ενώ οι άνεργες γυναίκες μειώθηκαν κατά 61.742 άτομα, με το ποσοστό ανεργίας να διαμορφώνεται πλέον σε 16,7% από 20,1% το 2021. Οι ευκαιρίες απασχόλησης στην μετά κορωνοϊού εποχή φαίνεται να μην κάνουν διακρίσεις βάσει φύλου. Ωστόσο, ασφαλέστερα συμπεράσματα θα είναι δυνατόν να εξαχθούν μετά και την ενσωμάτωση των επιπτώσεων από τις γεωπολιτικές εντάσεις.

Από την άλλη πλευρά, οι άνεργοι δεν έχουν μόνο να αντιμετωπίσουν άλλους άνεργους στη διεκδίκηση μιας θέσεως εργασίας αλλά και του ήδη εργαζομένου, καθώς

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.10

Ποσοστό (%) ανεργίας κατά φύλο στις ηλικίες 15-64

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

οι τελευταίοι, αν και εξασφαλισμένοι σε ό,τι αφορά την εργασία, δείχνουν μεγάλη κινητικότητα. Κινητρο αποτελεί η εύρεση εργασίας με καλύτερους όρους αποδοχών, δυνατοτήτων εξέλιξης αλλά και ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Άλλωστε, καταγράφεται η ανησυχία πως ο μισθός δεν επαρκεί για να αντιμετωπισθούν οι ανατιμήσεις του πληθωρισμού, παρά την αύξηση των ωρών εργασίας¹⁰.

Σε συνέχεια όλων των παραπάνω, γίνεται κατανοητό ότι η εγχώρια αγορά εργασίας είναι αποδέκτης συνεχών πιέσεων. Ενδεικτικά μόνον αναφέρεται πως ο βαθμός απασχόλησης ήταν από τους χαμηλότερους στην ΕΕ (66,6% έναντι 74,8% του ευρωπαϊκού μέσου όρου), παρά μάλιστα τη σημαντική αύξηση σε ετήσια βάση κατά 4,8%¹¹. Εντούτοις, το ΔΝΤ παραμένει αισιόδοξο και εκτιμά τη συνέχιση της πτωτικής πορείας της ανεργίας, με αργούς όμως ρυθμούς, στο 10,4%, το 2027¹². Εάν αυτή η πρόβλεψη επαληθευτεί, τότε η ανεργία θα διατηρείται σε διψήφιο ποσοστό για 18 χρόνια (από το 2010), επίδοση διόλου ικανοποιητική. Μια τέτοια εξέλιξη θα έχει επιπτώσεις και στις αμοιβές αφού το «ξεπάγωμα» των τριετιών στον κατώτατο μισθό προϋποθέτει την πτώση της ανεργίας σε ποσοστό χαμηλότερο του 10%.

Σε ό,τι αφορά στις ηλικιακές ομάδες, παρατηρείται ότι το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι, χωρίς εξαιρέσεις, υψηλότερο των ανδρών. Επίσης, η ανεργία ταλαιπωρεί περισσότερο του νέους έως 29 ετών που διαθέτουν σχετικά μικρότερη εργασιακή εμπειρία, ενώ και τα ποσοστά ανεργίας και στις ηλικιακές ομάδες 30-44 ετών είναι ιδιαίτερα υψηλά. Οι τελευταίες ομάδες έχουν γίνει αποδέκτες των αναταράξεων των

10. Adecco, *Απασχολησιμότητα στην Ελλάδα 2022*, Ετήσια Έρευνα, 8 Δεκεμβρίου 2022.

11. European Commission-Employment, Social Affairs & Inclusion, Social Europe, *Employment and Social Developments in Europe, Quarterly Review*, October 2021, 18 October 2022.

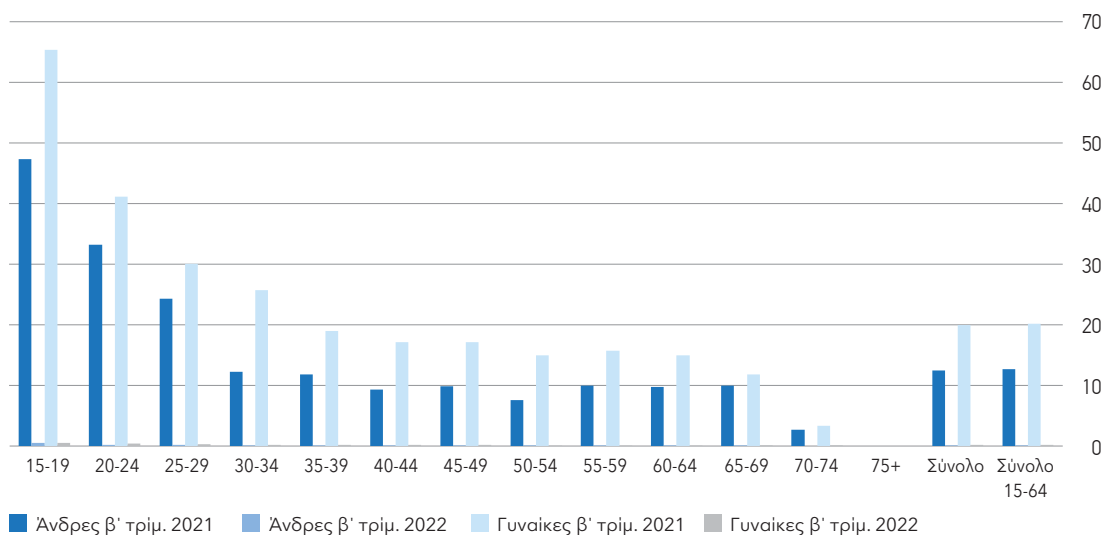
12. IMF, *World Economic and Financial Surveys, World Economic Outlook Database, Report for Selected Countries and Subjects*, October 2022 edition· εκτιμήσεις του ΔΝΤ έως το 2026.

αλληπάλληλων κρίσεων (χρέους, πανδημίας, ενέργειας), χωρίς, σε πολλές περιπτώσεις, να έχουν καταφέρει να αποκτήσουν και την απαραίτητη εμπειρία.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι το “brain-drain” που παρατηρήθηκε την περασμένη δεκαετία τροφοδοτήθηκε κυρίως από αυτήν τη διευρυμένη ηλικιακή ομάδα. Στα ενθαρρυντικά νέα περιλαμβάνεται η υποχώρηση του ποσοστού της ανεργίας σε ετήσια βάση και στα δύο φύλα σε όλες, μάλιστα, τις ηλικιακές ομάδες μέχρι τα 64 χρόνια, με μόνη εξαίρεση εκείνης των ανδρών ηλικίας 15-19 και των γυναικών 40-44 όπου παρέμεινε αμετάβλητη (Διάγραμμα 2.11). Τα ευρήματα αυτά υπονοούν ότι χρειάζεται διαφορετικό μείγμα παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και των γυναικών, αφού παρά τη σχετική πρόοδο, οι ομάδες αυτές παραμένουν ευάλωτες.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.11

Ποσοστό ανεργίας (%) κατά φύλο και ηλικιακή ομάδα

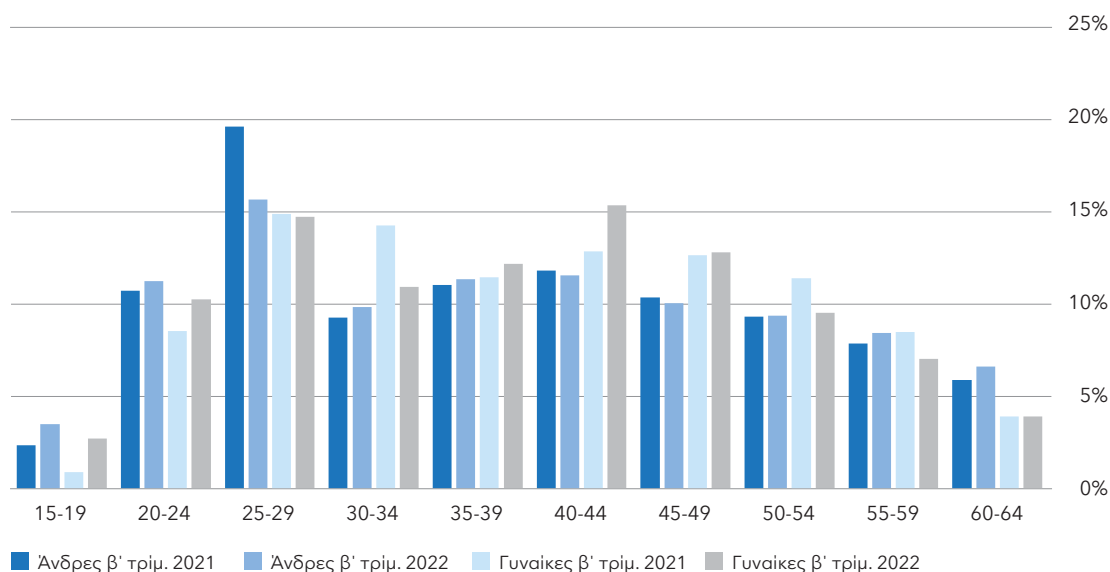
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Οι δύο αυξήσεις του κατώτατου μισθού εντός του 2022 και η αναμενόμενη αύξηση εντός του 2023 δεν επηρεάζει μόνο όσους αμείβονται βάσει των ελάχιστων αμοιβών αλλά έχει αντίκτυπο στον μέσο μισθό του ιδιωτικού τομέα. Συνεπώς, οι συνεχείς αυξήσεις του κατώτατου μισθού, παρά την αγαθή τους στόχευση για προστασία των χαμηλά αμειβόμενων, μπορεί να επηρεάζουν και την ταχύτητα αποκλιμάκωσης της ανεργίας. Ως εκ τούτου, το εν λόγω ζήτημα απαιτεί ολιστική προσέγγιση που θα λαμβάνει υπόψη του σειρά παραμέτρων, όπως περιγράφονται και αναλύονται στο σχετικό υπόμνημα που υπέβαλε προς τον ΟΜΕΔ το ΙΝ.ΕΜ.Υ. της ΕΣΣΕ.

Τα ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά ανεργίας στους νέους 15-24 ετών χαρακτηρίζονται ως αρνητική επίδοση, η οποία μπορεί να συγκριθεί μόνο με την αντίστοιχη Ισπανία, εντός της Ε.Ε. Διευκρινίζεται πως η συμμετοχή των νέων στο εργατικό δυναμικό είναι σχετικά χαμηλή και για το λόγο αυτό η παραπάνω εικόνα δεν παραβλέπει το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες. Ειδικότερα οι ηλικίες 25-54 ετών, συμμετέχουν εντονότερα στην αγορά εργασίας, άρα και στον συνολικό αριθμό των ανέργων, σε σχέση με τις μικρότερες ηλικίες (Διάγραμμα 2.12). Επιπρόσθετα, οι εν λόγω ηλικιακές ομάδες συνήθως αντιμετωπίζουν αυξημένες οικογενειακές υποχρε-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.12

Ηλικιακή κατανομή της ανεργίας

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ώσεις και θεωρούνται οι πλέον παραγωγικές, αφού έχουν ολοκληρώσει το βασικό τους κύκλο σπουδών, διαθέτουν εργασιακή εμπειρία και ενδεχομένως και κάποιους κύκλους επανακατάρτισης (re-skilling) ή αναβάθμισης δεξιοτήτων (up-skilling).

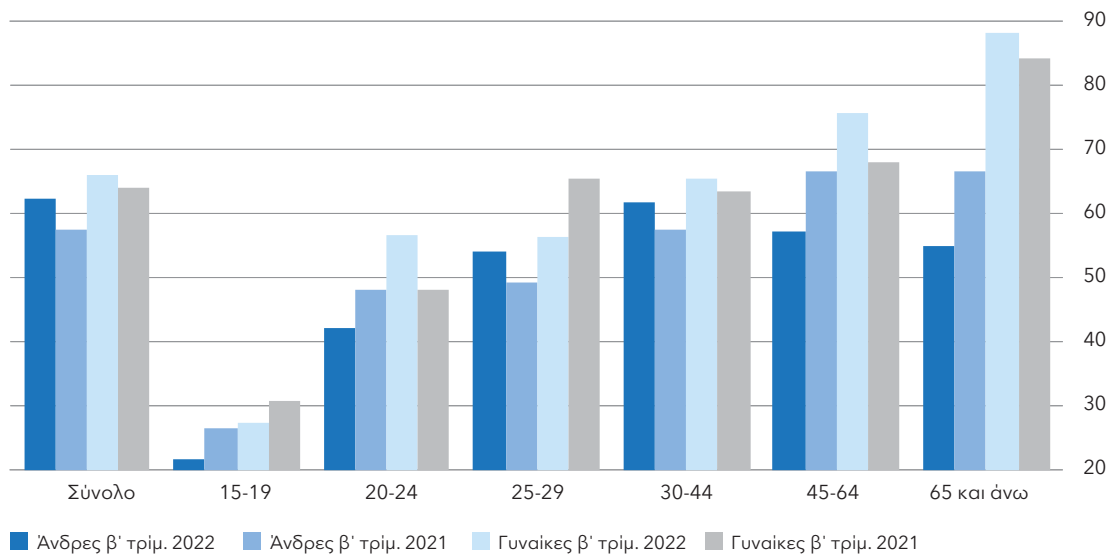
Ειδικότερα, οι άνδρες άνεργοι της ηλικιακής ομάδας 15-24 ετών αποτελούν το 14,7% (από 13,0% πέρυσι) του συνολικού αριθμού των άνεργων ανδρών, με τους μη έχοντες και αναζητούντες εργασία στις ηλικιακές ομάδες 25-29 ετών (15,6%) και 40-44 ετών (11,5%) να ακολουθούν. Επίσης, η συμμετοχή στην ανεργία των ηλικιακών ομάδων 50+ ετών ενισχύθηκε, το 2022, σε 27,1% από 25,0% το 2021, ενώ στις γυναίκες, τα αντίστοιχα μεγέθη διαμορφώνονται σε 21,4% από 24,7% πέρυσι. Γενικά, η ηλικιακή διάρθρωση της ανεργίας στις γυναίκες ακολουθεί παρόμοια κατανομή, με την ηλικιακή ομάδα 15-24 ετών να αποτελεί το 12,9% (από 9,4% πέρυσι) των άνεργων γυναικών. Στις γυναίκες, το μεγαλύτερο μερίδιο άνεργων διεκδικεί η ηλικιακή ομάδα 40-44 ετών (15,3%), και ακολουθεί η ομάδα 25-29 ετών (14,7%).

Σε κάθε περίπτωση, η ανεργία υπερβαίνει την απλή αποτύπωση με αριθμούς αλλά είναι απαραίτητη η ανάλυση των επιπτώσεων της μακροπρόθεσμα. Εκτός από τη διακοπή της μισθοδοσίας και το αίσθημα της απόρριψης, τα οποία δεν πρέπει να υποτιμώνται, η απώλεια της εργασίας είναι πιθανό να μειώσει τις πιθανότητες εύρεσης απασχόλησης στο μέλλον, ιδιαίτερα αν το άτομο παραμείνει σε καθεστώς ανεργίας για μακρύ χρονικό διάστημα. Και αυτό γιατί η ανεργία συνεπάγεται, συνήθως, απαξίωση των επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων, καθώς και υψηλό κίνδυνο περιθωριοποίησης, ιδιαίτερα αν το άτομο εκτεθεί σε καθεστώς ανεργίας για παρατεταμένο χρονικό διάστημα. Επίσης, δεν είναι αμελητέα η πιθανότητα το άτομο να αντιμετωπίσει δυσμενέστερους ασφαλιστικούς όρους (π.χ. προϋποθέσεις συνταξιοδότησης), ακόμα και χαμηλότερες αποδοχές όταν επανενταχθεί σε καθεστώς εργασίας.

Η αναλογία των μακροχρόνια άνεργων (άνεργοι άνω του έτους), στο σύνολο των άνεργων, διογκώθηκε τόσο στους άνδρες σε 62,3% (από 57,3% πέρυσι) όσο και στις

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.13

Ποσοστό (%) μακροχρόνια ανέργων στο σύνολο των ανέργων

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

γυναίκες σε από 66,0% (από 64,0% πέρυσι), γεγονός σίγουρα ανησυχητικό (Διάγραμμα 2.13). Ως εκ τούτου, η τάση βελτίωσης που σημειώθηκε πέρυσι δεν συνεχίστηκε. Το παρόν αποτέλεσμα, σε συνδυασμό με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η επιχειρηματικότητα, όπως ο ψηφιακός μετασχηματισμός και η πράσινη μετάβαση, αλλά και το ρευστό οικονομικό περιβάλλον κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου σχετικά με την ικανότητα της αγοράς εργασίας να ανταπεξέλθει στις μεταβολές του εγγύς μέλλοντος.

2.2. Η απασχόληση στο εμπόριο το 2022

2.2.1. Βασικές τάσεις

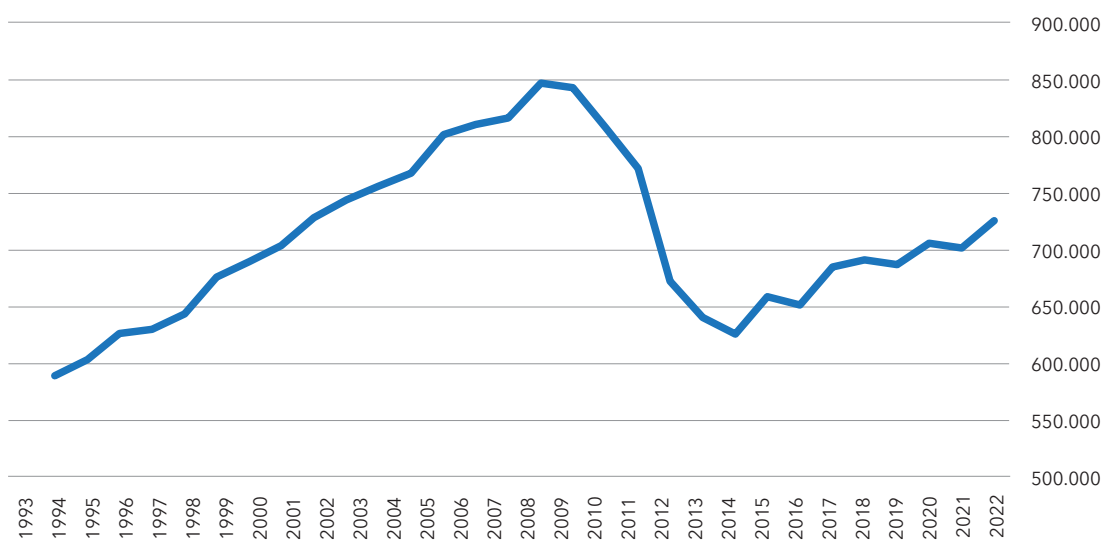
Το 2022, η απασχόληση στο εμπόριο παρουσίασε αξιόλογη ενίσχυση κατά 3,5%, σε σχέση με το 2021¹³. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, ο κλάδος του εμπορίου, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2021, παρείχε εργασία σε 724.356 άτομα, άνω των 15 ετών (Διάγραμμα 2.14). Εξαιρώντας την περίοδο της κρίσης χρέους, η οποία προκάλεσε πρωτοφανείς αναταράξεις σε οικονομία και αγορά εργασίας, το απόλυτο μέγεθος των εργαζομένων του κλάδου προσεγγίζει το αντίστοιχο του 2001. Η παρατήρηση αυτή έχει διπλό νόημα: Αφενός υπογραμμίζει με έμφαση τις πιέσεις έχουν ασκηθεί σωρευτικά στην απασχόληση του εμπορίου αλλά και στον ίδιο τον κλάδο τα τελευταία χρόνια και αφετέρου υπονοεί και τις ζυμώσεις που έχουν λάβει χώρα εντός του κλάδου.

13. Επισημαίνεται ότι η σύγκριση αναφέρεται στα δεδομένα της απασχόλησης του Β' τριμήνου κάθε έτους, το οποίο θεωρείται το πλέον αντιπροσωπευτικό τρίμηνο για τις εξελίξεις στο σύνολο του έτους.

Παρά λοιπόν τις πιέσεις, το εμπόριο διατηρεί τον τίτλο του μεγαλύτερου εργοδότη της χώρας. Από το 2008, οπότε η απασχόληση στον κλάδο, είχε ξεπεράσει τις 845 χιλ. εργαζομένους, έως το 2014, οι θέσεις εργασίας μειώνονταν, ως απόρροια της οικονομικής ύφεσης. Η ανάκαμψη του 2015, όπως και άλλων ετών που ακολούθησαν δεν στάθηκε ικανή να αναπληρώσει παρά ένα μικρό μόνο μέρος των απωλειών. Πλέον, οι θέσεις απασχόλησης στον κλάδο είναι κατά 14,3% λιγότερες συγκριτικά με το 2008.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.14

Επίπεδο απασχόλησης στο εμπόριο

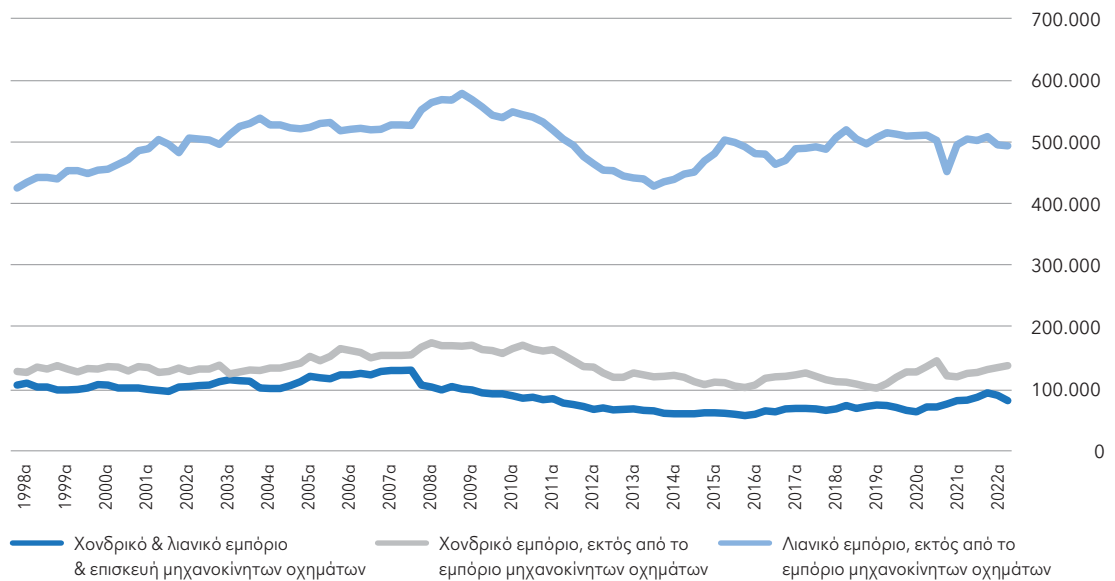
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

Η ισχυρή άνοδος κατά 22,4% του κύκλου εργασιών στο εμπόριο κατά τα τρία πρώτα τρίμηνα του 2022 σε σχέση με τα αντίστοιχα περυσινά, δεν συνοδεύτηκε από εξίσου εντυπωσιακή αύξηση της απασχόλησης. Η εξήγηση θα μπορούσε να αναζητηθεί, μεταξύ άλλων, στη σημασία του σταθερού οικονομικού και επιχειρηματικού κλίματος για τη διατήρηση των θέσεων εργασίας, καθώς και των προσδοκιών. Με άλλα λόγια, τονίζει πως ο αριθμός των εργαζομένων σε έναν κλάδο δεν προσδιορίζεται μονοσήμαντα από τον τζίρο, αλλά εξαρτάται και επηρεάζεται από μια σειρά παραγόντων. Ιδιαίτερο ρόλο φαίνεται να διαδραματίζει το γεγονός πως η αύξηση του κύκλου εργασιών αναφέρεται σε ονομαστικούς και όχι σε πραγματικούς όρους, είναι δηλαδή επηρεασμένη από τον πληθωρισμό. Το φαινόμενο αυτό επηρεάζει το κλάδο του εμπορίου με τρεις τρόπους.

Πιο συγκεκριμένα, η διόγκωση του πληθωρισμού έχει αρνητικό αντίκτυπο στο διαθέσιμο εισόδημα των εγχώριων καταναλωτών και φυσικά στην αγοραστική τους δύναμη και συνακόλουθα στο βιοτικό τους επίπεδο. Για τις επιχειρήσεις, η διόγκωση των τιμών (με έμφαση στην ενέργεια) ωθούν ανοδικά το κόστος λειτουργίας τους, τονώνουν τις τιμές των προμηθευτών και σε τελική ανάλυση αυξάνουν τις τελικές τιμές διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών προς τους καταναλωτές. Την ίδια στιγμή, η νομισματική πολιτική αυστηροποιείται και αυξάνεται το κόστος δανεισμού αλλά και εξυπηρέτησης υφιστάμενων δανείων. Επιπρόσθετα, οι επιπτώσεις από τον πόλεμο στην Ουκρανία και τις γενικότερες γεωπολιτικές εντάσεις επιδεινώνουν το οικονομι-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.15

Επίπεδο απασχόλησης στους κλάδους του εμπορίου

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΑ

κό και επιχειρηματικό περιβάλλον, διευρύνουν την αβεβαιότητα και αναβάλλουν ή ακυρώνουν επενδύσεις. Ως εκ τούτου, οι επιχειρήσεις του κλάδου καλούνται να αντιμετωπίσουν: Α) Τη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος και συνακόλουθα της κατανάλωσης, Β) Τη διόγκωση του λειτουργικού κόστους, των τιμών των προμηθευτών και του κόστους δανεισμού και Γ) Την επιδείνωση των προσδοκιών καταναλωτών και επιχειρηματιών.

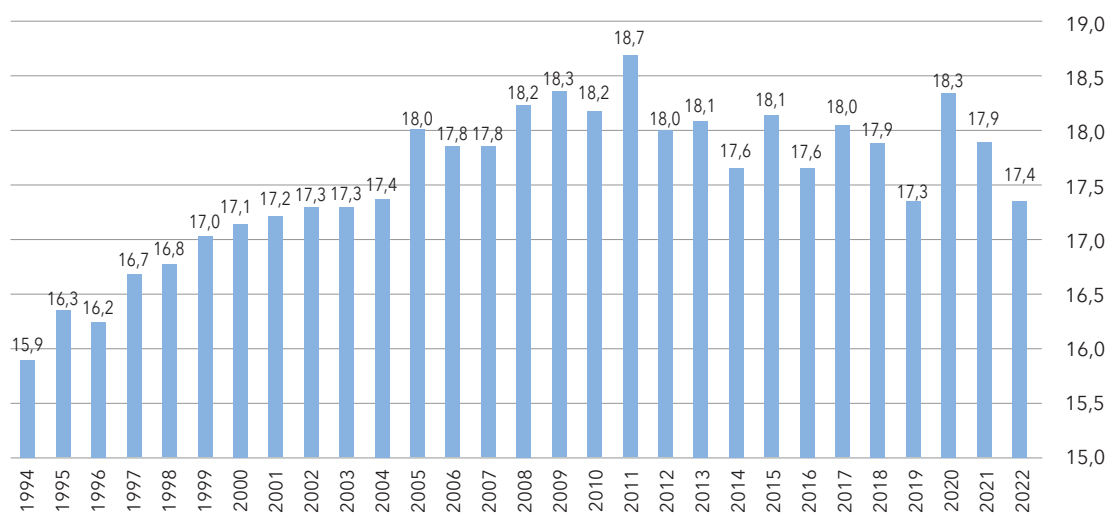
Ακόμα όμως και εντός του κλάδου του εμπορίου, παρατηρούνται αξιοσημείωτες αποκλίσεις, σχετικά με την πορεία της απασχόλησης. Η πολύ σημαντική ενίσχυση των θέσεων εργασίας στο Χονδρικό Εμπόριο (12,6%) ακολουθήθηκε από την επίσης κρίσιμη αύξηση των θέσεων απασχόλησης στο Εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων (10,5%), ενώ οι θέσεις εργασίας στο λιανικό εμπόριο παρέμειναν αμετάβλητες (0,0%). Συνεπώς, η τόνωση των θέσεων εργασίας στο εμπόριο κατά το τελευταίο έτος οφείλεται αποκλειστικά στο εμπόριο Οχημάτων και στο Χονδρικό (Διάγραμμα 2.15).

Παρά το γεγονός ότι η απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας αυξήθηκε με υψηλότερο ρυθμό από ότι στο εμπόριο (6,4% έναντι 3,5%), ο κλάδος κατορθώνει να διατηρήσει τα κορυφαία μερίδιά του στο σύνολο των θέσεων εργασίας. Ειδικότερα, η συμμετοχή στην απασχόληση διαμορφώθηκε το 2022 σε 17,4% από 17,9% 2021 (Διάγραμμα 2.16). Εντούτοις, η μικρή υποχώρηση των μεριδίων διαχρονικά υπονοούν τους μετασχηματισμούς που υφίσταται ο κλάδος και κατ' επέκταση η οικονομία. Μετά και τις τελευταίες εξελίξεις σχετικά με τις ανατιμήσεις, οι στόχοι για τον ψηφιακό μετασχηματισμό και την πράσινη μετάβαση έχουν αναπόφευκτα αντικατασταθεί από την εξασφάλιση της βιωσιμότητας, εν μέσω μάλιστα ενός αβέβαιου και γεμάτου προκλήσεις οικονομικού και επιχειρηματικού κλίματος.

Πληρέστερη εικόνα των εσωτερικών ζυμώσεων παρέχεται από την κατά θέση στο επάγγελμα ανάλυση της απασχόλησης των επιμέρους κλάδων του εμπορίου. Μπορεί

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.16

Εξέλιξη συμμετοχής (%) του εμπορίου στη συνολική απασχόληση

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2

Απασχόληση στο εμπόριο ανά επιμέρους κλάδο και κατά θέση στο επάγγελμα, 2008, 2019-2022

Κλάδος αναφοράς	Θέση στην απασχόληση	2008	2019	2020	2021	2022
Μηχανοκίνητα Οχήματα και Μοτοσυκλέτες	Εργοδότες	16.807	12.735	10.274	17.309	15.220
	Αυτοπασχολούμενοι	24.324	15.561	15.701	18.250	17.951
	Μισθωτοί	57.769	45.717	37.727	43.768	55.086
	Βοηθοί	5.360	1.341	712	3.347	3.119
	ΣΥΝΟΛΟ	104.260	75.354	64.414	82.674	91.376
Χονδρικό εμπόριο	Εργοδότες	23.476	11.051	13.662	12.338	15.112
	Αυτοπασχολούμενοι	24.691	9.103	11.599	8.174	6.558
	Μισθωτοί	119.184	79.632	100.805	98.816	112.482
	Βοηθοί	8.777	2.815	2.954	1.765	2.191
	ΣΥΝΟΛΟ	176.128	102.601	129.020	121.093	136.343
Λιανικό εμπόριο	Εργοδότες	66.134	54.847	56.294	63.728	60.246
	Αυτοπασχολούμενοι	170.273	121.538	118.291	114.971	103.329
	Μισθωτοί	274.156	311.388	312.233	289.530	312.550
	Βοηθοί	54.148	20.236	24.482	28.168	20.511
	ΣΥΝΟΛΟ	564.711	508.009	511.300	496.397	496.636
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	Εργοδότες	106.417	78.633	80.230	93.375	90.578
	Αυτοπασχολούμενοι	219.288	146.202	145.591	141.395	127.838
	Μισθωτοί	451.109	436.737	450.765	432.114	480.118
	Βοηθοί	68.285	24.392	28.148	33.280	25.821
	ΣΥΝΟΛΟ	845.099	685.964	704.734	700.164	724.355

οι θέσεις εργασίας στον κλάδο να σημειώσαν φέτος αξιόλογη άνοδο, αλλά οι επιμέρους κατηγορίες διαφοροποιήθηκαν όχι μόνον ως προς την ένταση, αλλά και την κατεύθυνση της μεταβολής.

Ειδικότερα, οι εργοδότες στο εμπόριο μειώθηκαν το τελευταίο έτος σε αξιόλογο βαθμό (-3,0%), ενώ θεαματική συρρίκνωση παρουσίασαν οι βοηθοί (-22,4%) αλλά και οι αυτοαπασχολούμενοι (-9,6%) συνεχίζοντας, οι τελευταίοι, την εδώ και χρόνια πτωτική τους πορεία. Ουσιαστικά, το σύνολο του εμπορίου κινήθηκε φέτος ανοδικά εξαιτίας της ενίσχυσης των μισθωτών (11,1%), η οποία υπερκέρασε τη μείωση της απασχόλησης των υπολοίπων κατηγοριών. Τα οχήματα και το λιανικό ακολούθησαν παρόμοιο μοτίβο: Εργοδότες (-12,1% και -5,5%), Αυτοαπασχολούμενοι (-1,6% και -10,1%) και Βοηθοί (-6,8% και -27,2%), ενώ οι Μισθωτοί αυξήθηκαν και στις δύο κατηγορίες (25,9% και 8,0%) αντίστοιχα. Στο Χονδρικό εμπόριο οι αυτοαπασχολούμενοι μειώθηκαν κατά 19,8% ενώ αυξήθηκαν οι εργοδότες (22,5%), οι μισθωτοί (+13,8%) αλλά και οι Βοηθοί (+24,1%) (Πίνακας 2.2).

2.3. Η απασχόληση στο εμπόριο: Μεταβολές

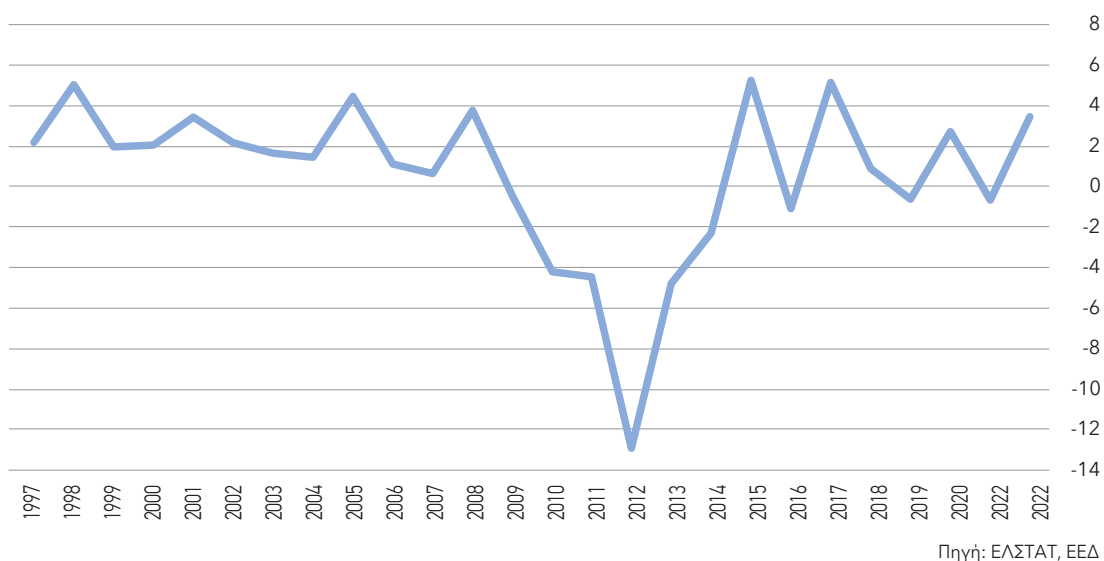
2.3.1. Οι μεταβολές στους επιμέρους κλάδους του εμπορίου

Το δεύτερο τρίμηνο του 2022, οι θέσεις εργασίας στο εμπόριο αυξήθηκαν κατά 24.192 άτομα, ή κατά 3,5%, έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2021. Όπως είναι φυσικό, η εξέλιξη της απασχόλησης στο εμπόριο δεν ακολουθεί μια ομαλά γραμμική πορεία, ανοδική ή καθοδική, αλλά ένα μάλλον μεικτό μοτίβο, συνδεδεμένο με την οικονομία και τις προσδοκίες (Διάγραμμα 2.17). Υπό αυτό το πρίσμα, ο κλάδος είχε κατορθώσει να προσφέρει ευκαιρίες απασχόλησης αδιάλειπτα, έως την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης, κατά το διάστημα της οποίας δέχθηκε εξαιρετικά ισχυρό πλήγμα, όπως αποτυπώνεται σε όλα τα σχετικά μεγέθη. Ούτε όμως και η πορεία της ανάκαμψης που ακολούθησε ήταν ομαλή, αν και ο αντίκτυπος της πανδημίας του κορωνοϊού στην απασχόληση θα ήταν ισοπεδωτικός αν δεν είχαν παρεμβληθεί τα κρατικά μέτρα στήριξης. Η επιμήκυνση, μάλιστα, της πανδημίας για δεύτερη χρονιά συρρίκνωσε την απασχόληση του κλάδου, ο οποίος βρισκόταν ήδη σε φάση μετασχηματισμού, ενώ φέτος οι θέσεις εργασίας κινήθηκαν ανοδικά παρά την κρίση ενέργειας.

Η υψηλή συγκέντρωση της γυναικείας απασχόλησης στο λιανικό εμπόριο δεν προκαλεί έκπληξη αφού παραδοσιακά ο επιμέρους αυτός κλάδος απαρτιζόταν σε μεγάλο βαθμό από γυναίκες. Αντίθετα, η φύση και το αντικείμενο των εργασιών στους υποκλάδους του χονδρικού εμπορίου, και κυρίως των οχημάτων, είναι περισσότερο συνυφασμένα με τους άντρες και, γι' αυτόν τον λόγο, οι θέσεις εργασίας των γυναικών στους συγκεκριμένους τομείς είναι περισσότερο επισφαλείς σε περιόδους αβεβαιότητας (Διάγραμμα 2.18). Ωστόσο, η διεύρυνση του μεριδίου των γυναικών στους κλάδους των αυτοκινήτων και του χονδρικού εμπορίου, ειδικά τα τελευταία χρόνια, περισσότερο συνδέεται με τη σταδιακή επιστροφή της οικονομικής και επιχειρηματικής ζωής στην κανονικότητα, έστω εν μέσω σφοδρής αβεβαιότητας και πληθωριστικών πιέσεων.

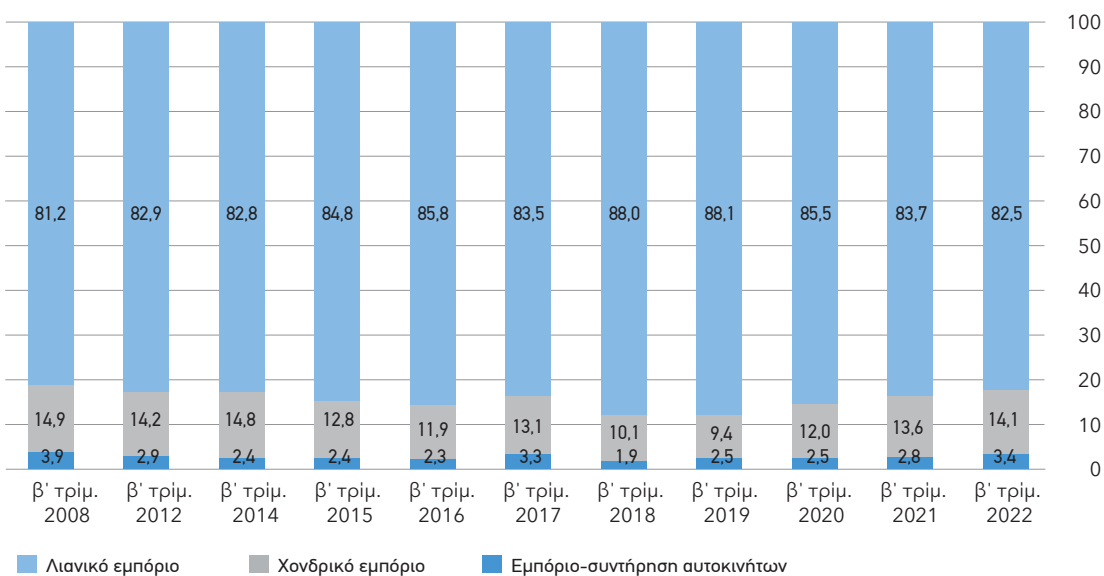
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.17

Ετήσιες ποσοστιαίες (%) μεταβολές της απασχόλησης του εμπορίου

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.18

Κατανομή (%) γυναικών εργαζομένων στους κλάδους του εμπορίου

Η μέση ηλικία των εργαζομένων στο εμπόριο αυξήθηκε ως απόλυτο μέγεθος, την περίοδο 2008-2022, κατά 4,1 έτη. Μέχρι το 2017, δεν είχε σημειωθεί ιδιαίτερη διαφοροποίηση της μέσης ηλικίας, με την απόκλιση να κυμαίνεται περίπου στο ενάμισι (1,5) έτος. Ωστόσο, από το 2018 η αύξηση της μέσης ηλικίας επιταχύνεται και κορυφώνεται το 2022 (Πίνακας 2.3). Επιπρόσθετα, έχει μειωθεί και η ούτως ή άλλως μικρή διαφορά μεταξύ των δύο φύλων. Φαίνεται πως οι μετασχηματισμοί που λαμβάνουν χώρα στο εμπόριο τα τελευταία έτη συντελούν στη σταδιακή απομάκρυνσή του από τον επί σειρά ετών ρόλο του, αυτού της εισόδου των νέων στην αγορά εργασίας. Αυτό βέβαια δεν συμβαίνει μόνο στο εμπόριο, καθώς ολοένα και μεγαλύτερο τμήμα

του εργατικού δυναμικού επιθυμεί την ολοκλήρωση των σπουδών του πριν την είσοδο στην αγορά εργασίας, ενώ συνδέεται και με τις δυσκολίες έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας.

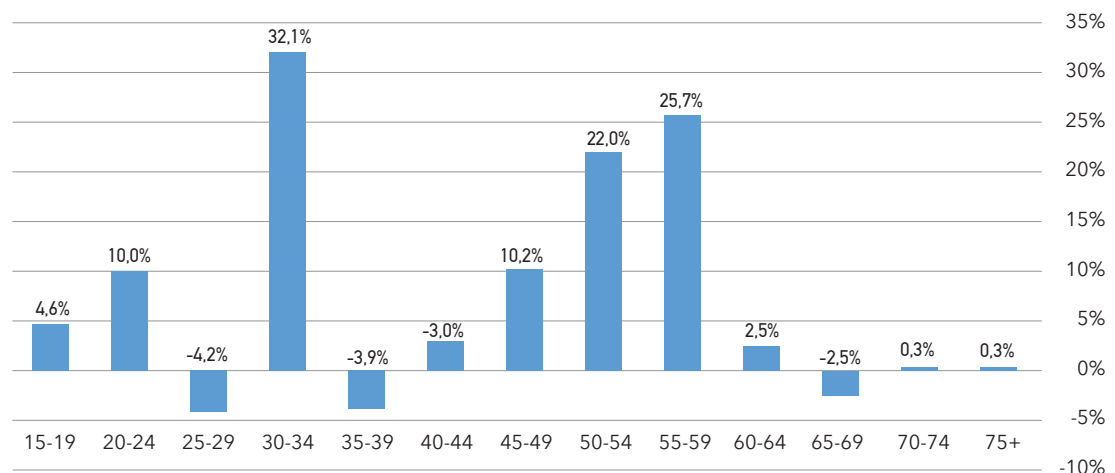
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3											
Μέση ηλικία εργαζομένων στο εμπόριο: Ηλικίες 15-65 ετών											
	2008	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Άνδρες	39,4	40,5	41,3	41,2	41,1	40,9	41,7	42,0	42,1	42,4	43,2
Γυναίκες	38,2	39,3	39,7	39,6	39,8	39,8	40,7	41,2	41,4	42,1	42,7
Σύνολο	38,9	40,0	40,6	40,5	40,5	40,4	41,2	41,7	41,8	41,8	43,0

2.3.2. Οι μεταβολές κατά θέση στο επάγγελμα

Το απόλυτο μέγεθος των μισθωτών στο εμπόριο αντιστοιχεί στο 66,3% της απασχόλησης του κλάδου, γεγονός που δικαιολογεί το μεγάλο ενδιαφέρον για αυτήν την κατηγορία. Κατά το τελευταίο έτος, οι νέες θέσεις εργασίας των μισθωτών εντοπίστηκαν, κυρίως, στην ηλικιακή ομάδα 30-34 ετών αλλά και στη διευρυμένη ομάδα των 45-59 ετών (Διάγραμμα 2.19). Η εικόνα αυτή συνηγορεί στο γεγονός ότι προτιμώνται, πλέον, στελέχη, τα οποία αφενός διαθέτουν εμπειρία και αφετέρου διαθέτουν δεξιότητες, όχι κατά ανάγκη που να σχετίζονται με τις νέες τεχνολογίες. Φαίνεται λοιπόν πως η ανοδική πορεία της απασχόλησης για τους πάνω των 50 ετών υπαγορεύτηκε σε μεγάλο βαθμό από την εμπειρία και όχι τόσο από την ικανότητα χειρισμού τεχνολογικού εξοπλισμού. Θα πρέπει όμως να επισημανθεί ότι δεν έλειψαν οι ευκαιρίες απασχόλησης και για τις μικρότερες ηλικίες 15-24 ετών. Φυσικά, εκτός από την ηλικιακή διάρθρωση, έχει σημασία και η εξέταση της ποιότητας των νέων θέσεων εργασίας των μισθωτών, όσον αφορά στους όρους ευελιξίας (πλήρης ή μερική / μόνιμη ή προσωρινή απασχόληση).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.19

Κατανομή κερδών θέσεων μισθωτών στο εμπόριο κατά ηλικία: 2022-2021

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

2.3.3. Οι ευέλικτες μορφές εργασίας στο εμπόριο

Η μερική απασχόληση

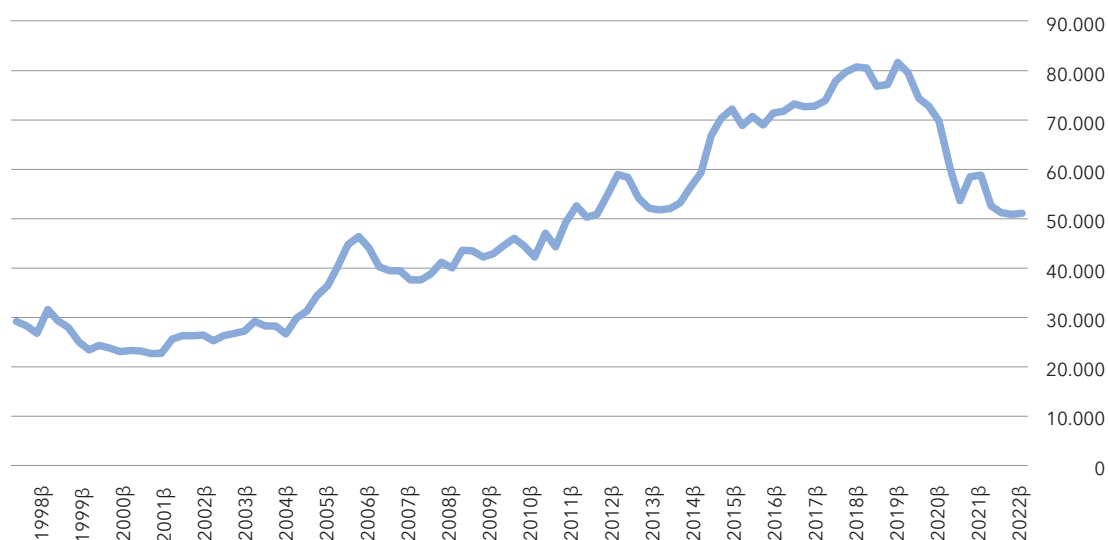
Στο εμπόριο, η μερική απασχόληση, σε απόλυτα μεγέθη, παρουσίαζε σχετική σταθερότητα, κατά το χρονικό διάστημα που προηγήθηκε της οικονομικής κρίσης. Εντούτοις, λίγο πριν την εκδήλωσή της, παρατηρήθηκαν έντονες ανοδικές τάσεις, οι οποίες συνεχίστηκαν και κατά τη διάρκεια της κρίσης, με αξιοσημείωτες, όμως, διακυμάνσεις (Διάγραμμα 2.20). Οι μερικώς απασχολούμενοι στον κλάδο έφθασαν το μέγιστο σημείο τους το τρίτο τρίμηνο του 2019 (81,2 χιλ. εργαζόμενοι), και έκτοτε κινήθηκε πτωτικά, με αποτέλεσμα, το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022, οι μερικώς απασχολούμενοι εργαζόμενοι να είναι λιγότεροι από 50,7 χιλ.

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η συγκεκριμένη μορφή εργασίας περιορίστηκε αρκετά, λόγω της υποστηρικτικής κρατικής πολιτικής, η οποία έδινε βάρος σε θέσεις πλήρους απασχόλησης, αλλά και των εποχικών δραστηριοτήτων. Η συρρίκνωσή της συνεχίστηκε και το 2022, καθώς η αναθέρμανση της οικονομίας δεν στηρίχθηκε σε αυτές τις θέσεις, παρά το ρευστό κλίμα. Αυτό σημαίνει ότι, όσον αφορά στο εμπόριο, η βελτίωση του κύκλου εργασιών αλλά και της απασχόλησης δεν συνοδεύτηκε από άνοδο της μερικής απασχόλησης.

Παρά αυτήν την εξέλιξη, η διείσδυση της μερικής απασχόλησης στο εμπόριο δεν είναι αμελητέα, καθώς από το 4,6% της συνολικής απασχόλησης του κλάδου, το δεύτερο τρίμηνο του 2008, διογκώθηκε στο 11,5%, το δεύτερο τρίμηνο του 2018, για να υποχωρήσει στο 7,0%, το ίδιο τρίμηνο του 2022. Ειδικότερα, το χρονικό διάστημα από το δεύτερο τρίμηνο του 2021 έως το δεύτερο τρίμηνο του 2022, η μερική απασχόληση συρρικνώθηκε κατά 7,6 χιλ. άτομα (ή κατά 13,1%), με παράλληλη αύξηση του αριθμού των πλήρως απασχολουμένων κατά 31,8 χιλ. (ή κατά 5,0%). Εντύπωση προκαλεί

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.20

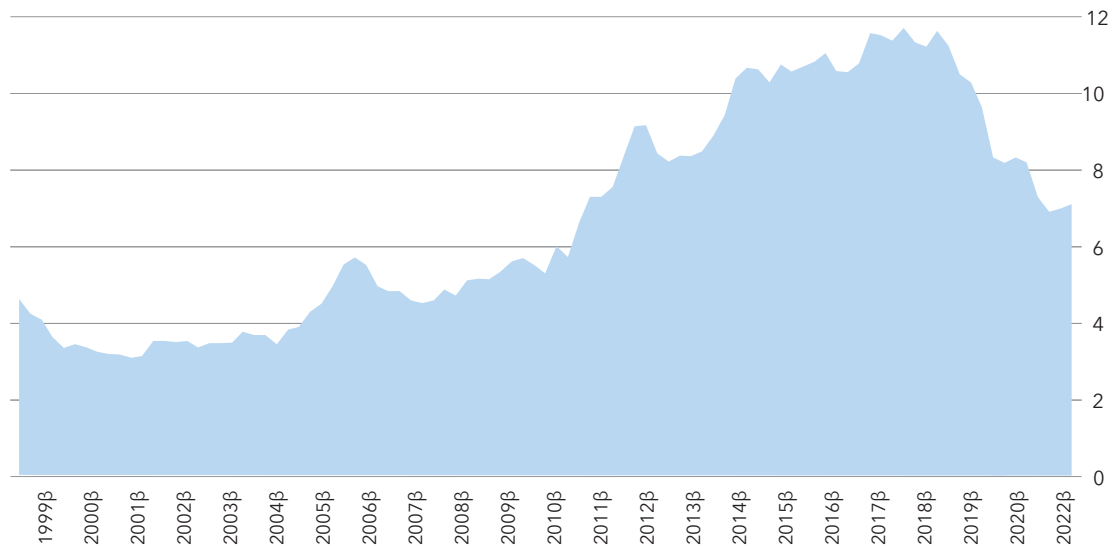
Η μερική απασχόληση στο εμπόριο: Α' τρίμ. 1998 - Β' τρίμ. 2022

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.21

Μερίδιο μερικής απασχόλησης στο σύνολο της απασχόλησης του εμπορίου

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΑ

το γεγονός ότι η τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας, κατά το τρίτο τρίμηνο του 2022, εξαιτίας της εποχικότητας, δεν ενίσχυσε τη μερική απασχόληση στον κλάδο, αφού το μερίδιό της παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητο στο 7,1% (Διάγραμμα 2.21).

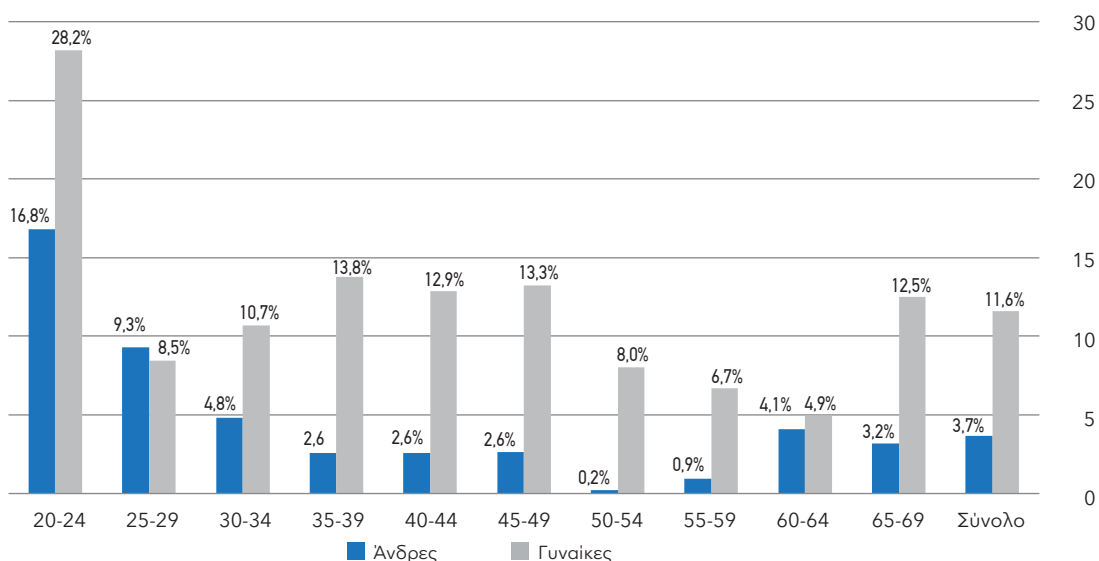
Σε αυτό το σημείο, πρέπει να επισημανθεί ότι η μερική απασχόληση στο εμπόριο παραμένει κυρίως γένους θηλυκού. Το 2022, το 69,3% των μερικώς απασχολούμενων είναι γυναίκες, αναλογία που ενισχύθηκε σαφώς σε σχέση με πέρυσι (64,3%). Στο Διάγραμμα 2.22, εμφανίζεται το ποσοστό των εργαζομένων με μερική απασχόληση, κατά ομάδα ηλικιών, και για τα δύο φύλα.

Με εξαίρεση την ηλικιακή ομάδα 25-29 ετών, τα ποσοστά των γυναικών στη μερική απασχόληση υπερβαίνουν σαφώς τα αντίστοιχα των ανδρών, σε όλες τις υπόλοιπες ομάδες. Επιπλέον, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η μερική απασχόληση εμφανίζει ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά στους πολύ νέους, ηλικιακά, εργαζομένους, μέχρι 29 ετών, και στα δύο φύλα. Εντούτοις, οι γυναίκες εμφανίζουν πολύ υψηλά ποσοστά σε όλες σχεδόν τις ηλικιακές ομάδες. Στις μικρότερες ηλικίες, αυτή η εικόνα, όταν είναι βέβαια εκούσια, συνδέεται με τις αυξημένες οικογενειακές υποχρεώσεις, ενώ στις μεγαλύτερες, συνήθως με αποφάσεις συνταξιοδότησης. Ο προβληματισμός βέβαια προκύπτει όταν η μερική απασχόληση δεν είναι επιλογή αλλά υπαγορεύεται από ανάγκη, εξαιτίας αδυναμίας εύρεσης θέσεων πλήρους απασχόλησης.

Η αλήθεια είναι πως η ηθελημένη μερική απασχόληση συγκεντρώνει χαμηλές προτιμήσεις. Ειδικότερα, 2 στους 3 εργαζόμενους απασχολούνται σε καθεστώς μερικής απασχόλησης, εξαιτίας της αδυναμίας εύρεσης εργασίας πλήρους ωραρίου. Οι διαφορές μεταξύ των φύλων είναι άξιες λόγου, χωρίς όμως αυτό να επηρεάζει τη γενική εικόνα. Το ποσοστό των ανδρών, οι οποίοι δεν βρήκαν εργασία πλήρους ωραρίου (73,9%) υπερβαίνει σαφώς το αντίστοιχο των γυναικών (62,7%). Στο Διάγραμμα 2.23, παρουσιάζεται η αναλογία των εργαζομένων, οι οποίοι αποδέχτηκαν να εργάζονται μερικώς, λόγω της αδυναμίας εύρεσης εργασίας πλήρους απασχόλησης, στο σύνολο

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.22

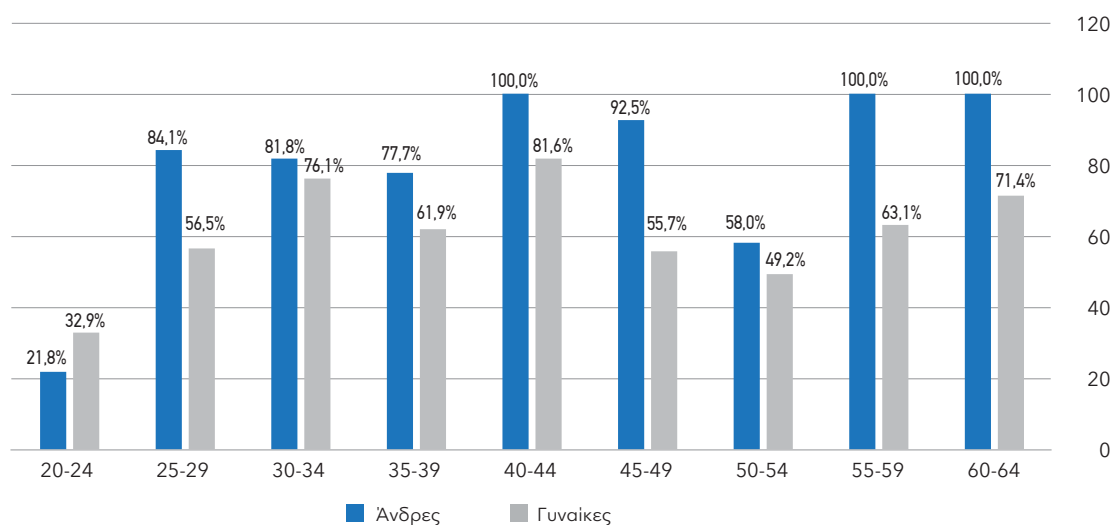
Ποσοστό (%) μερικής απασχόλησης στην αντίστοιχη συνολική στο εμπόριο: Β' τρίμ. 2022

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.23

Ποσοστό (%) εργαζομένων που δεν βρήκαν εργασία πλήρους ωραρίου: Β' τρίμ. 2022

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

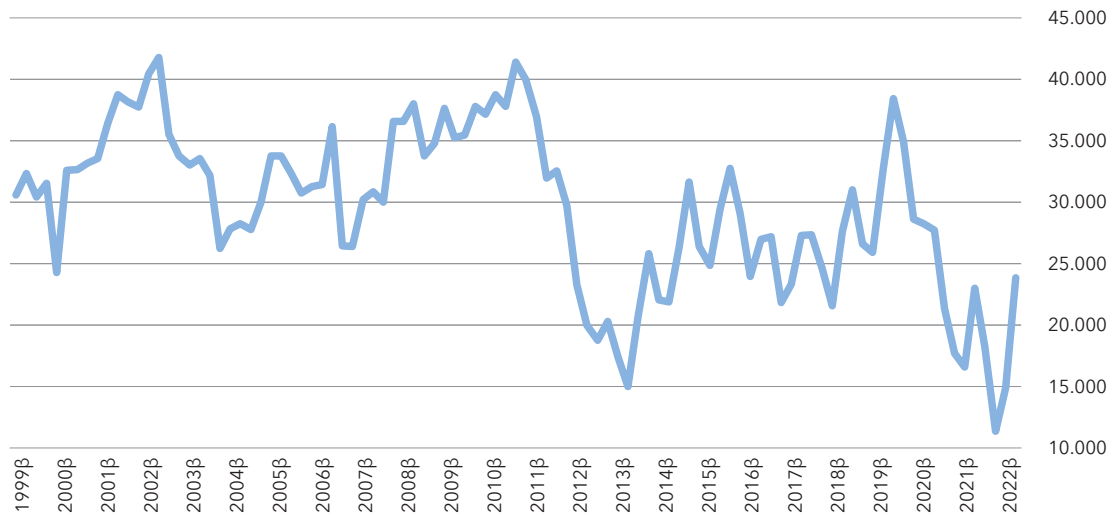
λο των μερικώς απασχολούμενων στο εμπόριο, κατά φύλο. Εξαιτίας των μηδενικών ποσοστών και στα δύο φύλα, στις ηλικιακές ομάδες 15-19 και άνω των 65 ετών, δεν παρουσιάζονται αποτελέσματα γι' αυτές τις ομάδες.

Η απασχόληση ορισμένου χρόνου

Η εξέλιξη της απασχόλησης των μισθωτών με συμβάσεις ορισμένου χρόνου περιορίστηκε κατά την κορύφωση της οικονομικής ύφεσης. Ως εκ τούτου, και ενώ αρχικά καταγράφηκε ένα διάστημα (πρώτο τρίμηνο του 2009 έως δεύτερο τρίμηνο του

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.24

Επίπεδο προσωρινής εργασίας στο εμπόριο: 1999-2022

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ 2022 Β' τριμήνου

2010) ενίσχυσής της, ως συνέχεια μιας σχετικά ανοδικής πορείας, η οποία ξεκίνησε το 2006, από τα τέλη του 2010, το επίπεδο της προσωρινής εργασίας στο εμπόριο μειώνεται, και μάλιστα με έντονο ρυθμό. Ωστόσο, από τις αρχές του 2013, το επίπεδο της προσωρινής εργασίας ανακάμπτει και κατόπιν σταθεροποιείται, σε ένα εύρος μεταξύ 25 και 35 χιλ. θέσεων, χωρίς, ωστόσο, να λείπουν οι ισχυρές εποχικές διακυμάνσεις. Τα τελευταία μάλιστα τρία χρόνια η προσωρινή απασχόληση δέχεται έντονες καθοδικές πιέσεις, εξαιτίας των μέτρων στήριξης για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης υγείας, τα οποία στόχευαν πρωτίστως στην προστασία/ διατήρηση θέσεων πλήρους απασχόλησης (Διάγραμμα 2.24).

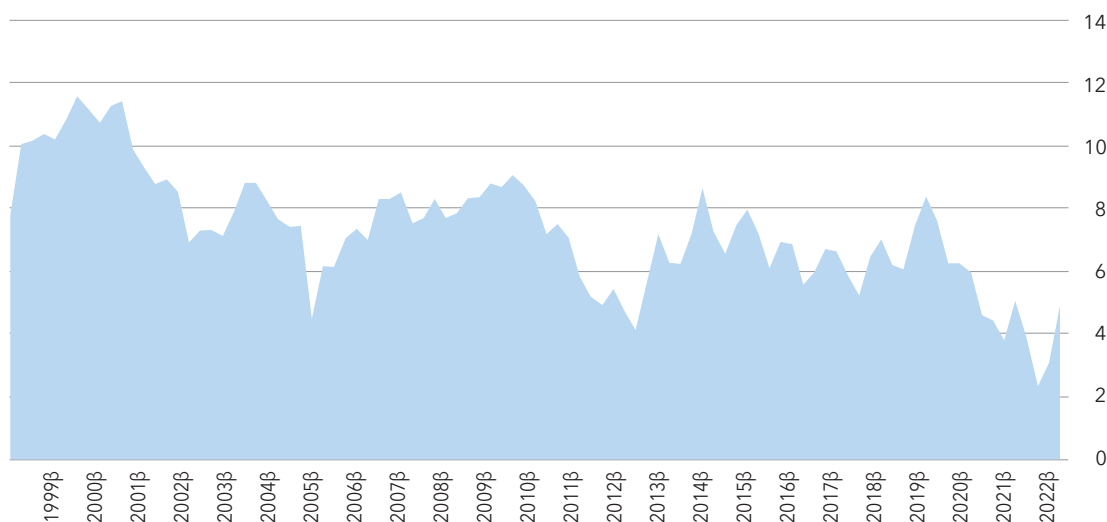
Σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο του 2021, η προσωρινή εργασία παρουσίασε αξιοσημείωτη πτώση, καταγράφοντας απώλειες ύψους 1,7 χιλ. θέσεων εργασίας (συρρικνωση της τάξης του 10,1%), σε συνέχεια της ιδιαίτερα ισχυρής υποχώρησης κατά 41,6% πέρυσι. Η ανάκαμψη των εποχικών δραστηριοτήτων κατά το τρίτο τρίμηνο του έτους, λόγω και του τουρισμού, δεν μετέβαλαν ουσιαστικά τη συνολική εικόνα, καθώς η μερική ενισχύθηκε μεν συγκριτικά με το δεύτερο τρίμηνο αλλά παρέμεινε χαμηλότερα από τις 25 χιλ. θέσεις εργασίας. Η εξέλιξη της συμμετοχής της προσωρινής εργασίας στο εμπόριο φαίνεται στο Διάγραμμα 2.25.

Και σε αυτήν την περίπτωση, η αναλογία της προσωρινής εργασίας είναι πολύ υψηλή στις νεότερες ηλικίες, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των συγκεκριμένων ηλικιακών ομάδων, δηλαδή την ανάγκη τους να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία ή την εύρεση απασχόλησης σε περιοχές που επηρεάζονται έντονα από την εποχικότητα (τουρισμός, αγροτικές εργασίες, Διάγραμμα 2.26). Βέβαια, και η προσωρινή εργασία εντοπίζεται και σε εργαζομένους μεγαλύτερων ηλικιών, ενώ οι γυναίκες έχουν το μεγαλύτερο μερίδιο.

Το Διάγραμμα 2.27 παρουσιάζει τον συντελεστή εκπροσώπησης των επαγγελματιών στο εμπόριο, το 2022, σε σχέση με τη συνολική απασχόληση της χώρας. Φαίνεται πως δύο επαγγελματικές κατηγορίες εκπροσωπούνται στο εμπόριο σε υψηλότερο

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.25

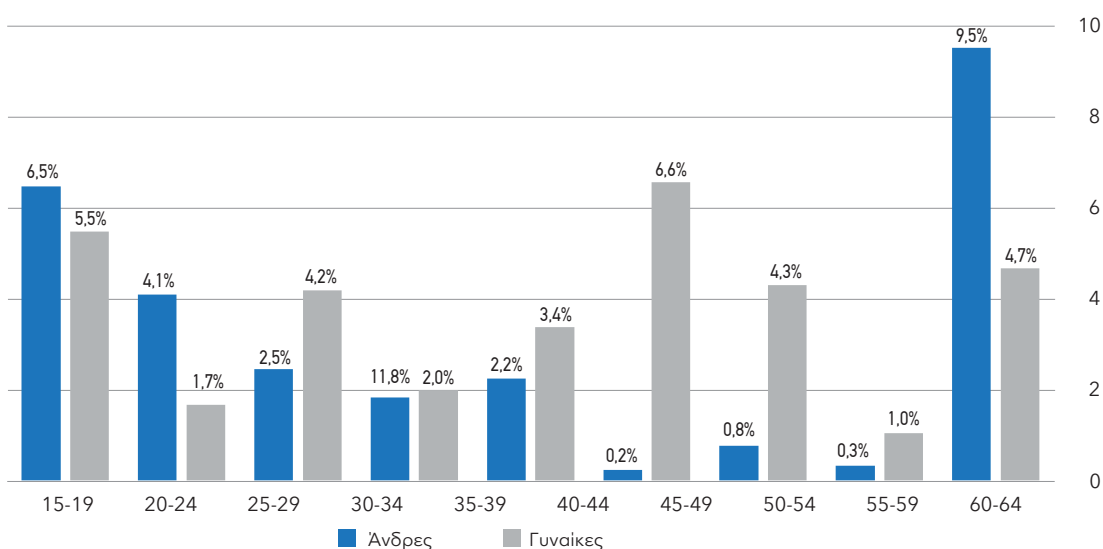
Ποσοστό (%) προσωρινά εργαζομένων στο σύνολο των μισθωτών του εμπορίου:
Α' τρίμ. 1999 - Β' τρίμ. 2022

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.26

Ποσοστό (%) προσωρινής εργασίας κατά ηλικία
στην αντίστοιχη συνολική απασχόληση του εμπορίου: Β' τρίμ. 2021

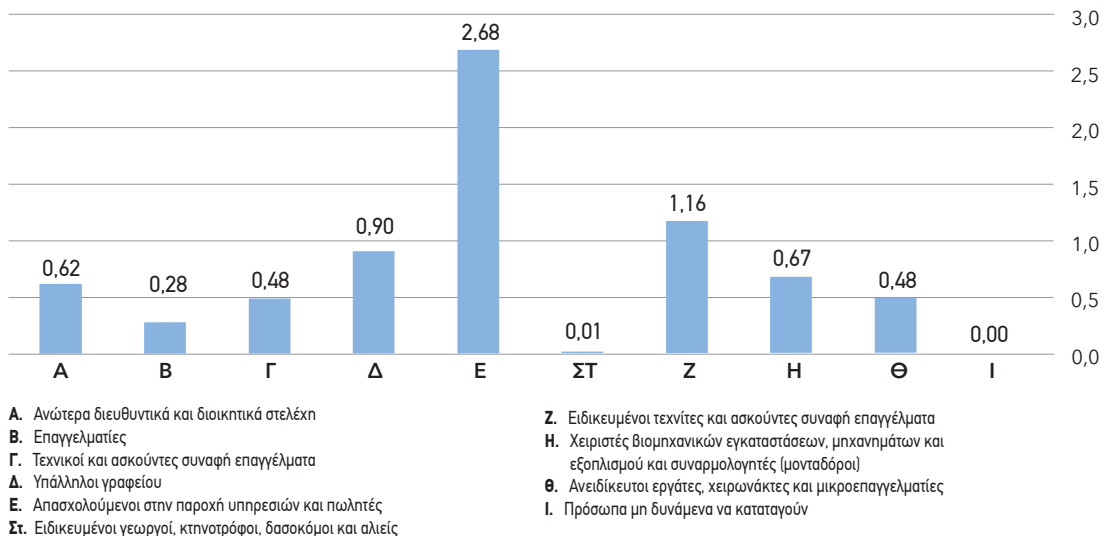

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

βαθμό, σε σχέση με τη δομή της απασχόλησης στο σύνολο της οικονομίας, δηλαδή ο συντελεστής εκπροσώπησης υπερβαίνει τη μονάδα. Η πρώτη κατηγορία, αφορά στους «απασχολούμενους στην παροχή υπηρεσιών και στους πωλητές», επίδοση που δεν εκπλήσσει, δεδομένου ότι το εμπόριο συνίσταται σε αυτό ακριβώς, δηλαδή στις πωλήσεις. Αντίθετα, έκπληξη προκαλεί η επίδοση της δεύτερης κατηγορίας που αφορά στους «Ειδικευμένους τεχνίτες και ασκούντες τεχνητών επαγγελματών», εικόνα η οποία, κατά πάσα πιθανότητα, απορρέει από τον τρόπο λειτουργίας και τις ανάγκες των μεγαλύτερων επιχειρήσεων του κλάδου.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.27

Συντελεστής εκπροσώπησης επαγγελμάτων στο Εμπόριο: 2022

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΕΔ

2.4 Η απασχόληση στις ελληνικές εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ

Τα τελευταία έτη η αγορά εργασίας, γενικότερα, επηρεάστηκε από τις συνθήκες που δημιουργήθηκαν λόγω της πανδημίας (Covid - 19) που εξαπλώθηκε και στη χώρα μας από το Μάρτιο του 2020. Η λήψη έκτακτων μέτρων από την Πολιτεία και η εφαρμογή ειδικών κανόνων λειτουργίας στις επιχειρήσεις, κυρίως το 2020 αλλά και τους πρώτους μήνες του 2021, επηρέασαν την ομαλή διεξαγωγή της δραστηριότητας του συνόλου του εταιρικού τομέα. Παρ' όλα αυτά, οι ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις παρά τις δύσκολες συνθήκες και αντιξοότητες που αντιμετώπισαν, με τη σταδιακή ομαλοποίηση της αγοράς επανήλθαν δυναμικά, καταγράφοντας αύξηση της συνολικής απασχόλησης και το 2021.

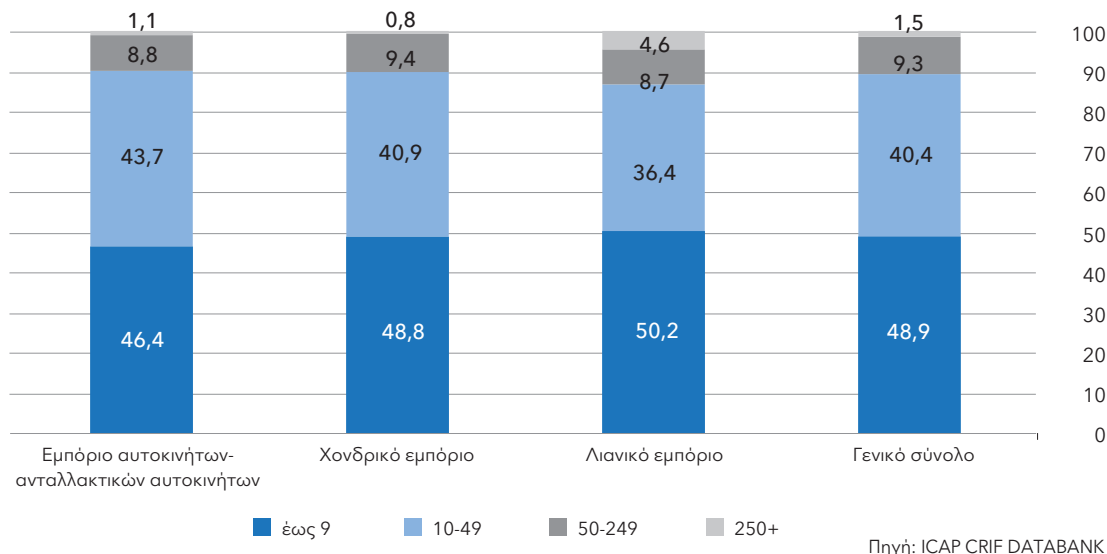
Από τις 5.847 εταιρείες που περιλαμβάνονται στο τρίτο μέρος της έκθεσης, η ICAP CRIF DATABANK διαθέτει στοιχεία απασχόλησης για 4.845 εταιρείες¹⁴. Οι επιχειρήσεις αυτές κατά το 2021 απασχολούσαν συνολικά 215.243 άτομα. Η μέση απασχόληση ανήλθε σε 44,4 εργαζόμενους ανά επιχείρηση το 2021. Από το σύνολο της απασχόλησης του τομέα, το εμπόριο αυτοκινήτων είχε μερίδιο μόνο 4,3%, στο χονδρικό εμπόριο εργαζόνταν το 40,5% του συνόλου, ενώ στο λιανικό εμπόριο το υπόλοιπο 55,2%.

Όπως και στις προηγούμενες Εκθέσεις για τους σκοπούς της ανάλυσης του παρόντος κεφαλαίου, οι 4.845 εταιρείες χωρίστηκαν σε 4 στρώματα με κριτήριο την απασχόληση (ως 9 εργαζόμενους, 10-49 εργαζόμενους, 50-249 εργαζόμενους, άνω των 250 εργαζομένων). Στο διάγραμμα 2.28 παρουσιάζεται η κατανομή του αριθμού των εταιρειών ανά στρώμα απασχόλησης.

14. Στη φετινή έκδοση, η παρούσα ανάλυση περιλαμβάνει τις εταιρείες για τις οποίες υπήρχε διαθέσιμος ισολογισμός για τα 2 τελευταία έτη (2021, 2020) κατά την ημερομηνία οριστικοποίησης του δείγματος (Δεκέμβριος 2022).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.28

Σχετική κατανομή αριθμού εταιρειών ανά τομέα και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2021 (%)

Στο σύνολο του εμπορικού τομέα, η πλειοψηφία των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ, 48,9%, αφορά τις πολύ μικρές επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι 9 άτομα, ωστόσο οι επιχειρήσεις που ανήκουν σε αυτό το κλιμάκιο καλύπτουν μόλις το 4,4% της συνολικής απασχόλησης των εμπορικών εταιρειών του δείγματος. Ακόμη, το 40,4% των επιχειρήσεων απασχολούσε 10 έως και 49 άτομα, αυτού δε του μεγέθους οι επιχειρήσεις κάλυψαν το 19,3% της συνολικής απασχόλησης. Περαιτέρω, το 9,3% των εταιρειών που συγκροτούν το δείγμα απασχολούσε 50 έως 249 άτομα, ενώ η συμμετοχή αυτής της κατηγορίας στη συνολική απασχόληση του εμπορίου ανήλθε σε 20,4% το 2021.

Οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις, με απασχόληση άνω των 250 εργαζόμενων, συνιστούν μόλις το 1,5% των εταιρειών του δείγματος, εν τούτοις το μερίδιο της κατηγορίας αυτής στη συνολική απασχόληση του εμπορίου παραμένει κορυφαίο διαχρονικά και ανήλθε σε 55,8% το 2021.

Με τα δεδομένα του παρόντος δείγματος, η συνολική απασχόληση όλων των επιχειρήσεων (ανεξαρτήτως τομέα) αυξήθηκε κατά 3,6% την τελευταία διετία, εξέλιξη στην οποία συνέβαλαν κυρίως οι μεγάλες σε μέγεθος εμπορικές εταιρείες.

Ανοδική ήταν η εξέλιξη της απασχόλησης και στους τρεις τομείς του εμπορίου το τελευταίο έτος. Ειδικότερα, η αύξηση της απασχόλησης ανά τομέα την περίοδο 2021/20, είχε ως εξής:

Εμπόριο αυτοκινήτων: 1,79%

Χονδρικό εμπόριο: 4,06%

Λιανικό εμπόριο: 3,43%

Εάν εξετασθεί η μέση απασχόληση ανά εταιρεία, διαπιστώνεται μικρή ανάκαμψη του δείκτη, από 42,9 εργαζόμενους/εταιρεία το 2020, σε 44,4 εργαζόμενους/εταιρεία το 2021.

Όσον αφορά στην εξέλιξη της απασχόλησης του εμπορίου στις επί μέρους κατηγορίες κλιμακίων, όπως αναφέρθηκε η διεύρυνση της απασχόλησης προήλθε κυρίως από τις επιχειρήσεις με προσωπικό άνω των 250 ατόμων (μεταβολή 2021/20: 4,6%). Οι επιχειρήσεις που απασχολούσαν 50-249 και 10-49 άτομα αύξησαν επίσης το προσωπικό τους αλλά με μικρότερο ρυθμό (3,7% και 2,4% αντίστοιχα). Αντίθετα, στις πολύ μικρές επιχειρήσεις καταγράφεται και στη φετινή έκθεση μείωση της απασχόλησης (-3,3%) την τελευταία διετία, γεγονός ενδεικτικό ότι αυτή η κατηγορία επιχειρήσεων είναι η πιο ευάλωτη σε συνθήκες πίεσης (πανδημία covid-19, συρρίκνωση διαθέσιμου εισοδήματος, κλπ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4
Αριθμός απασχολούμενων ανά τομέα δραστηριότητας και κλιμάκιο απασχόλησης: 2020-2021 (άτομα)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Εμπόριο αυτοκινήτων	714	726	3.587	3.533	2.633	3.065	2.216	1.990	9.150	9.314
Χονδρικό εμπόριο	7.418	7.111	30.550	31.344	31.573	32.848	14.145	15.780	83.686	87.083
Λιανικό εμπόριο	1.598	1.569	6.539	6.768	8.214	8.069	98.552	102.440	114.903	118.846
Γενικό σύνολο	9.730	9.406	40.676	41.645	42.420	43.982	114.913	120.210	207.739	215.243

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Εξετάζοντας τη σύνθεση του διαθέσιμου δείγματος εμπορικών εταιρειών, όπως προαναφέρθηκε υπερτερούν σταθερά οι πολύ μικρές επιχειρήσεις (48,9%), ενώ οι μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις με απασχόληση άνω των 250 εργαζομένων καλύπτουν μόλις το 1,5% του συνόλου. Η κατανομή των εταιρειών ανά στρώμα απασχόλησης δεν διαφοροποιείται αναλόγως του τομέα δραστηριότητας, δεδομένου ότι σε όλους τους τομείς πλειοψηφούν οι πολύ μικρές επιχειρήσεις (που απασχολούν έως 9 εργαζόμενους) όπως και στα προηγούμενα έτη. Μεγαλύτερη σχετικά ένταση έχει το φαινόμενο αυτό στον τομέα του λιανικού εμπορίου, όπου το ποσοστό των πολύ μικρών εταιρειών ανέρχεται σε 50,2%, το 2021 και ακολουθεί το χονδρικό εμπόριο με 48,8%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5
Αριθμός επιχειρήσεων ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2021 (αριθμός εταιρειών)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης				
	έως 9	10-49	50-249	250+	Σύνολο
Εμπόριο αυτοκινήτων	173	163	33	4	373
Χονδρικό εμπόριο	1.770	1.484	342	28	3.624
Λιανικό εμπόριο	426	309	74	39	848
Γενικό σύνολο	2.369	1.956	449	71	4.845

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

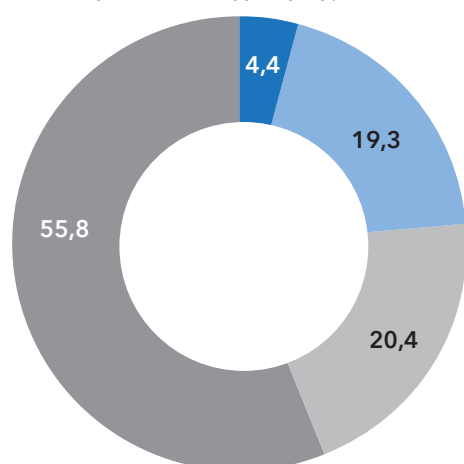
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6
Ποσοστά επιχειρήσεων ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2021 (%)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης				Σύνολο
	έως 9	10-49	50-249	250+	
Εμπόριο αυτοκινήτων	46,4	43,7	8,8	1,1	100,0
Χονδρικό εμπόριο	48,8	40,9	9,4	0,8	100,0
Λιανικό εμπόριο	50,2	36,4	8,7	4,6	100,0
Γενικό σύνολο	48,9	40,4	9,3	1,5	100,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.29

Ποσοστιαία κατανομή της απασχόλησης ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2021 (%)

■ 10-49 άτομα ■ 50-249 άτομα
■ 250+ άτομα ■ Έως 9 άτομα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Στο διάγραμμα 2.29 παρουσιάζεται η κατανομή της απασχόλησης των εμπορικών εταιρειών, στις επιμέρους κατηγορίες μεγέθους εταιρειών, κατά το 2021. Όπως είχε διαπιστωθεί και στις προηγούμενες έρευνες, αυξημένο είναι το μερίδιο του κλιμακίου των πολύ μεγάλων εμπορικών επιχειρήσεων, οι οποίες (το 2021) κάλυψαν το 55,8% της συνολικής απασχόλησης βάσει του διαθέσιμου δείγματος εταιρειών. Η ακριβής ποσοστιαία σύνθεση του δείγματος των επιμέρους κατηγοριών μπορεί μεν να επηρεάζεται από το εύρος του διαθέσιμου δείγματος επιχειρήσεων, ωστόσο διαχρονικά δεν εντοπίζεται δραστική διαφοροποίηση στη συμμετοχή των τεσσάρων κλιμακίων εταιρειών.

Μεγάλες διαφορές στη συγκέντρωση της απασχόλησης εντοπίζονται μεταξύ των επιμέρους τομέων του εμπορίου. Το λιανικό εμπόριο εξακολουθεί να κυριαρχεί στις πολύ μεγάλες εταιρείες και το 2021, καλύπτοντας ποσοστό 86,2% της συνολικής απασχόλησης σε αυτό τον τομέα (έναντι αντίστοιχου ποσοστού 85,1%

της περσινής έρευνας). Το χονδρικό εμπόριο έχει το υψηλότερο ποσοστό συγκέντρωσης της απασχόλησης, 37,7%, στο κλιμάκιο επιχειρήσεων που απασχολούν από 50 έως 249 άτομα, ενώ το εμπόριο αυτοκινήτων υπερτερεί στις επιχειρήσεις που απασχολούν προσωπικό από 10 έως 49 άτομα με σχετικό μερίδιο 37,9% (πίνακας 2.7).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7
Συγκέντρωση της απασχόλησης ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2021
Ανάλυση κατά τομέα δραστηριότητας (%)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης				Σύνολο
	έως 9	10-49	50-249	250+	
Εμπόριο αυτοκινήτων	7,8	37,9	32,9	21,4	100,0
Χονδρικό εμπόριο	8,2	36,0	37,7	18,1	100,0
Λιανικό εμπόριο	1,3	5,7	6,8	86,2	100,0
Γενικό σύνολο	4,4	19,3	20,4	55,8	100,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Τα βασικά μεγέθη και οι χρηματοοικονομικοί δείκτες του εμπορίου ανά στρώμα απασχόλησης παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στον πίνακα 2.8.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8										
Δείκτες ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2020-2021 – Γενικό σύνολο εμπορίου										
Αριθμός εργαζομένων	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Αριθμός επιχειρήσεων	2.427	2.369	1.920	1.956	430	449	68	71	4.845	4.845
Όγκος απασχόλησης	9.730	9.406	40.676	41.645	42.420	43.982	114.913	120.210	207.739	215.243
Ενεργητικό ανά απασχολούμενο € χιλ.	348	385	232	253	287	292	130	132	192	199
Πωλήσεις ανά απασχολούμενο € χιλ.	490	623	317	380	441	500	155	175	261	300
Μικτά κέρδη ανά απασχολούμενο € χιλ.	79	92	63	74	76	85	36	40	51	58
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων %	12,0	18,2	16,0	24,3	13,6	21,8	9,0	14,0	12,6	19,6
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων %	5,5	7,4	7,2	10,3	5,6	8,0	4,1	5,5	5,4	7,6
Ποσοστό μικτού κέρδους %	16,0	14,7	19,8	19,4	17,2	17,0	23,1	22,7	19,7	19,2
Ποσοστό καθαρού κέρδους %	3,0	3,8	4,4	6,1	2,7	3,8	2,0	3,0	2,9	4,1
Δανειακή επιβάρυνση %	65,0	66,0	62,7	62,0	69,7	69,9	73,0	71,6	68,9	68,3
Γενική ρευστότητα	1,51	1,47	1,63	1,62	1,46	1,45	0,97	1,04	1,35	1,37

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Ο δείκτης του ενεργητικού ανά απασχολούμενο αποτελεί μια πρώτη ένδειξη της έντασης κεφαλαίου στο εμπόριο. Τα στοιχεία (για το σύνολο των εταιρειών ανεξαρτητως μεγέθους) δείχνουν ότι, ο γενικός δείκτης παρουσίασε αύξηση κατά 3,6% δι-αμορφούμενος σε €199 χιλ. το 2021 (από €192 χιλ. το 2020 - πίνακας 2.9). Ο δείκτης αυξήθηκε στο χονδρικό εμπόριο κατά 6,7%, στο λιανικό παρέμεινε στάσιμος, ενώ μειώθηκε κατά 3,3% στο εμπόριο αυτοκινήτων. Ειδικότερα, αξιόλογη μείωση του δείκτη παρουσιάζεται στις επιχειρήσεις εμπορίας αυτοκινήτων με απασχολούμενο προσωπικό 50-249 ατόμων.¹⁵

Από την τομεακή ανάλυση (βάσει του διαθέσιμου δείγματος εταιρειών) προκύπτει ότι, οι εταιρείες του χονδρικού εμπορίου (ανεξαρτητως μεγέθους), είναι μεγαλύτερης έντασης κεφαλαίου από τους λοιπούς τομείς, με ενεργητικό ανά απασχολούμενο €304 χιλ. το 2021, ενώ το λιανικό εμπόριο παραμένει ο τομέας με την υψηλότερη ένταση εργασίας (ενεργητικό/απασχολούμενο: €115 χιλ.).

15. Η συρρίκνωση του Ενεργητικού (κατά €73 εκατ. το 2021/2020) μιας μεγάλης εταιρείας εμπορίας αυτοκινήτων επηρέασε την έκταση της μεταβολής του δείκτη στο συγκεκριμένο κλιμάκιο επιχειρήσεων αλλά και την πορεία του στο σύνολο του κλάδου καθώς εάν απουσίαζε ο δείκτης θα παρέμενε στα ίδια επίπεδα.

Μεταξύ των τεσσάρων κλιμακίων μεγέθους απασχόλησης, σημαντική βελτίωση του δείκτη παρατηρείται στην ομάδα των πολύ μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν έως 9 εργαζόμενους (+10,6%) και ακολουθεί η ομάδα των επιχειρήσεων με απασχολούμενο προσωπικό 10-49 άτομα (+9,1%).

Στην ομάδα επιχειρήσεων με προσωπικό 50-249 ατόμων, καθώς και στην ομάδα των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων ο δείκτης αυξήθηκε κατά 1,7% και 1,5% αντίστοιχα.

Από τη σύγκριση των κλιμακίων απασχόλησης επιβεβαιώνεται το γεγονός ότι οι μικρότερες εταιρείες εμφανίζουν το υψηλότερο ενεργητικό ανά απασχολούμενο σε σχέση με τα υπόλοιπα στρώματα και συγκεκριμένα €385 χιλ. το 2021 (πίνακας 2.9), γεγονός αναμενόμενο λόγω της πολύ χαμηλής απασχόλησης που αντιστοιχεί σε αυτήν την κατηγορία (υπενθυμίζεται ότι οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, συνολικά, κάλυψαν μόνο το 4,4% της συνολικής απασχόλησης στο εμπόριο).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9										
Ενεργητικό ανά απασχολούμενο ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2020-2021										
Σύνολο επιχειρήσεων ('000 €)										
Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Εμπόριο αυτοκινήτων	205	296	258	265	430	342	271	287	307	297
Χονδρικό εμπόριο	371	409	253	277	326	337	220	244	285	304
Λιανικό εμπόριο	307	316	120	135	90	93	114	112	115	115
Γενικό σύνολο	348	385	232	253	287	292	130	132	192	199

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Οι πωλήσεις ανά απασχολούμενο το 2021 διαμορφώθηκαν σε €300 χιλ., αυξημένες κατά 14,9% σε σχέση με το 2020. Το τελευταίο έτος ο δείκτης (ανεξαρτήτως κλιμακίου απασχόλησης) αυξήθηκε σε όλους τους τομείς του εμπορίου. Εντονότερη ήταν η αύξηση που σημειώθηκε στο εμπόριο αυτοκινήτων (+25,0%), ακολουθεί το χονδρικό εμπόριο (+17,1%) και έπεται το λιανικό εμπόριο (+7,6%).

Από πλευράς μεγέθους απασχόλησης, σημαντική βελτίωση του δείκτη καταγράφηκε και στα τέσσερα κλιμάκια μεγέθους (ανεξαρτήτως τομέα) κυρίως δε στις πολύ μικρές επιχειρήσεις (+27,1%). Τη μικρότερη ποσοστιαία αύξηση κατέγραψαν οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με απασχολούμενο προσωπικό άνω των 250 ατόμων (+12,9%). Το ποσοστό αύξησης στις επιχειρήσεις με προσωπικό 10-49 ατόμων διαμορφώθηκε στο 19,9% και στις επιχειρήσεις με απασχολούμενο προσωπικό 50-249 ατόμων στο 13,4%.

Όσον αφορά στη διαμόρφωση του δείκτη ανά τομέα συνολικά (ανεξαρτήτως κλιμακίου απασχόλησης), ο τομέας του χονδρικού εμπορίου παρουσιάζει τις υψηλότερες πωλήσεις ανά απασχολούμενο (€499 χιλ.), ακολουθεί το εμπόριο αυτοκινήτων (€475 χιλ.) και έπεται το λιανικό εμπόριο (€141 χιλ.).

Από τη σύγκριση των κλιμακίων απασχόλησης των εταιρειών του χονδρεμπορίου διαπιστώνεται ότι, το κλιμάκιο των πολύ μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν έως 9 άτομα εμφανίζει την υψηλότερη τιμή του δείκτη ο οποίος διαμορφώθηκε σε €604

χιλ. το 2021 (πίνακας 2.10). Στο εμπόριο αυτοκινήτων η υψηλότερη τιμή του δείκτη καταγράφεται στις επιχειρήσεις με προσωπικό 50-249 άτομα (€621 χιλ.). Στο λιανικό εμπόριο η μεγαλύτερη τιμή παρουσιάζεται στις πολύ μικρές επιχειρήσεις που απασχολούν έως 9 άτομα (€872 χιλ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10										
Πωλήσεις ανά απασχολούμενο ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2020-2021 – Σύνολο επιχειρήσεων ('000 €)										
Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Εμπόριο αυτοκινήτων	179	272	350	446	564	621	274	374	380	475
Χονδρικό εμπόριο	477	604	341	406	515	579	384	471	426	499
Λιανικό εμπόριο	692	872	188	224	115	128	120	125	131	141
Γενικό σύνολο	490	623	317	380	441	500	155	175	261	300

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Τα μικτά κέρδη ανά απασχολούμενο αυξήθηκαν με ελαφρώς χαμηλότερο ρυθμό (από τον αντίστοιχο των πωλήσεων), κατά 13,7%, το 2021/2020 και διαμορφώθηκαν σε €58 χιλ. το τελευταίο έτος. Την υψηλότερη αύξηση παρουσιάζει ο δείκτης στο εμπόριο αυτοκινήτων (+21,0%), ακολουθεί το χονδρικό εμπόριο (+13,3%) και έπεται το λιανικό εμπόριο (+12,1%). Τα υψηλότερα μικτά κέρδη ανά απασχολούμενο εμφανίζει το χονδρικό εμπόριο (€85 χιλ.) και ακολουθεί το εμπόριο αυτοκινήτων (€75 χιλ.).

Από πλευράς κλιμακίων απασχόλησης (ανεξαρτήτως τομέα), στις εταιρείες με απασχόληση έως 9 άτομα ο δείκτης κατέγραψε την υψηλότερη τιμή, €92 χιλ. το 2021, ενώ στις πολύ μεγάλες εταιρείες ο αντίστοιχος δείκτης έλαβε τη χαμηλότερη τιμή (€40 χιλ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.11										
Μικτά κέρδη* ανά απασχολούμενο ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2020-2021 – Σύνολο επιχειρήσεων ('000 €)										
Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Εμπόριο αυτοκινήτων	35	42	60	72	75	86	56	73	62	75
Χονδρικό εμπόριο	80	91	69	80	87	96	59	68	75	85
Λιανικό εμπόριο	92	118	37	45	34	39	32	35	33	37
Γενικό σύνολο	79	92	63	74	76	85	36	40	51	58

*Πωλήσεις μείον κόστος πωληθέντων

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Με βάση τα δεδομένα του παρόντος δείγματος εταιρειών, ο δείκτης της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων¹⁶ διαμορφώθηκε σε 19,6% το 2021, (για το σύνολο των

16. Η τιμή των δεικτών αποδοτικότητας ιδίων και συνολικών κεφαλαίων, μικτού και καθαρού κέρδους,

εταιρειών ανεξαρτήτως μεγέθους ή κλάδου), σημειώνοντας σημαντική αύξηση κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες συγκριτικά με το 2020 (12,6%).

Επισημαίνεται ότι και οι τρεις τομείς του εμπορίου εμφάνισαν σημαντική αύξηση της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων το 2021/2020. Υψηλότερη ήταν η άνοδος του δείκτη στο εμπόριο αυτοκινήτων (κατά 11,7 ποσ. μονάδες), ακολουθεί το χονδρικό εμπόριο (+7,3 ποσ. μονάδες) και έπεται το λιανικό εμπόριο (+5,1 ποσ. μονάδες). Ειδικότερα στο εμπόριο αυτοκινήτων, ιδιαίτερα υψηλή ήταν η αύξηση του δείκτη στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις (250 άτομα και πάνω)¹⁷ καθώς και σε αυτές που απασχολούν 10-49 άτομα.

Τον υψηλότερο δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων το 2021 κατέγραψε το εμπόριο αυτοκινήτων (21,7%) και ακολούθησε με οριακή διαφορά το χονδρικό εμπόριο (21,5%). Τον χαμηλότερο δείκτη εμφάνισε το λιανικό εμπόριο (14,5%). Από πλευράς μεγέθους απασχόλησης, το κλιμάκιο των εταιρειών με 10-49 εργαζόμενους εμφάνισε τις καλύτερες επιδόσεις το 2021, με τον σχετικό δείκτη να ανέρχεται σε 24,3%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.12

Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων* ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2020-2021 – Σύνολο επιχειρήσεων (%)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Εμπόριο αυτοκινήτων	7,4	6,8	15,4	30,5	6,4	18,4	6,2	26,1	10,0	21,7
Χονδρικό εμπόριο	12,9	19,8	16,3	23,8	14,8	22,3	7,6	14,9	14,2	21,5
Λιανικό εμπόριο	7,2	14,2	13,2	24,7	4,2	17,8	9,5	13,2	9,4	14,5
Γενικό σύνολο	12,0	18,2	16,0	24,3	13,6	21,8	9,0	14,0	12,6	19,6

*Καθαρά προ φόρου κέρδη προς ίδια κεφάλαια επί 100

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Ο δείκτης της αποδοτικότητας των συνολικών κεφαλαίων, στο σύνολο των εταιρειών του δείγματος, παρουσίασε αύξηση το 2021 και διαμορφώθηκε σε 7,6% από 5,4% το προηγούμενο έτος.

Μεταξύ των τριών τομέων, υψηλότερος ήταν ο δείκτης στο χονδρικό εμπόριο (8,6%) παρουσιάζοντας αύξηση κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2020 (6,2%). Ο δείκτης στο εμπόριο αυτοκινήτων διαμορφώθηκε σε 7,4% το 2021 (+3,1 ποσ. μονάδες έναντι του 2020), ενώ στο λιανικό εμπόριο ανήλθε σε 5,5% το 2021 (ενισχυμένος κατά 1,4 ποσ. μονάδες έναντι του προηγούμενου έτους).

δανειακής επιβάρυνσης και ρευστότητας πιθανόν να διαφέρει ελαφρά στο παρόν τμήμα σε σύγκριση με το Μέρος 3 της Έκθεσης. Ο λόγος είναι ότι για την εξαγωγή των δεικτών που σχετίζονται με την απασχόληση χρησιμοποιήθηκε μικρότερο σύνολο εταιρειών, από ό,τι στο τρίτο μέρος της μελέτης.

17. Η εντυπωσιακή άνοδος του δείκτη το 2021 οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, σε μία εταιρεία εμπορίας αυτοκινήτων η οποία κατέγραψε καθαρά (προ φόρου) κέρδη €8,76 εκατ. το 2021, ενώ το 2020 παρουσίασε ζημιές ύψους €2,65 εκατ.

Εξετάζοντας την εξέλιξη του δείκτη ανά κλιμάκιο μεγέθους εταιρειών, την καλύτερη επίδοση κατά το 2021 (10,3%) εμφάνισαν οι εμπορικές εταιρείες με προσωπικό από 10-49 άτομα, ανεξαρτήτως τομέα δραστηριότητας (πίνακας 2.13).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.13										
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων* ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2020-2021 – Σύνολο επιχειρήσεων (%)										
Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Εμπόριο αυτοκινήτων	3,5	4,0	6,3	9,2	3,3	7,0	3,4	6,5	4,3	7,4
Χονδρικό εμπόριο	5,9	7,9	7,5	10,5	6,0	8,2	4,1	6,3	6,2	8,6
Λιανικό εμπόριο	3,8	5,9	5,4	9,8	2,7	6,3	4,1	5,1	4,1	5,5
Γενικό σύνολο	5,5	7,4	7,2	10,3	5,6	8,0	4,1	5,5	5,4	7,6

*Καθαρά προ φόρου κέρδη συν χρηματοοικονομικές δαπάνες προς σύνολο ενεργητικού επί 100
Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Ο δείκτης του περιθωρίου μικτού κέρδους (για το σύνολο των εταιρειών) μειώθηκε οριακά το 2021 και διαμορφώθηκε σε 19,2% από 19,7% το προηγούμενο έτος. Σε επίπεδο τομέων σημειώνεται ότι, στο εμπόριο αυτοκινήτων ο δείκτης συρρικνώθηκε κατά 0,5 ποσ. μονάδες και στο χονδρικό εμπόριο μειώθηκε, επίσης οριακά, κατά 0,6 ποσ. μονάδες. Αντίθετα, στο λιανικό εμπόριο το περιθώριο μικτού κέρδους παρουσίασε οριακή θετική μεταβολή το 2021 (+0,6 ποσ. μον.).

Τις υψηλότερες επιδόσεις διαχρονικά εμφανίζει ο τομέας του λιανικού εμπορίου (26,0% το 2021).

Από τη σύγκριση των στρωμάτων απασχόλησης (ανεξαρτήτως τομέα) διαπιστώνεται ότι, το περιθώριο μικτού κέρδους εμφάνισε οριακή μείωση σε όλα τα κλιμάκια απασχόλησης, με την μεγαλύτερη να εμφανίζει η κατηγορία των πολύ μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν έως 9 άτομα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.14										
Ποσοστό μικτού κέρδους* ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2020-2021 – Σύνολο επιχειρήσεων (%)										
Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Εμπόριο αυτοκινήτων	19,5	15,3	17,2	16,1	13,4	13,9	20,5	19,5	16,2	15,7
Χονδρικό εμπόριο	16,8	15,1	20,1	19,7	16,9	16,6	15,3	14,4	17,6	17,0
Λιανικό εμπόριο	13,2	13,5	19,8	20,0	29,7	30,7	26,8	27,7	25,4	26,0
Γενικό σύνολο	16,0	14,7	19,8	19,4	17,2	17,0	23,1	22,7	19,7	19,2

*Μικτά κέρδη προς πωλήσεις επί 100
Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Στον πίνακα 2.15 παρουσιάζεται η εξέλιξη του ποσοστού καθαρού κέρδους, ανά κλιμάκιο απασχόλησης. Στο σύνολο των εταιρειών (ανεξαρτήτως μεγέθους) το ποσοστό καθαρού κέρδους διαμορφώθηκε σε 4,1% το 2021, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1,2 ποσ. μονάδες σε σχέση με το 2020 (2,9%).

Ο συγκεκριμένος δείκτης παρουσίασε βελτίωση και στους τρεις τομείς του εμπορίου, με τη μεγαλύτερη να εμφανίζει το εμπόριο αυτοκινήτων (+1,7 ποσοστιαίες μονάδες).

Βάσει κλιμακίων μεγέθους απασχόλησης, χαρακτηριστικό είναι ότι η τιμή του δείκτη παρουσίασε βελτίωση σε όλα τα κλιμάκια απασχόλησης, με τη μεγαλύτερη να εμφανίζουν οι επιχειρήσεις με απασχολούμενο προσωπικό 10-49 άτομα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.15										
Ποσοστό καθαρού κέρδους* ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2020-2021 – Σύνολο επιχειρήσεων (%)										
Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Εμπόριο αυτοκινήτων	3,0	3,4	3,1	4,6	1,1	2,9	0,8	3,1	1,9	3,6
Χονδρικό εμπόριο	3,6	4,6	4,7	6,4	2,9	3,9	1,5	2,7	3,3	4,5
Λιανικό εμπόριο	0,9	1,5	2,6	5,2	0,9	3,4	2,4	3,2	2,2	3,2
Γενικό σύνολο	3,0	3,8	4,4	6,1	2,7	3,8	2,0	3,0	2,9	4,1

*Καθαρά προ φόρου κέρδη προς πωλήσεις επί 100

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η δανειακή επιβάρυνση μειώθηκε οριακά το τελευταίο έτος, με τον δείκτη (για το σύνολο των εταιρειών) να ανέρχεται σε 68,3% το 2021 από 68,9% το προηγούμενο έτος. Αξιόλογη βελτίωση παρουσίασε ο δείκτης στο εμπόριο αυτοκινήτων καθώς μειώθηκε κατά 3,2 ποσ. μονάδες. Οριακά αυξημένος είναι ο δείκτης στο χονδρικό εμπόριο, ενώ ελαφρώς βελτιωμένος εμφανίζεται στο λιανικό εμπόριο. (Πίνακας 2,16)

Τον υψηλότερο δείκτη εμφανίζει διαχρονικά το εμπόριο αυτοκινήτων (73,8% το 2021), ενώ τη χαμηλότερη δανειακή επιβάρυνση εμφανίζει το χονδρικό εμπόριο (65,5%).

Βάσει κλιμακίων μεγέθους απασχόλησης, ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης αυξήθηκε κατά μία ποσοστιαία μονάδα στις πολύ μικρές επιχειρήσεις με προσωπικό έως 9 άτομα, ενώ ενισχύθηκε οριακά στις επιχειρήσεις που απασχολούν 50-249 άτομα. Μείωση παρουσίασε ο δείκτης στις μεγάλες επιχειρήσεις με 250 άτομα και άνω (κατά 1,4 ποσ. μονάδες), καθώς και στις επιχειρήσεις με προσωπικό 10-49 ατόμων (-0,7 ποσ. μονάδες).

Την υψηλότερη δανειακή επιβάρυνση το 2021 (71,6%) παρουσιάζουν οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με προσωπικό από 250 άτομα και πάνω.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.16
Δανειακή επιβάρυνση* ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2020-2021
Σύνολο επιχειρήσεων (%)

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Εμπόριο αυτοκινήτων	63,9	54,3	72,6	74,8	76,7	71,0	87,3	84,6	77,0	73,8
Χονδρικό εμπόριο	64,1	65,9	60,9	60,3	68,7	69,6	66,5	65,2	65,3	65,5
Λιανικό εμπόριο	70,5	71,3	68,7	65,1	73,0	73,8	74,0	73,2	73,5	72,6
Γενικό σύνολο	65,0	66,0	62,7	62,0	69,7	69,9	73,0	71,6	68,9	68,3

*Σύνολο υποχρεώσεων προς σύνολο ενεργητικού επί 100

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Όσον αφορά στη γενική ρευστότητα, ο δείκτης (για το σύνολο των εταιρειών) βελτιώθηκε σε 1,37 το 2021 από 1,35 το 2020. Την υψηλότερη ρευστότητα εμφανίζει ο τομέας του χονδρικού εμπορίου (1,53) και ακολουθούν το εμπόριο αυτοκινήτων (1,48) και το λιανικό εμπόριο (0,97).

Μόνο σε ένα εκ των τεσσάρων κλιμακίων μεγέθους απασχόλησης η γενική ρευστότητα παρουσίασε οριακή θετική μεταβολή (εταιρείες με προσωπικό άνω των 250 ατόμων), ενώ στις υπόλοιπες κατηγορίες ο δείκτης παρουσίασε οριακή επιδείνωση.

Ο υψηλότερος δείκτης το 2021 αντιστοιχεί στην κατηγορία των εταιρειών με 10-49 εργαζόμενους, με τον δείκτη να διαμορφώνεται σε 1,62 ενώ τον χαμηλότερο δείκτη (1,04) εμφανίζουν οι πολύ μεγάλες εταιρείες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.17
Γενική ρευστότητα* ανά τομέα δραστηριότητας και ανά κλιμάκιο απασχόλησης: 2020-2021
Σύνολο επιχειρήσεων

Τομέας	Κλιμάκιο απασχόλησης									
	έως 9		10-49		50-249		250+		Σύνολο	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Εμπόριο αυτοκινήτων	1,47	1,60	1,42	1,35	1,27	1,65	1,39	1,38	1,35	1,48
Χονδρικό εμπόριο	1,53	1,47	1,69	1,67	1,51	1,46	1,36	1,41	1,55	1,53
Λιανικό εμπόριο	1,40	1,39	1,34	1,40	1,13	1,10	0,83	0,89	0,92	0,97
Γενικό σύνολο	1,51	1,47	1,63	1,62	1,46	1,45	0,97	1,04	1,35	1,37

*Κυκλοφορούν κεφάλαιο συν ρευστά διαθέσιμα προς σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

2.5 Η μισθωτή εργασία στους κλάδους του Εμπορίου μέσω του πληροφοριακού συστήματος «ΕΡΓΑΝΗ»

Εισαγωγή

Το πληροφοριακό σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» ξεκίνησε τη λειτουργία του την 1^η Μαρτίου 2013 και καταγράφει ψηφιακά τις ροές μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας (απασχόλησης με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου), αποτυπώνοντας σε πραγματικό χρόνο κρίσιμα στοιχεία της αγοράς εργασίας.

Επίσης, μέσω των ετήσιων ειδικών τευχών, δημοσιοποιεί τα αποτελέσματα της ετήσιας ηλεκτρονικής κατάθεσης των καταστάσεων προσωπικού¹⁸ του συνόλου των επιχειρήσεων της χώρας που απασχολούν εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου.

Η εξέλιξη των επιχειρήσεων και της μισθωτής απασχόλησης στους κλάδους του εμπορίου αποτυπώνεται στα ειδικά ετήσια τεύχη. Επίσης μέσω του συνδυασμού των μηνιαίων τευχών (ισοζύγιο καθαρών ροών απασχόλησης), των αντίστοιχων προαναφερθέντων ετήσιων και της ετήσιας έκθεσης του ΕΙΕΑΔ, επιχειρείται η διαγραμματική απεικόνιση της μηνιαίας διαχρονική εξέλιξης της απασχόλησης από το 2013 έως το 2022 στους τρεις υποκλάδους του εμπορίου. Ειδικότερα, η μηνιαία διαχρονική εξέλιξη της μισθωτής εργασίας στους εν λόγω κλάδους προκύπτει από την αθροιστική συσσωρευτική συχνότητα του ισοζυγίου των μηνιαίων καθαρών ροών απασχόλησης και από το σύνολο των μισθωτών όπως αυτό καταγράφεται στα ετήσια ειδικά τεύχη της ΕΡΓΑΝΗ.

Διαγραμματικά εμφανίζονται επίσης στους υποκλάδους, το μηνιαίο ισοζύγιο των καθαρών ροών, ενώ σε ετήσια βάση¹⁹ και για τους μήνες που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, οι συνιστώσες που διαμορφώνουν το συνολικό ισοζύγιο (προσλήψεις - αποχωρήσεις), οι συνιστώσες που διαμορφώνουν τις αποχωρήσεις (απολύσεις - οικιοθελείς αποχωρήσεις) και οι συνιστώσες που διαμορφώνουν τις απολύσεις (καταγγελίες συμβάσεων αορίστου χρόνου - λήξεις συμβάσεων ορισμένου χρόνου).

Ο κλάδος του Εμπορίου σύμφωνα και με τα στοιχεία του συστήματος «ΕΡΓΑΝΗ» αναδεικνύεται σημαντικός για την ελληνική οικονομία, καθώς στη διάρκεια του 2022 του αναλογεί σχεδόν στο 30,6% των επιχειρήσεων που απασχολούν εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου και στο 1/4 του συνόλου των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας, Πίνακες 2.18 & 2.19.

Στη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου (2013-2022) η ποσοστιαία αύξηση των επιχειρήσεων και των μισθωτών στον κλάδο αν και μικρότερη έναντι των αντίστοιχων

18. Το διάστημα της ηλεκτρονικής κατάθεσης των ετήσιων καταστάσεων προσωπικού καθορίζεται με Υ.Α. και δύναται να παραταθεί. Ως εκ τούτου για το 2013 αφορούσε το διάστημα από 15/9 μέχρι 15/11, για το 2014 το διάστημα από 1/10 μέχρι 31/10, για το 2015 από 1/10 μέχρι 21/10, για το 2016 από 1/10 μέχρι 15/11, για το 2017 από 1/10 μέχρι 21/10, για το 2018 από 1/10-31/10, για το 2019 από 1/10-15/11, για το 2020 από 1/10 μέχρι 31/10 με παράταση έως 31/12/2020, για το 2021 από 1/10 μέχρι 31/10 με παράταση έως 30/11/2021, ενώ για το 2022 από 1/10 μέχρι 31/10 με παράταση έως 11/11/2022.

19. Μόνο για τους κλάδους (47) Λιανικό Εμπόριο και (46) Χονδρικό Εμπόριο.

ποσοστιαίων αυξήσεων που επήλθαν στο σύνολο της χώρας, αναλογούν σχεδόν στο 1/4 της μεταβολής του συνόλου των επιχειρήσεων (23,8%) και λίγο πάνω από το 1/5 (20,9%) της μεταβολής του συνόλου των μισθωτών, Πίνακες 2.18 & 2.19.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.18					
Αριθμός επιχειρήσεων στους κλάδους του Εμπορίου, 2013-2022					
ΚΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΕΤΗ	47 Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων	46 Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων	45 Χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ
2013	35.108	22.565	7.458	65.131	196.695
2014	38.548	22.977	7.778	69.303	214.409
2015	39.957	23.588	8.192	71.737	222.281
2016	41.967	24.260	8.869	75.096	233.151
2017	44.027	24.930	9.331	78.288	247.236
2018	45.519	25.449	9.874	80.842	257.313
2019	46.371	25.683	10.156	82.210	265.212
2020	48.622	26.824	10.759	86.205	279.329
2021	51.227	27.175	10.957	89.359	291.808
2022	50.761	26.958	10.805	88.524	294.892
2022%	17,21	9,14	3,66	30,02	100
2013-2022	15.653	4.393	3.347	23.393	98.197
2013-2022 %	44,59%	19,47%	44,88%	35,92%	49,92%

Πηγή: Εργάνη, Ειδικά ετήσια τεύχη 2013-2022, Επεξεργασία πίνακα ΙΑ5

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.19					
Αριθμός εργαζομένων στους κλάδους του Εμπορίου, 2013-2022					
ΚΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΕΤΗ	47 Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων	46 Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων	45 Χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΧΩΡΑΣ
2013	191.091	150.194	26.242	367.527	1.391.497
2014	206.795	159.919	27.749	394.463	1.557.120
2015	218.193	167.204	29.032	414.429	1.651.176
2016	235.766	177.752	31.544	445.062	1.742.857
2017	249.351	189.835	33.472	472.658	1.870.577
2018	261.555	198.550	36.076	496.181	1.961.308
2019	271.889	201.004	37.421	510.314	2.046.331
2020	282.793	207.516	39.318	529.627	2.111.646
2021	300.740	212.747	40.405	553.892	2.234.741
2022	302.552	218.779	40.786	562.117	2.320.552
2022%	13,04	9,43	1,76	24,22	100
2013-2022	111.461	68.585	14.544	194.590	929.055
2013-2022 %	58,33%	45,66%	55,42%	52,95%	66,77%

Πηγή: Εργάνη, Ειδικά ετήσια τεύχη 2013-2022, Επεξεργασία πίνακα ΙΒ6

Το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων του κλάδου κατά το 2022 ανέρχεται σε 6,2 μισθωτούς ανά επιχείρηση και υπολείπεται του αντίστοιχου γενικού μέσου όρου 7,7 μισθωτών για το σύνολο της οικονομίας, Πίνακας 2.20.

Για πρώτη φορά εμφανίζεται μείωση στον αριθμό των επιχειρήσεων του κλάδου σε σχέση με το προηγούμενο έτος (835 λιγότερες επιχειρήσεις και ποσοστό 0,9%), όμως και η αύξηση των επιχειρήσεων για το σύνολο της οικονομίας είναι ισχνή (μόλις 3.084 επιχειρήσεις και ποσοστό 1,1%), αποτέλεσμα των εγχώριων και διεθνών κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών εξελίξεων.

Αντίθετα, σε σχέση με το προηγούμενο έτος συνεχίζεται η αύξηση της μισθωτής εργασίας στον κλάδο κατά 8.225 εργαζόμενους οι οποίοι αντιστοιχούν στο 9,6% των 85.811 μισθωτών με τους οποίους αυξήθηκε η μισθωτή εργασία στο σύνολο της οικονομίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.20
Μέσο μέγεθος επιχείρησης στους κλάδους του Εμπορίου, 2013-2022

ΚΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
47 Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων	5,4	5,4	5,5	5,6	5,7	5,7	5,9	5,8	5,9	6,0
46 Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων	6,7	7,0	7,1	7,3	7,6	7,8	7,8	7,7	7,8	8,1
45 Χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	3,5	3,6	3,5	3,6	3,6	3,7	3,7	3,7	3,7	3,8
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (45+46+47)	5,6	5,7	5,8	5,9	6,0	6,1	6,2	6,1	6,2	6,3
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	7,1	7,3	7,4	7,5	7,6	7,6	7,7	7,6	7,7	7,9

Πηγή: Επεξεργασία πινάκων 1 & 2

Ανάλυση ανά υποκλάδο

Εξετάζοντας τα αντίστοιχα μεγέθη στους υποκλάδους του Εμπορίου διαπιστώνουμε ότι οι κλάδοι 46 & 47 (χονδρικό και λιανικό εμπόριο) μπορούν να θεωρηθούν από τους σημαντικότερους της οικονομίας, καθώς βρίσκονται στην τριάδα²⁰ μεταξύ των 87 διψήφιων κλάδων της ελληνικής οικονομίας και οι οποίοι διαθέτουν διψήφιο ποσοστό αναλογίας τόσο ως προς τις επιχειρήσεις όσο και ως προς τους μισθωτούς της ελληνικής οικονομίας.

Ειδικότερα, ο κλάδος του λιανικού εμπορίου (47) είναι πρώτος στην κατάταξη μεταξύ των 87 διψήφιων κλάδων της οικονομίας, καθώς για το 2022 απορροφά το 17,21% του συνόλου των επιχειρήσεων και το 13,04% του συνόλου των μισθωτών, στο σύνολο της οικονομίας. Το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων ανέρχεται σε 6,0 μισθωτούς ανά επιχείρηση και είναι μικρότερο από τον αντίστοιχο μέσο μέγεθος της χώρας (7,9).

20. Ο τρίτος κλάδος είναι αυτός των Δραστηριοτήτων υπηρεσιών εστίασης (56) στον οποίο αναλογεί το 12,77% του συνόλου των επιχειρήσεων και το 10,94% του συνόλου των μισθωτών το 2022.

Παράλληλα και με σημείο αναφοράς την περίοδο 2013-2022 οι επιχειρήσεις στο λιανικό εμπόριο αυξήθηκαν ποσοστιαία κατά 44,6% και οι μισθωτοί κατά 58,3%.

Ο κλάδος του χονδρικού εμπορίου (46) είναι ο τρίτος στην κατάταξη μεταξύ των 87 διψήφιων κλάδων της οικονομίας καθώς, για το 2021 απορροφά το 9,14% του συνόλου των επιχειρήσεων και το 9,43% του συνόλου των μισθωτών, στο σύνολο της οικονομίας. Το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων ανέρχεται σε 8,1 μισθωτούς ανά επιχείρηση και είναι μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο μέσο μέγεθος της χώρας. Παράλληλα την περίοδο 2013-2022 οι επιχειρήσεις στο χονδρικό εμπόριο αυξήθηκαν ποσοστιαία κατά 19,5% και οι μισθωτοί κατά 45,7%.

Τέλος, όσον αφορά τον κλάδο του χονδρικού και λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων (45), αυτός το 2021 απορροφά το 3,66% του συνόλου των επιχειρήσεων και το 1,76% του συνόλου των μισθωτών, στο σύνολο της οικονομίας. Το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων ανέρχεται σε 3,77 μισθωτούς ανά επιχείρηση και είναι μικρότερο από τον αντίστοιχο μέσο μέγεθος της χώρας. Κατά την περίοδο 2013-2022 οι επιχειρήσεις στον εν λόγω κλάδο (45) αυξήθηκαν ποσοστιαία κατά 44,9% και οι μισθωτοί κατά 55,4%.

Λιανικό Εμπόριο

Ο κλάδος του Λιανικού εμπορίου είναι μεταξύ εκείνων που τους περισσότερους μήνες του έτους διαθέτει είτε από τα υψηλότερα θετικά είτε από τα υψηλότερα αρνητικά ισοζύγια προσλήψεων - απολύσεων, με αποτέλεσμα να είναι εφικτή η απεικόνιση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των συνιστωσών που διαμορφώνουν το ισοζύγιο των καθαρών ροών.

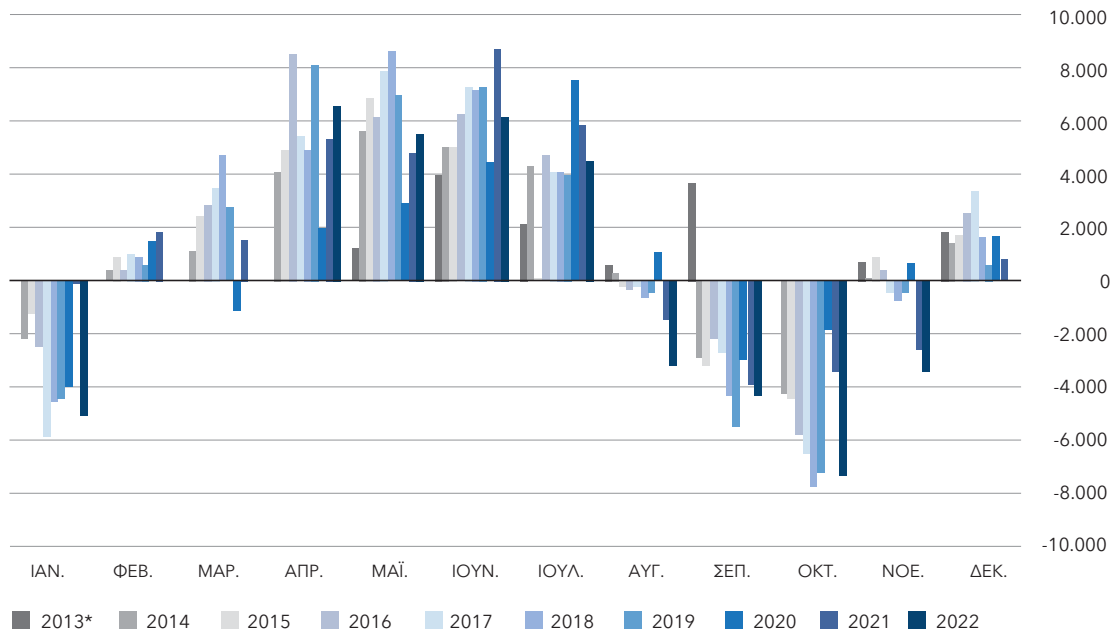
Σύμφωνα με το Διάγραμμα 2.30, τους περισσότερους μήνες του έτους ο κλάδος καταγράφει θετικό ισοζύγιο το οποίο κινείται σε υψηλά επίπεδα την περίοδο μεταξύ Μαρτίου και Ιουλίου. Σημαντικά αρνητικό ισοζύγιο φαίνεται να διαμορφώνεται του μήνες Ιανουάριο, Σεπτέμβριο και Οκτώβριο.

Στο Διάγραμμα 2.31 είναι εμφανής η αυξητική τάση των οικειοθελών αποχωρήσεων έναντι των απολύσεων τα τελευταία έτη και η επίδρασή τους στη διαμόρφωση των αποχωρήσεων. Κατά τα δύο τελευταία έτη υποχώρησε στο 42,0% η συμμετοχή των απολύσεων που οφείλονται σε καταγγελίες συμβάσεων αορίστου χρόνου καθώς τα προηγούμενα έτη κυμαινόταν πάνω από το ήμισυ αυτών. Η επίδραση της αναστολής λειτουργίας επιχειρήσεων λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού (COVID-19) είναι εμφανής τόσο στον αριθμό των προσλήψεων όσο και των αποχωρήσεων τα τελευταία έτη.

Με βάση το μηνιαίο ισοζύγιο των καθαρών ροών του κλάδου και τον αριθμό των εργαζομένων από τα ετήσια ειδικά τεύχη της «ΕΡΓΑΝΗ» προκύπτει το παρακάτω Διάγραμμα 2.32, όπου απεικονίζεται η εξέλιξη της μισθωτής απασχόλησης και από το οποίο συνάγεται μία συνεχής θετική πορεία της με διακυμάνσεις κατά την φθινοπωρινή και χειμερινή περίοδο. Οι επιπτώσεις λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού (COVID-19) είναι εμφανής και τα έτη 2020-21. Σύμφωνα με την «ΕΡΓΑΝΗ» οι μισθωτοί που εργάζονται στον κλάδο τον Νοέμβριο του 2022 ανέρχονται σε 302.552 άνδρες και γυναίκες.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.30

Μηνιαίο ισοζύγιο καθαρών ρών (προσλήψεις-αποχωρήσεις) στο λιανικό εμπόριο

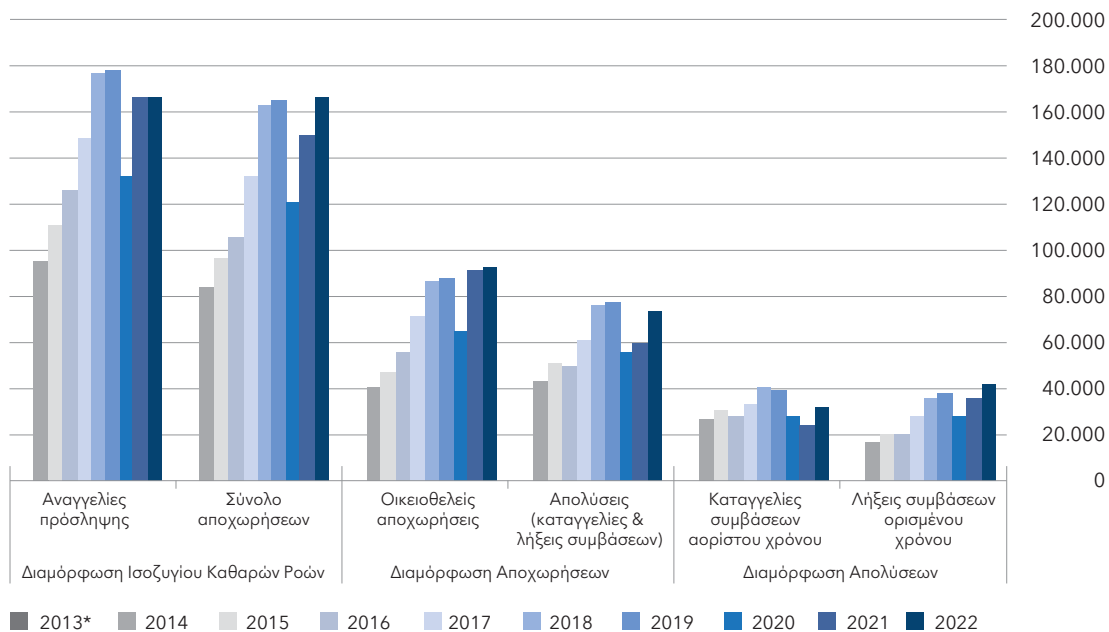

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ-ΕΙΕΑΔ

* Συγκριτικά στοιχεία από Μάιο του 2013

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.31

Ετήσια διαμόρφωση του ισοζυγίου των καθαρών ρών στο λιανικό εμπόριο

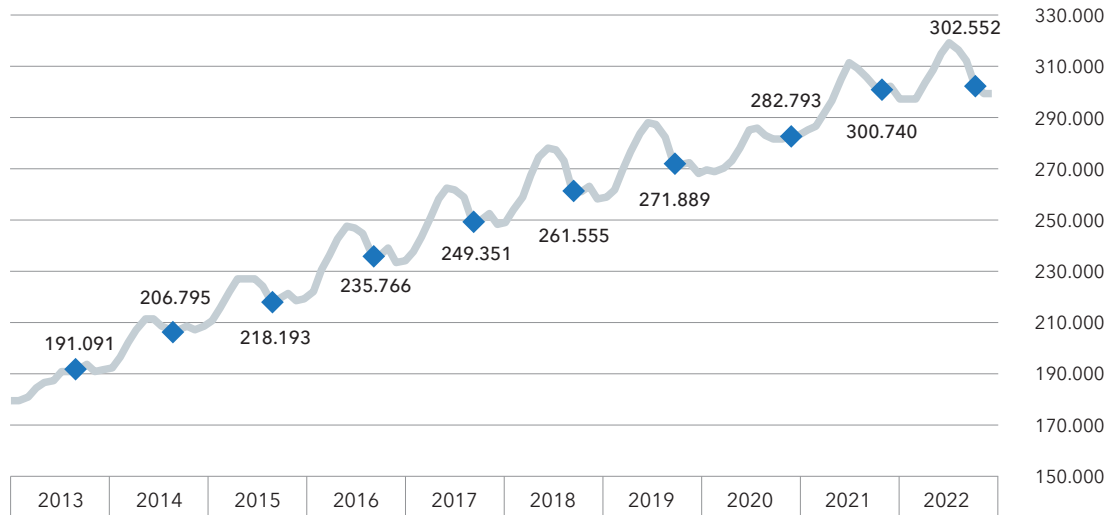

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ (Μηνιαία στοιχεία ρών απασχόλησης)

* Συγκριτικά στοιχεία από Ιούλιο του 2013

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.32

Εξέλιξη της μισθωτής απασχόλησης στο λιανικό εμπόριο

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ-ΕΙΕΑΔ

Χονδρικό Εμπόριο

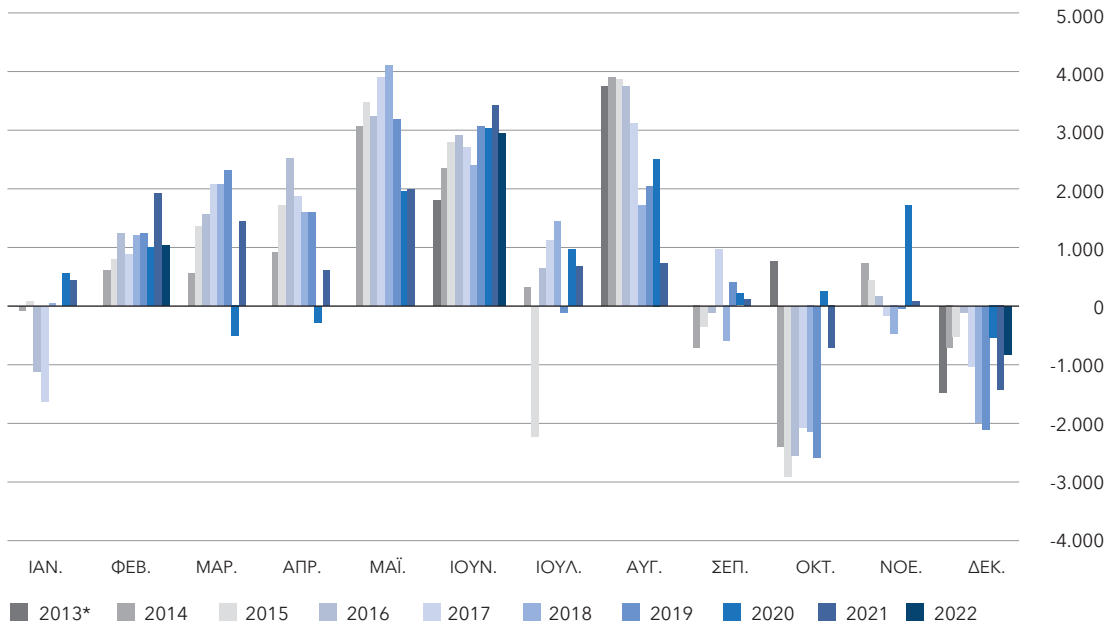
Ο κλάδος του χονδρικού εμπορίου είναι μεταξύ εκείνων που τους περισσότερους μήνες του έτους διαθέτει είτε από τα υψηλότερα θετικά είτε από τα υψηλότερα αρνητικά ισοζύγια προσλήψεων - απολύσεων, με αποτέλεσμα να είναι εν μέρει δυνατή η απεικόνιση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των συνιστωσών που διαμορφώνουν το ισοζύγιο των καθαρών ροών.

Όπως προκύπτει από το Διάγραμμα 2.33, τους περισσότερους μήνες του έτους ο κλάδος διαθέτει θετικό ισοζύγιο, το οποίο είναι σημαντικά υψηλό την περίοδο μεταξύ Μαρτίου και Αυγούστου. Σημαντικά αρνητικό ισοζύγιο φαίνεται να διαμορφώνεται κυρίως τους μήνες Οκτώβριο και Δεκέμβριο. Η επίδραση της αναστολής λειτουργίας επιχειρήσεων λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού 2019 (COVID-19) στο ισοζύγιο των θέσεων εργασίας από τον Μάρτιο του 2020 και μετά είναι εμφανής και στον εν λόγω κλάδο. Σύμφωνα με το Διάγραμμα 2.34 οι αποχωρήσεις ισοκατανέμονται μεταξύ των οικειοθελών αποχωρήσεων και των απολύσεων με εξαίρεση το 2021. Όπως και στο λιανικό εμπόριο, κατά τα τελευταία έτη υποχώρησε η συμμετοχή των απολύσεων που οφείλονται σε καταγγελίες συμβάσεων αορίστου χρόνου καθώς τα προηγούμενα έτη κυμαινότανε πάνω από το ήμισυ αυτών.

Με βάση το μηνιαίο ισοζύγιο των καθαρών ροών του κλάδου και τον αριθμό των εργαζομένων από τα ειδικά ετήσια τεύχη της «ΕΡΓΑΝΗ», προκύπτει το Διάγραμμα 2.35 στο οποίο απεικονίζεται η εξέλιξη της μισθωτής εργασίας. Εν προκειμένω διαπιστώνεται μία συνεχής θετική εξέλιξη στην απασχόληση με σταθεροποιητικές τάσεις κατά την φθινοπωρινή και χειμερινή περίοδο και αντίστοιχη αυξητική τάση τις επόμενες περιόδους. Σύμφωνα με την ΕΡΓΑΝΗ οι μισθωτοί που εργάζονται στον κλάδο τον Νοέμβριο του 2022 ανέρχονται σε 216.532 άνδρες και γυναίκες.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.33

Μηνιαίο ισοζύγιο καθαρών ροών (προσλήψεις-αποχωρήσεις) στο χονδρικό εμπόριο

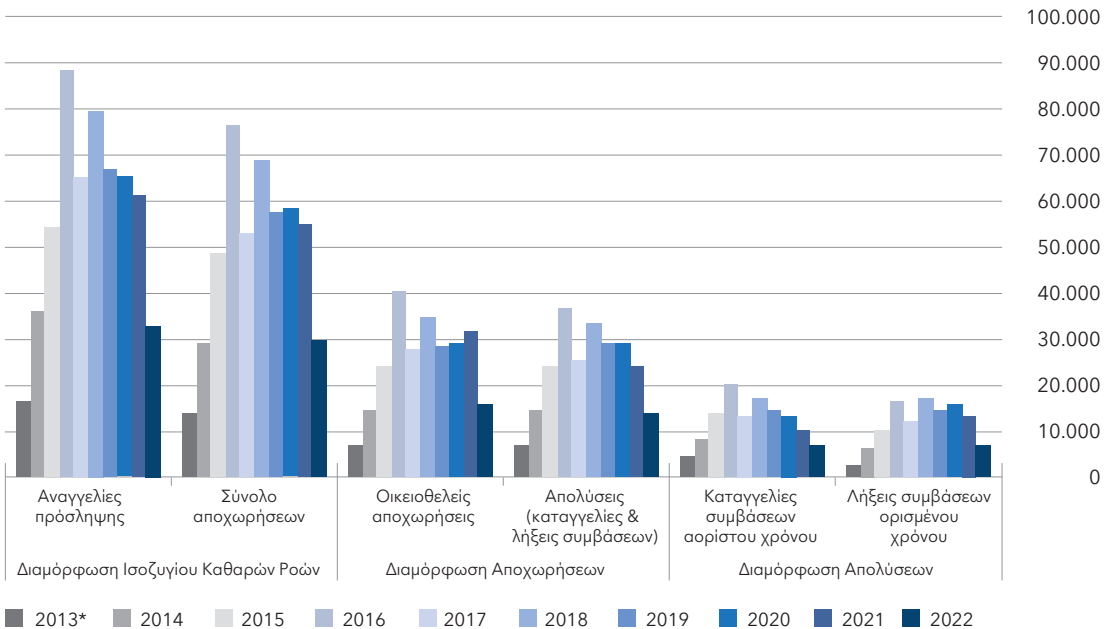

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ-ΕΙΕΑΔ

* Συγκριτικά στοιχεία από Μάιο του 2013

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.34

Ετήσια διαμόρφωση του ισοζυγίου των καθαρών ροών στο χονδρικό εμπόριο

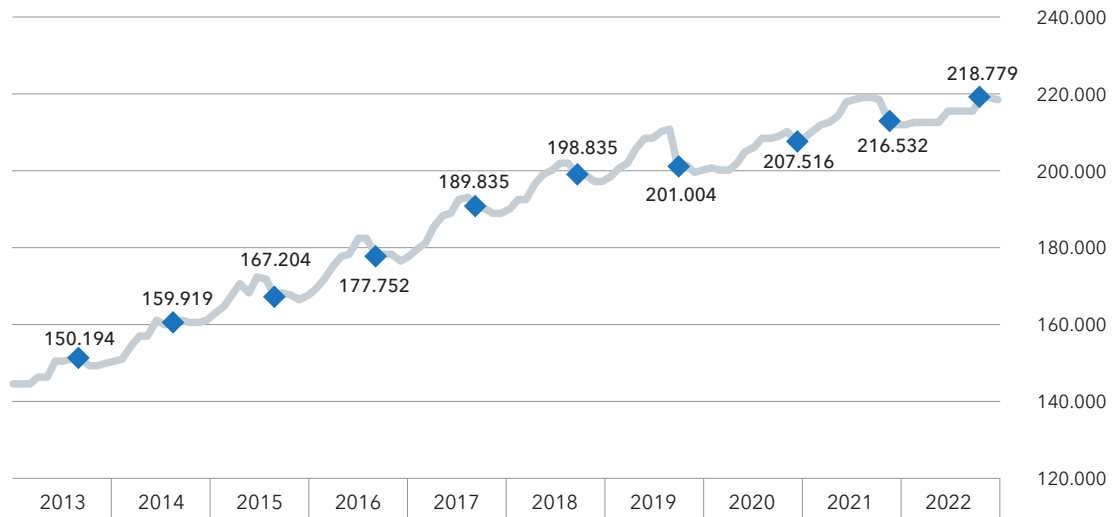

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ (Μηνιαία στοιχεία ροών απασχόλησης)

* Συγκριτικά στοιχεία από Ιούλιο του 2013

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.35

Εξέλιξη της μισθωτής απασχόλησης στο χονδρικό εμπόριο

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ-ΕΙΕΑΔ

Χονδρικό & Λιανικό Εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων

Για τον κλάδο του χονδρικού και λιανικού εμπορίου και επισκευής μηχανοκίνητων οχημάτων είναι δυνατή η απεικόνιση του μηνιαίου ισοζυγίου των καθαρών ροών καθώς και της μηνιαίας εξέλιξης της μισθωτής εργασίας μόνο μέσω των στοιχείων²¹ του ΕΙΕΑΔ.

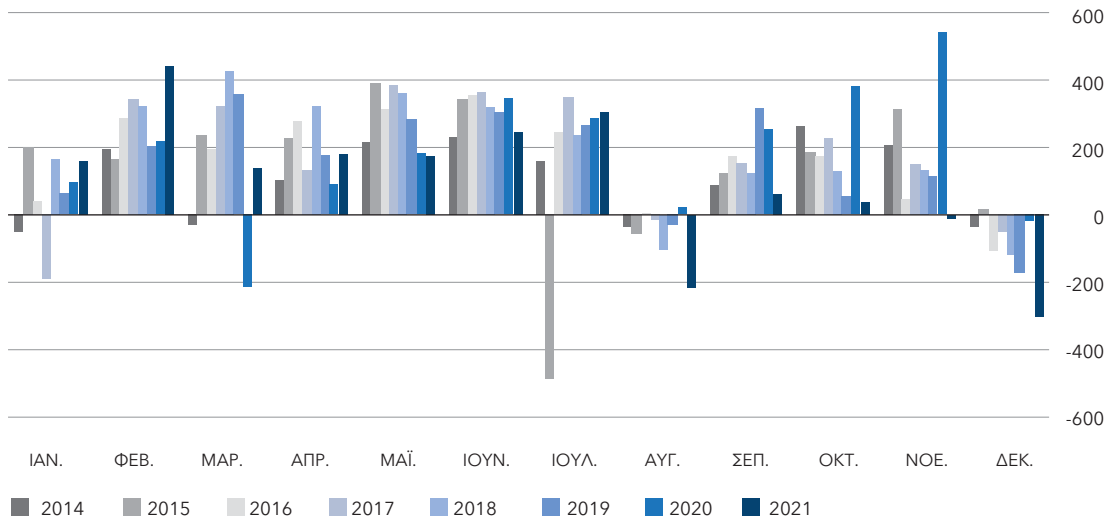
Όπως διαπιστώνουμε από το Διάγραμμα 2.36, κατά τους περισσότερους μήνες του έτους ο κλάδος διαθέτει θετικό ισοζύγιο, ενώ αρνητικό ισοζύγιο έχει κυρίως κατά τους μήνες Αύγουστο και Δεκέμβριο. Η επίδραση της αναστολής λειτουργίας επιχειρήσεων λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού 2019 (COVID-19) στο ισοζύγιο των θέσεων εργασίας στον εν λόγω κλάδο φαίνεται να είναι περιορισμένη, κυρίως από τον Μάρτιο μέχρι και τον Μάιο του 2020.

Με βάση το μηνιαίο ισοζύγιο των καθαρών ροών του κλάδου (ΕΙΕΑΔ) και τον αριθμό των εργαζομένων από τα ειδικά ετήσια τεύχη της «ΕΡΓΑΝΗ» προκύπτει το παρακάτω διάγραμμα όπου απεικονίζει την εξέλιξη της μισθωτής εργασίας, Διάγραμμα 2.37, από το οποίο διαπιστώνουμε μία συνεχή θετική εξέλιξη στην απασχόληση με σταθεροποιητικές τάσεις στη διάρκεια των μηνών Ιουνίου έως Σεπτεμβρίου. Σύμφωνα με την «ΕΡΓΑΝΗ» οι μισθωτοί που εργάζονται στον κλάδο τον Νοέμβριο του 2022 ανέρχονται σε 40.539 άνδρες και γυναίκες.

21. Τα τελευταία στοιχεία διαθέσιμα στοιχεία, μέχρι την στιγμή της συγγραφής της ενότητας, αφορούν την περίοδο από το 2014-2021.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.36

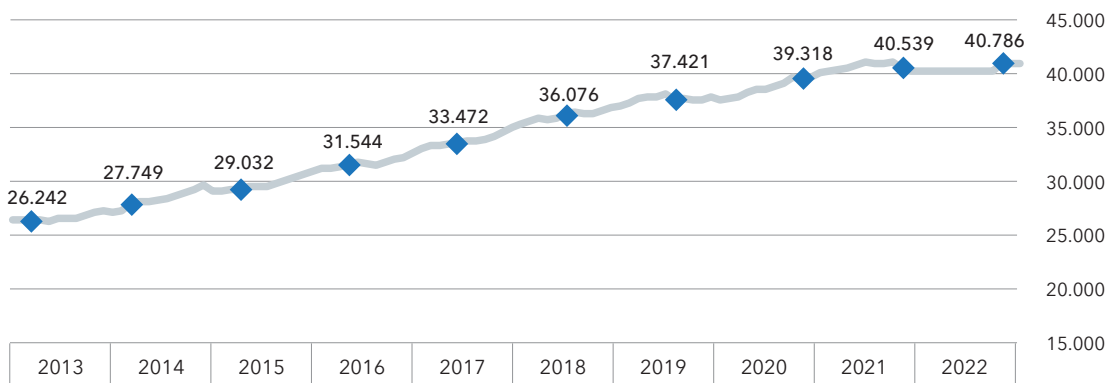
Μηνιαίο ισοζύγιο καθαρών ρωών (προσλήψεις-αποχωρήσεις) στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων

Πηγή: ΕΙΕΑΔ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.37

Εξέλιξη της μισθωτής απασχόλησης στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ-ΕΙΕΑΔ

Η γενική εικόνα των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ το 2021

1

Οι ελληνικές εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ, παρά τις αντιξοότητες που αντιμετώπισαν ως ένα βαθμό και το 2021 λόγω της πανδημίας, επανήλθαν δυναμικά σε ανοδική πορεία.

2

Ο κύκλος εργασιών των ΑΕ & ΕΠΕ στο εμπόριο αυξήθηκε κατά 19,2% το 2021.

3

Τα μικτά κέρδη ενισχύθηκαν με ελαφρώς μικρότερο ρυθμό (16,6%).

4

Σε επίπεδο καθαρών αποτελεσμάτων, τα συνολικά καθαρά κέρδη του εμπορίου κατέγραψαν εντυπωσιακή αύξηση κατά 69,4% σε ετήσια βάση.

5

6

Το συνολικό χρέος των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ επιδεινώθηκε κατά 6,4% το 2021/2020, μεταβολή που προήλθε κυρίως από την αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 8,3%, ενώ οι μεσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις διευρύνθηκαν με αρκετά μικρότερο ρυθμό (+2,6%).

Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό καταγράφονται και αναλύονται τα οικονομικά αποτελέσματα των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ για το 2021. Με τον τρόπο αυτό πιστεύεται ότι δίνεται μια όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη εικόνα της πορείας της επιχειρηματικότητας του ελληνικού εμπορίου.

Το κεφάλαιο αποτελείται από δύο ενότητες. Στην παρακάτω ενότητα (3.1) παρουσιάζεται μια συνολική εικόνα των ευρημάτων. Στην ενότητα 3.2 γίνεται εκτενής απολογισμός των οικονομικών στοιχείων των ΑΕ και ΕΠΕ του εμπορίου κατά το έτος 2021. Ειδικότερα, παρουσιάζεται ανάλυση της πορείας των κερδών και των πωλήσεων (υποενότητα 3.2.1), των συνολικών κεφαλαίων (υποενότητα 3.2.2), της χρηματοδότησης του εμπορίου (υποενότητα 3.2.3) και των βασικών χρηματοοικονομικών δεικτών αποδοτικότητας και ρευστότητας (υποενότητα 3.2.4). Τέλος, στην ενότητα 3.3 αναφέρονται βασικά πληροφοριακά στοιχεία για τις πηγές των δεδομένων και τα βασικά χαρακτηριστικά των δειγμάτων στα οποία στηρίχτηκε η ανάλυση.

3.1. Γενική εικόνα για τις εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ το 2021

Σε τροχιά ανάπτυξης κινήθηκε η ελληνική οικονομία το 2021, καθώς το ΑΕΠ της χώρας ενισχύθηκε (σε όρους όγκου) κατά 8,4%¹ μετά τη βαθιά ύφεση (-9,0%) που υπέστη το προηγούμενο έτος, λόγω της πανδημίας Covid - 19 που εξαπλώθηκε και στην Ελλάδα από τον Μάρτιο του 2020.

Με τη σταδιακή ομαλοποίηση της αγοράς το 2021 οι ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις επανήλθαν δυναμικά, εντείνοντας τις προσπάθειές τους προκειμένου να ανακτήσουν το χαμένο έδαφος και να καλύψουν τις απώλειες που υπέστησαν το προηγούμενο έτος.

Το γεγονός αυτό αντανakλάται στα οικονομικά αποτελέσματα που εμφανίζει ο εταιρικός εμπορικός τομέας για το 2021. Οι εταιρείες αυτές, παρά τις αντίξοότητες, κατάφεραν να πετύχουν αξιόλογες επιδόσεις.

Η σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων που είχαν τεθεί από την Πολιτεία για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης, η επαναφορά στην κανονικότητα από τα μέσα σχεδόν του 2021 και η ανάκαμψη της εγχώριας οικονομίας επηρέασαν θετικά όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, αλλά σε διαφορετικό βαθμό τον καθένα. Υπάρχουν κλάδοι του εμπορίου οι οποίοι παρουσίασαν ιδιαίτερα μεγάλη αύξηση των πωλήσεων και της κερδοφορίας το 2021, καλύπτοντας (ή έστω σε μεγάλο βαθμό) τις απώλειες που κατέγραψαν το προηγούμενο έτος.

Παρά τις δύσκολες συνθήκες της αγοράς και την αβεβαιότητα του επιχειρηματικού κόσμου για την εξέλιξη της εγχώριας οικονομίας, ο εμπορικός τομέας προχώρησε στην υλοποίηση επενδύσεων παγίου κεφαλαίου και το 2021. Βεβαίως, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, η αξία των επενδύσεων τα τελευταία έτη (2020-2021) κυμαίνεται

1. ΕΛ.ΣΤΑΤ (Δελτίο Τύπου 18/10/2022)

σε αρκετά πιο χαμηλά επίπεδα από την αντίστοιχη αξία των προηγούμενων, προ πανδημίας, ετών.

Πριν αναλυθούν τα οικονομικά αποτελέσματα του εμπορικού τομέα (εταιρείες ΑΕ και ΕΠΕ) για το 2021 θα πρέπει να τονισθεί ότι οι εκτιμήσεις για το έτος 2022 είναι θετικές, καθώς σύμφωνα με τα (προσωρινά) στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ.², ο δείκτης κύκλου εργασιών στο χονδρικό εμπόριο κατέγραψε αύξηση 24,5% το 9μηνο του 2022 συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2021. Ο δείκτης κύκλου εργασιών στο λιανικό εμπόριο παρουσίασε άνοδο 13,3% ενώ στο εμπόριο αυτοκινήτων ο αντίστοιχος δείκτης σημείωσε αύξηση κατά 13,6%.

Σε τι επίπεδα θα διαμορφωθεί τελικά η ετήσια μεταβολή των οικονομικών μεγεθών του εμπορικού τομέα το 2022 θα διαπιστωθεί με την ολοκλήρωση της δημοσίευσης των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών για το εν λόγω έτος.

Ωστόσο, θα πρέπει να τονισθεί ότι οι συνθήκες που επικρατούν στην αγορά τον τελευταίο χρόνο (αύξηση κόστους ενέργειας και πληθωρισμού) αποδυναμώνουν τη δυναμική ανάπτυξη της εγχώριας οικονομίας. Για το 2022 εκτιμάται αύξηση του ΑΕΠ κατά 5,3%³ ενώ για το 2023 οι αντίστοιχες προβλέψεις κάνουν λόγο για επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης (2,1%).

Ειδικότερα, η “εκτίναξη” του κόστους της ενέργειας σε διεθνές επίπεδο, η γεωπολιτική κρίση (πόλεμος Ρωσίας - Ουκρανίας), οι πληθωριστικές πιέσεις που ασκούνται στην αγορά από τα τέλη ουσιαστικά του 2021 και οι οποίες εντάθηκαν το 2022, δημιουργούν σημαντικά και πολυδιάστατα προβλήματα στον επιχειρηματικό κόσμο.

Παρόλα αυτά, γυρίζοντας ένα χρόνο πριν και αναλύοντας τα οικονομικά στοιχεία των εμπορικών επιχειρήσεων για τη χρήση 2021 σημειώνονται τα εξής:

Από τα μέχρι σήμερα διαθέσιμα ενοποιημένα αποτελέσματα των εμπορικών επιχειρήσεων νομικής μορφής ΑΕ και ΕΠΕ (συνολικά 5.847 επιχειρήσεις) διαπιστώνεται σημαντική αύξηση του κύκλου εργασιών και της κερδοφορίας του τομέα του εμπορίου το 2021, έπειτα από ένα έτος (2020) επιδείνωσης και των δύο οικονομικών αποτελεσμάτων.

Αξιοσημείωτο είναι ότι το 70,5% των εμπορικών επιχειρήσεων (ΑΕ και ΕΠΕ) εμφάνισαν αύξηση στις πωλήσεις τους το 2021 σε σχέση με το 2020, ενώ το 13,4% αυτών παρουσίασε στασιμότητα. Παράλληλα, το 66% περίπου των επιχειρήσεων κατέγραψαν αύξηση των κερδών τους (στον ένα ή τον άλλο βαθμό), το τελευταίο έτος (διάγραμμα 3.1).

Αναλυτικότερα, με βάση τα δημοσιευμένα αποτελέσματα χρήσεως (5.847 εμπορικών επιχειρήσεων ΑΕ και ΕΠΕ), προκύπτει αύξηση του συνολικού κύκλου εργασιών κατά 19,2%, τα δε μικτά κέρδη ενισχύθηκαν με ελαφρώς χαμηλότερο ρυθμό, κατά 16,6%. Σε απόλυτα μεγέθη, οι συνολικές πωλήσεις διαμορφώθηκαν σε €65,4 δισ. το 2021 από €54,8 δισ. το 2020 (αύξηση €10,5 δισ.).

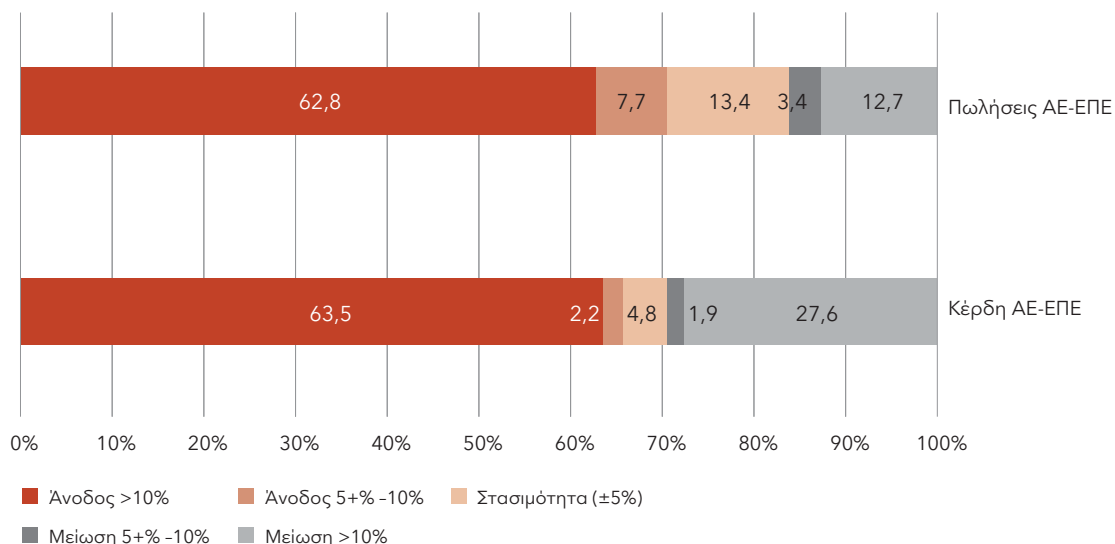
Παράλληλα, τα λοιπά λειτουργικά έξοδα αυξήθηκαν με αρκετά πιο μικρό ρυθμό, κατά 8,4% ενώ οι χρηματοοικονομικές δαπάνες δεν παρουσίασαν αξιόλογη μεταβο-

2. ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Δελτία Τύπου 25 και 30 Νοεμβρίου, 2022).

3. Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού του 2023 (δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2022)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1

Πωλήσεις και κέρδη των επιχειρήσεων του ελληνικού εμπορίου: 2021
(% των επιχειρήσεων)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

λή (οριακή άνοδος 0,6%). Επιπλέον, ενισχυμένα ήταν και τα λοιπά λειτουργικά έσοδα (+5,7%) του συνόλου των εμπορικών επιχειρήσεων το 2021/2020.

Οι παραπάνω μεταβολές οδήγησαν στην εντυπωσιακή διεύρυνση της λειτουργικής κερδοφορίας του εμπορίου, η οποία τελικά ενισχύθηκε κατά 58%. Περαιτέρω, τα συνολικά καθαρά (προ φόρων) κέρδη του εμπορίου διαμορφώθηκαν σε €2.680 εκατ. το 2021 καταγράφοντας κατακόρυφη αύξηση κατά 69,4% σε ετήσια βάση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1

Συνοπτικά ενοποιημένα αποτελέσματα χρήσης των ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020 ('000 €)

Μέγεθος	2021	2020	Μεταβολή 2021/2020
Πωλήσεις	65.365.079	54.818.809	19,2%
Κόστος πωληθέντων	52.767.006	44.018.129	19,9%
Μικτά κέρδη	12.598.082	10.800.584	16,6%
Λοιπά λειτουργικά έσοδα	1.366.894	1.293.558	5,7%
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	10.509.135	9.693.286	8,4%
Χρηματοοικονομικές δαπάνες	591.125	587.659	0,6%
Λειτουργικά κέρδη	2.864.716	1.813.197	58,0%
Μη λειτουργικά έσοδα	24.346	31.235	-22,1%
Μη λειτουργικά έξοδα	15.551	49.315	-68,5%
Μη ενσωματωθείς αποσβέσεις	193.502	212.890	-9,1%
Καθαρά κέρδη	2.680.009	1.582.225	69,4%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Από τους δημοσιευμένους ισολογισμούς των ΑΕ και ΕΠΕ του εμπορίου, διαπιστώνεται ότι η επενδυτική δραστηριότητα των εταιρειών συνεχίστηκε και το 2021, η δε αξία των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου διαμορφώθηκε σε €742,5 εκατ. Παρά τις ιδιαίτερα δύσκολες και αντίξοες συνθήκες που δημιουργήθηκαν στην χώρα τα τελευταία χρόνια, λόγω της εμφάνισης της πανδημίας Covid-19 από το Μάρτιο του 2020, οι ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις προχώρησαν στην υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων και το 2021. Ειδικότερα, το ποσοστό αύξησης των ακαθάριστων παγίων διαμορφώθηκε σε 3,1%. Βεβαίως, θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο ρυθμός αύξησης των μικτών παγίων στοιχείων τη διετία 2020-2021 κυμαίνεται σε χαμηλότερα επίπεδα από τον αντίστοιχο ρυθμό αύξησης των προηγούμενων (προ πανδημίας) ετών.

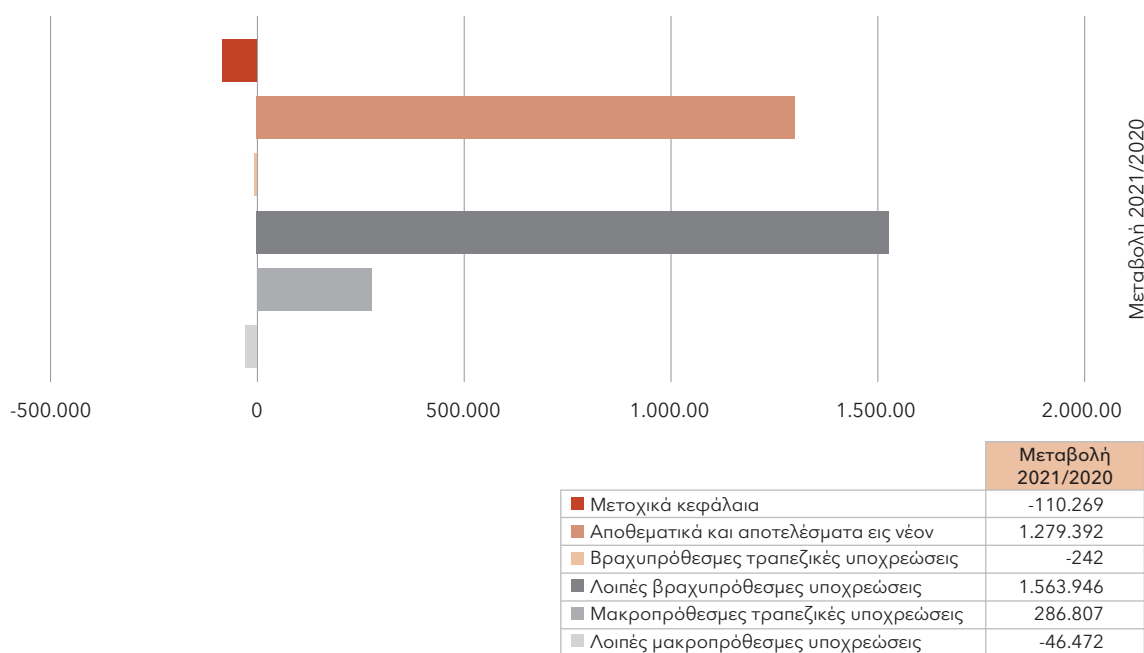
Το συνολικό ενεργητικό διευρύνθηκε κατά 7,3% το 2021/2020, ενώ τα συνολικά ίδια κεφάλαια των εμπορικών εταιρειών αυξήθηκαν κατά 9,3% την ίδια περίοδο. Η αύξηση του ενεργητικού προήλθε, σε μεγάλο βαθμό, από την αύξηση του κυκλοφορούντος ενεργητικού (11,1%) και κυρίως των απαιτήσεων (13,0%). Τα ρευστά διαθέσιμα ενισχύθηκαν κατά 6,2% ενώ τα καθαρά πάγια κατά 2,9% το τελευταίο έτος.

Το συνολικό χρέος των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ αυξήθηκε κατά 6,4% το 2021, μεταβολή που προήλθε κυρίως από την αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 8,3% και σε μικρότερο βαθμό από την ενίσχυση των μέσο-μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων (2,6%).

Ειδικότερα, οι μακροπρόθεσμες τραπεζικές υποχρεώσεις διευρύνθηκαν κατά 3,4% ενώ οι βραχυπρόθεσμες τραπεζικές οφειλές παρέμειναν ουσιαστικά στα ίδια επίπεδα (μεταβολή -0,01%).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2

Χρηματοδότηση της αύξησης του ενεργητικού των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021/2020 ('000 €)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης που προήλθε είτε από τράπεζες είτε (κυρίως) από λοιπούς πιστωτές “απορροφήθηκε” από το κυκλοφορούν ενεργητικό. Μικρότερο μέρος αυτών των κεφαλαίων χρηματοδότησε τις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Η (διαφαινόμενη) συγκράτηση των επιχειρήσεων για βραχυπρόθεσμο δανεισμό υποδηλώνει, ενδεχομένως, τάση βελτίωσης της ρευστότητας των επιχειρήσεων συγκριτικά με το προηγούμενο έτος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2		
Πηγές και χρήσεις των νέων κεφαλαίων των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ το 2021-2020 ('000 €)		
Πηγές νέων κεφαλαίων	Μεταβολή 2021/2020	Μερίδιο επί της μεταβολής του παθητικού
A.1 Μετοχικά κεφάλαια	-110.269	-3,7%
A.2 Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	1.279.392	43,0%
A. Ίδια κεφάλαια	1.169.123	39,3%
B.1 Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.563.704	52,6%
B.1.1 Βραχυπρόθεσμες τραπεζικές υποχρεώσεις	-242	0,0%
B.1.2 Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.563.946	52,6%
B.2 Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	240.335	8,1%
B.2.1 Μακροπρόθεσμες τραπεζικές υποχρεώσεις	286.807	9,6%
B.2.2 Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	-46.472	-1,6%
B. Υποχρεώσεις	1.804.039	60,7%
Αύξηση παθητικού	2.973.163	100,0%
Χρήσεις νέων κεφαλαίων	Μεταβολή 2021/2020	Μερίδιο επί της μεταβολής του ενεργητικού
Γ. Καθαρά πάγια	448.897	15,1%
Δ.1 Αποθέματα	572.409	19,3%
Δ.2 Βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις	1.620.589	54,5%
Δ. Κυκλοφορούν	2.192.998	73,8%
Ε. Διαθέσιμα	331.267	11,1%
Αύξηση ενεργητικού	2.973.163	100,0%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το 2021 σημειώθηκε εντυπωσιακή αύξηση της κερδοφορίας των ΑΕ και ΕΠΕ του εμπορίου. Ο δείκτης της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων διευρύνθηκε σημαντικά σε 19,6% το 2021 από 12,6% το προηγούμενο έτος.

Ο δείκτης της αποδοτικότητας των συνολικών κεφαλαίων διαμορφώθηκε σε 7,5% το 2021 από 5,4% το 2020. Επίσης, το περιθώριο καθαρού κέρδους ανήλθε σε 4,1% το 2021 από 2,9% το 2020.

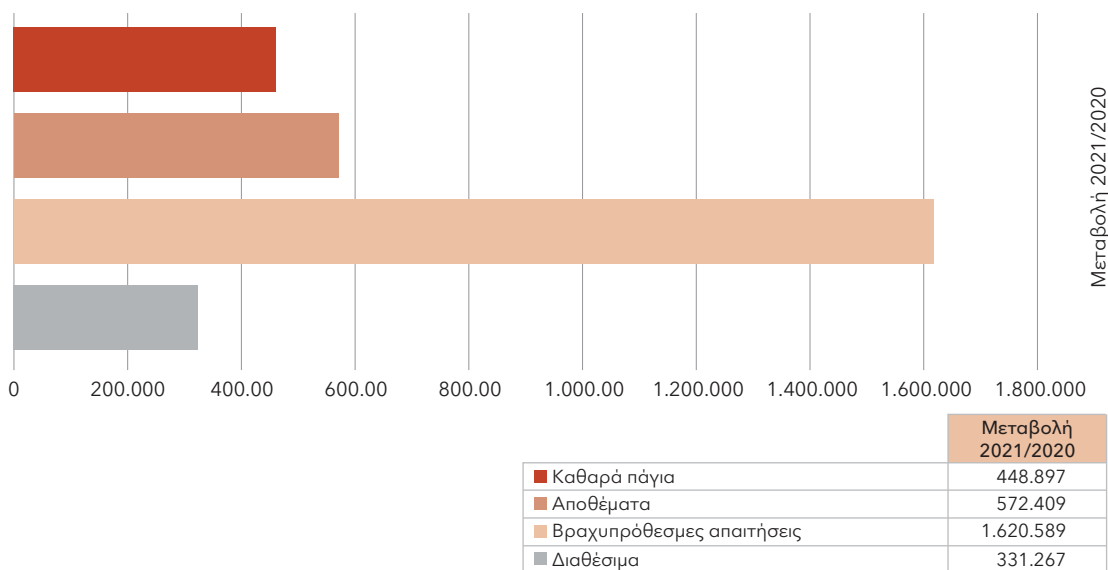
Από τους διαθέσιμους ισολογισμούς των ΑΕ και ΕΠΕ προκύπτει ότι, το 2021 το κυκλοφορούν και διαθέσιμο κεφάλαιο διευρύνθηκε συνολικά κατά 10,0% ενώ οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκαν με χαμηλότερο ρυθμό (8,3%). Συνδυασμένο

αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ήταν η οριακή βελτίωση της γενικής ρευστότητας σε 1,36 το 2021 από 1,34 το προηγούμενο έτος.

Περαιτέρω, από την επεξεργασία των στοιχείων διαπιστώνεται ότι το 65% περίπου των επιχειρήσεων παρουσίασαν είτε βελτίωση είτε στασιμότητα στη ρευστότητά τους το 2021, ενώ το υπόλοιπο 35% υπέστη επιδείνωση στη ρευστότητα (ανεξαρτήτως ποσοστού).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3

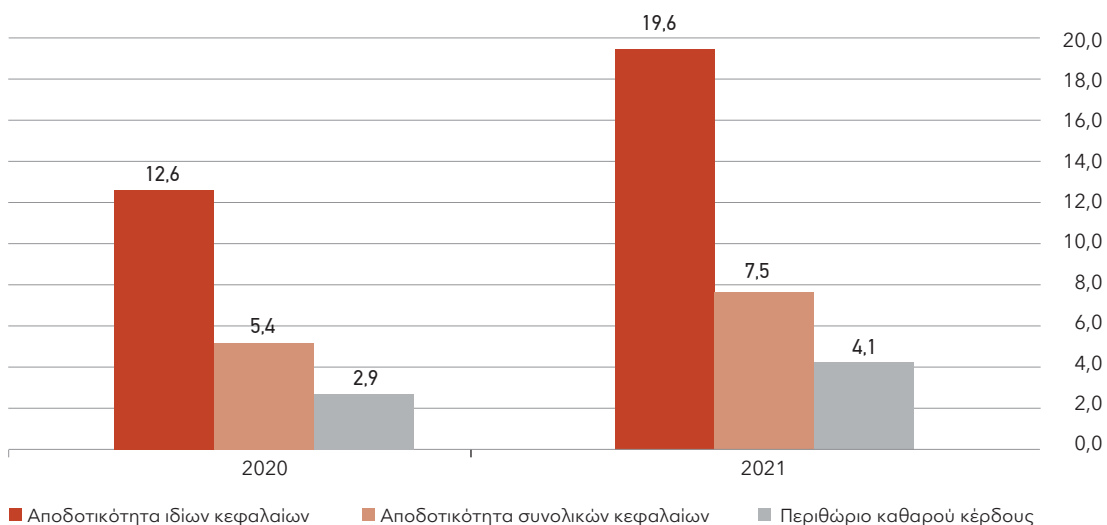
Αύξηση του ενεργητικού των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021/2020 ('000 €)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.4

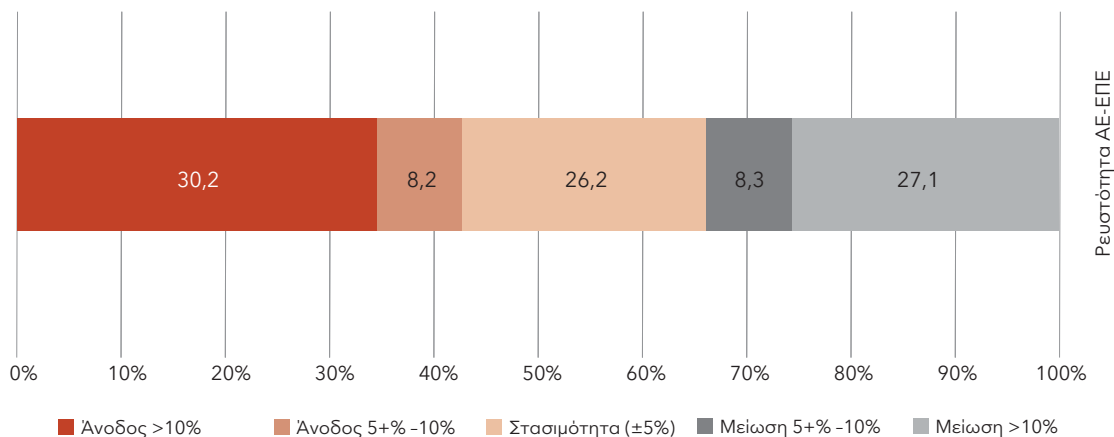
Αποδοτικότητα ιδίων και συνολικών κεφαλαίων και ποσοστό καθαρού κέρδους εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2020-2021 (%)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.5

Η ρευστότητα των επιχειρήσεων του ελληνικού εμπορίου: 2021
(% επιχειρήσεων)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

3.2. Ο οικονομικός απολογισμός για τις ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου το 2021

ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ 2021

Το 2021 οι συνολικές πωλήσεις των εταιρειών του εμπορίου κατέγραψαν σημαντική αύξηση κατά 19,2%, ενώ τα μικτά κέρδη ενισχύθηκαν με ελαφρώς μικρότερο ρυθμό (16,6%).

Αύξηση πωλήσεων εμφάνισαν και οι τρεις τομείς του εμπορίου το 2021, αλλά με διαφορετικό ρυθμό. Εντονότερη ήταν η άνοδος στον τομέα της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (27,3%), ακολούθησε το χονδρικό εμπόριο (22,0%) και το λιανικό εμπόριο (10,9%).

Το περιθώριο μικτού κέρδους στο εμπόριο (συνολικά) διαμορφώθηκε σε 19,3% το 2021, μειωμένο οριακά έναντι του 2020 (19,7%).

Το 2021 η κερδοφορία του συνόλου των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ κατέγραψε εντυπωσιακή αύξηση κατά 69,4%.

Κερδοφόροι ήταν και οι τρεις τομείς του εμπορίου το 2021. Ειδικότερα, στον τομέα της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών τα κέρδη υπερδιπλασιάστηκαν σε σχέση με το 2020 (αύξηση 143,4%), στο χονδρικό εμπόριο το καθαρό αποτέλεσμα ενισχύθηκε κατά 66,4% και στο λιανικό κατά 65,8%.

Το περιθώριο καθαρού κέρδους διαμορφώθηκε σε 4,1% το 2021 από 2,9% το προηγούμενο έτος. Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων ανήλ-

θε σε 19,6% το 2021, αυξημένη κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2020 (12,6%).

Η αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες εταιρείες αυξήθηκε σε 4,53:1 το 2021, από 2,51:1 το 2020.

Ο ρυθμός αύξησης του συνολικού ενεργητικού των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ διαμορφώθηκε σε 7,3% το τελευταίο έτος. Η μεταβολή αυτή προήλθε, κατά κύριο λόγο, από την αύξηση του κυκλοφορούντος ενεργητικού (11,1%) και κυρίως των απαιτήσεων (13,0%). Τα ρευστά διαθέσιμα ενισχύθηκαν κατά 6,2% ενώ τα καθαρά πάγια στοιχεία κατέγραψαν αύξηση 2,9%.

Διεύρυνση του ενεργητικού το 2021 σημειώθηκε στο χονδρικό (10,7%) και λιανικό (3,0%) εμπόριο, ενώ στον τομέα της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών το ενεργητικό κατέγραψε μικρή μείωση (κατά 1,2%).

Αύξηση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου των εμπορικών επιχειρήσεων καταγράφεται και το 2021, με την αξία αυτών να ανέρχεται σε €742,5 εκατ.

Τα ίδια κεφάλαια του συνόλου των εμπορικών εταιρειών ενισχύθηκαν κατά 9,3% το 2021 σε σχέση με το 2020. Αύξηση παρουσίασαν και οι τρεις τομείς του εμπορίου. Ειδικότερα, στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών το ποσοστό ανόδου των ιδίων κεφαλαίων διαμορφώθηκε στο 12,9%, στο χονδρικό εμπόριο στο 10,2% και στο λιανικό η αύξηση ήταν 6,6%.

Το συνολικό χρέος των εταιρειών Α.Ε. και ΕΠΕ ενισχύθηκε κατά 6,4% το 2021/2020, μεταβολή που προήλθε κυρίως από την αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 8,3%. Οι μεσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις διευρύνθηκαν κατά 2,6%.

Η δανειακή επιβάρυνση βελτιώθηκε, ελαφρώς, σε 68,5% το 2021 από 69,1% το 2020.

Η γενική ρευστότητα παρουσίασε οριακή βελτίωση, διαμορφούμενη σε 1,36 το 2021.

3.2.1. Οι πωλήσεις και η κερδοφορία των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου το 2021

Από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων χρήσης (έτους 2021) που έχουν δημοσιευθεί και υπάρχουν στο αρχείο της ICAP CRIF, διαφαίνεται εικόνα σημαντικής αύξησης των πωλήσεων και της κερδοφορίας των εμπορικών εταιρειών.

Συγκεκριμένα, από τα διαθέσιμα δημοσιευμένα αποτελέσματα χρήσεως 5.847 εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ, προκύπτει αύξηση του κύκλου εργασιών κατά 19,2% (ή €10,5 δισ.) το 2021/2020, οι δε συνολικές πωλήσεις τους διαμορφώθηκαν σε €65,4 δισ. το 2021 (από €54,8 δισ. το 2020).

Αύξηση πωλήσεων καταγράφηκε και στους τρεις κύριους τομείς του εμπορίου, με διαφορετικό όμως ρυθμό. Εντονότερη ήταν η ποσοστιαία άνοδος στον τομέα της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών όπου οι πωλήσεις ενισχύθηκαν κατά 27,3%. Ακολουθεί το χονδρικό εμπόριο με άνοδο του κύκλου εργασιών κατά 22,0% και έπεται ο τομέας του λιανικού εμπορίου με αντίστοιχο ποσοστό μεταβολής 10,9%.

Αξιοσημείωτο είναι ότι, όλοι οι κλάδοι του εμπορίου (και οι 18) εμφάνισαν αύξηση των πωλήσεων τους το 2021 σε σχέση με το 2020. Σε απόλυτα μεγέθη, τη μεγαλύτερη αύξηση εμφανίζουν κλάδοι κυρίως του χονδρικού εμπορίου και συγκεκριμένα το Χ/Ε καυσίμων και χημικών (κατά €3,2 δισ. ή 31,9%), το Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης (κατά €1,3 δισ. ή 13,3%), το Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (€1,1 δισ. ή 21,6%) και το Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων (€1,0 δισ. ή 45,8%).

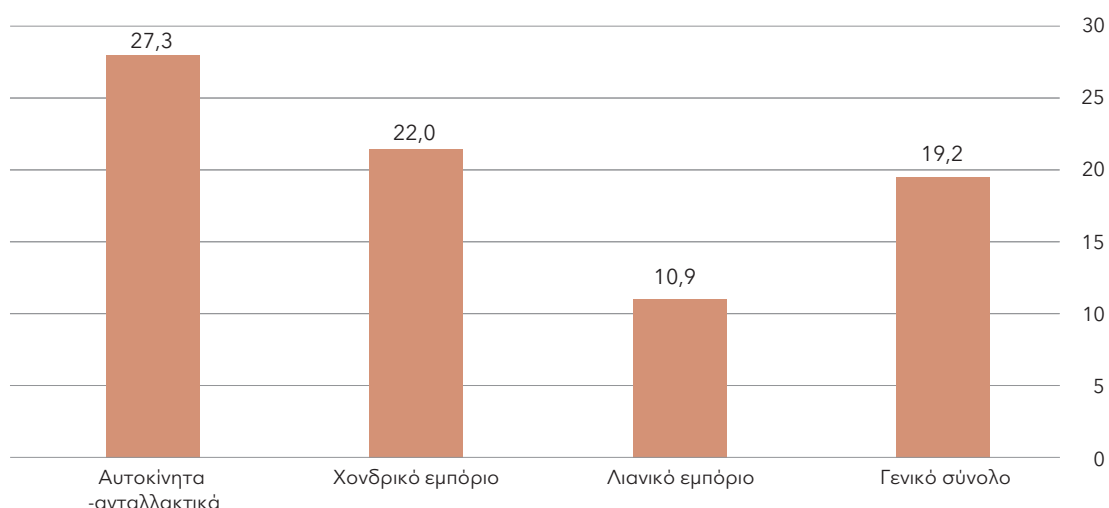
Την υψηλότερη ποσοστιαία αύξηση εμφάνισαν κατά σειρά: το χονδρικό εμπόριο λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων (45,8%), το λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης (35,2%), το χονδρικό εμπόριο προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής (33,5%), το χονδρικό εμπόριο καυσίμων και χημικών (31,9%) και το λιανικό εμπόριο Η/Υ, μηχανών γραφείου (31,4%). Τη χαμηλότερη ποσοστιαία αύξηση πωλήσεων εμφάνισε ο κλάδος των Σουπερμάρκετ (2,7%).⁴

ΠΩΛΗΣΕΙΣ 2021

Σημαντική αύξηση πωλήσεων εμφάνισαν και οι τρεις τομείς του εμπορίου το 2021, αλλά με διαφορετικό ρυθμό. Εντονότερη ήταν η αύξηση στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.6

Ρυθμός μεταβολής των πωλήσεων: 2021/2020 - Ανάλυση κατά τομέα (%)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

4. Το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης των πωλήσεων (περίπου το 65%) στα Σουπερμάρκετ οφείλεται σε μεγάλη αλυσίδα του κλάδου, η οποία αύξησε τις πωλήσεις της κατά €168,85 εκατ. το 2021/2020.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3			
Οι πωλήσεις των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020			
Κατανομή κατά τομέα και κλάδο ('000 €)			
Κλάδος	2021	2020	Μεταβολή 2021/2020
Αυτοκίνητα	3.575.458	2.766.983	29,2%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	866.174	723.057	19,8%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	4.441.632	3.490.040	27,3%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	1.154.097	864.504	33,5%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	7.576.007	6.699.762	13,1%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	11.278.481	9.954.543	13,3%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	13.050.686	9.893.058	31,9%
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	3.241.527	2.223.999	45,8%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	6.321.418	5.200.330	21,6%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	1.391.871	1.249.294	11,4%
Χονδρικό εμπόριο	44.014.086	36.085.489	22,0%
Σουπερμάρκετ	10.030.557	9.768.172	2,7%
Πολυκαταστήματα	325.029	262.575	23,8%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	218.414	191.326	14,2%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	1.131.801	837.244	35,2%
Λ/Ε καλλυντικών	332.151	297.645	11,6%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	525.917	430.357	22,2%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	1.370.594	1.043.073	31,4%
Λ/Ε καυσίμων	1.198.330	976.042	22,8%
Λοιπό Λ/Ε	1.776.567	1.436.846	23,6%
Λιανικό εμπόριο	16.909.360	15.243.279	10,9%
Γενικό σύνολο	65.365.079	54.818.809	19,2%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Μικτά, λειτουργικά και καθαρά κέρδη

Αύξηση καταγράφεται και στο επίπεδο των μικτών κερδών των ελληνικών εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ το τελευταίο έτος, σε χαμηλότερο όμως ποσοστό από το αντίστοιχο των πωλήσεων. Συγκεκριμένα, τα μικτά κέρδη διαμορφώθηκαν σε περίπου €12,6 δισ. το 2021, αυξημένα κατά 16,6% σε ετήσια βάση.

Το τελευταίο εξεταζόμενο έτος τα μικτά κέρδη των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ ενισχύθηκαν και στους τρεις τομείς του εμπορίου, ωστόσο πιο έντονη ήταν η άνοδος στον τομέα της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (+23,4%). Ακολουθεί η αύξηση στο χονδρικό εμπόριο (+18,0%) και έπεται το λιανικό εμπόριο (+13,5%).

Αξίζει να αναφερθεί ότι και οι 18 συνολικά κλάδοι του εμπορίου εμφάνισαν αύξηση της μικτής κερδοφορίας τους. Τα υψηλότερα ποσοστά ανόδου (άνω του 30%), εμφάνισαν τέσσερις κλάδοι και συγκεκριμένα: το λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης (+38,9%), το χονδρικό εμπόριο λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων (+36,9%), το λοιπό λιανικό

νικό εμπόριο (+34,5%) και το λιανικό εμπόριο Η/Υ, μηχανών γραφείου (+34,4%). Το χαμηλότερο ποσοστό αύξησης των μικτών κερδών εμφάνισε ο κλάδος των Σουπερμάρκετ (+3,1%) και ακολούθησε το λιανικό εμπόριο καυσίμων (+7,3%). Σε απόλυτα μεγέθη, την υψηλότερη αύξηση εμφανίζουν κλάδοι κυρίως του χονδρικού εμπορίου (ένδυσης, υπόδησης και ειδών οικιακής χρήσης, καθώς και μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4

Τα μικτά κέρδη των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020
Κατανομή κατά τομέα και κλάδο ('000 €)

Κλάδος	2021	2020	Μεταβολή 2021/2020
Αυτοκίνητα	496.697	396.125	25,4%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	207.224	174.422	18,8%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	703.921	570.547	23,4%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	201.740	158.432	27,3%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1.308.652	1.142.086	14,6%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	2.833.557	2.541.207	11,5%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	930.417	750.662	23,9%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	609.063	444.738	36,9%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	1.331.217	1.069.608	24,5%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	281.491	246.880	14,0%
Χονδρικό εμπόριο	7.496.137	6.353.612	18,0%
Σουπερμάρκετ	2.458.803	2.384.319	3,1%
Πολυκαταστήματα	108.291	85.217	27,1%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	67.076	56.610	18,5%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	486.957	350.626	38,9%
Λ/Ε καλλυντικών	97.909	84.565	15,8%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	178.667	149.486	19,5%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	200.542	149.176	34,4%
Λ/Ε καυσίμων	115.003	107.215	7,3%
Λοιπό Λ/Ε	684.776	509.212	34,5%
Λιανικό εμπόριο	4.398.024	3.876.425	13,5%
Γενικό σύνολο	12.598.082	10.800.584	16,6%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Επισημαίνεται όμως ότι, λόγω της χαμηλότερης ποσοστιαίας αύξησης των μικτών κερδών συγκριτικά με εκείνη των πωλήσεων, το περιθώριο μικτού κέρδους συρρικνώθηκε οριακά σε 19,3% το 2021 από 19,7% το 2020. Ο συγκεκριμένος δείκτης βελτιώθηκε ελαφρώς μόνο στο λιανικό εμπόριο (κατά 0,6 ποσ. μονάδες). Αντίθετα, οριακή μείωση εμφάνισε ο δείκτης στο χονδρικό εμπόριο (-0,6 ποσ. μονάδες) και στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (-0,5 ποσ. μονάδες).

Αναλυτικότερα, μείωση (έστω και οριακή) του δείκτη σημειώθηκε το 2021 σε οκτώ κλάδους, από τους 18 συνολικά. Στους υπόλοιπους δέκα κλάδους το περιθώριο μικτού κέρδους παρουσίασε ελαφρά βελτίωση. Το λιανικό εμπόριο διατηρεί τον υψηλότερο δείκτη διαχρονικά (26,0% το 2021), ακολουθεί ο τομέας του χονδρικού εμπορίου (17,0%) και έπεται ο τομέας της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (15,8%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5		
Ποσοστό μικτού κέρδους των ΑΕ και ΕΠΕ κατά τομέα και κλάδο: 2021-2020		
Κλάδος	2021	2020
Αυτοκίνητα	13,9%	14,3%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	23,9%	24,1%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	15,8%	16,3%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	17,5%	18,3%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	17,3%	17,0%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	25,1%	25,5%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	7,1%	7,6%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	18,8%	20,0%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	21,1%	20,6%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	20,2%	19,8%
Χονδρικό εμπόριο	17,0%	17,6%
Σουπερμάρκετ	24,5%	24,4%
Πολυκαταστήματα	33,3%	32,5%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	30,7%	29,6%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	43,0%	41,9%
Λ/Ε καλλυντικών	29,5%	28,4%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	34,0%	34,7%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	14,6%	14,3%
Λ/Ε καυσίμων	9,6%	11,0%
Λοιπό Λ/Ε	38,5%	35,4%
Λιανικό εμπόριο	26,0%	25,4%
Γενικό σύνολο	19,3%	19,7%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Στο επίπεδο της λειτουργικής κερδοφορίας του εμπορίου οι εξελίξεις ήταν ιδιαίτερα θετικές το 2021. Τα συνολικά λειτουργικά κέρδη διαμορφώθηκαν σε €2,86 δισ. το 2021, καταγράφοντας εντυπωσιακή άνοδο κατά 58% σε σχέση με το 2020. Η αύξηση των μικτών κερδών κατά 16,6% (ή κατά €1,8 δισ.) σε συνδυασμό με τη μικρότερη αύξηση των λοιπών λειτουργικών εξόδων (κατά 8,4%), καθώς και την οριακή άνοδο (+0,6%) των χρηματοοικονομικών δαπανών συνετέλεσαν στην σημαντική διεύρυνση της λειτουργικής κερδοφορίας. Επιπλέον, ενισχυμένα ήταν και τα λοιπά λειτουργικά έσοδα (+5,7%) του συνόλου των εμπορικών επιχειρήσεων το 2021/2020.

Σε επίπεδο τομέων, κατακόρυφη ποσοστιαία αύξηση (κατά 97,1%), εμφάνισαν τα λειτουργικά αποτελέσματα του τομέα της εμπορίας αυτοκινήτων και ανταλλακτικών. Σημαντική άνοδο κατά 64,2% κατέγραψε το χονδρικό εμπόριο, ενώ τα λειτουργικά αποτελέσματα του λιανικού εμπορίου διευρύνθηκαν κατά 34,6% το 2021/2020.

Σε απόλυτα μεγέθη, την υψηλότερη αύξηση καταγράφει το χονδρικό εμπόριο (κατά €791,8 εκατ.), και ακολουθούν το λιανικό εμπόριο (€168,0 εκατ.) και το εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (€91,8 εκατ.).

Τα υψηλότερα οργανικά κέρδη (σε απόλυτα μεγέθη) εμφανίζει το χονδρικό εμπόριο, ακολουθεί το λιανικό εμπόριο και έπεται ο τομέας της εμπορίας αυτοκινήτων-ανταλλακτικών.

Από πλευράς κλάδων, θετική μεταβολή στο λειτουργικό αποτέλεσμα κατά το 2021 εμφανίζουν 16 από τους 18 συνολικά κλάδους.

Σημαντική ποσοστιαία αύξηση των λειτουργικών κερδών κατέγραψε η πλειονότητα των κλάδων του εμπορίου. Ιδιαίτερα υψηλή ήταν η αύξηση στο χονδρικό εμπόριο καυσίμων και χημικών καθώς και στο λιανικό εμπόριο οικιακών συσκευών. Την μεγαλύτερη αύξηση σε απόλυτα μεγέθη κατέγραψαν κλάδοι κυρίως του χονδρικού εμπορίου και συγκεκριμένα το Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης (κατά €176,3 εκατ.), το Χ/Ε καυσίμων και χημικών (€170,9 εκατ.) και το Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (€161,6 εκατ.). Τη χαμηλότερη ποσοστιαία αύξηση εμφάνισε το λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών καπνού (4,4%) και ο κλάδος των Σουπερμάρκετ (7,6%).⁵

Από την άλλη πλευρά, μείωση των λειτουργικών κερδών εμφάνισε το λιανικό εμπόριο καλλυντικών (κατά €27,3 εκατ. ή -71,3%)⁶. Επίσης, το λιανικό εμπόριο Η/Υ, μηχανών γραφείου παρουσίασε αρνητικό λειτουργικό αποτέλεσμα και τα δύο έτη, το οποίο επιδεινώθηκε σημαντικά το 2021 (αύξηση ζημιών κατά 110,8%)⁷. Ο κλάδος των πολυκαταστημάτων εμφάνισε θετικό λειτουργικό αποτέλεσμα το 2021, ενώ το προηγούμενο έτος ήταν αρνητικό.⁸

5. Η βελτίωση των λειτουργικών κερδών (κατά €30 εκατ. περίπου) μιας μεγάλης αλυσίδας Σουπερμάρκετ το 2021 είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση της κερδοφορίας του κλάδου το τελευταίο έτος. Εάν εξαιρεθεί η συγκεκριμένη εταιρεία, τότε τα λειτουργικά κέρδη του κλάδου εμφανίζονται μειωμένα κατά 8,3% το 2021/2020.

6. Η μετατροπή του θετικού λειτουργικού και καθαρού αποτελέσματος του 2020 σε ζημιογόνο το 2021 μιας μεγάλης εταιρείας του κλάδου των καλλυντικών (λόγω της σημαντικής μείωσης των λειτουργικών της εσόδων κατά €43 εκατ.), οδήγησε στη δραστική επιδείνωση της λειτουργικής και καθαρής κερδοφορίας του κλάδου το 2021. Εάν δεν είχε συμπεριληφθεί στο δείγμα η συγκεκριμένη εταιρεία, τότε ο κλάδος των καλλυντικών θα παρουσίαζε σημαντική αύξηση της κερδοφορίας του (λειτουργικής και καθαρής).

7. Ο διπλασιασμός των ζημιών μιας μεγάλης εταιρείας του κλάδου το 2021/2020 (λόγω της μεγάλης ανόδου των λειτουργικών της δαπανών) οδήγησε στη σημαντικότερη αύξηση των ζημιών του κλάδου των Η/Υ & μηχανών γραφείου. Εάν απουσίαζε από το δείγμα η συγκεκριμένη εταιρεία, τότε το λειτουργικό και καθαρό αποτέλεσμα του κλάδου θα ήταν θετικό και για τα δύο έτη.

8. Η σημαντική βελτίωση της λειτουργικής και (προ φόρου) κερδοφορίας μιας μεγάλης εταιρείας του κλάδου συνέβαλε καθοριστικά στη διαμόρφωση θετικού λειτουργικού αποτελέσματος για τον κλάδο των πολυκαταστημάτων το 2021 και στη σημαντική μείωση των ζημιών του (βλ. πίνακα 3.8).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.6 Τα λειτουργικά κέρδη των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020 Κατανομή κατά τομέα και κλάδο ('000 €)			
Κλάδος	2021	2020	Μεταβολή 2021/2020
Αυτοκίνητα	135.508	61.940	118,8%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	50.758	32.565	55,9%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	186.266	94.505	97,1%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	58.825	38.627	52,3%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	313.059	202.476	54,6%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	774.646	598.372	29,5%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	171.506	573	29.848,3%
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	220.705	91.945	140,0%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	426.900	265.274	60,9%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	59.924	36.531	64,0%
Χονδρικό εμπόριο	2.025.566	1.233.798	64,2%
Σουπερμάρκετ	233.054	216.642	7,6%
Πολυκαταστήματα	1.696	-9.426	118,0%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	4.494	4.306	4,4%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	125.224	61.169	104,7%
Λ/Ε καλλυντικών	11.016	38.315	-71,3%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	35.208	3.216	994,8%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	-29.015	-13.761	-110,8%
Λ/Ε καυσίμων	14.778	8.894	66,2%
Λοιπό Λ/Ε	256.431	175.540	46,1%
Λιανικό εμπόριο	652.885	484.894	34,6%
Γενικό σύνολο	2.864.716	1.813.197	58,0%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Σχετικά με το ποσοστό λειτουργικού κέρδους, λόγω της υψηλότερης αύξησης των λειτουργικών κερδών από την αντίστοιχη των πωλήσεων, το περιθώριο λειτουργικού κέρδους βελτιώθηκε σε 4,4% το 2021 από 3,3% το 2020. Ο συγκεκριμένος δείκτης παρουσίασε αύξηση και στους τρεις τομείς του εμπορίου. Ειδικότερα, στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών ο δείκτης βελτιώθηκε κατά 1,5 ποσ. μονάδες, στο χονδρικό εμπόριο αυξήθηκε κατά 1,2 ποσ. μονάδες, ενώ χαμηλότερη (+0,7 ποσ. μον.) ήταν η διεύρυνση του δείκτη στο λιανικό εμπόριο.

Από κλαδικής σκοπιάς, μείωση σημείωσε ο δείκτης σε 3 από τους 18 συνολικά κλάδους, με τη μεγαλύτερη πτώση να καταγράφει το λιανικό εμπόριο καλλυντικών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.7
Περιθώριο λειτουργικού κέρδους των ΑΕ και ΕΠΕ κατά τομέα και κλάδο: 2021-2020

Κλάδος	2021	2020
Αυτοκίνητα	3,8%	2,2%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	5,9%	4,5%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	4,2%	2,7%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	5,1%	4,5%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	4,1%	3,0%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	6,9%	6,0%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	1,3%	0,0%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	6,8%	4,1%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	6,8%	5,1%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	4,3%	2,9%
Χονδρικό εμπόριο	4,6%	3,4%
Σουπερμάρκετ	2,3%	2,2%
Πολυκαταστήματα	0,5%	-3,6%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	2,1%	2,3%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	11,1%	7,3%
Λ/Ε καλλυντικών	3,3%	12,9%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	6,7%	0,7%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	-2,1%	-1,3%
Λ/Ε καυσίμων	1,2%	0,9%
Λοιπό Λ/Ε	14,4%	12,2%
Λιανικό εμπόριο	3,9%	3,2%
Γενικό σύνολο	4,4%	3,3%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ 2021

Το 2021 η κερδοφορία (προ φόρων) του συνόλου των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ κατέγραψε εντυπωσιακή αύξηση κατά 69,4%.

Το περιθώριο καθαρού κέρδους διευρύνθηκε σε 4,1% το 2021 από 2,9% το 2020.

Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων αυξήθηκε σημαντικά σε 19,6% το 2021 από 12,6% το προηγούμενο έτος.

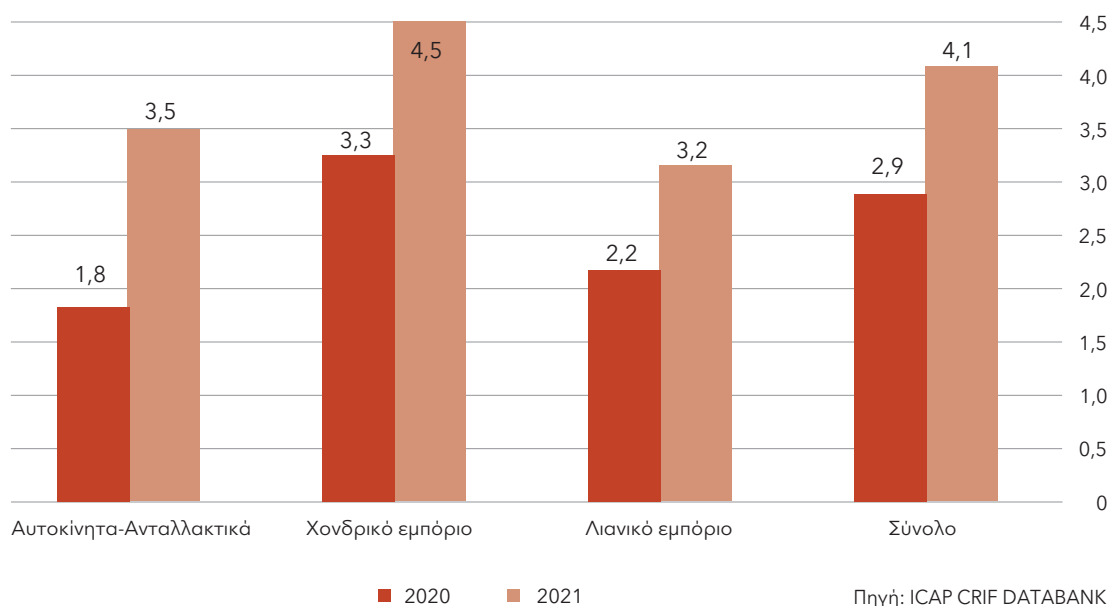
Η αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες εταιρείες διαμορφώθηκε σε 4,53:1 το 2021 από 2,51:1 το 2020.

Κερδοφόρο ήταν το τελικό καθαρό αποτέλεσμα και στους τρεις τομείς του εμπορίου το 2021, αυξημένο σημαντικά σε σχέση με το 2020. Στον τομέα

της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών τα κέρδη υπερδιπλασιάστηκαν (αύξηση 143,4%), στο χονδρικό εμπόριο το καθαρό αποτέλεσμα ενισχύθηκε κατά 66,4% και στο λιανικό κατά 65,8%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.7

Ποσοστό καθαρού κέρδους των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2020-2021 - Ανάλυση κατά τομέα (%)

Το 2021 η συνολική κερδοφορία των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ παρουσίασε εντυπωσιακή αύξηση, τα δε κέρδη (προ φόρων) διαμορφώθηκαν σε €2,68 δισ., ενισχυμένα κατά 69,4% σε σχέση με το 2020.

Θετικό είναι το γεγονός ότι και οι τρεις τομείς του εμπορίου ήταν κερδοφόροι την τελευταία διετία, παρουσιάζοντας σημαντικότερη βελτίωση στα αποτελέσματά τους. Ειδικότερα, ιδιαίτερα υψηλή ήταν η αύξηση της κερδοφορίας του τομέα των αυτοκινήτων - ανταλλακτικών, τα κέρδη του οποίου υπερδιπλασιάστηκαν (+143,4%) το 2021/2020. Ακολούθησε ο τομέας του χονδρικού εμπορίου καταγράφοντας αύξηση κερδών 66,4% και έπεται, με μικρή διαφορά, το λιανικό εμπόριο με 65,8%.

Όσον αφορά στην κλαδική κατανομή, σημαντικό είναι ότι 15 από τους 18 συνολικά κλάδους του εμπορίου κατέγραψαν αύξηση κερδών το 2021, ένας κλάδος παρουσίασε μείωση του κερδοφόρου αποτελέσματος το τελευταίο έτος, ενώ δύο κλάδοι ήταν ζημιογόνοι τόσο το 2021 όσο και το 2020. Συγκεκριμένα, πρόκειται για τον κλάδο των πολυκαταστημάτων ο οποίος όμως κατάφερε να περιορίσει της ζημιές του κατά 50,9% το 2021 σε σχέση με το 2020,⁹ καθώς και τον κλάδο του λιανικού εμπορίου Η/Υ & μηχανών γραφείου ο οποίος κατέγραψε σημαντική αύξηση του ζημιογόνου

9. Η βελτίωση της κερδοφορίας (κατά €11 εκατ. περίπου) μιας μεγάλης εταιρείας (πολυκαταστήματος) συνέβαλε στη σημαντική μείωση των ζημιών στον κλάδο το 2021/2020.

αποτελέσματος κατά 109,2%.¹⁰ Ο κλάδος των καλλυντικών παρουσίασε σημαντική μείωση των κερδών του κατά 72,1%.¹¹

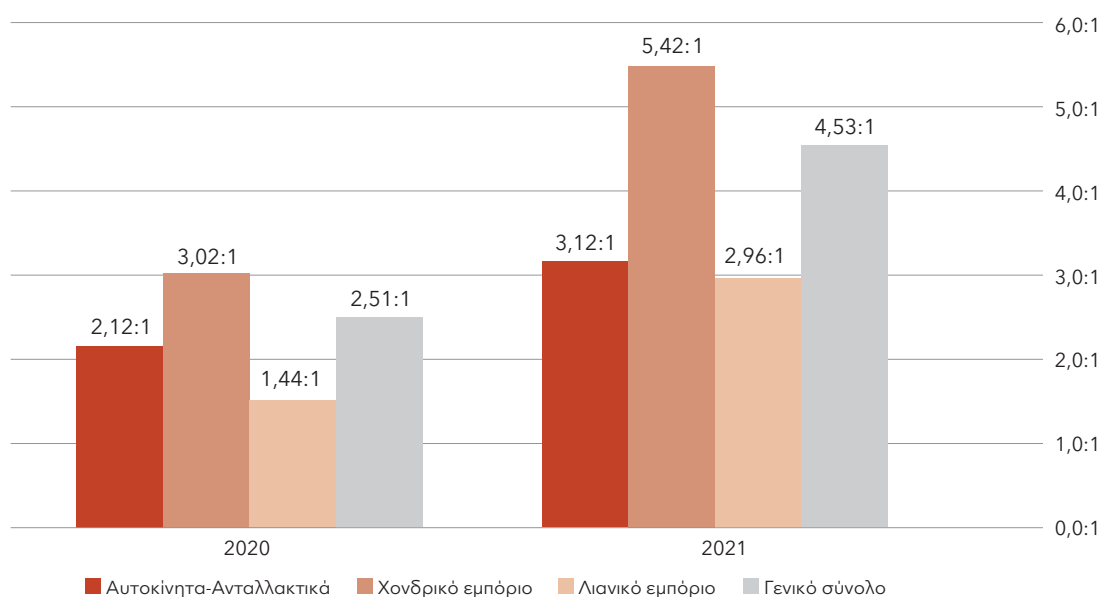
Σχετικά με την ετήσια μεταβολή του τελικού καθαρού αποτελέσματος, κατακόρυφη ήταν η ποσοστιαία αύξηση των κερδών το 2021 σε αρκετούς κλάδους του εμπορίου, κυρίως δε στο χονδρικό εμπόριο καυσίμων και χημικών, στο λιανικό εμπόριο οικιακών συσκευών και στο λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης.

Σε απόλυτα μεγέθη, τη μεγαλύτερη αύξηση παρουσίασαν κλάδοι του χονδρικού εμπορίου και συγκεκριμένα το Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης (κατά €170,8 εκατ.), το Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (€170,5 εκατ.) και το Χ/Ε καυσίμων και χημικών (163,8 εκατ.).

Τα υψηλότερα κέρδη, προ φόρου, εμφανίζει ο κλάδος του χονδρικού εμπορίου ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης (€767,7 εκατ.) και ακολουθούν κατά σειρά το χονδρικό εμπόριο μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (€407,9 εκατ.), το χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών, καπνού (€303,2 εκατ.) και τα Σουπερμάρκετ (€228,8 εκατ.).¹²

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.8

Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ: 2020-2021

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

10. Η σημαντική αύξηση των ζημιών του λιανικού εμπορίου Η/Υ & μηχανών γραφείου οφείλεται ουσιαστικά σε μία μεγάλη εταιρεία, η οποία εμφάνισε διπλασιασμό των ζημιών της το 2021/2020. Εάν η εταιρεία δεν είχε συμπεριληφθεί στο δείγμα τότε το καθαρό αποτέλεσμα του κλάδου θα ήταν θετικό και για τα δύο έτη.

11. Η σημαντική μείωση των κερδών του κλάδου οφείλεται ουσιαστικά σε μεγάλη εταιρεία εμπορίας καλλυντικών η οποία κατέγραψε ζημιές το 2021 (€2,6 εκατ.) ενώ το 2020 το τελικό καθαρό αποτέλεσμα της ήταν θετικό (€34,0 εκατ.).

12. Η αύξηση των κερδών (κατά €30 εκατ. περίπου) το 2021 μιας μεγάλης αλυσίδας Σουπερμάρκετ είχε σαν συνέπεια τη βελτίωση του κερδοφόρου αποτελέσματος του κλάδου. Εάν απουσίαζε η συγκεκριμένη εταιρεία τότε η κερδοφορία του κλάδου θα ήταν μειωμένη κατά 4% το 2021/2020.

Σχετικά με το περιθώριο καθαρού κέρδους, σε επίπεδο τομέων το υψηλότερο ποσοστό εμφάνισε το 2021 το χονδρικό εμπόριο (4,5%), ακολούθησε το εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (3,5%) και ο τομέας του λιανικού εμπορίου (3,2%).

Από κλαδικής πλευράς 16 κλάδοι, από τους 18 συνολικά, εμφανίζουν θετικό δείκτη το τελευταίο έτος. Το υψηλότερο ποσοστό καθαρού κέρδους το 2021 αντιστοιχεί στον κλάδο του λοιπού λιανικού εμπορίου (12,5%) και ακολουθούν το χονδρικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης (6,8%), το χονδρικό εμπόριο λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων (6,6%), το λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης (6,6%) και το χονδρικό εμπόριο μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (6,5%).

Τα χαμηλότερα (θετικά) περιθώρια εμφανίζουν το λιανικό εμπόριο καυσίμων (1,2%), το χονδρικό εμπόριο καυσίμων και χημικών (1,3%) και το λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών, καπνού (1,7%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.8			
Τα προ φόρου κέρδη των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020			
Κατανομή κατά τομέα και κλάδο (€ '000)			
Κλάδος	2021	2020	Μεταβολή 2021/2020
Αυτοκίνητα	105.454	31.815	231,5%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	50.297	32.184	56,3%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	155.750	63.999	143,4%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	57.098	37.323	53,0%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	303.182	192.997	57,1%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	767.716	596.935	28,6%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	167.512	3.762	4.352,4%
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	215.449	84.412	155,2%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	407.938	237.392	71,8%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	58.932	35.778	64,7%
Χονδρικό εμπόριο	1.977.827	1.188.599	66,4%
Σουπερμάρκετ	228.784	204.822	11,7%
Πολυκαταστήματα	-10.393	-21.148	50,9%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	3.654	3.508	4,2%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	74.176	9.065	718,2%
Λ/Ε καλλυντικών	10.605	37.946	-72,1%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	32.686	994	3.187,6%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	-29.242	-13.977	-109,2%
Λ/Ε καυσίμων	14.360	8.392	71,1%
Λοιπό Λ/Ε	221.801	100.024	121,7%
Λιανικό εμπόριο	546.432	329.627	65,8%
Γενικό σύνολο	2.680.009	1.582.225	69,4%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η διαμόρφωση των αποτελεσμάτων των εμπορικών εταιρειών την τελευταία διετία είχε σαν αποτέλεσμα τη διεύρυνση του κερδοφόρου τμήματος των ΑΕ και ΕΠΕ. Συγκεκριμένα, οι κερδοφόρες εταιρείες κάλυψαν το 81,9% του συνόλου των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ του δείγματος το 2021 (71,5% το 2020), η δε αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες εταιρείες διαμορφώθηκε σε 4,53:1 το 2021, από 2,51:1 το 2020.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.9					
Αριθμός εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020 – Κατανομή κατά τύπο κερδοφορίας					
Κερδοφόρες		Ζημιογόνες		Σύνολο	
2021	2020	2021	2020	2021	2020
4.790	4.179	1.057	1.668	5.847	5.847

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Από τομεακής πλευράς, η υψηλότερη αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες εταιρείες το 2021 διαμορφώθηκε στο χονδρικό εμπόριο (5,42:1). Αντίθετα, το δυσμενέστερο δείκτη εμφάνισε το λιανικό εμπόριο (2,96:1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10		
Αναλογία κερδοφόρων προς ζημιογόνες εταιρείες: 2021-2020		
Ανάλυση κατά τομέα και κλάδο		
Κλάδος	2021	2020
Αυτοκίνητα	3,03:1	1,63:1
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	3,29:1	3,53:1
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	3,12:1	2,12:1
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	5,59:1	4,47:1
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	4,57:1	2,34:1
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	4,77:1	2,55:1
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	5,86:1	3,65:1
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	5,77:1	3,03:1
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	7,02:1	4,38:1
Άλλο χονδρικό εμπόριο	7,07:1	2,89:1
Χονδρικό εμπόριο	5,42:1	3,02:1
Σουπερμάρκετ	3,40:1	1,75:1
Πολυκαταστήματα	1,00:1	0,20:1
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1,74:1	1,46:1
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης και ειδών οικιακής χρήσης	2,44:1	0,73:1
Λ/Ε καλλυντικών	2,62:1	1,76:1
Λ/Ε οικιακών συσκευών	3,44:1	2,08:1
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	5,67:1	3,62:1
Λ/Ε καυσίμων	5,88:1	3,23:1
Λοιπό Λ/Ε	3,15:1	1,43:1
Λιανικό εμπόριο	2,96:1	1,44:1
Γενικό σύνολο	4,53:1	2,51:1

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

3.2.2. Η κεφαλαιουχική διάρθρωση των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου το 2021

Η ανάπτυξη του ενεργητικού

Από το δείγμα των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ, με διαθέσιμους ισολογισμούς για το 2021, προκύπτει ότι τα συνολικά κεφάλαια των εμπορικών εταιρειών ενισχύθηκαν κατά 7,3% το τελευταίο έτος. Η εξέλιξη αυτή προήλθε, σε μεγάλο βαθμό, από την αύξηση του κυκλοφορούντος ενεργητικού (11,1%) και κυρίως των απαιτήσεων (13,0%). Τα ρευστά διαθέσιμα ενισχύθηκαν κατά 6,2% ενώ τα καθαρά πάγια κατά 2,9%.

Εξετάζοντας το ποσοστό μεταβολής του ενεργητικού κατά τομέα διαπιστώνεται ότι μόνο στον τομέα της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (και συγκεκριμένα στον κλάδο των αυτοκινήτων) η εξέλιξη ήταν αρνητική, καθώς το σύνολο του ενεργητικού μειώθηκε κατά 1,2%. Αντίθετα, στο χονδρικό εμπόριο το ενεργητικό κατέγραψε αύξηση 10,7% και στο λιανικό εμπόριο διευρύνθηκε κατά 3,0% το τελευταίο έτος.

Σχετικά με την κλαδική κατανομή, ιδιαίτερα θετικό είναι το γεγονός ότι 16 κλάδοι, από τους 18 συνολικά, κατέγραψαν αύξηση (έστω και μικρή) του ενεργητικού τους το 2021/2020.

Τις υψηλότερες ποσοστιαίες αυξήσεις εμφάνισαν κατά σειρά: το χονδρικό εμπόριο λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων (+20,8%), το λιανικό εμπόριο Η/Υ, μηχανών γραφείου (+17,1%) και το λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών, καπνού (+16,8%). Μείωση του ενεργητικού, εκτός από τον τομέα των αυτοκινήτων (-2,8%), κατέγραψε και το λιανικό εμπόριο καλλυντικών (-13,7%) το 2021/2020.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.11		
Οι μεταβολές των βασικών μεγεθών του ενεργητικού του ελληνικού εμπορίου: 2021-2020 (€ '000)		
Μέγεθος	Απόλυτη Μεταβολή 2021/2020	Ποσοστιαία Μεταβολή 2021/2020
Καθαρά πάγια	448.897	2,9%
Συσσωρευμένες αποσβέσεις	293.641	3,3%
Μικτά πάγια	742.538	3,1%
Κυκλοφορούν	2.192.998	11,1%
Ρευστά διαθέσιμα	331.267	6,2%
Σύνολο ενεργητικού	2.973.163	7,3%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.12
Ο ρυθμός μεγέθυνσης του ενεργητικού των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021/2020
Ανάλυση κατά τομέα και κλάδο

Κλάδος	2021/2020
Αυτοκίνητα	-2,8%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	4,4%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	-1,2%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	11,7%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	10,0%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	8,7%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	11,5%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	20,8%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	9,5%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	8,6%
Χονδρικό εμπόριο	10,7%
Σουπερμάρκετ	1,6%
Πολυκαταστήματα	1,3%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	16,8%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης και ειδών οικιακής χρήσης	9,5%
Λ/Ε καλλυντικών	-13,7%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	5,8%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	17,1%
Λ/Ε καυσίμων	4,4%
Λοιπό Λ/Ε	2,9%
Λιανικό εμπόριο	3,0%
Γενικό σύνολο	7,3%

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Το μέσο μέγεθος (ενεργητικό ανά εταιρεία) των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ αυξήθηκε κατά 7,3% το 2021/2020, ανερχόμενο σε €7,4 εκατ. Εξετάζοντας τη μεταβολή του μέσου μεγέθους ανά τομέα διαπιστώνεται ότι μόνο στον τομέα των αυτοκινήτων - ανταλλακτικών το μέσο ενεργητικό μειώθηκε κατά 1,2% ενώ στους άλλους δύο τομείς αυξήθηκε (χονδρικό εμπόριο:10,7%, λιανικό εμπόριο:3,0%).

Το 2021 αύξηση του μέσου ενεργητικού των εταιρειών σημειώθηκε σε 16 συνολικά επιμέρους κλάδους (από τους 18). Ο κλάδος των πολυκαταστημάτων εμφανίζει το μεγαλύτερο μέσο μέγεθος σε απόλυτες τιμές (€65,1 εκατ.) και ακολουθεί ο κλάδος των Σουπερμάρκετ (€64,0 εκατ.).

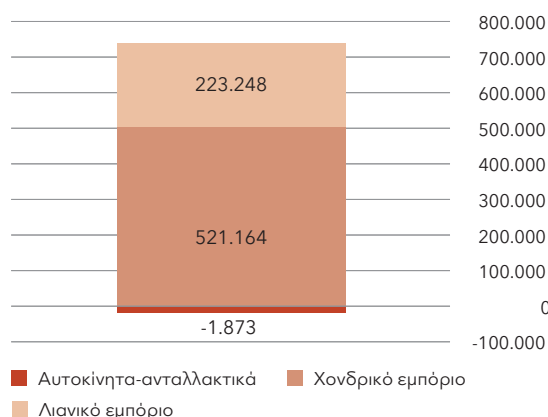
Πίνακας 3.13
Ενεργητικό ανά εταιρεία: 2021-2020 – Ανάλυση κατά τομέα και κλάδο (€ '000)

Κλάδος	Μέσο Ενεργητικό 2021	Μέσο Ενεργητικό 2020	% Μεταβολή 2021/2020
Αυτοκίνητα	7.852	8.079	-2,8
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	4.084	3.911	4,4
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	6.446	6.524	-1,2
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	2.788	2.496	11,7
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	4.470	4.062	10,0
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	8.032	7.392	8,7
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	13.585	12.181	11,5
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	5.549	4.593	20,8
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	5.333	4.871	9,5
Άλλο χονδρικό εμπόριο	4.227	3.891	8,6
Χονδρικό εμπόριο	6.280	5.673	10,7
Σουπερμάρκετ	63.974	62.996	1,6
Πολυκαταστήματα	65.138	64.325	1,3
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1.229	1.052	16,8
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης και ειδών οικιακής χρήσης	4.325	3.951	9,5
Λ/Ε καλλυντικών	6.303	7.302	-13,7
Λ/Ε οικιακών συσκευών	4.512	4.264	5,8
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	12.060	10.295	17,1
Λ/Ε καυσίμων	3.803	3.644	4,4
Λοιπό Λ/Ε	7.980	7.755	2,9
Λιανικό εμπόριο	12.224	11.863	3,0
Γενικό σύνολο	7.436	6.928	7,3

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.9

Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021 ('000 €)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου

Από την επεξεργασία των σχετικών στοιχείων των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, διαπιστώνεται αύξηση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου του εμπορικού τομέα και το 2021. Παρά τις δύσκολες και αντίξοες συνθήκες που δημιουργήθηκαν στην χώρα τα τελευταία χρόνια, λόγω της εμφάνισης της πανδημίας Covid-19 από το Μάρτιο του 2020, οι ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις προχώρησαν στην υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων και το 2021, ορισμένα εκ των οποίων ενδεχομένως είχαν αναβληθεί το προηγούμενο έτος.

Από τα διαθέσιμα (μέχρι στιγμής) δεδομένα, προκύπτει ότι το 2021 οι επενδύσεις ανήλθαν σε €742,5 εκατ. περίπου, τα δε μικτά πάγια διαμορφώθηκαν σε €24,9 δισ.

Σχετικά με την κατανομή των επενδύσεων ανά τομέα, σημειώνεται ότι το χονδρικό εμπόριο κάλυψε το 70,2% του συνόλου και το λιανικό εμπόριο απέσπασε ποσοστό 30,1%.

Σε απόλυτα μεγέθη, οι υψηλότερες επενδύσεις καταγράφονται στον κλάδο των Σουπερμάρκετ (€194,6 εκατ.), ακολουθεί το χονδρικό εμπόριο μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (€155,1 εκατ.) και έπεται το χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού (€134,1 εκατ.).

Ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας του εμπορίου το 2021.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.14			
Οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου* των ΑΕ και ΕΠΕ το 2021			
Κατανομή κατά τομέα και κλάδο ('000 €)			
Κλάδος	Μικτά Πάγια 2021	Μικτά Πάγια 2020	Επενδύσεις 2021
Αυτοκίνητα	1.541.430	1.545.250	-3.820
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	247.422	245.475	1.947
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	1.788.852	1.790.725	-1.873
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	223.873	212.166	11.707
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1.675.060	1.540.975	134.084
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	2.934.632	2.875.709	58.923
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	2.770.385	2.688.073	82.313
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	1.219.173	1.142.746	76.427
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	1.753.536	1.598.390	155.147
Άλλο χονδρικό εμπόριο	411.780	409.216	2.563
Χονδρικό εμπόριο	10.988.439	10.467.276	521.164
Σουπερμάρκετ	7.222.005	7.027.423	194.582
Πολυκαταστήματα	638.139	726.882	-88.743
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	79.430	67.596	11.834
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	809.085	753.270	55.814
Λ/Ε καλλυντικών	254.017	254.843	-826
Λ/Ε οικιακών συσκευών	498.444	448.501	49.943
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	467.449	425.381	42.067
Λ/Ε καυσίμων	112.876	106.529	6.347
Λοιπό Λ/Ε	2.033.705	2.081.476	-47.771
Λιανικό εμπόριο	12.115.150	11.891.902	223.248
Γενικό σύνολο	24.892.442	24.149.903	742.538

* Επενδύσεις παγίου κεφαλαίου = Ετήσια μεταβολή ακαθάριστων παγίων

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Αναφορικά με την αρνητική μεταβολή που παρουσιάζουν στα μικτά τους πάγια το 2021 σε σχέση με το 2020 τέσσερις κλάδοι του εμπορίου, επισημαίνονται τα εξής: Η μείωση των μικτών παγίων στο εμπόριο αυτοκινήτων, στα πολυκαταστήματα, στο λιανικό εμπόριο καλλυντικών και στο λοιπό λιανικό εμπόριο οφείλεται, κατά κύριο λόγο, σε συγκεκριμένες εταιρείες (μία σε κάθε κλάδο). Εάν οι εταιρείες αυτές εξαιρεθούν από το δείγμα, τότε η μεταβολή των μικτών παγίων όλων των προαναφερόμενων κλάδων λαμβάνει θετικό πρόσημο.

Η εξέλιξη του κυκλοφορούντος και διαθέσιμου κεφαλαίου

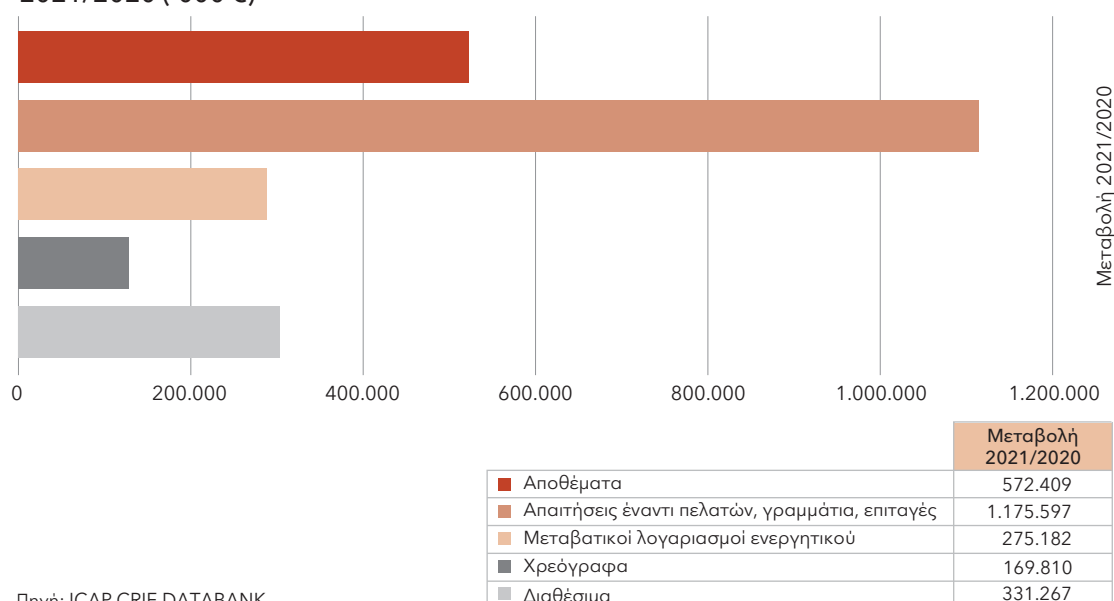
Το σύνολο του κυκλοφορούντος κεφαλαίου των ΑΕ και ΕΠΕ παρουσίασε αύξηση κατά 11,1% (ή κατά €2,2 δισ.) το 2021. Ειδικότερα, αύξηση 7,7% (ή €572,4 εκατ.) εμφάνισαν τα αποθέματα, ενώ οι συνολικές απαιτήσεις ενισχύθηκαν κατά 13,0% (ή €1,6 δισ.) το τελευταίο έτος και διαμορφώθηκαν στο ποσό των €14,1 δισ. Το σύνολο των ρευστών διαθεσίμων αυξήθηκε κατά 6,2% (ή €331,3 εκατ.) το 2021 σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Η μέση διάρκεια είσπραξης των απαιτήσεων, στο σύνολο του εμπορίου, μειώθηκε ελαφρώς κατά τρεις ημέρες, τη διετία 2021-2020, διαμορφούμενη στις 59 ημέρες. Περιορισμός της μέσης διάρκειας είσπραξης κατά 18 ημέρες σημειώθηκε στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών και κατά 5 ημέρες στο χονδρικό εμπόριο. Αντίθετα, στο λιανικό εμπόριο η μέση διάρκεια είσπραξης αυξήθηκε κατά μία ημέρα.

Σε επίπεδο κλάδων, διεύρυνση της μέσης διάρκειας είσπραξης των απαιτήσεων το 2021 παρατηρείται σε τρεις από τους 18 συνολικά κλάδους. Σε 11 κλάδους η διάρκεια είσπραξης περιορίστηκε το 2021 σε σχέση με το 2020, ενώ σε τέσσερις παρέμεινε στάσιμη.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.10

Σύνθεση της μεταβολής του κυκλοφορούντος και του διαθέσιμου κεφαλαίου: 2021/2020 ('000 €)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Μεταξύ αυτών, εντονότερη μεταβολή παρατηρείται στο εμπόριο αυτοκινήτων και στο χονδρικό εμπόριο προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής (η μέση διάρκεια μειώθηκε κατά 19 ημέρες και στους δύο κλάδους), καθώς και στο χονδρικό εμπόριο ενδιάμεσων προϊόντων (μείωση κατά 18 ημέρες). Από την άλλη πλευρά, η μεγαλύτερη αύξηση παρατηρείται στα πολυκαταστήματα (κατά 8 ημέρες).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.15		
Μέσος όρος είσπραξης* απαιτήσεων, γραμματίων και επιταγών: 2021-2020		
Ανάλυση κατά τομέα και κλάδο (ημέρες)		
Κλάδος	2021	2020
Αυτοκίνητα	29	48
Ανταλλακτικά Αυτοκινήτων	77	87
Εμπόριο Αυτοκινήτων-Ανταλλακτικά Αυτοκινήτων	38	56
Χ/Ε Προϊόντων Πρωτογενούς Παραγωγής	86	105
Χ/Ε Τροφίμων, Ποτών, Καπνού	71	70
Χ/Ε Ειδών Ένδυσης, Υπόδησης, Ειδών Οικιακής Χρήσης	117	120
Χ/Ε Καυσίμων και Χημικών	37	39
Χ/Ε Λοιπών Ενδιάμεσων Προϊόντων	101	119
Χ/Ε Μηχανημάτων και Ειδών Εξοπλισμού	92	101
Άλλο Χ/Ε	65	65
Χονδρικό Εμπόριο	78	83
Σουπερμάρκετ	8	8
Πολυκαταστήματα	46	38
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	22	23
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης και ειδών οικιακής χρήσης	17	20
Λ/Ε καλλυντικών	19	19
Λ/Ε οικιακών συσκευών	40	47
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	17	23
Λ/Ε καυσίμων	8	8
Λοιπό Λ/Ε	29	26
Λιανικό Εμπόριο	14	13
Γενικό Σύνολο	59	62

*Μέσος όρος είσπραξης απαιτήσεων: γραμμάτια, πελάτες, επιταγές επί 365 προς πωλήσεις.

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Την τελευταία εξεταζόμενη διετία παρατηρείται μείωση στη μέση διάρκεια διατήρησης των αποθεμάτων, η οποία διαμορφώθηκε σε 53 ημέρες το 2021 από 60 ημέρες το 2020. Κατά συνέπεια, η κυκλοφοριακή ταχύτητα των αποθεμάτων αυξήθηκε σε 6,9 το 2021 από 6,1 το προηγούμενο έτος. Ο συγκεκριμένος δείκτης ενισχύθηκε και στους τρεις τομείς του εμπορίου.

Όσον αφορά στους επιμέρους κλάδους εμπορικής δραστηριότητας, παρατηρείται αύξηση του σχετικού δείκτη σε 15 από τους 18 συνολικά κλάδους, ένας παρέμεινε σταθερός, ενώ δύο εμφάνισαν οριακή μείωση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.16 Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των αποθεμάτων του ελληνικού εμπορίου το 2021-2020 Κατανομή κατά τομέα και κλάδο				
Κλάδος	Ταχύτητα* 2021	Μέση διατήρηση αποθεμάτων** (ημέρες) 2021	Ταχύτητα* 2020	Μέση διατήρηση αποθεμάτων** (ημέρες) 2020
Αυτοκίνητα	6,6	56	4,4	83
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	3,3	110	2,9	127
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	5,6	65	4,0	92
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	6,0	61	5,4	67
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	10,5	35	10,1	36
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	4,8	76	4,6	79
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	23,4	16	19,2	19
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	4,3	84	3,4	107
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	5,9	62	5,6	65
Άλλο χονδρικό εμπόριο	5,5	66	5,5	66
Χονδρικό εμπόριο	7,8	47	7,1	52
Σουπερμάρκετ	7,4	49	7,5	48
Πολυκαταστήματα	2,0	183	1,5	244
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	9,3	39	10,1	36
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	2,8	130	2,3	160
Λ/Ε καλλυντικών	1,8	198	1,7	221
Λ/Ε οικιακών συσκευών	2,9	125	2,4	149
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	6,2	59	5,7	64
Λ/Ε καυσίμων	30,1	12	26,0	14
Λοιπό Λ/Ε	2,3	158	1,7	210
Λιανικό εμπόριο	5,4	68	5,0	74
Γενικό σύνολο	6,9	53	6,1	60

*Κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων = Κόστος πωληθέντων / Μέσα αποθέματα

**Μέση διατήρηση αποθεμάτων = 365 / Κυκλοφοριακή ταχύτητα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

3.2.3. Οι πηγές χρηματοδότησης των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου το 2021

Τα συνολικά ίδια κεφάλαια διευρύνθηκαν κατά 9,3% τη διετία 2021-2020. Ωστόσο, οι συνολικές υποχρεώσεις των εταιρειών αυξήθηκαν με μικρότερο ρυθμό (6,4%) με αποτέλεσμα την ελαφρά βελτίωση του δείκτη δανειακής επιβάρυνσης του εμπορίου σε 68,5% το 2021 από 69,1% το προηγούμενο έτος.

Η εξέλιξη των ιδίων κεφαλαίων

Με βάση το διαθέσιμο δείγμα ισολογισμών της παρούσας έρευνας, τα ίδια κεφάλαια των ΑΕ και ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου αυξήθηκαν κατά 9,3% τη διετία 2021-2020 και διαμορφώθηκαν σε €13,7 δισ. Ειδικότερα, μικρή μείωση κατά 1,8% εμφάνισε το μετοχικό κεφάλαιο, ενώ τα αποθεματικά ενισχύθηκαν κατά 6,4%. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η αύξηση (κατά 50,7% ή €1,0 δισ.) που κατέγραψε το κονδύλι “αποτελέσματα εις νέον”.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.17			
Η κατανομή των ιδίων κεφαλαίων κατά τομέα και κλάδο: 2021-2020 (€ '000)			
Κλάδος	2021	2020	Μεταβολή 2021/2020
Αυτοκίνητα	406.776	356.883	14,0%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	271.056	243.444	11,3%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	677.832	600.327	12,9%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	252.148	224.161	12,5%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1.401.197	1.265.123	10,8%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	3.260.482	2.990.249	9,0%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	1.199.907	1.131.213	6,1%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	1.170.552	1.010.229	15,9%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	1.704.865	1.539.035	10,8%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	262.594	233.721	12,4%
Χονδρικό εμπόριο	9.251.744	8.393.732	10,2%
Σουπερμάρκετ	1.313.868	1.195.095	9,9%
Πολυκαταστήματα	60.345	67.435	-10,5%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	29.629	30.415	-2,6%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	250.169	205.200	21,9%
Λ/Ε καλλυντικών	88.222	86.465	2,0%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	263.300	246.043	7,0%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	132.180	129.758	1,9%
Λ/Ε καυσίμων	56.665	57.523	-1,5%
Λοιπό Λ/Ε	1.565.063	1.507.904	3,8%
Λιανικό εμπόριο	3.759.442	3.525.837	6,6%
Γενικό σύνολο	13.689.018	12.519.895	9,3%

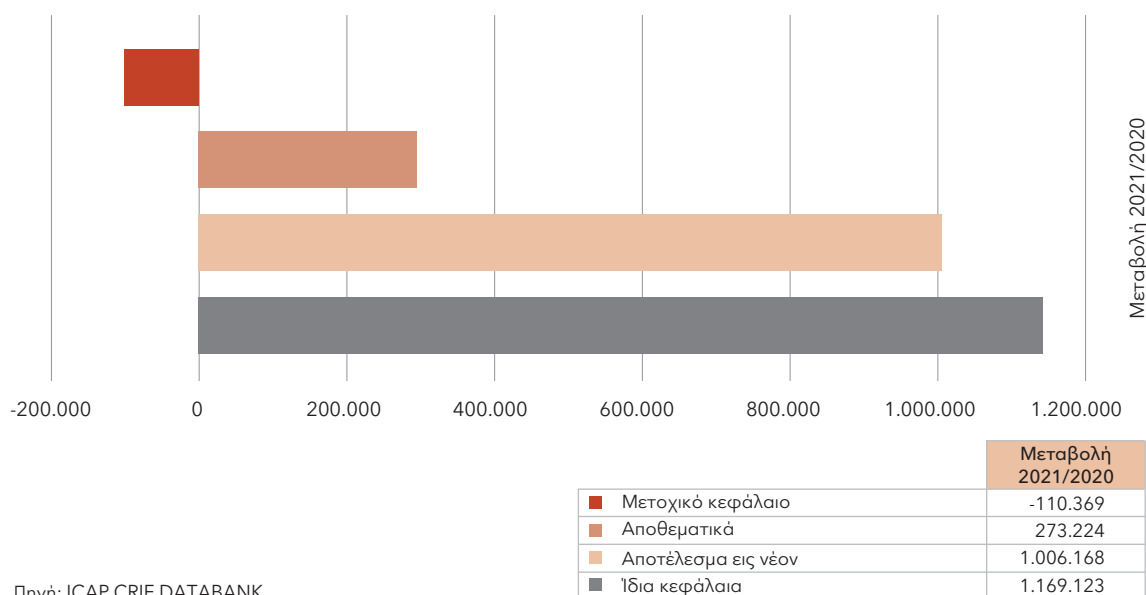
Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Αύξηση στα ίδια κεφάλαιά τους εμφάνισαν όλοι οι τομείς του εμπορίου το 2021/2020. Ειδικότερα, στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών το ποσοστό ανόδου διαμορφώθηκε στο 12,9%, στο χονδρικό εμπόριο στο 10,2% και στο λιανικό εμπόριο στο 6,6%.

Από κλαδικής πλευράς, το 2021 παρατηρείται αύξηση των ιδίων κεφαλαίων σε 15 επί μέρους κλάδους. Εντονότερη ήταν η ποσοστιαία αύξηση στο λιανικό εμπόριο

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.11

Μεταβολή των ιδίων κεφαλαίων των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021/2020 ('000 €)

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ένδυσης, υπόδησης (21,9%) και ακολουθεί το χονδρικό εμπόριο λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων (15,9%). Αξιόλογη μείωση εμφάνισαν τα ίδια κεφάλαια στον κλάδο των πολυκαταστημάτων (-10,5%), ενώ μικρότερη ήταν η ποσοστιαία μείωση στο λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών, καπνού (-2,6%) καθώς και στο λιανικό εμπόριο καυσίμων (-1,5%).

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Το συνολικό χρέος των εταιρειών Α.Ε. και ΕΠΕ ενισχύθηκε κατά 6,4% το 2021/2020, μεταβολή που προήλθε κυρίως από την αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 8,3% (ή €1,6 δισ.). Οι μεσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις διευρύνθηκαν κατά 2,6% (ή €240,3 εκατ.).

Η δανειακή επιβάρυνση του εμπορίου βελτιώθηκε σε 68,5% το 2021 από 69,1% το 2020.

Η συμμετοχή του τραπεζικού δανεισμού στο συνολικό χρέος των εταιρειών διαμορφώθηκε σε 42,9% το 2021 από 44,6% το προηγούμενο έτος.

Οι διαφορετικοί ρυθμοί μεταβολής του συνολικού χρέους των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ και των ιδίων κεφαλαίων είχαν σαν αποτέλεσμα την ελαφρά βελτίωση της δανειακής επιβάρυνσης σε 68,5% το 2021, από 69,1% το προηγούμενο έτος. Η διεύρυνση των συνολικών υποχρεώσεων οφείλεται κυρίως στην αύξηση του βραχυπρόθεσμου χρέους κατά 8,3% και σε μικρότερο βαθμό (2,6%) στη διεύρυνση του μεσο-μακροπρόθεσμου χρέους.

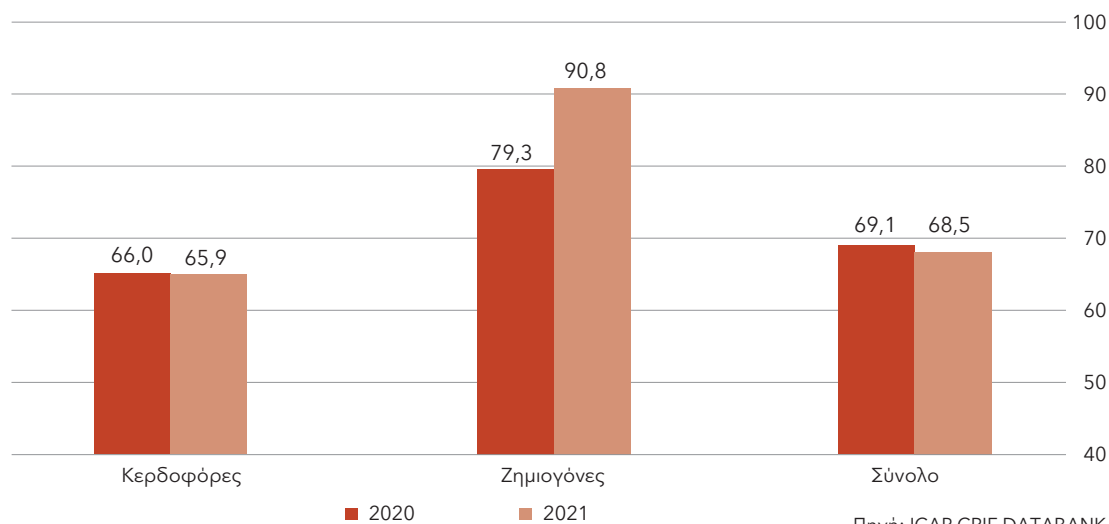
Ειδικότερα, οι μεσο-μακροπρόθεσμες οφειλές σε τράπεζες αυξήθηκαν κατά 3,4% ενώ ο βραχυπρόθεσμος τραπεζικός δανεισμός παρέμεινε ουσιαστικά στα ίδια επίπεδα (μεταβολή -0,01%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.18		
Μεταβολές βασικών μεγεθών του παθητικού των ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020 (€ '000)		
Μέγεθος	Μεταβολή 2021/2020	Ποσοστό Μεταβολής % 2021/2020
A. Ίδια κεφάλαια	1.169.123	9,3
A.1 Μετοχικό κεφάλαιο	-110.269	-1,8
A.2 Αποθεματικά	273.224	6,4
A.3 Αποτέλεσμα εις νέον	1.006.168	50,7
B. Υποχρεώσεις	1.804.039	6,4
B.1 Μεσομακροπρόθεσμες	240.335	2,6
B.2 Βραχυπρόθεσμες	1.563.704	8,3
Γ. Σύνολο παθητικού	2.973.163	7,3

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.12

Δείκτης δανειακής επιβάρυνσης: 2020-2021 - Ανάλυση κατά τύπο κερδοφορίας (%)

Συρρίκνωση του (συνολικού) δείκτη δανειακής επιβάρυνσης εμφάνισε ο τομέας της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (κατά 3 ποσ. μονάδες), καθώς και το λιανικό εμπόριο (-0,9 ποσ. μονάδες). Στο χονδρικό εμπόριο ο δείκτης αυξήθηκε οριακά (κατά 0,1 ποσ. μονάδες).

Από κλαδική σκοπιά, ο δείκτης διευρύνθηκε σε έξι από τους 18 επιμέρους κλάδους. Μεγαλύτερη αύξηση της δανειακής επιβάρυνσης εμφανίζει το λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών, καπνού (κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες), και το λιανικό εμπόριο Η/Υ, μηχανών γραφείου (κατά 2,7 ποσ. μονάδες). Αντίθετα, τη μεγαλύτερη μείωση του δεί-

κτη κατέγραψε το λιανικό εμπόριο καλλυντικών (κατά 4,6 ποσ. μονάδες), το εμπόριο αυτοκινήτων (-2,8 ποσ. μον.), το λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης (-2,7 ποσ. μον.) και το εμπόριο ανταλλακτικών αυτοκινήτων (-2,5 ποσ. μον.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.19		
Δείκτης δανειακής επιβάρυνσης* των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020		
Ανάλυση κατά τομέα και κλάδο		
Κλάδος	2021	2020
Αυτοκίνητα	81,1%	83,9%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	59,3%	61,8%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	75,9%	78,9%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	68,8%	69,0%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	65,0%	65,2%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	65,9%	66,0%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	70,8%	69,2%
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	58,5%	56,7%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	63,8%	64,2%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	71,5%	72,4%
Χονδρικό εμπόριο	65,6%	65,5%
Συπερμάρκετ	81,3%	82,8%
Πολυκαταστήματα	92,3%	91,3%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	74,9%	69,9%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	73,7%	76,4%
Λ/Ε καλλυντικών	70,2%	74,8%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	63,5%	63,9%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	81,7%	79,0%
Λ/Ε καυσίμων	72,9%	71,3%
Λοιπό Λ/Ε	46,3%	46,7%
Λιανικό εμπόριο	72,7%	73,6%
Γενικό σύνολο	68,5%	69,1%

*Υποχρεώσεις προς σύνολο παθητικού

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η αναλογία του βραχυπρόθεσμου προς το μέσο-μακροπρόθεσμο χρέος των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ διευρύνθηκε σε 2,2:1 το 2021 από 2,0:1 το 2020. Πτωτική τάση καταγράφεται στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών, στο χονδρικό εμπόριο ο δείκτης διευρύνθηκε και στο λιανικό εμπόριο παρέμεινε στα ίδια επίπεδα.

Η εντονότερη αύξηση της αναλογίας του βραχυπρόθεσμου προς το μέσο-μακροπρόθεσμο χρέος σημειώθηκε στο χονδρικό εμπόριο προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής και στο χονδρικό εμπόριο λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων. Μείωση του δείκτη (έστω και οριακή) εμφανίζουν επτά κλάδοι, με τη μεγαλύτερη να καταγράφει το λιανικό εμπόριο οικιακών συσκευών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.20
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση* των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020
Ανάλυση κατά τομέα και κλάδο

Κλάδος	2021	2020
Αυτοκίνητα	1,2:1	1,4:1
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	2,8:1	2,8:1
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	1,4:1	1,5:1
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	4,4:1	3,6:1
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	4,3:1	3,8:1
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	4,4:1	4,2:1
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	1,7:1	1,6:1
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	3,2:1	2,4:1
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	3,4:1	3,1:1
Άλλο χονδρικό εμπόριο	2,7:1	2,4:1
Χονδρικό εμπόριο	3,3:1	3,0:1
Σουπερμάρκετ	1,3:1	1,4:1
Πολυκαταστήματα	0,4:1	0,5:1
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	2,5:1	2,6:1
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	1,8:1	1,5:1
Λ/Ε καλλυντικών	4,8:1	5,0:1
Λ/Ε οικιακών συσκευών	1,0:1	1,8:1
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	2,4:1	2,8:1
Λ/Ε καυσίμων	0,9:1	0,9:1
Λοιπό Λ/Ε	1,4:1	0,8:1
Λιανικό εμπόριο	1,3:1	1,3:1
Γενικό σύνολο	2,2:1	2,0:1

*Βραχυπρόθεσμες προς μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Ο δείκτης του τραπεζικού χρέους προς το συνολικό περιορίστηκε σε 42,9% το 2021 από 44,6% το 2020. Οριακή μείωση της συμμετοχής των τραπεζικών υποχρεώσεων στο συνολικό χρέος των ΑΕ και ΕΠΕ εντοπίζεται και στους τρεις τομείς και κυρίως στο χονδρικό εμπόριο.

Από κλαδικής πλευράς, αύξηση του μεριδίου των τραπεζικών υποχρεώσεων προς τις συνολικές υποχρεώσεις (έστω και οριακή) καταγράφεται σε έξι από τους 18 επιμέρους κλάδους του εμπορίου το 2021. Η μεγαλύτερη αύξηση του δείκτη παρατηρείται στο λιανικό εμπόριο Η/Υ, μηχανών γραφείου (κατά 6,6 ποσ. μονάδες), στο λιανικό εμπόριο οικιακών συσκευών (4,7 ποσ. μον.) και στο χονδρικό εμπόριο προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής (4,1 ποσ. μον.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.21 Τραπεζική επιβάρυνση* των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020 Ανάλυση κατά τομέα και κλάδο		
Κλάδος	2021	2020
Αυτοκίνητα	60,8%	61,5%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	40,4%	41,1%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	57,0%	57,9%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	45,9%	41,8%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	33,2%	34,4%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	29,3%	29,8%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	52,0%	55,3%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	42,3%	46,8%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	32,6%	35,3%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	39,5%	42,8%
Χονδρικό εμπόριο	36,3%	37,8%
Σουπερμάρκετ	48,6%	48,4%
Πολυκαταστήματα	76,2%	77,1%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	41,0%	38,1%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	42,9%	47,8%
Λ/Ε καλλυντικών	38,4%	52,6%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	61,0%	56,3%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	45,3%	38,7%
Λ/Ε καυσίμων	58,0%	56,1%
Λοιπό Λ/Ε	55,7%	64,1%
Λιανικό εμπόριο	51,4%	52,6%
Γενικό σύνολο	42,9%	44,6%

*Τραπεζικές προς συνολικές υποχρεώσεις

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Ο δείκτης κάλυψης χρηματοοικονομικών δαπανών¹³ στο σύνολο του εμπορίου παρουσίασε αύξηση την τελευταία διετία και διαμορφώθηκε σε 5,5 το 2021 από 3,7 το προηγούμενο έτος.

Αύξηση του δείκτη παρατηρείται και στους τρεις τομείς του εμπορίου. Εντονότερη είναι η αύξηση στο χονδρικό εμπόριο ο οποίος εμφανίζει και την υψηλότερη τιμή (7,0 το 2021).

Από κλαδικής πλευράς, τον υψηλότερο δείκτη εκτός από το λοιπό λιανικό εμπόριο (9,7), εμφανίζουν οι κλάδοι: χονδρικό εμπόριο τροφίμων, ποτών, καπνού (8,8), χονδρικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης (8,8), χονδρικό εμπόριο μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (8,4) και ανταλλακτικά αυτοκινήτων (8,3).

13. Ο δείκτης κάλυψης χρηματοοικονομικών δαπανών δείχνει πόσες φορές τα καθαρά (προ φόρου) κέρδη μιας επιχείρησης καλύπτουν τις χρηματοοικονομικές της δαπάνες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.22
Κάλυψη χρηματοοικονομικών εξόδων* των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020
Ανάλυση κατά τομέα και κλάδο

Κλάδος	2021	2020
Αυτοκίνητα	3,5	1,6
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	8,3	5,7
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	4,1	2,1
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	5,8	4,4
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	8,8	5,8
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	8,8	7,6
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	3,1	1,0
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	7,4	3,9
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	8,4	5,5
Άλλο χονδρικό εμπόριο	6,1	4,3
Χονδρικό εμπόριο	7,0	4,8
Σουπερμάρκετ	3,1	2,7
Πολυκαταστήματα	0,6	0,0
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	3,1	3,5
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	7,3	1,7
Λ/Ε καλλυντικών	3,8	11,5
Λ/Ε οικιακών συσκευών	3,9	1,1
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	-0,7	-0,3
Λ/Ε καυσίμων	3,2	2,4
Λοιπό Λ/Ε	9,7	4,5
Λιανικό εμπόριο	3,6	2,5
Γενικό σύνολο	5,5	3,7

*Κέρδη προ τόκων και φόρων προς δαπάνη για τόκους

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

3.2.4. Η αποδοτικότητα των κεφαλαίων και η ρευστότητα των ΑΕ & ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου

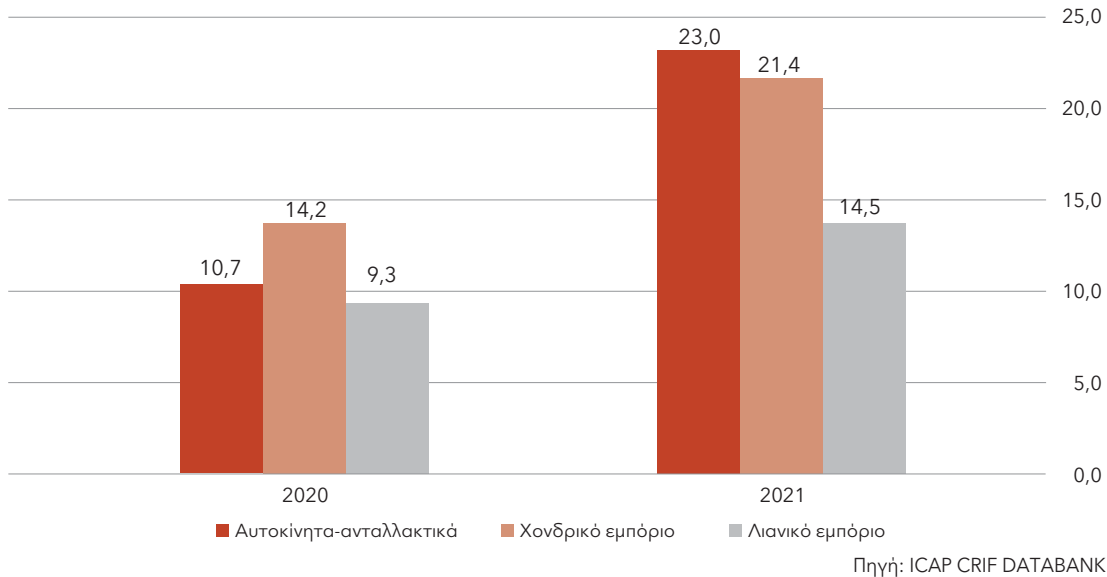
Η αποδοτικότητα των ιδίων και των συνολικών κεφαλαίων

Το 2021 η κερδοφορία των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ κατέγραψε κατακόρυφη αύξηση κατά 69,4% ενώ τα ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν κατά 9,3%. Δεδομένων αυτών των μεταβολών, ο δείκτης της αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων διευρύνθηκε σημαντικά σε 19,6% το 2021 από 12,6% το 2020 (αύξηση κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες).

Από την ανάλυση των επιμέρους τομέων, προκύπτει σημαντική αύξηση της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων στον τομέα της εμπορίας αυτοκινήτων - ανταλλακτικών (κατά 12,3 ποσοστιαίες μονάδες), ακολουθεί το χονδρικό εμπόριο (κατά 7,2 ποσ. μονάδες) και έπεται το λιανικό εμπόριο (+5,2 ποσ. μονάδες).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.13

Αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2020-2021 - Ανάλυση κατά τομέα (%)

Από κλαδικής πλευράς, σημαντικό είναι ότι 16 από τους 18 συνολικά κλάδους εμφάνισαν θετικό δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων το 2021. Μόνο δύο κλάδοι και συγκεκριμένα τα πολυκαταστήματα και το λιανικό εμπόριο Η/Υ, μηχανών γραφείου εμφάνισαν αρνητική αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων.

Η εξέταση των αιτιών της αύξησης του δείκτη αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων κατά το 2021 μέσω της ανάλυσης Du Pont¹⁴ αποκαλύπτει ότι, οι παράγοντες που συνέβαλαν στη μεταβολή αυτή ήταν οι εξής: Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού (δηλαδή του λόγου των πωλήσεων προς το συνολικό ενεργητικό) παρουσίασε οριακή αύξηση και διαμορφώθηκε σε 1,5 το 2021 από 1,4 το 2020. Το περιθώριο καθαρού κέρδους διευρύνθηκε κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες και ο λεγόμενος πολλαπλασιαστής των ιδίων κεφαλαίων (δηλαδή της αναλογίας των συνολικών κεφαλαίων προς τα ίδια κεφάλαια) παρέμεινε στα ίδια επίπεδα τη διετία 2021-2020.

14. Με την ταυτότητα DuPont η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων εκφράζεται ως γινόμενο τριών αριθμοδεικτών: του ποσοστού καθαρού κέρδους, της κυκλοφοριακής ταχύτητας του ενεργητικού και του πολλαπλασιαστή των ιδίων κεφαλαίων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.23
Αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων* των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020
Κατανομή κατά τομέα και κλάδο

Κλάδος	2021	2020
Αυτοκίνητα	25,9%	8,9%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	18,6%	13,2%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	23,0%	10,7%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	22,6%	16,7%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	21,6%	15,3%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	23,5%	20,0%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	14,0%	0,3%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	18,4%	8,4%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	23,9%	15,4%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	22,4%	15,3%
Χονδρικό εμπόριο	21,4%	14,2%
Σουπερμάρκετ	17,4%	17,1%
Πολυκαταστήματα	-17,2%	-31,4%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	12,3%	11,5%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	29,7%	4,4%
Λ/Ε καλλυντικών	12,0%	43,9%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	12,4%	0,4%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	-22,1%	-10,8%
Λ/Ε καυσίμων	25,3%	14,6%
Λοιπό Λ/Ε	14,2%	6,6%
Λιανικό εμπόριο	14,5%	9,3%
Γενικό σύνολο	19,6%	12,6%

*Καθαρά προ φόρου κέρδη προς ίδια κεφάλαια επί 100

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η αποδοτικότητα των συνολικών κεφαλαίων είναι ένας δείκτης του προ φόρου οφέλους που αποκομίζουν οι μέτοχοι και οι δανειστές μιας επιχείρησης. Είναι το άθροισμα των κερδών και των χρηματοοικονομικών δαπανών, εκφρασμένο σαν ποσοστό του συνολικού ενεργητικού.

Με βάση τα δεδομένα του 2021 ο δείκτης βελτιώθηκε σε 7,5% το 2021 από 5,4% το 2020. Σε επίπεδο τομέων, ο συγκεκριμένος δείκτης αυξήθηκε και στους τρεις τομείς και συγκεκριμένα στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες, στο χονδρικό εμπόριο κατά 2,4 ποσ. μον., ενώ μικρότερη ήταν η αύξηση στο λιανικό εμπόριο (κατά 1,4 ποσ. μον.).

Σε επίπεδο κλάδων, τις καλύτερες επιδόσεις εμφάνισε το 2021 το λιανικό εμπόριο καυσίμων (10,0%), το χονδρικό εμπόριο μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (9,8%), το χονδρικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης & ειδών οικιακής χρήσης (9,1%) και το λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης (9,0%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.24 Η ταυτότητα Du Pont των τομέων και κλάδων των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020 Κατανομή κατά τομέα και κλάδο (%)								
Κλάδος	Περιθώριο καθαρού κέρδους		Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού		Ενεργητικό προς ίδια κεφάλαια		Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Αυτοκίνητα	2,9	1,1	1,7	1,2	5,3	6,2	25,9	8,9
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	5,8	4,5	1,3	1,1	2,5	2,6	18,6	13,2
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	3,5	1,8	1,6	1,2	4,2	4,7	23,0	10,7
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	4,9	4,3	1,4	1,2	3,2	3,2	22,6	16,7
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	4,0	2,9	1,9	1,8	2,9	2,9	21,6	15,3
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	6,8	6,0	1,2	1,1	2,9	2,9	23,5	20,0
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	1,3	0,0	3,2	2,7	3,4	3,3	14,0	0,3
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	6,6	3,8	1,1	1,0	2,4	2,3	18,4	8,4
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	6,5	4,6	1,3	1,2	2,8	2,8	23,9	15,4
Άλλο χονδρικό εμπόριο	4,2	2,9	1,5	1,5	3,5	3,6	22,4	15,3
Χονδρικό εμπόριο	4,5	3,3	1,6	1,5	2,9	2,9	21,4	14,2
Σουπερμάρκετ	2,3	2,1	1,4	1,4	5,4	5,8	17,4	17,1
Πολυκαταστήματα	-3,2	-8,1	0,4	0,3	13,0	11,4	-17,2	-31,4
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1,7	1,8	1,9	1,9	4,0	3,3	12,3	11,5
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	6,6	1,1	1,2	1,0	3,8	4,2	29,7	4,4
Λ/Ε καλλυντικών	3,2	12,7	1,1	0,9	3,4	4,0	12,0	43,9
Λ/Ε οικιακών συσκευών	6,2	0,2	0,7	0,6	2,7	2,8	12,4	0,4
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	-2,1	-1,3	1,9	1,7	5,5	4,8	-22,1	-10,8
Λ/Ε καυσίμων	1,2	0,9	5,7	4,9	3,7	3,5	25,3	14,6
Λοιπό Λ/Ε	12,5	7,0	0,6	0,5	1,9	1,9	14,2	6,6
Λιανικό εμπόριο	3,2	2,2	1,2	1,1	3,7	3,8	14,5	9,3
Γενικό σύνολο	4,1	2,9	1,5	1,4	3,2	3,2	19,6	12,6

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Όσον αφορά στη μεταβολή του δείκτη το τελευταίο έτος, παρατηρείται βελτίωση (έστω και οριακή) σε 15 από τους 18 επιμέρους κλάδους. Τη μεγαλύτερη βελτίωση εμφάνισε το λιανικό εμπόριο ένδυσης, υπόδησης (κατά 6,6 ποσ. μονάδες), το λιανικό εμπόριο οικιακών συσκευών (+4,5 ποσ. μον.), και το λοιπό λιανικό εμπόριο (+4 ποσ. μον.).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.25
Η αποδοτικότητα των συνολικών κεφαλαίων* των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021-2020
Κατανομή κατά τομέα και κλάδο

Κλάδος	2021	2020
Αυτοκίνητα	6,9%	3,8%
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	8,6%	6,1%
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	7,3%	4,3%
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	8,5%	6,7%
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	8,5%	6,4%
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	9,1%	7,8%
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	6,0%	2,3%
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	8,8%	4,9%
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	9,8%	6,7%
Άλλο χονδρικό εμπόριο	7,6%	5,5%
Χονδρικό εμπόριο	8,6%	6,2%
Σουπερμάρκετ	4,8%	4,7%
Πολυκαταστήματα	2,3%	0,0%
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	4,6%	4,8%
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	9,0%	2,4%
Λ/Ε καλλυντικών	4,9%	12,1%
Λ/Ε οικιακών συσκευών	6,1%	1,6%
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	-1,7%	-0,5%
Λ/Ε καυσίμων	10,0%	7,1%
Λοιπό Λ/Ε	8,5%	4,5%
Λιανικό εμπόριο	5,5%	4,1%
Γενικό σύνολο	7,5%	5,4%

*Καθαρά προ φόρου κέρδη συν χρηματοοικονομικές δαπάνες προς σύνολο ενεργητικού επί 100

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η ρευστότητα

Από τα στοιχεία των ισολογισμών που υπάρχουν στη βάση δεδομένων της ICAP CRIF, διαφαίνεται τάση «ενίσχυσης» του κεφαλαίου κίνησης των ΑΕ και ΕΠΕ του ελληνικού εμπορίου κατά το 2021, όπως αυτή αποτυπώνεται από τον δείκτη της γενικής ρευστότητας, (δηλαδή τον λόγο του κυκλοφορούντος και διαθέσιμου κεφαλαίου προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις).

Συγκεκριμένα, το κυκλοφορούν και διαθέσιμο κεφάλαιο αυξήθηκαν συνολικά κατά 10,0% το 2021/2020, ωστόσο οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκαν με χαμηλότερο ρυθμό (8,3%) με αποτέλεσμα η γενική ρευστότητα να βελτιωθεί σε 1,36 το 2021 από 1,34 το 2020. Επισημαίνεται ότι, οριακή επιδείνωση του δείκτη γενικής ρευστότητας παρουσίασε μόνο ο τομέας του χονδρικού εμπορίου, ενώ στους άλλους δύο τομείς ο δείκτης βελτιώθηκε.

Από κλαδικής πλευράς, οι ετήσιες μεταβολές είναι γενικά μικρές (ή και εντελώς οριακές σε ορισμένες περιπτώσεις), εν τούτοις σημειώνεται ελαφρά βελτίωση της γενικής ρευστότητας σε εννέα από τους 18 συνολικά κλάδους. Το 2021 τον υψηλότερο δείκτη εμφανίζει ο κλάδος του λοιπού λιανικού εμπορίου (1,89), της εμπορίας ανταλλακτικών (1,83) και του λιανικού εμπορίου οικιακών συσκευών (1,72).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.26						
Αριθμοδείκτης κεφαλαίου κίνησης*: 2021-2020						
Ανάλυση κατά τομέα, κλάδο και κερδοφορία						
Κλάδος	Κερδοφόρες		ΖημιόγONES		Σύνολο	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Αυτοκίνητα	1,56	1,73	0,62	0,80	1,27	1,16
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	1,87	1,87	1,37	1,15	1,83	1,74
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	1,65	1,78	0,68	0,82	1,40	1,29
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	1,61	1,72	0,94	0,90	1,49	1,53
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1,48	1,47	1,09	1,45	1,44	1,47
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	1,63	1,64	0,93	1,02	1,54	1,55
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	1,58	1,63	0,88	1,06	1,35	1,34
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	1,79	2,00	0,91	1,27	1,68	1,81
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	1,65	1,76	1,10	1,19	1,60	1,65
Άλλο χονδρικό εμπόριο	1,40	1,37	1,25	1,45	1,39	1,38
Χονδρικό εμπόριο	1,61	1,65	0,96	1,15	1,52	1,54
Σουπερμάρκετ	0,62	0,57	0,65	1,40	0,62	0,57
Πολυκαταστήματα	1,07	1,21	1,03	0,79	1,05	0,79
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1,21	1,16	0,70	0,88	1,03	1,08
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	1,20	1,27	1,02	1,03	1,16	1,17
Λ/Ε καλλυντικών	1,20	1,16	1,20	1,30	1,20	1,18
Λ/Ε οικιακών συσκευών	1,86	1,58	0,97	1,34	1,72	1,43
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	1,58	1,63	0,74	0,65	1,06	1,03
Λ/Ε καυσίμων	1,61	1,76	1,19	1,20	1,58	1,71
Λοιπό Λ/Ε	2,02	3,14	0,64	1,27	1,89	2,27
Λιανικό εμπόριο	0,99	0,89	0,84	1,03	0,97	0,92
Γενικό σύνολο	1,43	1,43	0,90	1,07	1,36	1,34

*Κυκλοφορούν και διαθέσιμο κεφάλαιο προς βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η άμεση ρευστότητα αποτελεί ένα στενότερο ορισμό της ρευστότητας των εταιρειών αφού δεν περιλαμβάνει τα αποθέματα σαν «ρευστό» στοιχείο του ενεργητικού, ορίζεται δε ως ο λόγος του αθροίσματος των βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων (εξαιρουμένων των μεταβατικών λογαριασμών ενεργητικού) και των διαθεσίμων, προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

Τα στοιχεία των ισολογισμών δείχνουν ότι η άμεση ρευστότητα των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ βελτιώθηκε ελαφρώς, σε 0,82 το 2021 από 0,80 το προηγούμενο έτος. Ο

ρυθμός αύξησης των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων ήταν χαμηλότερος από τον αντίστοιχο ρυθμό των απαιτήσεων & διαθεσίμων, με αποτέλεσμα ο λόγος αυτών των λογαριασμών (δείκτης άμεσης ρευστότητας) να κυμανθεί σε οριακά υψηλότερα επίπεδα το 2021 σε σχέση με το 2020.

Από πλευράς τομέων, οριακή βελτίωση παρουσίασε ο δείκτης στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών και στο λιανικό, ενώ ελαφρά επιδείνωση εμφάνισε στο χονδρικό εμπόριο.

Από κλαδική άποψη, οι ετήσιες μεταβολές είναι πολύ μικρές, ωστόσο βελτίωση (έστω και οριακή) του δείκτη παρατηρείται σε οκτώ από τους 18 κλάδους, σε έναν παρέμεινε στάσιμος, ενώ σε εννέα κλάδους ο δείκτης υποχώρησε με τη μεγαλύτερη, συγκριτικά, μείωση να καταγράφουν το λιανικό εμπόριο οικιακών συσκευών και το λιανικό εμπόριο καυσίμων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.27						
Αριθμοδείκτης άμεσης ρευστότητας*: 2021-2020						
Ανάλυση κατά τομέα, κλάδο και κερδοφορία						
Κλάδος	Κερδοφόρες		Ζημιογόνες		Σύνολο	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Αυτοκίνητα	0,77	0,76	0,30	0,41	0,62	0,55
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	1,03	1,03	0,46	0,66	0,99	0,97
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	0,84	0,86	0,31	0,43	0,71	0,64
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	0,96	1,07	0,48	0,56	0,87	0,95
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	1,05	1,06	0,62	0,97	1,01	1,04
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	1,07	1,09	0,51	0,56	1,00	1,01
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	1,03	1,12	0,63	0,69	0,90	0,90
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	1,03	1,23	0,37	0,58	0,95	1,06
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	1,07	1,19	0,60	0,72	1,03	1,10
Άλλο χονδρικό εμπόριο	0,82	0,84	0,76	0,76	0,81	0,83
Χονδρικό εμπόριο	1,05	1,11	0,56	0,68	0,98	1,01
Σουπερμάρκετ	0,25	0,23	0,20	0,60	0,25	0,23
Πολυκαταστήματα	0,53	0,43	0,44	0,26	0,50	0,26
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	0,65	0,73	0,32	0,37	0,54	0,63
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	0,55	0,62	0,45	0,29	0,53	0,48
Λ/Ε καλλυντικών	0,46	0,27	0,24	0,40	0,42	0,29
Λ/Ε οικιακών συσκευών	0,68	0,82	0,13	0,93	0,59	0,89
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	0,80	0,90	0,29	0,09	0,49	0,40
Λ/Ε καυσίμων	0,69	0,99	0,66	0,74	0,68	0,97
Λοιπό Λ/Ε	1,21	0,92	0,17	0,55	1,12	0,75
Λιανικό εμπόριο	0,47	0,35	0,31	0,42	0,45	0,36
Γενικό σύνολο	0,87	0,87	0,48	0,58	0,82	0,80

*Βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις και διαθέσιμα προς βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Ένας ακόμη περισσότερο στενός ορισμός της ρευστότητας είναι ο αριθμοδείκτης χρηματικών διαθεσίμων. Σύμφωνα με αυτόν τον ορισμό, μόνο τα ταμειακά διαθέσιμα και οι καταθέσεις αποτελούν ρευστά στοιχεία του ενεργητικού.

Ο δείκτης χρηματικών διαθεσίμων του συνόλου του εμπορίου παρέμεινε στάσιμος τη διετία 2021-2020. Σε επίπεδο τομέων, ο δείκτης αυξήθηκε στο εμπόριο αυτοκινήτων - ανταλλακτικών και στο λιανικό, ενώ μειώθηκε στο χονδρικό εμπόριο.

Από κλαδική σκοπιά, οι ετήσιες μεταβολές είναι γενικά πάρα πολύ μικρές, εν τούτοις σημειώνεται βελτίωση (έστω και οριακή) του δείκτη σε επτά από τους 18 κλάδους. Η βελτίωση ήταν, συγκριτικά, εντονότερη στο λοιπό λιανικό εμπόριο και στα πολυκαταστήματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.28						
Αριθμοδείκτης χρηματικών διαθεσίμων*: 2021-2020						
Ανάλυση κατά τομέα, κλάδο και κερδοφορία						
Κλάδος	Κερδοφόρες		Ζημιογόνες		Σύνολο	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Αυτοκίνητα	0,44	0,40	0,06	0,09	0,32	0,21
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	0,39	0,41	0,08	0,21	0,36	0,37
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	0,42	0,40	0,06	0,10	0,33	0,25
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	0,29	0,35	0,22	0,18	0,27	0,31
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	0,34	0,38	0,14	0,30	0,31	0,36
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	0,31	0,34	0,17	0,16	0,30	0,32
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	0,22	0,32	0,10	0,13	0,18	0,22
Χ/Ε λοιπών ενδιάμεσων προϊόντων	0,26	0,35	0,11	0,10	0,24	0,28
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	0,35	0,43	0,30	0,31	0,34	0,41
Άλλο χονδρικό εμπόριο	0,31	0,33	0,12	0,23	0,30	0,32
Χονδρικό εμπόριο	0,31	0,36	0,15	0,19	0,29	0,32
Σουπερμάρκετ	0,18	0,17	0,05	0,37	0,18	0,17
Πολυκαταστήματα	0,39	0,43	0,10	0,14	0,28	0,14
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	0,40	0,52	0,18	0,10	0,32	0,40
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης	0,43	0,56	0,35	0,11	0,41	0,37
Λ/Ε καλλυντικών	0,34	0,21	0,22	0,28	0,32	0,22
Λ/Ε οικιακών συσκευών	0,39	0,42	0,07	0,85	0,34	0,69
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	0,49	0,53	0,24	0,03	0,33	0,22
Λ/Ε καυσίμων	0,31	0,67	0,63	0,43	0,33	0,65
Λοιπό Λ/Ε	1,02	0,69	0,07	0,43	0,94	0,57
Λιανικό εμπόριο	0,35	0,25	0,20	0,30	0,33	0,26
Γενικό σύνολο	0,33	0,33	0,15	0,20	0,30	0,30

*Χρηματικά διαθέσιμα και χρεόγραφα προς βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

3.3. Οι πηγές της ανάλυσης

Εκτός από τα δημοσιευμένα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής και της Τράπεζας της Ελλάδος, ως πηγή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το αρχείο των λογιστικών καταστάσεων της ICAP CRIF της περιόδου 2020-2021 που αναφέρεται σε εμπορικές επιχειρήσεις νομικής μορφής ΑΕ, ΕΠΕ και ΙΚΕ¹⁵.

Το αρχείο της ICAP CRIF που χρησιμοποιήθηκε περιέχει τους ισολογισμούς και τις λογιστικές καταστάσεις των ΑΕ και ΕΠΕ του εμπορίου και περιλαμβάνει 5.847 εταιρείες για τη διετία 2020-2021. Συγκεκριμένα, η παρούσα ανάλυση περιλαμβάνει τις εταιρείες για τις οποίες υπήρχε διαθέσιμος ισολογισμός για τα δύο τελευταία έτη (2021, 2020) κατά την ημερομηνία οριστικοποίησης του δείγματος (Δεκέμβριος 2022). Η κατανομή τους κατά τομέα εμπορικής δραστηριότητας παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.29.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.29 Το αρχείο ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ ICAP CRIF 2021-2020 (αριθμός εταιρειών)	
Τομέας εμπορίου	Ισολογισμοί
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	437
Χονδρικό εμπόριο	4.285
Λιανικό εμπόριο	1.125
Σύνολο	5.847

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Οι εταιρείες έχουν πρώτα ταξινομηθεί σε τρεις βασικούς τομείς, ανάλογα με τον τύπο της εμπορικής τους δραστηριότητας: χονδρικό εμπόριο, λιανικό εμπόριο και εμπόριο αυτοκινήτων και ανταλλακτικών αυτοκινήτων. Στη φετινή Έκθεση έγινε κλαδική ανάλυση των ισολογισμών και αποτελεσμάτων χρήσης των ΑΕ και ΕΠΕ της τελευταίας διετίας με κατάλληλη συγχώνευση των τετραψήφιων εμπορικών δραστηριοτήτων κατά NACE (αναθεώρηση 2). Ξεκινώντας από τη φετινή έκθεση εξετάζονται ξεχωριστά οι κλάδοι των σουπερμάρκετ, πολυκαταστημάτων, Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου και Λ/Ε καυσίμων. Επίσης, συγκρίθηκε η κεφαλαιουχική διάρθρωση και τα αποτελέσματα χρήσης των κερδοφόρων και ζημιογόνων ΑΕ και ΕΠΕ κάθε έτους, τόσο για το σύνολο του εμπορίου, όσο και κατά τομέα και κλάδο εμπορικής δρα

Ο σπουδαιότερος κλάδος δραστηριότητας των ΑΕ και ΕΠΕ του χονδρικού εμπορίου, τόσο από πλευράς αριθμού εταιρειών όσο και από πλευράς συνολικών κεφαλαίων, είναι ο ενοποιημένος κλάδος ένδυσης-υπόδησης-ειδών οικιακής χρήσης. Το υψηλότερο μέσο ενεργητικό (ενεργητικό ανά εταιρεία) στον τομέα έχει ο κλάδος των καυσίμων-χημικών. Στο λιανικό εμπόριο δραστηριοποιούνται λιγότερες από 2 στις 10 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ. Όμως στον τομέα υπάρχει ο κλάδος με το μεγαλύτερο μέσο ενεργητικό. Είναι ο κλάδος των πολυκαταστημάτων, ενώ με μικρή διαφορά ακολουθεί ο

15. Για την παρούσα ανάλυση αναφέρονται ως ΑΕ-ΕΠΕ.

κλάδος των σουπερμάρκετ (μέχρι πέρυσι αποτελούσαν τον ενιαίο κλάδο του γενικού λιανικού εμπορίου). Τέλος, ο τομέας της εμπορίας των αυτοκινήτων-ανταλλακτικών αυτοκινήτων περιλαμβάνει λιγότερες από 1 στις 10 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ, ο δε βασικός του κλάδος είναι η εμπορία αυτοκινήτων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.31 Αριθμός, μερίδια ενεργητικού και ενεργητικό ανά εταιρεία των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ: 2021 Κατανομή κατά τομέα και κλάδο				
Κλάδος	Εταιρείες	Μερίδια πλήθους εταιρειών	Μερίδια ενεργητικού	Μέσο ενεργητικό ('000 €)
Αυτοκίνητα	274	4,7%	4,9%	7.852
Ανταλλακτικά αυτοκινήτων	163	2,8%	1,5%	4.084
Αυτοκίνητα-Ανταλλακτικά	437	7,5%	6,5%	6.446
Χ/Ε προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής	290	5,0%	1,9%	2.788
Χ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	896	15,3%	9,2%	4.470
Χ/Ε ένδυσης, υπόδησης, ειδών οικιακής χρήσης	1.189	20,3%	22,0%	8.032
Χ/Ε καυσίμων και χημικών	302	5,2%	9,4%	13.585
Χ/Ε λοιπών ενδιαμέσων προϊόντων	508	8,7%	6,5%	5.549
Χ/Ε μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	882	15,1%	10,8%	5.333
Άλλο χονδρικό εμπόριο	218	3,7%	2,1%	4.227
Χονδρικό εμπόριο	4.285	73,3%	61,9%	6.280
Σουπερμάρκετ	110	1,9%	16,2%	63.974
Πολυκαταστήματα	12	0,2%	1,8%	65.138
Λ/Ε τροφίμων, ποτών, καπνού	96	1,6%	0,3%	1.229
Λ/Ε ένδυσης, υπόδησης και ειδών οικιακής χρήσης	220	3,8%	2,2%	4.325
Λ/Ε καλλυντικών	47	0,8%	0,7%	6.303
Λ/Ε οικιακών συσκευών	160	2,7%	1,7%	4.512
Λ/Ε Η/Υ, μηχανών γραφείου	60	1,0%	1,7%	12.060
Λ/Ε καυσίμων	55	0,9%	0,5%	3.803
Λοιπό Λ/Ε	365	6,2%	6,7%	7.980
Λιανικό εμπόριο	1.125	19,2%	31,6%	12.224
Γενικό σύνολο	5.847	100,0%	100,0%	7.436

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Η χαρτογράφηση των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο λιανικό εμπόριο

(έρευνα INEMY 2022)

1

Οι εμπορικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν μια «τριπλή παγίδα»: μειωμένες πωλήσεις, αυξημένο λειτουργικό κόστος και εύθραυστο χρέος.

2

Ο εξαμηνιαίος κύκλος εργασιών της αντιπροσωπευτικής επιχείρησης καταγράφει αύξηση από το προηγούμενο έτος (61.532 ευρώ το 2022 από 58.038 ευρώ το 2021).

3

Ο κύκλος εργασιών του 83,6% των εμπορικών επιχειρήσεων έχει επηρεαστεί αρνητικά από τις ανατιμήσεις στο κόστος ενέργειας.

4

Το 40% των εμπορικών επιχειρήσεων καλούνται να πληρώσουν αυξημένες τιμές (11% έως 20%) στους προμηθευτές τους.

5

6

Οι «πολυκρίσεις» καθιστούν τις εμπορικές επιχειρήσεις «παθητικούς αποδέκτες» των mega-trends καθώς μόλις το 1,8% θεωρεί ως βασική πρόκληση το κόστος του «ψηφιακού μετασχηματισμού» και μόλις το 0,3% το κόστος της «πράσινης μετάβασης».

4.1 Το προφίλ των εμπορικών επιχειρήσεων και οι επιχειρηματικές στρατηγικές

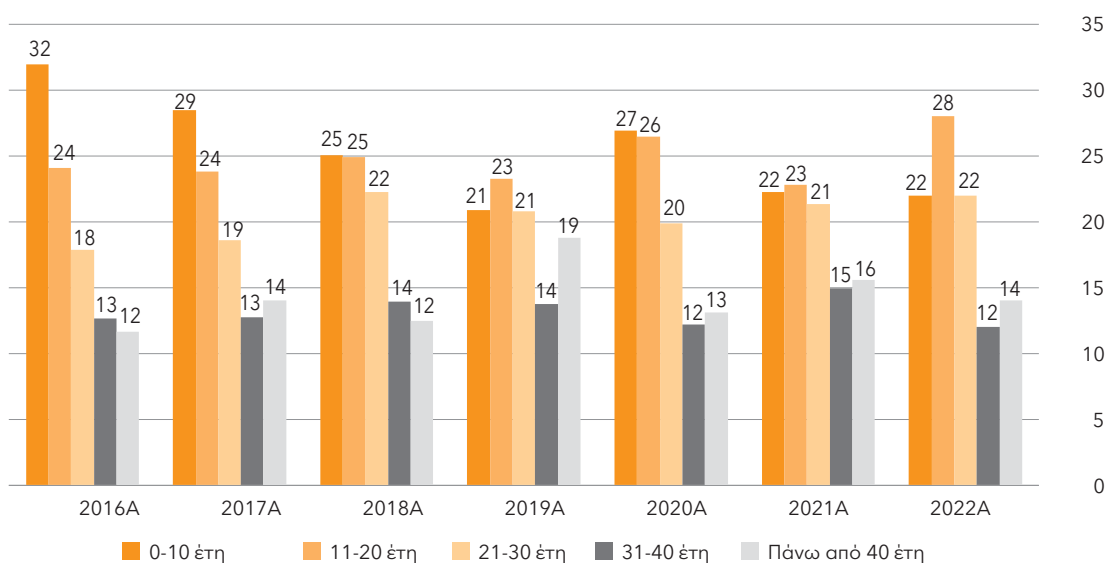
Οι επιπτώσεις των αλληπάλληλων κρίσεων σε οικονομία και επιχειρηματικότητα είναι εξαιρετικά ισχυρές, γεγονός που αποτυπώνεται και στις επιδόσεις των εμπορικών επιχειρήσεων. Τα δεδομένα της έρευνας του INEMY-ΕΣΕΕ για το πρώτο εξάμηνο του 2022 τεκμηριώνουν την πλήρη αναταράξων διαδρομή που θα πρέπει να ακολουθήσουν οι εμπορικές επιχειρήσεις για να επιστρέψουν στην κανονικότητα. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, οι εμπορικές επιχειρήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν την «τριπλή παγίδα» των μειωμένων πωλήσεων, του αυξημένου λειτουργικού κόστους και του εύθραυστου χρέους. Αυτή η «τριπλή παγίδα» ενδέχεται να επιταχύνει τις ανισότητες μεταξύ των εμπορικών επιχειρήσεων όπως αυτές γεννήθηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης χρέους. Παράλληλα, η «τριπλή παγίδα» δημιουργεί εξαιρετικά ισχυρές δυσκολίες στην πρόσβαση στη χρηματοδότηση, στην ανάληψη επενδυτικών πρωτοβουλιών αλλά και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων του ενεργειακού κόστους.

4.1.1. Έτη λειτουργίας και Μίσθωση καταστήματος

Η κατανομή των επιχειρήσεων, με βάση τα έτη λειτουργίας τους, παρουσιάζει στη φετινή έρευνα μια ενδιαφέρουσα «ανατροπή». Η «ανατροπή» αυτή συνίσταται στο γεγονός της σημαντικής ενίσχυσης του μεριδίου των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο και λειτουργούν από 11- 20 έτη (28% το 2022 από 23% το 2021). Η συγκεκριμένη τάση η οποία είχε αποτυπωθεί αμυδρά και στην Ετήσια Έκθεση Ελληνικού Εμπορίου 2021 και φαίνεται πλέον να παγιώνεται (Διάγραμμα 4.1).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.1

Έτη λειτουργίας στο λιανικό εμπόριο

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

Επιπροσθέτως, διαπιστώνεται ότι οι νεότερες επιχειρήσεις, έως 10 έτη λειτουργίας, κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα (22%) το α' εξάμηνο του 2021, αλλά σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τα έτη 2016 και 2017. Σημαντική ενίσχυση καταγράφεται στο ποσοστό των επιχειρήσεων με ηλικία έως 20 έτη συγκριτικά με το αμέσως προηγούμενο έτος (50% το 2022 έναντι 45% το 2021). Ωστόσο, αντίθετη εικόνα αποτυπώνεται αναφορικά με το ποσοστό των επιχειρήσεων με διάρκεια ζωής μεγαλύτερη των 30 ετών, το οποίο συρρικνώθηκε κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες (26% το 2022 από 31% το 2021). Το συγκεκριμένο εύρημα θα μπορούσε ενδεχομένως να αποδοθεί στο ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις ωθήθηκαν σε διακοπή λειτουργίας, λόγω των συσσωρευμένων επιπτώσεων των «πολυκρίσεων».

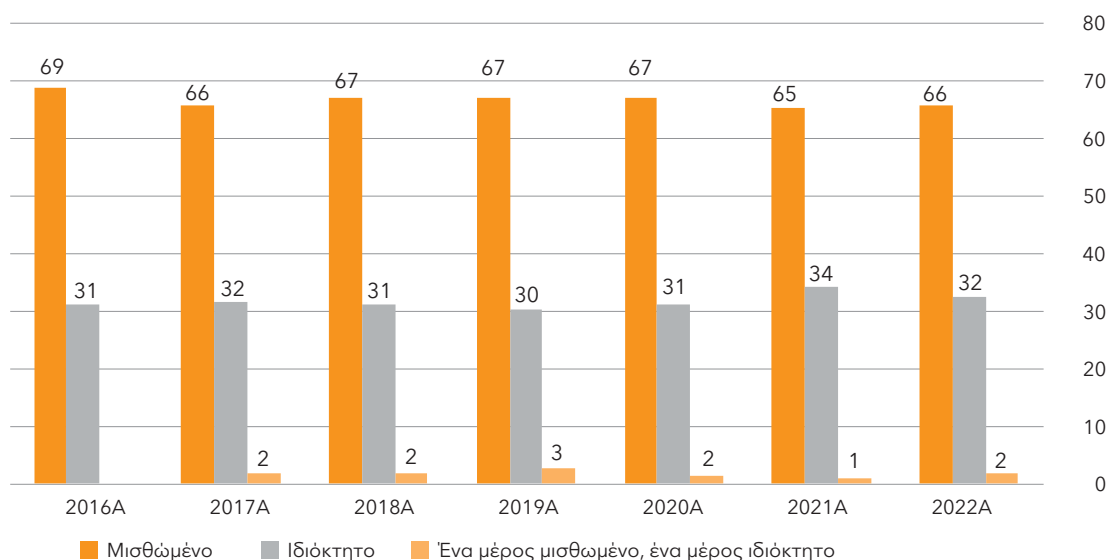
4.1.2. Ιδιοκτησιακό καθεστώς επαγγελματικής στέγης

Το αδιάλειπτα σταθερά υψηλό ποσοστό μίσθωσης της επαγγελματικής στέγης, όπως καταγράφεται τα τελευταία χρόνια, φαίνεται να παγιώνεται ως χαρακτηριστικό γνώρισμα του λιανικού εμπορίου καθώς περίπου επτά στις δέκα (66%) επιχειρήσεις στεγάζονται σε μισθωμένο ακίνητο. Ωστόσο, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το στοιχείο, που αποτελεί και μια από τις ιδιοτυπίες της ελληνικής περίπτωσης, και αφορά στο σημαντικό ποσοστό επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται σε ιδιόκτητο κατάστημα. Ειδικότερα, το ποσοστό των επιχειρήσεων με ιδιόκτητο ακίνητο προσεγγίζει το 32% για το πρώτο εξάμηνο του 2022, κινούμενο ελαφρά χαμηλότερα σε σχέση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2021 (34%) (Διάγραμμα 4.2).

Στο σημείο αυτό, παρουσιάζει ενδιαφέρον η συσχέτιση μεταξύ των ετών λειτουργίας και του καθεστώτος ιδιοκτησίας της εμπορικής επιχείρησης (Πίνακας 4.1). Παρατηρείται ότι, στις επιχειρήσεις που στεγάζονται σε ιδιόκτητο ακίνητο, το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνεται σωρευτικά στην κατηγορία από 21 έως 30 έτη λειτουργίας

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.2

Καθεστώς χρήσης ακινήτου στο λιανικό εμπόριο

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

(30%). Οι επιχειρηματίες, οι οποίοι καταβάλλουν μίσθωμα για τον επαγγελματικό τους χώρο, δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο έως 20 έτη (58%). Ως εκ τούτου, θα μπορούσε να επισημανθεί ότι ένας από τους παράγοντες ανθεκτικότητας των εδραιωμένων εμπορικών επιχειρήσεων είναι και η ιδιόκτητη επαγγελματική στέγη.¹

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1				
Έτη λειτουργίας και καθεστώς ιδιοκτησίας ακινήτου				
	Μισθωμένο	Ιδιόκτητο	Ένα μέρος μισθωμένο / ένα μέρος ιδιόκτητο	Σύνολο
0-10 έτη	26%	15%	0%	22%
11-20 έτη	32%	19%	30%	28%
21-30 έτη	18%	30%	18%	22%
31-40 έτη	10%	15%	23%	12%
Πάνω από 40 έτη	12%	18%	14%	14%
ΔΓ/ΔΑ	2%	3%	15%	2%
Σύνολο	100%	100%	100%	100%

Στην ίδια λογική, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει και η συσχέτιση μεταξύ των ετών λειτουργίας μιας επιχείρησης και της μισθωτής απασχόλησης (Πίνακας 4.2). Από τη σύγκριση των δυο κατανομών φαίνεται ότι το ήμισυ των επιχειρήσεων (50%) που δεν διαθέτουν υπαλλήλους, δραστηριοποιείται στην αγορά μεταξύ 11 και 30 ετών, σε αντίθεση με τις επιχειρήσεις που απασχολούν τουλάχιστον έναν υπάλληλο, οι οποίες είναι κατά κανόνα νεότερες, δηλαδή μέχρι 20 έτη λειτουργίας. Μάλιστα ξεχωρίζει το γεγονός, ότι το 25% των επιχειρήσεων που λειτουργούν έως 10 έτη, απασχολούν έναν τουλάχιστον υπάλληλο. Το τελευταίο μπορεί να οδηγήσει σε κάποιες υποθέσεις: οι νεότεροι επιχειρηματίες έχουν ένα πιο σύγχρονο και δυναμικό μοντέλο ανάπτυξης ή αξιοποιούν προγράμματα ενίσχυσης της μισθωτής απασχόλησης ή θεωρούν ότι το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί βασικό συστατικό για μία επιτυχημένη επαγγελματική αρχή.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2			
Έτη λειτουργίας και μισθωτή εργασία			
	Χωρίς υπαλλήλους	Τουλάχιστον ένας υπάλληλος	Σύνολο
0-10 έτη	18%	25%	22%
11-20 έτη	27%	29%	28%
21-30 έτη	23%	21%	22%
31-40 έτη	15%	10%	12%
Πάνω από 40 έτη	14%	14%	14%
ΔΓ/ΔΑ	3%	1%	2%
Σύνολο	100%	100%	100%

1. Για την ανθεκτικότητα των μικρών εμπορικών επιχειρήσεων βλ. Β. Αρανίτου (2018). *Η Μεσαία Τάξη την εποχή των Μνημονίων: Μεταξύ κατάρρευσης και ανθεκτικότητας*. Αθήνα: Θεμέλιο

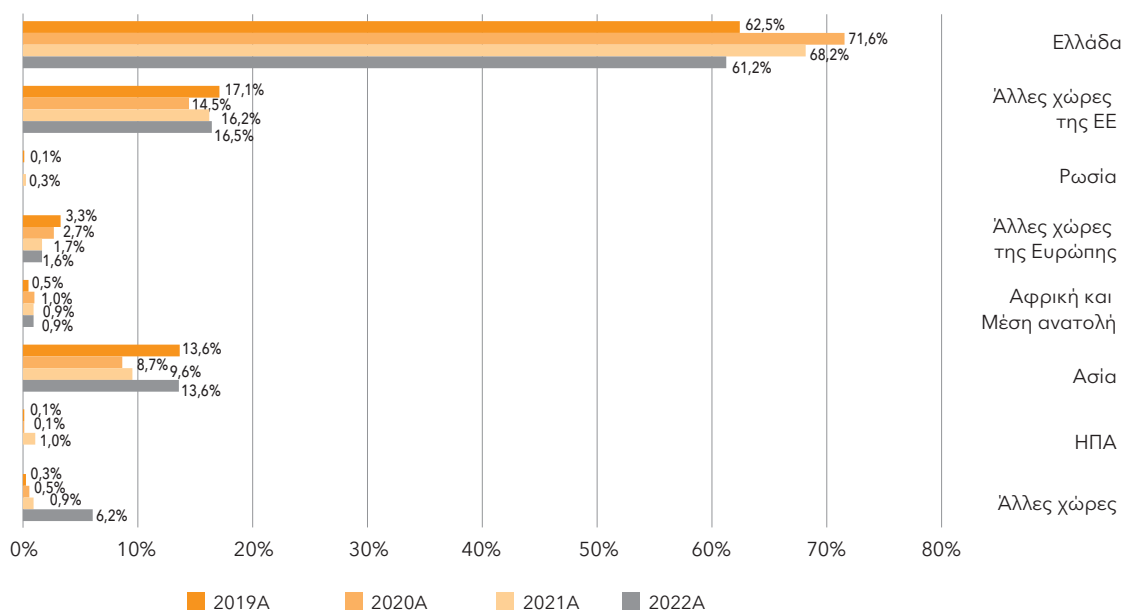
4.1.3. Γεωγραφική προέλευση προϊόντων

Αναγνωρίζοντας τον αξιοσημείωτο ρόλο που διαδραματίζει η διαδικασία της προέλευσης των εμπορευμάτων, ιδιαίτερα στην κατεύθυνση του πολλαπλασιαστικού ρόλου του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη, είναι σημαντικό να αναλυθεί η πηγή προέλευσης των προϊόντων των επιχειρήσεων.

Χαρακτηριστικό εύρημα της έρευνας αποτελεί η σημαντική μείωση της προέλευσης των εμπορευμάτων από την Ελλάδα κατά τα τελευταία δύο χρόνια. Η εγχώρια αγορά παραμένει ο κύριος προμηθευτής των επιχειρήσεων λιανικού αλλά το μερίδιό της καταγράφει ισχυρή πτώση ύψους 10 ποσοστιαίων μονάδων από το 2020 έως σήμερα (61% το 2022 έναντι 71% το 2020). Προφανώς, η στροφή στην εσωτερική αγορά που καταγράφηκε το 2020, εξαιτίας των αναταράξεων στις διεθνείς εφοδιαστικές αλυσίδες που προκάλεσε η πανδημία, δεν φαίνεται να διατηρείται, καθώς αποκαθίσταται ο όγκος των παραγόμενων προϊόντων στην αλλοδαπή σε επίπεδα ελαφρώς χαμηλότερα ακόμα και από εκείνων του 2019.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.3

Πηγές προέλευσης των εμπορευμάτων της επιχείρησης

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

Η υποχώρηση της συμμετοχής εμπορευμάτων από την εγχώρια αγορά, αναπληρώνεται από την αύξηση των εισαγωγών από τις ασιατικές αγορές, οι οποίες καταγράφουν ανοδική τροχιά και επιστρέφουν στα επίπεδα του 2019 (13,6%). Το παραπάνω εύρημα τεκμηριώνει τη θεωρία, ότι η κρίση της πανδημίας προκάλεσε πτώση των διεθνών συναλλαγών, ωστόσο το εμπόριο Ελλάδας και Ασίας (ιδιαίτερα Κίνας), ανέκαμψε ταχύτατα. Εν συνεχεία, ακολουθούν, ως πηγή προέλευσης εμπορευμάτων, οι χώρες της Ε.Ε. με ποσοστό 16,5%, ενώ φαίνεται ότι ενισχύονται οι εισαγωγές εμπορευμάτων και από άλλες χώρες (6,2% το 2022 έναντι 0,9% το 2021). Επιπροσθέτως, σταθερά στα ίδια χαμηλά επίπεδα παραμένουν οι λοιπές χώρες της Ευρώπης και η

Αφρική-Μέση Ανατολή (1,6% και 0,9% αντίστοιχα). Ωστόσο, όπως απεικονίζεται στο Διάγραμμα 4.3, η προέλευση των προϊόντων από την Ρωσία και τις ΗΠΑ κινείται σε μηδενικά επίπεδα για διαφορετικούς λόγους.

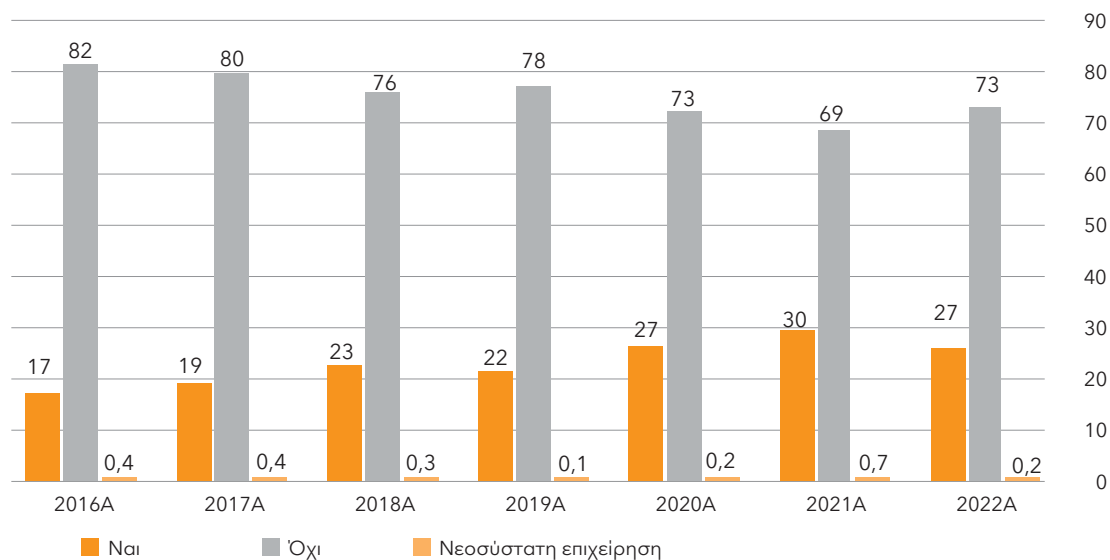
4.1.4. Προμηθευτές

Όπως προκύπτει από τα ευρήματα της έρευνας, οι ελληνικές επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου, παραδοσιακά, βασίζουν την επιτυχία τους στη σχέση εμπιστοσύνης με τους προμηθευτές τους και επενδύουν στη διατήρηση μακροχρόνιων εταιρικών σχέσεων.

Συγκεκριμένα, για το 2022, το 73% των επιχειρήσεων δε διέκοψε την συνεργασία του με κάποιον προμηθευτή, ποσοστό που κινήθηκε στα ίδια επίπεδα με το 2020, αλλά εμφανίζεται αυξημένο συγκριτικά με το 2021 κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες (69% το 2021). Όπως φαίνεται, οι σχέσεις λιανικού και χονδρικού εμπορίου επιστρέφουν σταδιακά στην κανονικότητα, παρά τον αντίκτυπο των «πολυκρίσεων», χωρίς όμως να έχουν επιστρέψει στα επίπεδα του πρώτου εξαμήνου του 2019. Επιπρόσθετα, ακόμα και εν μέσω της κρίσης των ανατιμήσεων, οι εμπορικές επιχειρήσεις φαίνεται πως αναζητούν υγιείς και ουσιώδεις συνεργασίες, γεγονός που κινείται αντίθετα από τη διαδεδομένη άποψη ότι βασίζονται, αναφορικά με την επιλογή προμηθευτή, αποκλειστικά και μόνο στο κριτήριο του χαμηλότερου κόστους.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.4

Διακοπή συνεργασίας με κάποιον προμηθευτή (%)

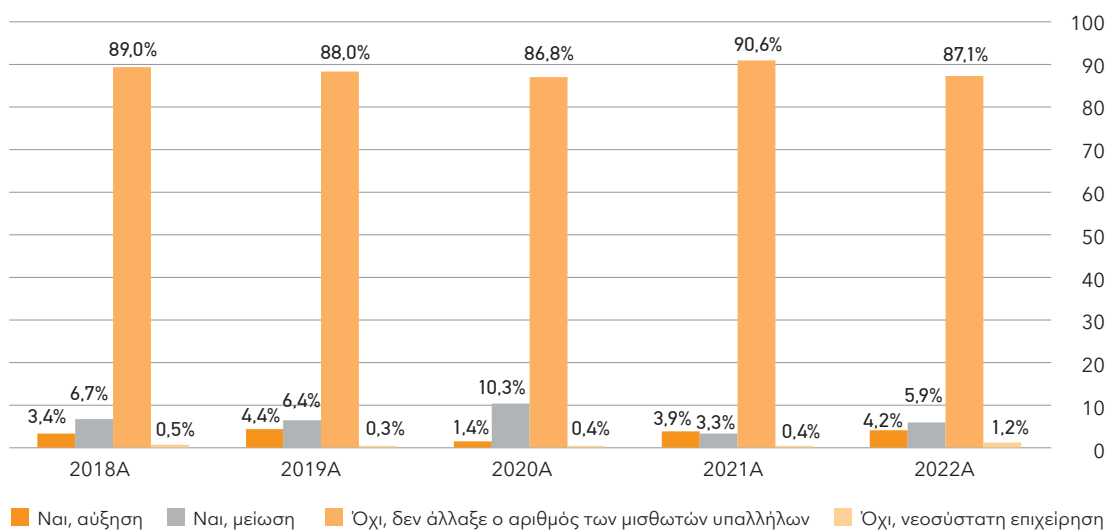
Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

4.1.5. Μεταβολή μισθωτής απασχόλησης

Όπως επισημαίνεται και στο δεύτερο μέρος της παρούσας έκθεσης, το εμπόριο συνεχίζει να είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης της χώρας. Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνεται από τη σταθερότητα που εμφανίζει η μισθωτή απασχόληση στις επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου, παρά τις ισχυρές πιέσεις που δέχεται η επιχειρηματικότητα το τελευταίο διάστημα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.5

Μεταβολή μισθωτής απασχόλησης στο λιανικό εμπόριο Α' εξαμήνου ετών 2018 έως 2022

Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

Η εικόνα που προκύπτει (Διάγραμμα 4.5), οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η σταθερότητα της απασχόλησης διατηρείται τα τελευταία χρόνια, παρόλες τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζει ο κλάδος από τις αλληπάληλες κρίσεις. Όπως είναι μάλλον αναμενόμενο, το 2020, έτος κορύφωσης των επιπτώσεων της κρίσης υγείας, η μισθωτή απασχόληση δέχθηκε έντονες πιέσεις αλλά έδειξε αντοχή, αποτέλεσμα που οφείλεται και στα κρατικά μέτρα στήριξης. Φέτος καταγράφονται εκ νέου αναταράξεις στη μισθωτή απασχόληση (η σταθερότητα στο 87,1% από 90,6%), με τον αριθμό των επιχειρήσεων που οδηγήθηκαν σε μείωση του προσωπικού το πρώτο εξάμηνο του 2022 να ενισχύεται (5,9%) σε σύγκριση με το αντίστοιχο (3,3%) του 2021. Πέρα από τις άμεσες επιπτώσεις το κορωνοϊού, ο μετασχηματισμός των καταναλωτικών προτύπων, η ψηφιοποίηση και η αναζήτηση εργαζόμενων με νέες δεξιότητες αναμένεται να εντείνουν ακόμα περισσότερο την κινητικότητα τα επόμενα έτη.

4.2 Βασικά Οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων στο λιανικό εμπόριο

4.2.1. Αριθμός επιχειρήσεων ανά τάξη μεγέθους κύκλου εργασιών

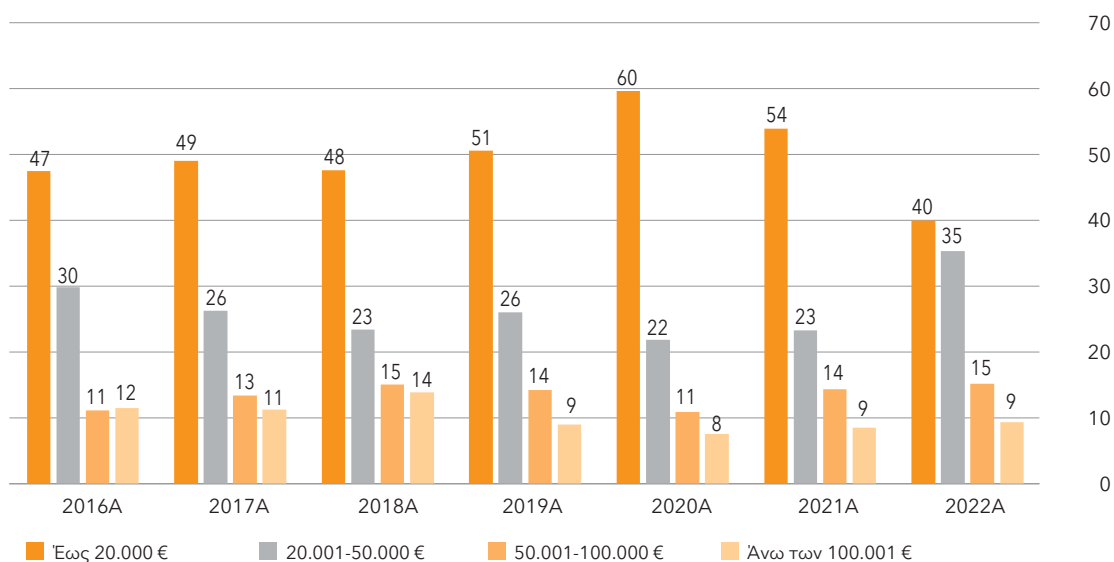
Πέρα από κάθε αμφιβολία, η κατανομή των επιχειρήσεων με βάση τον κύκλο εργασιών αποτελεί μια κρίσιμη παράμετρο για την κατανόηση των μεταβολών και των ζυμώσεων του κλάδου. Η παρουσίαση που ακολουθεί βασίζεται στον εξαμηνιαίο «τζίρο» τους, ο οποίος είναι ενδεικτικός μιας τάσης που, όπως φαίνεται, τείνει να επικρατήσει. Επιπλέον, η παρακολούθηση της πορείας ενός εκ των βασικών οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων, αυτού του κύκλου εργασιών, αναδεικνύει το ποσοστό των επιχειρήσεων οι οποίες επλήγησαν βαθύτερα, αλλά και εκείνες οι οποίες ανταποκρίθηκαν

ταχύτερα στις νέες συνθήκες των «πολυκρίσεων» (χρέους, πανδημίας, ενέργειας/ γεωπολιτική κ.λπ.).

Με βάση την κατανομή που αποτυπώνεται στο διάγραμμα 4.6, το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων καταγράφουν εξαμηνιαίο κύκλο εργασιών έως 20.000 ευρώ. Ωστόσο, διαπιστώνουμε ότι για το πρώτο εξάμηνο του 2022, η παρουσία της συγκεκριμένης κατηγορίας επιχειρήσεων καταγράφει μια σημαντική υποχώρηση (της τάξεως των 14 ποσοστιαίων μονάδων) σε σύγκριση με το αντίστοιχο εξάμηνο μόλις του προηγούμενου έτους (40% το 2022 και 54% το 2021). Η υποχώρηση αυτή φαίνεται να ξεκινά ήδη από το πρώτο εξάμηνο του 2021 και να ενισχύεται περισσότερο το πρώτο εξάμηνο του 2022.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.6

Ποσοστό επιχειρήσεων ανά κλίμακα κύκλου εργασιών: Α' εξάμηνο 2016 – Α' εξάμηνο 2022

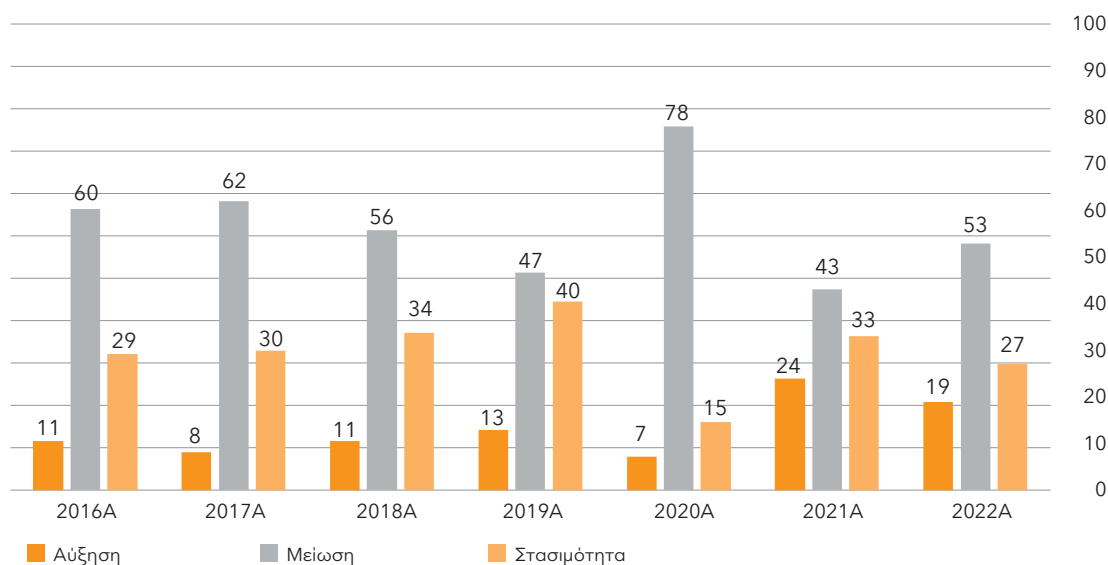
Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

Στην πραγματικότητα, φαίνεται να μετατοπίζεται ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων στην αμέσως επόμενη κλίμακα (με κύκλο εργασιών των 20.001-50.000) της οποίας η συμμετοχή (35%) φθάνει στο υψηλότερο σημείο κατά το διάστημα 2016-2022. Το στοιχείο αυτό δείχνει μια σταδιακή μεγέθυνση μιας σημαντικής μερίδας επιχειρήσεων οι οποίες βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδα των πωλήσεων και αναζητούν, σε πολλές περιπτώσεις, την εξασφάλιση της βιωσιμότητά τους, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Από την άλλη πλευρά, οι επιχειρήσεις με τζίρο εξαμήνου 50.000 ευρώ και άνω, παραμένουν σε σταθερά επίπεδα χωρίς ιδιαίτερες διαφοροποιήσεις (24% για το πρώτο εξάμηνο του 2022 έναντι 23% το αντίστοιχο εξάμηνο του 2021). Στην ίδια λογική, οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών άνω των 100.000 ευρώ, δεν ξεπερνούν το 10%, εύρημα που επαναλαμβάνεται διαχρονικά στο σύνολο των ετών διεξαγωγής της έρευνας και αντικατοπτρίζει μια «παγιωμένη κατάσταση ανισότητας» στον κλάδο του λιανικού εμπορίου.

Όπως παρατηρούμε στο διάγραμμα 4.7, το 53% των επιχειρήσεων, κατέγραψε μείωση του κύκλου εργασιών το πρώτο εξάμηνο του 2022. Το ποσοστό αυτό είναι αυξημένο κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες από το 2021 (43%). Η μεγέθυνση αυτή, η

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.7

Εξέλιξη κύκλου εργασιών λιανικού εμπορίου (% επιχειρήσεων)

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

οποία είναι σε μεγάλο βαθμό λογική λόγω του αποτελέσματος βάσης (base effect) για το 2021, αντανακλά τις αρνητικές επιπτώσεις της ενεργειακής κρίσης (βλ. παρακάτω) στην πλειονότητα των επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου. Όπως είναι λογικό, οι επιχειρήσεις με μεγεθυμένο κύκλο εργασιών μειώνονται (19% για το πρώτο εξάμηνο του 2022 σε σχέση με το 24% για το αντίστοιχο εξάμηνο του 2021). Ένα στοιχείο που απαιτεί περαιτέρω διερεύνηση είναι πως περισσότερες από 1 στις 4 επιχειρήσεις (27%) καταγράφει σταθερό κύκλο εργασιών για το πρώτο εξάμηνο του 2022.

Τα παραπάνω ευρήματα είναι εν πολλοίς αναμενόμενα, δεδομένου ότι παρουσιάζεται η εξέλιξη του κύκλου εργασιών, στην οποία τα έτη 2020-2021 αποτυπώνουν εντονότερα την διαταραχή που προκλήθηκε από την επίδραση του COVID-19.

Μεταβολή εξαμηνιαίου κύκλου εργασιών

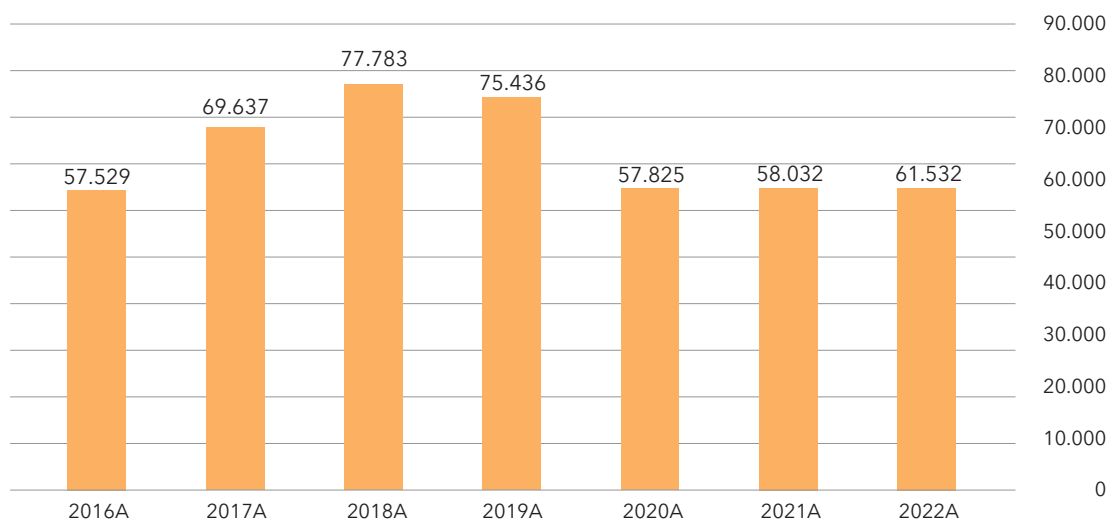
Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζεται η εκτίμηση του μέσου εξαμηνιαίου κύκλου εργασιών για το πρώτο εξάμηνο την περίοδο 2016 -2022 και μάλιστα σε απόλυτο μέγεθος.

Ο κύκλος εργασιών το πρώτο εξάμηνο του 2022, παρουσιάζει αύξηση από τα αντίστοιχα εξάμηνα των προηγούμενων δυο ετών και διαμορφώνεται στα 61.532 ευρώ έναντι των 58.032 ευρώ το 2021, καταγράφοντας δηλαδή ενίσχυση κατά 6,0%.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι μετά την απότομη πτώση το 2020, έτος εκδήλωσης της πανδημίας του COVID-19, οπότε ο κύκλος εργασιών σημείωσε έντονη υποχώρηση, οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να βρίσκονται σε μια απαιτητική διαδικασία επιστροφής στην κανονικότητα, παρά το δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον από την συγκυρία των ανατιμήσεων, την αύξηση του ενεργειακού κόστους και τη μείωση της καταναλωτικής δαπάνης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.8

Εξέλιξη κύκλου εργασιών Α' εξάμηνο 2016 έως Α' εξάμηνο 2022

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

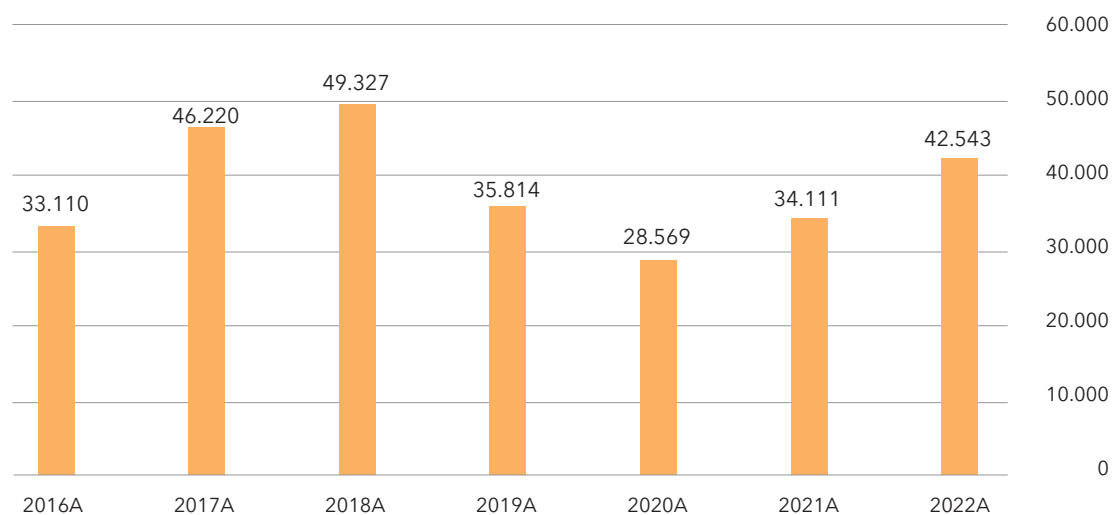
Αγορές εμπορευμάτων

Ιδιαίτερο ζήτημα αποτελεί η αξία της αγοράς εμπορευμάτων διαχρονικά, όπως αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 4.9, καθώς σκιαγραφεί, σε έναν σημαντικό βαθμό, τις προσδοκίες των εμπορικών επιχειρήσεων αναφορικά με τις εξελίξεις στο οικοσύστημα της αγοράς

Με βάση την εκτίμηση του μέσου ποσού αγορών εμπορευμάτων (σε απόλυτα μεγέθη) για το πρώτο εξάμηνο του 2022, οι αγορές κυμαίνονται σε 42.543 ευρώ, ποσό υψηλότερο κατά 24,7% συγκριτικά με το αντίστοιχο του 2021 και κατά 48,9% από τις

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.9

Διαχρονική εξέλιξη αξίας αγοράς εμπορευμάτων

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

αγορές που πραγματοποιήθηκαν το αντίστοιχο εξάμηνο του 2020. Η «κανονικοποίηση» της αλυσίδας αξίας, η επανεκκίνηση της αγοράς και η μεγέθυνση της τουριστικής ζήτησης εξώθησαν τις επιχειρήσεις να αυξήσουν το απόθεμα των εμπορευμάτων τους, ειδικά μετά τη βίαιη ρευστοποίηση του «στοκ» που συντελέστηκε το διάστημα 2020-2021.

Πιο συγκεκριμένα, με βάση την παρακολούθηση των εκτιμήσεων των αγορών εμπορευμάτων σε εξαμηνιαία βάση και σε απόλυτα μεγέθη διαχρονικά, αλλά και τις επιδόσεις σε επίπεδο κύκλου εργασιών, φαίνεται ότι το πρώτο εξάμηνο του 2020 σημειώθηκε πολύ χαμηλότερο επίπεδο αγορών εμπορευμάτων (28.569 ευρώ). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, οι επιχειρήσεις να λειτουργούν αποσβένοντας αποθέματα (stocks) καταγράφοντας ταυτοχρόνως σημαντική πτώση στον κύκλο εργασιών λόγω της πρωτόγνωρης συγκυρίας της πανδημίας. Ωστόσο, το έτος 2021 συνδέθηκε με τη δημιουργία προσδοκιών για ένα καλύτερο οικονομικό έτος λόγω και της άρσης των περιορισμών στις μετακινήσεις, προσδοκίες που όμως δεν φαίνεται να επιβεβαιώθηκαν καθώς οι πωλήσεις κατέγραψαν οριακή αύξηση, σε σύγκριση με το 2020.

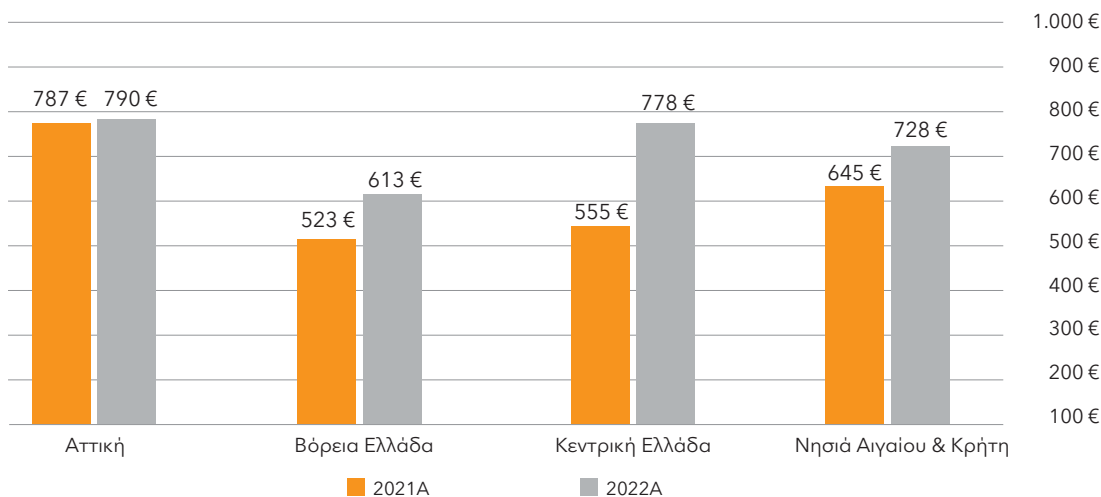
Η εικόνα αυτή, βελτιώθηκε το 2022, οπότε ο κύκλος εργασιών ενισχύθηκε κατά 6,0% μεταξύ των αντίστοιχων εξαμήνων των δύο ετών. Βέβαια, σε μεγάλο βαθμό, η μεγέθυνση του εξαμηνιαίου κύκλου εργασιών οφείλεται και στις αυξημένες τιμές λόγω του πληθωρισμού και όχι σε υγιή ενίσχυση της κατανάλωσης.

4.2.2 Λειτουργικά έξοδα

Ένας από τους βασικούς συντελεστές του λειτουργικού κόστους μιας επιχείρησης αποτελεί και το μηνιαίο μίσθωμα, όταν μάλιστα, σχεδόν το 70% των επιχειρήσεων μισθώνει το κατάστημά του. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η κατανομή του μέσου μηνιαίου μισθώματος ανά μεγάλη γεωγραφική περιοχή.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.10

Μέσο μηνιαίο μίσθωμα σε ευρώ ανά μεγάλη γεωγραφική περιοχή
Α' εξάμηνο 2022 και Α' εξάμηνο 2021

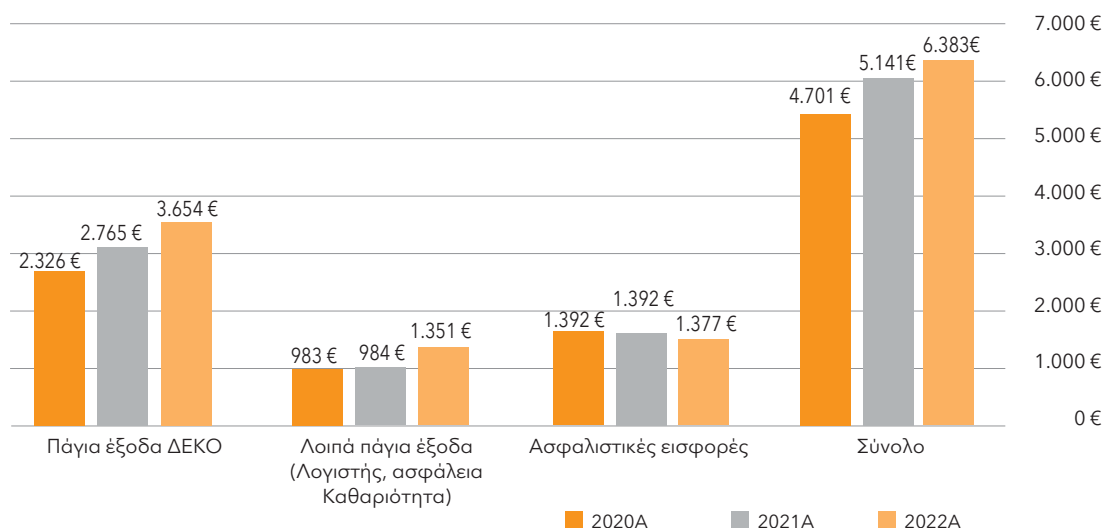

Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

Το υψηλότερο μίσθωμα, για το πρώτο εξάμηνο του 2022, καταγράφεται στην Αττική (790 ευρώ), το οποίο φαίνεται να κινείται στα ίδια επίπεδα με τον προηγούμενο χρόνο (787 ευρώ). Το εύρημα αυτό θα μπορούσε να ερμηνευτεί με το γεγονός ότι οι αυξήσεις των ενοικίων εντάθηκαν το περασμένο έτος και εμφανίζονται ηπιότερες το 2022. Στον αντίποδα, είναι χαρακτηριστικές οι περιπτώσεις της Κεντρικής και Βόρειας Ελλάδας όπου το μέσο μηνιαίο μίσθωμα ενισχύεται κατά 40,2% (από τα 555 στα 778 ευρώ) και 17,2% (από 523 στα 613 ευρώ) αντίστοιχα, ενώ στη συνέχεια ακολουθούν τα Νησιά Αιγαίου & Κρήτη, με αύξηση 12,9% (από τα 645 στα 728 ευρώ). Οι λόγοι της αύξησης των ενοικίων είναι πολλοί αλλά φαίνεται πως σχετίζονται με τη μείωση της προσφοράς. Ειδικότερα, στη διόγκωση του ύψους των ενοικίων συνέβαλαν α) η αλλαγή χρήσης των επαγγελματικών στεγών (λόγω και της επέκτασης των υπηρεσιών βραχυχρόνιας μίσθωσης), β) η επιβράδυνση του ρυθμού κλεισίματος των καταστημάτων («λουκέτα») αλλά και γ) το γεγονός πως αρκετές επαγγελματικές στέγες έχουν περάσει στα χέρια των funds και παραμένουν, προς ώρας, ανενεργές.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.11

Πάγια δαπάνη επιχείρησης Α' εξάμηνο 2020 – Α' εξάμηνο 2022

Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

Στο Διάγραμμα 4.11 απεικονίζεται η πάγια δαπάνη, σε εξαμηνιαία βάση, για τις επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου, στην οποία περιλαμβάνονται τα πάγια έξοδα ΔΕΚΟ, τα λοιπά πάγια έξοδα (αμοιβή για λογιστή, για ασφάλεια και καθαριότητα όπου υπάρχει) καθώς και οι ασφαλιστικές εισφορές των επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, ο μέσος όρος των συνολικών εξαμηνιαίων πάγιων εξόδων των επιχειρήσεων, ανέρχεται σε 6.383 ευρώ, καταγράφοντας σημαντική μεγέθυνση της τάξης του 24,2% συγκριτικά με το 2021. Βασικός τροφοδότης της αύξησης αυτής είναι οι αυξημένοι λογαριασμοί ρεύματος. Ειδικότερα, τα πάγια έξοδα προς ΔΕΚΟ, σε εξαμηνιαία βάση, διαμορφώθηκαν σε 3.654 ευρώ, αυξημένα κατά 32,2% από το προηγούμενο έτος ενώ τα Λοιπά πάγια έξοδα προσεγγίζουν το πρώτο εξάμηνο του 2022, τα 1.351 ευρώ από 984 ευρώ το 2021 (+ 37,3%). Ωστόσο, παρά τις αυξήσεις των λειτουργικών εξόδων, οι ασφαλιστικές εισφορές κινούνται

σχεδόν στα ίδια επίπεδα με το 2021 (1.377 ευρώ). Η σταθερότητα των ασφαλιστικών εισφορών δικαιολογείται από το γεγονός πως ένας μεγάλος αριθμός επιχειρηματιών, επέλεξε το 2022, λόγω της αβεβαιότητας, την ίδια ασφαλιστική κατηγορία ΕΦΚΑ με το 2021. Σημειώνεται πως οι υψηλοί ρυθμοί πληθωρισμού αναμένεται να συμπαρασύρουν ανοδικά τις ασφαλιστικές εισφορές των ελευθέρων επαγγελματιών το 2023, ενώ των μισθωτών θα παραμείνουν περίπου στα ίδια επίπεδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3 Πρόβλεψη & εκτίμηση INEMY (ποσά σε ευρώ)			
	ΠΡΟΒΛΕΨΗ 2021	ΕΚΤΙΜΗΣΗ 2021	ΠΡΟΒΛΕΨΗ 2022
Κύκλος εργασιών	123.000	148.517	130.390
Αγορές εμπορευμάτων	73.764	103.357	84.094
Λειτουργικά έξοδα (με ενοίκιο)	15.940	17.022	18.219
Λειτουργικά έξοδα (χωρίς ενοίκιο)	7.663	8.569	9.647
Ασφαλιστικές εισφορές	2.965	3.180	2.755

Στον πίνακα 4.3 αποτυπώνονται προβλέψεις και εκτιμήσεις σχετικά με τα οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων του λιανικού εμπορίου. Η πρόβλεψη του INEMY για το 2021, φαίνεται να τοποθετείται σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα συγκριτικά με την εκτίμηση του INEMY για ολόκληρο το 2021, καθώς η τελευταία συμπεριλαμβάνει τις πραγματικές τιμές για το δεύτερο εξάμηνο του 2021. Αντίθετα, η πρόβλεψη του 2021 βασίστηκε στα δυο εξάμηνα μελέτης του 2020 (έτος που κινήθηκε σε πολύ χαμηλές επιδόσεις) και στο ασταθές πρώτο εξάμηνο του 2021. Με βάση τα παραπάνω, η συνολική εκτίμηση του 2021 εμφανίζεται φανερά πιο ενισχυμένη, προσδιορίζοντας τον μέσο ετήσιο κύκλο εργασιών στα 148.517 ευρώ, τις αγορές εμπορευμάτων στα 103.357 ευρώ, τα λειτουργικά έξοδα επιχειρήσεων με ενοίκιο στα 17.022 ευρώ και των επιχειρήσεων χωρίς μίσθωμα σε 8.569 ευρώ, ενώ οι ασφαλιστικές εισφορές ανέρχονται σε 3.180 ευρώ.

Από την άλλη πλευρά, στην πρόβλεψη του INEMY για το 2022, η εικόνα διαφοροποιείται σε σχέση με το περασμένο έτος, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι δεν έχουν συμπεριληφθεί οι εκτιμήσεις των οικονομικών στοιχείων του δεύτερου εξάμηνου του 2022. Ειδικότερα, σε όρους κύκλου εργασιών, φαίνεται να σημειώνεται μια πτώση κατά 12,2% μεταξύ των δύο ετών 2021-2022 (130.390 ευρώ για το 2022). Παρόμοια, σημαντική μείωση φαίνεται ότι καταγράφεται στις αγορές εμπορευμάτων (84.094 ευρώ). Τα λειτουργικά έξοδα δεν ακολουθούν στις προβλέψεις παρόμοιο πρότυπο με τα οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης καθώς, με βάση την πρόβλεψη φαίνονται να αυξάνονται κατά τη διάρκεια του έτους κατά 12,5% για τις επιχειρήσεις που δεν καταβάλλουν μίσθωμα (9.647 ευρώ το 2022) και κατά 7,0% για τις επιχειρήσεις οι οποίες στεγάζονται σε μισθωμένο ακίνητο (18.219 ευρώ). Από την άλλη, οι ασφαλιστικές εισφορές εκτιμάται ότι θα μειωθούν κατά 13,4% μεταξύ 2022-2021 (δηλαδή 2.755 ευρώ το 2022 από 3.180 ευρώ το 2021). Είναι φανερό πως η πρόβλεψη είναι προγενέστερη της απόφασης περί αύξησης των ασφαλιστικών εισφορών των ελευθέρων επαγγελματιών βάσει του ρυθμού πληθωρισμού.

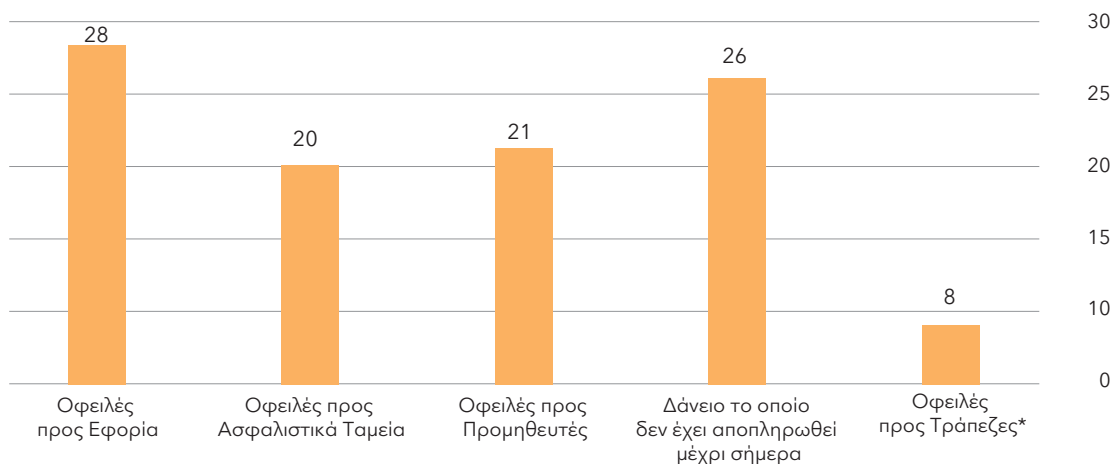
4.3 Οφειλές και τραπεζικός δανεισμός

4.3.1 Ληξιπρόθεσμες Οφειλές

Μία από τις κύριες μεταβλητές για την κατανόηση της δυναμικής μιας επιχείρησης είναι ο κύκλος εργασιών της. Όμως, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές αποτελούν έναν παράγοντα που προσδιορίζει τόσο την μεσοπρόθεσμη αναπτυξιακή τους προοπτική αλλά και τη βραχυπρόθεσμη βιωσιμότητά τους, αφού επηρεάζει εμμέσως και τη ρευστότητά τους. Η αστάθεια που επιταχύνουν οι «πολυκρίσεις» ενδέχεται να οξύνει το ιδιωτικό χρέος το οποίο μπορεί να αποτελέσει έναν πρόσθετο παράγοντα διεύρυνσης των ανισοτήτων μεταξύ των εμπορικών επιχειρήσεων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.12

Ποσοστό (%) επιχειρήσεων με οφειλές: Α' εξάμηνο 2022

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

*Οφειλές προς Τράπεζες με αναγωγή στο σύνολο

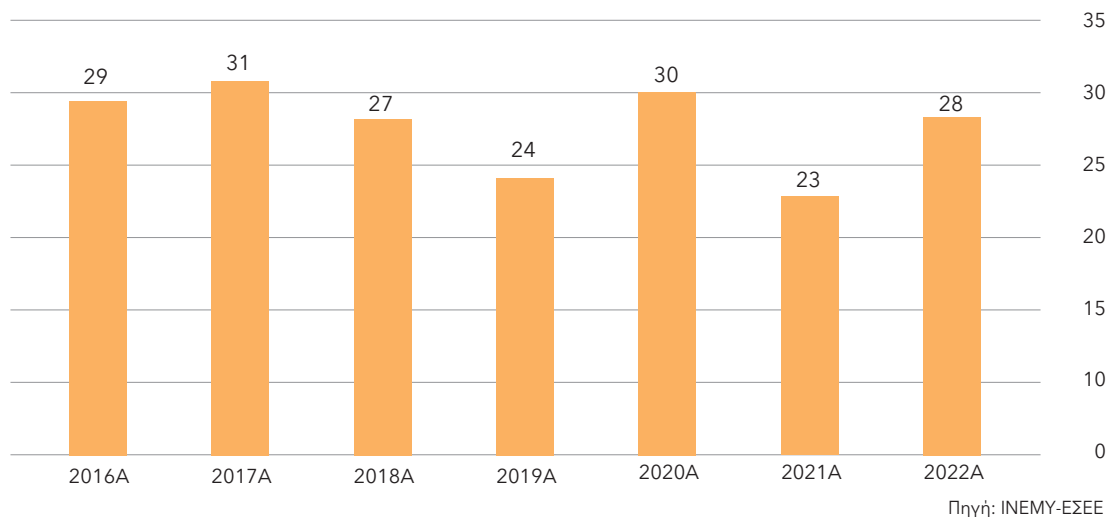
Οι πιέσεις που δέχονται οι επιχειρήσεις, λόγω και του δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος, έχουν οξύνει την αδυναμία διευθέτησης των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων. Οι οφειλές προς την εφορία βαραίνουν το 28% των επιχειρήσεων ενώ μία στις πέντε επιχειρήσεις έχει ληξιπρόθεσμα χρέη σε ασφαλιστικά ταμεία. Στα ίδια επίπεδα κυμαίνεται, ο αριθμός των επιχειρήσεων οι οποίες αντιμετωπίζουν δυσκολίες πληρωμής προς τους προμηθευτές τους (21%), ενώ οι οφειλές προς τράπεζες συνεχίζουν να βαραίνουν ένα σημαντικό ποσοστό των επιχειρηματιών που έχουν ενεργό δάνειο.

Στα Διαγράμματα 4.13 και 4.14, αποτυπώνονται οι οφειλές των επιχειρήσεων του λιανικού εμπορίου προς το δημόσιο (φορολογική διοίκηση και ασφαλιστικά ταμεία).

Το διάγραμμα 4.13 αντανακλά μια ανησυχητική κατάσταση καθώς καταγράφεται μια σημαντική αύξηση του ποσοστού των επιχειρήσεων με οφειλές προς την εφορία σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (28% έναντι 23%). Αντιθέτως, ανεξάρτητα από τη μεγέθυνση αυτή, διακρίνουμε υποχώρηση του ποσοστού των επιχειρήσεων με οφειλές προς τα ασφαλιστικά ταμεία γεγονός που αντανακλά την άμεση αποκλιμάκωση του χρέους από το 2020 μέχρι σήμερα (20,1% το 2022 έναντι 24% το 2021 και 26,6% το 2020).

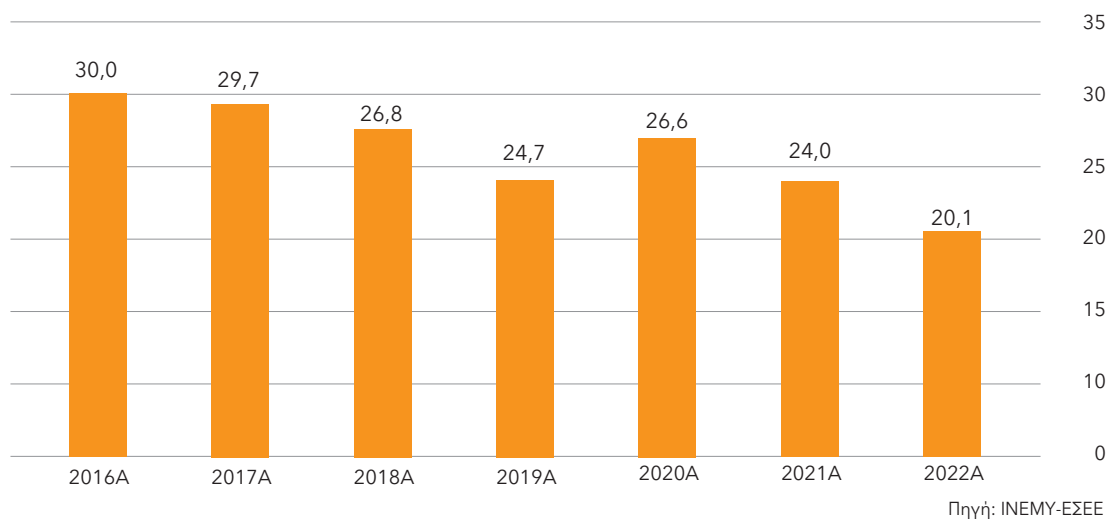
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.13

Ποσοστό (%) επιχειρήσεων με οφειλές προς την εφορία:
Α' εξάμηνο 2016 – Α' εξάμηνο 2022

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.14

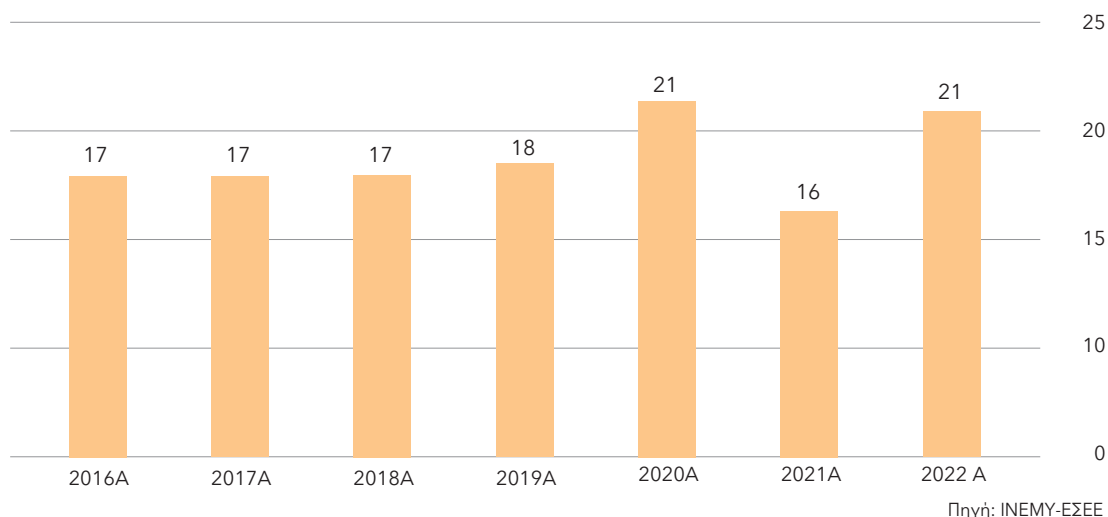
Ποσοστό (%) επιχειρήσεων με ληξιπρόθεσμες οφειλές σε ασφαλιστικά ταμεία:
Α' εξάμηνο 2016 – Α' εξάμηνο 2022

Το ποσοστό των επιχειρήσεων με οφειλές προς τους προμηθευτές, επέστρεψε στα ανησυχητικά επίπεδα του 2020 (προσεγγίζοντας το 21%), καταγράφοντας αύξηση από το εξαιρετικά χαμηλό 16% του 2021. Το στοιχείο αυτό αντανακλά την αστάθεια στην αλυσίδα αξίας του λιανικού εμπορίου η οποία μπορεί μεσοπρόθεσμα να ενισχύσει/ευνοήσει τις επιχειρήσεις που δεν έχουν προβλήματα ρευστότητας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.15

Ποσοστό (%) επιχειρήσεων με ληξιπρόθεσμες οφειλές προς προμηθευτές:
Α' εξάμηνο 2016 – Α' εξάμηνο 2022

4.3.2 Χρηματοδότηση και επενδύσεις

Από την ανάλυση των δεδομένων διαφαίνεται, ότι το ποσοστό των επιχειρήσεων με επιχειρηματικό δάνειο, για το πρώτο εξάμηνο του 2022, προσεγγίζει τα υψηλότερα ποσοστά των τελευταίων ετών (26%), όντας αρκετά ενισχυμένο από το αντίστοιχο περυσινό ποσοστό (17% για το α' εξάμηνο του 2021). Η εξέλιξη αυτή του ποσοστού εξηγείται και από το γεγονός ότι ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων είχε πρόσβαση σε δανεισμό με ευνοϊκούς όρους (π.χ. μέσω Ταμείου Επιχειρηματικότητας ΤΕΠΙΧ II).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7

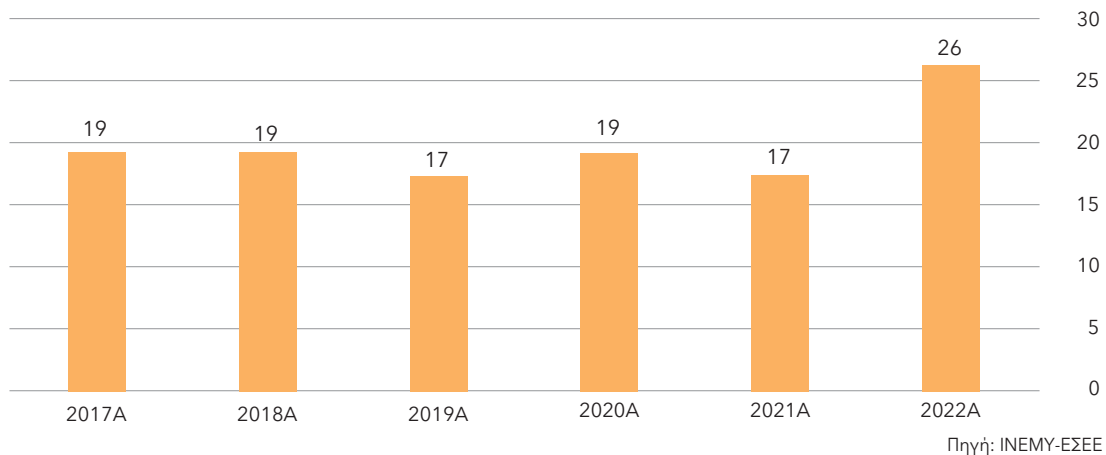
Χρηματοδότηση της επιχείρησης λιανικού εμπορίου:
Α' εξάμηνο 2016 - Α' εξάμηνο 2021 (πολλαπλής επιλογές, σε%)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Τραπεζικός δανεισμός	3,4	2,1	3,5	3,2	4,2	6,8	5
Κεφάλαια επιχείρησης	90,8	87,7	85,2	86,4	86,2	81,8	88
Προσωπικά κεφάλαια	55,0	52,9	38,4	33,3	54,5	42,3	53,7
Συγγενείς	2,4	25,4	19,7	22,2	24,4	22,3	25,6
Προγράμματα	-	1,8	1,5	1,6	3,5	6,9	21,1
Αποζημίωση Ειδ. Σκοπού	-	-	-	-	62,6	31,1	-
Επιστρεπτέα Προκαταβολή	-	-	-	-	31,4	62,1	-

Η σημαντικότερη πηγή χρηματοδότησης της τυπικής εμπορικής επιχείρησης είναι τα ίδια κεφάλαια της με ποσοστό 88% (σημειώνοντας αύξηση συγκριτικά με το 81,8% το 2021). Τα προσωπικά κεφάλαια συνεχίζουν να αποτελούν βασική επιλογή των ιδιοκτητών ως λύση, για τη χρηματοδότηση της επιχείρησής τους (53,7% για το 2022

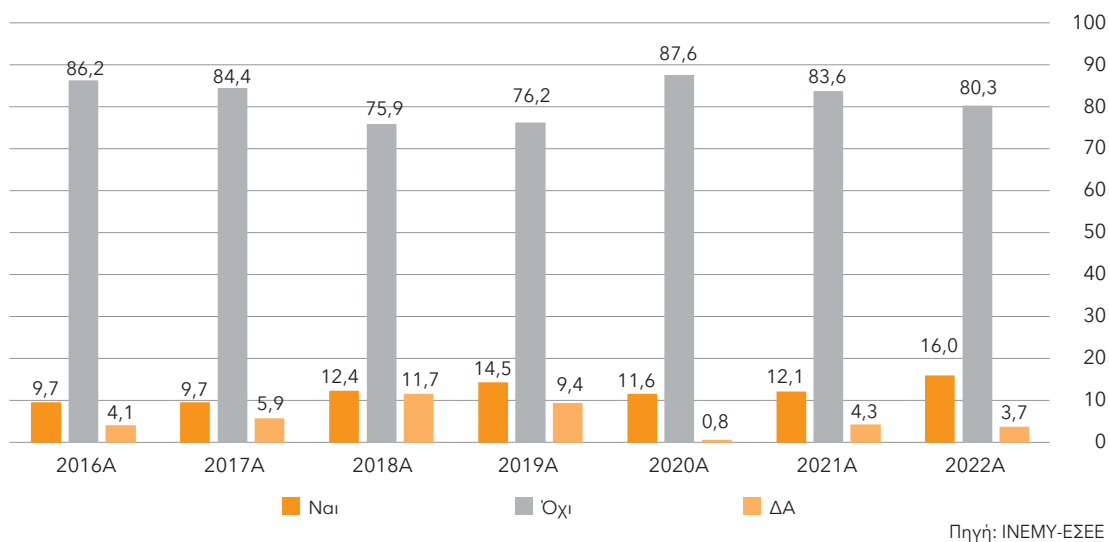
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.16

Ποσοστό (%) επιχειρήσεων με επιχειρηματικό δάνειο:
Α' εξάμηνο 2017 – Α' εξάμηνο 2022

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.17

Επενδύσεις παγίου κεφαλαίου (%): Α' εξάμηνο 2016 – Α' εξάμηνο 2022

από το 42,3% το 2021), προσεγγίζοντας τα ίδια επίπεδα με το 2020, όταν οι δυσμενείς συνθήκες της πανδημίας οδήγησαν ένα μεγάλο ποσοστό των επιχειρηματιών στη χρήση προσωπικών κεφαλαίων.

Μια επιπρόσθετη πηγή άντλησης κεφαλαίων, αποτελεί διαχρονικά η χρηματοδότηση των αναγκών της επιχείρησης από συγγενικά πρόσωπα που προσεγγίζει το υψηλότερο ποσοστό από το 2016 (25,6%) αλλά και η χρηματοδότηση μέσω προγραμμάτων (21,1%), τα οποία φαίνεται ότι το τελευταίο έτος συνέβαλαν σημαντικά στη στήριξη των επιχειρήσεων.

Τα παραπάνω στοιχεία αντανακλούν τη μετατροπή του κύκλου εργασιών της επιχείρησης στο βασικό εργαλείο χρηματοδότησης των λειτουργιών της, γεγονός που επηρεάζει αρνητικά τόσο τις επενδύσεις της επιχείρησης όσο και τις προσπάθειες

της για ψηφιακό και πράσινο μετασχηματισμό αλλά και για εξωστρέφεια. Το ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις δεν διαθέτουν τραπεζικό προφίλ (bankable) και παράλληλα αντιμετωπίζουν δυσκολίες αναφορικά με την πρόσβαση σε εναλλακτικές πηγές ρευστότητας αποτελεί μια από τις πλέον δηλωτικές επιπτώσεις των «πολυκρίσεων» στις εμπορικές επιχειρήσεις.

Ένα αισιόδοξο στοιχείο είναι η σημαντική αύξηση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου καθώς οι επενδύσεις των εμπορικών επιχειρήσεων αυξήθηκαν από το 12,1% το πρώτο εξάμηνο του 2021 στο 16% το πρώτο εξάμηνο του 2022. Η αύξηση των επιχειρήσεων που πραγματοποίησαν επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αντανάκλα τις προσπάθειες προσαρμογής στις απαιτήσεις των μέγα-τάσεων που επηρεάζουν την επιχειρηματικότητα.

4.4 Υποκειμενικές προσεγγίσεις. Η γνώμη των εμπόρων για τα προβλήματα των εμπορικών επιχειρήσεων

Στην ενότητα αυτή, παρουσιάζονται οι απόψεις των επιχειρηματιών, αναφορικά με την αξιολόγηση βασικών προκλήσεων που συχνά εντοπίζονται στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον. Είναι χαρακτηριστικό, ότι από το 2020 έως σήμερα, καταγράφεται μία σταθερότητα στις απόψεις των εμπορικών επιχειρήσεων, με οριακές αυξομειώσεις στο βαθμό σημαντικότητας των προκλήσεων.

Στη λίστα των προκλήσεων για το 2022 εντάχθηκαν δυο νέες που αφορούν στην τρέχουσα συγκυρία, δηλαδή οι ανατιμήσεις του κόστους ενέργειας και η αύξηση του κόστους εμπορευμάτων από τους προμηθευτές. Είναι μάλιστα ενδεικτικό ότι οι παραπάνω προκλήσεις σημειώνουν τους μεγαλύτερους βαθμούς σημαντικότητας που επηρεάζουν αρνητικά τις επιχειρήσεις (4.5 και 4.2 αντίστοιχα).

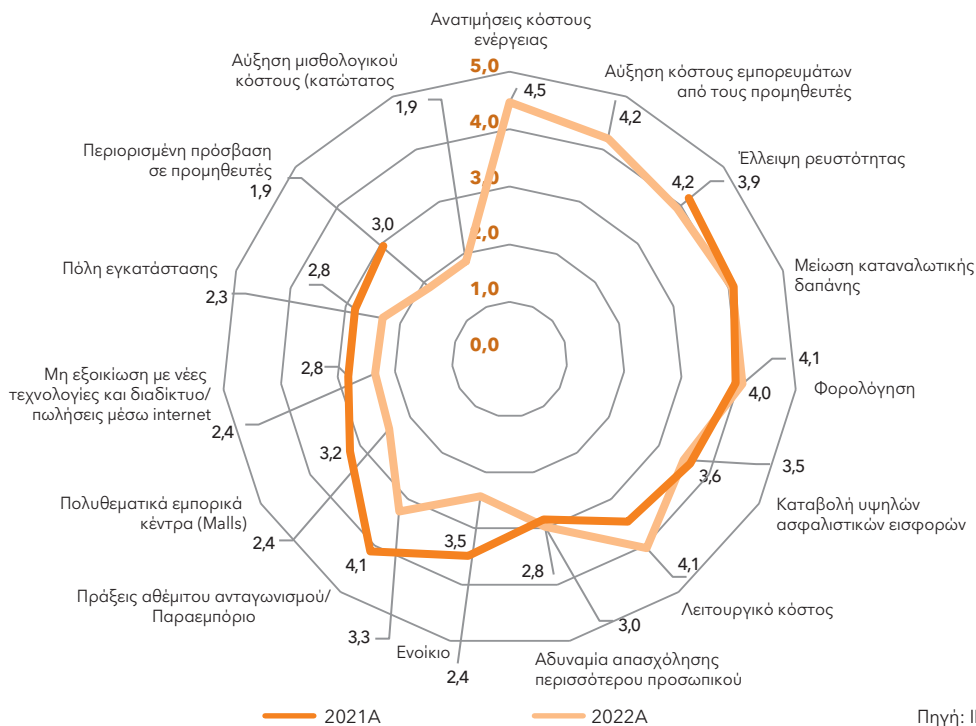
Η ένταξη των προκλήσεων αυτών διαμορφώνει μια ανατροπή στα μέχρι τώρα δεδομένα. Τούτο γιατί, προβλήματα όπως η μείωση της καταναλωτικής δαπάνης, η φορολόγηση, το λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων (βαθμός σημαντικότητας 4.1 για το έτος 2022) και η έλλειψη ρευστότητας (3.9), που αφορούσαν στις προκλήσεις που διαχρονικά αξιολογούνταν στο μέγιστο επίπεδο σημαντικότητας, φαίνεται να υποχωρούν οριακά συγκριτικά με τα ζητήματα του ενεργειακού κόστους και των ανατιμήσεων.

Στη συνέχεια, προβλήματα ηπιότερης έντασης που εξακολουθούν να απασχολούν τους επιχειρηματίες, είναι η καταβολή υψηλών ασφαλιστικών εισφορών (βαθμός 3.5). Όμοια, φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις επηρεάζονται αρνητικά από τις πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού/ παρεμπόριο (βαθμός 3.3) αλλά και από την αδυναμία απασχόλησης επιπλέον προσωπικού (βαθμός 3).

Περαιτέρω, με βάση τη σειρά σημαντικότητας που έχει σχηματιστεί με βάση τα δεδομένα της τωρινής καταγραφής, διαπιστώνεται ότι χαμηλότερη ένταση σημαντικότητας επιφέρουν τα πολυθεματικά εμπορικά κέντρα (Malls), η εξοικείωση με νέες τεχνολογίες και το διαδίκτυο και η πόλη εγκατάστασης (2.3). Ωστόσο σχετικά με την εξοικείωση με νέες τεχνολογίες, οι επιχειρηματίες φαίνεται να δείχνουν πιο ασφα-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.18

Αξιολόγηση προβλημάτων των εμπορικών επιχειρήσεων κατά το Α' εξάμηνο των ετών 2021 και 2022

Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

λείς σχετικά με τη χρήση των νέων τεχνολογιών, συγκριτικά με το προηγούμενο έτος (βαθμός σημαντικότητας 2.4 το 2022 από 2.8 το 2021).

Τέλος, σε μικρότερο βαθμό συγκριτικά με τις παραπάνω προκλήσεις, οι επιχειρηματίες φαίνονται να επηρεάζονται αρνητικά από την περιορισμένη πρόσβαση σε προμηθευτές και από την αύξηση του κατώτατου μισθού (1.9).

4.5. Ενεργειακή κρίση και εμπορικές επιχειρήσεις

Η παγκόσμια ενεργειακή κρίση, που πλήττει την διεθνή οικονομία από το 2021 έχει προκαλέσει, μετά την πανδημική κρίση του COVID-19, πολλαπλές ασυνέχειες στην παραγωγική διαδικασία και στην αλυσίδα αξίας. Είναι γεγονός πως οι ελλείψεις στην ενέργεια επηρεάζουν τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, εντός ή εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης (π.χ. Ηνωμένο Βασίλειο). Ο πόλεμος μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας αλλά και οι επιδράσεις της πανδημικής κρίσης έφεραν στο προσκήνιο ανατιμήσεις στο κόστος ενέργειας, αλλά και σε βασικά αγαθά διανοίγοντας τη συζήτηση για μια διαφαινόμενη τάση από-παγκοσμιοποίησης και περιορισμού των αλυσίδων αξίας (friendshoring).

Η διαρκής μείωση παροχής του φυσικού αερίου, αλλά και οι απειλές της Ρωσίας στην Ε.Ε., ως αντίποινα για τις κυρώσεις που της επέβαλαν οι χώρες της Ε.Ε, δημιούργησε διαταραχές στη ζήτηση φυσικού αερίου. Παράλληλα, η μείωση της προσφοράς του υγροποιημένου LNG από τις ΗΠΑ, καθώς και η μείωση παραγωγής ενέργειας

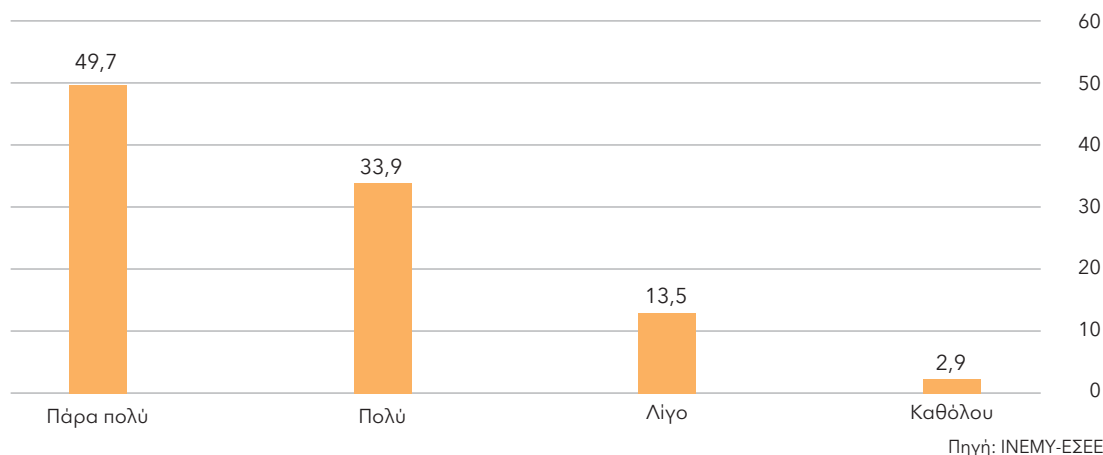
από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.) οδήγησαν στη ραγδαία αύξηση των τιμών στην ενέργεια. Η Ε.Ε., όντας εξαρτημένη από το ρωσικό φυσικό αέριο, βρέθηκε σε πρωτόγνωρη για τα δεδομένα της, ενεργειακή κρίση, καθώς δεν ήταν προετοιμασμένη για εν δυνάμει εναλλακτικές. Όπως είναι λογικό, οι χώρες που αντιμετωπίζουν δημοσιονομικές δυσκολίες και καλούνται να προσαρμοστούν στις προκλήσεις που επιβάλλει η αύξηση του ενεργειακού κόστους, πιέζονται έτι περαιτέρω. Η Ελλάδα, έχοντας δοκιμαστεί τόσο από την κρίση χρέους όσο και από εκείνη της υγείας, καλείται να διαχειριστεί αυτή τη φορά την ενεργειακή, σε περιβάλλον διεθνών ανατιμήσεων. Στο επίπεδο αυτό, η ενεργειακή κρίση αποτελεί μια εξωγενή διαταραχή η οποία επηρεάζει τόσο τα νοικοκυριά όσο και τις επιχειρήσεις. Η στήριξη μέσω δημοσίων πολιτικών είναι σημαντική και προσεγγίζει το 5,5% του ΑΕΠ, αλλά ενδεχομένως να χρειαστεί να συνεχιστεί για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από ότι είχε αρχικά εκτιμηθεί.

Αναφορικά με την επιχειρηματικότητα, η Ελλάδα αποτελεί μια χώρα στην οποία δραστηριοποιείται ένας μεγάλος αριθμός μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ). Σύμφωνα με το SBA Fact Sheet Greece 2022, οι ΜμΕ στην Ελλάδα ανέρχονται στις 694.346 επιχειρήσεις οι οποίες προσφέρουν το 81,8% της απασχόλησης και το 61,6% της προστιθέμενης αξίας. Οι ελληνικές ΜμΕ, έχουν πληγεί από τις «πολυκρίσεις» και, όπως αποτυπώνεται σε σχετικές έρευνες, καταγράφουν σημαντικές δυσκολίες αντιμετώπισης του αυξημένου ενεργειακού κόστους.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα δεδομένα της παρούσας έρευνας, η ενεργειακή κρίση φαίνεται να επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό τον κύκλο εργασιών των εμπορικών επιχειρήσεων. Οι εν λόγω επιχειρήσεις, παρότι σε πρώτη ανάγνωση δεν αποτελούν επιχειρήσεις εντάσεως ενέργειας, έχουν δεχθεί ισχυρές πιέσεις από το αυξημένο ενεργειακό κόστος. Εκτός από τις άμεσες επιπτώσεις των ανατιμήσεων στην ενέργεια, στο κόστος λειτουργίας των επιχειρήσεων, οι ισχυρές πληθωριστικές πιέσεις συρρικνώνουν το διαθέσιμο εισόδημα, και συνεπώς την κατανάλωση, και αποθαρρύνουν επενδύσεις. Το διάγραμμα 4.19 επιβεβαιώνει τις πιέσεις στον κύκλο εργασιών της πλειονότητας (83,6%) των εμπορικών επιχειρήσεων εξαιτίας των ανατιμήσεων στο κόστος ενέργειας. Πιο συγκεκριμένα, περίπου οι μισές επιχειρήσεις (49,7%) έχουν επηρεαστεί

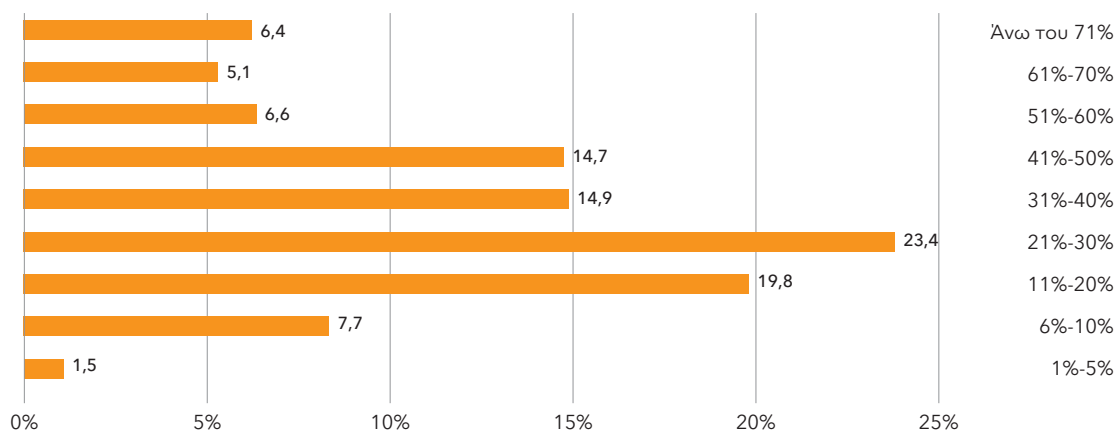
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.19

Σε ποιο βαθμό επηρέασαν τον τζίρο της επιχείρησής σας οι πρόσφατες ανατιμήσεις στο κόστος ενέργειας;

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.20

Σε τι ποσοστό εκτιμάτε ότι είναι αυτή η επίπτωση;

Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

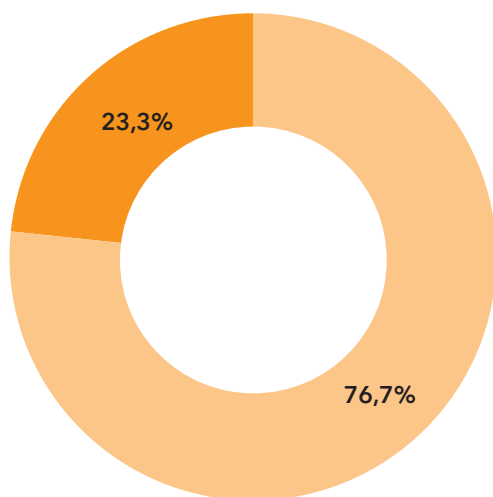
σε πολύ υψηλό βαθμό ενώ το 34% των επιχειρήσεων σε υψηλό βαθμό από τις αυξήσεις στο κόστος ενέργειας. Μόλις το 13,5% των επιχειρηματιών δηλώνουν ότι ο κύκλος εργασιών τους επηρεάστηκε λίγο από τις ανατιμήσεις, ενώ λιγότερο από το 3% των επιχειρήσεων επισημάνει ότι δεν επηρεάστηκε καθόλου.

Σε όρους έντασης των αρνητικών επιδράσεων, το 23,4% των επιχειρήσεων υπολογίζει ότι η επίπτωση των ανατιμήσεων στην επιχείρησή τους ανέρχεται μεταξύ 21% και 30%. Περίπου ένας στους πέντε επιχειρηματίες εκτιμά πως οι ανατιμήσεις επηρέασαν από 11% έως 20% την επιχείρησή του, ενώ περίπου τρεις στους δέκα θεωρούν ότι η επίπτωση του αυξημένου κόστους ενέργειας κινείται μεταξύ του 31% έως του 50%. Από την άλλη πλευρά, ένα όχι αμελητέο ποσοστό (της τάξης του 6,6%) των επιχειρήσεων υπολογίζει την επίπτωση στον κύκλο εργασιών του μεταξύ 51% και 60%,

ενώ λίγο πάνω από μία στις δέκα επιχειρήσεις (11,5%) έχει επίπτωση της τάξεως του 61% και πάνω (βλ. Διάγραμμα 4.20).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.21

Οι αυξημένες τιμές ενέργειας επηρέασαν τις τιμές πώλησης των προϊόντων σας;

■ Ναι, αυξήθηκαν ■ Όχι παρέμειναν σταθερές

Αναπόφευκτα, η σημαντική αύξηση του ενεργειακού κόστους συνεπάγεται και μετακύληση ενός τουλάχιστον μέρους του στις τελικές τιμές. Όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 4.21, το 76,7% των επιχειρήσεων αναγκάστηκε να αυξήσει τις τιμές των προϊόντων του ενώ ένα σημαντικό ποσοστό, της τάξης του 23,3%, δεν αύξησε τις τιμές του, στοιχείο το οποίο τεκμηριώνει την προσπάθεια των εμπορικών επιχειρήσεων να απορροφήσουν το αυξημένο ενεργειακό κόστος.

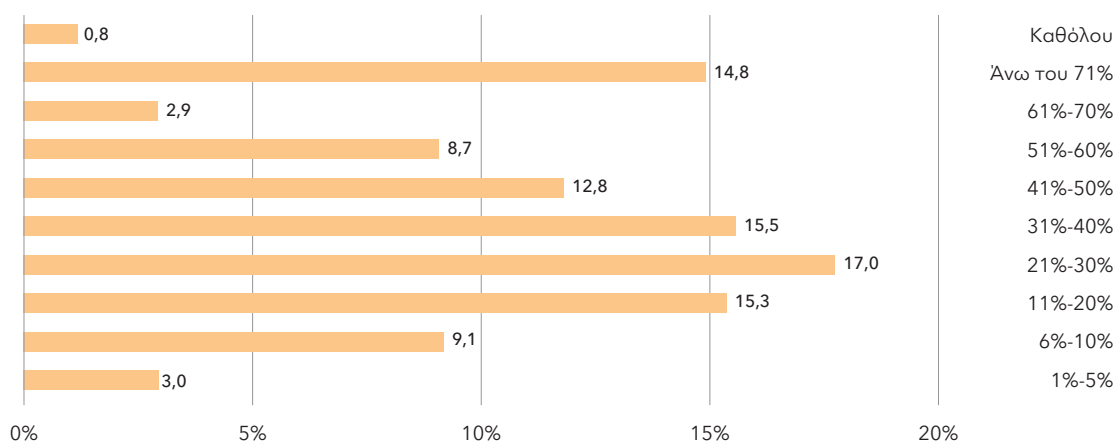
Η αύξηση του ενεργειακού κόστους μεταφράζεται στους ιδιαίτερα αυξημένους λογαριασμούς ενέργειας παρά την κρατική στήριξη. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 4.24 περι-

που μία στις τρεις επιχειρήσεις (32,3%) καταγράφει αύξηση του λογαριασμού από 11% έως 30%, ενώ αύξηση του λογαριασμού ενέργειας μεταξύ 31% και 50% καταγράφει περίπου μία στις τρεις επιχειρήσεις (28,3%). Επιπλέον, το 8,7% των επιχειρήσεων καλείται να πληρώσει αυξημένους λογαριασμούς της τάξεως του 51% έως 60%, ενώ 61% με 70% αύξηση καταγράφεται για το 3% των εμπορικών επιχειρήσεων. Ένα στοιχείο το οποίο θα πρέπει να επισημανθεί, είναι ότι το 15% (περίπου) των εμπορικών επιχειρήσεων παρουσιάζει μια τεράστια αύξηση η οποία υπερβαίνει το 70%.

Με βάση τα δεδομένα του διαγράμματος 4.22, η πλειονότητα των εμπορικών επιχειρήσεων καταγράφει αυξήσεις από 21% μέχρι 40% στο λογαριασμό ενέργειας. Το ποσοστό αυτό είναι ιδιαίτερα υψηλό, ειδικά εάν αναλογιστεί κανείς παράλληλα πως ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων επηρεάζεται αρνητικά από τη μείωση της (πραγματικής) αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.22

Σε τι ποσοστό έχει αυξηθεί κατά μέσο όρο ο λογαριασμός ενέργειας της επιχείρησής σας εξαιτίας των ανατιμήσεων;

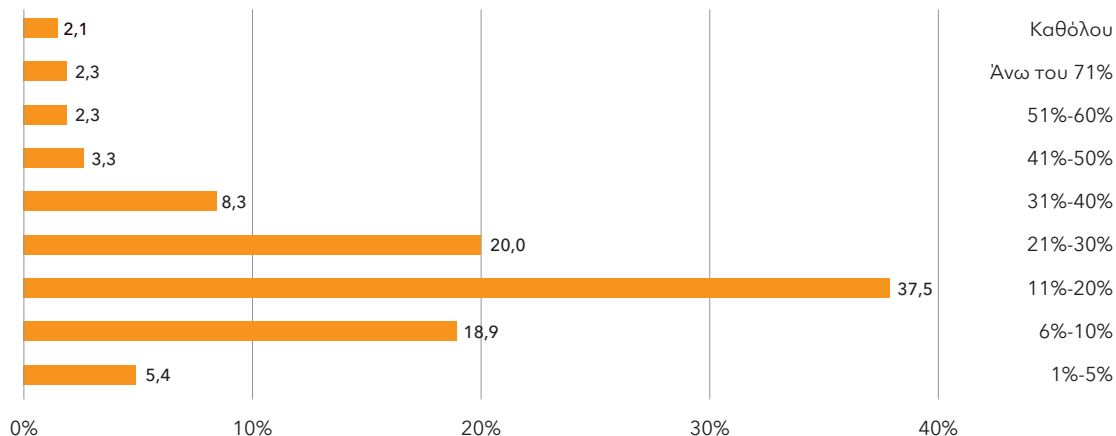

Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

Η ενεργειακή κρίση εξωθεί τις εμπορικές επιχειρήσεις να υπερβούν μια τριπλή πρόκληση: α) τη συρρίκνωση του κύκλου εργασιών, β) τις ανατιμήσεις στους λογαριασμούς ενέργειας αλλά και γ) την αύξηση των τιμών αγοράς των εμπορευμάτων από τους προμηθευτές τους. Στο διάγραμμα 4.23 φαίνεται πως περίπου σχεδόν δύο στις πέντε (37,5%) επιχειρήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν αύξηση τιμών από τους προμηθευτές η οποία κινείται μεταξύ του 11% και 20%. Επιπρόσθετα, μία στις πέντε επιχειρήσεις «βλέπει» αύξηση των τιμών των εμπορευμάτων από τους προμηθευτές μεταξύ 21% και 30%, ενώ 6% με 10% αύξηση στις τιμές εμπορευμάτων παρατηρείται στο 19% περίπου των επιχειρήσεων. Από την άλλη πλευρά, αυξήσεις της τάξεως 31% με 40% καταγράφεται για το 8,3% των επιχειρήσεων, ενώ περίπου το 8% των επιχειρήσεων αντιμετωπίζει αυξήσεις στις τιμές των προϊόντων από τους προμηθευτές υψηλότερες του 40%. Περιορισμένες αυξήσεις στις τιμές προμήθειας (1% έως 5%) παρατηρείται μόλις για το 5,4% των επιχειρήσεων και τέλος μηδενική αύξηση σημειώνεται μόλις στο 2% των επιχειρήσεων. Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν αυξήσεις στις τιμές των προμηθευτών η οποία κινούνται στο εύρος 11% μέχρι 30%. Οι αυξήσεις στα κόστη παραγωγής αλλά

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.23

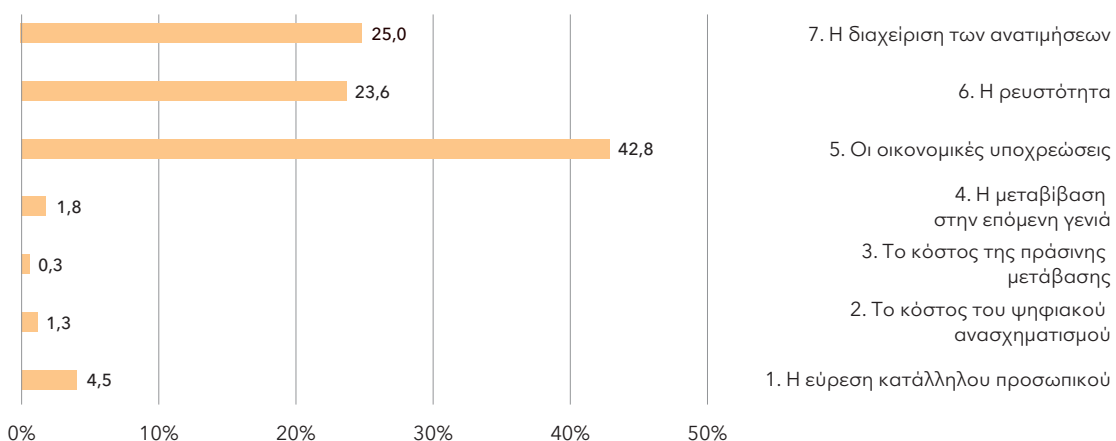
Το τελευταίο διάστημα ποιο είναι το ύψος της αύξησης των τιμών αγοράς των εμπορευμάτων από τους προμηθευτές σας;

Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.24

Ποιά είναι η κύρια πρόκληση που αντιμετωπίζει σήμερα η επιχείρησή σας;

Πηγή: INEMY-ΕΣΣΕ

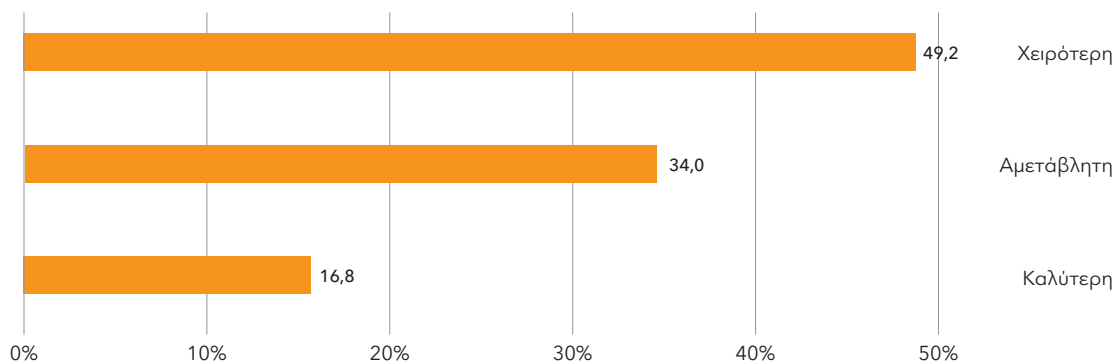
και οι διαταραχές που σημειώνονται στην εφοδιαστική αλυσίδα εξωθούν (εν τέλει) τις εμπορικές επιχειρήσεις να αυξήσουν τις τιμές των εμπορευμάτων που διαθέτουν.

Όπως παρατηρείται και στο διάγραμμα 4.24 για περισσότερες από τέσσερις στις δέκα επιχειρήσεις (42.8%) η κυριότερη πρόκληση είναι οι «οικονομικές υποχρεώσεις», ενώ ακολουθεί η «διαχείριση των ανατιμήσεων» (25%) και η «έλλειψη ρευστότητας» (23.6%). Η «εύρεση κατάλληλου προσωπικού» (4.5%), το «πρόβλημα της διαδοχής» (1.8%), το «κόστος του ψηφιακού μετασχηματισμού» (1.8%) καθώς και το «κόστος της πράσινης μετάβασης» (0.3%) επηρεάζουν σε (σημαντικά) λιγότερο βαθμό τις επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου. Από ότι διαφαίνεται, οι «πολυκρίσεις» καθιστούν τις εμπορικές επιχειρήσεις «παθητικούς υποδοχείς» των μέγα-τάσεων (mega-trends) καθώς τα ζητήματα της «πράσινης μετάβασης» και του «ψηφιακού μετασχηματισμού» βρίσκονται μακριά από την αναζήτηση της βραχυπρόθεσμης βιωσιμότητας των εμπορικών επιχειρήσεων.

Οι αρνητικές επιπτώσεις του ενεργειακού κόστους αποτυπώνονται στις αντιλήψεις των επιχειρήσεων αναφορικά με τις εκτιμήσεις τους για την κατάσταση της επιχείρησής τους στο δεύτερο εξάμηνο συγκριτικά με το πρώτο εξάμηνο του 2022. Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 4.25 μόλις το 17% των επιχειρήσεων εκτιμούσε βελτίωση της κατάστασης του για το δεύτερο εξάμηνο του 2022 με περίπου μία στις δυο (49.2%) να προβλέπει επιδείνωση παρά τον τουρισμό και την εορταστική περίοδο των Χριστουγέννων που ευνοούν τον κύκλο εργασιών των εμπορικών επιχειρήσεων. Τέλος, το γεγονός ότι το 34% των επιχειρήσεων αναμένει ότι η κατάσταση του δεν θα μεταβληθεί εντός των δυο εξαμήνων, αντανακλά όμως τον δυνητικό κίνδυνο της «στασιμότητας» της αγοράς μετά από την εξαιρετικά δύσκολη περίοδο της πανδημίας του COVID-19.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.25

Πως αναμένετε ότι θα διαμορφωθεί η κατάσταση της επιχείρησής σας το Β' εξάμηνο του 2022 σε σχέση με το Α' εξάμηνο του 2022;

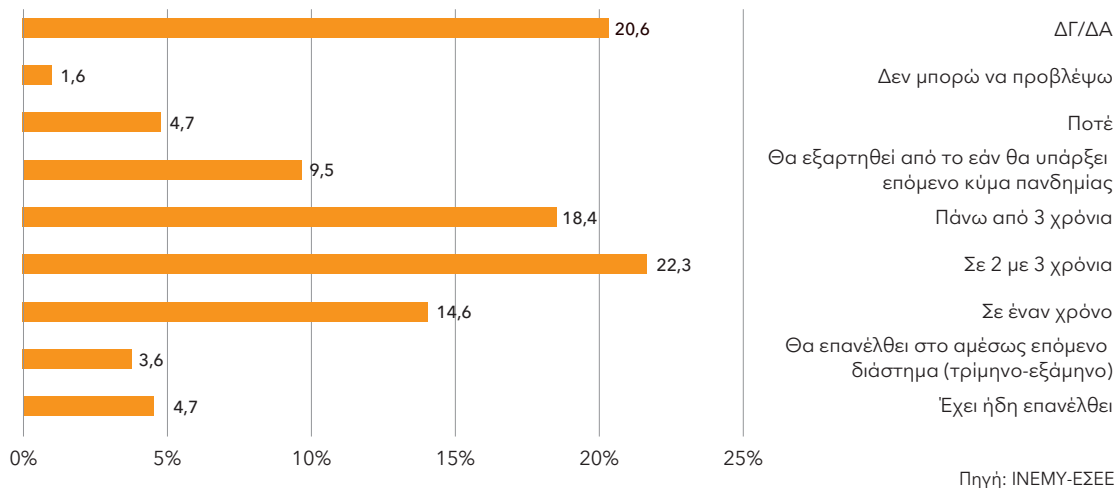
Πηγή: INEMY-ΕΣΕΕ

Άλλωστε, οι επιπτώσεις της πανδημίας του COVID-19 φαίνεται πως θα είναι μακροπρόθεσμες. Το στοιχείο αυτό αποτυπώνεται στις εκτιμήσεις των εμπορικών επιχειρήσεων για το πότε η αγορά θα επανέλθει στην προ πανδημίας κατάσταση. Τα προηγούμενα δύο χρόνια, οι αναταράξεις στο πεδίο της κρίσης υγείας αλλά και οι συχνά αντικρουόμενες εκτιμήσεις των ειδικών σχετικά με το τέλος της πανδημίας COVID-19, είχαν ως αποτέλεσμα τη συσσώρευση αβεβαιότητας για τις εμπορικές επιχειρήσεις. Το 2022 τα δεδομένα έχουν κάπως διαφοροποιηθεί, υπό την έννοια ότι δεν υπήρξε κάποιο lock-down κι επομένως η αγορά λειτούργησε σε ένα περισσότερο «κανονικοποιημένο» πλαίσιο. Παρόλα αυτά, όπως επισημαίνεται και στο διάγραμμα 4.26, η αβεβαιότητα αναφορικά με την επαναφορά της αγοράς παρουσιάζει αυξημένη τάση συγκριτικά με το 2020 και το 2021. Προφανώς, η ενεργειακή κρίση λειτουργεί σωρευτικά αναφορικά με τις προσδοκίες των επιχειρήσεων όπως αυτές είχαν επηρεαστεί αρνητικά από την κρίση της πανδημίας του COVID-19.

Είναι χαρακτηριστικό ότι περίπου το 41% των επιχειρήσεων εκτιμά ότι απαιτούνται περισσότερα από δυο χρόνια για την επιστροφή της αγοράς στην προ πανδημίας κατάσταση. Το συγκεκριμένο ποσοστό, κινείται στα επίπεδα της περσινής χρονιάς (42%), και είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο του 2020 (53%). Σε ένα πρώτο επίπεδο θα μπορούσαμε να πούμε πως η ενεργειακή κρίση επιβραδύνει την επιστροφή της αγοράς στα δεδομένα του 2019. Το ποσοστό των επιχειρήσεων που εκτιμά πως

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.26

Σε πόσο καιρό πιστεύετε ότι θα επανέλθει η αγορά στη προ πανδημίας κατάσταση;

αυτό θα εξαρτηθεί από κάποιο ενδεχόμενο νέο κύμα της πανδημίας είναι στο 9,5%, ποσοστό αρκετά χαμηλότερο του 2021 (19%), και χαμηλότερο συγκριτικά με το 2020 (14%). Σε κάθε περίπτωση, το γεγονός ότι για τις τέσσερις στις δέκα επιχειρήσεις απαιτούνται περισσότερα από δυο χρόνια ώστε η αγορά να επανέλθει σε φυσιολογικά επίπεδα αντανακλά την αβεβαιότητα που επικρατεί στο οικοσύστημα της αγοράς. Η αβεβαιότητα αποτυπώνεται στο γεγονός ότι περισσότερες από μια στις πέντε επιχειρήσεις (22,2%) είτε δεν απαντά, είτε δεν μπορεί να προβλέψει το διάστημα που θα χρειαστεί για να επανέλθει η αγορά στην προ COVID-19 κατάσταση. Δηλαδή παρότι δεν καταγράφεται φόβος για νέα lock-downs εντοπίζεται μια έντονη ευθραυστότητα λόγω της ενεργειακής κρίσης. Επιπρόσθετα, οι αρνητικές προσδοκίες (εκτός από την απογοήτευση της αγοράς) υπογραμμίζουν και τους δισταγμούς που έχουν οι επιχειρήσεις αναφορικά με την ανάληψη νέων επενδυτικών πρωτοβουλιών.

4.6 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία της έρευνας είναι ποσοτική, ούτως ώστε να αποτυπώνονται οι γενικές τάσεις και να καθίσταται εφικτή η στατιστική γενίκευση των αποτελεσμάτων στον υπό έρευνα πληθυσμό-στόχο. Η τεχνική συλλογής των δεδομένων που εφαρμόστηκε στην έρευνα πεδίου είναι η τηλεφωνική συνέντευξη με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο απαρτίζεται από κλειστές ερωτήσεις απλής και πολλαπλής επιλογής και από ερωτήσεις διαβάθμισης, ενώ περιλαμβάνει και ορισμένες ερωτήσεις ανοιχτού τύπου (ελεύθερης απάντησης), ώστε να εντοπιστούν τυχόν ζητήματα που δεν έχουν προβλεφθεί από τον ερευνητικό σχεδιασμό.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν από καταρτισμένους ερευνητές, οι οποίοι και έλαβαν ειδική εκπαίδευση για τη διενέργεια της έρευνας – καθ' όλη δε τη διάρκεια της έρευνας υπήρχαν επόπτες υπεύθυνοι για την ορθή διενέργεια των συνεντεύξεων. Η περίοδος συλλογής των δεδομένων ήταν 51 εργάσιμες ημέρες.

4.6.1. Πληθυσμός - στόχος, δείγμα της έρευνας και τεχνική δειγματοληψίας

Ο πληθυσμός-στόχος της έρευνας πεδίου αποτελείται από όλες τις επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου σε πανελλαδικό επίπεδο, πλην πέντε κατηγοριών δραστηριότητας σε επίπεδο τετραψήφιου ΣΤΑΚΟΔ. Συγκεκριμένα, εκτός πληθυσμού-στόχου τέθηκαν οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο καυσίμων και φαρμάκων, τα σουπερμάρκετ, τα πολυκαταστήματα, καθώς και οι επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου σε υπαίθριους πάγκους και αγορές. Το πραγματοποιηθέν δείγμα της πρωτογενούς έρευνας αποτελείται από 1.000 επιχειρήσεις με κύριο κλάδο το Λιανικό εμπόριο στις κατηγορίες του πληθυσμού στόχου.

Αναλυτικότερα, σχεδιάστηκε στρωματοποιημένη (stratified) δειγματοληψία με μεταβλητές στρωμάτωσης την Περιφέρεια (13 στρώματα - strata) και τη δραστηριότητα σε επίπεδο τετραψήφιου ΣΤΑΚΟΔ (20 στρώματα), εντός των οποίων ο πληθυσμός-στόχος κατανέμεται σε ομοιογενείς υποπληθυσμούς. Υπολογίστηκε αναλογικά το πλήθος των επιχειρήσεων που θα συμμετείχαν σε κάθε στρώμα και για τις δύο μεταβλητές στρωμάτωσης, βάσει της κατανομής του στατιστικού μητρώου επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ.

Τέλος, για την εκτίμηση των χαρακτηριστικών της έρευνας και την αναγωγή στον πληθυσμό-στόχο κάθε επιχείρηση σταθμίστηκε με κατάλληλο αναγωγικό συντελεστή. Βάσει του σχεδιασμού, κάθε περιοχή αναφοράς λαμβάνει συγκεκριμένους συντελεστές βαρύτητας ώστε να διασφαλίζεται η όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτική συμμετοχή της κάθε κατηγορίας του πληθυσμού στο λιανικό εμπόριο. Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκαν 24 κλάσεις στάθμισης (weighting classes) και τα δεδομένα ομαδοποιήθηκαν σε τέσσερις μεγάλες γεωγραφικές περιοχές και έξι κλάδους δραστηριότητας, έτσι ώστε το σταθμισμένο αποτέλεσμα του πλήθους των επιχειρήσεων να ανέρχεται στον ακριβή αριθμό των επιχειρήσεων του πληθυσμού-στόχου.

4.6.2. Σύγκριση βασικών χαρακτηριστικών επιχειρήσεων έρευνας πεδίου και διαθέσιμων στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Δεδομένου ότι οι εκτιμήσεις των παραμέτρων του δείγματος γενικεύονται στον πληθυσμό-στόχο, είναι αναγκαίο να ελεγχθεί η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος όσον αφορά βασικά χαρακτηριστικά και μεγέθη των επιχειρήσεων. Επίσης, πρέπει να ελεγχθεί αν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ιδιοκτητών των επιχειρήσεων του δείγματος προσεγγίζουν ικανοποιητικά τις αντίστοιχες πραγματικές κατανομές, ώστε να μειωθεί, όσο το δυνατόν, το μεροληπτικό σφάλμα στις ποιοτικές ερωτήσεις της έρευνας.

Παρουσιάζονται, κατά πρώτον, οι κατανομές της νομικής μορφής των επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου βάσει του μητρώου επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ του έτους 2015 για τον πληθυσμό-στόχο, και των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στο δείγμα της έρευνας πεδίου. Συγκρίνοντας τις δύο κατανομές, είναι εμφανές ότι η διάρθρωση του δείγματος, όσον αφορά τη νομική μορφή, προσεγγίζει κατά πολύ τα πραγματικά δεδομένα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.8
Νομική μορφή: Σύγκριση

Νομική μορφή	Μητρώο ΕΛΣΤΑΤ	Έρευνα πεδίου 2022
ΟΕ - ΑΤΟΜΙΚΗ - ΕΕ	96,4%	96,3%
ΑΕ - ΕΠΕ	2,6%	2,6%
Άλλο	1,0%	1,1%
Σύνολο	100%	100%

Οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν στο δείγμα πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικές του πληθυσμού-στόχου και όσον αφορά το μέγεθός τους. Υπάρχουν δύο σημαντικοί παράγοντες που καθορίζουν το μέγεθος της επιχείρησης: α) ο κύκλος εργασιών και β) ο αριθμός των ατόμων που απασχολούνται σε αυτήν. Και για τα δύο χαρακτηριστικά υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία από το μητρώο επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ.

Στον Πίνακα «Κύκλος εργασιών» παρουσιάζονται οι κατανομές του ετήσιου κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων για το σύνολο του λιανικού εμπορίου και συγκεκριμένα των επιχειρήσεων που αποτελούν τον πληθυσμό-στόχο της έρευνας πεδίου βάσει του μητρώου επιχειρήσεων του 2015. Διαχρονικά, η κατανομή των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στο δείγμα προσεγγίζει ικανοποιητικά τη γενική κατανομή των επιχειρήσεων του πληθυσμού-στόχου στο σύνολο των διενεργειών. Τυχόν διαφοροποιήσεις στο σύνολο του λιανικού εμπορίου και του δείγματος έγκεινται στο γεγονός ότι ο πληθυσμός-στόχος δεν συμπεριλαμβάνει επιχειρήσεις με υψηλό κύκλο εργασιών, όπως τα σουπερμάρκετ, τα φαρμακεία, τα πρατήρια καυσίμων και τα πολυκαταστήματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.9
Κύκλος εργασιών-Σύγκριση

Κύκλος εργασιών (σε χιλιάδες ευρώ)	Σύνολο λιανικού εμπορίου	Πληθυσμός - στόχος λιανικού εμπορίου
Έως 20	33%	35%
20 έως 70	27%	31%
70 έως 150	13%	15%
150 έως 500	13%	11%
Άνω των 500	14%	8%
Σύνολο	100%	100%

Όσον αφορά τον αριθμό των απασχολούμενων, όπως αποτυπώνεται στο μητρώο της ΕΛΣΤΑΤ για το 2015, κατηγοριοποιούνται οι επιχειρήσεις σε δύο υποπληθυσμούς: επιχειρήσεις με αριθμό απασχολούμενων έως 10 άτομα και επιχειρήσεις με πάνω από 11 απασχολούμενους και όπως φαίνεται στον Πίνακα «Αριθμός απασχολούμενων», υπάρχει υψηλός βαθμός ταύτισης των δύο κατανομών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.10
Αριθμός απασχολούμενων

Αριθμός απασχολούμενων	Πληθυσμός - στόχος λιανικού εμπορίου	Έρευνα πεδίου
Έως και 10 άτομα	98,8%	98%
11 άτομα και άνω	1,2%	2%
Σύνολο	100%	100%

Επιπρόσθετα, θα παρουσιαστούν και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ιδιοκτητών των επιχειρήσεων. Τα παρακάτω επίσημα στοιχεία (τα οποία αποτελούν τα τελευταία διαθέσιμα) αφορούν το φύλο, την ηλικία και την εκπαίδευση των αυτοαπασχολούμενων στο σύνολο του λιανικού εμπορίου και όχι στον πληθυσμό-στόχο. Ο Πίνακας «Δημογραφικά χαρακτηριστικά» παρουσιάζει τις κατανομές των δημογραφικών χαρακτηριστικών σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ του τελευταίου διαθέσιμου β' τριμήνου, τα οποία συγκρίνονται με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της έρευνας που πραγματοποιήθηκε από το INEMY σε συγκεκριμένες κατηγορίες του κλάδου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.11
Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Φύλο	Έρευνα πεδίου (%)	Έρευνα εργατικού δυναμικού, β' τρίμηνο (%)
Άνδρας	66,4	73,5
Γυναίκα	33,6	26,5
Ηλικία	Έρευνα πεδίου (%)	Έρευνα εργατικού δυναμικού, β' τρίμηνο (%)
Έως 24	0,4	0,8
25-34	8,0	11,3
35-44	25,0	23,1
45-54	32,0	34,2
55-64	28,0	25,8
65 ΚΑΙ ΑΝΩ	6,0	4,7
Επίπεδο εκπαίδευσης	Έρευνα πεδίου (%)	Έρευνα εργατικού δυναμικού, β' τρίμηνο (%)
Κατώτερη	2,5	8
Μέση	60,9	57
Ανώτερη	36,7	35

Συμπερασματικά, το δείγμα το οποίο συλλέγεται για τη συγκεκριμένη έρευνα κρίνεται επαρκές προσεγγίζοντας σημαντικά τον πληθυσμό στόχο, ώστε να δίνεται η δυνατότητα ασφαλών αναγωγών τόσο των σημειακών εκτιμήσεων σε ποσοτικές παραμέτρους στον πληθυσμό-στόχο, όσο και των ποιοτικών ερωτήσεων, δεδομένου ότι το δείγμα έχει σταθμιστεί με τους κατάλληλους αναγωγικούς συντελεστές και διατηρείται η αντιπροσωπευτικότητα στα σημαντικότερα χαρακτηριστικά των μονάδων.

ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ

Οι μετασχηματισμοί της καταναλωτικής δαπάνης των ελληνικών νοικοκυριών: 2008-2021

1

Όλα τα νοικοκυριά, ανεξαρτήτως εισοδήματος, μειώνουν την καταναλωτική τους δαπάνη κατά το πρώτο έτος της πανδημίας του κορωνοϊού (2020).

2

Σημαντική πτώση της τάξης του 32,9% σημειώνει η συνολική μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών μεταξύ των ετών 2008 και 2021.

3

Η καταναλωτική δαπάνη όλων των νοικοκυριών για τα είδη διατροφής και για τα μη οινοπνευματώδη ποτά παρουσιάζει αυξητική τάση.

5

Κατά την τετραετία 2018-2021, η περιφερειακή κατανομή της καταναλωτικής δαπάνης φαίνεται να μην μεταβάλλεται, γεγονός που αποκαλύπτει την «επιμονή» των περιφερειακών ανισοτήτων και σε σχέση με τη διάρθρωση της καταναλωτικής δαπάνης.

6

Εισαγωγή

Στο κείμενο αυτό επιχειρούμε να χαρτογραφήσουμε τις τάσεις της καταναλωτικής δαπάνης των ελληνικών νοικοκυριών κατά την περίοδο 2018-2021. Χρησιμοποιώντας ως έτος αναφοράς το 2008, καταγράφουμε την ανάλυση των μεταβολών του επιπέδου διαβίωσης των νοικοκυριών καθώς και την ανίχνευση των ενδεχόμενων μετασχηματισμών της καταναλωτικής δαπάνης. Η ανάλυσή μας βασίζεται στα διαθέσιμα στοιχεία των *Ερευνών Οικογενειακών Προϋπολογισμών* (ΕΟΠ) της ΕΛΣΤΑΤ, τα οποία αποτυπώνουν τις εκδηλούμενες στην αγορά καταναλωτικές επιλογές των νοικοκυριών της ελληνικής οικονομίας.

Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμη μια διευκρινιστική επισήμανση. Η αποτίμηση των διαστάσεων της καταναλωτικής δαπάνης αποτελεί μια κρίσιμη παράμετρο του μεγέθους της κατανάλωσης χωρίς ωστόσο να εξαντλεί τις τάσεις της κατανάλωσης εν γένει, ή της καταναλωτικής νοοτροπίας και της καταναλωτικής κουλτούρας. Και τούτο διότι η κατανάλωση συνιστά ένα σύνθετο φαινόμενο, η μελέτη και η κατανόηση του οποίου κάθε φορά απαιτεί όχι μόνο οικονομική αλλά και κοινωνιολογική, ανθρωπολογική, πολιτισμική, ψυχολογική προσέγγιση και ερμηνεία. Μάλιστα, η αποτύπωση των αγοραστικών επιλογών δεν αρκεί για την κατανόηση κρίσιμων διαστάσεων της κατανάλωσης, ήτοι των λόγων των αγοραστικών επιλογών, των γούστων, των τρόπων διαμόρφωσης των γούστων και των προτιμήσεων, των ποικίλων συλλογικών και υποκειμενικών νοημάτων που αποκτούν τα καταναλωτικά αγαθά, καθώς και των θεσμικών συμφραζόμενων της κατανάλωσης και των καταναλωτικών πρακτικών (προμήθειας, ιδιοποίησης, χρήσης).¹ Όπως έχει σημειωθεί και αλλού, «οι τρόποι κατανάλωσης, τα είδη/αντικείμενα κατανάλωσης, οι χώροι και οι χρόνοι της κατανάλωσης, οι σχέσεις με τον εαυτό, τους άλλους και τον κοινωνικό και φυσικό κόσμο -σχέσεις οι οποίες διαμορφώνονται, (ανα-)παράγονται (από) αλλά και καθορίζουν τα μοτίβα κατανάλωσης-, τα κίνητρα και οι στόχοι της κατανάλωσης, η εμπειρία (ατομική και συλλογική) της κατανάλωσης, οι καθημερινοί, οι επιστημονικοί και οι κάθε είδους θεσμικοί λόγοι (discourses) για την κατανάλωση, όλα αυτά, λοιπόν, παρουσιάζουν μια ποικιλία και μπορεί να διαφέρουν από τον ένα ιστορικό τύπο της κοινωνίας στον άλλο, από κοινωνία σε κοινωνία, από μια εθνική και εθνοτική κουλτούρα σε άλλη, από μια κοινωνική τάξη σε άλλη, από μια επαγγελματική ομάδα σε άλλη, από μια έμφυλα ή/και φυλετικά ή/και σεξουαλικά προσδιορισμένη κοινωνική ομάδα σε άλλη».² Επομένως, επισημαίνεται, προκαταβολικά, ότι το κείμενο αυτό εξετάζει συγκεκριμένα -και επιχειρεί να χαρτογραφήσει- τις τάσεις της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών κατά την περίοδο 2018-2021, αξιοποιώντας σε αρκετά σημεία της μελέτης το έτος 2008 ως έτος αναφοράς, καθώς θεωρείται και βιβλιογραφικά ως το τελευταίο έτος πριν από την είσοδο της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας σε μια πολυδιάστατη (οικονομική, κοινωνική, υγειονομική) κρισιακή κατάσταση.

1. Βλ. Roberta Sassatelli, *Καταναλωτική κουλτούρα: Ιστορία, Θεωρία και Πολιτική*, μτφρ. Δ. Λάλλας, Νησίδες, Θεσσαλονίκη 2016, σελ. 84-89.

2. Βλ. Δημήτρης Λάλλας, *Κατανάλωση και Καταναλωτισμός σε συνθήκες κρίσης: Ρεπερτόρια καταναλωτικής δράσης και λόγου*, ΕΚΚΕ-Παπαζήσης, Αθήνα 2022, σελ. 37.

Η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) διεξάγεται πλέον από το 2008 σε ετήσια βάση και η διενέργεια των ερευνών αυτών από την ΕΛΣΤΑΤ καλύπτει χρονικά ολόκληρο το έτος και χωρικά το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.³ Η δειγματοληπτική μονάδα είναι το νοικοκυριό και οι μονάδες ανάλυσης τα νοικοκυριά και τα μέλη τους.⁴

Βασικοί στόχοι της διενέργειας των *Ερευνών Οικογενειακών Προϋπολογισμών* από την ΕΛΣΤΑΤ είναι: 1) «ο προσδιορισμός του καταναλωτικού προτύπου των νοικοκυριών για την αναθεώρηση του δείκτη τιμών καταναλωτή», 2) η δημιουργία μιας κατάλληλης πηγής πληροφοριών για «τη συμπλήρωση των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων για την εκτίμηση της συνολικής και της ιδιωτικής κατανάλωσης», 3) η «μελέτη του ύψους και της διάρθρωσης των δαπανών των νοικοκυριών σε σχέση με το εισόδημά τους, καθώς και με άλλα οικονομικά, κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους», 4) η «ανάλυση των μεταβολών του επιπέδου διαβίωσης των νοικοκυριών σε σχέση με τις προηγούμενες έρευνες», 5) η «μελέτη της σχέσης μεταξύ των αγορών και των σε είδος απολαβών των νοικοκυριών», 6) η «μελέτη των ορίων χαμηλού εισοδήματος για διάφορες κοινωνικοοικονομικές κατηγορίες και ομάδες του πληθυσμού», και 7) η «μελέτη των αλλαγών στις διατροφικές συνήθειες των νοικοκυριών της Χώρας».⁵

Για την χαρτογράφηση, λοιπόν, των τάσεων και των διακυμάνσεων της καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών και για την ανίχνευση ενδεχομένων μετασχηματισμών αυτής, θα εξετάσουμε συγκεκριμένα: α) την εξέλιξη της (εκτιμώμενης μεσοσταθμικά) συνολικής μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών κατά την περίοδο 2018-2021 (με έτος αναφοράς το 2008), β) τις τάσεις της καταναλωτικής δαπάνης ανά εισοδηματική κατηγορία (τάξη μηνιαίου εισοδήματος), γ) την εξέλιξη της διάρθρωσης και του όγκου των δαπανών όλων των νοικοκυριών για συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων (είδη διατροφής, ένδυσης, υπόδησης, οινοπνευματώδη ποτά, καπνός και οικιακές συσκευές), δ) την εξέλιξη της κατανομής της καταναλωτικής δαπάνης ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2018-2021 και, τέλος, ε) την εξέλιξη της διάρθρωσης και του όγκου των δαπανών για τα είδη διατροφής, ένδυσης, υπόδησης και οικιακές συσκευές ανά περιφέρεια.

3. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους ΕΟΠ βλέπε Βλ. Ενιαία Μορφή Δομής Μεταδεδομένων (SIMS v2.0) (2021)

4. Η διενέργεια της έρευνας σε κάθε νοικοκυριό διαρκεί 14 ημέρες και σε αυτή συμμετέχουν όλα τα μέλη του νοικοκυριού από ηλικίας 7 ετών και άνω. Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ «οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται για τις δαπάνες των νοικοκυριών είναι αναλυτικές. Αυτό σημαίνει ότι δεν συγκεντρώνονται απλά πληροφορίες για τις βασικές κατηγορίες δαπανών, όπως για τρόφιμα, ένδυση και υπόδηση, υγεία κ.λ.π., αλλά αναλυτικές πληροφορίες για τις επιμέρους κατηγορίες αυτών».

5. Βλ. Ενιαία Μορφή Δομής Μεταδεδομένων (SIMS v2.0) (2021) σελ. 2.

1. Χαρτογραφώντας την εξέλιξη της καταναλωτικής δαπάνης

Μια πρώτη γενική εικόνα μας προσφέρει το Διάγραμμα 1, σύμφωνα με το οποίο ο μέσος όρος της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών εκτιμάται από την ΕΛ.ΣΤΑΤ στα 2.117,6 ευρώ κατά το έτος 2008, στα 1.442,3 ευρώ (2018), 1.478,2 ευρώ (2019), 1.331,8 ευρώ (2020) και 1.419,8 ευρώ (2021) αντίστοιχα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Μ.Ο. Συνολικής Μηνιαίας Δαπάνης

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Σε αυτό το σημείο αξίζει να επισημανθεί ότι η συνολική μηνιαία δαπάνη μεταξύ των ετών 2008 και 2018 καταγράφει μια ισχυρότατη πτώση της τάξης περίπου του -32% πτώση η οποία προφανώς οφείλεται εν πολλοίς στις πολιτικές εσωτερικής υποτίμησης που ακολουθήθηκαν κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Επίσης, ενώ το 2019 σημειώνεται μια αύξηση της μηνιαίας δαπάνης, εντούτοις οι απώλειες της καταναλωτικής δαπάνης κατά το πρώτο πανδημικό έτος (2020) οδήγησαν τον μέσο όρο της συνολικής μηνιαίας δαπάνης κάτω από την τιμή του 2018. Ακόμη και η παρατηρούμενη ανοδική τάση της δαπάνης κατά το δεύτερο έτος της πανδημικής κρίσης (2021) δεν φαίνεται να αποκαθιστά τις απώλειες του 2020, καθώς η συνολική μηνιαία δαπάνη του 2021 υπολείπεται τόσο της δαπάνης του 2019 όσο και του 2018. Μια στατική, εντούτοις ενδεικτική θεωρούμε, εκτίμηση των επιπτώσεων της οικονομικής και της πανδημικής κρίσης ως προς το μέγεθος της συνολικής μηνιαίας καταναλωτικής δαπάνης μπορεί να μας προσφέρει η σύγκριση του όγκου της συνολικής μηνιαίας δαπανώμενης αξίας των ετών 2008 και 2021. Η πτώση της δαπάνης μεταξύ του 2008 και του 2021 ανέρχεται περίπου στο -33% (32,9%).

1.1 Τάσεις καταναλωτικής δαπάνης ανά εισοδηματική κατηγορία

1.1.1 Κατανομή των νοικοκυριών ανά τάξη μηνιαίου εισοδήματος

Προτού προχωρήσουμε στην χαρτογράφηση της εξέλιξης της δαπάνης για κάθε εισοδηματική κατηγορία κρίνεται σκόπιμο να αναδειχθεί η κατανομή των νοικοκυριών ανά εισοδηματική κατηγορία καθώς επίσης και η διακύμανση αυτής της κατανομής (βλ. Πίνακας 1 και Πίνακας 2). Η κατηγοριοποίηση των νοικοκυριών σε 8 «τάξεις συνολικού μηνιαίου εισοδήματος» κατά την ΕΛΣΤΑΤ είναι η εξής: 1) μέχρι 750 ευρώ, 2) από 751 έως 1.100 ευρώ, 3) από 1.101 έως 1.450 ευρώ, 4) από 1.451 έως 1.800 ευρώ, 5) από 1.801 έως 2.200 ευρώ, 6) από 2.201 έως 2.800 ευρώ, 7) από 2.801 έως 3.500 ευρώ και, τέλος, 8) από 3.501 ευρώ και άνω.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1									
Κατανομή αριθμού νοικοκυριών ανά τάξη μηνιαίου εισοδήματος									
Έτος	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	μέχρι 750 €	751 -1.100 €	1.101 -1.450 €	1.451 -1.800 €	1.801 -2.200 €	2.201 -2.800 €	2.801 -3.500 €	3.501 και άνω €
2008	4.072.175	193.747	433.729	467.819	442.835	530.895	574.890	521.084	907.176
2018	4.085.310	521.223	733.010	682.802	571.429	511.625	511.125	273.126	280.970
2019	4.078.512	503.840	672.461	688.813	555.041	485.339	547.213	311.714	314.092
2020	4.076.189	479.821	600.800	662.336	561.724	531.792	560.281	335.705	343.732
2021	4.073.258	404.966	566.093	629.483	580.919	528.540	607.408	391.168	363.722

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2									
Ποσοστιαία κατανομή των νοικοκυριών ανά τάξη μηνιαίου εισοδήματος									
Έτος	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	μέχρι 750 €	751 -1.100 €	1.101 -1.450 €	1.451 -1.800 €	1.801 -2.200 €	2.201 -2.800 €	2.801 -3.500 €	3.501 και άνω €
2008	4.072.175	4,75%	10,65%	11,48%	10,87%	13,03%	14,11%	12,79%	22,27%
2018	4.085.310	12,75%	17,94%	16,71%	13,98%	12,52%	12,51%	6,68%	6,87%
2019	4.078.512	12,35%	16,48%	16,88%	13,60%	11,89%	13,41%	7,64%	7,70%
2020	4.076.189	11,77%	14,73%	16,24%	13,78%	13,04%	13,74%	8,23%	8,43%
2021	4.073.258	9,94%	13,89%	15,45%	14,26%	12,97%	14,91%	9,60%	8,92%

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Η συμμετοχή της κατώτερης εισοδηματικής κατηγορίας «μέχρι 750 ευρώ», από 4,7% το 2008 αυξάνεται σε 12,7% το 2018. Το στοιχείο αυτό αντανακλά τις επιπτώσεις της κρίσης και των πολιτικών των Μνημονίων ως προς την κατανομή των εισοδημάτων. Κατά το διάστημα της τριετίας 2019-2021, η συμμετοχή των νοικοκυριών στην εισοδηματική κατηγορία «μέχρι 750 ευρώ» σημειώνει σταδιακή συρρίκνωση, φτάνοντας στο 10% το 2021.

Παρόμοια κατανομή παρουσιάζει και η εισοδηματική κατηγορία των νοικοκυριών με μηνιαίο συνολικό εισόδημα «από 751 έως 1.100 ευρώ», καθώς το έτος 2018 περιλαμβάνει το 17,9% των νοικοκυριών (αυξημένο κατά 7,3% μονάδες σε σχέση με το ποσο-

στό του έτους 2008). Στην περίοδο 2019-2021, και η κατηγορία αυτή παρουσιάζει μια σταδιακή μείωση, ώστε το 2021 το ποσοστό αυτών των νοικοκυριών να ανέρχεται περίπου στο 14% του συνόλου των νοικοκυριών.

Η τρίτη εισοδηματική κατηγορία («από 1.101 έως 1.450 ευρώ») γνωρίζει μια αύξηση του ποσοστού της κατά 5,2% κατά το έτος 2018 (16,7%) συγκριτικά με το έτος 2008 (11,5%), ποσοστό που παραμένει το 2019 σχεδόν το ίδιο (16,9%). Κατά τα δύο τελευταία έτη της εξεταζόμενης περιόδου (2020-2021) το ποσοστό αυτών των νοικοκυριών γνωρίζει μείωση φτάνοντας στο 15,4%. Για την ίδια κατηγορία το ποσοστό καταγράφει αύξηση περίπου 4% σε σχέση με την προκρισιακή περίοδο και συγκεκριμένα με έτος αναφοράς 2008.

Η επόμενη εισοδηματική κατηγορία («από 1.451 έως 1.800 ευρώ») παρουσιάζει μια αύξηση της τάξης του 3% μέσα σχεδόν σε μια δεκαετία (2008: 10,9% - 2018: 14%) και κατά τη μεταβατική φάση από τη δημοσιονομική στην πανδημική κρίση και κατά την περίοδο της τελευταίας εμφανίζει μια σχετική σταθερότητα στην ποσοστιαία συμμετοχή της (2019: 13,6%, 2020: 13,7%, 2021: 14,2%).

Μια διαφορετική πορεία καταγράφουν τα ποσοστά της πέμπτης εισοδηματικής κατηγορίας («από 1.801 έως 2.200 ευρώ»), παρουσιάζοντας μια τάση ανθεκτικότητας παρά τη δημοσιονομική και πανδημική κρίση. Οι αυξομειώσεις που εμφανίζουν τα ποσοστά αυτής της κατηγορίας επί του συνόλου των νοικοκυριών είναι πολύ μικρές όντας κάτω (ή γύρω) του 1% (2008: 13%, 2018: 12,5%, 2019: 11,9%, 2020: 13%, 2021: 12,9%).

Τα ποσοστά της εισοδηματικής κατηγορίας «από 2.201 έως 2.800 ευρώ» παρουσιάζουν κι αυτά μια σχετική ανθεκτικότητα, καθώς μέσα στη δεκαετία της δημοσιονομικής κρίσης γνωρίζουν μια μείωση της τάξης του 1,6% (2008: 14,1%, 2018: 12,5%), και, κατά την τριετία 2019-2021, σημειώνουν μια αύξηση τέτοια ώστε το 2021 το ποσοστό των νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 2.201 έως 2.800 ευρώ να ξεπερνά το ποσοστό του 2008 (2021: 14,9%).

Τέλος, οι δύο ανώτερες εισοδηματικές κατηγορίες, ήτοι τα νοικοκυριά το μηνιαίο εισόδημά των οποίων κυμαίνεται «από 2.801 έως 3.500 ευρώ» και αυτών «από 3.501 ευρώ και άνω», διαγράφουν τροχιά αυξομειώσεων με έντονες πτωτικές τάσεις. Πιο συγκεκριμένα, η κατηγορία «2.801-3.500 ευρώ» μέσα σε μια δεκαετία γνωρίζει πτώση του ποσοστού της κατά 6 ποσοστιαίες μονάδες (από 12,8% σε 6,7%), ενώ η κατηγορία «3.501 ευρώ και άνω» γνωρίζει πτώση περίπου 15,5 ποσοστιαίες μονάδες (από 22,3% σε 6,9%). Κατά την τριετία 2019-2021 και οι δύο κατηγορίες σημειώνουν μια αύξηση των ποσοστών τους, διατηρώντας εντούτοις τη σημαντική τους πτωτική τάση της ποσοστιαίας τους συμμετοχής στο σύνολο. Κατά το 2021, το ποσοστό της κατηγορίας «2.801-3.500 ευρώ» καταγράφεται στο 9,6%, υπολειπόμενο περίπου κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το ποσοστό του 2008, και το ποσοστό της κατηγορίας «3.501 ευρώ και άνω» καταγράφεται στο 8,9%, υπολειπόμενο περίπου κατά 13 ποσοστιαίες μονάδες.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι οι δύο ανώτερες εισοδηματικές κατηγορίες μειώνουν αισθητά το μερίδιό τους τους επί του συνόλου των νοικοκυριών, γεγονός που υπογραμμίζει μια συγκέντρωση των μεγαλύτερων διαθέσιμων εισοδημάτων σε μικρότερο αριθμό νοικοκυριών. Επίσης η αύξηση της ποσοστιαίας

συμμετοχής των εισοδηματικών κατηγοριών «μέχρι 750» (κατά 5,2%), «751-1.100» (κατά 3.2%), «1.101-1.450» (κατά 4%) και «1.451-1.800» (κατά 3,4%) σε σχέση με το έτος αναφοράς 2008 καταδεικνύει μια σημαντική μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, υπό την έννοια ότι κατά το έτος 2021 αυτές οι εισοδηματικές κατηγορίες αριθμούν το 53,5% του συνόλου των νοικοκυριών της ελληνικής επικράτειας - συγκρινόμενο με το 18,5% που καταγράφουν οι δύο ανώτερες εισοδηματικές κατηγορίες, οι οποίες κατά το 2008 κατέγραφαν αθροιστικά το ποσοστό του 35%.

1.1.2 Η εξέλιξη της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών ανά τάξη μηνιαίου εισοδήματος

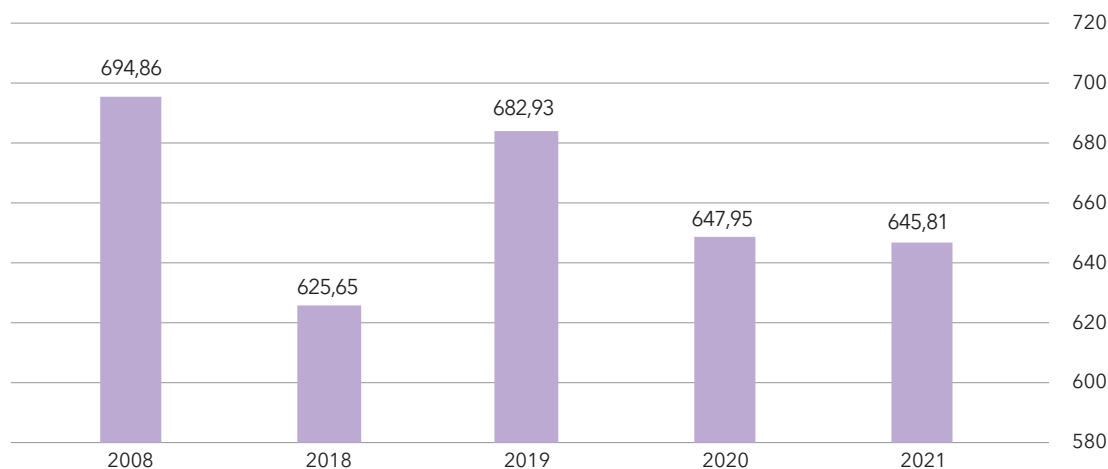
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Η εξέλιξη της μέσης μηνιαίας δαπάνης 2008, 2018-2021	
Έτη	Συνολική μηνιαία δαπάνη
2008	2.117,7 €
2018	1.442,4 €
2019	1.478,2 €
2020	1.331,8 €
2021	1.419,8 €

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ/ΕΟΠ (2008, 2018, 2019, 2020, 2021)

Ο παραπάνω Πίνακας 3 καταγράφει τον όγκο (και τις διακυμάνσεις) της συνολικής μηνιαίας δαπανώμενης χρηματικής αξίας από την πλευρά των νοικοκυριών της ελληνικής επικράτειας, ανά τα εξεταζόμενα έτη (2008, 2018-2021). Η αποτύπωση της εξέλιξης της συνολικής μηνιαίας δαπάνης με ποσοστιαίους όρους μπορεί να διευκολύνει την καλύτερη εκτίμηση των αυξομειώσεων κατά την τετραετία 2018-2021 σε σχέση με το επιλεγόμενο έτος αναφοράς, το 2008. Πιο συγκεκριμένα, σε σχέση με την εκτιμώμενη δαπάνη για το έτος 2008, η δαπάνη των νοικοκυριών για το έτος 2018 είναι μειωμένη κατά -31,9%, για το έτος 2019 μειωμένη κατά -30,2%, για το έτος 2020 μειωμένη κατά -37,1% και, τέλος, για το έτος 2021 μειωμένη κατά -32,9%, καταγράφοντας βέβαια (ονομαστική) ανάκαμψη της τάξης του 6,2% σε σχέση με τη δαπάνη του 2020. Βέβαια, η εξέταση της εξέλιξης της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών ανά εισοδηματική κατηγορία θα μάς επιτρέψει να φωτίσουμε καλύτερα τις αυξομειώσεις των δαπανών για κάθε εισοδηματική κατηγορία, τις μεταξύ τους διαφορές, και ενδεχομένως τις ροπές ανθεκτικότητας, κατάρρευσης ή/και ανάκαμψης των δαπανών.

Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («μέχρι 750 ευρώ»)

Η μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών της πρώτης εισοδηματικής κατηγορίας («μέχρι 750 ευρώ») γνωρίζει τα τελευταία τέσσερα έτη μια καθοδική πορεία σε σχέση με το έτος αναφοράς 2008. Τα ήδη περιορισμένα διαθέσιμα εισοδήματα αυτών των νοικοκυριών συμπιέζονται περαιτέρω κατά την δεκαετία της δημοσιονομικής κρίσης, με αποτέλεσμα η μηνιαία δαπάνη τους, κατά το 2018, να καταγράφει απώλειες της τάξης περίπου των 10 ποσοστιαίων μονάδων συγκριτικά με τη δαπάνη του 2008. Κατά

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2**Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα «μέχρι 750 €»**

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΣΕ

το έτος 2019, η μηνιαία δαπάνη αυτών των νοικοκυριών σημειώνει αύξηση της τάξης του 8,3% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, για να γνωρίσει εκ νέου πτώση κατά τα επόμενα δύο έτη της πανδημικής και ενεργειακής κρίσης (2020: 647,9 ευρώ, 2021: 645,8 ευρώ). Συγκριτικά με το 2008, οι αυξομειώσεις της μηνιαίας συνολικής δαπάνης των νοικοκυριών αυτών καταλήγουν, κατά το έτος 2021, στο ποσό των 645,8 ευρώ, καταγράφοντας μείωση, συγκριτικά με το 2008, της τάξης του -7% (βλ. Διάγραμμα 2).

Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («751-1.100 ευρώ»)

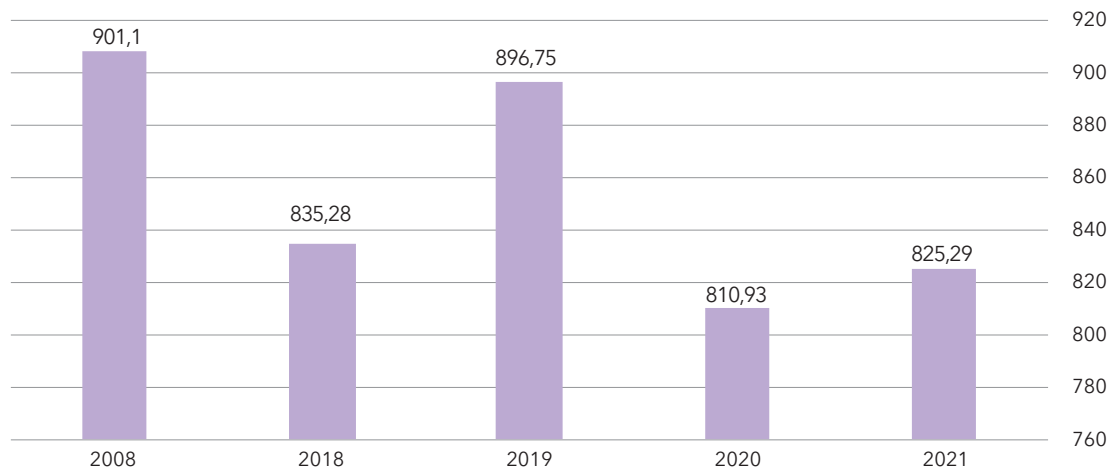
Η δεύτερη εισοδηματική κατηγορία, στην οποία περιλαμβάνονται τα νοικοκυριά με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα «από 751 έως 1.100 ευρώ», χαρακτηρίζεται από μια παρόμοια πορεία εξέλιξης της δαπάνης. Πιο συγκεκριμένα, το 2018 καταγράφεται, βάσει των στοιχείων των ΕΟΠ της ΕΛΣΤΑΤ, μια πτώση της μηνιαίας δαπάνης κατά -8,1% συγκριτικά με τη δαπάνη του έτους 2008. Η δαπάνη αυτής της κατηγορίας (κατά το έτος 2019) σημειώνει αύξηση της τάξης του 6,9% σε σχέση με τη δαπάνη του προηγούμενου έτους. Εντούτοις, το επόμενο έτος (2020) η δαπάνη σημειώνει σημαντική μείωση -9,6 περίπου μονάδων, για να γνωρίσει μια περιορισμένη μεγέθυνση (1,7%) και να φτάσει από τα 810,9 ευρώ (2020) στα 825,2 ευρώ το 2021. Σε ένα διάστημα δεκατριών ετών (2008-2021) καταγράφεται σωρευτική μείωση της μέσης μηνιαίας συνολικής δαπάνης των νοικοκυριών αυτής της εισοδηματικής κατηγορίας της τάξης των 9 περίπου ποσοστιαίων μονάδων (-9,2%) (βλ. Διάγραμμα 3).

Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («1.101-1.450 ευρώ»)

Η τρίτη εισοδηματική κατηγορία των νοικοκυριών, με συνολικό διαθέσιμο εισόδημα «από 1.101 έως 1.450 ευρώ», γνωρίζει πτώση της μηνιαίας δαπάνης κατά το έτος 2018 κατά -14 περίπου ποσοστιαίες μονάδες (-13,8%) συγκριτικά με τη δαπάνη του 2008. Το επόμενο έτος, 2019, η δαπάνη αυτών των νοικοκυριών γνωρίζει μια ισχυρή

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

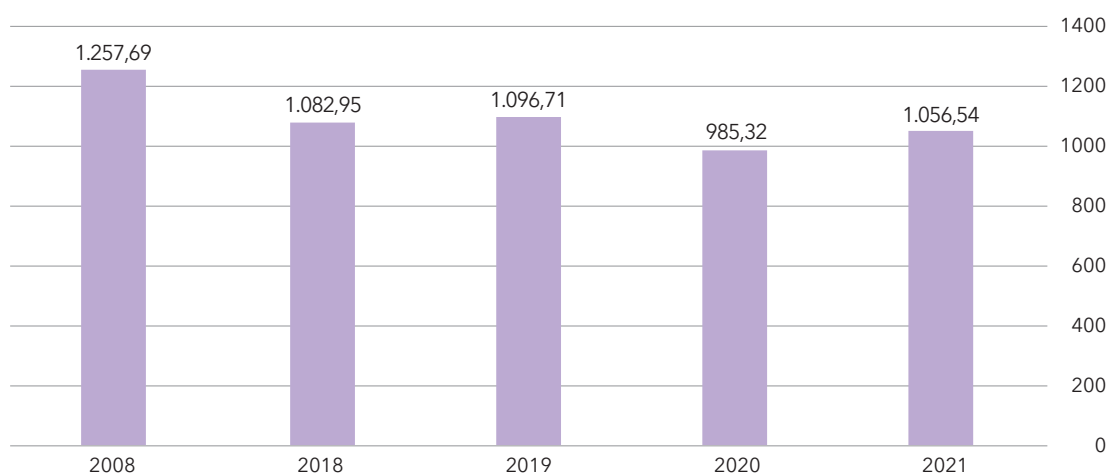
Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 751 έως 1.100 €

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΣΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 1.101 έως 1.450 €

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΣΕ

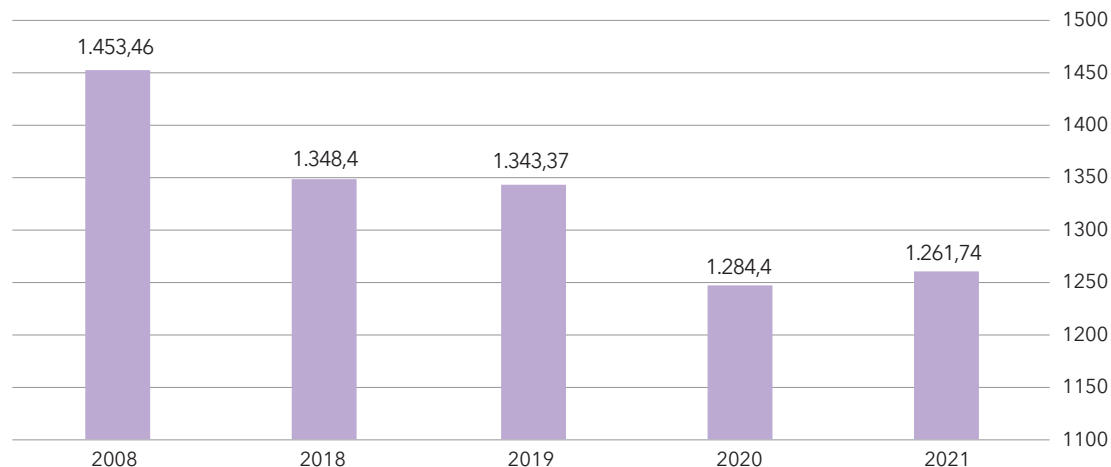
αύξηση 1 ποσοστιαίας μονάδας (1,2%), για να καταγράψει, κατά το έτος 2020, εκ νέου πτώση -10,1%, συγκριτικά με τη δαπάνη του προηγούμενου έτους (2019: 1.096,7 ευρώ, 2020: 985,3 ευρώ). Αν συγκρίνουμε τις τιμές της δαπάνης για τα έτη 2008 και 2021, για αυτήν την εισοδηματική κατηγορία των νοικοκυριών το ποσοστό μείωσης της μηνιαίας δαπάνης ανέρχεται στο -16% (βλ. Διάγραμμα 4).

Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («1.451-1.800 ευρώ»)

Η μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών, που διαθέτουν συνολικό μηνιαίο εισόδημα «από 1.451 έως 1.800 ευρώ», ανέρχεται στο μέσο όρο των 1.348,4 ευρώ το έτος 2018, και συγκρινόμενη με τη δαπάνη προ δεκαετίας, ήτοι του 2008, καταγράφει μείωση κατά

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 1.451 έως 1.800 €

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

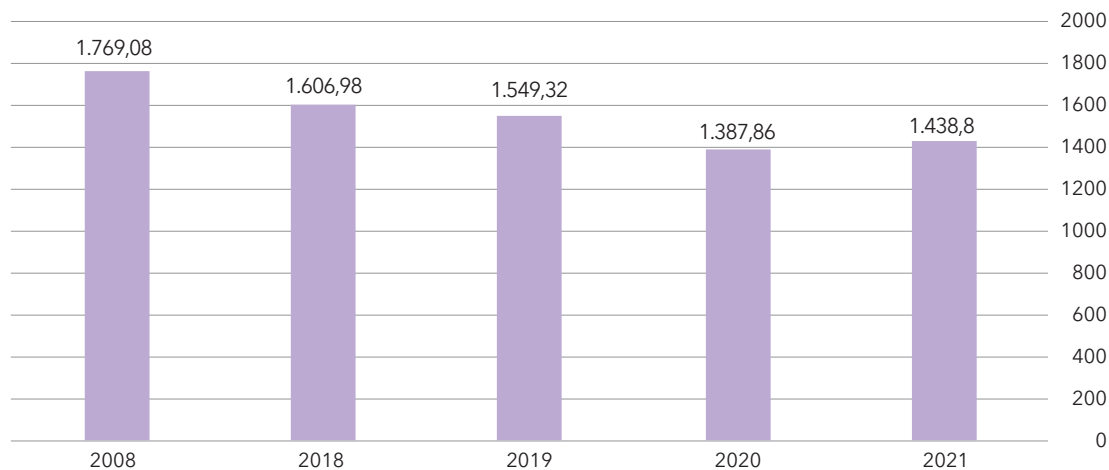
-7% περίπου (-7,2%). Τα επόμενα δύο έτη, 2019 και 2020, η μηνιαία δαπάνη συνεχίζει να μειώνεται έχοντας διαφοροποιημένες τάσεις. Αν και το 2019, λοιπόν, η μείωση είναι πολύ μικρή (από 1.348,4 το 2018 στα 1.343,37 ευρώ το 2019), κατά το 2020, έτος που ξεκινά η πανδημική κρίση, η πτώση της καταναλωτικής δαπάνης είναι μεγάλη και φτάνει στο -7%, συγκριτικά με τη δαπάνη του 2019. Το 2021, τα νοικοκυριά αυτής της εισοδηματικής κατηγορίας αυξάνουν τη δαπάνη τους κατά 1 ποσοστιαία μονάδα γεγονός που δεν συνοδεύεται με μια απομείωση των σωρευτικών απωλειών της πανδημίας. Εν τέλει, η σύγκριση της δαπάνης του έτους 2021 με αυτή του 2008 καταγράφει πτώση κατά -13,2% (βλ. Διάγραμμα 5).

Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («1.801-2.200 ευρώ»)

Η δαπάνη της πέμπτης εισοδηματικής κατηγορίας (νοικοκυριά με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα «από 1.801 έως 2.200 ευρώ») παρουσιάζει μια πτωτική τροχιά κατά τα έτη 2018, 2019 και 2020 και γνωρίζει μια μικρή ανάκαμψη κατά το έτος 2021. Οι δαπάνες των τελευταίων τεσσάρων ετών είναι αισθητά μειωμένες σε σχέση με τη δαπάνη του 2008. Η δαπάνη του 2018 είναι μειωμένη κατά -9,1% συγκριτικά με αυτή προ δεκαετίας, ήτοι του 2008. Στην περίοδο 2018-2020, η δαπάνη αυτής της εισοδηματικής κατηγορίας διατρέχει πτωτική τροχιά με ποσοστά μείωσης -3,5% μεταξύ 2018 και 2019, και -10,4% μεταξύ 2019 και 2020. Το 2021, η δαπάνη της κατηγορίας αυτής γνωρίζει μια αύξηση της τάξης του 3,4%, χωρίς αυτή η ανάκαμψη να εξισορροπεί τις σημαντικές μειώσεις της δαπάνης των προηγούμενων ετών. Αρκεί να αναφερθεί ότι το ποσοστό μείωσης της δαπάνης αυτών των νοικοκυριών ανέρχεται στο -18,7%, αν συγκρίνουμε τη δαπάνη τους κατά τα έτη 2008 και 2021 (βλ. Διάγραμμα 6). Έχει ενδιαφέρον να επισημανθεί ότι οι επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης ως προς την καταναλωτική δαπάνη αυτών των νοικοκυριών φαίνεται να είναι περισσότερο αρνητικές σε σχέση με τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 1.801 έως 2.200 €

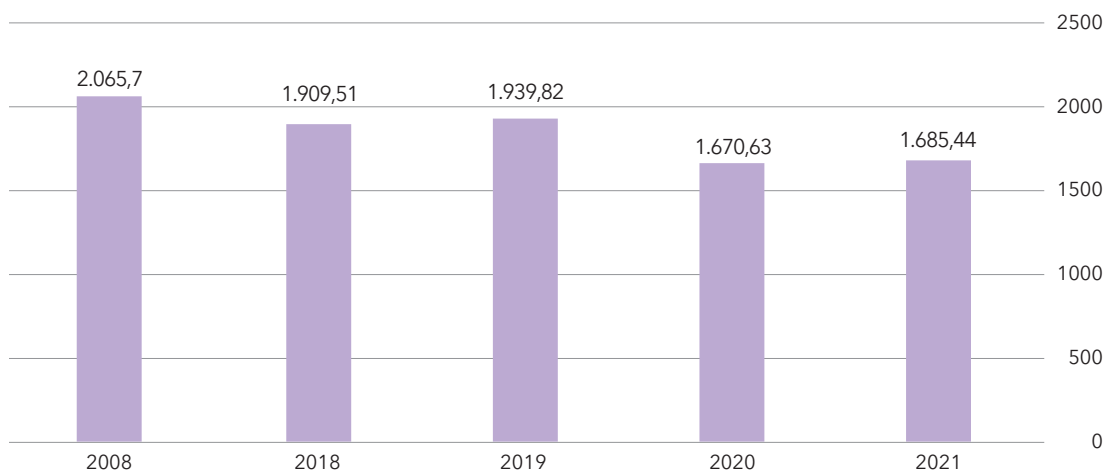
Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Ενεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («2.201-2.800 ευρώ»)

Παρομοίως, και για τα νοικοκυριά με διαθέσιμο μηνιαίο εισόδημα «από 2.201 έως 2.800 ευρώ» οι αρνητικές επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης φαίνεται να είναι έντονες αναφορικά με το μέγεθος της μηνιαίας καταναλωτικής τους δαπάνης. Η μείωση, λοιπόν, της δαπάνης τους κατά το πρώτο έτος της πανδημικής κρίσης (2020) είναι σημαντική σε σχέση με τη δαπάνη του αμέσως προηγούμενου έτους (2019) και καταγράφει πτώση της τάξης (περίπου) των 14 ποσοστιαίων μονάδων (-13,8%). Το 2021, η δαπάνη αυτής της κατηγορίας γνωρίζει μια ισχυρή ανάκαμψη της τάξης 0,9%. Συγκρίνοντας τη δαπάνη των ετών 2008 και 2018, το ποσοστό μείωσης ανέρχεται στο -7,6%, και η πτωτική αυτή τροχιά φαίνεται να αυξάνει την ισχύ της ροπής της αν λάβουμε υπόψη ότι το ποσοστό μείωσης το διάστημα 2008-2021 ανέρχεται στο -18,4% (βλ. Διάγραμμα 7).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7

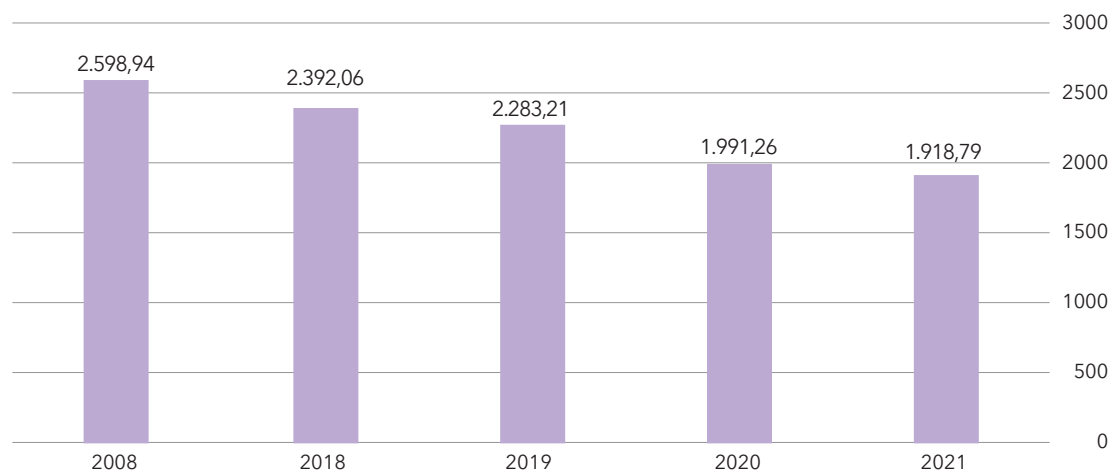
Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 2.201 έως 2.800 €

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Ενεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 2.801 έως 3.500 €

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («2.801-3.500 ευρώ»)

Τα νοικοκυριά που εντάσσονται στην εισοδηματική κατηγορία με μηνιαίο εισόδημα «από 2.801 έως 3.500 ευρώ» εμφανίζουν μια σημαντική πτωτική τροχιά της καταναλωτικής τους δαπάνης κατά την τετραετία 2018-2021, πτώση η οποία ανέρχεται μεσοσταθμικά σχεδόν στο -7%. Πιο συγκεκριμένα, το ποσοστό μείωσης της δαπάνης από το 2018 στο 2019 είναι -4,5%, από το 2019 στο 2020 -12,8% και από το 2020 στο 2021 -3,6%. Η σύγκριση της δαπάνης των ετών 2008 και 2021 καταγράφει μια πτώση της τάξης περίπου του -26,2% (βλ. Διάγραμμα 8).

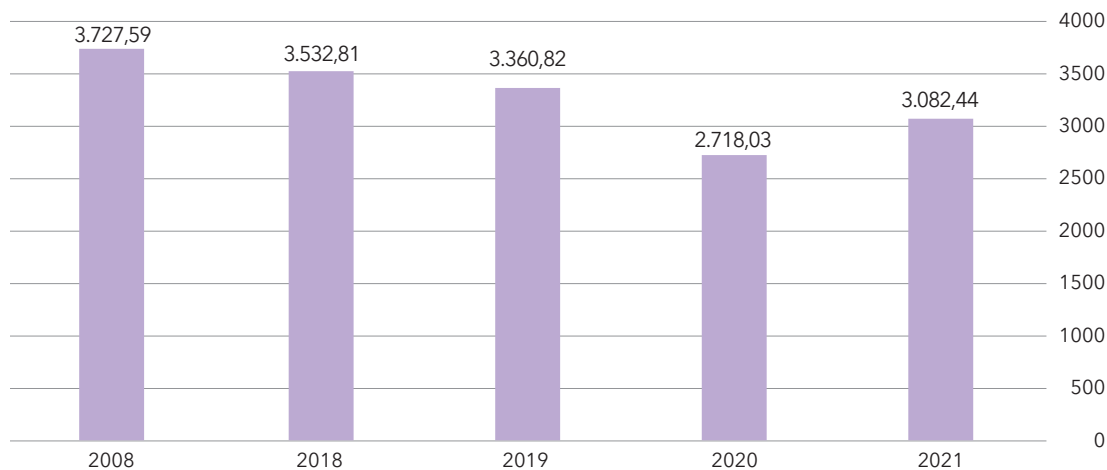
Κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης («3.501 ευρώ και άνω»)

Τέλος, η ανώτερη εισοδηματική κατηγορία στην οποία καταχωρούνται τα νοικοκυριά που διαθέτουν μηνιαίο εισόδημα «από 3.501 ευρώ και άνω» παρουσιάζει κι αυτή μια σημαντική καθοδική τροχιά κατά τα έτη 2019 και 2020 σε σύγκριση με το 2018. Το ποσοστό μείωσης της καταναλωτικής τους δαπάνης από το 2018 προς το 2019 είναι περίπου -4,9% και από το 2019 προς το 2020 -19,1%. Κατά το έτος 2021 σημειώνεται μια αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης, σε σχέση με αυτή του αμέσως προηγούμενου έτους, της τάξης του 11,8%. Αξίζει να αναφερθεί και ότι η ποσοστιαία διαφορά της δαπάνης αυτής της κατηγορίας μεταξύ των ετών 2008 και 2021 ανέρχεται στο -17,3% (βλ. Διάγραμμα 9).

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να σημειώσουμε ότι κατά το έτος 2019 παρουσιάζουν μια, τηρουμένων των αναλογιών του διαθέσιμου εισοδήματος, σημαντική αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης οι κατηγορίες «μέχρι 750», «από 751 έως 1.100 ευρώ», και μια μικρότερη αύξηση οι κατηγορίες «από 1.101 έως 1.450 ευρώ» και «από 2.201 έως 2.800 ευρώ». Οι υπόλοιπες εισοδηματικές κατηγορίες εμφανίζουν μικρότερη ή μεγαλύτερη μείωση της καταναλωτικής τους δαπάνης. Μείωση της καταναλωτικής τους δαπάνης παρουσιάζουν όλες ανεξαιρέτως οι εισοδηματικές κατηγορίες το 2020 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο έτος (2019) γεγονός το οποίο

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών με μηνιαίο διαθέσιμο εισόδημα από 3.501 € και άνω

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

αντανακλά τις επιπτώσεις της πανδημίας του COVID-19 και των lockdowns στην καταναλωτική δαπάνη. Όπως και εξίσου όλες οι εισοδηματικές κατηγορίες ανεξαιρέτως παρουσιάζουν μείωση της καταναλωτικής τους δαπάνης σε σχέση με το έτος 2008, δηλαδή πριν τη μετάβαση της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας στις δύο σχεδόν αλληπάλληλες κρίσεις (βλ. Πίνακας 4).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Μ.Ο Μηνιαίας Συνολικής Δαπάνης των Νοικοκυριών ανά Εισοδηματική Κατηγορία

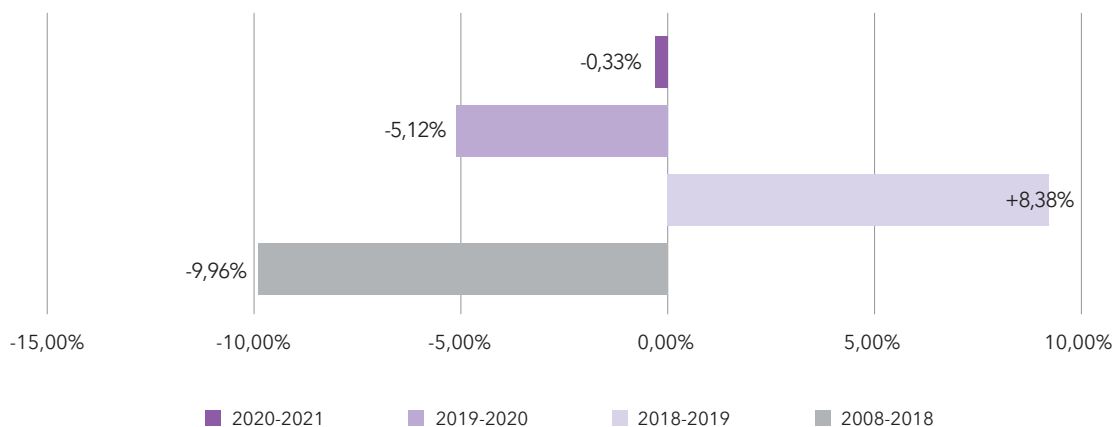
Έτος	μέχρι 750 €	751-1.100 €	1.101-1.450 €	1.451-1.800 €	1.801-2.200 €	2.201-2.800 €	2.801-3.500 €	3.501 € και άνω
2008	694,86	909,1	1257,69	1453,46	1769,08	2065,7	2598,94	3727,59
2018	625,65	835,28	1082,95	1348,4	1606,98	1909,51	2392,06	3532,81
2019	682,93	896,75	1096,71	1343,37	1549,32	1939,82	2283,21	3360,82
2020	647,95	810,93	985,32	1248,4	1387,86	1670,63	1991,26	2718,03
2021	645,81	825,29	1056,54	1261,74	1437,8	1685,44	1918,79	3082,44

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Στα παρακάτω διαγράμματα συνοψίζονται οι ποσοστιαίες μεταβολές της μηνιαίας καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών ανά τάξη μεγέθους μηνιαίου εισοδήματος. Οι διακυμάνσεις αυτές έχουν υπολογιστεί από έτος σε έτος για την περίοδο 2018-2021 και για τα έτη 2008 και 2018:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10

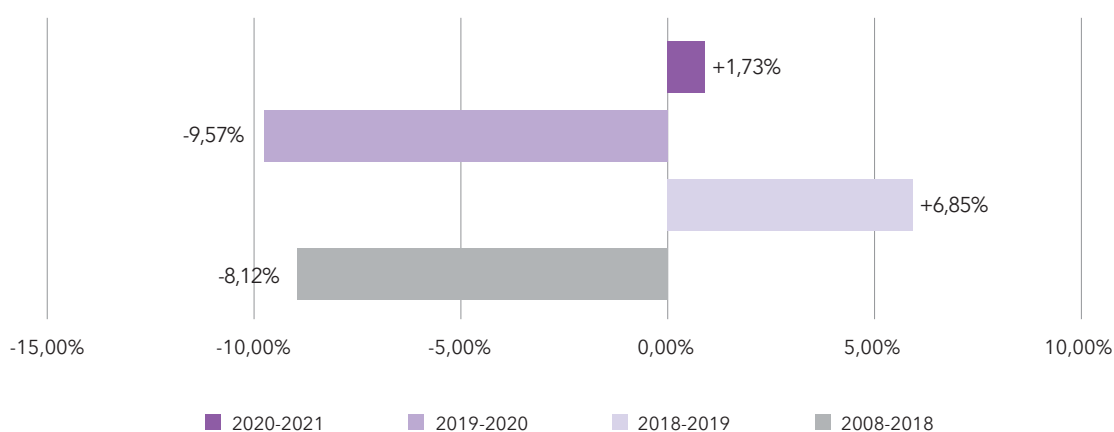
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «μέχρι 750 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11

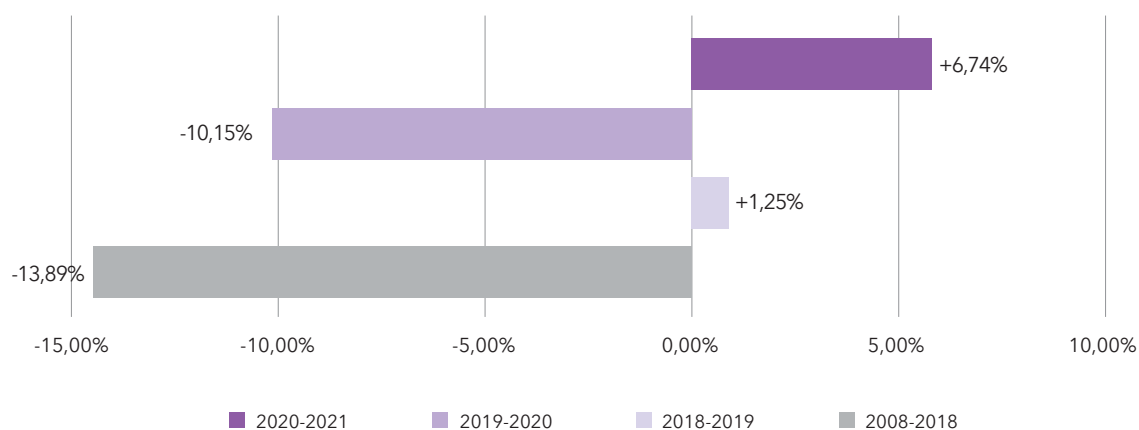
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 751 έως 1.100 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12

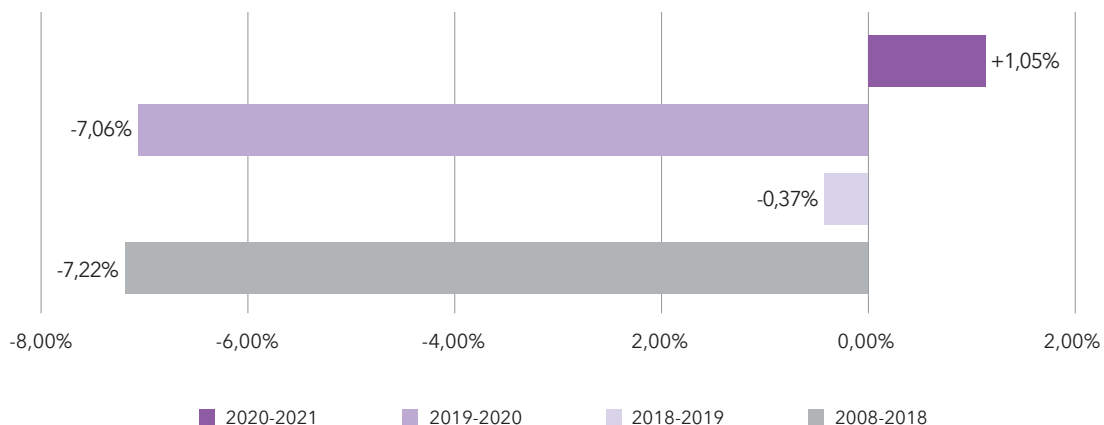
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 1.101 έως 1.450 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13

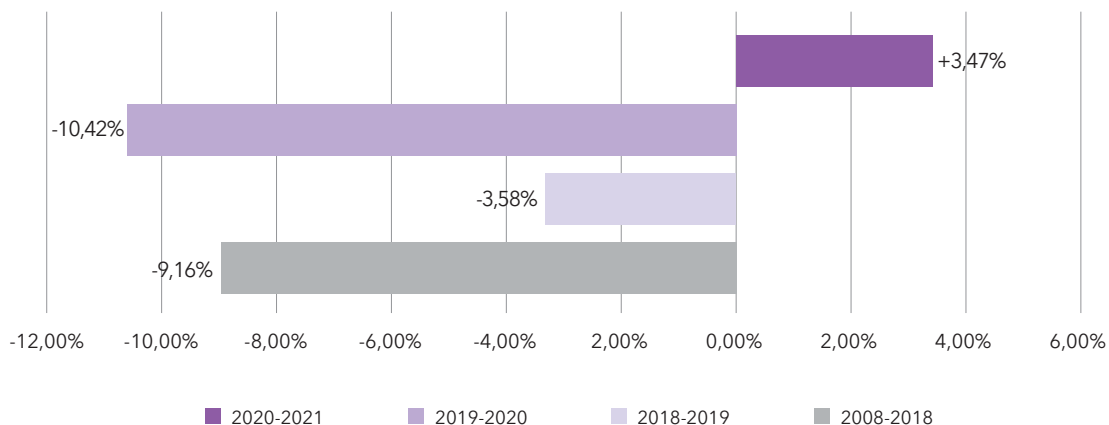
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 1.451 έως 1.800 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΣΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14

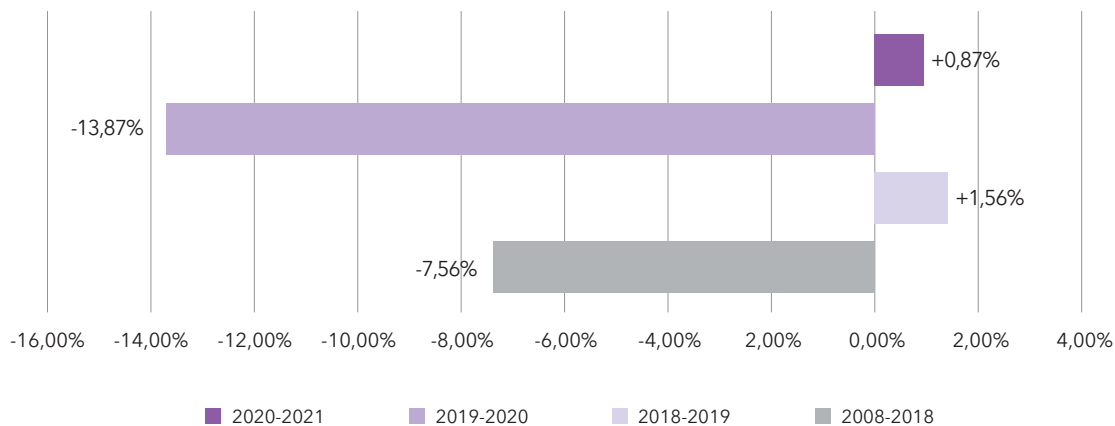
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 1.801 έως 2.200 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΣΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 15

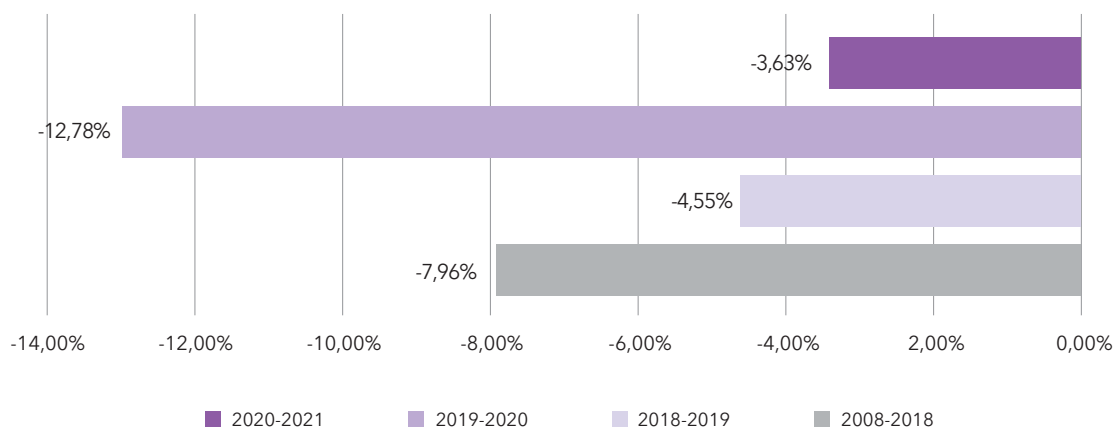
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 2.201 έως 2.800 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΣΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16

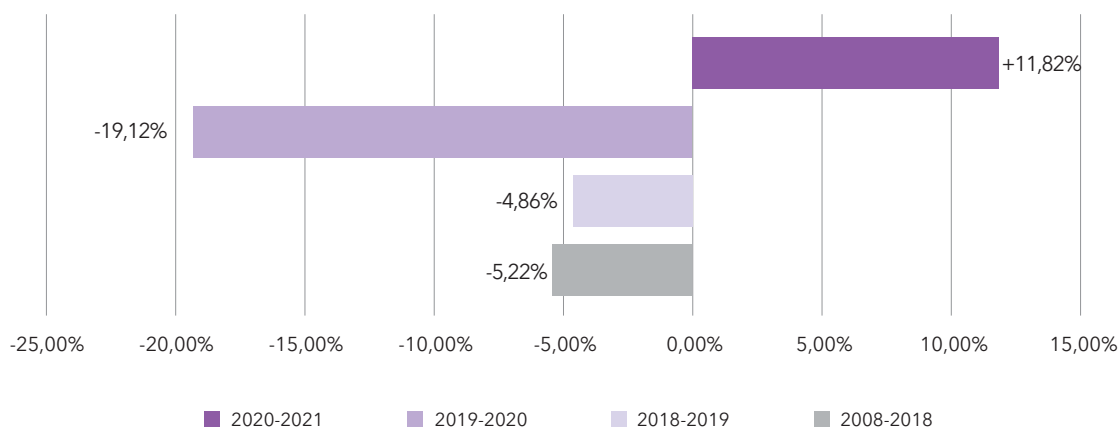
Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 2.801 έως 3.500 ευρώ»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17

Ποσοστιαία μεταβολή της μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών «από 3.501 ευρώ και άνω»

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

2. Διάρθρωση και όγκος της καταναλωτικής δαπάνης

Σε αυτή την ενότητα, θα επιχειρήσουμε να αναδείξουμε τις βασικές τάσεις της καταναλωτικής δαπάνης για συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων στο σύνολο των νοικοκυριών και ανά περιφέρεια. Επίσης, προτού προχωρήσουμε στην μελέτη της δαπάνης για συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων ανά περιφέρεια, θα παρουσιάσουμε την εξέλιξη της κατανομής της καταναλωτικής δαπάνης ανά περιφέρεια.

Να σημειώσουμε εδώ ότι προκειμένου να χαρτογραφήσουμε τις ροπές της καταναλωτικής δαπάνης και να αναδείξουμε τις μεταβολές, τους μετασχηματισμούς ή/και την ανθεκτικότητα των τάσεων αυτών θα εστιάσουμε αφενός στη *διάρθρωση* της δαπάνης των νοικοκυριών στο σύνολό τους και ανά περιφέρεια και αφετέρου στον όγκο της δαπανώμενης χρηματικής μηνιαίας αξίας για την αγορά των συγκεκριμένων

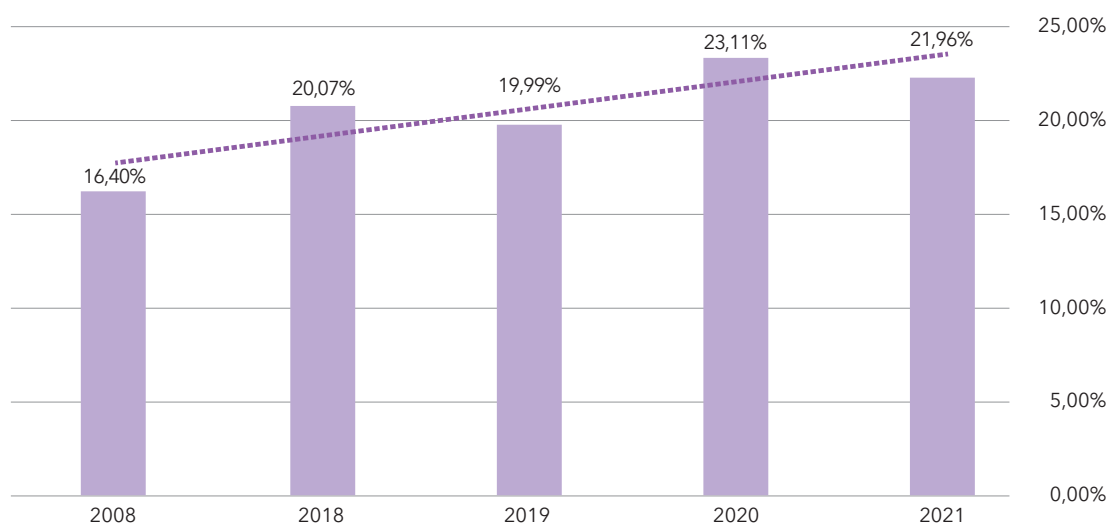
κατηγοριών προϊόντων. Πρέπει να σημειώσουμε προκαταβολικά ότι η διάρθρωση της δαπάνης των νοικοκυριών μπορεί να αναδειχθεί με την εξαγωγή του ποσοστού που καταλαμβάνει η χρηματική δαπάνη για κάθε κατηγορία προϊόντων στις εκτιμώμενες (μηνιαίες) συνολικές αγορές των νοικοκυριών. Επομένως, οι αναφορές στα ποσοστά δαπάνης αφορούν το ποσοστό/μερίδιο της δαπάνης για την εκάστοτε κατηγορία προϊόντων ως προς τη συνολική (εκτιμώμενη μεσοσταθμικά) μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών συνολικά και των νοικοκυριών ανά περιφέρεια. Με άλλα λόγια, τα ποσοστά αυτά εκφράζουν την ποσοστιαία διάρθρωση της δαπάνης των νοικοκυριών. Η σύγκριση αυτών των ποσοστών αποβλέπει στην ανάδειξη των διαφορετικών διαρθρώσεων των δαπανών μεταξύ των περιφερειών. Για την καλύτερη χαρτογράφηση των τάσεων της καταναλωτικής δαπάνης, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη τόσο την εκτιμώμενη μεσοσταθμικά απόλυτη δαπανώμενη χρηματική αξία ανά μήνα για κάθε κατηγορία προϊόντων, καθώς και τον αριθμό των νοικοκυριών της κάθε περιφέρειας και το ποσοστό αυτών ως προς το σύνολο των νοικοκυριών στην ελληνική επικράτεια.

2.1 Μια γενική εικόνα

Προτού προχωρήσουμε στην ανάδειξη της διάρθρωσης και του όγκου της καταναλωτικής δαπάνης για συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων από την πλευρά των νοικοκυριών ανά περιφέρεια, είναι χρήσιμο να αποκτήσουμε μια γενική εικόνα της (εκτιμώμενης μεσοσταθμικά) μηνιαίας δαπάνης όλων των νοικοκυριών ανά κατηγορία προϊόντων. Με αυτόν τον τρόπο, μπορούμε να αναδείξουμε τις γενικές τάσεις (σταθερότητας ή/και -αυξητικών και πτωτικών- μεταβολών) της καταναλωτικής δαπάνης για τις κάτωθι κατηγορίες προϊόντων (βλ. Πίνακας 5).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 18

Εξέλιξη της Δαπάνης για Είδη Διατροφής και Μη Οινοπνευματώδη Ποτά

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5
Μ.Ο Μηνιαίας Δαπάνης και Ποσοστό της Δαπάνης ανά Κατηγορία Προϊόντων επί της συνολικής δαπάνης

		Ποσοστό επί της συνολικής δαπάνης	
2008	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	2117,67	
	Είδη διατροφής και μη οιονοπνευματώδη ποτά	347,4	16,40%
	Οιονοπνευματώδη ποτά	13,74	0,64%
	Καπνός	54,65	2,58%
	Είδη ένδυσης	132,72	6,26%
	Είδη υπόδησης	41,52	1,96%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	16,81	0,79%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1442,35	
	Είδη διατροφής και μη οιονοπνευματώδη ποτά	289,57	20,07%
	Οιονοπνευματώδη ποτά	16,39	1,13%
	Καπνός	36,13	2,50%
	Είδη ένδυσης	68,24	4,73%
	Είδη υπόδησης	16,37	1,13%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	9,12	0,63%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1478,22	
	Είδη διατροφής και μη οιονοπνευματώδη ποτά	295,56	19,99%
	Οιονοπνευματώδη ποτά	16,81	1,13%
	Καπνός	33,28	2,25%
	Είδη ένδυσης	67,5	4,56%
	Είδη υπόδησης	18,33	1,24%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	9,12	0,61%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1331,83	
	Είδη διατροφής και μη οιονοπνευματώδη ποτά	307,86	23,11%
	Οιονοπνευματώδη ποτά	19,78	1,48%
	Καπνός	32,26	2,42%
	Είδη ένδυσης	45,77	3,43%
	Είδη υπόδησης	16,55	1,24%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	7,76	0,58%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1419,79	
	Είδη διατροφής και μη οιονοπνευματώδη ποτά	311,8	21,96%
	Οιονοπνευματώδη ποτά	22,24	1,56%
	Καπνός	31,76	2,23%
	Είδη ένδυσης	53,07	3,73%
	Είδη υπόδησης	18,36	1,29%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	8,43	0,59%

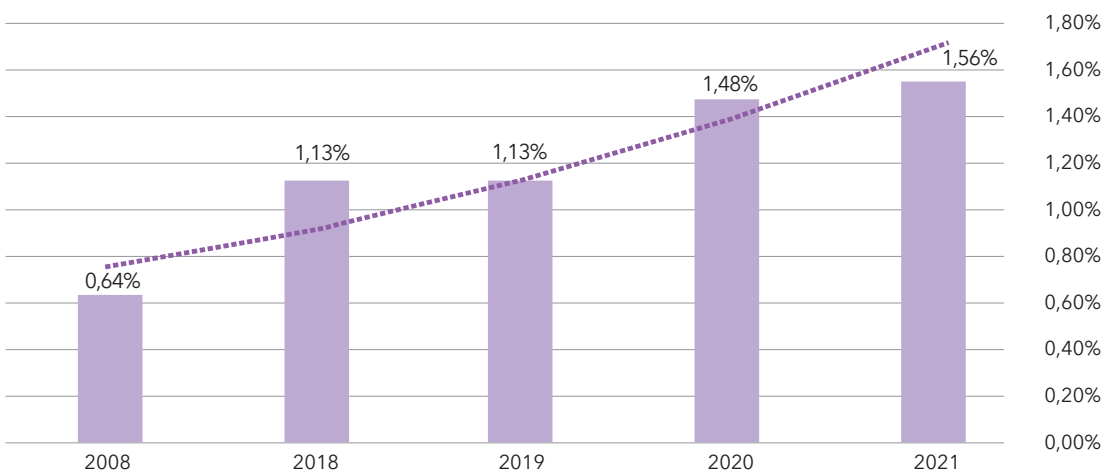
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΣΕ

Όσον αφορά στην καταναλωτική δαπάνη όλων των νοικοκυριών για τα είδη διατροφής και για τα μη οινοπνευματώδη ποτά, παρατηρείται ότι η δαπάνη αυτή, εκτιμώμενη με ποσοστιαίους όρους ως προς τη συνολική δαπάνη, εμφανίζει μια σημαντική τάση αύξησης της συμμετοχής της στις δαπάνες του νοικοκυριού (βλ. Διάγραμμα 18). Ενώ το 2008 το ποσοστό της δαπάνης για τα είδη διατροφής ως προς τη συνολική δαπάνη των νοικοκυριών ανέρχεται στο 16,4% μετά από μια δεκαετία (2018) γνωρίζει άνοδο της τάξης του 3,7%. Η αυξητική τάση αυτής της δαπάνης συνεχίζεται περαιτέρω κατά τα δύο έτη της πανδημικής κρίσης, καθώς το ποσοστό της φθάνει στο 23,1% (2020) και σχεδόν στο 22% (2021). Οι αιτίες της αυξητικής αυτής τάσης πρέπει να διερευνηθούν τόσο στον πόλο της προσφοράς (π.χ.: άνοδος των τιμών των τροφίμων, αύξηση της προσφερόμενης γκάμας, τμηματοποίηση, εξειδίκευση και επέκταση της αγοράς τροφίμων και των καταστημάτων εστίασης) όσο και σε αυτόν της ζήτησης (π.χ. η πολιτισμική-διατροφική τάση του foodyism,⁶ προτεραιοποίηση της κάλυψης των διατροφικών αναγκών σε συνθήκες μειωμένων εισοδημάτων, εντονότερη ενασχόληση με την παρασκευή γευμάτων στο σπίτι και αύξηση, γενικότερα, της διατροφικής κατανάλωσης κατά τη διάρκεια των lockdowns), όπως επίσης και στους μιντιακούς θεσμούς-λόγους (π.χ.: βιβλία μαγειρικής, τηλεοπτικές και διαδικτυακές εκπομπές μαγειρικής, άρθρα γευσιγνωστικής κριτικής κ.λπ.) που, κατά την τελευταία δεκαετία τουλάχιστον, διαχέουν στο ευρύ κοινό γνώσεις περί της διατροφής αλλά και τεχνικές παρασκευής φαγητού.

Όσον αφορά στην ποσοστιαία εξέλιξη της καταναλωτικής δαπάνης για τα οινοπνευματώδη ποτά, παρατηρείται μια σαφής αυξητική τάση κατά την εξεταζόμενη χρο-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 19

Εξέλιξη της Δαπάνης για τα Οινοπνευματώδη Ποτά

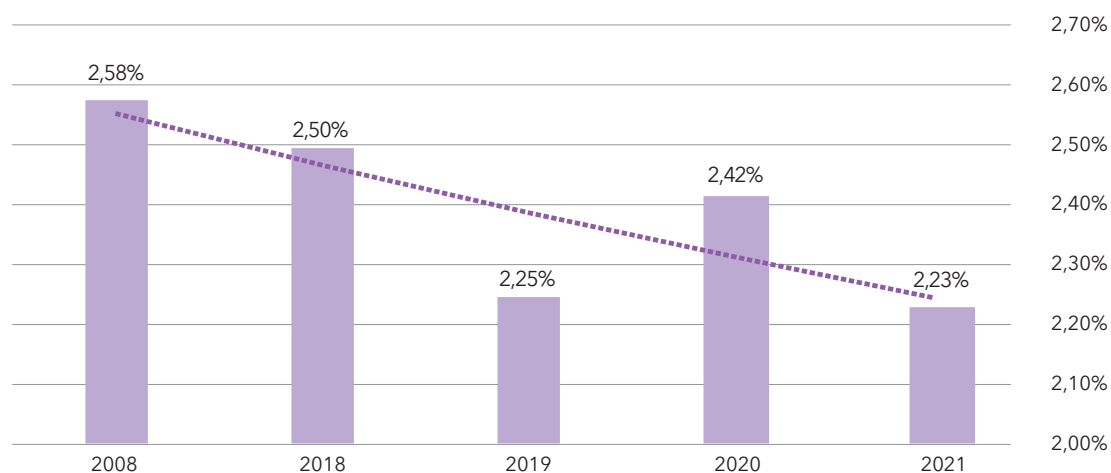

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

6. Σχετικά βλ. Alan Warde, *The Sociology of Consumption: Its Recent Development. The Annual Review of Sociology*, 2015. 41:117-34. Επίσης σχετικά με τη διαμόρφωση των διατροφικών προτύπων και τον εμπλουτισμό τους στην παγκοσμιοποιητική συνθήκη βλ. Βασιλική Κράββα, *Καταναλώνοντας τον πολιτισμό: Διαδρομές κατανάλωσης, ιστορίες τροφής και στέρησης*, Πατάκης, Αθήνα 2020, σελ. 169-179. Για μια ιστορική κοινωνιολογική προσέγγιση των διατροφικών τάσεων και προτύπων στην Ελλάδα βλ. Panayis Panagiotopoulos, *Historical sociology of the Greek diet: From national-patriarchal meat to the anti-food of the intellectual classes*, στο; *ANTI-, AB6 Athens Biennale 2018*, σελ. 104-113.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 20

Εξέλιξη της Δαπάνης για Είδη Καπνού

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Ενεξερργασία INEMY-ΕΣΕΕ

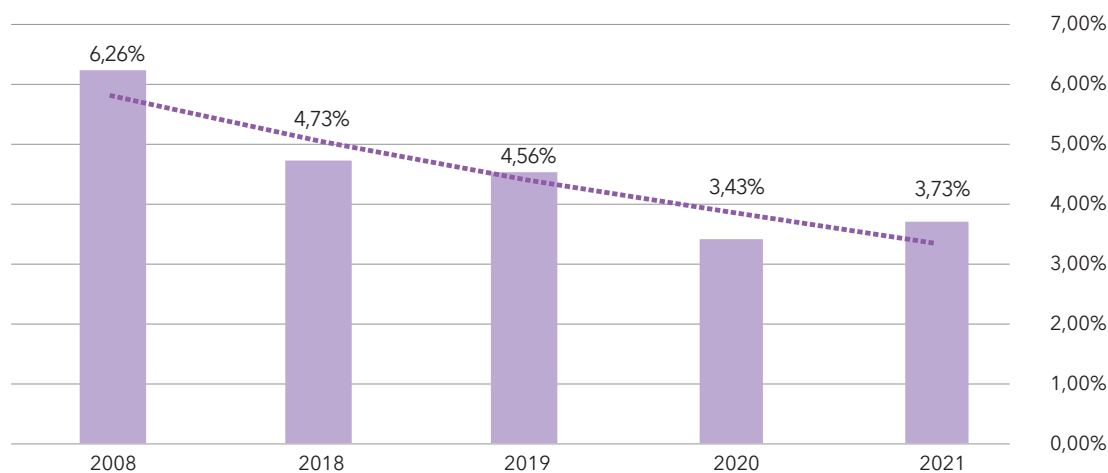
νική περίοδο (βλ. Διάγραμμα 19). Η αύξηση αυτής της δαπάνης μπορεί να οφείλεται και στην άνοδο των τιμών αυτής της κατηγορίας προϊόντων, η εξήγηση της οποίας χρήζει μιας πιο συστηματικής διερεύνησης (π.χ.: αύξηση της φορολογίας, αύξηση του κόστους παραγωγής, τιμολογιακές αυξήσεις κ.λπ.). Επίσης, είναι σημαντικό να επισημανθούν και οι αυξήσεις των αγοραζόμενων ποσοτήτων (υπολογισμένων σε λίτρα) κάποιων βασικών κατηγοριών οινοπνευματωδών ποτών. Για παράδειγμα, η αγορά ειδών κρασιού, εκτιμώμενη μηνιαίως μεσοσταθμικά σε λίτρα, καταγράφει τις εξής τιμές: 1.349,86 λίτρα (2008), 1.514,17 λίτρα (2018), 1.497,81 λίτρα (2019), 1.704,39 λίτρα (2020) και 2.081,14 λίτρα (2021). Επίσης, τα αγορασμένα λίτρα (εκτιμώμενα μηνιαίως, μεσοσταθμικά) αποσταγμάτων και λικέρ υπολογίζονται για το 2008 σε 422,37, για το 2018 σε 382,06, για το 2019 σε 386,28, για το 2020 σε 548,97 και, τέλος, για το 2021 σε 592,05 λίτρα.⁷

Αναφορικά με την ποσοστιαία εξέλιξη της δαπάνης για τα *είδη καπνού*, παρατηρούμε ότι η δαπάνη αυτή διαγράφει μια πτωτική τροχιά κατά την εξεταζόμενη περίοδο, με εξαίρεση το πρώτο έτος της πανδημικής κρίσης (2020) όπου σημειώνεται μια άνοδος, η οποία, όμως, ακολουθείται από σημαντική πτώση κατά το επόμενο έτος 2021. Το ποσοστό της δαπάνης για τα είδη καπνού επί της συνολικής δαπάνης για το έτος 2021 ανέρχεται στο 2,2%, τιμή η οποία είναι η χαμηλότερη κατά τα 5 έτη που εξετάζουμε εδώ. Το Διάγραμμα 20 φαίνεται να υποδεικνύει μια τάση συρρίκνωσης του ποσοστού αυτής της κατηγορίας δαπάνης, και ενδεχομένως μια τάση μείωσης του καπνίσματος, εντούτοις υπονοείται συνάμα ότι σε συνθήκες οξείας κρίσης, όπως βιώθηκε το πρώτο πανδημικό έτος, η πτωτική τάση μπορεί να αναχαϊτίζεται και να σημειώνονται αυξομειώσεις. Αυτές οι αυξομειώσεις χρήζουν περαιτέρω μελέτης και συνάμα τη διατήρηση μιας επιφυλακτικής τάσης ως προς τις γενικόλογες διαπιστώσεις περί μείωσης του καπνίσματος, καθώς εδώ καταγράφεται μόνο η χρηματική δαπάνη για την προμήθεια ειδών καπνού από την επίσημη αγορά.

7. Βλ. ΕΟΠ 2008, 2018, 2019, 2020, 2021.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 21

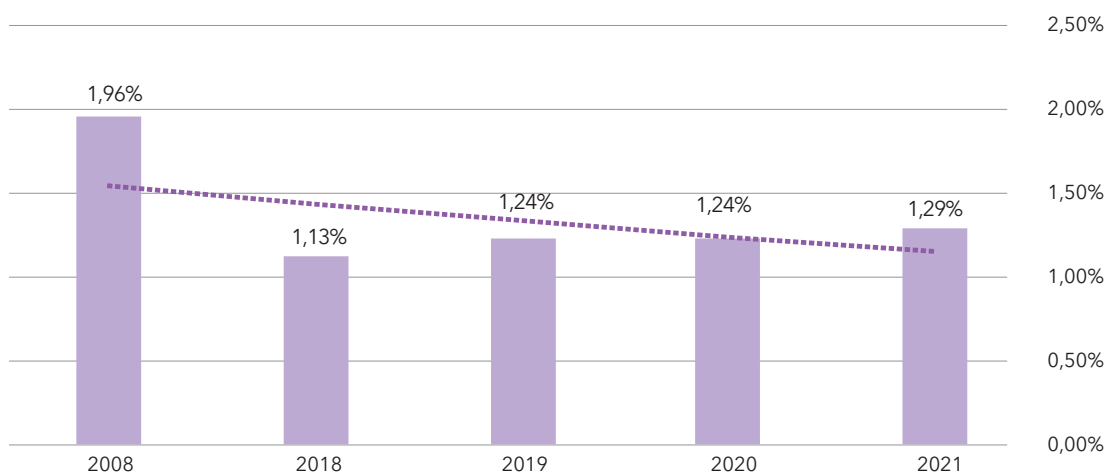
Εξέλιξη της Δαπάνης για τα Είδη Ένδυσης

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 22

Εξέλιξη της Δαπάνης για τα Είδη Υπόδησης

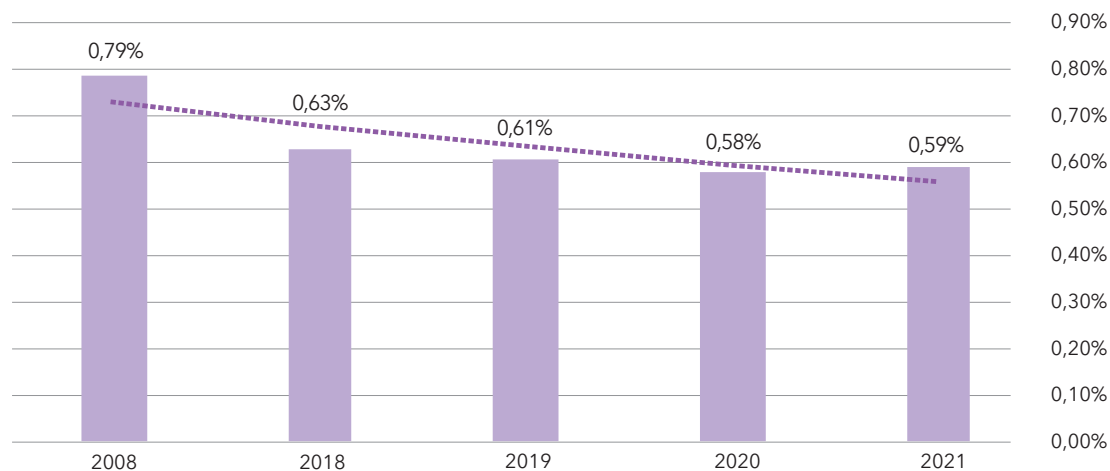
Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Αναφορικά με την ποσοστιαία εξέλιξη της δαπάνης για τα είδη ένδυσης ως προς τη συνολική δαπάνη των νοικοκυριών κατά την περίοδο που εξετάζουμε, καταγράφεται μια σημαντική πτωτική τάση (βλ. Διάγραμμα 21). Κατά το έτος 2021, εμφανίζεται μια ανάκαμψη του ποσοστού αυτής της δαπάνης, η οποία όμως είναι ισχνή (ήτοι της τάξης του 0,3%) γεγονός που δεν μάς επιτρέπει προς στιγμή να κάνουμε λόγο για τάση ανάκαμψης της δαπάνης για την συγκεκριμένη κατηγορία προϊόντων.

Όσον αφορά την ποσοστιαία εξέλιξη της συνολικής δαπάνης για τα είδη υπόδησης, καταγράφεται εν τέλει μια σημαντική πτωτική τάση κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 2008-2018 (λαμβάνοντας, εδώ, υπόψη τις τιμές για τα έτη 2008 και 2018). Κατά την τετραετία 2018-2021, τα ποσοστά αυτής της δαπάνης καταγράφουν μια ισχνή ανοδική τάση, καθώς το ποσοστό των ετών 2019 και 2020 (1,2%) σημειώνει μια αύξηση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 23

Εξέλιξη της Δαπάνης για Οικιακές Συσκευές

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

της τάξης του 0,1% και το ποσοστό του 2021 της τάξης του 0,2% εν συγκρίσει με το ποσοστό του 2018 (1,1%) (βλ. Διάγραμμα 22).

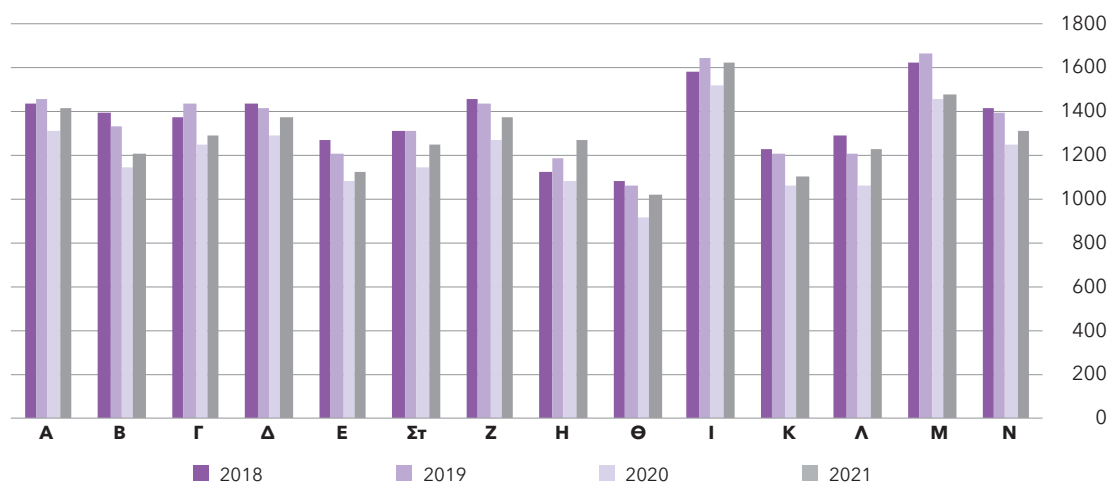
Τέλος, τα ποσοστά της δαπάνης για *οικιακές συσκευές* καταγράφουν μια σταθερή πτωτική τάση κατά τα εξεταζόμενα έτη (2008, 2018-2021). Μόνο το 2021, το ποσοστό αυξάνεται κατά 0,01%, ποσοστό το οποίο είναι ισχνότατο, με αποτέλεσμα να μην μπορούμε να κάνουμε λόγο για αυξητική τάση. Εδώ αξίζει να σημειώσουμε ότι η πτωτική αυτή τάση μπορεί να έχει ένα κρίσιμο αρνητικό αντίκτυπο στα μικρομεσαία εμπορικά καταστήματα που εξειδικεύονται στις πωλήσεις οικιακών συσκευών και ανταλλακτικών τους και, ενδεχομένως, όχι στα μεγάλα εμπορικά καταστήματα, τα οποία εμπορεύονται πια μια μεγάλη γκάμα προϊόντων, πέραν των οικιακών συσκευών που μετράται εδώ βάσει της κατηγορίας με κωδικό 053 των ΕΟΠ της ΕΛΣΤΑΤ.

2.2 Η εξέλιξη της περιφερειακής κατανομής της καταναλωτικής δαπάνης (2018-2021)

Σε αυτή την ενότητα αναδεικνύονται οι περιφερειακές διαφοροποιήσεις αναφορικά με την καταναλωτική δαπάνη κατά την περίοδο 2018-2021. Οι διαφοροποιήσεις της κατανομής της καταναλωτικής δαπάνης σε επίπεδο περιφέρειας, αν και έχουν ένα γενικευτικό χαρακτήρα, εντούτοις μέσω της σύγκρισης μεταξύ των περιφερειών με δείκτη αναφοράς τον εκτιμώμενο μέσο όρο της συνολικής εγχώριας δαπάνης των νοικοκυριών μπορεί να αποτυπωθεί η γενική, ετήσια τάση της κατανομής -ανά περιφέρεια- της καταναλωτικής δαπάνης (βλ. Διάγραμμα 24). Να σημειώσουμε εδώ ότι δεν ήταν δυνατή η αξιοποίηση των στοιχείων για το 2008 καθώς δεν υπήρχε μια κοινή βάση σύγκρισης των στοιχείων της καταναλωτικής δαπάνης. Αυτό οφείλεται στο ότι η κατανομή του μέσου όρου μηνιαίων αγορών για το 2008 γίνεται ανά αστικές και αγροτικές περιοχές.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 24

Μ.Ο. Μηνιαίας Δαπάνης των Νοικοκυριών ανά Περιφέρεια (2018-2021)

- A. Όλες οι ΥΠΑ (13)
- B. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- Γ. Κεντρικής Μακεδονίας
- Δ. Δυτικής Μακεδονίας
- Ε. Ηπείρου
- Στ. Θεσσαλίας
- Ζ. Ιονίων Νήσων
- Η. Δυτικής Ελλάδας
- Θ. Στερεάς Ελλάδας
- Ι. Αττικής
- Κ. Πελοποννήσου
- Λ. Βορείου Αιγαίου
- Μ. Νοτίου Αιγαίου
- Ν. Κρήτης

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Κατά το έτος 2018, λοιπόν, οι περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Αττικής, των Ιονίων Νήσων και της Δυτικής Μακεδονίας είναι αυτές που σημειώνουν μηνιαία καταναλωτική δαπάνη υψηλότερη από το γενικό εθνικό μέσο όρο κατά 12,8%, 10%, 2,4% και 0,4% αντίστοιχα. Εν αντιθέσει, οι περιφέρειες του Βορείου Αιγαίου, της Ηπείρου, της Πελοποννήσου, της Δυτικής Ελλάδας και της Στερεάς Ελλάδας καταγράφουν καταναλωτική δαπάνη που υπολείπεται κατά πολύ από τον εθνικό μέσο όρο κατά -9,7%, -10,5%, -13,5%, -21,4% και -24,9% αντίστοιχα (βλ. Πίνακας 6).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6	
Έτος 2018_Μέρος όρος δαπάνης: 1.442,4 ευρώ	
Περιφέρεια	Ποσοστιαία σχέση προς τον εθνικό μέσο όρο καταναλωτικής δαπάνης
N. Αιγαίου	12,8%
Αττικής	10%
Ιονίων Νήσων	2,4%
Δ. Μακεδονίας	0,4%
Κρήτης	-1,7%
A. Μακεδονίας & Θράκης	-2,6%
Κ. Μακεδονίας	-3,5%
Θεσσαλίας	-8,4%
B. Αιγαίου	-9,7%
Ηπείρου	-10,5%
Πελοποννήσου	-13,5%
Δ. Ελλάδας	-21,4%
Σ. Ελλάδας	-24,9%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

Κατά το έτος 2019, ενώ ο εθνικός μέσος όρος της μηνιαίας καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών σημειώνει αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος (2018: 1.442,3 ευρώ, 2019:1.478,2 ευρώ), μόνο τέσσερις περιφέρειες σημειώνουν αύξηση -Ν. Αιγαίο, Αττική, Κ. Μακεδονία και Δ. Μακεδονία- και οι δύο τελευταίες υπολείπονται κατά 2,6% και 3,3%, αντίστοιχα, από το μέσο εθνικό όρο της δαπάνης. Το εύρημα αυτό υποδεικνύει μάλλον μια τάση συγκέντρωσης της καταναλωτικής δαπάνης στις περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου και της Αττικής, στις οποίες η καταναλωτική δαπάνη είναι μεγαλύτερη του εθνικού μέσου όρου περίπου κατά 13,3% και 12,8% αντίστοιχα. Αυτή η τάση, όπως θα δούμε και στη συνέχεια, διατηρείται (και ενισχύεται) όσον αφορά στην Αττική. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι το ποσοστό με το οποίο υπολείπονται του μέσου όρου κάποιες περιφέρειες αυξάνεται σημαντικά σε σχέση με το έτος 2018. Πιο συγκεκριμένα, η περιφέρεια της Θεσσαλίας αυξάνει το ποσοστό βάσει του οποίου υπολείπεται από το μέσο όρο από -8,4% σε -10,9%, η περιφέρεια της Ηπείρου από -10,5% σε -17,3%, η περιφέρεια της Πελοποννήσου από -13,5% σε -17,7%, το Βόρειο Αιγαίο από -9,7% σε -18,3%, και η Στερεά Ελλάδα από -25% σε -27% (βλ. Πίνακας 7).

ΠΙΝΑΚΑΣ 7	
Έτος 2019_Μέρος όρος δαπάνης: 1.478,2 ευρώ	
Περιφέρεια	Ποσοστιαία σχέση προς τον εθνικό μέσο όρο καταναλωτικής δαπάνης
Ν. Αιγαίου	13,3%
Αττικής	12,8%
Ιονίων Νήσων	-2,1%
Κ. Μακεδονίας	-2,6%
Δ. Μακεδονίας	-3,3%
Κρήτης	-5,3%
Α. Μακεδονίας & Θράκης	-9%
Θεσσαλίας	-10,9%
Ηπείρου	-17,3%
Πελοποννήσου	-17,7%
Β. Αιγαίου	-18,3%
Δ. Ελλάδας	-19%
Σ. Ελλάδας	-27,1%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

Το έτος 2020 σημειώνεται πτώση του εθνικού μηνιαίου μέσου όρου της καταναλωτικής δαπάνης κατά -9,9% σε σχέση με το 2019 (2019: 1.478,2 ευρώ, 2020: 1.331,8 ευρώ). Κατά το πρώτο, λοιπόν, έτος της πανδημικής κρίσης του COVID-19, όλες ανεξαιρέτως οι περιφέρειες παρουσιάζουν πτώση της μηνιαίας καταναλωτικής δαπάνης. Ωστόσο, οι δύο περιφέρειες της Αττικής και του Νοτίου Αιγαίου εμφανίζουν υψηλότερο ποσοστό δαπάνης συγκριτικά με τον εθνικό μέσο όρο κατά 15,1% και 10,6% αντίστοιχα (βλ. Πίνακας 8). Να σημειωθεί εδώ ότι στην πανδημική κρίση οι περιφερειακές ανισότητες ως προς την καταναλωτική δαπάνη μοιάζουν να επιδεινώνονται. Για παράδειγμα, οι περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας, της Δυτικής

Ελλάδας, της Πελοποννήσου, του Βορείου Αιγαίου, της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, και της Θεσσαλίας μειώνουν ακόμη περισσότερο το ποσοστό της καταναλωτικής τους δαπάνης εν συγκρίσει με τον εθνικό μέσο όρο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8	
Έτος 2020_Μέρος όρος δαπάνης: 1.331,83 ευρώ	
Περιφέρεια	Ποσοστιαία σχέση προς τον εθνικό μέσο όρο καταναλωτικής δαπάνης
Αττικής	15,6%
Ν. Αιγαίου	10,6%
Δ. Μακεδονίας	-1,5%
Ι. Νήσων	-3,5%
Κ. Μακεδονίας	-4,6%
Κρήτης	-6%
Θεσσαλίας	-12,5%
Α. Μακεδονίας & Θράκης	-12,6%
Ηπείρου	-17,2%
Δ. Ελλάδα	-17,9%
Πελοποννήσου	-19,6%
Β. Αιγαίου	-20%
Σ. Ελλάδα	-30%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 9	
Έτος 2021_Μέρος όρος δαπάνης: 1.419,79 ευρώ	
Περιφέρεια	Ποσοστιαία σχέση προς τον εθνικό μέσο όρο καταναλωτικής δαπάνης
Αττικής	15,6%
Ν. Αιγαίου	5,4%
Ι. Νήσων	-2,1%
Δ. Μακεδονίας	-2,4%
Κρήτης	-7,1%
Κ. Μακεδονίας	-7,7%
Δ. Ελλάδα	-10,4%
Θεσσαλίας	-11,3%
Β. Αιγαίου	-13,1%
Α. Μακεδονίας & Θράκης	-14,5%
Ηπείρου	-20,1%
Πελοποννήσου	-21,1%
Σ. Ελλάδα	-28,2%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ / Επεξεργασία: INEMY-ΕΣΕΕ

Τέλος, το 2021 η συνολική δαπάνη αυξάνεται κατά, περίπου, 6,2% σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο έτος (2020). Όλες οι περιφέρειες παρουσιάζουν αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης, εντούτοις πάλι μόνο οι δύο περιφέρειες της Αττικής και του Νοτίου Αιγαίου είναι αυτές που καταγράφουν υψηλότερο ποσοστό του εθνικού μέσου όρου κατά 15,6% και 5,4% αντίστοιχα (βλ. Πίνακας 9).

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι κατά την τετραετία 2018-2021, η διάρθρωση της περιφερειακής κατανομής της καταναλωτικής δαπάνης φαίνεται να μην μεταβάλλεται, γεγονός που υποδεικνύει την «επιμονή» των περιφερειακών ανισοτήτων όπως αυτές αντανακλώνται στην καταναλωτική δαπάνη. Ακόμη και η πανδημική κρίση φαίνεται ότι δεν επέφερε μεταβολές στη δομή της περιφερειακής κατανομής της δαπάνης αλλά μάλλον σταθεροποίησε τις ήδη υπάρχουσες ανισότητες της καταναλωτικής δαπάνης μεταξύ των περιφερειών. Για παράδειγμα, οι περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας, της Δυτικής Ελλάδας, της Ηπείρου, της Πελοποννήσου, του Βορείου Αιγαίου, της Θεσσαλίας και της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης είναι αυτές που η καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών τους υπολείπεται σταθερά και κατά σημαντικό βαθμό από τον εθνικό μέσο όρο. Επίσης, είναι σημαντικό να αναδειχθεί το γεγονός ότι η περιφέρεια της Αττικής φαίνεται να αυξάνει, κατά την περίοδο 2018-2021, σταθερά το ποσοστό της ως προς τον εθνικό μέσο όρο της καταναλωτικής δαπάνης.

2.3 Διάρθρωση και όγκος της καταναλωτικής δαπάνης ανά περιφέρεια: Είδη διατροφής, ένδυσης, υπόδησης και οικιακές συσκευές

Σε αυτή την ενότητα, επιχειρούμε να αναδείξουμε, σε ετήσια βάση (κατά την τετραετία 2018-2021) τις βασικές τάσεις της καταναλωτικής δαπάνης για τέσσερις κατηγορίες προϊόντων (*είδη διατροφής, ένδυσης, υπόδησης και οικιακές συσκευές*) ανά περιφέρεια (για τους σχετικούς πίνακες βλέπε *Παράρτημα*).

2018

Αρχικά, πρέπει να επισημανθεί το ποσοστό των νοικοκυριών της κάθε περιφέρειας ως προς το σύνολο των νοικοκυριών εντός της ελληνικής επικράτειας, με βάση τις εκτιμήσεις της ΕΛΣΤΑΤ για το έτος 2018: Αττική (41,5%), Κεντρική Μακεδονία (16,1%), Θεσσαλία (6,1%), Κρήτη (5,5%), Δυτική Ελλάδα (5,4%), Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (5,4%), Πελοπόννησος (4,7%), Στερεά Ελλάδα (3,9%), Ήπειρος (2,9%), Νότιο Αιγαίο (2,6%), Δυτική Μακεδονία (2,4%), Ιόνιοι Νήσοι (2%) και Βόρειο Αιγαίο (1,5%).

Όπως φαίνεται στους πίνακες, το έτος 2018 οι περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας (23,4%), της Δυτικής Ελλάδας (22,8%) και των Ιονίων Νήσων (21,8%) είναι αυτές που καταγράφουν τα υψηλότερα ποσοστά δαπάνης για τα είδη διατροφής μεταξύ των 13 περιφερειών. Τις χαμηλότερες, ποσοστιαία εκτιμώμενες, δαπάνες (ως μερίδιο της συνολικής δαπάνης της κάθε περιφέρειας) για αυτή την κατηγορία προϊόντων

σημειώνουν οι περιφέρειες της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (18,5%), του Νοτίου Αιγαίου (18,6%) και της Κρήτης (19,4%). Εντούτοις, όσον αφορά τον όγκο της δαπανώμενης αξίας, οι περιφέρειες που εκτιμάται ότι δαπανούν μηνιαίως μεγαλύτερη χρηματική αξία είναι αυτές των Ιονίων Νήσων (322,3 ευρώ), της Αττικής (310,1 ευρώ) και της Δυτικής Μακεδονίας (308,9 ευρώ). Και οι περιφέρειες που σημειώνουν μηνιαίως τη μικρότερη δαπάνη για τα είδη διατροφής είναι αυτές της Στερεάς Ελλάδας (253 ευρώ), της Δυτικής Ελλάδας (258,5 ευρώ), της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (260,3 ευρώ) και της Θεσσαλίας (260,5 ευρώ).

Όσον αφορά τη δαπάνη για τα είδη ένδυσης, τη μεγαλύτερη ποσοστιαία δαπάνη - επί της συνολικής μηνιαίας δαπάνης για την κάθε περιφέρεια - σημειώνουν το Νότιο Αιγαίο (6,3%), η Δυτική Ελλάδα (5,9%), η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (5,6%), η Θεσσαλία (5,2%) και η Στερεά Ελλάδα (5,2%). Τη χαμηλότερη ποσοστιαία δαπάνη εμφανίζουν η Δυτική Μακεδονία (4,2%) και η Αττική (4,3%). Εντούτοις, με όρους απόλυτης δαπανώμενης χρηματικής αξίας ανά μήνα, οι περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου (102,8 ευρώ), της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (78,4 ευρώ), της Κεντρικής Μακεδονίας (71,4 ευρώ), της Θεσσαλίας (69,2 ευρώ) και των Ιονίων Νήσων (68,8 ευρώ) είναι αυτές που φαίνεται ότι δαπανούν τα μεγαλύτερα ποσά για τα είδη ένδυσης. Αντίστοιχα, τα μικρότερα ποσά για αυτήν την κατηγορία προϊόντων δαπανώνται από τα νοικοκυριά της περιφέρειας της Πελοποννήσου (56,3 ευρώ), της Στερεάς Ελλάδας (56,5 ευρώ), της Ηπείρου (60,1 ευρώ) και της Δυτικής Μακεδονίας (61 ευρώ).

Αναφορικά με τη δαπάνη για τα είδη υπόδησης, οι περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας (1,5%) της Κρήτης (1,5%), της Δυτικής Μακεδονίας (1,4%) και της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (1,4%) εμφανίζουν τα πιο υψηλά ποσοστά δαπάνης μεταξύ των 13 περιφερειών. Επισημαίνουμε εκ νέου ότι η ποσοστιαία αυτή τιμή αφορά το ποσοστό της δαπάνης για τα είδη υπόδησης επί της συνολικής μηνιαίας καταναλωτικής δαπάνης της κάθε περιφέρειας, όπως αυτή εκτιμάται μεσοσταθμικά από τις ΕΟΠ της ΕΛΣΤΑΤ. Αντίστοιχα, λοιπόν, το μικρότερο ποσοστό εμφανίζουν οι περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας (0,7%), του Βορείου Αιγαίου (0,9%) και της Θεσσαλίας (1,1%). Με όρους απόλυτης δαπανώμενης μηνιαίας χρηματικής αξίας, υψηλότερη δαπάνη για τα είδη υπόδησης καταγράφουν οι περιφέρειες της Κρήτης (21,1 ευρώ), της Δυτικής Μακεδονίας (20,8 ευρώ), της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (20,2 ευρώ), της Αττικής (18,7 ευρώ) και του Νοτίου Αιγαίου (18 ευρώ). Αντίστοιχα, τη χαμηλότερη μηνιαία δαπάνη μεταξύ των 13 περιφερειών καταγράφουν οι περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας (9,2 ευρώ), του Βορείου Αιγαίου (12,2 ευρώ) και της Δυτικής Ελλάδας (13,4 ευρώ).

Υψηλότερα ποσοστά μηνιαίας δαπάνης για οικιακές συσκευές εμφανίζουν οι περιφέρειες των Ιονίων Νήσων (1%), της Κρήτης (0,8%), της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (0,8%), του Βορείου Αιγαίου (0,8%) και του Νοτίου Αιγαίου (0,7%). Ποσοστιαία χαμηλότερη δαπάνη καταγράφουν η περιφέρεια της Ηπείρου (0,4%) και της Δυτικής και της Στερεάς Ελλάδας (αμφότερες 0,5%). Οι περιφέρειες των Ιονίων Νήσων (14 ευρώ), του Νοτίου Αιγαίου (12,1 ευρώ), της Κρήτης (12 ευρώ) και της Δυτικής Μακεδονίας (10,8 ευρώ) καταγράφουν τη μεγαλύτερη χρηματική μηνιαία δαπάνη. Αντίστοιχα, τη χαμηλότερη μηνιαία δαπάνη για τις οικιακές συσκευές σημειώνουν η Ήπειρος (5,2 ευρώ), η Στερεά Ελλάδα (5,4 ευρώ) και η Δυτική Ελλάδα (5,6 ευρώ).

2019

Το έτος 2019 τα ποσοστά των νοικοκυριών της κάθε περιφέρειας ως προς το σύνολο των νοικοκυριών είναι τα κάτωθι: Αττική (41,5%), Κεντρική Μακεδονία (16,2%), Θεσσαλία (6,3%), Δυτική Ελλάδα (5,6%), Κρήτη (5,3%), Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (5,2%), Πελοπόννησος (4,6%), Στερεά Ελλάδα (3,8%), Ήπειρος (2,9%), Νότιο Αιγαίο (2,7%), Δυτική Μακεδονία (2,3%), Ιόνιοι Νήσοι (2%) και Βόρειο Αιγαίο (1,6%).

Όσον αφορά τη διάρθρωση της καταναλωτικής δαπάνης για το 2019, οι περιφέρειες που παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά δαπάνης για τα είδη διατροφής ως προς τη συνολική τους καταναλωτική δαπάνη είναι αυτές της Δυτικής Μακεδονίας (23,3%), του Βορείου Αιγαίου (23,2%), της Στερεάς Ελλάδας (22,8%), της Δυτικής Ελλάδας (21,7%) και των Ιονίων Νήσων (21,3%), ενώ αυτές που καταγράφουν τη χαμηλότερη ποσοστιαία εκτιμώμενη δαπάνη είναι οι περιφέρειες της Κρήτης (17,1%), του Νοτίου Αιγαίου (17,5%) και της Ηπείρου (17,9%). Σε όρους απόλυτης δαπανώμενης αξίας για τα είδη διατροφής, οι περιφέρειες της Δυτικής Μακεδονίας (332,4 ευρώ), της Αττικής (326,2 ευρώ), των Ιονίων Νήσων (309,1 ευρώ) και της Κεντρικής Μακεδονίας (303,5 ευρώ) είναι αυτές που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη συγκριτικά δαπάνη για τα είδη διατροφής μεταξύ των 13 περιφερειών. Η χαμηλότερη αντίστοιχα δαπάνη αφορά τις περιφέρειες της Ηπείρου (218,9 ευρώ), της Κρήτης (239,4 ευρώ) και της Στερεάς Ελλάδας (245,3 ευρώ).

Για τα είδη ένδυσης, οι περιφέρειες που φαίνεται να διαθέτουν μεγαλύτερο ποσοστό ως προς τη συνολική τους δαπάνη η καθεμιά είναι αυτές της Κρήτης (6,9%), της Δυτικής Ελλάδας (6,1%) και του Νοτίου Αιγαίου (5,5%). Αντίστοιχα, τα χαμηλότερα ποσοστά δαπάνης για τα είδη ένδυσης εμφανίζουν οι περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας (3,9%), της Δυτικής Μακεδονίας (3,8%) και της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (4,1%). Την υψηλότερη μηνιαία χρηματική δαπάνη για τα είδη ένδυσης εκτιμάται, βάσει των στοιχείων των ΕΟΠ της ΕΛΣΤΑΤ, ότι την καταβάλουν οι περιφέρειες της Κρήτης (96,1 ευρώ), του Νοτίου Αιγαίου (92,1 ευρώ), της Αττικής (73,8 ευρώ) και της Δυτικής Ελλάδας (73,3 ευρώ), ενώ τη χαμηλότερη οι περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας (35,5 ευρώ), του Βορείου Αιγαίου (54,2 ευρώ) και της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (54,5 ευρώ).

Όσον αφορά τα είδη υπόδησης, οι περιφέρειες της Κρήτης (1,8%), της Δυτικής Ελλάδας (1,7%), της Δυτικής Μακεδονίας (1,4%) και της Αττικής (1,3%) εμφανίζουν συγκριτικά τα μεγαλύτερα ποσοστά δαπάνης, ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά οι περιφέρειες του Βορείου Αιγαίου (0,5%), των Ιονίων Νήσων (0,8%), της Στερεάς Ελλάδας (0,8%) και της Ηπείρου (0,9%). Σχετικά με την απόλυτη δαπανώμενη αξία για τα είδη υπόδησης, την υψηλότερη μηνιαία δαπάνη εκτιμάται ότι την καταβάλουν οι περιφέρειες της Κρήτης (25,8 ευρώ), της Αττικής (20,9 ευρώ) και της Δυτικής Ελλάδας (20,4 ευρώ). Αντίστοιχα, τη χαμηλότερη χρηματική δαπάνη παρουσιάζουν οι περιφέρειες του Βορείου Αιγαίου (6,1 ευρώ), της Στερεάς Ελλάδας (9,1 ευρώ) και της Ηπείρου (10,5 ευρώ).

Οι περιφέρειες της Σ. Ελλάδας, της Δ. Ελλάδας, της Ηπείρου, της Πελοποννήσου, του Β. Αιγαίου, της Θεσσαλίας και της Α. Μακεδονίας και Θράκης είναι αυτές που η καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών τους υπολείπεται σταθερά (και κατά σημαντικό βαθμό από τον εθνικό μέσο όρο).

Οι περιφέρειες της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (0,8%), της Κρήτης (0,7%) και της Αττικής (0,7%) παρουσιάζουν συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιφέρειες το υψηλότερο ποσοστό δαπάνης -σε σχέση με τη συνολική τους καταναλωτική δαπάνη- για τις οικιακές συσκευές. Αντίστοιχα, το χαμηλότερο ποσοστό εμφανίζουν οι περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας (0,1%), της Δυτικής Ελλάδας (0,4%), της Θεσσαλίας (0,5%) και της Πελοποννήσου (0,5%). Με όρους δαπανώμενης μηνιαίας χρηματικής αξίας, την υψηλότερη δαπάνη για τις οικιακές συσκευές εκτιμάται ότι καταγράφουν η Αττική (11,2 ευρώ), η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (10,6 ευρώ), το Νότιο Αιγαίο (10,1 ευρώ) και η Κρήτη (9,9 ευρώ). Τα νοικοκυριά της Στερεάς Ελλάδας (1,2 ευρώ), της Δυτικής Ελλάδας (5,2 ευρώ) και της Πελοποννήσου (5,7 ευρώ) είναι αυτά που καταβάλουν μηνιαίως για το 2019 τη χαμηλότερη χρηματική αξία για την αγορά (ή/και επισκευή) οικιακών συσκευών.

2020

Βάσει των εκτιμήσεων της ΕΛΣΤΑΤ, η ποσοστιαία κατανομή των νοικοκυριών ανά περιφέρεια κατά το έτος 2020 είναι η ακόλουθη: Αττική (41,1%), Κεντρική Μακεδονία (16,2%), Θεσσαλία (5,9%), Δυτική Ελλάδα (5,7%), Κρήτη (5,5%), Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (4,9%), Πελοπόννησος (4,6%), Στερεά Ελλάδα (3,9%), Ήπειρος (3%), Νότιο Αιγαίο (3%), Δυτική Μακεδονία (2,3%), Βόρειο Αιγαίο (2%) και Ιόνιοι Νήσοι (1,9%).

Κατά το έτος 2020, σύμφωνα με τις ΕΟΠ, οι περιφέρειες που εμφανίζουν τα υψηλότερα -ως προς τη συνολική δαπάνη κάθε περιφέρειας- ποσοστά δαπάνης για τα είδη διατροφής είναι αυτές της Στερεάς Ελλάδας (28,8%), των Ιονίων Νήσων (27,8%) και του Βορείου Αιγαίου (25,3%), ενώ αυτές που παρουσιάζουν τα χαμηλότερα ποσοστά είναι το Νότιο Αιγαίο (21,2%), η Αττική (22,3%) και η Ήπειρος (22,7%).

Η πανδημική κρίση, παρά τους μετασχηματισμούς της, φαίνεται ότι δεν επέφερε μεταβολές στη δομή της περιφερειακής κατανομής της δαπάνης.

Με όρους χρηματικής δαπάνης, οι περιφέρειες των Ιονίων Νήσων (350,1 ευρώ), της Αττικής (342,2 ευρώ) και της Δυτικής Μακεδονίας (322,5 ευρώ) είναι αυτές που καταγράφουν τη μεγαλύτερη δαπάνη για τα είδη διατροφής, και τη χαμηλότερη δαπανώμενη αξία για αυτή την κατηγορία προϊόντων καταγράφουν τα νοικοκυριά της Ηπείρου (250,1 ευρώ), της Δυτικής Ελλάδας (255,4 ευρώ) και της Πελοποννήσου (262,1 ευρώ).

Αναφορικά με τη δαπάνη για τα είδη ένδυσης, οι περιφέρειες που εμφανίζουν συγκριτικά τα υψηλότερα ποσοστά δαπάνης -εκτιμώμενη ως προς τη συνολική τους καταναλωτική δαπάνη- είναι αυτές της Δυτικής Ελλάδας (5,2%), της Κρήτης (5,1%) και του Νοτίου Αιγαίου (4,6%), ενώ αυτές που εμφανίζουν τα χαμηλότερα ποσοστά είναι η περιφέρεια της Ηπείρου (2,7%), του Βορείου Αιγαίου (2,9%), της Στερεάς Ελλάδας (2,9%) και της Κεντρικής Μακεδονίας (2,9%). Και με χρηματικούς όρους δαπανώμενης αξίας, οι περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας (27 ευρώ), της Ηπείρου (30 ευρώ) και του Βορείου Αιγαίου (30,5 ευρώ) είναι αυτές που δαπανούν μηνιαία τα μικρότερα, συγκριτικά με τις άλλες περιφέρειες, ποσά. Τα υψηλότερα ποσά για την αγορά ειδών ένδυσης εκτιμάται ότι καταβάλουν τα νοικοκυριά του Νοτίου Αιγαίου (67,3 ευρώ) της Κρήτης (63,4 ευρώ) και της Δυτικής Ελλάδας (57,2 ευρώ).

Για τα είδη υπόδησης, τα νοικοκυριά, που διαθέτουν συγκριτικά το μεγαλύτερο ποσοστό από τον προϋπολογισμό τους για αυτήν την κατηγορία προϊόντων, ανήκουν στις περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας (1,6%), της Κρήτης (1,4%) και της Δυτικής Ελλάδας (1,3%). Ενώ τα νοικοκυριά που καταγράφουν συγκριτικά τα μικρότερα ποσοστά του προϋπολογισμού τους για τα είδη υπόδησης είναι τα νοικοκυριά του Βορείου Αιγαίου (0,6%), της Ηπείρου (0,7%) και της Στερεάς Ελλάδας (0,8%). Όσον αφορά την εκτιμώμενη μεσοσταθμικά μηνιαία χρηματική δαπάνη για τα είδη υπόδησης, οι περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας (20,5 ευρώ), της Αττικής (19 ευρώ) και της Κρήτης (16,8 ευρώ) είναι αυτές που δαπανούν συγκριτικά τα μεγαλύτερα ποσά, ενώ οι περιφέρειες του Βορείου Αιγαίου (6,2 ευρώ), της Ηπείρου (7,5 ευρώ) και της Στερεάς Ελλάδας (7,6 ευρώ) είναι αυτές που παρουσιάζουν τη χαμηλότερη δαπάνη.

Τα νοικοκυριά της Κρήτης (1,1%), των Ιονίων Νήσων (1,1%) και της Δυτικής Μακεδονίας (0,9%) παρουσιάζουν συγκριτικά το υψηλότερο ποσοστό δαπάνης -ως προς το σύνολο των αγορών τους- για την αγορά ή/και επισκευή οικιακών συσκευών (μεγάλων και μικρών). Και σε επίπεδο χρηματικής δαπάνης αυτές οι περιφέρειες καταγράφουν τα υψηλότερα μηνιαίως δαπανώμενα ποσά για αυτή την κατηγορία προϊόντων: Κρήτη (14,3 ευρώ), Ιόνιοι Νήσοι (13,6 ευρώ) και Δυτικής Μακεδονίας (12 ευρώ). Αντίστοιχα, το χαμηλότερο ποσοστό δαπάνης στο εσωτερικό του προϋπολογισμού των νοικοκυριών αφορά τα νοικοκυριά των περιφερειών του Βορείου Αιγαίου (0,3%), της Στερεάς Ελλάδας (0,3%) και της Ηπείρου (0,4%). Και με χρηματικούς όρους, αυτές οι τρεις περιφέρειες εμφανίζουν τη χαμηλότερη μηνιαία δαπάνη: Βόρειο Αιγαίο (2,8 ευρώ), Στερεά Ελλάδα (3,1 ευρώ) και Ήπειρος (4,5 ευρώ).

2021

Σύμφωνα με την ποσοστιαία κατανομή των νοικοκυριών της ελληνικής επικράτειας κατά το έτος 2021, έχουμε την εξής κατάταξη: Αττική (41,5%), Κεντρική Μακεδονία (16,8%), Θεσσαλία (5,9%), Δυτική Ελλάδα (5,6%), Κρήτη (5,5%), Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (5%), Πελοπόννησος (4%), Στερεά Ελλάδα (4,1%), Ήπειρος (2,9%), Νότιο Αιγαίο (2,7%), Δυτική Μακεδονία (2,2%), Ιόνιοι Νήσοι (1,7%) και Βόρειο Αιγαίο (1,5%).

Όσον αφορά τα είδη διατροφής, τα νοικοκυριά των Ιονίων Νήσων (27,8%), της Στερεάς Ελλάδας (27,6%) και της Πελοποννήσου (26%) φαίνεται να ξεχωρίζουν ως τα νοικοκυριά αυτά που διαθέτουν μεγαλύτερο μέρος της μηνιαίας δαπάνης τους ως προς το σύνολο των αγορών τους, συγκριτικά με τα αντίστοιχα ποσοστά δαπάνης των υπόλοιπων περιφερειών. Εντούτοις, τα νοικοκυριά που δαπανούν μηνιαίως μεγαλύτερη χρηματική αξία για τα είδη διατροφής βρίσκονται στις Ιόνιες Νήσους (386,3 ευρώ), στην Αττική (342,6 ευρώ) και στη Δυτική Μακεδονία (326,4 ευρώ). Τα μικρότερα ποσοστιαία μερίδια ως προς τη συνολική μηνιαία δαπάνη για τα είδη διατροφής, κατά το έτος 2021, αφορούν τα νοικοκυριά του Νοτίου Αιγαίου (20,7%), της Αττικής (20,9%) και της Θεσσαλίας (21,2%). Με όρους χρηματικής δαπάνης, τα νοικοκυριά που φαίνεται ότι δαπανούν τα μικρότερα ποσά μηνιαίως για την αγορά ειδών διατροφής είναι αυτά των περιφερειών της Θεσσαλίας (266,3 ευρώ), του Βορείου Αιγαίου (267 ευρώ) και της Ηπείρου (274,4 ευρώ).

Για τα είδη ένδυσης, κατά το 2021, σύμφωνα με τις ΕΟΠ της ΕΛΣΤΑΤ, τα νοικοκυριά στο Νότιο Αιγαίο (5%), στη Θεσσαλία (4,8%) και στην Κρήτη (4,5%) παρουσιάζουν

τα υψηλότερα ποσοστιαία μερίδια ως προς τη συνολική τους μηνιαία δαπάνη σε σύγκριση με τα νοικοκυριά των άλλων περιφερειών. Με όρους δαπανώμενης χρηματικής αξίας για αυτή την κατηγορία προϊόντων, τα νοικοκυριά του Νοτίου Αιγαίου (75,4 ευρώ), της Αττικής (66,2 ευρώ), της Θεσσαλίας (60,2 ευρώ) και της Κρήτης (58,8 ευρώ) εκτιμάται ότι διαθέτουν τα υψηλότερα ποσά μηνιαίως. Εν αντιθέσει, τα

Η περιφέρεια της Αττικής φαίνεται να αυξάνει, κατά την περίοδο 2018-2021, σταθερά το ποσοστό της προς τον εθνικό μέσο όρο της καταναλωτικής δαπάνης.

νοικοκυριά που φαίνεται ότι διαθέτουν τα χαμηλότερα χρηματικά ποσά για τα είδη ένδυσης είναι αυτά της Στερεάς Ελλάδας (21,8 ευρώ), της Ηπείρου (23 ευρώ) και της Πελοποννήσου (23,2 ευρώ). Αντίστοιχα, τα νοικοκυριά αυτών των περιφερειών είναι αυτά που φαίνεται ότι διαθέτουν το μικρότερο ποσοστιαία μερίδιο των συνολικών τους μηνιαίων αγορών για τα είδη ένδυσης: Ήπειρος (2%), Πελοπόννησος (2,1%) και Στερεά Ελλάδα (2,1%).

Όσον αφορά τη δαπάνη για τα είδη υπόδησης, τα υψηλότερα ποσοστά δαπάνης ως μερίδιο της συνολικής τους μηνιαίας δαπάνης για το 2021 καταγράφουν τα νοικοκυριά της Δυτικής Ελλάδας (1,%), της Θεσσαλίας (1,5%) και των Ιονίων Νήσων (1,5%). Με όρους δαπανώμενης χρηματικής αξίας, τα μεγαλύτερα ποσά για την αγορά ειδών υπόδησης εκτιμάται ότι διαθέτουν τα νοικοκυριά της Αττικής (21,5 ευρώ), της Δυτικής Ελλάδας (21,4 ευρώ) και των Ιονίων Νήσων (20,7 ευρώ). Η μικρότερη χρηματική δαπάνη για αυτή την κατηγορία προϊόντων αφορά τα νοικοκυριά της Στερεάς Ελλάδας (9,9 ευρώ), του Βορείου Αιγαίου (10,9 ευρώ) και του Νοτίου Αιγαίου (11,1 ευρώ). Επίσης, τα νοικοκυριά αυτών των τριών περιφερειών είναι αυτά που εμφανίζονται να διαθέτουν για τα είδη υπόδησης το μικρότερο ποσοστιαίο μερίδιο της συνολικής τους δαπάνης: Νότιο Αιγαίο (0,7%), Βόρειο Αιγαίο (0,9%) και Στερεά Ελλάδα (1%).

Τέλος, αναφορικά με τη δαπάνη για την αγορά ή/και την επισκευή οικιακών συσκευών, τα νοικοκυριά της Δυτικής Ελλάδας (1%), της Κρήτης (0,8%) και της Δυτικής Μακεδονίας (0,7%) παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα συγκριτικά ποσοστιαία μερίδια στη συνολική τους μηνιαία δαπάνη. Με όρους χρηματικής αξίας, τα νοικοκυριά της Δυτικής Ελλάδας (13 ευρώ), της Κρήτης (11,2 ευρώ), της Δυτικής Μακεδονίας (9,5 ευρώ) και της Αττικής (9,3 ευρώ) είναι αυτά που εκτιμάται ότι διαθέτουν μηνιαίως τα μεγαλύτερα χρηματικά ποσά για οικιακές συσκευές. Τη μικρότερη χρηματική δαπάνη για αυτή την κατηγορία προϊόντων εκτιμάται ότι καταβάλουν τα νοικοκυριά της Στερεάς Ελλάδας (2,3 ευρώ), του Βορείου Αιγαίου (4,8 ευρώ) και της Ηπείρου (4 ευρώ). Και με ποσοστιαίους όρους, τα μικρότερα μερίδια της δαπάνης για οικιακές συσκευές ως προς τη συνολική δαπάνη των νοικοκυριών καταγράφονται στις προαναφερόμενες περιφέρειες: Στερεά Ελλάδα (0,2%), Ήπειρος (0,4%) και Βόρειο Αιγαίο (0,4%).

Παράρτημα

Π-1	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	Ποσοστό	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	219.029	5,36%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.404,28	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά		260,26	18,53%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		98,52	7,01%
	Είδη ένδυσης		78,35	5,57%
	Είδη υπόδησης		20,17	1,43%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		10,77	0,76%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078.512	211.387	5,18%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.345,40	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά		269,3	20,01%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		70,98	5,27%
	Είδη ένδυσης		54,53	4,05%
	Είδη υπόδησης		16,45	1,22%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		10,64	0,79%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	200.848	4,92%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.163,84	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά		287,94	24,74%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		54,26	4,66%
	Είδη ένδυσης		40,69	3,49%
	Είδη υπόδησης		13,57	1,16%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		8,08	0,69%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	204.267	5,01%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.214,03	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά		280,89	23,13%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		62,13	5,11%
	Είδη ένδυσης		46,03	3,79%
	Είδη υπόδησης		16,11	1,32%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		6,34	0,52%

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΣΕ

Π-2	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	Αττική	Ποσοστό	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	1.693.859	41,46%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.586,43	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	310,13	19,54%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	86,37	5,44%	
	Είδη ένδυσης	67,71	4,26%	
	Είδη υπόδησης	18,66	1,17%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	10,51	0,66%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078.512	1.693.050	41,51%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.668	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	326,18	19,55%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	94,73	5,67%	
	Είδη ένδυσης	73,8	4,42%	
	Είδη υπόδησης	20,93	1,25%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	11,21	0,67%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	1.677.075	41,14%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.533,46	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	342,2	22,31%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	67,65	4,41%	
	Είδη ένδυσης	48,67	3,17%	
	Είδη υπόδησης	18,97	1,23%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	7,91	0,51%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	1.694.157	41,50%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.640,66	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	342,62	20,88%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	87,66	5,34%	
	Είδη ένδυσης	66,2	4,03%	
	Είδη υπόδησης	21,45	1,30%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	9,27	0,56%	

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Π-3	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ		Βόρειο Αιγαίο	Ποσοστό
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	63.109	1,54%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.302,54	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά		279,44	21,45%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		75,42	5,79%
	Είδη ένδυσης		63,27	4,85%
	Είδη υπόδησης		12,15	0,93%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		9,06	0,75%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078.512	65.631	1,60%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.207,87	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά		280,69	23,23%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		60,26	4,98%
	Είδη ένδυσης		54,18	4,48%
	Είδη υπόδησης		6,08	0,50%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		6,29	0,52%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	81.127	1,99%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.065,25	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά		269,55	25,30%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		36,68	3,44%
	Είδη ένδυσης		30,49	2,86%
	Είδη υπόδησης		6,19	0,58%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		2,82	0,26%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	63.029	1,54%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.233,51	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά		266,95	21,64%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		61,18	4,95%
	Είδη ένδυσης		50,33	4,08%
	Είδη υπόδησης		10,85	0,87%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		4,82	0,39%

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Π-4	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	Δυτική Ελλάδα	Ποσοστό	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	219.397	5,37%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.133,21	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	258,5	22,81%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	80,24	7,08%	
	Είδη ένδυσης	66,8	5,89%	
	Είδη υπόδησης	13,44	1,18%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	5,6	0,49%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078.512	228.215	5,59%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.196,88	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	259,22	21,65%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	93,76	7,83%	
	Είδη ένδυσης	73,32	6,12%	
	Είδη υπόδησης	20,44	1,70%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	5,17	0,43%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	231.959	5,69%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.093,29	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	255,44	23,36%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	71,57	6,54%	
	Είδη ένδυσης	57,18	5,23%	
	Είδη υπόδησης	14,39	1,31%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	4,79	0,43%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	228.955	5,62%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.271,54	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	279,89	22,01%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	65,36	5,14%	
	Είδη ένδυσης	43,95	3,45%	
	Είδη υπόδησης	21,42	1,68%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	13,03	1,02%	

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Π-5	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ		Δυτική Μακεδονία	Ποσοστό
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	97.549	2,38%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.448,58	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά		308,87	21,32%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		81,75	5,64%
	Είδη ένδυσης		60,95	4,20%
	Είδη υπόδησης		20,8	1,43%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		10,79	0,74%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078.512	93.997	2,30%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.428,98	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά		332,43	23,26%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		75,05	5,25%
	Είδη ένδυσης		54,7	3,82%
	Είδη υπόδησης		20,35	1,42%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		6,98	0,48%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	92.869	2,27%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.311,86	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά		322,53	24,58%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		63,9	4,87%
	Είδη ένδυσης		48,28	3,68%
	Είδη υπόδησης		15,62	1,19%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		11,99	0,91%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	88.698	2,17%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.385,94	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά		326,44	23,55%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		66,42	4,79%
	Είδη ένδυσης		50,62	3,65%
	Είδη υπόδησης		15,8	1,14%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		9,45	0,68%

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Π-6	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	Ήπειρος	Ποσοστό	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	119.189	2,91%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.290,48	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	281,27	21,79%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	75,06	5,81	
	Είδη ένδυσης	60,11	4,65%	
	Είδη υπόδησης	14,95	1,15%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	5,2	0,40%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078.512	117.707	2,88%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.222,98	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	218,89	17,89%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	71,01	5,80%	
	Είδη ένδυσης	60,53	4,94%	
	Είδη υπόδησης	10,49	0,85%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	7,55	0,61%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	121.840	2,99%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.102,26	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	250,06	22,68%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	37,34	3,38%	
	Είδη ένδυσης	29,89	2,71%	
	Είδη υπόδησης	7,45	0,67%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	4,45	0,40%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	118.938	2,91%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.134,31	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	274,43	24,19%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	35,24	3,10%	
	Είδη ένδυσης	22,98	2,02%	
	Είδη υπόδησης	12,26	1,08%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	4,03	0,35%	

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Π-7	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	Θεσσαλία	Ποσοστό	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	251.225	6,14%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.321,17	
	Είδη διατροφής και μη οιονπνευματώδη ποτά	260,49	19,71%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	83,36	6,30%	
	Είδη ένδυσης	69,19	5,23%	
	Είδη υπόδησης	14,17	1,07%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	6,45	0,48%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078.512	258.537	6,33%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.316,84	
	Είδη διατροφής και μη οιονπνευματώδη ποτά	258,15	19,60%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	69,56	5,28%	
	Είδη ένδυσης	56,56	4,29%	
	Είδη υπόδησης	12,99	0,98%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	6,03	0,45%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	239.461	5,87%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.165,26	
	Είδη διατροφής και μη οιονπνευματώδη ποτά	268,88	23,07%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	58,13	4,98%	
	Είδη ένδυσης	45,79	3,92%	
	Είδη υπόδησης	12,34	1,05%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	6,14	0,52%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	242.340	5,94%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.258,73	
	Είδη διατροφής και μη οιονπνευματώδη ποτά	266,33	21,15%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	79,15	6,28%	
	Είδη ένδυσης	60,21	4,78%	
	Είδη υπόδησης	18,94	1,50%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	7,7	0,61%	

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Π-8	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	Ιόνιοι Νήσοι	Ποσοστό	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	81.568	1,99%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.476,94	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	322,3	21,82%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	85,84	5,81%	
	Είδη ένδυσης	68,84	4,66%	
	Είδη υπόδησης	17	1,15%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	14,04	0,95%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078.512	79.826	1,95%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.447,76	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	309,09	21,34%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	82,44	5,69%	
	Είδη ένδυσης	70,63	4,87%	
	Είδη υπόδησης	11,81	0,81%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	7,92	0,54%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	76.290	1,87%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.285,73	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	350,08	27,81%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	69,75	5,42%	
	Είδη ένδυσης	53,16	4,22%	
	Είδη υπόδησης	16,59	1,29%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	13,57	1,05%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	69.407	1,70%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.390,12	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	386,25	27,78%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	58,21	4,18%	
	Είδη ένδυσης	37,48	2,69%	
	Είδη υπόδησης	20,73	1,49%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	7,73	0,55%	

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Π-9	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ		Κεντρική Μακεδονία	Ποσοστό
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	659.194	16,13%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.391,66	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά		281,27	20,21%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		80,63	5,79%
	Είδη ένδυσης		71,44	5,13%
	Είδη υπόδησης		9,19	0,66%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		7,22	0,51%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078.512	660.492	16,19%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.439,96	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά		303,53	21,07%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		76,16	5,28%
	Είδη ένδυσης		59,08	4,10%
	Είδη υπόδησης		17,08	1,18%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		9,28	0,64%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	660.679	16,20%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.270	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά		296,7	23,36%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		57,57	4,53%
	Είδη ένδυσης		37,03	2,91%
	Είδη υπόδησης		20,54	1,61%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		7,4	0,58%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	685.883	16,83%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.310,94	
	Είδη διατροφής και μη οιοπνευματώδη ποτά		296,09	22,58%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		57,88	4,41%
	Είδη ένδυσης		40,49	3,08%
	Είδη υπόδησης		17,39	1,32%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		7,93	0,60%

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Π-10	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	Κρήτη	Ποσοστό	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	225.554	5,52%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.418,02	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	275,26	19,41%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	85,67	6,04%	
	Είδη ένδυσης	64,59	4,55%	
	Είδη υπόδησης	21,08	1,48%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	12,03	0,84%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078.512	216.993	5,32%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.400,58	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	239,37	17,09%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	121,82	8,69%	
	Είδη ένδυσης	96,06	6,85%	
	Είδη υπόδησης	25,76	1,83%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	9,9	0,70%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	224.991	5,51%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.252,25	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	286,46	22,87%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	80,13	6,39%	
	Είδη ένδυσης	63,38	5,06%	
	Είδη υπόδησης	16,75	1,33%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	14,3	1,14%	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	224.688	5,51%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.318,36	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά	280,81	21,29%	
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	75,59	5,73%	
	Είδη ένδυσης	58,79	4,45%	
	Είδη υπόδησης	16,8	1,27%	
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	11,2	0,84%	

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Π-11	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	Νότιο Αιγαίο	Ποσοστό
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	2,55%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1.627,05	
	Είδη διατροφής και μη οιονπνευματώδη ποτά	302,56	18,59%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	120,77	7,42%
	Είδη ένδυσης	102,77	6,31%
	Είδη υπόδησης	18,01	1,10%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	12,05	0,74%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078.512	2,66%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1.674,42	
	Είδη διατροφής και μη οιονπνευματώδη ποτά	292,83	17,48%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	110,98	6,62%
	Είδη ένδυσης	92,14	5,50%
	Είδη υπόδησης	18,84	1,12%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	10,14	0,60%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	2,98%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1.473,35	
	Είδη διατροφής και μη οιονπνευματώδη ποτά	312,59	21,21%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	83,64	5,67%
	Είδη ένδυσης	67,27	4,56%
	Είδη υπόδησης	16,37	1,11%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	7,29	0,49%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	2,69%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ	1.496,23	
	Είδη διατροφής και μη οιονπνευματώδη ποτά	309,09	20,65%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης	86,46	5,77%
	Είδη ένδυσης	75,35	5,03%
	Είδη υπόδησης	11,11	0,74%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους	6,23	0,41%

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Π-12	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	Πελοπόννησος	Ποσοστό	
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	193.762	4,74%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.247,53	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά		268,46	21,51%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		72,16	5,78%
	Είδη ένδυσης		56,31	4,51%
	Είδη υπόδησης		15,85	1,27%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		6,57	0,52%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078.512	188.579	4,62%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.216,30	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά		254,08	20,89%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		72,16	5,93%
	Είδη ένδυσης		56,32	4,63%
	Είδη υπόδησης		15,84	1,30%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		5,65	0,46%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	187.854	4,60%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.070,99	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά		262,15	24,47%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		45,86	4,28%
	Είδη ένδυσης		35,44	3,30%
	Είδη υπόδησης		10,42	0,97%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		9,34	0,87%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	176.933	4,34%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.120,42	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά		290,98	25,97%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		35,01	3,12%
	Είδη ένδυσης		23,17	2,06%
	Είδη υπόδησης		11,83	1,05%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		7,38	0,65%

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Π-13	ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΓΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ		Στερεά Ελλάδα	Ποσοστό
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.085.310	157.512	3,85%
2018	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.083,14	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά		253,04	23,36%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		73,02	6,74%
	Είδη ένδυσης		56,47	5,21%
	Είδη υπόδησης		16,55	1,52%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		5,35	0,49%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.078,51	155.474	3,81%
2019	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.077,77	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά		245,33	22,76%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		44,59	4,13%
	Είδη ένδυσης		35,48	3,29%
	Είδη υπόδησης		9,11	0,84%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		1,23	0,11%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.076.189	159.556	3,91%
2020	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		932,77	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά		268,21	28,75%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		34,54	3,70%
	Είδη ένδυσης		26,96	2,89%
	Είδη υπόδησης		7,58	0,81%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		3,12	0,33%
	Συνολικός αριθμός νοικοκυριών	4.073.258	166.017	4,07%
2021	ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΟΡΩΝ		1.019,72	
	Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά		281,45	27,60%
	Είδη ένδυσης και υπόδησης		31,69	3,10%
	Είδη ένδυσης		21,76	2,13%
	Είδη υπόδησης		9,92	0,97%
	Συσκευές θέρμανσης και μαγειρικής. Ψυγεία, πλυντήρια και παρόμοιες μεγάλες οικιακές συσκευές, ανταλλακτικά και επισκευές τους		2,25	0,22%

Πηγή ΕΛΣΤΑΤ/ Επεξεργασία INEMY-ΕΣΕΕ

Παράρτημα

1

2

3

4

5

6

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Το διεθνές οικονομικό περιβάλλον και η Ελλάδα

ΠΙΝΑΚΑΣ Α1 ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ: ΑΕΠ, ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ, ΑΝΕΡΓΙΑ									
	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν			Πληθωρισμός			Ανεργία		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Αυστρία	4,6	4,7	1	2,8	7,7	5,1	6,2	4,5	4,6
Βέλγιο	6,2	2,4	0,4	3,2	9,5	4,9	6,3	5,4	5,6
Γαλλία	6,8	2,5	0,7	2,1	5,8	4,6	7,9	7,5	7,6
Γερμανία	2,6	1,5	-0,3	3,2	8,5	7,2	3,6	2,9	3,4
Ελλάδα	8,3	5,2	1,8	0,6	9,2	3,2	15	12,6	12,2
Εσθονία	8	1	1,8	4,5	21	9,5	6,2	6,6	6,8
Ιρλανδία	13,6	9	4	2,4	8,4	6,5	6,3	4,7	4,8
Ισπανία	5,1	4,3	1,2	3,1	8,8	4,9	14,8	12,7	12,3
Ιταλία	6,7	3,2	-0,2	1,9	8,7	5,2	9,5	8,8	9,4
Κύπρος	5,6	3,5	2,5	2,2	8	3,8	7,5	6,7	6,5
Λεττονία	4,5	2,5	1,6	3,2	16,5	8	7,6	7,4	7,2
Λιθουανία	5	1,8	1,1	4,6	17,6	8,4	7,1	7,3	7
Λουξεμβούργο	6,9	1,6	1,1	3,5	8,4	3,7	5,7	5	5
Μάλτα	10,3	6,2	3,3	0,7	5,9	4,6	3,5	3,2	3,3
Ολλανδία	4,9	4,5	0,8	2,8	12	8	4,2	3,5	3,9
Πορτογαλία	4,9	6,2	0,7	0,9	7,9	4,7	6,6	6,1	6,5
Σλοβακία	3	1,8	1,5	2,8	11,9	10,1	6,8	6,2	6,2
Σλοβενία	8,2	5,7	1,7	1,9	8,9	5,1	4,8	4,3	4,3
Φινλανδία	3	2,1	0,5	2,1	6,5	3,5	7,6	7	7,4
ΖΩΝΗ ΕΥΡΩ	6,2	3,7	1,3	2,6	10	5,8	7,2	6,4	6,5
Δανία	4,9	2,6	0,6	1,9	7,2	3,8	5,1	5,2	5,3
Ηνωμένο Βασίλειο	7,4	3,6	0,3	2,6	9,1	9	4,5	3,8	4,8
Σουηδία	5,1	2,6	-0,1	2,7	7,2	8,4	8,8	7,6	7,4
	5,8	2,9	0,3	2,4	7,8	7	6,1	5,5	5,8
Άλλες Οικονομίες									
ΗΠΑ	5,7	1,6	1	4,7	8,1	3,5	5,4	3,7	4,6
Ιαπωνία	1,7	1,7	1,6	-0,2	2	1,4	2,8	2,6	2,4
Κίνα	8,1	3,2	4,4	0,9	2,2	2,2	4	4,2	4,1
	5,2	2,2	2,3	1,8	4,1	2,4	4,1	3,5	3,7

Πηγή: IMF, World Economic Outlook

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.1*

Η απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας και στο εμπόριο: Διάρθρωση και εξελίξεις

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.1					
ΕΛΛΑΔΑ: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ					
ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ					
	Σύνολο	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθοί
2006	4.531.544	366.760	968.005	2.903.192	293.587
2007	4.572.410	368.447	962.606	2.947.371	293.986
2008	4.637.259	380.232	957.202	3.028.446	271.379
2009	4.584.600	382.870	958.424	2.977.229	266.077
2010	4.436.513	349.745	965.883	2.877.095	243.790
2011	4.124.218	318.137	937.934	2.635.947	232.200
2012	3.729.920	267.313	910.112	2.366.565	185.930
2013	3.535.004	234.734	895.020	2.231.001	174.249
2014	3.539.084	215.835	876.564	2.285.281	161.404
2015	3.625.545	247.382	867.698	2.349.377	161.088
2016	3.702.613	270.516	847.139	2.439.976	144.984
2017	3.791.408	272.446	861.655	2.504.816	152.491
2018	3.860.396	288.481	858.649	2.570.180	143.086
2019	3.956.424	296.144	835.488	2.697.982	126.810
2020	3.844.034	288.825	820.266	2.612.008	122.936
2021	3.915.253	312.544	826.613	2.656.532	119.564
2022	4.167.239	312.976	804.399	2.913.629	136.235
Ζ. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων					
	Σύνολο	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθοί
2006	808.853	95.440	221.349	427.555	64.509
2007	814.283	95.436	221.637	431.454	65.756
2008	845.099	106.418	219.289	451.108	68.284
2009	841.224	105.566	212.829	452.754	70.075
2010	806.044	90.961	198.102	456.152	60.829
2011	770.314	84.584	195.379	432.816	57.535
2012	671.005	66.508	183.579	379.440	41.478
2013	639.041	65.653	168.295	366.716	38.377
2014	624.496	61.575	166.464	364.473	31.984
2015	657.320	68.419	163.149	392.365	33.387
2016	650.323	73.524	160.038	386.784	29.977
2017	683.876	80.192	163.096	405.303	35.285
2018	690.093	80.156	149.063	426.141	34.733
2019	685.963	78.633	146.202	436.737	24.392
2020	704.734	80.230	145.591	450.765	28.147
2021	700.164	93.375	141.395	432.114	33.280
2022	724.355	90.578	127.838	480.118	25.821

* Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ ΕΕΔ 2002-2022

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.1
ΕΛΛΑΔΑ: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ					
	Σύνολο	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθοί
2006	3.002.488	220.969	513.395	2.146.934	121.190
2007	3.033.589	222.523	512.198	2.176.255	122.613
2008	3.090.077	239.898	511.105	2.215.947	123.127
2009	3.092.957	232.158	518.178	2.217.239	125.382
2010	3.006.756	205.155	507.559	2.181.817	112.225
2011	2.891.320	200.500	518.098	2.059.871	112.851
2012	2.630.565	175.598	490.174	1.887.769	77.024
2013	2.501.606	166.599	455.177	1.807.510	72.320
2014	2.531.323	159.419	452.544	1.854.415	64.945
2015	2.614.363	178.985	453.077	1.911.999	70.302
2016	2.660.047	195.233	434.178	1.963.879	66.757
2017	2.753.334	200.138	459.385	2.020.396	73.415
2018	2.801.361	209.384	446.150	2.078.247	67.580
2019	2.893.933	218.808	435.769	2.179.335	60.021
2020	2.834.919	214.535	438.797	2.119.178	62.409
2021	2.889.515	229.721	432.784	2.169.667	57.343
2022	3.067.994	220.911	415.682	2.368.313	63.088
47. ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ					
	Σύνολο	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθοί
2006	521.736	53.266	173.709	245.470	49.291
2007	532.897	56.732	169.600	255.515	51.050
2008	564.710	66.134	170.273	274.156	54.147
2009	569.239	63.911	172.214	275.425	57.689
2010	549.516	59.375	159.817	279.933	50.391
2011	519.810	58.002	153.955	260.300	47.553
2012	465.816	41.395	149.450	241.309	33.662
2013	442.850	42.892	130.366	238.023	31.569
2014	440.215	37.931	132.761	242.173	27.350
2015	481.783	50.067	129.549	274.507	27.660
2016	482.311	52.192	129.179	275.996	24.944
2017	490.046	52.527	126.259	281.937	29.323
2018	507.819	56.051	120.662	302.176	28.930
2019	508.009	54.847	121.538	311.388	20.236
2020	511.300	56.294	118.291	312.233	24.482
2021	496.397	63.728	114.971	289.530	28.168
2022	496.636	60.246	103.329	312.550	20.511

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.1
ΕΛΛΑΔΑ: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

45. ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ					
	Σύνολο	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθοί
2006	123.786	18.597	28.727	68.969	7.493
2007	126.323	19.554	30.252	69.660	6.857
2008	104.261	16.808	24.324	57.769	5.360
2009	100.056	18.310	20.974	55.465	5.307
2010	90.175	16.142	21.352	47.661	5.020
2011	85.488	11.805	20.636	48.162	4.885
2012	68.433	9.879	17.082	37.432	4.040
2013	69.257	8.428	19.536	37.695	3.598
2014	61.258	11.051	14.899	33.207	2.101
2015	62.865	8.308	17.016	34.399	3.142
2016	60.047	8.270	17.056	32.563	2.158
2017	69.814	13.152	21.979	31.630	3.053
2018	69.414	11.275	18.482	36.995	2.662
2019	75.354	12.735	15.561	45.717	1.341
2020	64.414	10.274	15.701	37.727	712
2021	82.674	17.309	18.250	43.768	3.347
2022	91.376	15.220	17.951	55.086	3.119
46. ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ					
	Σύνολο	Εργοδότες	Αυτοαπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Βοηθοί
2006	163.330	23.578	18.912	113.115	7.725
2007	155.065	19.151	21.785	106.280	7.849
2008	176.130	23.477	24.692	119.184	8.777
2009	171.929	23.345	19.641	121.864	7.079
2010	166.353	15.444	16.934	128.557	5.418
2011	165.015	14.776	20.789	124.353	5.097
2012	136.757	15.234	17.048	100.699	3.776
2013	126.932	14.333	18.392	90.998	3.209
2014	123.023	12.593	18.804	89.093	2.533
2015	112.673	10.044	16.584	83.460	2.585
2016	107.964	13.062	13.803	78.224	2.875
2017	124.016	14.513	14.858	91.736	2.909
2018	112.862	12.831	9.918	86.971	3.142
2019	102.601	11.051	9.103	79.632	2.815
2020	129.021	13.662	11.600	100.805	2.954
2021	121.093	12.338	8.174	98.816	1.765
2022	136.343	15.112	6.558	112.482	2.191

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.2
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Κλάδοι/θέση						
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ						
	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΕΜΠΟΡΙΟ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	ΧΩΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
2006	4.531.544	3.002.488	808.853	521.736	123.786	163.330
2007	4.572.410	3.033.589	814.283	532.897	126.323	155.065
2008	4.637.259	3.090.077	845.099	564.710	104.261	176.130
2009	4.584.600	3.092.957	841.224	569.239	100.056	171.929
2010	4.436.513	3.006.756	806.044	549.516	90.175	166.353
2011	4.124.218	2.891.320	770.314	519.810	85.488	165.015
2012	3.729.920	2.630.565	671.005	465.816	68.433	136.757
2013	3.535.004	2.501.606	639.041	442.850	69.257	126.932
2014	3.539.084	2.531.323	624.496	440.215	61.258	123.023
2015	3.625.545	2.614.363	657.320	481.783	62.865	112.673
2016	3.702.615	2.660.047	650.322	482.311	60.047	107.964
2017	3.791.408	2.753.334	683.876	490.046	69.814	124.016
2018	3.860.396	2.801.361	690.093	507.819	69.414	112.862
2019	3.956.424	2.893.933	685.963	508.009	75.354	102.601
2020	3.844.034	2.834.919	704.734	511.300	64.414	129.021
2021	3.915.243	2.889.515	700.164	496.397	82.674	121.093
2022	4.167.239	3 067 994	724.355	496.636	91.376	136.343
ΑΥΤΟΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ						
	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΕΜΠΟΡΙΟ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	ΧΩΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
2006	968.005	513.395	221.349	173.709	28.727	18.912
2007	962.606	512.198	221.637	169.600	30.252	21.785
2008	957.202	511.105	219.289	170.273	24.324	24.692
2009	958.424	518.178	212.829	172.214	20.974	19.641
2010	965.883	507.559	198.102	159.817	21.352	16.934
2011	937.934	518.098	195.379	153.955	20.636	20.789
2012	910.112	490.174	183.579	149.450	17.082	17.048
2013	895.020	455.177	168.295	130.366	19.536	18.392
2014	876.564	452.544	166.464	132.761	14.899	18.804
2015	867.698	453.077	163.149	129.549	17.016	16.584
2016	847.138	434.178	160.038	129.179	17.056	13.803
2017	861.655	459.385	163.096	126.259	21.979	14.858
2018	858.649	446.150	149.063	120.662	18.482	9.918
2019	835.488	435.769	146.202	121.538	15.561	9.103
2020	820.266	438.797	145.591	118.291	15.701	11.600
2021	826.605	432.784	141.395	114.971	18.250	8.174
2022	804.399	415.682	127.838	103.329	17.951	6.558

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.2
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Κλάδοι/θέση						
ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ						
	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΚΛΑΔΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΕΜΠΟΡΙΟ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	ΧΩΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
2006	366.760	220.969	95.440	53.266	18.597	23.578
2007	368.447	222.523	95.436	56.732	19.554	19.151
2008	380.232	239.898	106.418	66.134	16.808	23.477
2009	382.870	232.158	105.566	63.911	18.310	23.345
2010	349.745	205.155	90.961	59.375	16.142	15.444
2011	318.137	200.500	84.584	58.002	11.805	14.776
2012	267.313	175.598	66.508	41.395	9.879	15.234
2013	234.734	166.599	65.653	42.892	8.428	14.333
2014	215.835	159.419	61.575	37.931	11.051	12.593
2015	247.382	178.985	68.419	50.067	8.308	10.044
2016	270.516	195.233	73.524	52.192	8.270	13.062
2017	272.446	200.138	80.192	52.527	13.152	14.513
2018	288.481	209.384	80.157	56.051	11.275	12.831
2019	296.144	218.808	78.633	54.847	12.735	11.051
2020	288.825	214.535	80.230	56.294	10.274	13.662
2021	312.542	229.721	93.375	63.728	17.309	12.338
2022	312.976	220.911	90.578	60.246	15.220	15.112
ΜΙΣΘΩΤΟΙ						
	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΕΜΠΟΡΙΟ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	ΧΩΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
2006	2.903.192	2.146.934	427.555	245.470	68.969	113.115
2007	2.947.371	2.176.255	431.454	255.515	69.660	106.280
2008	3.028.446	2.215.947	451.108	274.156	57.769	119.184
2009	2.977.229	2.217.239	452.754	275.425	55.465	121.864
2010	2.877.095	2.181.817	456.152	279.933	47.661	128.557
2011	2.635.947	2.059.871	432.816	260.300	48.162	124.353
2012	2.366.565	1.887.769	379.440	241.309	37.432	100.699
2013	2.231.001	1.807.510	366.716	238.023	37.695	90.998
2014	2.285.281	1.854.415	364.473	242.173	33.207	89.093
2015	2.349.377	1.911.999	392.365	274.507	34.399	83.460
2016	2.439.977	1.963.879	386.783	275.996	32.563	78.224
2017	2.504.816	2.020.396	405.303	281.937	31.630	91.736
2018	2.570.179	2.078.247	426.141	302.176	36.995	86.971
2019	2.697.982	2.179.335	436.737	311.388	45.717	79.632
2020	2.612.008	2.119.178	450.765	312.233	37.727	100.805
2021	2.656.532	2.169.667	432.114	289.530	43.768	98.816
2022	2.913.629	2.368.313	480.118	312.550	55.086	112.482

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.2
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΣΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Κλάδοι/θέση						
ΒΟΗΘΟΙ						
	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΕΜΠΟΡΙΟ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
2006	293.587	121.190	64.509	49.291	7.493	7.725
2007	293.986	122.613	65.756	51.050	6.857	7.849
2008	271.379	123.127	68.284	54.147	5.360	8.777
2009	266.077	125.382	70.075	57.689	5.307	7.079
2010	243.790	112.225	60.829	50.391	5.020	5.418
2011	232.200	112.851	57.535	47.553	4.885	5.097
2012	185.930	77.024	41.478	33.662	4.040	3.776
2013	174.249	72.320	38.377	31.569	3.598	3.209
2014	161.404	64.945	31.984	27.350	2.101	2.533
2015	161.088	70.302	33.387	27.660	3.142	2.585
2016	144.984	66.757	29.977	24.944	2.158	2.875
2017	152.491	73.415	35.285	29.323	3.053	2.909
2018	143.086	67.580	34.733	28.930	2.662	3.142
2019	126.810	60.021	24.392	20.236	1.341	2.815
2020	122.936	62.409	28.147	24.482	712	2.954
2021	119.564	57.343	33.280	28.168	3.347	1.765
2022	136.235	63.088	25.821	20.511	3.119	2.191

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.3
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ									
	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ			Άνδρες			Γυναίκες		
	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+
2006	4.531.545	927.030	3.604.515	2.763.099	549.213	2.213.886	1.768.446	377.817	1.390.629
2007	4.572.408	902.722	3.669.686	2.777.498	534.031	2.243.467	1.794.910	368.691	1.426.219
2008	4.636.845	893.276	3.743.569	2.802.668	522.870	2.279.798	1.834.177	370.406	1.463.771
2009	4.584.599	858.765	3.725.834	2.738.530	502.354	2.236.176	1.846.069	356.411	1.489.658
2010	4.436.510	777.174	3.659.336	2.623.168	444.024	2.179.144	1.813.342	333.150	1.480.192
2011	4.124.218	640.274	3.483.944	2.436.263	372.519	2.063.744	1.687.955	267.755	1.420.200
2012	3.729.921	532.027	3.197.894	2.187.228	303.676	1.883.552	1.542.693	228.351	1.314.342
2013	3.535.003	449.702	3.085.301	2.076.450	258.089	1.818.361	1.458.553	191.613	1.266.940
2014	3.539.086	475.107	3.063.979	2.062.330	265.545	1.796.785	1.476.756	209.562	1.267.194
2015	3.625.546	482.745	3.142.801	2.087.954	272.389	1.815.565	1.537.592	210.356	1.327.236
2016	3.702.613	483.200	3.219.413	2.142.831	285.946	1.856.885	1.559.782	197.254	1.362.528
2017	3.791.409	488.868	3.302.541	2.187.815	281.208	1.906.607	1.603.594	207.660	1.193.036
2018	3.860.394	499.046	3.361.348	2.244.605	283.086	1.961.519	1.615.789	215.960	1.399.829
2019	3.956.424	511.850	3.444.574	2.285.636	286.682	1.998.954	1.670.788	225.168	1.445.620
2020	3.844.034	472.758	3.371.276	2.212.514	259.227	1.953.287	1.631.520	213.531	1.417.989
2021	3.915.269	469.075	3.446.194	2.256.965	274.066	1.982.899	1.658.283	194.997	1.463.286
2022	4.167.240	537.336	3.629.904	2.406.441	309.077	2.097.364	1.760.799	228.259	1.532.540
Ζ. ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ									
	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ			Άνδρες			Γυναίκες		
	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+
2006	808.852	209.174	599.678	469.465	113.379	356.086	339.387	95.795	243.592
2007	814.281	201.647	612.634	467.873	113.193	354.680	346.408	88.454	257.954
2008	845.098	189.066	656.032	480.531	105.187	375.344	364.566	83.879	280.687
2009	841.225	188.044	653.181	475.736	99.980	375.756	365.486	88.064	277.422
2010	806.046	168.411	637.635	459.416	90.679	368.737	346.629	77.731	268.898
2011	770.314	144.719	625.595	444.627	80.819	363.808	325.687	63.899	261.788
2012	671.006	121.451	549.555	381.509	66.282	315.227	289.500	55.170	234.330
2013	639.039	105.055	533.984	380.171	58.179	321.992	258.873	46.879	211.994
2014	624.496	103.467	521.029	367.842	57.207	310.635	256.654	46.260	210.394
2015	657.318	111.695	545.623	375.595	57.443	318.152	281.723	54.252	227.471
2016	650.323	108.889	541.434	366.222	58.097	308.125	284.101	50.792	233.309
2017	683.874	111.032	572.842	394.043	60.960	333.083	289.831	50.072	239.759
2018	690.093	104.899	585.194	403.397	59.289	344.108	286.696	45.610	241.086
2019	685.962	107.265	578.697	392.609	61.098	331.511	293.353	46.167	247.186
2020	704.735	96.203	608.532	399.409	50.618	348.791	305.326	45.585	259.741
2021	700.160	91.337	608.823	410.908	56.193	354.715	289.252	35.144	254.108
2022	724.356	95.656	628.700	422.287	60.027	362.260	302.069	35.629	266.440

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.3
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ									
	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ			Άνδρες			Γυναίκες		
	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+
2006	3.002.492	648.154	2.354.338	1.635.022	321.922	1.313.100	1.367.470	326.232	1.041.238
2007	3.033.589	627.552	2.406.037	1.634.561	313.077	1.321.484	1.399.028	314.475	1.084.553
2008	3.090.079	622.041	2.468.038	1.640.770	299.244	1.341.526	1.449.309	322.797	1.126.512
2009	3.092.958	605.394	2.487.564	1.621.170	288.866	1.332.304	1.471.788	316.528	1.155.260
2010	3.006.756	565.176	2.441.580	1.564.584	266.156	1.298.428	1.442.172	299.020	1.143.152
2011	2.891.321	480.013	2.411.308	1.539.154	236.933	1.302.221	1.352.167	243.080	1.109.087
2012	2.630.565	400.711	2.229.854	1.400.652	199.454	1.201.198	1.229.913	201.257	1.028.656
2013	2.501.604	346.330	2.155.274	1.347.863	177.444	1.170.419	1.153.741	168.886	984.855
2014	2.531.324	376.634	2.154.690	1.354.331	188.760	1.165.571	1.176.993	187.874	989.119
2015	2.614.363	381.582	2.232.781	1.387.237	193.756	1.193.481	1.227.126	187.826	1.039.300
2016	2.660.047	381.090	2.278.957	1.412.867	204.108	1.208.759	1.247.180	176.982	1.070.198
2017	2.753.334	383.558	2.369.776	1.462.264	198.306	1.263.958	1.291.070	185.252	1.105.818
2018	2.801.361	392.598	2.408.763	1.499.245	199.702	1.299.543	1.302.116	192.896	1.109.220
2019	2.893.933	410.238	2.483.695	1.532.916	207.825	1.325.091	1.361.017	202.413	1.158.604
2020	2.834.918	384.654	2.450.264	1.495.433	192.878	1.302.555	1.339.485	191.776	1.147.709
2021	2.889.512	378.194	2.511.318	1.539.149	201.215	1.337.934	1.350.363	176.979	1.173.384
2022	3.067.993	426.732	2.641.261	1.611.006	220.223	1.390.783	1.456.987	206.509	1.250.478

47. Λιανικό εμπόριο εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων

	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ			Άνδρες			Γυναίκες		
	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+
2006	521.732	137.678	384.054	252.558	61.556	191.002	269.174	76.122	193.052
2007	532.892	132.290	400.602	253.124	61.543	191.581	279.768	70.747	209.021
2008	564.710	124.370	440.340	268.606	55.969	212.637	296.104	68.401	227.703
2009	569.241	130.404	438.837	269.157	55.716	213.441	300.084	74.688	225.396
2010	549.516	115.341	434.175	262.526	51.030	211.496	286.990	64.311	222.679
2011	519.807	101.515	418.292	252.861	47.965	204.896	266.946	53.550	213.396
2012	465.816	86.133	379.683	225.837	38.687	187.150	239.979	47.446	192.533
2013	442.849	76.882	365.967	225.168	37.369	187.799	217.681	39.513	178.168
2014	440.210	76.805	363.405	227.710	39.965	187.745	212.500	36.840	175.660
2015	481.781	86.722	395.059	242.843	40.582	202.261	238.938	46.140	192.798
2016	482.312	86.694	395.618	238.544	40.375	198.169	243.768	46.319	197.449
2017	490.043	86.751	403.292	247.931	42.074	205.857	242.112	86.751	157.040
2018	507.818	80.317	427.501	255.391	38.840	216.551	252.427	41.477	210.950
2019	508.009	77.061	430.948	249.673	36.335	213.338	258.336	40.726	217.610
2020	511.301	74.654	436.647	250.363	33.315	217.048	260.938	41.339	219.599
2021	496.398	69.643	426.755	254.404	39.913	214.491	241.994	29.730	212.264
2022	496.637	67.345	429.292	247.533	35.995	211.538	249.104	31.350	217.754

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.3
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

45. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων									
	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ			Άνδρες			Γυναίκες		
	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+
2006	123.788	36.836	86.952	105.979	31.271	74.708	17.809	5.565	12.244
2007	126.321	36.848	89.473	107.772	32.127	75.645	18.549	4.721	13.828
2008	104.261	29.172	75.089	90.032	24.774	65.258	14.229	4.398	9.831
2009	100.057	28.061	71.996	88.870	24.079	64.791	11.187	3.982	7.205
2010	90.173	21.954	68.219	80.092	18.641	61.451	10.081	3.313	6.768
2011	85.489	19.413	66.076	75.246	16.160	59.086	10.243	3.253	6.990
2012	68.431	15.780	52.651	60.020	13.630	46.390	8.411	2.150	6.261
2013	69.257	12.714	56.543	62.196	11.917	50.279	7.061	797	6.264
2014	61.258	10.226	51.032	55.043	8.540	46.503	6.215	1.686	4.529
2015	62.866	8.401	54.465	56.139	7.898	48.241	6.727	503	6.224
2016	60.047	10.218	49.829	53.601	9.305	44.296	6.446	913	5.533
2017	69.813	10.069	59.744	60.159	8.676	51.483	9.654	1.393	8.261
2018	69.414	9.916	59.498	64.033	9.101	54.932	5.381	815	4.566
2019	75.354	14.857	60.497	67.910	13.216	54.694	7.444	1.641	5.803
2020	64.413	9.162	55.251	56.664	7.735	48.929	7.749	1.427	6.322
2021	82.679	9.654	73.025	74.672	8.489	66.183	8.007	1.165	6.842
2022	91.377	15.387	75.990	80.970	14.237	66.733	10.407	1.150	9.257
46. Χονδρικό εμπόριο εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων									
	ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ			Άνδρες			Γυναίκες		
	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+	ΣΥΝΟΛΟ	15-29	30+
2006	163.332	34.660	128.672	110.928	20.552	90.376	52.404	14.108	38.296
2007	155.063	32.509	122.554	106.975	19.523	87.452	48.088	12.986	35.102
2008	176.128	35.525	140.603	121.895	24.446	97.449	54.233	11.079	43.154
2009	171.927	29.579	142.348	117.711	20.186	97.525	54.216	9.393	44.823
2010	166.353	31.116	135.237	116.796	21.008	95.788	49.557	10.108	39.449
2011	165.015	23.789	141.226	116.520	16.694	99.826	48.495	7.095	41.400
2012	136.757	19.538	117.219	95.648	13.963	81.685	41.109	5.575	35.534
2013	126.934	15.462	111.472	92.805	8.893	83.912	34.129	6.569	27.560
2014	123.024	16.436	106.588	85.088	8.702	76.386	37.936	7.734	30.202
2015	112.671	16.570	96.101	76.613	8.961	67.652	36.058	7.609	28.449
2016	107.964	11.978	95.986	74.077	8.418	65.659	33.887	3.560	30.327
2017	124.017	14.210	109.807	85.953	10.209	75.744	38.064	4.001	34.063
2018	112.861	14.666	98.195	83.973	11.348	72.625	28.888	3.318	25.570
2019	102.601	15.347	87.254	75.027	11.547	63.480	27.574	3.800	23.774
2020	129.022	12.388	116.634	92.383	9.569	82.814	36.639	2.819	33.820
2021	121.088	12.042	109.046	81.836	7.793	74.043	39.252	4.249	35.003
2022	136.343	12.925	123.418	93.784	9.795	83.989	42.559	3.130	39.429

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.4
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ									
	Σύνολο ηλικιών			15-29 ετών			30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική
2006	4.531.550	4.263.091	268.459	927.030	844.620	82.410	3.604.520	3.418.471	186.049
2007	4.572.406	4.304.114	268.292	902.723	826.795	75.928	3.669.683	3.477.319	192.364
2008	4.637.259	4.381.717	255.542	893.275	822.087	71.188	3.743.984	3.559.630	184.354
2009	4.584.601	4.305.029	279.572	858.766	772.888	85.878	3.725.835	3.532.141	193.694
2010	4.436.513	4.148.622	287.891	777.174	698.468	78.706	3.659.339	3.450.154	209.185
2011	4.124.218	3.854.908	269.310	640.272	568.083	72.189	3.483.946	3.286.825	197.121
2012	3.729.913	3.451.602	278.311	532.024	460.442	71.582	3.197.889	2.991.160	206.729
2013	3.535.002	3.242.514	292.488	449.702	383.901	65.801	3.085.300	2.858.613	226.687
2014	3.539.091	3.206.072	333.019	475.110	397.523	77.587	3.063.981	2.808.549	255.432
2015	3.625.546	3.279.700	345.846	482.746	394.030	88.716	3.142.800	2.885.670	257.130
2016	3.702.614	3.338.340	364.274	483.201	393.245	89.956	3.219.413	2.945.095	274.318
2017	3.791.407	3.417.107	374.300	488.867	390.906	97.961	3.302.541	3.026.200	276.341
2018	3.860.394	3.497.858	362.536	499.046	399.666	99.380	3.361.348	3.098.192	263.156
2019	3.956.424	3.594.465	361.959	511.851	417.773	94.078	3.444.573	3.176.692	267.881
2020	3.844.034	3.488.822	355.212	472.758	378.241	94.517	3.371.276	3.110.581	260.695
2021	3.915.253	3.595.943	319.310	469.063	398.627	70.436	3.446.190	3.197.316	248.874
2022	4.167.238	3.816.836	350.402	537.333	446.635	90.698	3.629.905	3.370.201	259.704
Ζ. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων									
	Σύνολο ηλικιών			15-29 ετών			30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική
2006	808.852	764.430	44.422	209.174	190.474	18.700	599.678	573.956	25.722
2007	814.276	775.309	38.967	201.647	187.736	13.911	612.629	587.573	25.056
2008	845.100	806.602	38.498	189.065	177.338	11.727	656.035	629.264	26.771
2009	841.225	798.136	43.089	188.044	172.073	15.971	653.181	626.063	27.118
2010	806.042	760.340	45.702	168.411	151.998	16.413	637.631	608.342	29.289
2011	770.311	726.448	43.863	144.717	128.303	16.414	625.594	598.145	27.449
2012	671.004	620.551	50.453	121.451	101.794	19.657	549.553	518.757	30.796
2013	639.040	585.339	53.701	105.058	88.611	16.447	533.982	496.728	37.254
2014	624.492	571.702	52.790	103.467	86.392	17.075	521.025	485.310	35.715
2015	657.321	587.395	69.926	111.694	88.688	23.006	545.627	498.707	46.920
2016	650.322	581.780	68.542	108.888	89.215	19.673	541.434	492.565	48.869
2017	683.879	611.684	72.195	111.031	88.282	22.749	572.848	523.402	49.446
2018	690.094	610.845	79.249	104.899	83.003	21.896	585.195	527.842	57.353
2019	685.962	609.253	76.709	107.265	86.882	20.383	578.697	522.371	56.326
2020	704.735	632.430	72.305	96.203	78.705	17.498	608.532	553.725	54.807
2021	700.166	642.098	58.068	91.340	76.330	15.010	608.826	565.768	43.058
2022	724.354	673.893	50.461	95.655	82.989	12.666	628.699	590.904	37.795

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.4
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ									
	Σύνολο ηλικιών			15-29 ετών			30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική
2006	3.002.493	2.819.094	183.399	648.155	581.949	66.206	2.354.338	2.237.145	117.193
2007	3.033.590	2.853.519	180.071	627.553	566.765	60.788	2.406.037	2.286.754	119.283
2008	3.090.077	2.929.894	160.183	622.040	566.236	55.804	2.468.037	2.363.658	104.379
2009	3.092.956	2.900.849	192.107	605.393	535.366	70.027	2.487.563	2.365.483	122.080
2010	3.006.757	2.816.136	190.621	565.176	500.059	65.117	2.441.581	2.316.077	125.504
2011	2.891.319	2.720.329	170.990	480.011	421.257	58.754	2.411.308	2.299.072	112.236
2012	2.630.562	2.449.000	181.562	400.710	344.513	56.197	2.229.852	2.104.487	125.365
2013	2.501.605	2.303.936	197.669	346.331	293.618	52.713	2.155.274	2.010.318	144.956
2014	2.531.327	2.303.495	227.832	376.636	311.233	65.403	2.154.691	1.992.262	162.429
2015	2.614.365	2.360.009	254.356	381.583	305.156	76.427	2.232.782	2.054.853	177.929
2016	2.660.046	2.389.454	270.592	381.089	305.920	75.169	2.278.957	2.083.534	195.423
2017	2.753.332	2.464.871	288.461	383.557	297.356	86.201	2.369.775	2.167.515	202.260
2018	2.801.361	2.517.698	283.663	392.598	304.340	88.258	2.408.763	2.213.358	195.405
2019	2.893.933	2.606.546	287.387	410.238	325.458	84.780	2.483.695	2.281.088	202.607
2020	2.834.920	2.548.750	286.170	384.655	300.427	84.228	2.450.265	2.248.323	201.942
2021	2.889.513	2.642.517	246.996	378.194	315.607	62.587	2.511.319	2.326.910	184.409
2022	3.067.993	2.795.999	271.994	426.733	347.297	79.436	2.641.260	2.448.702	192.558
47. Λιανικό εμπόριο εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων									
	Σύνολο ηλικιών			15-29 ετών			30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική
2006	521.732	485.400	36.332	137.678	122.225	15.453	384.054	363.175	20.879
2007	532.892	498.725	34.167	132.290	119.884	12.406	400.602	378.841	21.761
2008	564.710	530.887	33.823	124.369	113.280	11.089	440.341	417.607	22.734
2009	569.241	532.916	36.325	130.404	117.120	13.284	438.837	415.796	23.041
2010	549.516	510.799	38.717	115.341	101.011	14.330	434.175	409.788	24.387
2011	519.807	482.071	37.736	101.515	86.775	14.740	418.292	395.296	22.996
2012	465.816	423.027	42.789	86.133	68.486	17.647	379.683	354.541	25.142
2013	442.849	396.562	46.287	76.882	62.388	14.494	365.967	334.174	31.793
2014	440.210	395.194	45.016	76.805	61.958	14.847	363.405	333.236	30.169
2015	481.781	420.142	61.639	86.722	66.416	20.306	395.059	353.726	41.333
2016	482.312	423.168	59.144	86.693	69.781	16.912	395.619	353.387	42.232
2017	490.047	426.472	63.575	86.751	65.077	21.674	403.296	361.395	41.901
2018	507.819	440.110	67.709	80.317	62.030	18.287	427.502	378.080	49.422
2019	508.009	441.858	66.151	77.062	60.063	16.999	430.947	381.795	49.152
2020	511.301	449.592	61.709	74.654	59.099	15.555	436.647	390.493	46.154
2021	496.396	441.780	54.616	69.644	55.113	14.531	426.752	386.66	40.085
2022	496.636	450.590	46.046	67.344	56.976	10.368	429.292	393.614	35.678

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.4
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

45. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων

	Σύνολο ηλικιών			15-29 ετών			30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική
2006	123.788	120.180	3.608	36.836	34.685	2.151	86.952	85.495	1.457
2007	126.321	124.486	1.835	36.848	36.248	600	89.473	88.238	1.235
2008	104.262	103.281	981	29.172	28.891	281	75.090	74.390	700
2009	100.057	97.955	2.102	28.061	26.760	1.301	71.996	71.195	801
2010	90.173	87.888	2.285	21.954	20.806	1.148	68.219	67.082	1.137
2011	85.489	83.647	1.842	19.413	18.664	749	66.076	64.983	1.093
2012	68.431	65.804	2.627	15.780	14.535	1.245	52.651	51.269	1.382
2013	69.257	66.221	3.036	12.714	11.774	940	56.543	54.447	2.096
2014	61.258	59.149	2.109	10.226	9.610	616	51.032	49.539	1.493
2015	62.866	60.423	2.443	8.401	7.515	886	54.465	52.908	1.557
2016	60.047	56.430	3.617	10.218	8.760	1.458	49.829	47.670	2.159
2017	69.813	65.251	4.562	10.069	9.551	518	59.744	55.700	4.044
2018	69.413	66.252	3.161	9.916	8.924	992	59.497	57.328	2.169
2019	75.352	71.231	4.121	14.856	13.142	1.714	60.496	58.089	2.407
2020	64.414	60.747	3.667	9.162	8.210	952	55.252	52.537	2.715
2021	82.675	81.845	830	9.653	9.174	479	73.022	72.671	351
2022	91.377	89.066	2.311	15.387	14.167	1.220	75.990	74.899	1.091

46. Χονδρικό εμπόριο εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων

	Σύνολο ηλικιών			15-29 ετών			30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική	ΣΥΝΟΛΟ	Πλήρης	Μερική
2006	163.332	158.850	4.482	34.660	33.564	1.096	128.672	125.286	3.386
2007	155.063	152.098	2.965	32.509	31.604	905	122.554	120.494	2.060
2008	176.130	172.436	3.694	35.526	35.168	358	140.604	137.268	3.336
2009	171.927	167.265	4.662	29.579	28.193	1.386	142.348	139.072	3.276
2010	166.353	161.653	4.700	31.116	30.181	935	135.237	131.472	3.765
2011	165.015	160.730	4.285	23.789	22.864	925	141.226	137.866	3.360
2012	136.757	131.720	5.037	19.538	18.773	765	117.219	112.947	4.272
2013	126.934	122.556	4.378	15.462	14.449	1.013	111.472	108.107	3.365
2014	123.024	117.359	5.665	16.436	14.824	1.612	106.588	102.535	4.053
2015	112.671	106.826	5.845	16.570	14.756	1.814	96.101	92.070	4.031
2016	107.964	102.183	5.781	11.977	10.674	1.303	95.987	91.509	4.478
2017	124.019	119.961	4.058	14.211	13.654	557	109.808	106.307	3.501
2018	112.861	104.483	8.378	14.666	12.050	2.616	98.195	92.433	5.762
2019	102.601	96.165	6.436	15.347	13.677	1.670	87.254	82.488	4.766
2020	129.021	122.092	6.929	12.387	11.396	991	116.634	110.696	5.938
2021	121.094	118.471	2.623	12.042	12.042	0	109.052	106.429	2.623
2022	136.342	134.237	2.105	12.925	11.846	1.079	123.417	122.391	1.026

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.5
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΜΕ ΜΟΝΙΜΗ Ή ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ									
	Σύνολο μισθωτών			Μισθωτοί 15-29 ετών			Μισθωτοί 30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή
2006	2.903.191	2.585.252	317.939	716.026	582.655	133.371	2.187.165	2.002.597	184.568
2007	2.947.369	2.615.690	331.679	701.895	565.065	136.830	2.245.474	2.050.625	194.849
2008	3.028.446	2.674.900	353.546	704.882	556.309	148.573	2.323.564	2.118.591	204.973
2009	2.977.229	2.609.285	367.944	675.327	522.986	152.341	2.301.902	2.086.299	215.603
2010	2.877.094	2.503.498	373.596	607.744	467.831	139.913	2.269.350	2.035.667	233.683
2011	2.635.945	2.316.456	319.489	488.447	376.075	112.372	2.147.498	1.940.381	207.117
2012	2.366.565	2.126.314	240.251	401.907	322.611	79.296	1.964.658	1.803.703	160.955
2013	2.231.002	2.007.617	223.385	330.985	267.745	63.240	1.900.017	1.739.872	160.145
2014	2.285.279	2.011.832	273.447	368.347	281.845	86.502	1.916.932	1.729.987	186.945
2015	2.349.372	2.060.655	288.717	376.677	288.400	88.277	1.972.695	1.772.255	200.440
2016	2.439.976	2.145.180	294.796	383.872	293.510	90.362	2.056.104	1.851.670	204.434
2017	2.504.817	2.190.103	314.714	390.638	304.263	86.375	2.114.179	1.885.840	228.339
2018	2.570.178	2.249.356	320.822	403.289	314.098	89.191	2.166.889	1.935.258	231.631
2019	2.697.982	2.339.028	358.954	423.411	320.533	102.878	2.274.571	2.018.495	256.076
2020	2.612.008	2.352.244	259.764	385.649	318.777	66.872	2.226.359	2.033.467	192.892
2021	2.656.533	2.381.860	274.673	388.084	323.881	64.203	2.268.449	2.057.979	210.470
2022	2.913.629	2.584.584	329.045	443.069	361.134	81.935	2.470.560	2.223.450	247.110
Ζ. Χονδρικό & λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων									
	Σύνολο μισθωτών			Μισθωτοί 15-29 ετών			Μισθωτοί 30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή
2006	427.553	401.299	26.254	156.259	139.730	16.529	271.294	261.569	9.725
2007	431.452	398.584	32.868	151.765	131.918	19.847	279.687	266.666	13.021
2008	451.109	416.439	34.670	143.431	127.042	16.389	307.678	289.397	18.281
2009	452.752	415.060	37.692	138.041	117.718	20.323	314.711	297.342	17.369
2010	456.152	414.856	41.296	128.098	107.222	20.876	328.054	307.634	20.420
2011	432.817	400.376	32.441	107.129	92.680	14.449	325.688	307.696	17.992
2012	379.438	360.801	18.637	90.448	81.973	8.475	288.990	278.828	10.162
2013	366.712	346.157	20.555	76.437	68.226	8.211	290.275	277.931	12.344
2014	364.475	338.330	26.145	71.777	61.282	10.495	292.698	277.048	15.650
2015	392.364	363.072	29.292	87.429	74.301	13.128	304.935	288.771	16.164
2016	386.783	359.943	26.840	86.468	74.148	12.320	300.315	285.795	14.520
2017	405.303	378.110	27.193	87.132	76.246	10.886	318.171	301.864	16.307
2018	426.141	398.657	27.484	84.627	75.879	8.748	341.514	322.778	18.736
2019	436.737	404.123	32.614	88.375	76.701	11.674	348.362	327.422	20.940
2020	450.764	422.613	28.151	78.117	69.387	8.730	372.647	353.226	19.421
2021	432.114	415.681	16.433	73.377	65.857	7.520	358.737	349.824	8.913
2022	480.116	465.347	14.769	78.359	75.189	3.170	401.757	390.158	11.599

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.5
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΜΕ ΜΟΝΙΜΗ Ή ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ									
	Σύνολο μισθωτών			Μισθωτοί 15-29 ετών			Μισθωτοί 30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή
2006	2.146.932	1.909.308	237.624	534.942	431.789	103.153	1.611.990	1.477.519	134.471
2007	2.176.254	1.921.502	254.752	520.427	411.447	108.980	1.655.827	1.510.055	145.772
2008	2.215.946	1.958.114	257.832	512.803	400.997	111.806	1.703.143	1.557.117	146.026
2009	2.217.239	1.946.361	270.878	494.691	379.742	114.949	1.722.548	1.566.619	155.929
2010	2.181.818	1.904.809	277.009	465.345	353.791	111.554	1.716.473	1.551.018	165.455
2011	2.059.869	1.821.901	237.968	386.308	296.598	89.710	1.673.561	1.525.303	148.258
2012	1.887.770	1.703.010	184.760	326.009	259.075	66.934	1.561.761	1.443.935	117.826
2013	1.807.511	1.639.579	167.932	277.232	226.996	50.236	1.530.279	1.412.583	117.696
2014	1.854.413	1.633.508	220.905	309.849	234.013	75.836	1.544.564	1.399.495	145.069
2015	1.911.998	1.680.569	231.429	318.618	240.106	78.512	1.593.380	1.440.463	152.917
2016	1.963.879	1.729.280	234.599	325.032	246.579	78.453	1.638.847	1.482.701	156.146
2017	2.020.395	1.762.173	258.222	324.131	247.896	76.235	1.696.264	1.514.277	181.987
2018	2.078.247	1.812.943	265.304	339.625	260.589	79.036	1.738.622	1.552.354	186.268
2019	2.179.335	1.884.040	295.295	359.927	268.720	91.207	1.819.408	1.615.320	204.088
2020	2.119.177	1.907.466	211.711	328.219	269.766	58.453	1.790.958	1.637.700	153.258
2021	2.169.667	1.932.772	236.895	330.141	270.442	59.699	1.839.526	1.662.330	177.196
2022	2.368.312	2.088.907	279.405	376.772	300.978	75.794	1.991.540	1.787.929	203.611
47. Λιανικό εμπόριο									
	Σύνολο μισθωτών			Μισθωτοί 15-29 ετών			Μισθωτοί 30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή
2006	245.468	227.302	18.166	99.862	89.176	10.686	145.606	138.126	7.480
2007	255.515	233.839	21.676	95.501	83.879	11.622	160.014	149.960	10.054
2008	274.156	248.118	26.038	91.149	78.712	12.437	183.007	169.406	13.601
2009	275.424	247.402	28.022	91.233	76.217	15.016	184.191	171.185	13.006
2010	279.933	248.447	31.486	83.900	67.957	15.943	196.033	180.490	15.543
2011	260.301	234.754	25.547	72.394	60.382	12.012	187.907	174.372	13.535
2012	241.310	226.282	15.028	64.208	57.207	7.001	177.102	169.075	8.027
2013	238.022	222.857	15.165	55.755	50.295	5.460	182.267	172.562	9.705
2014	242.175	220.687	21.488	53.157	44.672	8.485	189.018	176.015	13.003
2015	274.507	250.928	23.579	67.981	57.878	10.103	206.526	193.050	13.476
2016	275.996	253.123	22.873	69.435	59.702	9.733	206.561	193.421	13.140
2017	281.937	260.364	21.573	68.371	59.742	8.629	213.566	200.622	12.944
2018	302.176	281.661	20.515	63.716	56.721	6.995	238.460	224.940	13.520
2019	311.389	286.986	24.403	61.990	53.581	8.409	249.399	233.405	15.994
2020	312.234	291.000	21.234	59.339	52.631	6.708	252.895	238.369	14.526
2021	289.529	277.457	12.072	57.340	52.245	5.095	232.189	225.212	6.977
2022	312.548	299.563	12.985	57.958	55.595	2.363	254.590	243.968	10.622

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.1.5
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΙΣΘΩΤΩΝ ΜΕ ΜΟΝΙΜΗ Ή ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

45. Χονδρικό και Λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων									
	Σύνολο μισθωτών			Μισθωτοί 15-29 ετών			Μισθωτοί 30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή
2006	68.970	65.108	3.862	27.614	24.668	2.946	41.356	40.440	916
2007	69.660	63.228	6.432	28.644	23.156	5.488	41.016	40.072	944
2008	57.769	53.850	3.919	22.641	19.721	2.920	35.128	34.129	999
2009	55.465	52.359	3.106	22.431	20.104	2.327	33.034	32.255	779
2010	47.662	45.002	2.660	16.560	14.490	2.070	31.102	30.512	590
2011	48.162	46.280	1.882	14.521	13.687	834	33.641	32.593	1.048
2012	37.430	35.659	1.771	10.523	9.739	784	26.907	25.920	987
2013	37.694	36.155	1.539	7.673	6.896	777	30.021	29.259	762
2014	33.207	32.148	1.059	5.719	4.799	920	27.488	27.349	139
2015	34.398	32.224	2.174	5.444	4.369	1.075	28.954	27.855	1.099
2016	32.564	31.357	1.207	7.124	6.328	796	25.440	25.029	411
2017	31.630	30.180	1.450	5.560	5.021	539	26.070	25.158	912
2018	36.995	35.735	1.260	7.425	6.919	506	29.570	28.816	754
2019	45.716	42.267	3.449	12.778	10.806	1.972	32.938	31.461	1.477
2020	37.727	35.613	2.114	7.523	6.382	1.141	30.204	29.231	973
2021	43.769	42.824	945	5.464	4.672	792	38.305	38.152	153
2022	55.086	54.307	779	9.591	8.998	593	45.495	45.309	186
46. Χονδρικό εμπόριο εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων									
	Σύνολο μισθωτών			Μισθωτοί 15-29 ετών			Μισθωτοί 30 ετών και άνω		
	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή	ΣΥΝΟΛΟ	Μόνιμη	Προσωρινή
2006	113.115	108.889	4.226	28.783	25.886	2.897	84.332	83.003	1.329
2007	106.277	101.517	4.760	27.620	24.883	2.737	78.657	76.634	2.023
2008	119.184	114.471	4.713	29.641	28.609	1.032	89.543	85.862	3.681
2009	121.863	115.299	6.564	24.377	21.397	2.980	97.486	93.902	3.584
2010	128.557	121.407	7.150	27.638	24.775	2.863	100.919	96.632	4.287
2011	124.354	119.342	5.012	20.214	18.611	1.603	104.140	100.731	3.409
2012	100.698	98.860	1.838	15.717	15.027	690	84.981	83.833	1.148
2013	90.996	87.145	3.851	13.009	11.035	1.974	77.987	76.110	1.877
2014	89.093	85.495	3.598	12.901	11.811	1.090	76.192	73.684	2.508
2015	83.459	79.920	3.539	14.004	12.054	1.950	69.455	67.866	1.589
2016	78.224	75.464	2.760	9.911	8.119	1.792	68.313	67.345	968
2017	91.737	87.567	4.170	13.201	11.483	1.718	78.536	76.084	2.452
2018	86.972	81.262	5.710	13.487	12.239	1.248	73.485	69.023	4.462
2019	79.632	74.870	4.762	13.607	12.314	1.293	66.025	62.556	3.469
2020	100.806	96.002	4.804	11.257	10.375	882	89.549	85.627	3.922
2021	98.818	95.401	3.417	10.572	8.939	1.633	88.246	86.462	1.784
2022	112.482	111.477	1.005	10.810	10.596	214	101.672	100.881	791

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.2

Ροές Απασχόλησης

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2.1 Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά τρίμηνο 2020-2022, Σύνολο Χώρας						
	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο	Γ' τρίμηνο	Δ' τρίμηνο	Σύνολο	Q1-Q3
2020	23.033	15.419	20.725	22.113	81.290	59.177
2021	26.441	26.370	22.642	34.508	109.961	75.453
2022*	27.301	25.341	22.607	*	*	75.249

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2.2 Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά τρίμηνο 2020-2022, Εμπόριο						
	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο	Γ' τρίμηνο	Δ' τρίμηνο	Σύνολο	Q1-Q3
2020	3.793	2.345	3.318	3.068	12.524	9.456
2021	3.815	3.865	2.899	3.812	14.391	10.579
2022*	3.788	3.335	2.648	*	*	9.771

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2.3 Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά μεγάλη γεωγραφική περιοχή και τρίμηνο 2021-2022, Σύνολο Χώρας						
	Έτος	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο	Γ' τρίμηνο	Δ' τρίμηνο	Q1-Q3
ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	2021	5.709	7.474	6.406	8.787	19.589
	2022	6.293	6.311	5.872	*	18.476
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	2021	5.696	6.281	5.510	10.266	17.487
	2022	6.190	5.691	4.899	*	16.780
ΑΤΤΙΚΗ	2021	10.455	9.351	7.642	10.408	27.448
	2022	10.977	9.933	9.398	*	30.308
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΚΡΗΤΗ	2021	4.581	3.264	3.084	5.047	10.929
	2022	3.841	3.406	2.438	*	9.685

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ

ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ (Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία και Ήπειρος), ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ (Ιόνια Νησιά, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Δυτική Ελλάδα και Πελοπόννησος), ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΚΡΗΤΗ (Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο και Κρήτη), ΑΤΤΙΚΗ (Αττική).

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2.4 Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά μεγάλη γεωγραφική περιοχή και τρίμηνο 2021-2022, Εμπόριο						
	Έτος	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο	Γ' τρίμηνο	Δ' τρίμηνο	Q1-Q3
ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	2021	1.042	1.116	827	1.036	2.985
	2022	1.096	928	775	*	2.799
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	2021	751	803	631	772	2.185
	2022	766	747	572	*	2.085
ΑΤΤΙΚΗ	2021	1.659	1.523	1.193	1.686	4.375
	2022	1.545	1.271	1.094	*	3.910
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΚΡΗΤΗ	2021	363	423	248	318	1.034
	2022	381	389	207	*	977

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ

ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ (Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία και Ήπειρος), ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ (Ιόνια Νησιά, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Δυτική Ελλάδα και Πελοπόννησος), ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΚΡΗΤΗ (Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο και Κρήτη), ΑΤΤΙΚΗ (Αττική).

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2.5 Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά κατηγορία νομικής μορφής και τρίμηνο 2021-2022, Σύνολο Χώρας						
	Έτος	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο	Γ' τρίμηνο	Δ' τρίμηνο	Q1-Q3
ΑΤΟΜΙΚΕΣ	2021	18.294	18.796	16.541	26.558	53.631
	2022	18.089	16.889	15.654	*	50.632
ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ	2021	2.576	2.610	2.002	2.672	7.188
	2022	3.474	2.804	2.444	*	8.722
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΕΣ	2021	349	383	350	445	1.082
	2022	460	463	370	*	1.293
ΛΟΙΠΕΣ ΜΟΡΦΕΣ	2021	5.222	4.581	3.749	4.833	13.552
	2022	5.278	5.185	4.139	*	14.602

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.2.6 Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά κατηγορία νομικής μορφής και τρίμηνο 2021-2022, Εμπόριο						
	Έτος	Α' τρίμηνο	Β' τρίμηνο	Γ' τρίμηνο	Δ' τρίμηνο	Q1-Q3
ΑΤΟΜΙΚΕΣ	2021	2.296	2.476	1.873	2.440	6.645
	2022	2.301	2.049	1.486	*	5.836
ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ	2021	740	674	507	662	1.921
	2022	738	580	487	*	1.805
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΕΣ	2021	56	61	34	56	151
	2022	50	56	48	*	154
ΛΟΙΠΕΣ ΜΟΡΦΕΣ	2021	723	654	485	654	1.862
	2022	699	650	627	*	1.976

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (Ομόρρυθμες Εταιρείες (ΟΕ), Ετερόρρυθμες Εταιρείες (ΕΕ) ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ), Ανώνυμες Εταιρείες (ΑΕ) ΛΟΙΠΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ (Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες (ΙΚΕ), Κοινοπραξίες κ.α.)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.3

Εξέλιξη Κύκλου Εργασιών Επιχειρήσεων

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.1						
Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων της Ελληνικής Οικονομίας, 2019-2022						
	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	2019	70.617.717	82.616.543	87.803.084	83.775.533	324.812.877
	2020	69.437.615	62.866.442	74.712.811	77.304.402	284.321.270
	2021	66.112.036	79.861.578	93.341.621	100.967.885	340.283.120
	2022	91.496.894	111.266.580	133.266.230	0	336.029.704
ΜΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	2019	5.067.010	7.917.502	11.590.742	7.736.507	32.311.761
	2020	4.707.611	3.624.320	7.889.479	4.789.251	21.010.661
	2021	2.895.763	6.050.199	11.341.906	7.797.838	28.085.706
	2022	5.305.441	0	0	0	5.305.441
ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	2019	65.550.707	74.699.041	76.212.342	76.039.026	292.501.116
	2020	64.730.004	59.242.122	66.823.332	72.515.151	263.310.609
	2021	63.216.273	73.811.379	81.999.715	93.170.047	312.197.414
	2022	86.191.453	111.266.580	133.266.230	0	330.724.263

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ, : <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/>

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.2						
Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων της Ελληνικής Οικονομίας με υποχρέωση τήρησης Διπλογραφικών Βιβλίων, 2019-2022						
	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	2019	57.113.849	66.285.043	69.018.548	65.524.045	257.941.485
	2020	56.231.994	50.059.350	58.086.503	60.977.855	225.355.702
	2021	53.732.239	64.434.656	74.795.927	81.675.266	274.638.088
	2022	77.108.493	93.189.500	111.667.373	0	281.965.366
ΜΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	2019	3.338.829	5.174.644	7.415.143	5.029.421	20.958.037
	2020	3.025.361	2.190.935	4.802.140	2.968.068	12.986.504
	2021	1.726.850	3.802.716	7.209.192	5.051.022	17.789.780
	2022	3.448.729	0	0	0	3.448.729
ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	2019	53.775.020	61.110.399	61.603.405	60.494.624	236.983.448
	2020	53.206.633	47.868.415	53.284.363	58.009.787	212.369.198
	2021	52.005.389	60.631.940	67.586.735	76.624.244	256.848.308
	2022	73.659.764	93.189.500	111.667.373	0	278.516.637

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ, : <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/>

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.3

Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ) για το Σύνολο των Επιχειρήσεων της Ελληνικής Οικονομίας που τηρούν απολογραφικά βιβλία, 2019-2022

	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	2019	13.503.868	16.331.500	18.784.536	18.251.488	66.871.392
	2020	13.205.621	12.807.092	16.626.308	16.326.547	58.965.568
	2021	12.379.797	15.426.922	18.545.694	19.292.619	65.645.032
	2022	14.388.401	18.077.080	21.598.857	0	54.064.338
ΜΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	2019	1.728.181	2.742.858	4.175.599	2.707.086	11.353.724
	2020	1.682.250	1.433.385	3.087.339	1.821.183	8.024.157
	2021	1.168.913	2.247.483	4.132.714	2.746.816	10.295.926
	2022	1.856.712	0	0	0	1.856.712
ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	2019	11.775.687	13.588.642	14.608.937	15.544.402	55.517.668
	2020	11.523.371	11.373.707	13.538.969	14.505.364	50.941.411
	2021	11.210.884	13.179.439	14.412.980	16.545.803	55.349.106
	2022	12.531.689	18.077.080	21.598.857	0	52.207.626

Πηγή: Επεξεργασία πινάκων Β.3.1 & Β.3.2

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.4

Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Λιανικού Εμπορίου, 2019-2022

	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	2019	9.669.861	11.143.859	12.029.269	12.381.356	45.224.345
	2020	10.067.273	9.752.352	11.386.329	11.082.485	42.288.439
	2021	9.339.747	11.264.409	12.599.007	13.152.428	46.355.591
	2022	10.861.329	12.700.139	14.135.082	0	37.696.550
ΜΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	2019	2.258.793	2.958.030	3.352.204	3.578.776	12.147.803
	2020	2.104.612	2.048.577	2.944.968	2.526.484	9.624.641
	2021	1.844.136	2.948.854	3.529.616	3.681.777	12.004.383
	2022	2.319.163	0	0	0	2.319.163
ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	2019	7.411.068	8.185.829	8.677.065	8.802.580	33.076.542
	2020	7.962.661	7.703.775	8.441.361	8.556.001	32.663.798
	2021	7.495.611	8.315.555	9.069.391	9.470.651	34.351.208
	2022	8.542.166	12.700.139	14.135.082	0	35.377.387

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ,; <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/>

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.5
Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Λιανικού Εμπορίου με υποχρέωση τήρησης Διπλογραφικών Βιβλίων, 2019-2022

	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	2019	5.302.676	6.080.916	6.473.262	6.903.051	24.759.905
	2020	5.642.329	5.495.291	6.124.063	6.268.584	23.530.267
	2021	5.253.712	6.414.191	7.046.754	7.490.910	26.205.567
	2022	6.175.647	7.295.229	8.009.907	0	21.480.783
ΜΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	2019	1.471.644	1.803.158	2.002.345	2.325.450	7.602.597
	2020	1.367.454	1.262.744	1.777.919	1.568.009	5.976.126
	2021	1.137.809	1.804.420	2.152.119	2.349.162	7.443.510
	2022	1.483.046	0	0	0	1.483.046
ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	2019	3.831.032	4.277.758	4.470.917	4.577.601	17.157.308
	2020	4.274.875	4.232.547	4.346.144	4.700.575	17.554.141
	2021	4.115.903	4.609.771	4.894.635	5.141.748	18.762.057
	2022	4.692.601	7.295.229	8.009.907	0	19.997.737

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ, : [https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/-](https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/)

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.6
Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Λιανικού Εμπορίου που τηρούν απλογραφικά βιβλία, 2019-2022

	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	2019	4.367.185	5.062.943	5.556.007	5.478.305	20.464.440
	2020	4.424.944	4.257.061	5.262.266	4.813.901	18.758.172
	2021	4.086.035	4.850.218	5.552.253	5.661.518	20.150.024
	2022	4.685.682	5.404.910	6.125.175	0	16.215.767
ΜΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	2019	787.149	1.154.872	1.349.859	1.253.326	4.545.206
	2020	737.158	785.833	1.167.049	958.475	3.648.515
	2021	706.327	1.144.434	1.377.497	1.332.615	4.560.873
	2022	836.117	0	0	0	836.117
ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	2019	3.580.036	3.908.071	4.206.148	4.224.979	15.919.234
	2020	3.687.786	3.471.228	4.095.217	3.855.426	15.109.657
	2021	3.379.708	3.705.784	4.174.756	4.328.903	15.589.151
	2022	3.849.565	5.404.910	6.125.175	0	15.379.650

Πηγή: Επεξεργασία πινάκων Β.3.4 & Β.3.5

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.7

Μηνιαίος Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές,
για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Λιανικού Εμπορίου με υποχρέωση τήρησης Διπλογραφικών
Βιβλίων, 2019-2022

ΕΤΟΣ/ ΜΗΝΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ				ΜΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
ΙΑΝ	1.764.533	1.870.998	1.766.328	1.888.731	531.465	555.976	474.171	475.415
ΦΕΒ	1.703.221	1.941.523	1.691.820	2.027.867	471.139	500.657	350.341	499.156
ΜΑΡ	1.834.922	1.829.808	1.795.564	2.259.049	469.040	310.821	313.297	508.475
ΑΠΡ	2.047.800	1.646.426	2.185.573	2.422.834	602.790	187.984	549.511	0
ΜΑΪ	1.994.841	1.886.107	2.032.058	2.359.076	596.332	497.211	582.310	0
ΙΟΥΝ	2.038.275	1.962.758	2.196.560	2.513.319	604.036	577.549	672.599	0
ΙΟΥΛ	2.280.241	2.160.007	2.500.625	2.697.465	732.701	677.393	809.441	0
ΑΥΓ	2.129.724	1.950.401	2.247.266	2.617.712	629.836	525.016	641.979	0
ΣΕΠ	2.063.297	2.013.655	2.298.863	2.694.730	639.808	575.510	700.699	0
ΟΚΤ	2.077.939	2.118.227	2.281.859	2.525.778	643.965	615.778	698.189	0
ΝΟΕ	2.162.440	1.867.629	2.318.746	2.633.377	758.866	451.637	755.909	0
ΔΕΚ	2.662.672	2.282.728	2.890.305	0	922.619	500.594	895.064	0
ΣΥΝΟΛΟ	24.759.905	23.530.267	26.205.567	26.639.938	7.602.597	5.976.126	7.443.510	1.483.046

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ, : [https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/-](https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/)

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.8

Μηνιαίος Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο
των Επιχειρήσεων του Λιανικού Εμπορίου με υποχρέωση τήρησης Διπλογραφικών Βιβλίων
χωρίς αναστολή λειτουργίας, 2019-2022

ΕΤΟΣ/ΜΗΝΑΣ	ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ			
	2019	2020	2021	2022
ΙΑΝ	1.233.068	1.315.022	1.292.157	1.413.316
ΦΕΒ	1.232.082	1.440.866	1.341.479	1.528.711
ΜΑΡ	1.365.882	1.518.987	1.482.267	1.750.574
ΑΠΡ	1.445.010	1.458.442	1.636.062	2.422.834
ΜΑΪ	1.398.509	1.388.896	1.449.748	2.359.076
ΙΟΥΝ	1.434.239	1.385.209	1.523.961	2.513.319
ΙΟΥΛ	1.547.540	1.482.614	1.691.184	2.697.465
ΑΥΓ	1.499.888	1.425.385	1.605.287	2.617.712
ΣΕΠ	1.423.489	1.438.145	1.598.164	2.694.730
ΟΚΤ	1.433.974	1.502.449	1.583.670	2.525.778
ΝΟΕ	1.403.574	1.415.992	1.562.837	2.633.377
ΔΕΚ	1.740.053	1.782.134	1.995.241	0
ΣΥΝΟΛΟ	17.157.308	17.554.141	18.762.057	25.156.892

Πηγή: Επεξεργασία πίνακα Β.3.7

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.9
Μηνιαίος Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές,
για το Σύνολο των Επιχειρήσεων της ελληνικής Οικονομίας με υποχρέωση τήρησης Διπλογραφικών
Βιβλίων με αναστολή λειτουργίας, 2019-2022

ΕΤΟΣ/ ΜΗΝΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ				ΜΕ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
ΙΑΝ	17.488.720	19.210.124	16.137.031	22.014.914	1.157.134	1.254.532	617.947	1.109.731
ΦΕΒ	19.736.499	19.217.469	17.442.148	25.314.205	1.048.827	1.132.710	595.170	1.151.376
ΜΑΡ	19.888.630	17.804.410	20.153.060	29.779.374	1.132.868	638.119	513.733	1.187.622
ΑΠΡ	21.267.931	14.517.065	20.654.601	28.311.476	1.355.169	279.159	898.019	0
ΜΑΪ	22.121.547	16.220.570	20.127.791	30.559.498	1.724.057	787.626	1.223.150	0
ΙΟΥΝ	22.895.565	19.321.716	23.652.264	34.318.526	2.095.418	1.124.150	1.681.547	0
ΙΟΥΛ	24.778.527	20.658.900	25.692.933	37.099.523	2.578.835	1.525.123	2.417.279	0
ΑΥΓ	21.939.409	17.593.411	23.324.032	36.322.660	2.565.513	1.638.034	2.577.065	0
ΣΕΠ	22.300.612	19.834.191	25.778.962	38.245.190	2.270.795	1.638.983	2.214.848	0
ΟΚΤ	21.070.593	19.528.167	25.116.317	32.683.392	1.743.485	1.439.635	1.838.558	0
ΝΟΕ	19.855.282	18.423.816	25.779.362	31.055.412	1.504.732	731.606	1.474.059	0
ΔΕΚ	24.598.170	23.025.863	30.779.587	0	1.781.204	796.827	1.738.405	0
ΣΥΝΟΛΟ	257.941.485	225.355.702	274.638.088	345.704.170	20.958.037	12.986.504	17.789.780	3.448.729

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ, : <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/>

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.10
Μηνιαίος Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο
των Επιχειρήσεων της ελληνικής Οικονομίας με υποχρέωση τήρησης
Διπλογραφικών Βιβλίων χωρίς αναστολή λειτουργίας, 2019-2022

ΕΤΟΣ/ ΜΗΝΑΣ	ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ			
	2019	2020	2021	2022
ΙΑΝ	1.233.068	1.315.022	1.292.157	1.413.316
ΦΕΒ	1.232.082	1.440.866	1.341.479	1.528.711
ΜΑΡ	1.365.882	1.518.987	1.482.267	1.750.574
ΑΠΡ	1.445.010	1.458.442	1.636.062	2.422.834
ΜΑΪ	1.398.509	1.388.896	1.449.748	2.359.076
ΙΟΥΝ	1.434.239	1.385.209	1.523.961	2.513.319
ΙΟΥΛ	1.547.540	1.482.614	1.691.184	2.697.465
ΑΥΓ	1.499.888	1.425.385	1.605.287	2.617.712
ΣΕΠ	1.423.489	1.438.145	1.598.164	2.694.730
ΟΚΤ	1.433.974	1.502.449	1.583.670	2.525.778
ΝΟΕ	1.403.574	1.415.992	1.562.837	2.633.377
ΔΕΚ	1.740.053	1.782.134	1.995.241	0
ΣΥΝΟΛΟ	17.157.308	17.554.141	18.762.057	25.156.892

Πηγή: Επεξεργασία πίνακα Β.3.7

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.11

Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των επιχειρήσεων του Τομέα του Εμπορίου, 2019-2022

	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ	2019	29.118.914	33.327.730	34.333.314	34.319.565	131.099.523
	2020	29.832.178	27.706.576	32.215.415	32.132.499	121.886.668
	2021	29.226.564	34.478.069	36.718.241	38.704.110	139.126.984
	2022	35.725.917	42.016.480	45.147.821	0	122.890.218
ΜΕ ΔΙΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	21.453.063	24.657.809	24.922.476	25.185.472	96.218.820
	2020	22.338.507	20.328.593	23.346.909	23.879.692	89.893.701
	2021	21.859.512	26.190.128	27.772.108	29.273.685	105.095.433
	2022	27.778.630	33.082.821	35.128.739	0	95.990.190
ΜΕ ΑΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	7.665.851	8.669.921	9.410.838	9.134.093	34.880.703
	2020	7.493.671	7.377.983	8.868.506	8.252.807	31.992.967
	2021	7.367.052	8.287.941	8.946.133	9.430.425	34.031.551
	2022	7.947.287	8.933.659	10.019.082	0	26.900.028

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ,; <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/>

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.12

Μηνιαίος Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Τομέα του Εμπορίου με υποχρέωση τήρησης Διπλογραφικών Βιβλίων, 2019-2022

	ΣΥΝΟΛΟ			
ΕΤΟΣ/ΜΗΝΑΣ	2019	2020	2021	2022
ΙΑΝ	6.996.087	7.474.154	6.864.457	7.930.049
ΦΕΒ	6.925.763	7.802.522	6.907.654	9.276.350
ΜΑΡ	7.531.214	7.061.833	8.087.401	10.572.231
ΑΠΡ	8.142.122	5.892.160	8.702.390	10.500.563
ΜΑΪ	8.307.677	6.797.576	8.208.337	11.070.388
ΙΟΥΝ	8.208.010	7.638.856	9.279.399	11.511.870
ΙΟΥΛ	9.103.603	8.520.109	9.893.483	12.170.187
ΑΥΓ	7.802.512	7.002.439	8.447.926	11.176.825
ΣΕΠ	8.016.361	7.824.362	9.430.701	11.781.727
ΟΚΤ	8.063.512	7.941.233	9.272.405	10.956.651
ΝΟΕ	7.929.089	7.396.651	9.354.076	11.164.538
ΔΕΚ	9.192.870	8.541.806	10.647.203	0
ΣΥΝΟΛΟ	96.218.820	89.893.701	105.095.432	118.111.379

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ,; <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/>

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.13
Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), από Διοικητικές Πηγές, για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Εμπορίου
επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών (45), 2019-2022

	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΑΔΟΥ 45	2019	1.824.378	2.300.101	2.100.910	2.202.388	8.427.777
	2020	1.738.564	1.565.221	2.120.811	2.102.960	7.527.556
	2021	1.955.053	2.573.279	2.333.126	2.403.026	9.264.484
	2022	2.219.932	2.869.330	2.782.510	0	7.871.772
ΜΕ ΔΙΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	1.402.064	1.816.712	1.587.314	1.643.840	6.449.930
	2020	1.324.540	1.167.465	1.606.506	1.588.098	5.686.609
	2021	1.519.574	2.042.515	1.758.121	1.769.469	7.089.679
	2022	1.724.521	2.274.054	2.164.529	0	6.163.104
ΜΕ ΑΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	422.314	483.389	513.596	558.548	1.977.847
	2020	414.024	397.756	514.305	514.862	1.840.947
	2021	435.479	530.764	575.005	633.557	2.174.805
	2022	495.411	595.276	617.981	0	1.708.668

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ, : [https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/-](https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/)

ΠΙΝΑΚΑΣ Β.3.14
Κύκλος Εργασιών (σε χιλ. ευρώ), για το Σύνολο των Επιχειρήσεων του Χονδρικού Εμπορίου (46),
2019-2022

	ΕΤΟΣ	Α' Τρίμηνο	Β' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΑΔΟΥ 46	2019	17.624.675	19.883.770	20.203.135	19.735.821	77.447.401
	2020	18.026.341	16.389.003	18.708.275	18.947.054	72.070.673
	2021	17.931.764	20.640.381	21.786.108	23.148.656	83.506.909
	2022	22.644.656	26.447.011	28.230.229	0	77.321.896
ΜΕ ΔΙΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	14.748.323	16.760.181	16.861.900	16.638.581	65.008.985
	2020	15.371.638	13.665.837	15.616.340	16.023.010	60.676.825
	2021	15.086.226	17.733.422	18.967.233	20.013.306	71.800.187
	2022	19.878.461	23.513.537	24.954.292	0	68.346.290
ΜΕ ΑΠΛΟΓΡΑΦΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	2019	2.876.352	3.123.589	3.341.235	3.097.240	12.438.416
	2020	2.654.703	2.723.166	3.091.935	2.924.044	11.393.848
	2021	2.845.538	2.906.959	2.818.875	3.135.350	11.706.722
	2022	2.766.195	2.933.474	3.275.937	0	8.975.606

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ, : [https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/-](https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ*

Τα ενοποιημένα οικονομικά αποτελέσματα
των ΑΕ-ΕΠΕ: 2020-2021

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ1
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ: ΕΤΗ 2021/2020 ('000 €)

	2021		2020	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				
Α. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		15.750.870		15.301.973
Εξοδα εγκαταστάσεως / ασώματες ακινητοποιήσεις	3.055.650		3.014.582	
Αποσβέσεις	936.040	2.119.610	916.736	2.097.846
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	19.194.865		18.675.192	
Αποσβέσεις	8.205.532	10.989.333	7.931.194	10.743.997
Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	2.641.927		2.460.130	
α. Συμμετοχές	959.118		859.084	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	1.682.809		1.601.046	
Β. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		22.021.957		19.828.958
Ι. Αποθέματα		7.962.322		7.389.913
ΙΙ. Απαιτήσεις		14.059.635		12.439.046
α. Πελάτες, γραμμάτια, επιταγές	10.496.881		9.321.284	
β. Λοιπές απαιτήσεις / μεταβ. λογ/μοί ενεργητικού	3.114.004		2.838.822	
γ. Χρεόγραφα	448.749		278.940	
Γ. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		5.706.955		5.375.688
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (Α+Β+Γ)		43.479.782		40.506.619
ΠΑΘΗΤΙΚΟ				
Α. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		13.689.018		12.519.895
ι. Μετοχικό κεφάλαιο		6.172.617		6.282.886
ιι. Αποθεματικά		4.525.268		4.252.043
ιιι. Αποτελέσματα εις νέον		2.991.134		1.984.966
Β. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		29.790.763		27.986.724
Ι. Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις / προβλέψεις		9.427.731		9.187.395
α. Τράπεζες	8.803.191		8.516.384	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (προβλέψεις)	624.540		671.012	
ΙΙ. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις		20.363.033		18.799.329
α. Προμηθευτές, γραμμάτια πληρ., επιταγές	9.772.461		8.975.998	
β. Τράπεζες	3.965.035		3.965.277	
γ. Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις / μεταβ. λογ/μοί παθητικού	6.625.537		5.858.053	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (Α+Β)		43.479.782		40.506.619
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ				
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)		65.365.079		54.818.809
Μείον : Κόστος πωλήσεων		52.767.006		44.018.129
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		12.598.082		10.800.584
Πλέον: Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως		1.366.894		1.293.558
Μείον : Χρεωστικοί τόκοι		591.125		587.659
Μείον : Λοιπά λειτουργικά έξοδα		10.509.135		9.693.286
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		2.864.716		1.813.197
Πλέον : Μη λειτουργικά έσοδα		24.346		31.235
Μείον : Μη λειτουργικά έξοδα		15.551		49.315
Μείον : Σύνολο αποσβέσεων παγίων στοιχείων	1.111.902		1.092.795	
Μείον : Οι από αυτές ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	918.400	193.502	879.905	212.890
Καθαρά Αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)		2.680.009		1.582.225
Αριθμός Επιχειρήσεων		5.847		5.847

*Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ2
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ: ΕΤΗ 2021/2020

	Ποσοστιαία Μεταβολή (%) 2021/2020	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
A. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		2,9
Εξοδα εγκαταστάσεως / ασώματες ακινητοποιήσεις	1,4	
Αποσβέσεις	2,1	1,0
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	2,8	
Αποσβέσεις	3,5	2,3
Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	7,4	
α. Συμμετοχές	11,6	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	5,1	
B. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		11,1
I. Αποθέματα		7,7
II. Απαιτήσεις		13,0
α. Πελάτες, γραμμάτια, επιταγές	12,6	
β. Λοιπές απαιτήσεις / μεταβ. λογ/μοί ενεργητικού	9,7	
γ. Χρεόγραφα	60,9	
Γ. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		6,2
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (A+B+Γ)		7,3
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		9,3
i. Μετοχικό κεφάλαιο		-1,8
ii. Αποθεματικά		6,4
iii. Αποτελέσματα εις νέον		50,7
B. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		6,4
I. Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις / προβλέψεις		2,6
α. Τράπεζες	3,4	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (ηροβλέψεις)	-6,9	
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις		8,3
α. Προμηθευτές, γραμμάτια πληρ., επιταγές	8,9	
β. Τράπεζες	0,0	
γ. Λοιπες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις / μεταβ. λογ/μοί παθητικού	13,1	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (A+B)		7,3
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ		
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)		19,2
Μείον : Κόστος πωλήσεων		19,9
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		16,6
Πλέον: Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως		5,7
Μείον : Χρεωστικοί τόκοι		0,6
Μείον : Λοιπά λειτουργικά έξοδα		8,4
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		58,0
Πλέον : Μη λειτουργικά έσοδα		-22,1
Μείον : Μη λειτουργικά έξοδα		-68,5
Μείον : Σύνολο αποσβέσεων παγίων στοιχείων	1,7	
Μείον : Οι από αυτές ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	4,4	-9,1
Καθαρά Αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)		69,4
Αριθμός Επιχειρήσεων		0,0

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ3
ΣΥΝΟΛΟ ΚΕΡΔΟΦΟΡΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ: ΕΤΗ 2021/2020 (€ '000)

	2021		2020	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				
A. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		13.701.259		10.596.785
Εξοδα εγκαταστάσεως / ασώματες ακινητοποιήσεις	2.730.923		1.687.071	
Αποσβέσεις	810.819	1.920.103	531.543	1.155.529
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	16.558.697		13.419.223	
Αποσβέσεις	6.923.286	9.635.411	5.530.521	7.888.702
Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	2.145.745		1.552.554	
α. Συμμετοχές	775.342		565.227	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	1.370.403		987.327	
B. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		19.905.074		15.832.448
I. Αποθέματα		7.286.356		5.868.199
II. Απαιτήσεις		12.618.719		9.964.249
α. Πελάτες, γραμμάτια, επιταγές	9.598.049		7.653.488	
β. Λοιπές απαιτήσεις / μεταβ. λογ/μοί ενεργητικού	2.613.853		2.161.649	
γ. Χρεόγραφα	406.817		149.111	
Γ. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		5.321.658		4.588.293
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (A+B+Γ)		38.927.992		31.017.525
ΠΑΘΗΤΙΚΟ				
A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		13.269.767		10.559.253
i. Μετοχικό κεφάλαιο		4.905.825		3.980.313
ii. Αποθεματικά		3.597.929		3.152.902
iii. Αποτελέσματα εις νέον		4.766.012		3.426.038
B. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		25.658.225		20.458.273
I. Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις / προβλέψεις		8.077.127		6.150.432
α. Τράπεζες	7.509.684		5.568.215	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (προβλέψεις)	567.443		582.217	
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις		17.581.098		14.307.841
α. Προμηθευτές, γραμμάτια, πληρ. επιταγές	8.899.267		7.316.989	
β. Τράπεζες	3.157.152		2.490.004	
γ. Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις / μεταβ. λογ/μοί παθητικού	5.524.679		4.500.848	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (A+B)		38.927.992		31.017.525
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ				
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)		58.785.594		45.257.983
Μείον : Κόστος πωλήσεων		46.967.120		35.824.310
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		11.818.480		9.433.673
Πλέον: Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως		1.197.278		1.031.905
Μείον : Χρεωστικοί τόκοι		468.905		380.468
Μείον : Λοιπά λειτουργικά έξοδα		9.452.967		7.955.134
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		3.093.886		2.129.977
Πλέον : Μη λειτουργικά έσοδα		22.145		16.975
Μείον : Μη λειτουργικά έξοδα		7.615		13.108
Μείον : Σύνολο αποσβέσεων παγίων στοιχείων		946.330		752.521
Μείον : Οι από αυτές ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος		758.658	187.672	665.258
Καθαρά Αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)		2.920.744		2.046.581
Αριθμός Επιχειρήσεων		4.790		4.179

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ4
ΣΥΝΟΛΟ ΚΕΡΔΟΦΟΡΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ: ΕΤΗ 2021/2020

	Ποσοστιαία Μεταβολή (%) 2021/2020	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
A. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		29,3
Εξοδα εγκαταστάσεως / ασώματες ακινητοποιήσεις	61,9	
Αποσβέσεις	52,5	66,2
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	23,4	
Αποσβέσεις	25,2	22,1
Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	38,2	
α. Συμμετοχές	37,2	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	38,8	
B. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		25,7
I. Αποθέματα		24,2
II. Απαιτήσεις		26,6
α. Πελάτες, γραμμάτια, επιταγές	25,4	
β. Λοιπές απαιτήσεις / μεταβ. λογ/μοί ενεργητικού	20,9	
γ. Χρεόγραφα	172,8	
Γ. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		16,0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (A+B+Γ)		25,5
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		25,7
i. Μετοχικό κεφάλαιο		23,3
ii. Αποθεματικά		14,1
iii. Αποτελέσματα εις νέον		39,1
B. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		25,4
I. Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις / προβλέψεις		31,3
α. Τράπεζες	34,9	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (ηροβλέψεις)	-2,5	
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις		22,9
α. Προμηθευτές, γραμμάτια πληρ., επιταγές	21,6	
β. Τράπεζες	26,8	
γ. Λοιπες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις / μεταβ. λογ/μοί παθητικού	22,7	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (A+B)		25,5
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ		
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)		29,9
Μείον : Κόστος πωλήσεων		31,1
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		25,3
Πλέον: Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως		16,0
Μείον : Χρεωστικοί τόκοι		23,2
Μείον : Λοιπά λειτουργικά έξοδα		18,8
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		45,3
Πλέον : Μη λειτουργικά έσοδα		30,5
Μείον : Μη λειτουργικά έξοδα		-41,9
Μείον : Σύνολο αποσβέσεων παγίων στοιχείων		25,8
Μείον : Οι από αυτές ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος		14,0
Καθαρά Αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)		42,7
Αριθμός Επιχειρήσεων		14,6

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ5
ΣΥΝΟΛΟ ΖΗΜΙΟΓΟΝΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ: ΕΤΗ 2021/2020 ('000 €)

	2021		2020	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				
A. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		2.049.611		4.705.188
Εξοδα εγκαταστάσεως / ασώματες ακινητοποιήσεις	324.727		1.327.511	
Αποσβέσεις	125.221	199.506	385.193	942.317
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	2.636.168		5.255.968	
Αποσβέσεις	1.282.245	1.353.922	2.400.673	2.855.295
Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	496.182		907.576	
α. Συμμετοχές	183.776		293.857	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	312.406		613.718	
B. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		2.116.883		3.996.510
I. Αποθέματα		675.966		1.521.714
II. Απαιτήσεις		1.440.916		2.474.796
α. Πελάτες, γραμμάτια, επιταγές	898.832		1.667.795	
β. Λοιπές απαιτήσεις / μεταβ. λογ/μοί ενεργητικού	500.152		677.173	
γ. Χρεόγραφα	41.932		129.828	
Γ. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		385.297		787.395
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (A+B+Γ)		4.551.790		9.489.094
ΠΑΘΗΤΙΚΟ				
A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		419.251		1.960.642
i. Μετοχικό κεφάλαιο		1.266.792		2.302.573
ii. Αποθεματικά		927.338		1.099.142
iii. Αποτελέσματα εις νέον		-1.774.879		-1.441.072
B. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		4.132.539		7.528.451
I. Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις / προβλέψεις		1.350.604		3.036.964
α. Τράπεζες	1.293.507		2.948.169	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (προβλέψεις)	57.097		88.795	
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις		2.781.935		4.491.488
α. Προμηθευτές, γραμμάτια, πληρ. επιταγές	873.194		1.659.009	
β. Τράπεζες	807.883		1.475.273	
γ. Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις / μεταβ. λογ/μοί παθητικού	1.100.858		1.357.206	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (A+B)		4.551.790		9.489.094
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ				
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)		6.579.485		9.560.825
Μείον : Κόστος πωλήσεων		5.799.886		8.193.819
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		779.602		1.366.910
Πλέον: Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως		169.616		261.653
Μείον : Χρεωστικοί τόκοι		122.220		207.191
Μείον : Λοιπά λειτουργικά έξοδα		1.056.167		1.738.152
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		-229.170		-316.780
Πλέον : Μη λειτουργικά έσοδα		2.201		14.260
Μείον : Μη λειτουργικά έξοδα		7.936		36.208
Μείον : Σύνολο αποσβέσεων παγίων στοιχείων		165.572		340.274
Μείον : Οι από αυτές ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος		159.742	5.830	214.646
Καθαρά Αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)		-240.735		-464.356
Αριθμός Επιχειρήσεων		1.057		1.668

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ6
ΣΥΝΟΛΟ ΖΗΜΙΟΓΟΝΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ: ΕΤΗ 2021/2020

	Ποσοστιαία Μεταβολή (%) 2021/2020	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
A. ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		-56,4
Εξοδα εγκαταστάσεως / ασώματες ακινητοποιήσεις	-75,5	
Αποσβέσεις	-67,5	-78,8
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	-49,8	
Αποσβέσεις	-46,6	-52,6
Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	-45,3	
α. Συμμετοχές	-37,5	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	-49,1	
B. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		-47,0
I. Αποθέματα		-55,6
II. Απαιτήσεις		-41,8
α. Πελάτες, γραμμάτια, επιταγές	-46,1	
β. Λοιπές απαιτήσεις / μεταβ. λογ/μοί ενεργητικού	-26,1	
γ. Χρεόγραφα	-67,7	
Γ. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		-51,1
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (A+B+Γ)		-52,0
ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ		-78,6
i. Μετοχικό κεφάλαιο		-45,0
ii. Αποθεματικά		-15,6
iii. Αποτελέσματα εις νέον		-23,2
B. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		-45,1
I. Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις / προβλέψεις		-55,5
α. Τράπεζες	-56,1	
β. Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις (ηροβλέψεις)	-35,7	
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις		-38,1
α. Προμηθευτές, γραμμάτια πληρ., επιταγές	-47,4	
β. Τράπεζες	-45,2	
γ. Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις / μεταβ. λογ/μοί παθητικού	-18,9	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (A+B)		-52,0
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ		
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)		-31,2
Μείον : Κόστος πωλήσεων		-29,2
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		-43,0
Πλέον : Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως		-35,2
Μείον : Χρεωστικοί τόκοι		-41,0
Μείον : Λοιπά λειτουργικά έξοδα		-39,2
Μερικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)		27,7
Πλέον : Μη λειτουργικά έσοδα		-84,6
Μείον : Μη λειτουργικά έξοδα		-78,1
Μείον : Σύνολο αποσβέσεων παγίων στοιχείων	-51,3	
Μείον : Οι από αυτές ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος	-25,6	-95,4
Καθαρά Αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)		48,2
Αριθμός Επιχειρήσεων		-36,6

ΕΙΔΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

Οι επιπτώσεις της πανδημίας στο Λιανικό εμπόριο

Δημογραφικές εξελίξεις επιχειρήσεων

1

2

3

4

5

6

Ε.Π.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα εξετάσουμε τις επιπτώσεις της πανδημίας λόγω της νόσου του κορωνοϊού (COVID-19) στις επιδόσεις των επιχειρήσεων του λιανικού εμπορίου που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας με κρατική εντολή τον Μάρτιο του 2020.

Σκοπός του είναι η παρακολούθηση και παρουσίαση της εξέλιξης του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων, που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας, διαχρονικά και συγκεκριμένα από την αρχή του 2020, καθώς επίσης και κατά το έτος 2021 καθ' όλη τη διάρκεια εφαρμογής των περιοριστικών μέτρων και κατά την περίοδο σταδιακής άρσης των περιοριστικών μέτρων. Επίσης η συγκριτική παρουσίαση της εξέλιξης του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων σε σχέση με τους αντίστοιχους μήνες ή τρίμηνα από το 2019, ώστε να μπορούν να αποτελέσουν βάση σύγκρισης για την αποτίμηση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 σε όρους μεταβολής του κύκλου εργασιών.

Ειδικότερα, θα παρουσιαστούν, τα διαθέσιμα στοιχεία και οι μεταβολές που αφορούν τον κύκλο εργασιών για το σύνολο των επιχειρήσεων, της ελληνικής οικονομίας, του κλάδου του Εμπορίου και των υποκλάδων του σε τριμηνιαία βάση και μηνιαία βάση. Οι εν λόγω μεταβολές θα συγκριθούν με τις αντίστοιχες μεταβολές που συνέβησαν στο σύνολο της οικονομίας.

Τα στοιχεία προέρχονται από το δελτίο τύπου της ΕΛΣΤΑΤ «Στατιστικά στοιχεία επιχειρήσεων σε αναστολή λειτουργίας με κρατική εντολή, λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού 2019 (COVID-19)» και από τους πίνακες που αφορούν τον κύκλο εργασιών επιχειρήσεων ανά διψήφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας καθώς και των επιχειρήσεων σε αναστολή λειτουργίας λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού 2019 (COVID-19) ανά διψήφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας¹.

Ε.Π.2 Επιχειρήσεις και απασχολούμενοι που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας τον Μάρτιο 2020

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ², οι επιχειρήσεις για το σύνολο της οικονομίας που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας τον Μάρτιο του 2020 με κρατική εντολή λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού 2019 (COVID-19), ανέρχονται σε 210.217 και αναλογούν στο 14,8% των 1.419.855 επιχειρήσεων. Από τις 147.467 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο σε αναστολή λειτουργίας τέθηκε το 43,0% αυτών, 63.360 επιχειρήσεις, Πίνακας 1.

1. Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ, : <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/>

2. Σημειώνεται ότι, από την παρούσα δημοσίευση (18/05/2021) χρησιμοποιείται επικαιροποιημένο πλαίσιο προσδιορισμού των επιχειρήσεων σε αναστολή λειτουργίας και του συνόλου των επιχειρήσεων της Ελληνικής Οικονομίας, το οποίο προκύπτει από τη σύνδεση σε επίπεδο μικροδεδομένων διοικητικών μητρώων επιχειρήσεων, έτους αναφοράς 2020, διοικητικών αρχείων συναλλαγών, ετών αναφοράς 2019, 2020 και 2021 και του οριστικού Στατιστικού Μητρώου Επιχειρήσεων, έτους αναφοράς 2018, που παρέχει ένα τυποποιημένο σύνολο στοιχείων, εναρμονισμένο με τα ευρωπαϊκά πρότυπα ταξινόμησης, (Γ.Γ.ΕΛΣΤΑΤ).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Επιχειρήσεις σε αναστολή λειτουργίας			
	Λιανικό εμπόριο	Σύνολο οικονομίας	(%) Λιανικό εμπόριο
Σύνολο Οικονομίας	147.467	1.419.855	10,4
Σε αναστολή λειτουργίας 3/2020	63.360	210.217	30,1
Συμμετοχή (%)	43,0	14,8	
Σε αναστολή λειτουργίας 11/2020	66.000	188.985	34,9
Συμμετοχή (%)	44,8	13,3	

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ, Δελτίο τύπου 18 Μαΐου 2021, Στατιστικά στοιχεία επιχειρήσεων σε αναστολή λειτουργίας με κρατική εντολή, λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού 2019 (COVID-19)

Συνολικά, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο λιανικό εμπόριο αναλογούν στο 10,4% των επιχειρήσεων της ελληνικής οικονομίας, ενώ η συμμετοχή του κλάδου στο σύνολο των επιχειρήσεων που τέθηκαν σε αναστολή αντιστοιχεί στο 29,0%.

Συγκριτικά με τις επιχειρήσεις που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας τον Μάρτιο 2020, τον Νοέμβριο του 2020 τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας 188.985 επιχειρήσεις. Ειδικότερα, τον Νοέμβριο 2020 τέθηκαν επιπρόσθετα σε αναστολή λειτουργίας 19 επιχειρήσεις που ανήκουν στον κλάδο *Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων κλπ*, 820 επιχειρήσεις που ανήκουν στον κλάδο *Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας* ενώ δεν τέθηκαν σε καθεστώς αναστολής λειτουργίας οι επιχειρήσεις του κλάδου των *Καταλυμάτων*. Στον κλάδο του λιανικού εμπορίου τον Νοέμβριο του 2020 τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας 66.000 επιχειρήσεις, δηλαδή προστέθηκαν ακόμη 2.640 επιχειρήσεις σε σχέση με τον Μάρτιο του 2020.

Ε.Π.3 Ο Κύκλος εργασιών, από διοικητικές πηγές, στο σύνολο των επιχειρήσεων του Εμπορίου, 2019 - 2022

Για το σύνολο των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων της ελληνικής οικονομίας, ο κύκλος εργασιών μέχρι και το Γ' τρίμηνο του 2022 ανήλθε σε 336.029.704 χιλ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση 94.992.362 χιλ. ευρώ και ποσοστό 39,4% σε σχέση με τον αντίστοιχο κύκλο εργασιών του 2019, Πίνακας 2.

Για τον κλάδο του εμπορίου, ο κύκλος εργασιών μέχρι και το Γ' τρίμηνο του 2022 ανήλθε σε 122.890.218 χιλ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση 26.110.260 χιλ. ευρώ και ποσοστό 27,0% σε σχέση με τον αντίστοιχο κύκλο εργασιών του 2019.

Στο διάγραμμα 1 εμφανίζεται η διαγραμματική εξέλιξη του τριμηνιαίου κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του εμπορίου και της οικονομίας κατά την εξεταζόμενη περίοδο, όπου είναι εμφανής η μικρότερη πτώση του κύκλου εργασιών στον κλάδο έναντι της πτώσεως του κύκλου εργασιών της συνολικής οικονομίας κατά την περίοδο της πανδημίας, ενώ υπολείπεται των αυξήσεων του κύκλου εργασιών κυρίως κατά το τελευταίο έτος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
Κύκλος εργασιών σε χιλ. ευρώ, από Διοικητικές πηγές, 2019-2022

Z: Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή κλπ	A' Τρίμηνο	B' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
2019	29.118.914	33.327.730	34.333.314	34.319.565	131.099.523
2020	29.832.178	27.706.576	32.215.415	32.132.498	121.886.667
2021	29.226.563	34.478.069	36.718.240	38.704.111	139.126.983
2022	35.725.917	42.016.480	45.147.821	*	122.890.218
2019-2020	713.264	-5.621.154	-2.117.899	-2.187.067	-9.212.856
2020-2021	-605.615	6.771.493	4.502.825	6.571.613	17.240.316
2021-2022	6.499.354	7.538.411	8.429.581	*	*
2019-2022	6.607.003	8.688.750	10.814.507	*	(26.110.260)
2019-2020 (%)	2,4	-16,9	-6,2	-6,4	-7,0
2020-2021 (%)	-2,0	24,4	14,0	20,5	14,1
2021-2022 (%)	22,2	21,9	23,0		-11,7
2019-2022 (%)	22,7	26,1	31,5	*	(27,0)
Σύνολο Οικονομίας	A' Τρίμηνο	B' Τρίμηνο	Γ' Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο	ΣΥΝΟΛΟ
2019	70.617.719	82.616.544	87.803.079	83.775.533	324.812.875
2020	69.437.614	62.866.440	74.712.810	77.304.400	284.321.264
2021	66.112.030	79.861.578	93.341.622	100.967.883	340.283.113
2022	91.496.894	111.266.580	133.266.230	*	336.029.704
2019-2020	-1.180.105	-19.750.104	-13.090.269	-6.471.133	-40.491.611
2020-2021	-3.325.584	16.995.138	18.628.812	23.663.483	55.961.849
2021-2022	25.384.864	31.405.002	39.924.608	*	*
2019-2022	20.879.175	28.650.036	45.463.151	*	(94.992.362)
2019-2020 (%)	-1,7	-23,9	-14,9	-7,7	-12,5
2020-2021 (%)	-4,8	27,0	24,9	30,6	19,7
2021-2022 (%)	38,4	39,3	42,8	*	-1,2
2019-2022 (%)	29,6	34,7	51,8	*	(39,4)

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ, : <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/>

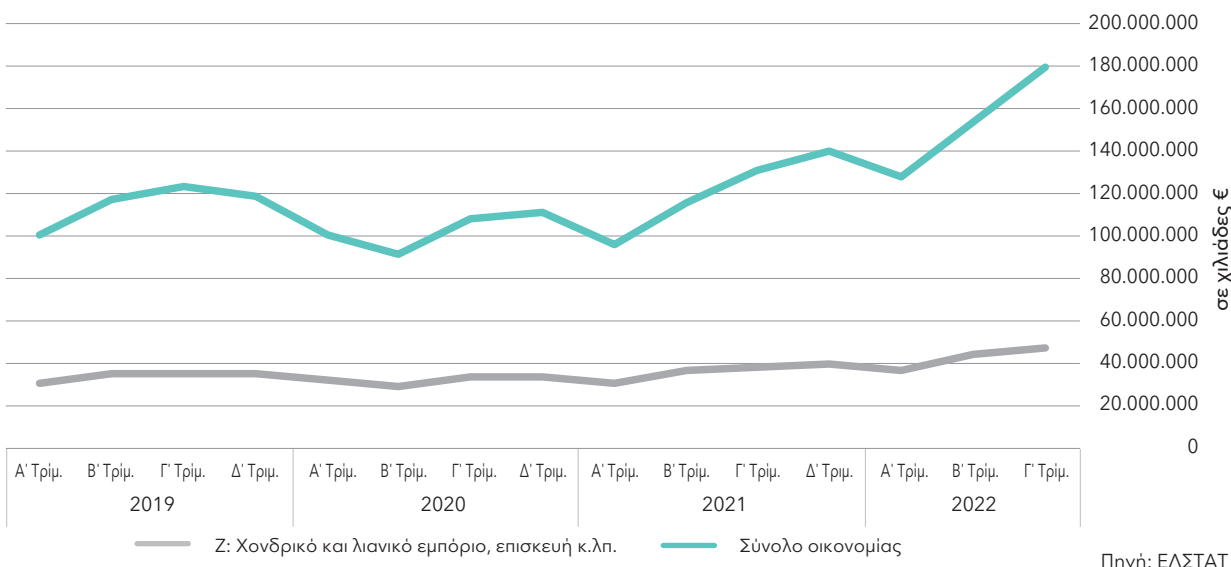
Στο διάγραμμα 2 αποτυπώνονται οι αντίστοιχες τριμηνιαίες ποσοστιαίες μεταβολές του κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του εμπορίου και της οικονομίας, όπου αποτυπώνεται και εδώ η διαφορά τους. Επιπρόσθετα, από το εν λόγω διάγραμμα είναι εμφανείς τόσο οι διαφοροποιήσεις που συντελέστηκαν μεταξύ των τριμηνιαίων ποσοστιαίων μεταβολών του κύκλου εργασιών στις επιχειρήσεις του εμπορίου και της οικονομίας συνολικά από το 2019 όσο και η δυναμική του εμπορίου στη διαμόρφωση κύκλου εργασιών στην ελληνική οικονομία.

Για το σύνολο των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων της ελληνικής οικονομίας, με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων³, για τις οποίες υπάρχουν διαθέσι-

3. Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ, Σημείωση: Οι επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία υποβάλλουν στοιχεία στις

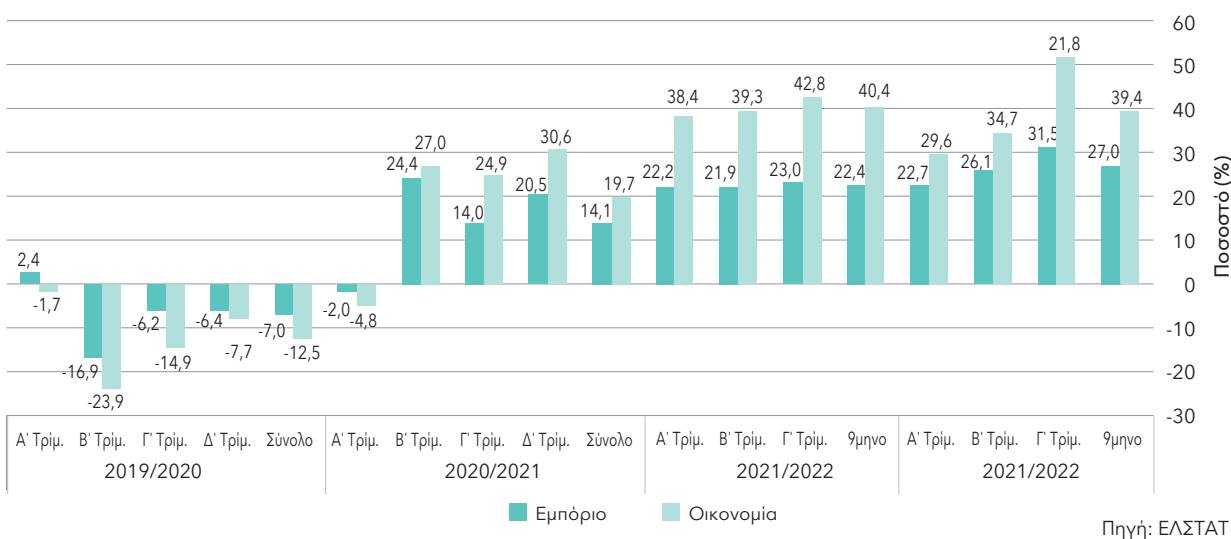
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.1

Εξέλιξη του τριμηνιαίου κύκλου εργασιών στις επιχειρήσεις 2019-2022

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.2

Ποσοστιαίες μεταβολές του τριμηνιαίου κύκλου εργασιών: 2019-2022

μα στοιχεία σε μηνιαία βάση, ο κύκλος εργασιών μέχρι και τον Νοέμβριο του 2022 ανήλθε σε 354.704.170 χιλ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση 112.360.855 χιλ. ευρώ και ποσοστό 48,2% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019, Παράρτημα Πίνακας Β.3.2. Σε σχέση με το 2019, ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων της ελληνικής οικονομίας με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων, σημείωσε συνεχή αύξηση (Διάγραμμα 7).

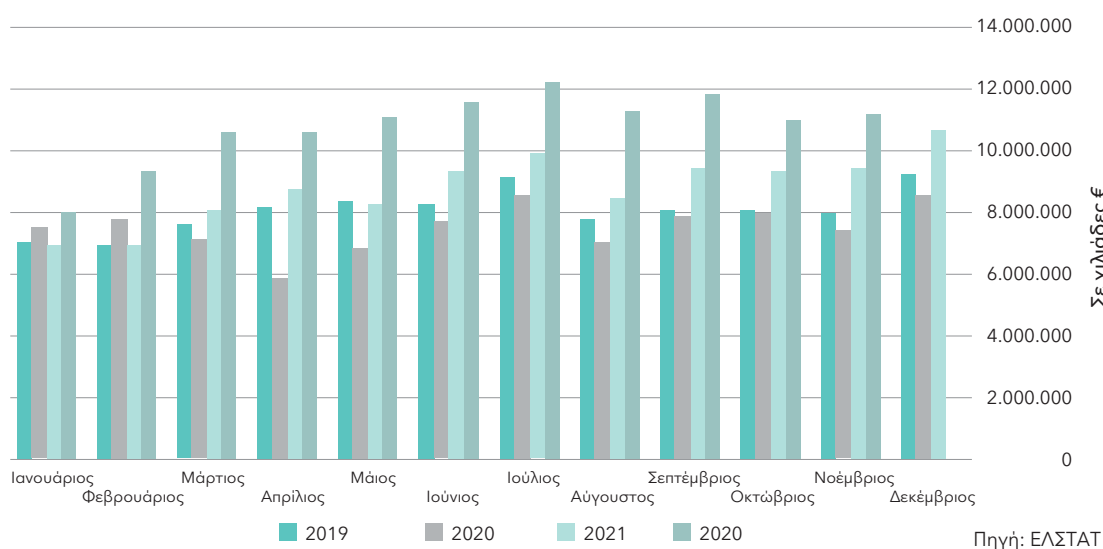
φορολογικές αρχές σε τριμηνιαία βάση, ενώ οι επιχειρήσεις που τηρούν διπλογραφικά βιβλία υποβάλλουν αντίστοιχα στοιχεία σε μηνιαία βάση. Ως εκ τούτου, στοιχεία για το σύνολο των επιχειρήσεων είναι διαθέσιμα μόνο σε τριμηνιαία βάση.

Για τον κλάδο του *Εμπορίου*, ο κύκλος εργασιών του συνόλου των επιχειρήσεων, με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σε μηνιαία βάση, μέχρι και τον Νοέμβριο του 2022 ανήλθε σε 118.111.379 χιλ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση 31.085.429 χιλ. ευρώ και ποσοστό 35,7% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019, Παράρτημα Πίνακας Β.3.9. Σε σχέση με το 2019, ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων, με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων στον κλάδο του εμπορίου σημείωσε επίσης συνεχή αύξηση, Διάγραμμα 7.

Στο διάγραμμα 3 εμφανίζεται η διαγραμματική εξέλιξη του μηνιαίου κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του εμπορίου με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων κατά την εξεταζόμενη περίοδο, ενώ στα διαγράμματα 4, 5, 6 & 7 απο-

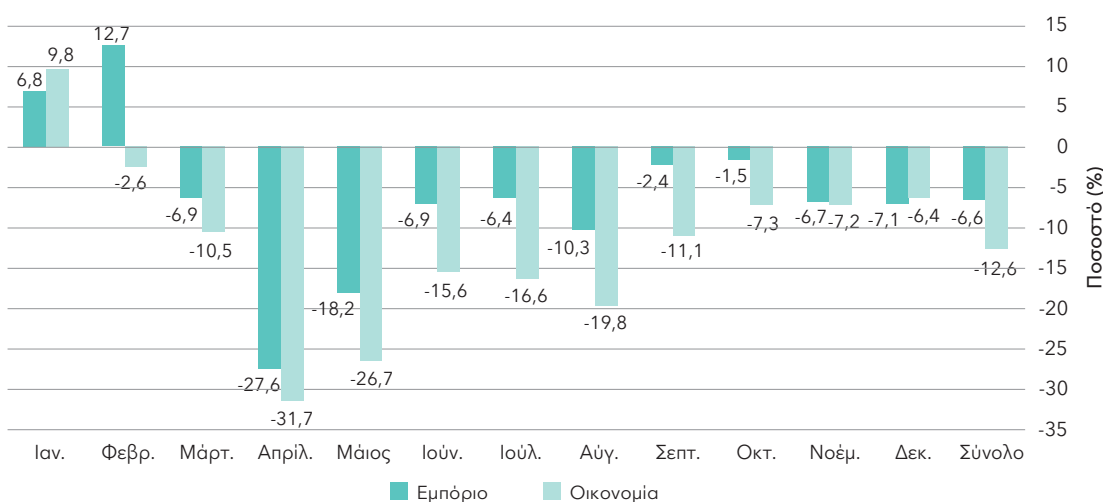
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.3

Εξέλιξη του μηνιαίου κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων του εμπορίου: 2019-2022

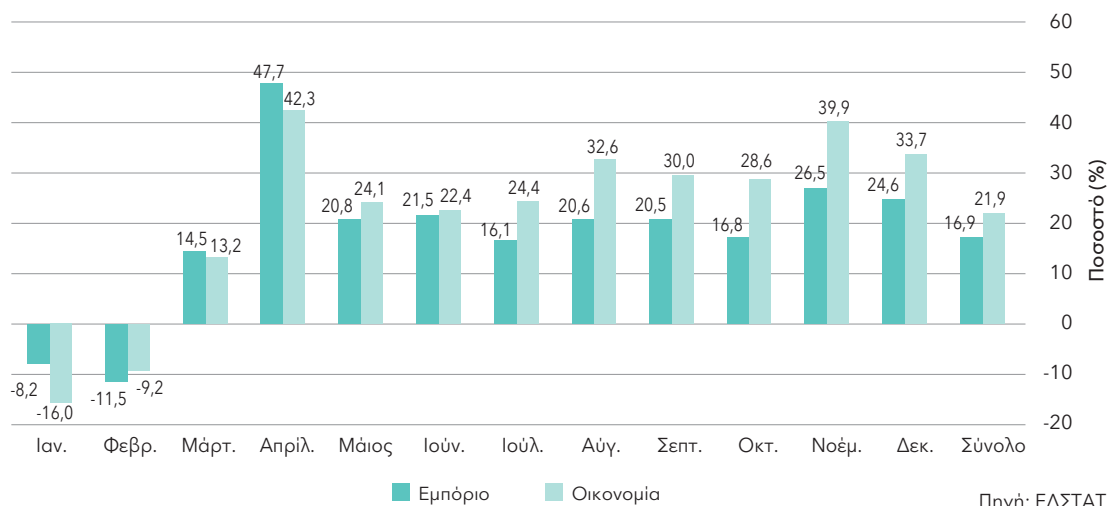
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.4

Ποσοστιαίες μεταβολές του μηνιαίου κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων του εμπορίου και της οικονομίας με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων: 2019-2020

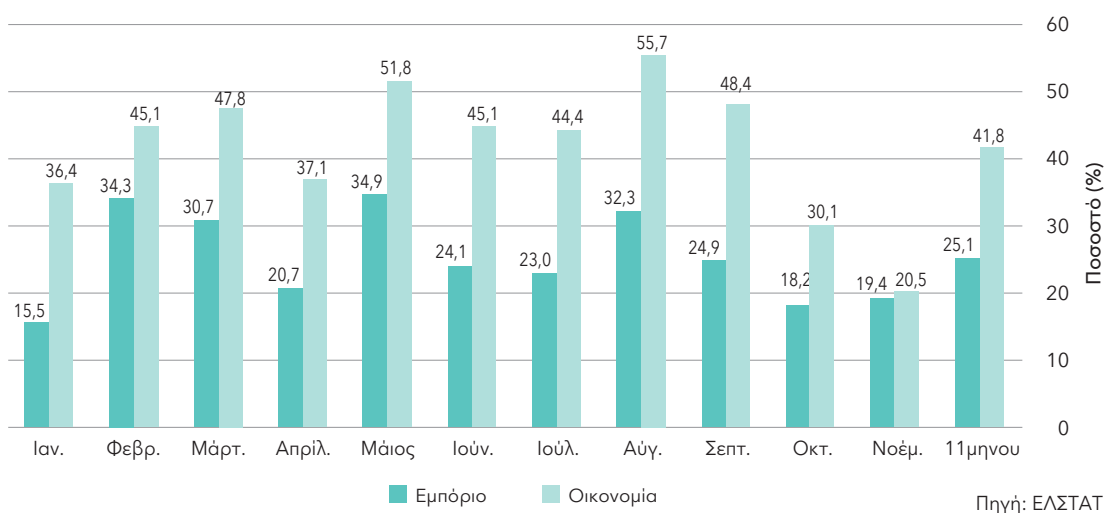
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.5

Ποσοστιαίες μεταβολές του μηνιαίου κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων του εμπορίου και της οικονομίας με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων: 2020-2021

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.6

Ποσοστιαίες μεταβολές του μηνιαίου κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων του εμπορίου και της οικονομίας με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων: 2021-2022

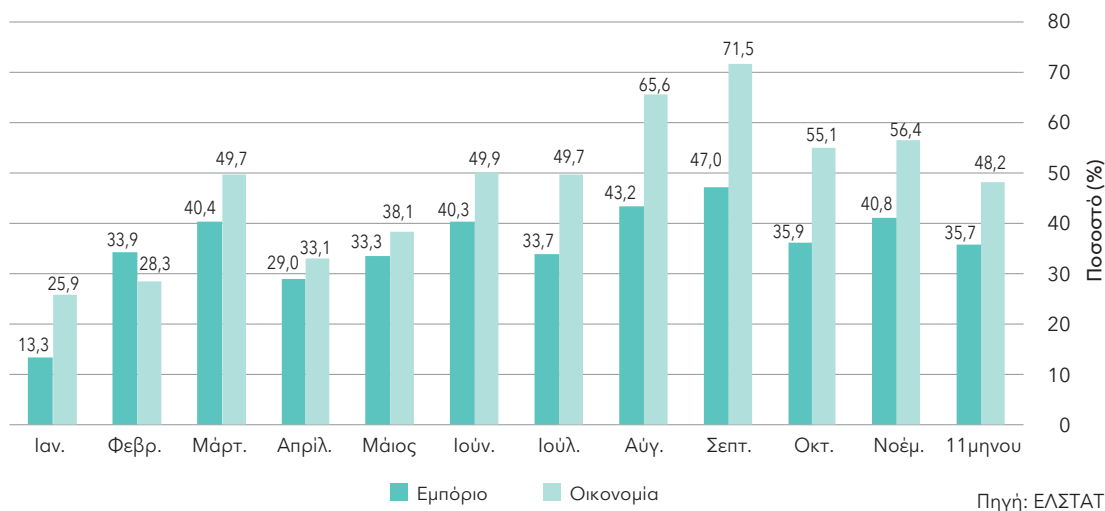
τυπώνονται οι αντίστοιχες ποσοστιαίες μηνιαίες μεταβολές 2019/2020, 2020/2021, 2021-2022 & 2019/2022 του κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του εμπορίου και της οικονομίας.

Επειδή τα στοιχεία για το σύνολο των επιχειρήσεων είναι διαθέσιμα μόνο σε τριμηνιαία βάση, μετατρέψαμε τα μηνιαία στοιχεία των επιχειρήσεων που τηρούν διπλογραφικά βιβλία σε τριμηνιαία και από την μεταξύ τους διαφορά προκύπτουν τα τριμηνιαία στοιχεία για τις επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία⁴.

4. Τα στοιχεία για τις επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία αφορούν μέχρι και το Γ' τρίμηνο του 2022.

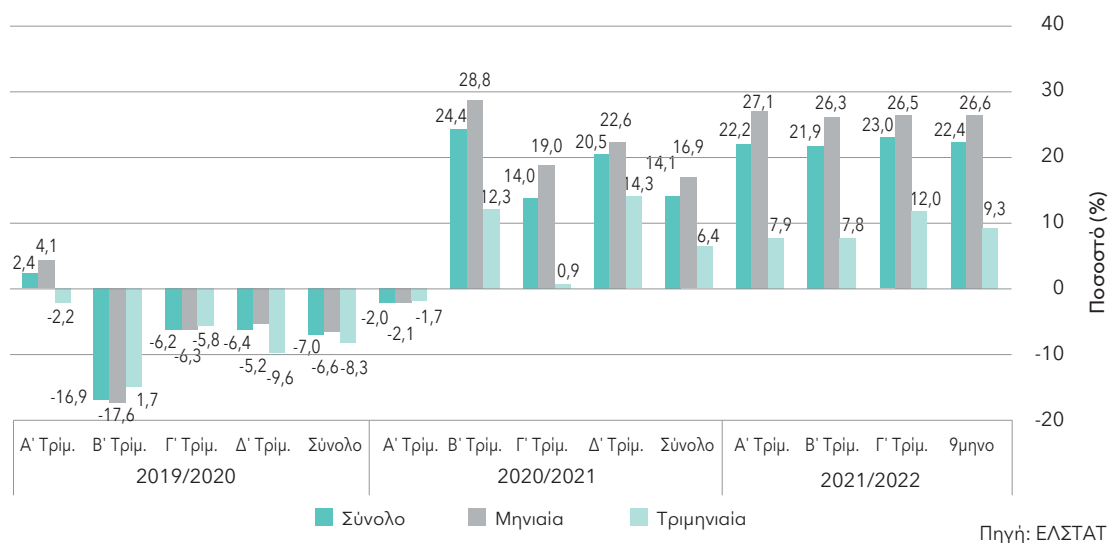
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.7

Ποσοστιαίες μεταβολές του μηνιαίου κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων του εμπορίου και της οικονομίας με υποχρέωση τήρησης διπλογραφικών βιβλίων: 2019-2022

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.8

Ποσοστιαίες μεταβολές του τριμηνιαίου κύκλου εργασιών στο εμπόριο: 2019-2022

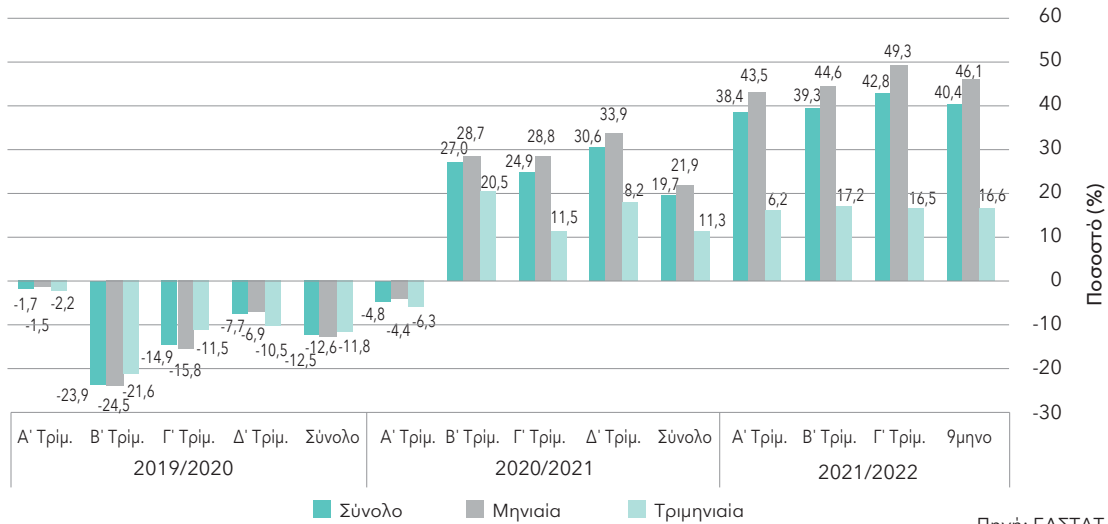
Από την σύγκριση των στοιχείων του κύκλου εργασιών κατά την εξεταζόμενη περίοδο προκύπτει ότι στον κλάδο του *Εμπορίου* οι ποσοστιαίες μεταβολές διαφοροποιούνται μεταξύ των επιχειρήσεων που τηρούν διπλογραφικά βιβλία (Μηνιαία) σε σχέση με τις εκείνες που τηρούν απλογραφικά βιβλία (3μηνιαία), (Διάγραμμα 8).

Ομοίως και στο σύνολο της οικονομίας προκύπτουν τα ίδια συμπεράσματα, από την σύγκριση των στοιχείων του κύκλου εργασιών κατά την εξεταζόμενη περίοδο όσον αφορά τις ποσοστιαίες μεταβολές την εξεταζόμενη περίοδο, με αυτές του κλάδου του εμπορίου (Διάγραμμα 9).

Σε σχέση με τις μεταβολές του κύκλου εργασιών από το 2019 των επιχειρήσεων που τηρούν απλογραφικά βιβλία μέχρι και το Γ' τρίμηνο, όσον αφορά το σύνολο της οι-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.9

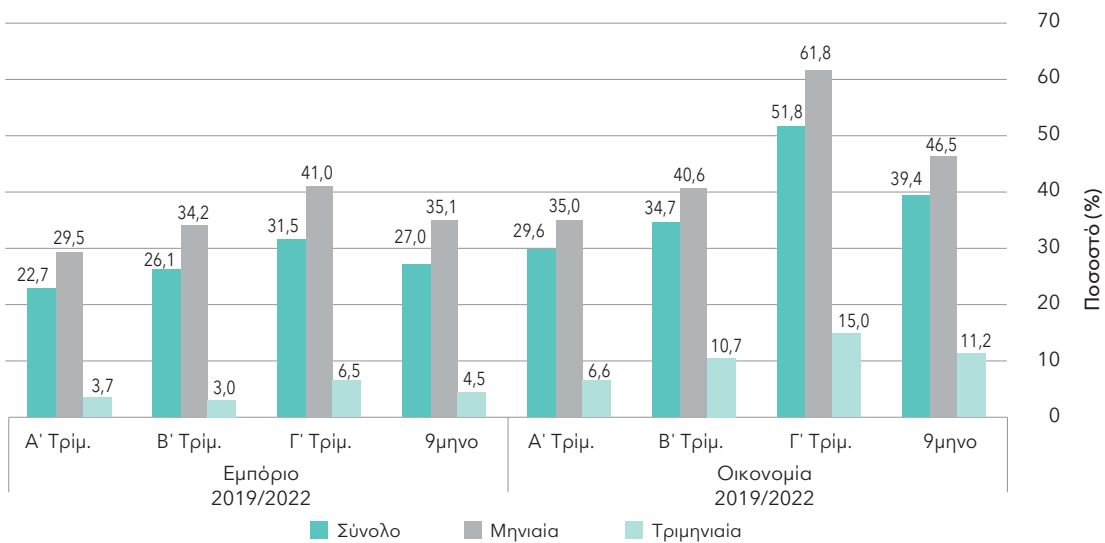
Ποσοστιαίες μεταβολές του τριμηνιαίου κύκλου εργασιών στην οικονομία: 2019-2022

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.10

Ποσοστιαίες μεταβολές του τριμηνιαίου κύκλου εργασιών στο εμπόριο και στην οικονομία: 2019-2022

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

οικονομίας αυτός αυξήθηκε κατά 5.444.436 χιλ. ευρώ και ποσοστό 11,2%, ενώ στον κλάδο του εμπορίου αυξήθηκε κατά 1.153.419 χιλ. ευρώ και ποσοστό 4,5%. Οι εν λόγω αυξήσεις του κύκλου εργασιών αναλογούν στο 5,7% και στο 4,4% των αντίστοιχων συνολικών μεταβολών από το 2019 του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων της οικονομίας και του εμπορίου. Η φορά των μεταβολών διαφοροποιείται μεταξύ των επιχειρήσεων που τηρούν διπλογραφικά βιβλία (Μηνιαία) σε σχέση με εκείνες που τηρούν απλογραφικά βιβλία (3μηνιαία) τόσο στην οικονομία όσο και στο εμπόριο (Διάγραμμα 10).

Ε.Π.4 Ο Κύκλος εργασιών, από διοικητικές πηγές, στο σύνολο των επιχειρήσεων στους υποκλάδους του Εμπορίου, 2019 - 2022

Για τον υποκλάδο του εμπορίου και επισκευή οχημάτων (45), ο κύκλος εργασιών μέχρι και το Γ' τρίμηνο το 2022 ανήλθε σε 7.871.772 χιλ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση 1.646.383 χιλ. ευρώ και ποσοστό 26,4% σε σχέση με το 2019 (Πίνακας 3).

Για τον κλάδο του χονδρικού εμπορίου (46), ο κύκλος εργασιών μέχρι και το Γ' τρίμηνο το 2022 ανήλθε σε 77.321.896 χιλ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση 19.610.316 χιλ. ευρώ και ποσοστό 34,0% σε σχέση με το 2019 (Πίνακας 3).

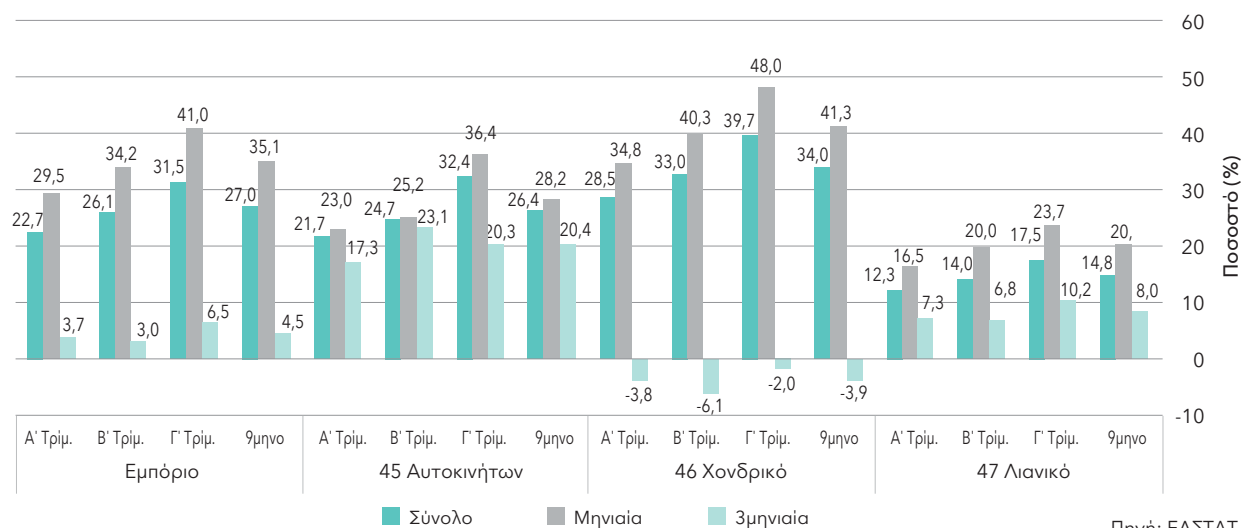
ΠΙΝΑΚΑΣ 3			
Συνολικός κύκλος εργασιών σε χιλ. ευρώ, από Διοικητικές πηγές, στο σύνολο των επιχειρήσεων των υποκλάδων του εμπορίου, 2019-2022			
ΕΤΟΣ	45	46	47
2019	8.427.777	77.447.401	45.224.345
2020	7.527.556	72.070.673	42.288.439
2021	9.264.484	83.506.909	46.355.591
2022*	7.871.772	77.321.896	37.696.550
2019-2020	-900.221	-5.376.728	-2.935.906
2020-2021	1.736.928	11.436.236	4.067.152
2019-2022*	1.646.383	19.610.316	4.853.561
2019-2020 (%)	-10,7%	-6,9%	-6,5%
2020-2021 (%)	23,1%	15,9%	9,6%
2019-2022* (%)	26,4%	34,0%	14,8%

Πηγή: Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ,; <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/>

* Για το 2022 τα στοιχεία αφορούν μέχρι και το Γ' τρίμηνο, όπως και μεταβολές 2019-2022.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.11

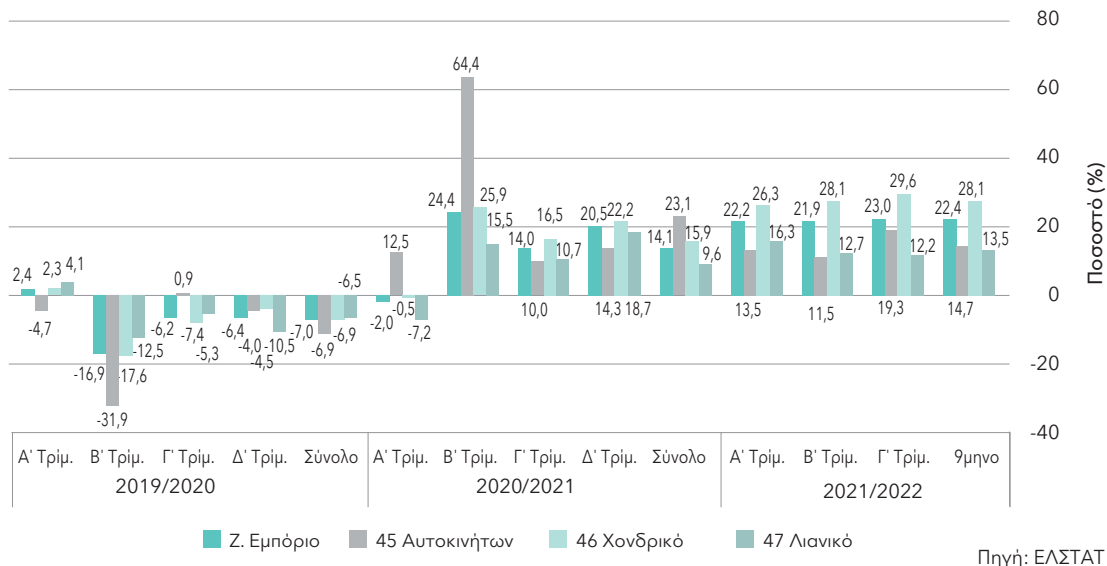
Ποσοστιαίες τριμηνιαίες μεταβολές του κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του εμπορίου και των υποκλάδων του: 2019-2022 Γ' τρίμηνο

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.12

Ποσοστιαίες τριμηνιαίες μεταβολές του κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του εμπορίου και των υποκλάδων του: 2019-2022

Τέλος, στον κλάδο του λιανικού εμπορίου, ο κύκλος εργασιών μέχρι και το Γ' τρίμηνο το 2022 ανήλθε σε 37.696.550 χιλ. ευρώ σημειώνοντας αύξηση 4.853.561 χιλ. ευρώ και ποσοστό 14,8% σε σχέση με το 2019, Πίνακας 3.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 σε όρους μεταβολής του κύκλου εργασιών επηρέασε σημαντικά τον κλάδο του λιανικού εμπορίου, καθώς οι ποσοστιαίες μεταβολές του κύκλου εργασιών του κατά το 2020/2021 αλλά και σε σχέση με το 2019, υπολείπονται σημαντικά σε σχέση με τους υπόλοιπους υποκλάδους του εμπορίου.

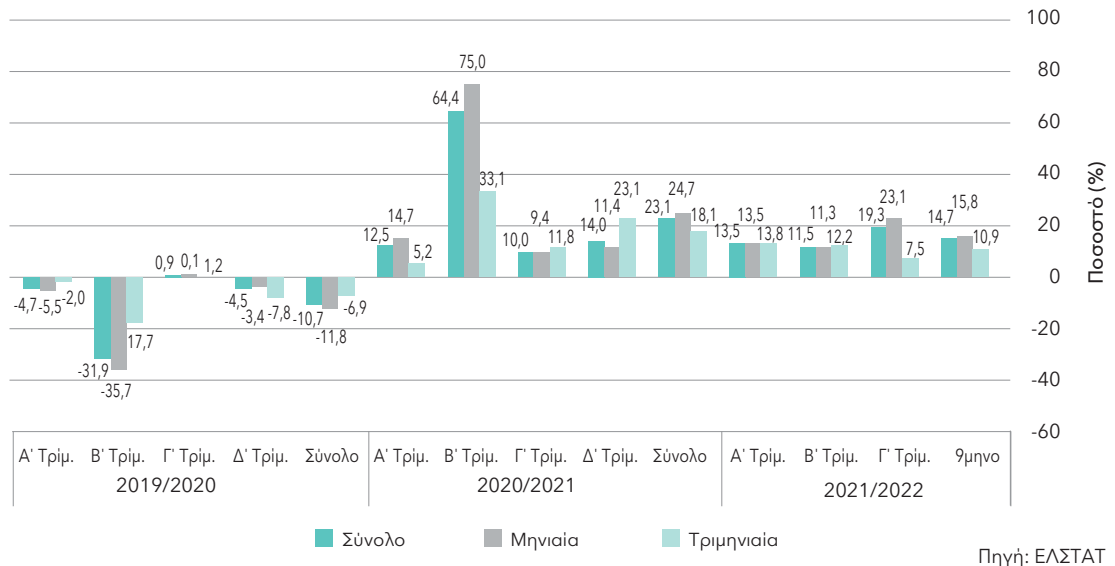
Στο διάγραμμα 11, απεικονίζονται οι ποσοστιαίες τριμηνιαίες μεταβολές του κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του Εμπορίου και των υποκλάδων του κατά από το 2019. Από το εν λόγω διάγραμμα διαπιστώνουμε πως η ανάκαμψη στους κλάδους του εμπορίου και επισκευή οχημάτων (45) καθώς και του χονδρικού εμπορίου (46) από την περίοδο της πανδημίας είναι σημαντικά μεγαλύτερη έναντι αυτής που συντελέστηκε στον κλάδο του λιανικού εμπορίου (47), καθώς ήταν ο μοναδικός από τους κλάδους του Εμπορίου που επλήγη από την πανδημία.

Στο διάγραμμα 12 απεικονίζονται οι ποσοστιαίες τριμηνιαίες μεταβολές του κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του Εμπορίου και των υποκλάδων του κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Από το εν λόγω διάγραμμα διαπιστώνουμε πως η ανάκαμψη στους κλάδους του εμπορίου και επισκευή οχημάτων (45) καθώς και του χονδρικού εμπορίου (46) κατά το 2022 είναι τέτοια που αντιστρέφουν τις απώλειες του κύκλου εργασιών τους λόγω της πανδημίας. Αντίθετα στον κλάδο του λιανικού εμπορίου (47) η ανάκαμψη κατά το 2022 υπολείπεται σημαντικά των υπόλοιπων κλάδων.

Στο διάγραμμα 13, απεικονίζονται οι ποσοστιαίες τριμηνιαίες μεταβολές κατά την εξεταζόμενη περίοδο του κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του εμπορίου και επισκευή οχημάτων (45), μεταξύ των επιχειρήσεων που τηρούν διπλογρα-

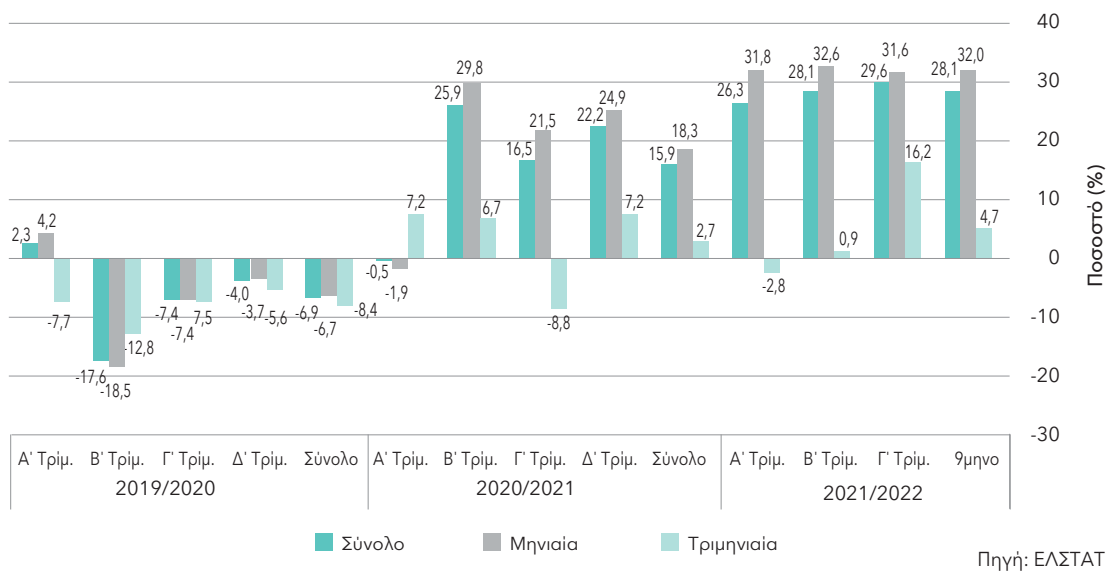
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.13

Ποσοστιαίες τριμηνιαίες μεταβολές του κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του εμπορίου και επισκευή οχημάτων (45): 2019-2022

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.14

Ποσοστιαίες τριμηνιαίες μεταβολές του κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του χονδρικού εμπορίου (46): 2019-2022

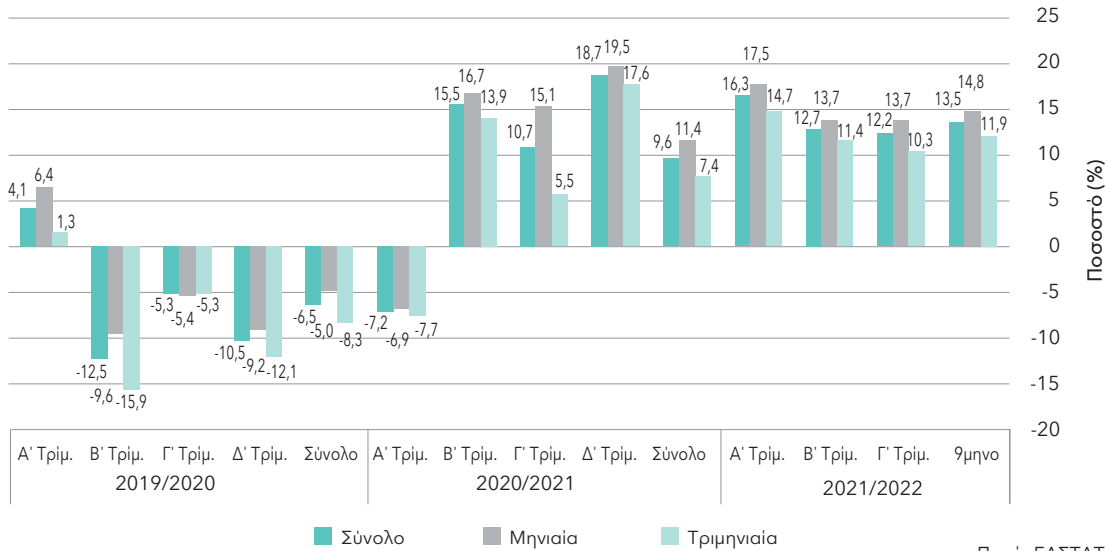

φικά βιβλία (Μηνιαία) σε σχέση με τις επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία (3μηνιαία). Από αυτό προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις που τηρούν διπλογραφικά βιβλία (Μηνιαία) αν και είχαν υποστεί την μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση την περίοδο της πανδημίας ανέκαμψαν και παρουσίασαν την μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση την επόμενη περίοδο.

Στο διάγραμμα 14, απεικονίζονται οι ποσοστιαίες τριμηνιαίες μεταβολές κατά την εξεταζόμενη περίοδο του κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του χονδρικού εμπορίου (46), μεταξύ των επιχειρήσεων που τηρούν διπλογραφικά βιβλία

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.15

Ποσοστιαίες τριμηνιαίες μεταβολές του κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του λιανικού εμπορίου (46): 2019-2022

(Μηνιαία) σε σχέση με τις επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία (3μηνιαία). Από αυτό προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία (3μηνιαία) είχαν υποστεί την μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση την περίοδο της πανδημίας ανακάμπτουν, παρουσιάζοντας μεγαλύτερες ποσοστιαίες μεταβολές σε σχέση με το προηγούμενο έτος τέτοιες που αποτυπώνονται και στις συνολικές μεταβολές κατά την επόμενη περίοδο.

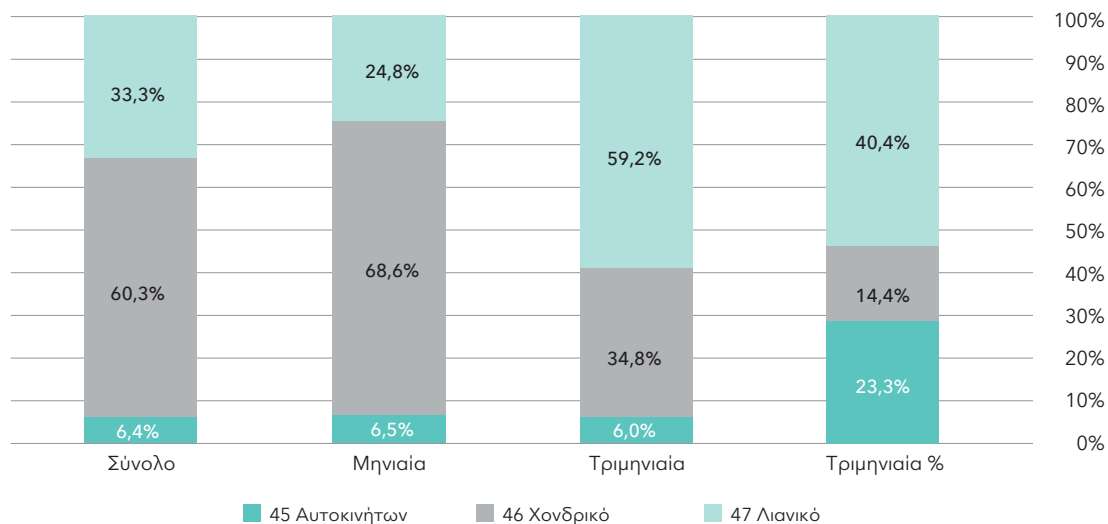
Στο διάγραμμα 15, απεικονίζονται οι ποσοστιαίες τριμηνιαίες μεταβολές κατά την εξεταζόμενη περίοδο του κύκλου εργασιών στο σύνολο των επιχειρήσεων του λιανικού εμπορίου (47), μεταξύ των επιχειρήσεων που τηρούν διπλογραφικά βιβλία (Μηνιαία) σε σχέση με τις επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία (3μηνιαία). Από αυτό προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία (3μηνιαία) είχαν υποστεί την μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση την περίοδο της πανδημίας. Η ανάκαμψη του εν λόγω κλάδου είναι εμφανής μετά το Β' τρίμηνο του 2022 τόσο στις επιχειρήσεις που τηρούν διπλογραφικά βιβλία (Μηνιαία) όσο και στις επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία (3μηνιαία).

Όσον αφορά την συμμετοχή κάθε υποκλάδου στη διαμόρφωση του συνολικού κύκλου εργασιών του εμπορίου, διαπιστώνουμε ότι το χονδρικό εμπόριο (46) συμμετέχει σημαντικά στον συνολικό κύκλο εργασιών για το σύνολο των επιχειρήσεων του εμπορίου καθώς και στις επιχειρήσεις του εμπορίου που τηρούν διπλογραφικά βιβλία (Μηνιαία). Στις επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία (3μηνιαία) σημαντικό ρόλο στον συνολικό κύκλο εργασιών έχει το λιανικό εμπόριο (47) (Διάγραμμα 16).

Επίσης, οι επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία (3μηνιαία) συμμετέχουν στον συνολικό κύκλο εργασιών κάθε υποκλάδου κατά το 1/4 στο εμπόριο και επισκευή οχημάτων (45), πάνω από το 1/10 στο χονδρικό εμπόριο (46) και κατά 44% στο λιανικό εμπόριο (47) (Διάγραμμα 16).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.16

Μέση ποσοστιαία συμμετοχή των υποκλάδων στον κύκλο εργασιών του εμπορίου

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ε.Π.5 Εγγραφές νέων επιχειρήσεων - δημογραφικά γεγονότα επιχειρήσεων

Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα εξετάσουμε τη δημογραφία των επιχειρήσεων στην Ελλάδα και ειδικότερα τις εγγραφές νέων επιχειρήσεων (ενάρξεις λειτουργίας επιχειρήσεων).

Σκοπός του είναι η παροχή επίκαιρων πληροφοριών για την εξέλιξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας και συνεπακόλουθα, του οικονομικού κλίματος - προσδοκιών. Η παρακολούθηση των εγγραφών νέων επιχειρήσεων σε τριμηνιαία βάση, παρέχει επίκαιρες πληροφορίες για την εξέλιξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας και συνεπακόλουθα, του οικονομικού κλίματος - προσδοκιών οι οποίες είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

Ειδικότερα, θα παρουσιαστούν τα διαθέσιμα στοιχεία και οι μεταβολές που αφορούν τις εγγραφές νέων επιχειρήσεων για το σύνολο των επιχειρήσεων της ελληνικής οικονομίας και του κλάδου του Εμπορίου⁵ από το 2020, σε τριμηνιαία βάση. Οι εν λόγω μεταβολές θα συγκριθούν με τις αντίστοιχες μεταβολές που συνέβησαν στο σύνολο της οικονομίας.

Επίσης, θα παρουσιαστούν, τα διαθέσιμα στοιχεία για τις εγγραφές νέων επιχειρήσεων, ανά μεγάλη γεωγραφική περιοχή (NUTS 1) και κατά κατηγορία Νομικής Μορφής της επιχείρησης για το 2021 και 2022.

5. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα σε μονοψήφια ανάλυση του κλάδου οικονομικής δραστηριότητας. Τα διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το 2022 αναφέρονται μέχρι και το Γ' τρίμηνο.

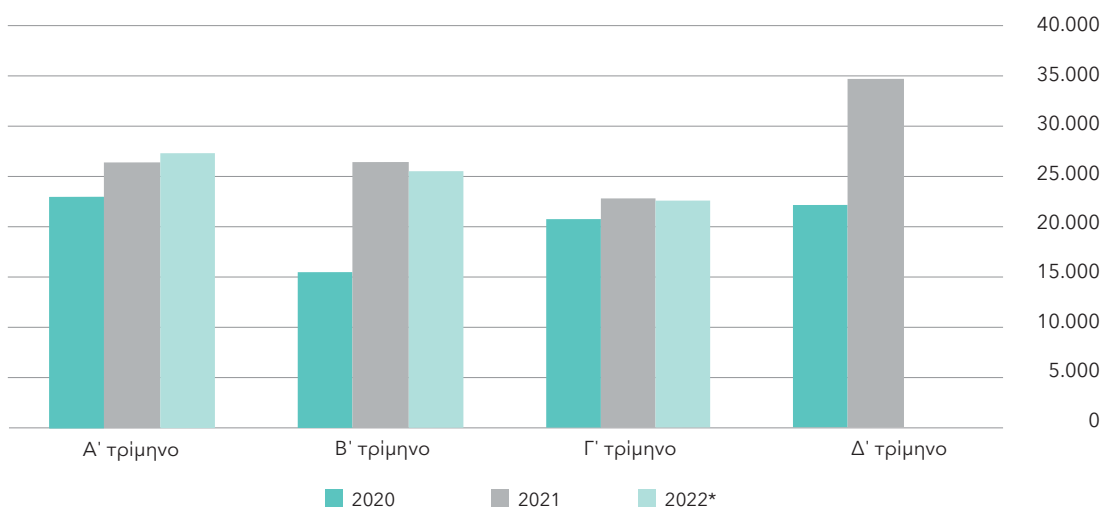
Τα στοιχεία προέρχονται από τα τριμηνιαία δελτία τύπου της ΕΛΣΤΑΤ «Δημογραφικά γεγονότα επιχειρήσεων, Εγγραφές νέων επιχειρήσεων και πτωχεύσεις επιχειρήσεων» καθώς και από τους διαθέσιμους πίνακες που είναι αναρτημένοι στην ιστοσελίδα της⁶.

Ε.Π.5.1 Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ μέχρι και το Γ' τρίμηνο του 2022 στο σύνολο της οικονομίας, οι εγγραφές νέων επιχειρήσεων ανήλθαν σε 75.249, παρουσιάζοντας μικρή μείωση 204 επιχειρήσεων, σε σχέση με τα αντίστοιχα στοιχεία του προηγούμενου έτους.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.17

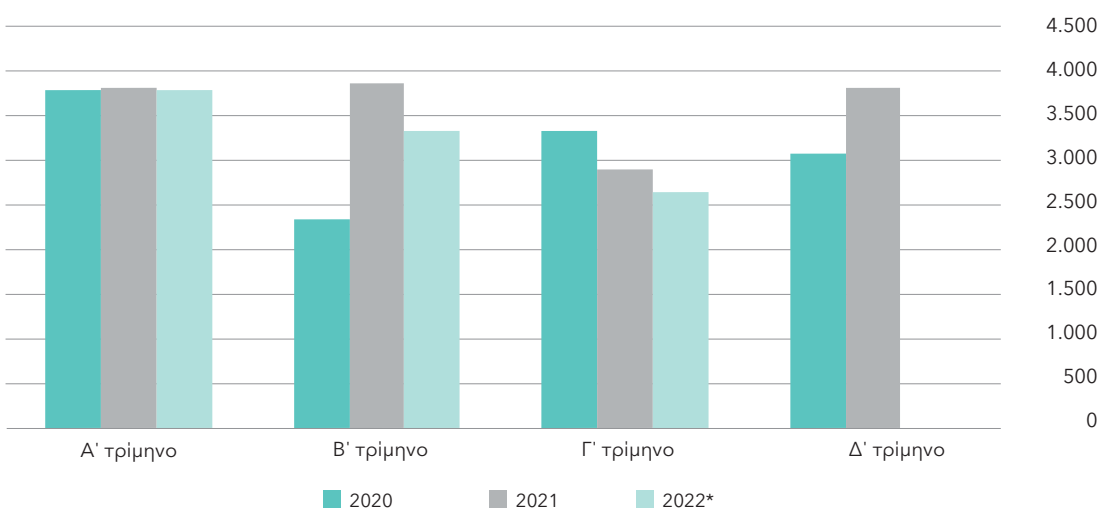
Εγγραφές νέων επιχειρήσεων στο σύνολο της οικονομίας 2020-2022

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.18

Εγγραφές νέων επιχειρήσεων στο εμπόριο 2020-2022

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

6. Γ.Γ. ΕΛΣΤΑΤ,; <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR05/->

Όπως διαπιστώνουμε από το Διάγραμμα 17 για το σύνολο της οικονομίας, οι νέες εγγραφές έβαιναν αυξανόμενες σε όλα τα τρίμηνα σε σχέση με το 2020-2021, ενώ παρουσιάζουν μείωση κατά το Β' και το Γ' τρίμηνο του 2022.

Οι συνολικές εγγραφές μεταξύ 2020-2021 είχαν παρουσιάσει μια αύξηση 28.671 νέων εγγραφών και σε ποσοστό 35,3%, ενώ μέχρι και το Γ' τρίμηνο η αύξηση ανερχόταν σε 16.276 επιχειρήσεις και σε ποσοστό 27,5%.

Για τον κλάδο του εμπορίου αντίστοιχα, οι εγγραφές νέων επιχειρήσεων ανήλθαν σε 9.771 παρουσιάζοντας μείωση 808 επιχειρήσεων και ποσοστό 7,6% σε σχέση με τα αντίστοιχα στοιχεία του προηγούμενου έτους.

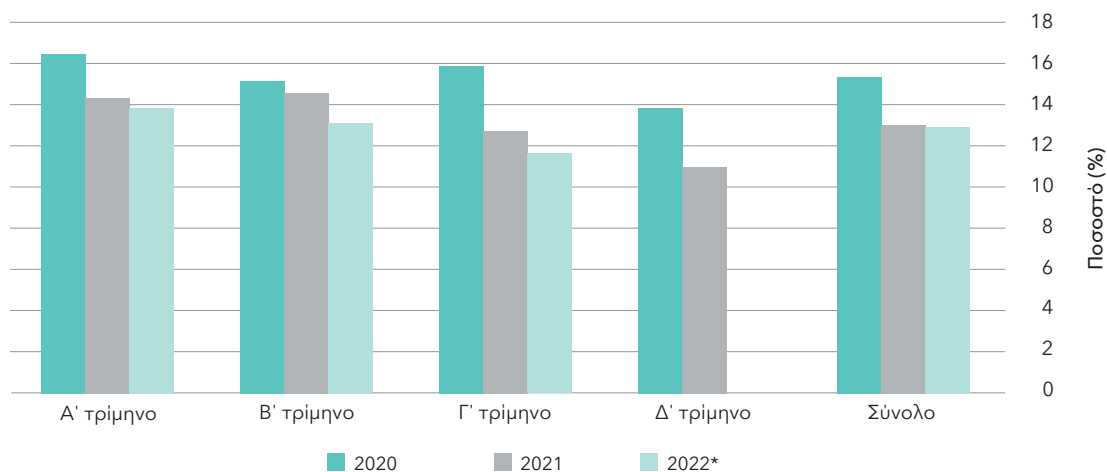
Από το Διάγραμμα 18 για τον κλάδο του εμπορίου, διαπιστώνουμε ότι οι νέες εγγραφές επιχειρήσεων έβαιναν αυξανόμενες κυρίως στο Β' & Δ' τρίμηνο μεταξύ 2020-2021, ενώ παρουσίασαν μείωση σε όλα τα τρίμηνα το 2022.

Οι συνολικές εγγραφές μεταξύ 2020-2021 στον κλάδο του εμπορίου είχαν παρουσιάσει μια αύξηση 1.867 νέων εγγραφών και σε ποσοστό 14,9%, ενώ μέχρι και το Γ' τρίμηνο η αύξηση ανερχόταν σε 1.123 επιχειρήσεις και σε ποσοστό 11,9%.

Επίσης, η ποσοστιαία συμμετοχή των νέων επιχειρήσεων του Εμπορίου στο σύνολο των νέων εγγραφών της Οικονομίας την εξεταζόμενη περίοδο βαίνει συνεχώς μειούμενη, Διάγραμμα 19.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.19

Ποσοστιαία συμμετοχή των νέων επιχειρήσεων του εμπορίου στο σύνολο της οικονομίας 2020-2022

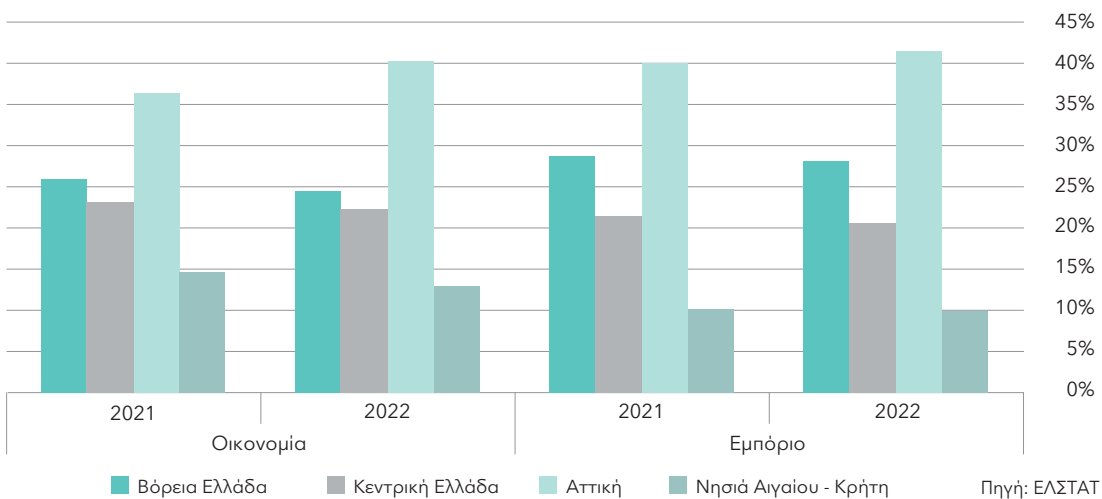
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ε.Π.5.2 Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά μεγάλη γεωγραφική περιοχή⁷ 2021 - 2022

Από τις 75.249 εγγραφές νέων επιχειρήσεων για το σύνολο της οικονομίας το 40,0% αυτών αναλογούν στην Αττική, περί το 1/4 αναλογούν στη Βόρεια Ελλάδα, πάνω από το 1/5 στη Κεντρική Ελλάδα και το υπόλοιπο 13,0% στα Νησιά του Αιγαίου και στην Κρήτη, Διάγραμμα 20, ενώ φαίνεται ότι μόνο στην Αττική αυξάνονται οι νέες εγγραφές.

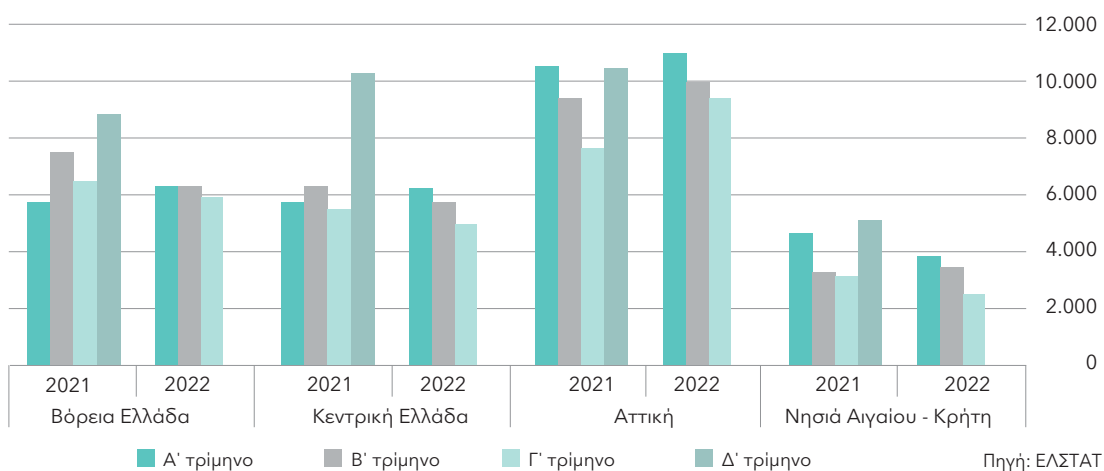
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.20

Ποσοστιαία κατανομή των εγγραφών νέων επιχειρήσεων ανά γεωγραφική περιοχή στην οικονομία και το εμπόριο: Α' - Γ' τρίμηνο 2021-2022

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.21

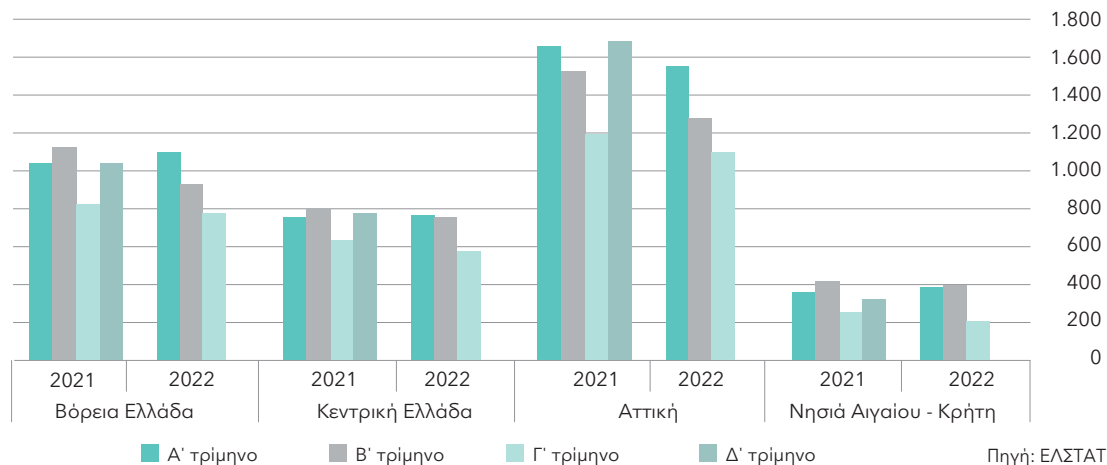
Εγγραφές νέων επιχειρήσεων ανά τρίμηνο και μεγάλη γεωγραφική περιοχή στην οικονομία 2021-2022

7. Οι περιφέρειες που απαρτίζουν τις μεγάλες γεωγραφικές περιφέρειες είναι: ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ (Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία και Ήπειρος), ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ (Ιόνια Νησιά, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Δυτική Ελλάδα και Πελοπόννησος), ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΚΡΗΤΗ (Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο και Κρήτη), ΑΤΤΙΚΗ (Αττική).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.22

Εγγραφές νέων επιχειρήσεων ανά τρίμηνο και μεγάλη γεωγραφική περιοχή στο εμπόριο 2021-2022

Όπως διαπιστώνουμε και από το Διάγραμμα 21, η αύξηση των νέων εγγραφών στην Αττική εμφανίζεται σε όλα τα τρίμηνα. Οι μειώσεις των νέων εγγραφών στην Βόρεια και την Κεντρική Ελλάδα αφορούν κυρίως το Β' και το Γ' τρίμηνο, ενώ για τα Νησιά του Αιγαίου και της Κρήτης αφορούν το Α' και το Γ' τρίμηνο.

Σύμφωνα με το Διάγραμμα 21 για τον κλάδο του εμπορίου από τις 9.771 εγγραφές νέων επιχειρήσεων στην Αττική αναλογεί το 40,0%, στη Βόρεια Ελλάδα το 28,6%, στη Κεντρική Ελλάδα αναλογεί λίγο πάνω από το 1/5 και το υπόλοιπο 10,0% στα Νησιά του Αιγαίου και στην Κρήτη, ενώ μειώνονται οι νέες εγγραφές σε όλες τις περιοχές.

Όπως διαπιστώνουμε και από το Διάγραμμα 22, η μείωση των νέων εγγραφών στην Αττική εμφανίζεται σε όλα τα τρίμηνα, ενώ οι μειώσεις στις υπόλοιπες περιοχές αφορούν κυρίως το Β' και το Γ' τρίμηνο.

Ε.Π.5.3 Εγγραφές Νέων Επιχειρήσεων ανά κατηγορία νομικής μορφής⁸ 2021 - 2022

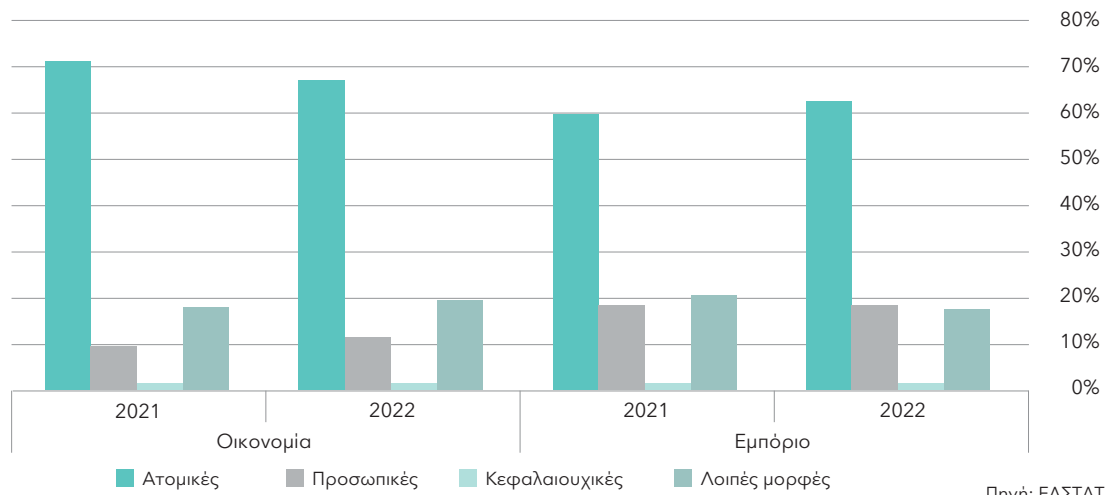
Το Διάγραμμα 23 αποτυπώνει ότι από τις 75.249 εγγραφές νέων επιχειρήσεων για το σύνολο της οικονομίας πάνω από το 1/3 αυτών αναλογούν σε ατομικές επιχειρήσεις, περί το 1/5 αναλογούν σε λοιπές νομικές μορφές, πάνω από το 1/10 σε προσωπικές επιχειρήσεις και το υπόλοιπο 1,7% σε κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις, ενώ φαίνεται ότι μόνο στις ατομικές επιχειρήσεις μειώνονται οι νέες εγγραφές.

Όπως διαπιστώνουμε και από το Διάγραμμα 24, η μείωση των νέων εγγραφών στις ατομικές επιχειρήσεις εμφανίζεται σε όλα τα τρίμηνα, ενώ αντίθετα, σε όλες τις άλλες νομικές μορφές οι αυξήσεις εμφανίζονται σε όλα τα τρίμηνα.

8. ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (Ομόρρυθμες Εταιρείες (ΟΕ), Ετερόρρυθμες Εταιρείες (ΕΕ), ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ), Ανώνυμες Εταιρείες (ΑΕ), ΛΟΙΠΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ (Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες (ΙΚΕ), Κοινοπραξίες κ.α.)

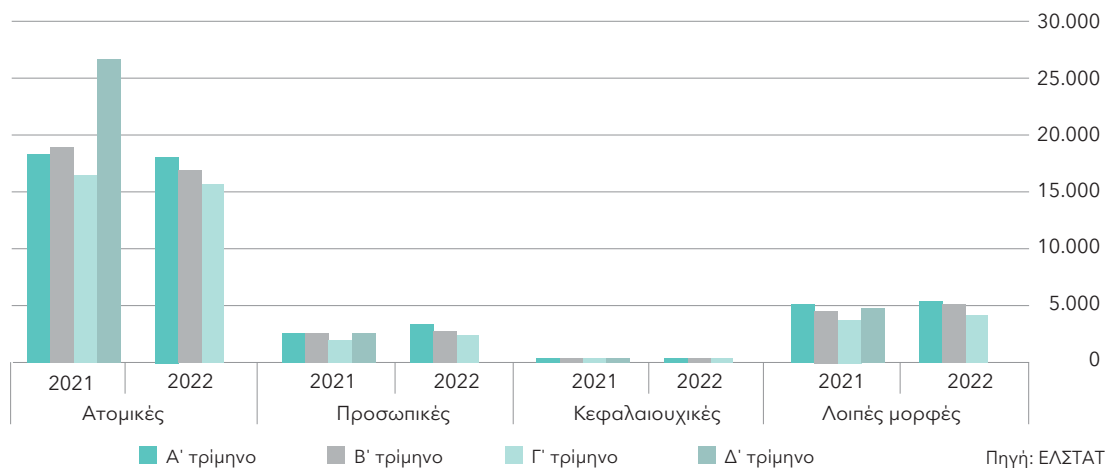
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.23

Ποσοστιαία κατανομή των εγγραφών νέων επιχειρήσεων ανά νομική μορφή στην οικονομία και το εμπόριο: Α' - Γ' τρίμηνο 2021-2022

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.24

Εγγραφές νέων επιχειρήσεων ανά τρίμηνο και νομική μορφή στην οικονομία 2021-2022

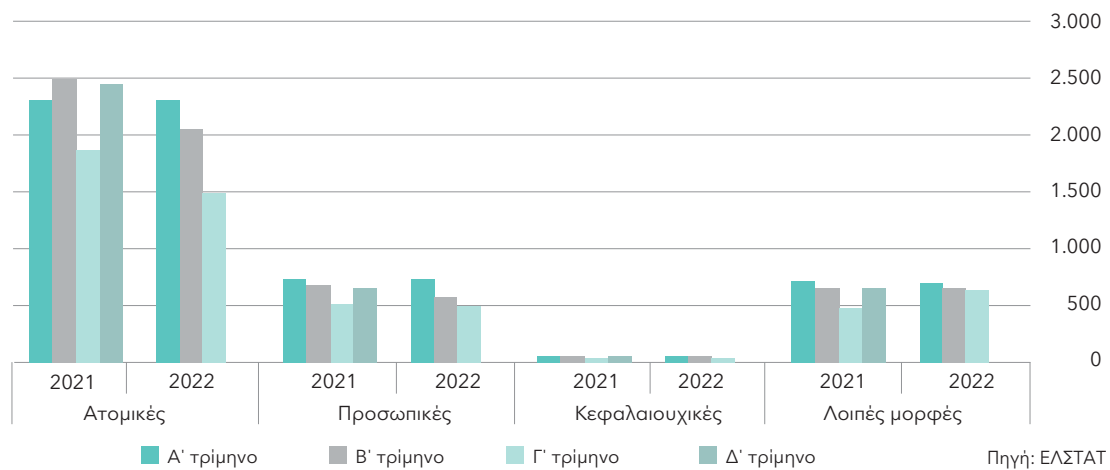

Για τον κλάδο του εμπορίου από τις 9.771 εγγραφές νέων επιχειρήσεων σχεδόν το 60,0% αυτών αναλογούν σε ατομικές επιχειρήσεις, περί το 1/5 αναλογούν σε λοιπές νομικές μορφές, το 18,5% σε προσωπικές επιχειρήσεις και το υπόλοιπο 1,6% σε κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις, όπως αποτυπώνεται και στο εικονιζόμενο Διάγραμμα 23, ενώ φαίνεται ότι μόνο στις λοιπές νομικές μορφές αυξάνονται οι νέες εγγραφές.

Όπως διαπιστώνουμε και από το Διάγραμμα 25, η μείωση των νέων εγγραφών στις ατομικές και τις προσωπικές επιχειρήσεις εμφανίζεται κατά το Β' και το Γ' τρίμηνο, ενώ οι αυξήσεις σε κεφαλαιουχικές και λοιπές νομικές μορφές αφορούν κυρίως το Γ' τρίμηνο.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ε.Π.25

Εγγραφές νέων επιχειρήσεων ανά τρίμηνο και νομική μορφή
στο εμπόριο 2021-2022

ΕΙΔΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

Χρηματοοικονομικοί δείκτες: Ανάλυση ανά Περιφέρεια

1

2

3

4

5

6

B. Ανάλυση ανά περιφέρεια

Στο παράρτημα αυτό παρουσιάζεται η γεωγραφική διάσταση της διάρθρωσης των αποτελεσμάτων χρήσης και των κεφαλαίων των εμπορικών εταιρειών ΑΕ και ΕΠΕ¹ για το 2021. Η ανάλυση που ακολουθεί πραγματοποιείται για κάθε μία από τις 13 περιφέρειες της χώρας.

Η κατανομή των 5.847 εμπορικών εταιρειών παρουσιάζεται στον πίνακα Β1. Το 58,9% των εταιρειών έχουν έδρα την περιφέρεια Αττικής και ακολουθούν, η Κεντρική Μακεδονία με ποσοστό 16,6% και η Κρήτη με 4,8%.

Πίνακας Β1

Οι ελληνικές εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ: 2021

Κατανομή ανά περιφέρεια

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Οι ελληνικές εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ: 2021 – Κατανομή ανά Περιφέρεια		
Περιφέρεια	Αριθμός εταιρειών	Ποσοστά %
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	118	2,0
Κεντρική Μακεδονία	970	16,6
Δυτική Μακεδονία	47	0,8
Ήπειρος	84	1,4
Θεσσαλία	199	3,4
Ιόνια Νησιά	72	1,4
Δυτική Ελλάδα	177	3,0
Στερεά Ελλάδα	128	2,2
Αττική	3.442	58,9
Πελοπόννησος	144	2,5
Βόρειο Αιγαίο	59	1,0
Νότιο Αιγαίο	117	2,0
Κρήτη	278	4,8
Σύνολο χώρας	5.847	100,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

¹ Συμπεριλαμβάνονται και οι ΙΚΕ

1. Ανατολική Μακεδονία και Θράκη

Στην περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης είχαν έδρα 118 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ το 2021, και αποτελούσαν το 2,0% του συνόλου των εμπορικών εταιρειών αυτών των νομικών μορφών. Το ενεργητικό τους και οι πωλήσεις τους κάλυψαν το 0,9% και 0,7% του συνόλου αντίστοιχα.

Οι πωλήσεις των εταιρειών του δείγματος σημείωσαν σημαντική αύξηση κατά 21,1% το 2021, και διαμορφώθηκαν σε €467,0 εκατ. Επίσης, η συγκράτηση του κόστους πωληθέντων οδήγησε στην αύξηση των μικτών κερδών με υψηλότερο ρυθμό (30,4%), με αποτέλεσμα το ποσοστό μικτού κέρδους να βελτιωθεί σε 20,9%. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό και με την αύξηση των λειτουργικών εσόδων κατά €3,6 εκατ. ή 74,5%, οδήγησαν τελικά σε υπερδιπλασιασμό των λειτουργικών και προ φόρου κερδών το 2021/2020, με τα καθαρά προ φόρου κέρδη να ανέρχονται σε €30,0 εκατ. το 2021. Οι δείκτες του ποσοστού καθαρού κέρδους και της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων παρουσίασαν ομοίως σημαντική βελτίωση σε 6,4% και 19,6% αντίστοιχα.

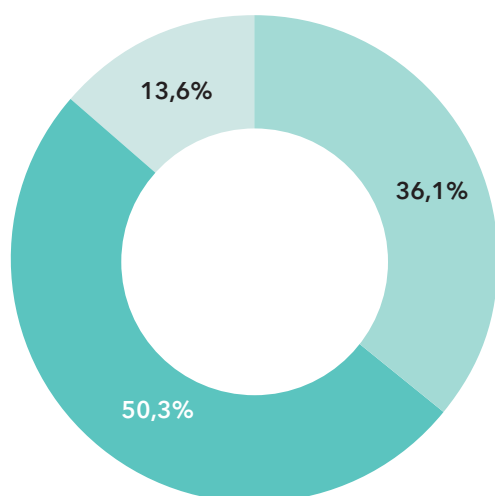
Τα συνολικά κεφάλαια αυξήθηκαν κατά 11,2% το 2021 και διαμορφώθηκαν σε €391,0 εκατ. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού αυξήθηκε οριακά (1,2:1). Όλα τα συστατικά μέρη του ενεργητικού εμφανίζουν αύξηση σε κάποιο βαθμό, με μεγαλύτερη την αύξηση των διαθεσίμων κατά 19,2%. Η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων και διατήρησης αποθεμάτων μειώθηκαν σε 57 και 74 ημέρες αντίστοιχα το 2021.

Τα ίδια κεφάλαια των επιχειρήσεων της περιφέρειας αυξήθηκαν με διψήφιο ρυθμό (16,4%) το 2021, ενώ οι υποχρεώσεις με αρκετά χαμηλότερο ρυθμό (8,1%), με αποτέλεσμα ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης να διαμορφωθεί σε 61,0%, ελαφρά μειω-

μένος σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση μειώθηκε οριακά σε 2,7:1 ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων προς τις συνολικές αυξήθηκε σε 49,4%. Η γενική, η άμεση και η χρηματική ρευστότητα σημείωσαν βελτίωση και διαμορφώθηκαν σε 1,43, 0,74 και 0,32 αντίστοιχα το 2021.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Ανατολική Μακεδονία και Θράκη
(διάθροση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 2 – Ανατολική Μακεδονία & Θράκη

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	141.184	9,5
Κυκλοφορούν ενεργητικό	196.855	10,4
Διαθέσιμα	53.000	19,2
Σύνολο ενεργητικού	391.040	11,2
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	152.690	16,4
Υποχρεώσεις	238.349	8,1
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	467.001	21,1
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	97.408	30,4
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	30.521	112,7
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	29.985	110,2
Αριθμός επιχειρήσεων	118	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 3 – Ανατολική Μακεδονία & Θράκη

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,2:1	1,1:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	57 ημ.	65 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	74 ημ.	79 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	61,0%	62,7%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	2,7:1	2,8:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	49,4%	47,4%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,43	1,37	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	0,74	0,71	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,32	0,29	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	20,9%	19,4%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	6,4%	3,7%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	19,6%	10,9%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	8,6%	5,0%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021		2021	
Μεταβολή πωλήσεων	21,1%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	11,2%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	9,5%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	30,4%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	110,2%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

2. Κεντρική Μακεδονία

Στην Κεντρική Μακεδονία είχαν το 2021 την έδρα τους 970 εταιρείες ΑΕ και ΕΠΕ, που αντιπροσωπεύουν το 16,6% του συνόλου των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ. Το ενεργητικό τους κάλυψε μερίδιο 10,0% του συνόλου και οι πωλήσεις τους το 9,3%.

Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών αυτών ενισχύθηκε κατά 15,1%, ανερχόμενος σε €6,1 δισ. το 2021. Με ελαφρά υψηλότερο ρυθμό (17,1%) αυξήθηκαν τα μικτά κέρδη, με συνέπεια την οριακή αύξηση του ποσοστού μικτού κέρδους σε 20,2%. Η σημαντική άνοδος των μικτών κερδών είχε σαν αποτέλεσμα την ισχυρή βελτίωση τόσο του λειτουργικού όσο και του καθαρού αποτελέσματος κατά 61,4% και 62,7% αντίστοιχα. Αισθητά βελτιωμένοι παρουσιάζονται τόσο ο δείκτης του ποσοστού καθαρού κέρδους, ο οποίος ανήλθε σε 5,2%, όσο και της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων η οποία σκαρφάλωσε στο 20,1% το 2021.

Το συνολικό ενεργητικό των εταιρειών διαμορφώθηκε σε €4,4 δισ. το 2021, αυξημένο κατά 8,6%. Η κυκλοφοριακή ταχύτητά του αυξήθηκε οριακά σε 1,4:1. Τα πάγια και το κυκλοφορούν ενεργητικό αυξήθηκαν κατά 6,6% και 11,4% αντίστοιχα, ενώ τα διαθέσιμα ενισχύθηκαν ελαφρά με ρυθμό μόλις 1,4% το τελευταίο έτος. Ο μέσος χρόνος είσπραξης απαιτήσεων περιορίστηκε σε 66 ημέρες και η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων σε 78 ημέρες.

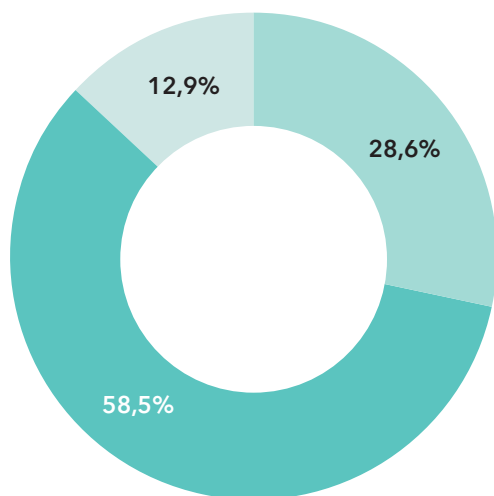
Όσον αφορά τα στοιχεία του παθητικού, οι υποχρεώσεις διευρύνθηκαν κατά 6,9%, ενώ τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν με αρκετά υψηλότερο ρυθμό (11,7%). Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τη βελτίωση της δανειακής επιβάρυνσης σε 64,2% το 2021 (από 65,2% το προηγούμενο έτος). Ο λόγος των βραχυπρόθεσμων προς τις μέσο-μακρο-

πρόθεσμες υποχρεώσεις ανήλθε σε 3,1:1, ενώ μικρή πτώση σημείωσε το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων προς το συνολικό χρέος. Οι δείκτης της γενικής ρευστότητας βελτιώθηκε οριακά σε 1,47, ενώ μικρή επιδείνωση παρουσίασαν οι δείκτες χρηματικής και άμεσης ρευστότητας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Κεντρική Μακεδονία

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 4 – Κεντρική Μακεδονία

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	1.250.393	6,6
Κυκλοφορούν ενεργητικό	2.555.757	11,4
Διαθέσιμα	563.172	1,4
Σύνολο ενεργητικού	4.369.323	8,6
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	1.562.263	11,7
Υποχρεώσεις	2.807.060	6,9
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	6.075.531	15,1
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	1.225.804	17,1
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	320.056	61,4
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	313.406	62,7
Αριθμός επιχειρήσεων	970	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 5 – Κεντρική Μακεδονία

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,4:1	1,3:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	66 ημ.	73 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	78 ημ.	80 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	64,2%	65,2%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	3,1:1	2,9:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	40,5%	42,0%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,47	1,46	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	0,79	0,84	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,28	0,30	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	20,2%	19,8%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	5,2%	3,6%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	20,1%	13,8%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	8,3%	5,9%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021		2021	
Μεταβολή πωλήσεων	15,1%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	8,6%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	6,6%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	17,1%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	62,7%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

3. Δυτική Μακεδονία

Στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας είχαν την έδρα τους 47 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ το 2021, ποσοστό 0,8% του συνόλου. Η συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών στα μεγέθη του εγχώριου εμπορίου ήταν χαμηλή, αφού το ενεργητικό τους και οι πωλήσεις τους κάλυψαν μερίδιο μόλις 0,2% του συνόλου.

Ο κύκλος εργασιών τους διαμορφώθηκε σε €143,6 εκατ., αυξημένος κατά 10,2% το 2021. Τα μικτά κέρδη αυξήθηκαν με παρόμοιο ρυθμό (+10,5%), με αποτέλεσμα το ποσοστό μικτού κέρδους να παραμείνει στα ίδια επίπεδα (14,7%). Τόσο το λειτουργικό, όσο και το τελικό (καθαρό) αποτέλεσμα ενισχύθηκαν σημαντικά, με τα κέρδη προ φόρου να διαμορφώνονται τελικά σε €7,7 εκατ., σημειώνοντας ικανοποιητική άνοδο κατά 33,6% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Οι δείκτες του ποσοστού καθαρού κέρδους και της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων εμφανίζονται σαφώς βελτιωμένοι και διαμορφώθηκαν σε 5,4% και 19,5% αντίστοιχα.

Το συνολικό ενεργητικό ανήλθε σε €90,3 εκατ., αυξημένο κατά 10,2%. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των κεφαλαίων παρέμεινε αμετάβλητη (1,6:1). Από τα στοιχεία που συγκροτούν το ενεργητικό, τη μεγαλύτερη άνοδο παρουσίασε το κυκλοφορούν (14,1%), ενώ τα πάγια και τα διαθέσιμα ενισχύθηκαν μεν, αλλά με μονοψήφιους ρυθμούς (6,1% και 4,4% αντίστοιχα). Περαιτέρω, η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων μειώθηκε οριακά σε 60 ημέρες, ενώ ο δείκτης διατήρησης αποθεμάτων αυξήθηκε ελαφρά σε 64 ημέρες το 2021.

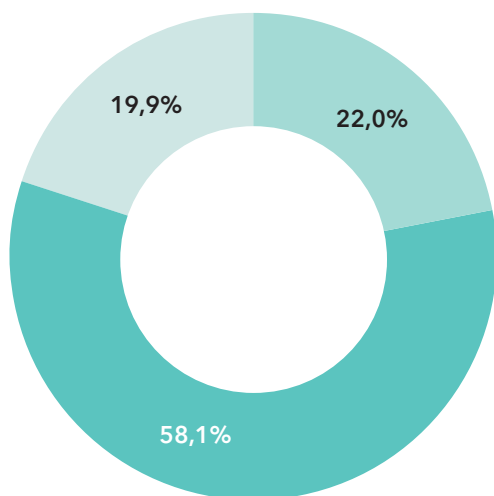
Τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν κατά 13,9% και διαμορφώθηκαν σε €39,5 εκατ., ενώ οι συνολικές υποχρεώσεις αυξήθηκαν με μικρότερο ρυθμό της τάξεως του 7,5%.

Ως αποτέλεσμα, η δανειακή επιβάρυνση διαμορφώθηκε σε 56,2% το 2021, παρουσιάζοντας βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Ο λόγος της βραχυπρόθεσμης προς τη μέσο-μακροπρόθεσμη επιβάρυνση περιορίστηκε σε 3,5:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο σύνολο του χρέους αυξήθηκε σε 35,6%. Βελτιωμένοι, έστω και οριακά, παρουσιάζονται όλοι οι δείκτες ρευστότητας τη διετία 2021/2020.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

Δυτική Μακεδονία

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 6 – Δυτική Μακεδονία

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	19.850	6,1
Κυκλοφορούν ενεργητικό	52.485	14,1
Διαθέσιμα	17.984	4,4
Σύνολο ενεργητικού	90.320	10,2
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	39.536	13,9
Υποχρεώσεις	50.783	7,5
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	143.565	10,2
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	21.149	10,5
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	7.823	34,2
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	7.698	33,6
Αριθμός επιχειρήσεων	47	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 7 – Δυτική Μακεδονία

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,6:1	1,6:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	60 ημ.	61 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	64 ημ.	62 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	56,2%	57,7%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	3,5:1	4,3:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	35,6%	33,3%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,79	1,65	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	1,05	1,02	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,46	0,45	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	14,7%	14,7%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	5,4%	4,4%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	19,5%	16,6%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	9,4%	7,9%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021		2021	
Μεταβολή πωλήσεων	10,2%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	10,2%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	6,1%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	10,5%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	33,6%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

4. Ήπειρος

Στην περιφέρεια Ηπείρου είχαν το 2021 έδρα 84 εμπορικές εταιρείες ΑΕ και ΕΠΕ, που αποτελούσαν το 1,4% των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ της χώρας. Το ενεργητικό τους κάλυψε μερίδιο 0,6% του συνόλου και οι πωλήσεις τους το 0,7% των συνολικών πωλήσεων.

Ο κύκλος εργασιών τους αυξήθηκε με διψήφιο ρυθμό (11,2%) και διαμορφώθηκε σε €477 εκατ. περίπου το 2021, ενώ με ελαφρώς χαμηλότερο ρυθμό αυξήθηκαν τα μικτά κέρδη (10,2%). Το γεγονός αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την οριακή μείωση του μικτού περιθωρίου σε 12,9%. Ωστόσο, η κατακόρυφη μείωση των λειτουργικών εσόδων κατά 55,6% σε συνδυασμό και με την αύξηση των λειτουργικών δαπανών (+11,3%), είχαν σαν συνέπεια την επιδείνωση της λειτουργικής κερδοφορίας κατά 32,0%. Τελικά, τα καθαρά προ φόρου κέρδη διαμορφώθηκαν σε €9,1 εκατ., μειωμένα κατά 37,5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Οι δείκτες του ποσοστού καθαρού κέρδους αλλά και αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων υποχώρησαν και διαμορφώθηκαν σε 1,9% και 9,7% αντίστοιχα.

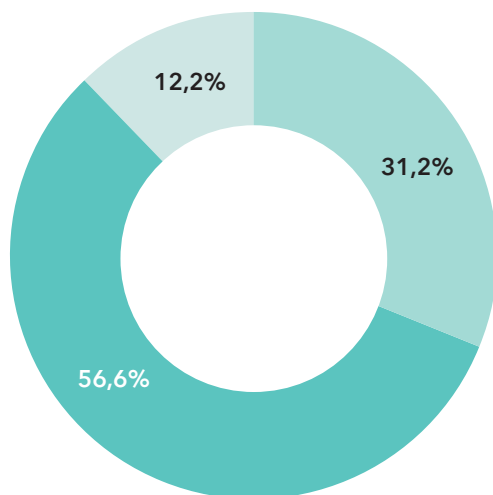
Το σύνολο του ενεργητικού ανήλθε σε €271,9 εκατ., ενισχυμένο κατά 4,5% σε σχέση με το 2020. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού αυξήθηκε οριακά στο 1,8:1. Όλα τα συστατικά στοιχεία του ενεργητικού αυξήθηκαν σε κάποιο βαθμό. Η μέση διάρκεια εισπραξης απαιτήσεων περιορίστηκε σε 63 ημέρες και η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων σε 44 ημέρες.

Τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν κατά 6,0% και διαμορφώθηκαν σε €93,2 εκατ. το 2021, ενώ μικρότερος ήταν ο ρυθμός αύξησης των υποχρεώσεων, οι οποίες αυξήθηκαν κατά 3,7% το ίδιο διάστημα. Συνεπώς, η δανειακή επιβάρυνση υποχώρησε ελαφρά σε 65,7%. Ο λόγος των βραχυπρόθεσμων προς τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις μειώθηκε σε 2,2:1, ενώ και το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο σύνολο του χρέους υποχώρησε σε 44,2%. Οι δείκτες της γενικής και άμεσης ρευστότητας παρουσίασαν βελτίωση, ενώ η χρηματική ρευστότητα παρέμεινε σταθερή.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

Ήπειρος

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 8 – Ήπειρος

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	84.802	2,4
Κυκλοφορούν ενεργητικό	154.010	6,4
Διαθέσιμα	33.064	1,2
Σύνολο ενεργητικού	271.875	4,5
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	93.166	6,0
Υποχρεώσεις	178.709	3,7
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	477.219	11,2
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	61.467	10,2
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	11.187	-32,0
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	9.080	-37,5
Αριθμός επιχειρήσεων	84	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 9 – Ήπειρος

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,8:1	1,6:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	63 ημ.	68 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	44 ημ.	46 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	65,7%	66,2%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	2,2:1	2,5:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	44,2%	45,3%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,52	1,45	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	0,95	0,92	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,28	0,28	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	12,9%	13,0%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	1,9%	3,4%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	9,7%	16,5%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	4,5%	7,0%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021		2021	
Μεταβολή πωλήσεων	11,2%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	4,5%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	2,4%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	10,2%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	-37,5%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

5. Θεσσαλία

Η περιφέρεια Θεσσαλίας ήταν η έδρα 199 εμπορικών εταιρειών ΑΕ και ΕΠΕ το 2021, με τις επιχειρήσεις αυτές να καλύπτουν το 3,4% του συνόλου. Τόσο το ενεργητικό τους όσο και οι πωλήσεις τους είχαν μερίδιο 1,3% στο σύνολο της χώρας.

Ο κύκλος εργασιών τους βελτιώθηκε αισθητά (+20%) και διαμορφώθηκε σε €865,3 εκατ. το 2021, ενώ με ελαφρώς χαμηλότερο ρυθμό αυξήθηκαν τα μικτά κέρδη (+18,7%), τα οποία ανήλθαν σε €122 εκατ. περίπου. Κατά συνέπεια το ποσοστό μικτού κέρδους μειώθηκε οριακά σε 14,1%. Η σημαντική άνοδος των μικτών κερδών η οποία συνοδεύτηκε και από μια γενναία αύξηση των λειτουργικών εσόδων κατά 41,9%, σε συνδυασμό και με τη συγκράτηση των λειτουργικών δαπανών, οδήγησαν στον υπερδιπλασιασμό της λειτουργικής κερδοφορίας και τελικά στην εγγραφή κερδών προ φόρων ύψους €34 εκατ. το 2021, καταγράφοντας εντυπωσιακή αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος (122,8%). Οι δείκτες του ποσοστού καθαρού κέρδους και της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων ομοίως σημείωσαν σημαντική βελτίωση και διαμορφώθηκαν σε 3,9% και 17,8% αντίστοιχα.

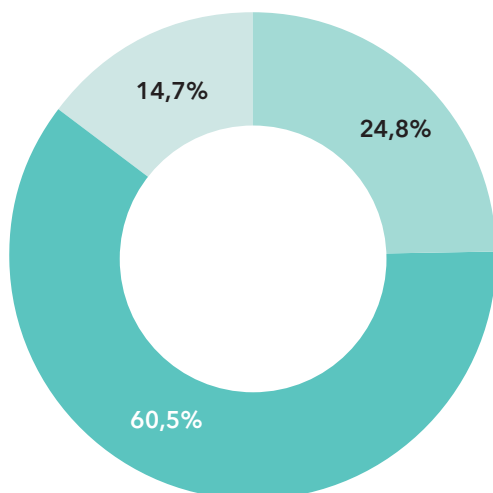
Το ενεργητικό των εταιρειών της περιφέρειας διαμορφώθηκε σε €547,4 εκατ. το 2021, αυξημένο κατά 9,6% σε σχέση με το 2020. Από τα συστατικά στοιχεία του ενεργητικού, το κυκλοφορούν αυξήθηκε με διψήφιο ρυθμό (+15,7%), ενώ μείωση σημείωσαν τα χρηματικά διαθέσιμα (-5,1%). Τα πάγια αυξήθηκαν επίσης κατά 5,8%. Οι δείκτες της μέσης διάρκειας είσπραξης απαιτήσεων και διατήρησης αποθεμάτων περιορίστηκαν σε 61 σε 59 ημέρες αντίστοιχα.

Τα ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν το 2021 κατά 6,0%. Παράλληλα, οι υποχρεώσεις διευρύνθηκαν με αρκετά υψηλότερο ρυθμό (11,7%), με αποτέλεσμα την άνοδο της δανειακής επιβάρυνσης σε 65,1%. Ο λόγος του βραχυπρόθεσμου προς το μέσο-μακροπρόθεσμο χρέος δεν παρουσίασε ιδιαίτερη μεταβολή, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο συνολικό χρέος ανήλθε σε 42,3%. Οι δείκτες ρευστότητας επιδεινώθηκαν ελαφρά με τη γενική ρευστότητα να διαμορφώνεται σε 1,53 το 2021.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

Θεσσαλία

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 10 – Θεσσαλία

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	135.570	5,8
Κυκλοφορούν ενεργητικό	331.298	15,7
Διαθέσιμα	80.490	-5,1
Σύνολο ενεργητικού	547.358	9,6
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	191.286	6,0
Υποχρεώσεις	356.072	11,7
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	865.346	20,0
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	121.877	18,7
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	35.165	117,3
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	34.060	122,8
Αριθμός επιχειρήσεων	199	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 11 – Θεσσαλία

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,6:1	1,4:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	61 ημ.	64 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	59 ημ.	65 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	65,1%	63,8%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	3,1:1	3,0:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	42,3%	41,8%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,53	1,55	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	0,84	0,89	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,30	0,36	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	14,1%	14,2%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	3,9%	2,1%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	17,8%	8,5%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	7,5%	4,4%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021		2021	
Μεταβολή πωλήσεων	20,0%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	9,6%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	5,8%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	18,7%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	122,8%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

6. Ιόνια Νησιά

Το 2021 στην περιφέρεια των Ιονίων Νήσων είχαν έδρα 84 εμπορικές εταιρείες ΑΕ και ΕΠΕ, καλύπτοντας το 1,4% του συνόλου των εμπορικών εταιρειών του δείγματος. Η συμμετοχή τους στα συνολικά μεγέθη του εμπορίου ήταν χαμηλή, καθώς το ενεργητικό τους και οι πωλήσεις τους κάλυψαν μόλις το 0,4%.

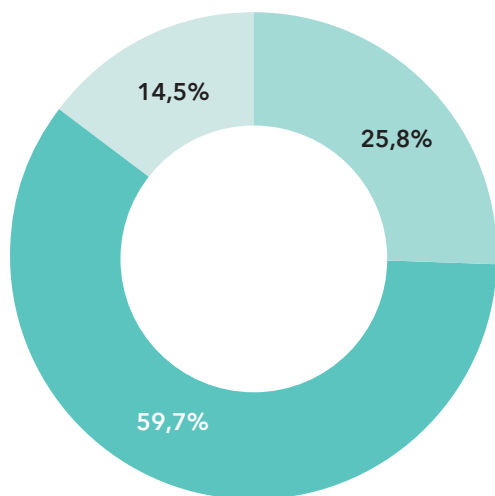
Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών της περιφέρειας παρουσίασε σημαντική άνοδο κατά 25,2%, διαμορφούμενος σε €238,0 εκατ. το 2021. Τα μικτά κέρδη αυξήθηκαν με ελαφρώς χαμηλότερο ρυθμό (κατά 24,1%). Ως εκ τούτου, το ποσοστό μικτού κέρδους εμφανίζεται οριακά μειωμένο σε σχέση με το προηγούμενο έτος (16,1%). Επιπλέον, τα λοιπά λειτουργικά έσοδα υπερδιπλασιάστηκαν και ξεπέρασαν τα €6,5 εκατ. το 2021 (από σχεδόν €3 εκατ. το 2020). Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν στην εκτόξευση της λειτουργικής κερδοφορίας η οποία άγγιξε τα €10 εκατ. το 2021 (από €739 χιλ. το προηγούμενο έτος). Το τελικό καθαρό αποτέλεσμα εμφάνισε εντυπωσιακή βελτίωση, με εγγραφή κερδών προ φόρων ύψους €8,7 εκατ. (από €28 χιλ. περίπου το 2020). Οι δείκτες του ποσοστού καθαρού κέρδους και της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων βελτιώθηκαν αισθητά σε 3,7% και 15,6% αντίστοιχα.

Τα συνολικά κεφάλαια των εταιρειών της περιφέρειας σημείωσαν άνοδο κατά 5,1% και διαμορφώθηκαν σε €185,3 εκατ. το 2021. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού διαμορφώθηκε σε 1,3:1 (από 1,1:1 το προηγούμενο έτος). Από τα στοιχεία που συγκροτούν το ενεργητικό, μόνο τα διαθέσιμα μειώθηκαν αισθητά (-11,2%), το πάγιο ενεργητικό παρέμεινε στα ίδια επίπεδα, ενώ το κυκλοφορούν αυξήθηκε με διψήφιο ρυθμό (+12,5%). Ο μέσος χρόνος είσπραξης απαιτήσεων και η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων μειώθηκαν σε 69 και 68 ημέρες αντίστοιχα.

Τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν κατά 7,4%. Παράλληλα, το συνολικό χρέος σημείωσε μικρότερη άνοδο κατά 4,1%, με αποτέλεσμα ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης να βελτιωθεί οριακά σε 70,0% το 2021. Ο λόγος των βραχυπρόθεσμων προς τις μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκε σε 2,3:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων συρρικνώθηκε και διαμορφώθηκε σε 41,7%. Οι δείκτες ρευστότητας υποχώρησαν, η δε γενική ρευστότητα διαμορφώθηκε σε 1,52 το 2021.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

Ιόνια Νησιά
(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 12 – Ιόνια Νησιά

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	47.801	0,04
Κυκλοφορούν ενεργητικό	110.664	12,5
Διαθέσιμα	26.851	-11,2
Σύνολο ενεργητικού	185.317	5,1
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	55.637	7,4
Υποχρεώσεις	129.680	4,1
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	238.008	25,2
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	38.335	24,1
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	9.880	1.236,3
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	8.690	30.546,9
Αριθμός επιχειρήσεων	84	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 13 – Ιόνια Νησιά

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,3:1	1,1:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	69 ημ.	80 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	68 ημ.	80 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	70,0%	70,6%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	2,3:1	1,9:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	41,7%	46,3%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,52	1,57	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	0,80	0,89	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,30	0,37	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	16,1%	16,2%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	3,7%	0,0%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	15,6%	0,1%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	5,8%	1,2%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021		2021	
Μεταβολή πωλήσεων	25,2%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	5,1%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	0,04%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	24,1%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	30.546,9%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

7. Δυτική Ελλάδα

Στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας είχαν την έδρα τους 177 εμπορικές εταιρείες ΑΕ και ΕΠΕ το 2021, καλύπτοντας το 3,0% του συνόλου των εμπορικών εταιρειών της χώρας. Το ενεργητικό τους κάλυψε μερίδιο 1,0% του συνόλου και οι πωλήσεις τους το 0,9% των συνολικών πωλήσεων.

Ο κύκλος εργασιών τους μειώθηκε οριακά (-0,9%) και διαμορφώθηκε στα €562,8 εκατ. το 2021. Ωστόσο, ο περιορισμός του κόστους πωληθέντων οδήγησε σε διψήφια αύξηση των μικτών κερδών κατά 13,9%, με αποτέλεσμα το ποσοστό μικτού κέρδους να σκαρφαλώσει στο 20,8%. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην ικανοποιητική βελτίωση τόσο του λειτουργικού όσο και του καθαρού αποτελέσματος, τα δε κέρδη προ φόρου ανήλθαν σε €32,3 εκατ. το 2021, αυξημένα κατά 46,7%. Το ποσοστό καθαρού κέρδους και η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων βελτιώθηκαν αισθητά και διαμορφώθηκαν σε 5,7% και 17,4% αντίστοιχα.

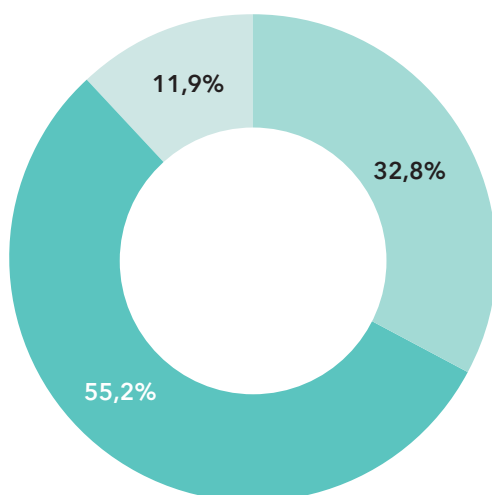
Το ενεργητικό των εταιρειών ενισχύθηκε κατά 6,7% και διαμορφώθηκε σε €437,9 εκατ. Όλα τα στοιχεία που συγκροτούν το ενεργητικό αυξήθηκαν, εκτός από τα διαθέσιμα τα οποία μειώθηκαν κατά 12,5%. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού μειώθηκε οριακά (1,3:1). Η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων αυξήθηκε σε 74 ημέρες και η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων σε 65 ημέρες το 2021.

Περαιτέρω, τα συνολικά ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν κατά 6,9%. Ταυτόχρονα, οι συνολικές υποχρεώσεις διευρύνθηκαν με σχετικά παρόμοιο ρυθμό (6,6%), με αποτέλεσμα την οριακή μόνο μεταβολή της δανειακής επιβάρυνσης σε 57,7% το 2021. Ο λόγος των βραχυπρόθεσμων προς τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκε σε 3,9:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων υποχώρησε σε 35,4%. Οι δείκτες ρευστότητας παρουσίασαν μικρή επιδείνωση το 2021.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7

Δυτική Ελλάδα

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 14 – Δυτική Ελλάδα

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	143.733	7,7
Κυκλοφορούν ενεργητικό	241.907	11,4
Διαθέσιμα	52.285	-12,5
Σύνολο ενεργητικού	437.926	6,7
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	185.103	6,9
Υποχρεώσεις	252.823	6,6
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	562.823	-0,9
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	117.107	13,9
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	34.266	43,7
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	32.261	46,7
Αριθμός επιχειρήσεων	177	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 15 – Δυτική Ελλάδα

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,3:1	1,4:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	74 ημ.	66 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	65 ημ.	53 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	57,7%	57,8%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	3,9:1	3,2:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	35,4%	39,4%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,47	1,53	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	0,86	0,93	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,29	0,36	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	20,8%	18,1%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	5,7%	3,9%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	17,4%	12,7%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	8,4%	6,5%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Μεταβολή πωλήσεων	-0,9%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	6,7%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	7,7%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	13,9%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	46,7%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

B.8. Στερεά Ελλάδα

Στην περιφέρεια αυτή είχαν έδρα 128 εμπορικές εταιρείες ΑΕ και ΕΠΕ το 2021, καλύπτοντας το 2,2% του συνόλου της χώρας. Το ενεργητικό τους και οι πωλήσεις τους κάλυψαν το 0,7% και 0,6% του συνόλου αντίστοιχα.

Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών αυτών σημείωσε αισθητή αύξηση κατά 17,6% και διαμορφώθηκε σε €424,3 εκατ. το 2021. Τα μικτά κέρδη αυξήθηκαν με ελαφρώς μεγαλύτερο ρυθμό (22,1%), λόγω της συγκράτησης του κόστους πωληθέντων. Ως εκ τούτου, το ποσοστό μικτού κέρδους ανέκαμψε σε 22,3%. Οι εξελίξεις αυτές είχαν ως αποτέλεσμα τη σημαντική βελτίωση της λειτουργικής κερδοφορίας κατά 59,4%, γεγονός το οποίο οδήγησε και σε ανάλογη βελτίωση του καθαρού αποτελέσματος, με εγγραφή κερδών προ φόρων ύψους €23,4 εκατ. το 2021. Οι δείκτες ποσοστού καθαρού κέρδους και αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων ομοίως βελτιώθηκαν και διαμορφώθηκαν σε 5,5% και 20,7% αντίστοιχα.

Τα συνολικά κεφάλαια των εταιρειών της περιφέρειας αυξήθηκαν κατά 18,6% και διαμορφώθηκαν σε €322 εκατ. περίπου. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των συνολικών κεφαλαίων διαμορφώθηκε σε 1,3:1. Το κυκλοφορούν ενισχύθηκε κατά 28,3%, ενώ μονοψήφιες αυξήσεις σημείωσαν το πάγιο ενεργητικό και τα διαθέσιμα. Η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων αυξήθηκε ελαφρά σε 70 ημέρες, το ίδιο και η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων η οποία διαμορφώθηκε σε 97 ημέρες.

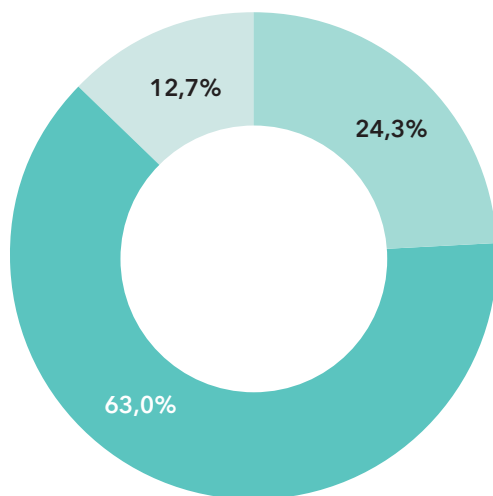
Όσον αφορά τα στοιχεία του παθητικού, τα ίδια κεφάλαια κατέγραψαν αύξηση 11,9%, ενώ με σχεδόν διπλάσιο ρυθμό ενισχύθηκε το συνολικό χρέος (+22,6%). Συνεπώς, η δανειακή επιβάρυνση αυξήθηκε σε 64,9%. Ο λόγος των βραχυπρόθεσμων

προς τις μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις ανήλθε σε 3,9:1 και το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων σε 39,2%. Τέλος, η γενική ρευστότητα μειώθηκε οριακά σε 1,47, ενώ και οι λοιποί δείκτες ρευστότητας εμφάνισαν μικρή μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8

Στερεά Ελλάδα

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 16 – Στερεά Ελλάδα

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	78.248	6,6
Κυκλοφορούν ενεργητικό	202.951	28,3
Διαθέσιμα	41.041	2,3
Σύνολο ενεργητικού	322.239	18,6
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	113.086	11,9
Υποχρεώσεις	209.152	22,6
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	424.287	17,6
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	94.821	22,1
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	24.481	59,4
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	23.378	64,3
Αριθμός επιχειρήσεων	128	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 17 – Στερεά Ελλάδα

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,3:1	1,3:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	70 ημ.	67 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	97 ημ.	94 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	64,9%	62,8%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	3,9:1	3,5:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	39,2%	38,6%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,47	1,49	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	0,74	0,80	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,25	0,30	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	22,3%	21,5%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	5,5%	3,9%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	20,7%	14,1%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	8,3%	6,4%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021		2021	
Μεταβολή πωλήσεων	17,6%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	18,6%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	6,6%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	22,1%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	64,3%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

9. Αττική

Ο αριθμός των εμπορικών εταιρειών του δείγματος που είχαν έδρα στην περιφέρεια Αττικής ανήλθε σε 3.442, αποτελώντας το 58,9% του συνόλου, γεγονός ενδεικτικό της πολύ υψηλής γεωγραφικής συγκέντρωσης της εμπορικής δραστηριότητας. Το ενεργητικό τους κάλυπτε το 80,8% του συνολικού ενεργητικού και οι πωλήσεις το 82,0% των συνολικών πωλήσεων.

Το 2021 ο κύκλος εργασιών των εταιρειών κατέγραψε σημαντική βελτίωση και διαμορφώθηκε σε 53,6 δισ., αυξημένος κατά 20,1%. Τα μικτά κέρδη αυξήθηκαν επίσης αλλά με χαμηλότερο ρυθμό (+16,3%) λόγω της παράλληλης αύξησης του κόστους πωληθέντων. Ως εκ τούτου, το ποσοστό μικτού κέρδους υποχώρησε ελαφρά και διαμορφώθηκε σε 19,4%. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν σε σημαντική ανάκαμψη τη λειτουργική κερδοφορία (+54,0%) και, σε συνδυασμό με την ευνοϊκή διαμόρφωση του μη λειτουργικού αποτελέσματος, το καθαρό αποτέλεσμα προ φόρων (+67,1%). Τελικά, τα καθαρά κέρδη προ φόρου διαμορφώθηκαν σε €2,1 δισ. το 2021 (από 1,3 δισ. το προηγούμενο έτος). Το ποσοστό καθαρού κέρδους αυξήθηκε σε 3,9%, ενώ αισθητή βελτίωση εμφάνισε η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων η οποία διαμορφώθηκε σε 19,6% (από περίπου 13% το 2020).

Τα συνολικά κεφάλαια ενισχύθηκαν κατά 7,0% και διαμορφώθηκαν σε περίπου €35 δισ. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού δεν παρουσίασε ιδιαίτερη μεταβολή (1,5:1 από 1,4:1 το 2020). Από τα στοιχεία του ενεργητικού, το κυκλοφορούν αυξήθηκε με διψήφιο ρυθμό (10,8%), ενώ μικρότερη ήταν η αύξηση των διαθεσίμων (7,5%). Αρκετά χαμηλότερη ήταν η μεταβολή των παγίων (+2,3%). Περαιτέρω, οι δείκτες της

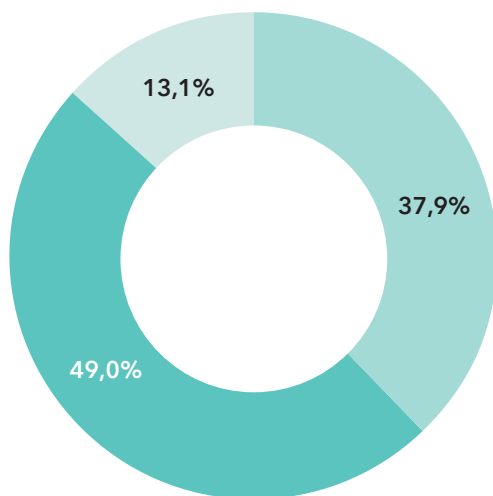
μέσης διάρκειας διατήρησης αποθεμάτων και είσπραξης απαιτήσεων υποχώρησαν και διαμορφώθηκαν σε 49 και 57 ημέρες αντίστοιχα.

Σχετικά με τα στοιχεία του παθητικού, τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν κατά 8,9%, ενώ ο χαμηλότερος ρυθμός αύξησης των υποχρεώσεων (+6,2%) είχε σαν αποτέλεσμα την οριακή βελτίωση της δανειακής επιβάρυνσης σε 69,4%. Αμελητέα ήταν η μεταβολή της βραχυπρόθεσμης επιβάρυνσης η οποία διαμορφώθηκε σε 2,0:1 (από 1,9:1 το προηγούμενο έτος), ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο συνολικό χρέος υποχώρησε σε 43,2%. Η γενική ρευστότητα διαμορφώθηκε σε 1,34 το 2021, ελαφρώς βελτιωμένη σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ και οι λοιποί δείκτες ρευστότητας βελτιώθηκαν έστω και οριακά.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9

Αττική

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 18 – Αττική

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	13.315.563	2,3
Κυκλοφορούν ενεργητικό	17.211.161	10,8
Διαθέσιμα	4.584.837	7,5
Σύνολο ενεργητικού	35.111.561	7,0
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	10.738.825	8,9
Υποχρεώσεις	24.372.736	6,2
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	53.596.878	20,1
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	10.405.643	16,3
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	2.271.551	54,0
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	2.106.044	67,1
Αριθμός επιχειρήσεων	3.442	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 19 – Αττική

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,5:1	1,4:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	57 ημ.	60 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	49 ημ.	57 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	69,4%	69,9%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	2,0:1	1,9:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	43,2%	45,0%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,34	1,31	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	0,82	0,78	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,31	0,30	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	19,4%	20,1%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	3,9%	2,8%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	19,6%	12,8%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	7,4%	5,3%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Μεταβολή πωλήσεων	20,1%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	7,0%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	2,3%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	16,3%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	67,1%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

10. Πελοπόννησος

Ο αριθμός των εμπορικών εταιρειών του δείγματος που είχαν έδρα στην περιφέρεια Πελοποννήσου διαμορφώθηκε σε 144, καλύπτοντας ποσοστό 2,5% του συνόλου των ΑΕ και ΕΠΕ του εμπορίου. Το ενεργητικό τους αντιστοιχούσε στο 0,7% του συνολικού ενεργητικού και οι πωλήσεις τους στο 0,9% των συνολικών πωλήσεων.

Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών της περιφέρειας αυξήθηκε κατά 6,6% και ανήλθε σε €612,5 εκατ. Όμως, η συγκράτηση του κόστους πωληθέντων είχε σαν αποτέλεσμα την ταχύτερη αύξηση των μικτών κερδών (+13,5%), με το μικτό περιθώριο να διαμορφώνεται σε 12,7%, ελαφρά αυξημένο σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η άνοδος των μικτών κερδών οδήγησε σε βελτίωση του λειτουργικού αποτελέσματος κατά 32,2%, ενώ τα κέρδη προ φόρου διαμορφώθηκαν τελικά σε €15,6 εκατ., αυξημένα κατά 33,2%. Ο δείκτης του ποσοστού καθαρού κέρδους ανήλθε σε 2,5%, ενώ και η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων παρουσίασε θετική μεταβολή και διαμορφώθηκε σε 16,7% το 2021.

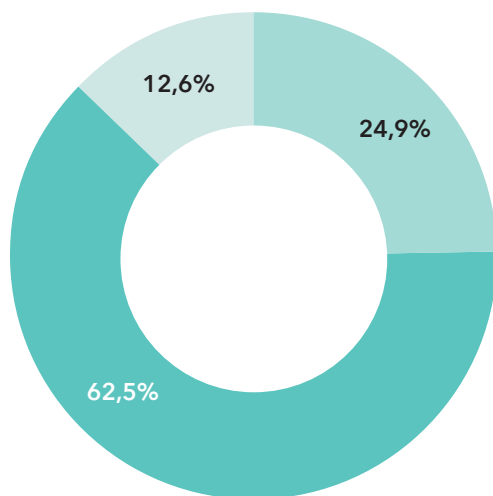
Περαιτέρω, τα συνολικά κεφάλαια των εταιρειών της περιφέρειας αυξήθηκαν κατά 5,7% και διαμορφώθηκαν σε €316,4 εκατ. Ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας των κεφαλαίων παρέμεινε αμετάβλητος (1,9:1). Από τα στοιχεία που συγκροτούν το ενεργητικό, μόνο τα διαθέσιμα μειώθηκαν οριακά (-0,3%), ενώ άνοδο σημείωσαν τα καθαρά πάγια και το κυκλοφορούν κατά 4,5% και 7,4% αντίστοιχα. Οι δείκτες της είσπραξης απαιτήσεων και διατήρησης αποθεμάτων δεν παρουσίασαν ιδιαίτερες μεταβολές.

Τα ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν κατά 6,0%, ενώ παρόμοιος ήταν ο ρυθμός μεγέθυνσης των υποχρεώσεων (5,5%), με αποτέλεσμα την οριακή μόνο μεταβολή της δανειακής επιβάρυνσης σε 70,4%. Ο λόγος βραχυπρόθεσμων προς μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις διαμορφώθηκε σε 5,5:1, ενώ ελαφρώς ανοδική ήταν η εξέλιξη του μεριδίου των τραπεζικών υποχρεώσεων στο συνολικό χρέος, με τον σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται σε 28,5%. Τέλος, οι δείκτες ρευστότητας δεν παρουσίασαν αξιόλογες μεταβολές την εξεταζόμενη διετία.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10

Πελοπόννησος

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 20 – Πελοπόννησος

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	78.818	4,5
Κυκλοφορούν ενεργητικό	197.791	7,4
Διαθέσιμα	39.831	-0,3
Σύνολο ενεργητικού	316.439	5,7
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	93.637	6,0
Υποχρεώσεις	222.802	5,5
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	612.538	6,6
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	77.968	13,5
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	16.361	32,2
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	15.608	33,2
Αριθμός επιχειρήσεων	144	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 21 – Πελοπόννησος

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,9:1	1,9:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	58 ημ.	57 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	42 ημ.	42 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	70,4%	70,5%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	5,5:1	5,4:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	28,5%	28,2%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,26	1,26	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	0,73	0,73	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,21	0,23	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	12,7%	12,0%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	2,5%	2,0%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	16,7%	13,3%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	5,6%	4,5%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021		2021	
Μεταβολή πωλήσεων	6,6%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	5,7%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	4,5%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	13,5%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	33,2%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

11. Βόρειο Αιγαίο

Στην περιφέρεια Β. Αιγαίου είχαν την έδρα τους 59 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ, ποσοστό 1,0% του συνόλου. Η συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών στα μεγέθη του εγχώριου εμπορίου ήταν χαμηλή, αφού το ενεργητικό τους και οι πωλήσεις τους κάλυψαν μερίδιο μόλις 0,2% του συνόλου.

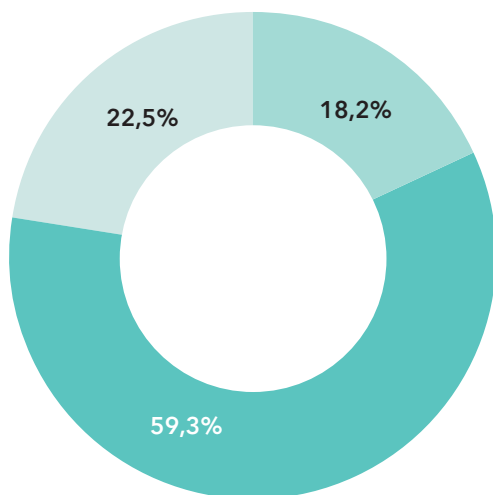
Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών της περιφέρειας αυξήθηκε κατά 11,9% και διαμορφώθηκε σε €158 εκατ. περίπου το 2021. Μεγαλύτερη όμως ήταν η άνοδος των μικτών κερδών (22,6%) και ως εκ τούτου, το ποσοστό μικτού κέρδους σκαρφάλωσε στο 15,8% το τελευταίο έτος. Τα γεγονότα αυτά σε συνδυασμό με την πολύ καλή πορεία των λοιπών λειτουργικών εσόδων (+78,9%) οδήγησαν στην κατακόρυφη άνοδο της λειτουργικής (80,3%) και τελικά της καθαρής κερδοφορίας (90,1%), με εγγραφή κερδών χρήσεως €6,6 εκατ. Οι δείκτες του ποσοστού καθαρού κέρδους και της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων παρουσίασαν αισθητή βελτίωση και διαμορφώθηκαν σε 4,2% και 15,6% αντίστοιχα.

Τα συνολικά κεφάλαια των εταιρειών της περιφέρειας αυξήθηκαν κατά 4,3% και διαμορφώθηκαν σε €94,8 εκατ. το 2021. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των συνολικών κεφαλαίων αυξήθηκε οριακά σε 1,7:1. Από τα στοιχεία που συγκροτούν το ενεργητικό, διψήφια αύξηση κατέγραψαν τα χρηματικά διαθέσιμα (15,9%), ενώ πτώση κατέγραψαν τα πάγια κατά 4,9%. Το κυκλοφορούν σημείωσε μικρή άνοδο κατά 3,5% το τελευταίο έτος. Οι δείκτες της μέσης διάρκειας είσπραξης απαιτήσεων και διατήρησης αποθεμάτων δεν παρουσίασαν ιδιαίτερη μεταβολή και διαμορφώθηκαν σε 55 και 47 ημέρες αντίστοιχα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11

Βόρειο Αιγαίο

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Τα ίδια κεφάλαια ενισχύθηκαν κατά 6,7% το 2021/2020. Το ίδιο διάστημα οι υποχρεώσεις αυξήθηκαν μόλις κατά 2,5%, με αποτέλεσμα τη βελτίωση της δανειακής επιβάρυνσης σε 55,6%. Ο λόγος βραχυπρόθεσμων προς μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις ανήλθε σε 7,4:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο συνολικό χρέος υποχώρησε ελαφρά σε 31,1%. Όλοι οι δείκτες ρευστότητας παρουσίασαν βελτίωση την εξεταζόμενη διετία.

Πίνακας 22 – Βόρειο Αιγαίο

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	17.262	-4,9
Κυκλοφορούν ενεργητικό	56.209	3,5
Διαθέσιμα	21.303	15,9
Σύνολο ενεργητικού	94.774	4,3
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	42.102	6,7
Υποχρεώσεις	52.671	2,5
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	158.139	11,9
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	25.001	22,6
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	6.944	80,3
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	6.563	90,1
Αριθμός επιχειρήσεων	59	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 23 – Βόρειο Αιγαίο

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,7:1	1,6:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	55 ημ.	55 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	47 ημ.	48 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	55,6%	56,6%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	7,4:1	7,2:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	31,1%	32,2%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,67	1,61	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	1,00	0,91	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,49	0,44	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	15,8%	14,4%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	4,2%	2,4%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	15,6%	8,7%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	7,8%	4,6%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Μεταβολή πωλήσεων	11,9%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	4,3%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	-4,9%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	22,6%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	90,1%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

12. Νότιο Αιγαίο

Στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου είχαν έδρα 117 εμπορικές εταιρείες του δείγματος, καλύπτοντας μερίδιο 2,0% του συνόλου. Το ενεργητικό τους κάλυπτε το 0,8% του συνολικού ενεργητικού και ο κύκλος εργασιών τους το 0,7% των συνολικών πωλήσεων των εμπορικών ΑΕ και ΕΠΕ της χώρας.

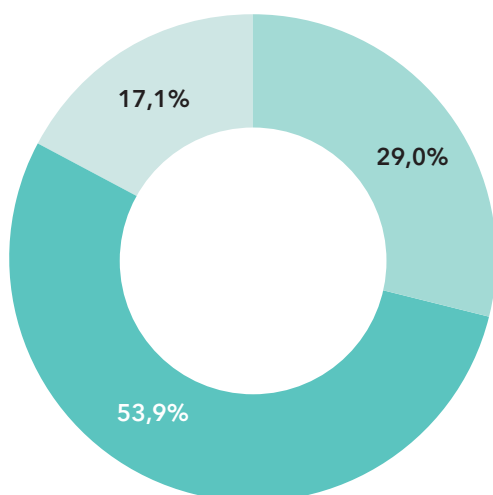
Οι πωλήσεις τους διαμορφώθηκαν σε €427,0 εκατ., παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση (36,8%) έναντι του προηγούμενου έτους. Με ακόμα υψηλότερο ρυθμό ενισχύθηκαν και τα μικτά κέρδη (40,8%), με το ποσοστό μικτού κέρδους να αυξάνεται σε 15,1%. Η σημαντική ενίσχυση των μικτών κερδών, υποβοηθούμενη και από τον υπερδιπλασιασμό των λοιπών λειτουργικών εσόδων, επέφερε την εκτόξευση του λειτουργικού αποτελέσματος (+828,5%), με εγγραφή λειτουργικών κερδών ύψους €23,6 εκατ. Το καθαρό προ φόρου αποτέλεσμα επίσης σημείωσε εντυπωσιακή βελτίωση με καταγραφή κερδών ύψους €23 εκατ. περίπου το 2021. Ως εκ τούτου, οι δείκτες του ποσοστού καθαρού κέρδους και της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων παρουσιάζονται εμφανώς βελτιωμένοι και διαμορφώθηκαν σε 5,4% και 16,6% αντίστοιχα.

Τα συνολικά κεφάλαια διευρύνθηκαν σε €365,8 εκατ., καταγράφοντας αύξηση 6,9% έναντι του προηγούμενου έτους. Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού διαμορφώθηκε σε 1,2:1, ελαφρά αυξημένη έναντι του προηγούμενου έτους. Σχετικά με τα στοιχεία του ενεργητικού, ικανοποιητική άνοδο κατέγραψε το κυκλοφορούν (10,4%), ενώ μικρότερη ήταν η άνοδος των παγίων (4,1%). Ισχνή ήταν η αύξηση των διαθεσίμων, μόλις 1,0% το 2021. Η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων περιορίστηκε σε 87 ημέρες, το ίδιο και η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων που διαμορφώθηκε σε 64 ημέρες.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12

Νότιο Αιγαίο

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Από την πλευρά του παθητικού, τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν με διψήφιο ρυθμό (+12,0%), ενώ οι υποχρεώσεις αυξήθηκαν μόλις κατά 3,9%. Επομένως, ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης εμφάνισε βελτίωση και διαμορφώθηκε σε 62,1% το 2021. Ο λόγος βραχυπρόθεσμων προς μέσο-μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις σημείωσε μικρή άνοδο σε 3,0:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων μειώθηκε σε 50,9% (από σχεδόν 56% το προηγούμενο έτος). Τέλος, οι δείκτες ρευστότητας δεν παρουσίασαν ιδιαίτερες μεταβολές.

Πίνακας 24 – Νότιο Αιγαίο

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	106.044	4,1
Κυκλοφορούν ενεργητικό	197.247	10,4
Διαθέσιμα	62.475	1,0
Σύνολο ενεργητικού	365.765	6,9
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	138.737	12,0
Υποχρεώσεις	227.028	3,9
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	427.040	36,8
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	64.395	40,8
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	23.575	828,5
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	23.058	951,5
Αριθμός επιχειρήσεων	117	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 25 – Νότιο Αιγαίο

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,2:1	0,9:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	87 ημ.	109 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	64 ημ.	83 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	62,1%	63,8%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	3,0:1	2,6:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	50,9%	55,8%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,53	1,53	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	0,98	1,00	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,38	0,41	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	15,1%	14,7%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	5,4%	0,7%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	16,6%	1,8%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	7,9%	2,3%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021		2021	
Μεταβολή πωλήσεων	36,8%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	6,9%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	4,1%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	40,8%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	951,5%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

13. Κρήτη

Στην περιφέρεια Κρήτης δραστηριοποιούνταν 278 εμπορικές ΑΕ και ΕΠΕ, που αντιστοιχούσαν στο 4,8% του συνόλου των εμπορικών εταιρειών της χώρας. Το ενεργητικό τους κάλυπτε το 2,2% του συνολικού ενεργητικού και ο κύκλος εργασιών τους το 2,0% των συνολικών πωλήσεων.

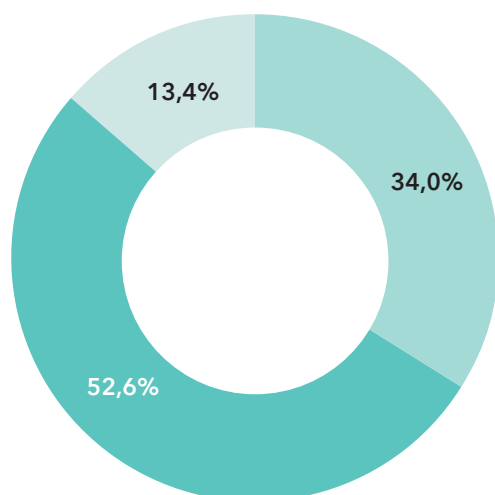
Οι πωλήσεις των εταιρειών της περιφέρειας αυξήθηκαν κατά 19,0% και διαμορφώθηκαν σε €1,3 δισ. το 2021, ενώ με παρόμοιο ρυθμό αυξήθηκαν και τα μικτά κέρδη (+18,6%), με αποτέλεσμα το ποσοστό μικτού κέρδους να παραμείνει σταθερό στο 18,8%. Οι εξελίξεις αυτές, συνοδευόμενες από τη σημαντική αύξηση των λοιπών λειτουργικών εσόδων κατά 64,7%, οδήγησαν στην εντυπωσιακή βελτίωση της λειτουργικής και καθαρής κερδοφορίας κατά 159,4% και 175,7% αντίστοιχα, με εγγραφή τελικά κερδών προ φόρου ύψους 70,2 εκατ. ευρώ το 2021. Ο δείκτης του ποσοστού καθαρού κέρδους σκαρφάλωσε στο 5,3%, ενώ και η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων υπερδιπλασιάστηκε και διαμορφώθηκε σε 24,8% την εξεταζόμενη διετία.

Το ενεργητικό των εταιρειών διαμορφώθηκε σε €975,8 εκατ., εμφανώς αυξημένο σε σχέση με το προηγούμενο έτος (+10,7%). Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του ενεργητικού παρέμεινε σταθερή (1,3:1). Από τις μεταβολές των στοιχείων που συγκροτούν το ενεργητικό, εντονότερη ήταν η αύξηση των διαθεσίμων, κατά 14,6%, ενώ και η ενίσχυση των παγίων κεφαλαίων ήταν ικανοποιητική (8,6%). Μικρή θετική μεταβολή εμφάνισαν τα χρηματικά διαθέσιμα (+2,3%). Η μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων περιορίστηκε σε 67 ημέρες και η μέση διάρκεια διατήρησης αποθεμάτων σε 65 ημέρες το 2021/2020.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13

Κρήτη

(διάρθρωση ενεργητικού=100%)

■ Κυκλοφορούν ενεργητικό ■ Πάγιο ενεργητικό ■ Διαθέσιμα

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Περαιτέρω, σημαντική άνοδο παρουσίασαν τα ίδια κεφάλαια κατά 15,4%, ενώ οι υποχρεώσεις ενισχύθηκαν με χαμηλότερο ρυθμό (8,9%) το ίδιο διάστημα. Ως εκ τούτου, η δανειακή επιβάρυνση βελτιώθηκε σε 71,0%. Ο λόγος βραχυπρόθεσμων προς μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκε ελαφρά σε 2,3:1, ενώ το μερίδιο των τραπεζικών υποχρεώσεων στο συνολικό χρέος κατέγραψε μικρή πτώση σε 45,6%. Τέλος, οι δείκτες ρευστότητας δεν παρουσίασαν ιδιαίτερες μεταβολές, με τη γενική ρευστότητα να διαμορφώνεται σε 1,34 το 2021.

Πίνακας 26 – Κρήτη

Ενοποιημένος ισολογισμός (€ '000)

Ενεργητικό	2021	%Δ 2021/2020
Πάγιο ενεργητικό	331.603	8,6
Κυκλοφορούν ενεργητικό	513.622	14,6
Διαθέσιμα	130.622	2,3
Σύνολο ενεργητικού	975.846	10,7
Παθητικό		
Ίδια κεφάλαια	282.948	15,4
Υποχρεώσεις	692.898	8,9
Αποτελέσματα χρήσης (€ '000)		
Κύκλος εργασιών	1.316.704	19,0
Μικτά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως (κέρδη ή ζημιές)	247.107	18,6
Λειτουργικά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές)	72.906	159,4
Καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων (κέρδη ή ζημιές)	70.179	175,7
Αριθμός επιχειρήσεων	278	0,0

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

Πίνακας 27 – Κρήτη

Δείκτες δραστηριότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού	1,3:1	1,3:1	1,5:1	1,4:1
Είσπραξη απαιτήσεων	67 ημ.	73 ημ.	59 ημ.	62 ημ.
Διατήρηση αποθεμάτων	65 ημ.	69 ημ.	53 ημ.	60 ημ.
Δείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Δανειακή επιβάρυνση	71,0%	72,2%	68,5%	69,1%
Βραχυπρόθεσμη επιβάρυνση	2,3:1	2,0:1	2,2:1	2,0:1
Τραπεζική επιβάρυνση	45,6%	47,9%	42,9%	44,6%
Δείκτες ρευστότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Γενική ρευστότητα	1,34	1,35	1,36	1,34
Άμεση ρευστότητα	0,79	0,83	0,82	0,80
Χρηματική ρευστότητα	0,28	0,31	0,30	0,30
Δείκτες αποδοτικότητας	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021	2020	2021	2020
Ποσοστό μικτού κέρδους	18,8%	18,8%	19,3%	19,7%
Ποσοστό καθαρού κέρδους	5,3%	2,3%	4,1%	2,9%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	24,8%	10,4%	19,6%	12,6%
Αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων	8,6%	4,9%	7,5%	5,4%
Δείκτες μεγέθυνσης	Περιφέρεια		Σύνολο χώρας	
	2021		2021	
Μεταβολή πωλήσεων	19,0%		19,2%	
Μεταβολή ενεργητικού	10,7%		7,3%	
Μεταβολή παγίων	8,6%		2,9%	
Μεταβολή μικτών κερδών	18,6%		16,6%	
Μεταβολή καθαρών κερδών	175,7%		69,4%	

Πηγή: ICAP CRIF DATABANK

ΕΣΕΕ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΕΜΠΟΡΙΟΥ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μητροπόλεως 42 | 105 63, Αθήνα

 210 32 59 200 210 32 59 209

 www.esee.gr info@esee.gr @ESEE4

 Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου & Επιχειρηματικότητας

Πετράκη 8 | 105 63, Αθήνα

 210 3259170 210 3259229

 www.inemy.gr info@inemy.gr

#ΤοΕμποριοΣεΑριθμούς